

ᠭᠢᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ ᠭᠡᠨᠡᠭᠡᠨ ᠭᠡᠨᠡᠭᠡᠨ ᠭᠡᠨᠡᠭᠡᠨ ᠭᠡᠨᠡᠭᠡᠨ ᠭᠡᠨᠡᠭᠡᠨ

ግርማ ዊት ፡ እቲ ፖ ፡ መኅንን ።

ልዑል ፡ መርዕድ ፡ አዝማች ፡ አስፋ ፡ ወሰን ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ የኢት
 ና፡ኤ ፡ መንግሥት ፡ አልፎ ፡ ወራሽ ።

ከነብያ ፡ የአክሱምንና ፡ የዛጉዬን ፡ በማያያዝ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ይዡኖ ፡ አምላክ ፡ ድረስ ፡ ከዓፄ ፡ ይዡኖ ፡ አምላክ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ካፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ከዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስከ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ በየዘመኑ ፡ ከዚህ ፡ ካሁኑ ፡ ጋራ ፡ በአራት ፡ የተከፈሉ ፡ መጽሐፍት ፡ ሲወጡ ፡ ለዚህ ፡ ሥራ ፡ ከመዝናኛው አሳቤ ፡ ላነሣ ሳው ፡ ብቻ ሳይሆን ፡ ማናቸውንም ፡ ችግር ፡ በመሸከም ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ እንዳደርስ ለደገፈኝ ፡ አምላኬ ፡ ከሁሉ ፡ አስቀድሞ ፡ ምስጋና ፡ በማቅረብ ፡ ልቤ ፡ ይደብታል።

እነዚህ ፡ አራት ፡ ላይ ፡ የተከፈሉት ፡ በገራችን ፡ ቋንቋ ፡ ተጽፈው ፡ በጠቅላላው ፡ ከነብያ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ያለውን ፡ ያገራችንን ፡ ታሪክ ፡ የሚገልጹት ፡ አራት ፡ መጽሐፍት ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ የዓላማ ፡ ፍጻሜ ፡ እቆጥራቸዋለሁ። እነሱም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ቋንቋ ፡ የሚያውቀውንም ፡ የማያውቀውንም ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ አንባቢ ፡ ያገሩን ፡ ታሪክ ፡ ለመፈለግ ፡ ወደ ፡ ፈረንጆች ፡ መጽሐፍ ፡ ከመሔድ ፡ ያድኑታል ፡ ብዬ ፡ ተስፋ ፡ አደርጋለሁ።

ይህ ፡ ያሁኑ ፡ መጽሐፍ ፡ ካፄ ፡ ይዡኖ ፡ አምላክ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ለመላው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪካችን ፡ የመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ታሪክ ሲሆን ፡ ላሳትመው ፡ የቻልሁት ፡ በመጨረሻ ፡ ነው። በርሱም ፡ ውስጥ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ስማቸውን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ሥራቸውን ፡ ጭምር ፡ ሊያውቃቸው ፡ የሚገባ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትን ፡ ማጸፍ ፡ የዝመረው ፡ የዓፄ ፡ ዓምረ ፡ ጽዮን (ስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ገብረ ፡ መስቀል) የኖሩት ፡ ነገሥት ፡ ደራሲ ፡ የሆኑት የዓፄ ፡ ዘርዐን ዕቆብ (ስመ መንግሥታቸው ፡ ቆስጠንጢኖስ) ታሪክ ይገኝበታል።

ለዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ መሠረት ፡ የሆነውን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትና የነገሥታት ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በመዝናኛው ፡ ያዘጋጁት ፡ ከዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ዝምሮ ፡ በየጊዜው ፡ የተነሡት ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዞች ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓቶች ፡ ሌሎችም ፡ ስማቸውና ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸው ፡ የማይታወቅ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትና ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ሰዎች ፡ ናቸው። ከዚያ ፡ በግራኝ ፡ አህመድ ፡ ወረራ ፡ ጊዜ ፡ በቃጠሉ ፡ በዘረፉ ፡ ከባከነ ፡ በኋላ ፡ የደጃች ፡ እሸቴ ፡ ልጅ ፡ ደጃዝማች ፡ ኃይለ ፡ ባፄ ፡ ኢያሱ ፡ ብርሃን ፡ ሰገድ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ማኅደረ ፡ ማርያም (ቤገምድር) የነበሩ ፡ ጊዜ ፡ ከየአገሩ ፡ ከየደሴቱ

ሕዝብ ፡ ማቅረብ ፡ ነው ። ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ማስረጃ ከማግኘቱ ይበልጥ ፡ ማብራራቱ ፡ አስቸጋሪ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ። በፊትኛው ፡ ዘመን ፡ ለነበረው ፡ ሕዝብ ፡ ያገለገለው ፡ የጽሑፍ ፡ ማስረጃ ፡ አሳቡ ፡ ሳይብራራ ፡ እንዳለ ፡ ለገፊው ዘመን ፡ ሕዝብ ፡ ቢቀርብለት ፡ ንባቡና ፡ አንባቢው ፡ በከንቱ ፡ ተፋጠመ ፡ ከመተያየት ፡ ተያይተው ፡ ከመለያየት ፡ በቀር ፡ ሊጠቃቀሙ ፡ አይችሉም ። እንደ ፡ ልብስ ፡ እንደ ፡ ዕቃ ፡ እንደአስተዳደር ፡ ሁሉ ፡ ጽሑፍና ፡ ቋንቋ ፡ በየዘመኑ ፡ መልኩን ፡ ከነድምፁ ፡ አሳቡንና ፡ ከነትርጉሙ ለውጦ ፡ ስለሚገኝ ፡ ለመረዳት ፡ የአብራሪውን ፡ ጸሐፊ ፡ እርዳታ ፡ ያሻል ። ጸሐፊው ፡ ደግሞ ፡ ወረቀትና ፡ ብርዕ ፡ ከመጨበጡ ፡ በፊት ፡ አሳቡንና ፡ ዕውቀቱን ፡ ለጉዳዩ ፡ ነክነት ፡ ወዳላቸው ፡ የቀድሞ ፡ ጽሑፎች ፡ ውስጥ ፡ አስገብቶ ፡ የብዙ ፡ ጊዜ ፡ ጥናትና ፡ መለማመድ ፡ እንዲያደርግ ፡ ያስፈልጋል ።

ይህንኑም ፡ ሆኖ ፡ ላንድ ፡ ሰው ፡ አሳብ ፡ እንደ ፡ ደንጊያ ፡ ጠጥሮ ፡ የሚቀረው ከአሳብ እየሸሸ የሚያመልጠው ብዙ ነው። ነገር ግን ከጊዜ በኋላ ደግሞ ፡ ጉልበታቸው ፡ አዳዲስ ፡ በሆነ ፡ በሌሎች ፡ ጸሐፊዎች ፡ ትግል እየተሸነፈ ፡ ከብዙ ጊዜ ፡ በኋላ ፡ ተፈላጊው ፡ ታሪክ ፡ ወደመጣራት ፡ ይመጣል ።

ማናቸውም ፡ ዓይነት ፡ የጥበብ ፡ የሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ የፍልስፍና ፡ ዕውቀት ፡ የግርድፍነትና ፡ የስልቅነት ፡ ጊዜውን ፡ ሳያሳልፍ ፡ በመዝገመሪያ ፡ በወደቀው ፡ አሳብ ፡ እንድ ፡ ጊዜ ለዘለቂታ ፡ ተጣርቶ ፡ ለአገልግሎት ብቁ ፡ የሚሆን የለም። በአሁኑ ዘመን ያዘጋጀነው ፡ ጽሑፍ ፡ ሁሉ ፡ የዚህን ፡ ሕግ ፡ ከመከተል አይዘልም ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የአውሮፓና ፡ የእስያ ፡ ሕዝብ ፡ ግርድፉን ፡ በየጊዜው ፡ በትጋት ፡ በተቀራረበ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ እያለዘበ ፡ በየግንባሩ ፡ እየሠራ ፡ ሲጠቀም ፡ ሥራውም ፡ ሥልጡን ፡ ሲያሰኘው ፡ እኛ ፡ በግርድፉ ፡ ብቻ ፡ የዘለቅንበት ፡ ዘመን ፡ ረዥም ፡ ነው ። ከዛጉዬ ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ጐንደር ፡ መንግሥት ፡ መጨረሻ (፱፻—፳፻ ፡ ዓ ፡ ም) ድረስ ፡ ዘጠኝ ፡ መቶ ፡ ዓመት ሙሉ ፡ የያዝነውን ፡ ላለመልቀቅ ፡ ከመታገል ፡ በቀር ፡ በሥነ ፡ ጽሑፍም ፡ በማናቸውም ፡ ረገድ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የመሻሻል ፡ የመሠልጠን ፡ እርምጃ ፡ ያደረገችው ፡ በልክ ፡ ነው። ነገር ግን ፡ በገሪቱ ፡ በየጊዜው ፡ የተፈራረቁት ፡ መሪዎችና ፡ ሕዝቦች ፡ በዚህ ፡ ሲወቀሱ ፡ ያገሪቱን ፡ ነፃነት ፡ ብቻ ፡ ማቆየታቸው ፡ መልሶ ፡ ያስመሰግናቸዋል ።

ለዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ መሠረት ፡ የሆነው ፡ በግዕዝ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ይቀመጥ የነበረው ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለከትሁት ፡ በእንግሊዝኛም ፡ በፈረንሳይኛም ፡ በኢጣልያንኛም ፡ እየተተረጎመ ፡ ለጉዳዩ ፡ በዕድ ፡ የሆነው ፡

አሰብሰበው ፡ አጽፈውታል ። ይኸንኑ ፡ ለማስረዳት ፡ ይኸው ፡ የተሰበሰበው
 ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ በመገመሪያው ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ ለዛቲ ፡ መጽሐፈ ፡ ታሪክ ፡
 አስተጋብላ ፡ ደጅ ፡ አዝማች ፡ ኃይሉ ፡ እምብዙኃን ፡ አህጉር ፡ ወደሰያት ፡ ከመ
 ኢይጥፋክ ፡ ዝክረ ፡ አበዊሁ ፡ ነገሥት ፡ ወመኳንንት ፡ እም ፡ አመ ፡ ጠፍአ
 በብዙኅ ፡ ዕለት ፡ እምቤተ መንግሥት ይላል ። ዝክረ ፡ አበዊሁ ፡ ነገሥት ፡ በሎ
 የነጋሢ ፡ ዘርነታቸውን ፡ በትክክል ፡ ለመለየት ፡ በሌላ ፡ ቦታ ፡ « ወዘአጽ
 ሐርሰ ፡ ደጅ ፡ አዝማች ፡ ኃይሉ ፡ ወልዱ ፡ ለደጅ ፡ አዝማች ፡ እሸቴ ፡ ወእ
 ሙሂ ፡ ወይዘሮ ፡ ወለተ ፡ ሩፋኤል ፡ ወለተ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ኢያሱ ፡ መ
 ንገለ ፡ አቡሃ ፡ ወመንገለ ፡ እማ ፡ አልቦ ፡ ዘይትኤረያ ፡ እያለ ፡ ደጃች ፡ ኃይ
 ሉ ፡ ከሸጺጸ፸፸—ሸጺጸጸጸ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የነበሩት ፡ የታላቁ ፡
 የአድያም ፡ ሰገድ ፡ ኢያሱ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ መሆናቸውን ፡ ይገልጻል ።

ይኸን ፡ መጽሐፍ ፡ ሰብስበው ፡ ያጻፉት ፡ ባዪ ፡ ኢያሱ ፡ ብርሃን ፡ ሰገ
 ድ ፡ ዘመኑ ፡ መንግሥት ፡ በግዙት ፡ ማኅደረ ፡ ማርያም ፡ ሳሉ ፡ መሆኑን ፡ በ
 ሌላ ፡ ቦታ ፡ ስለሚናገር ፡ የግዙቱን ፡ ጊዜ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ በመሥ
 ራት ፡ እሳልፈውታል ፡ ማለት ፡ ነውና ፡ ደጃች ፡ ኃይሉን ፡ ጽሑፉን ፡ በመ
 ጻፍ ፡ ቀድሞ ፡ ከደከሙት ፡ ሊቃውንት ፡ እኩል ፡ እናመሰግናቸዋለን ።

የዚሁ ፡ የታሪክ ፡ የእጅ ፡ ጽሑፍ ፡ አንዳንድ ፡ ቅጅ ፡ በሎንዶን ፡ ፡ በ
 ታሪክ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ ስለነበረ ፡ ከዚያ ፡ በየጊዜው ፡ የተነሡ ፡ የአውሮ
 ፓ ፡ ሊቃውንት ፡ አውግስጦስ ፡ ዲልማን ፡ የሴፍ ፡ ሐለቪ ፡ ገፍ ል ፡ ፔሩሾ ፡
 ረኔ ፡ ባሌት ፡ ኮንሴልማን ፡ ኢኖሲዎ ፡ ጉይዲ ፡ ምሼን ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ከው
 ስጦ ፡ ስሜታቸው ፡ ያረፈበትን ፡ አንዳንዱን ፡ ክፍል ፡ እየለዩ ፡ ወደየቋንቋ
 ቸው ፡ እየተረገሙ ፡ በማብራራት ፡ ከግዕዙ ፡ ጋር ፡ በማጎተም ፡ አራብተው
 ጽሑፉን ፡ ከአውሮፓ ፡ አንባቢ ፡ ጋር ፡ አስተዋውቀውታል ።

በኋላምደ ፡ ጽዮን ፡ በነዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጊዜ ፡ የነበሩት ፡ ያገራችን
 ሊቃውንት ፡ ባይጽፉት ፡ ኖሮ ፡ ደጃች ፡ ኃይሉ ፡ ሊሰበሰቡት ፡ ባልቻሉም ፡
 ደጃች ፡ ኃይሉ ፡ ባይሰበሰቡት ፡ ፈረንጆቹም ፡ እኛም ፡ ያገራቱ ፡ ተወላጆች ፡ ዛሬ
 ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ መጽሐፍ ፡ ለማዘጋጀት ፡ መሠረት ፡ ባላገኘንም ፡ ነበር ።

የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ እንደ ፡ ቅኔ ፡ እንደግጥም ፡ ከልብና ፡ ከአሳብ ፡ እየ
 መነጨ ። አይሠራም ። የዘመናዊው ፡ ጸሐፊ ፡ ተግባር ፡ ከሩቅ ፡ ዘመን ፡ የተጻ
 ፈውን ። ተፈላልጎ ፡ ማግኘት ፡ ያገኘውን ፡ የጽሑፍ ፡ ማስረጃ ፡ አወራርሶ ፡
 ባለበት ፡ ዘመናዊ ፡ ያነጋገር ፡ ቅርጽ ፡ አሳቡን ፡ ከማብራራት ፡ ጋራ ፡ ለዘመኑ

የውጭ ፡ አገር ፡ ሕዝብ ፡ ሲያነበው ፡ ለጉዳዩ ፡ ባለቤት ፡ ለሆነው ፡ ለኢትዮጵያ
ሕዝብ ፡ እንግዳ ፡ ሆኖ ፡ እስካሁን ፡ መኖሩም ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ። አሁን ፡
ግንታሪካችን ፡ ሁሉ ፡ ሕዝቡ ፡ በማይናገርበት ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ቀድሞ ፡
የተጻፈው ፡ በየገዳማቱ ፡ በየቤተ መጻሕፍቱ ፡ ከብዙ ፡ መቶ ፡ መታት ፡ ገጽምሮ
የተኛውን ፡ እየተፈለሰገን ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ እየተረገገምን ፡ ያንሳ ላፋውን ፡
ያገራችንን ፡ ታሪክ ፡ እኛው ፡ ተወላጆቹ ፡ በቋንቋችን ፡ ልንቀሰቅሰው ፡ ይገባል ።

በብራና ፡ ያለውን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ የነገሥታት ፡ መቀመጫ ፡ በነበሩ
ት ፡ ከተሞች ፡ በየዜና ፡ መዋዕሉ ፡ እየተመሩ ፡ በቁፋሮ ፡ እየፈለጉ ፡ የተቀበሩ
ትን ፡ ታሪካውያን ፡ መሣሪያና ፡ ዕቃዎች ፡ በማግኘት ፡ ላለፈ ፡ ታሪካችን ፡
ትንሣኤ ፡ መስጠት ፡ የኛው ፡ ፈንታነው ፡ መቼም ፡ ላገሪቱ ፡ የሚያስፈልጓት ፡ የ
ሥራ ፡ ዘርፎች ፡ ብዙዎች ፡ መሆናቸውን ፡ ሁላችንም ፡ የምናውቀው ፡ ነው ፡
ትምህርት ፡ እርሻ ፡ ንግድ ፡ መገናኛ ፡ የጦር ፡ ድርጅት ፡ ሕግና ፡ አስተዳ
ደር ፡ ጤና ፡ አጠባበቅ ፡ የብረታ ብረትና ፡ ማናቸውም ፡ የእጅ ፡ ጥበብ ፡ ሁሉ ፡
ችላ ፡ የሚባል ፡ አንዳች ፡ የሥራ ፡ ዘርፍ ፡ የለም ። በዚሁ ፡ ረገድ ፡ የታሪክ
ና ፡ የሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ወገን ፡ የሚገባውን ፡ ሥፍራ ፡ እንዲያገኝ ፡ እስካሁን
የቆመውን ፡ ድርጅት ፡ እንዳቅማችን ፡ ከማገልገል ፡ ቸል ፡ አንልም ።

ካዲ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ በሚባለው ፡ በ
ዚህ ፡ ባሁኑ ፡ መጽሐፍ ፡ በጀግንነት ፡ ቱጦ ፡ ጥር ፡ የሆነው ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽ
ዮን ፡ ከጀግንነት ፡ ጋር ፡ የቀለም ፡ ሰውነታቸውን ፡ ደርበው ፡ የያዙት ፡ ዓፄ
ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሌሎችም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ሰፊው ፡ ግዛታቸው
ከአክሱም ፡ ገጽምሮ ፡ ያላቋረጠው ፡ ሥልጣናቸው ፡ እንዳይከፈል ፡ ፍጹሙ
ቱ ፡ ማዕዘን ፡ እየተዘዋወሩ ፡ አገር ፡ በሚያሳምኑበት ፡ ጊዜ ፡ ከይፋት ፡ ወላ
ስሞች ፡ ከአዳልና ፡ ከሰማሌ ፡ ከስሜንና ፡ ከጸለምት ፡ ከዋጅራት ፡ ሕዝብ ፡
ጋር ፡ የተዋጉበት ፡ በርክቶ ፡ ይገኛል ። ከየአውራጃው ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ቀን
ደኛ ፡ በእንደራሴ ፡ የገዢነት ፡ አምሮቱን ፡ ለማርካት ፡ ሲል ፡ በየበኩሉ ፡ አ
ንዳንድ ፡ የነጋሢ ፡ ዘር ፡ እየያዘ ፡ በደንብ ፡ ከነገሠው ፡ ጋር ፡ የሚያደርገው ፡
የርስ ፡ በርስ ፡ ጦርነት ፡ ብዙ ፡ ነው ። የኢትዮጵያንም ፡ ሥልጣኔ ፡ ወደ ፡
ኋላ ፡ ከጐተቱት ፡ ምክንያቶች ፡ አንዱ ፡ ይህ ፡ የውስጥ ፡ ጦርነት ፡ ነው ።
የዚያን ፡ ዘመን ፡ የነገሥታቱንም ፡ የመሣፍንትና ፡ የመኳንንቱንም ፡ የሊቃ
ውንቱንም ፡ አብዛኛ ፡ የዕውቀትና ፡ የማሰቢያቸውን ፡ ሥፍራና ፡ ጊዜ ፡ የሚ
ወስደው ፡ የጦርነት ፡ የማሳመን ፡ የማገገበር ፡ ወታደሩንም ፡ የምርኮ ፡ የዘ
ረፋ ፡ የፋከራ ፡ ጉዳይ ፡ ነው ።

የሩቁ ፡ ዘመን ፡ ቀርቶ ፡ በቅርቡ ፡ በጎንደር ፡ መንግሥት ፡ መጨረሻ ፡
 ከጊዜኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ምሕረት ፡ ወዲህ ፡ የጎንደር ፡ መሣፍንት ፡ ራስ
 ጉግሣ ፡ ከአንደርታው ፡ ከራስ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴና ፡ ከስሜኑ ፡ ከራስ ፡ ገብራ
 ራስ ፡ ማርዬ ፡ ከኢጋሜው ፡ ከደጃች ፡ ሰባጋዲስ ፡ በጎንደር ፡ የዳሞቱ ፡ ደጃ
 ች ፡ ዘውዴ ፡ ከጎንደር ፡ ከደጃች ፡ ጓሉ ፡ ደጃች ፡ ብሩ ፡ ከባታቸው ፡ ከደ
 ጃች ፡ ጎሹ ፡ ራስ ፡ አሊ ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ በሸዋም ፡ ተጉለቱው ፡ ከቡል
 ጋው ፡ ወሎዬው ፡ ከሸዌው ፡ በደቡብ ፡ ኢትዮጵያ ፡ አዳሉ ፡ ከአሊሣው ፡
 ማረቶው ፡ ከሩሲ ፡ ጉራጌው ፡ ከጋላው ፡ እየተዋጋ ፡ በየጊዜው ፡ ያለቀው
 የተላለቀው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ብዙ ፡ ነው ። በቀላል ፡ ምክንያት
 የከበረው ፡ የሰውልጅሕይወት ፡ ሲያልፍ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ቅርታው ፡ ያ
 ነሰ ፡ ነበር ። በዚህ ፡ ፈንታ ፡ እዚህ ፡ ገዳይ ፡ እገሌን ፡ ገዳይ እያለ ፡ የወገኑን
 ስምና ፡ ስፍራ ፡ በመጥቀስ ፡ ሕዝባችን ፡ በአሳፋሪው ፡ ነገር ፡ እየፎከረ ፡ ይመካበት ፡
 የነበረው ፡ እስከ ፡ ጊዜያችን ፡ ድርሷል ።

ይህ ፡ ባይሆን ፡ ኖሮ ፡ በመጨረሻው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ እንኳን ፡ ኢት
 ዮጵያ ፡ የሰላምና ፡ የጸጥታ ፡ ጊዜ ፡ አግኝታ ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ በዚህም ፡ ላይ ፡
 አውሮፓች ፡ የተጠቀሙበትን ፡ የጤና ፡ አጠባበቅ ፡ በመከተል ፡ የሕዝቡ
 ን ፡ የኑሮ ፡ ደረጃ ፡ ከፍ ፡ በማድረግ ፡ ተጣጥራ ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ዛሬ ፡ አገራ
 ችን ፡ ከሃምሳ ፡ ሚሊዮን ፡ የማያንስ ፡ ነዋሪ ፡ ሕዝብ ፡ ያላት ፡ ታላቅ ፡ የምታ
 ኮራና ፡ የምታስመክ ፡ የአፍሪካ ፡ መንግሥት ፡ ትሆን ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን
 በዚህ ፡ ዘመን ፡ ዕውቀት ፡ ሥልጣኔ ፡ ኃይልና ፡ ችሎት ፡ በአውሮፓች ፡ እ
 ጅ ፡ ስለነበረ ፡ እነሱም ፡ እስያንና ፡ አፍሪካን ፡ ተከፍለው ፡ የያዙ ፡ የኢትዮ
 ጵያም ፡ ነፃነት ፡ ቅር ፡ የሚያስኛቸው ፡ መንግሥታት ፡ ኃይል ፡ እንዳታገ
 ኝ ፡ የሚያደርጉት ፡ መቆጣጠር ፡ ከውስጥ ፡ ጦርነታችን ፡ ጋር ፡ ተጨምሮ
 ለመፈጸሞቻችን ፡ ሁሉ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ እንቅፋትነቱ ፡ አይዘነጋም ።

ዛሬ ፡ ግን የአፍሪካ ፡ ሕዝብ ፡ ክርስቲያኑና ፡ እስላሙ ፡ አረመኔውና ፡ ይሁዲ
 ው ፡ ያንድነት ፡ ኑሮ ፡ (ፌዴራሊዮን) በሚመኝበት ፡ ጊዜ ፡ ያለፈው ፡ የርስ
 በርስና ፡ የወንድማማችነት ፡ ጦርነት ፡ ለወደፊት ፡ በፍቅር ፡ እመገንባት ፡ ላይ
 ያለውን ያንድነትና የመዋሐድ ፡ ሕንፃ ፡ ሊያፈርሰው ፡ አይገባውም ። ቂምና ፡ በ
 ቀል ፡ ሥፍራቸውን ፡ ለይቅርታ ፡ ለመተሳሰብ ፡ ለሕብረት ፡ ለፍቅር ፡ ሊለቁ ይገባል ።

በዚህ ፡ መስመር ፡ ያላለፈ ፡ አንድም ፡ የውጭ ፡ መንግሥት ፡ የለም ።
 የሰሜንና ፡ የደቡብ ፡ አሜሪካ ፡ በግሪክ ፡ ደሴቶች ፡ ተበታትነው ፡ የነበሩ ፡
 ነገዶች ፡ በጠቅላላው ፡ የአውሮፓም ፡ የእስያም ፡ ዛሬ ፡ በየስማቸው ፡ የም

ናውቃቸው ፡ መንግሥታት ፡ ሥልጣን ፡ ክብር ፡ በመቃማት ፡ ወገን ፡ ከወገ
ኑ ፡ ሲዋጋ ፡ ኖሮ ፡ ዛሬ ፡ እንድንታቸውን ፡ እያጠነከሩ ፡ ከውጭ ፡ ብቻ ፡ ጠላ
ት ፡ ሲመጣ ፡ እየተዋጉ ፡ በነፃነት ፡ አርፈው ፡ ይኖራሉ ።

አገራችን፡ኢትዮጵያም፡ወደ ፡ ፊት ፡ ከርስ፡ በርስ፡ ጦርነት ፡ አርፋ ፡ ልዩ
ልዩ ፡ ቋንቋና ፡ ልማድ ፡ ያላቸው ፡ ሕዝቦቿ ፡ እንዲ፡ነገድ ፡ ሌላውን ፡ ለማ
ጥቃት ፡ ሳይሞክር ፡ የሥልጣንም ፡ የክብርም ፡ የጥቅምም ፡ ተከፋይ ፡ ሆነ
ው ፡ በመብት ፡ ተተካክለው ፡ በሰላምና ፡ በጸጥታ ፡ ሐብታምና ፡ ፍራያማ ፡
የሆነችውን ፡ አገራችንን ፡ እንድንጠቀምበት ፡ እየተመኘን ፡ አሁን ፡ ወደ ፡
ጽሑፉ ፡ አካል ፡ ገብተን ፡ በመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ምን ፡ እንደ
ነበረች ፡ እንመልከት ።

ግ.ያዝያ ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፲፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡

ተክለ ፡ ጻድቅ ፡ መክራያ ።

፱ኛ ፡ ክፍል ።

የአፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ (ሺ፪፻፲፫—ሺ፪፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ።)

ምዕራፍ ፡ ፩ ፡

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ አፄ ፡ ነአሁቶ ፡ ለአብ—አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ።

ነአሁቶ ፡ ለአብ ፡ በነገሠበት ፡ ዘመን ፡ ሺ፪፻፲፫—ሺ፪፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የሚባል ፡ ሰሎሞናዊው ፡ ዘር ፡ ከሚባለው ፡ ከድልነዓድ ፡ ዘር ፡ የወረደ ፡ ወጣት ፡ በሸዋ ፡ ነዛር ፡ እንደዚሁም ፡ በመላ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የታወቁት ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በነበረበት ፡ ዘመን ፡ በዚህ ፡ በሸዋ ፡ ነበሩ ። ገደላቸውና ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ እንደሚለው ፡ የርሳቸውን ፡ ከመጻፋችን ፡ በፊት ፡ አሁን ፡ ስለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ እንመልከት ።

ባለፈው ፡ ባነበብነው ፡ ውስጥ ፡ መራ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የዛጉዬን ፡ መንግሥት ፡ አደላድሎ ፡ በነገሠ ፡ ጊዜ ፡ በአክሱም ፡ ይቀመጥ ፡ የነበረው ፡ የመጨረሻው ፡ ንጉሥ ፡ ድልነዓድ ፡ ከትግሬ ፡ ሸሸቶ ፡ ወደሸዋ ፡ መምጣቱን ፡ ተመልክተናል ። ከርሱ ጋርምሮ ፡ እስከ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ድረስ ፡ ያሉት በዛጉዬ ፡ ነገሥታት ፡ ዘመን ፡ ተያዘው ፡ እንዳይታሰሩ ፡ በመፍራት ፡ ዘመናቸውን ፡ በሸሸትና ፡ በዋሻ ፡ በመደበቅ ፡ አሳልፈዋል ፡ የሚባሉት ፡ ዝርዝራቸው ፡ ቀጥሎ ፡ የተመለከተው ፡ ነው ።

፩ኛ ፡ ድልነዓድ ፡

፪ኛ ፡ አግብአ ፡ ጽዮን ፡

፫ኛ ፡ ጽንፈ ፡ አርዕድ ፡

፬ኛ ፡ ነጋሽ ፡ ዘሬ ፡

፭ኛ ፡ አሥፍሕ ፡

፮ኛ ፡ ያዕቆብ ፡

፯ኛ ፡ ባሕር ፡ አሰግድ ፡

፰ኛ ፡ እድም ፡ አሰግድ ፡

፱ኛ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡

ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ የመዝናኛው ፡ ድልነዓድና ፡ የመጨረሻው ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በዙፋን ፡ ሲቀመጡ ፡ ዕድሜያቸውን ፡ በሸሸትና ፡ በመደበቅ ፡ ያሳለፉ ፡ የድልነዓድ ፡ ተከታዮች ፡ ሰባቱ ፡ መሆናቸው ፡ ነው ።

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የክርስትና ፡ ስሙ ፡ ተስፋ ፡ ኢየሱስ ፡ ተወልዶ ፡ በ
ደገ ፡ ጊዜ ፡ እንዳይገደልበት ፡ ፈርቶ ፡ አባቱ ፡ ሐይቅ ፡ ወስዶ ፡ ለቅዱስ ፡ እ
ስጢፋኖስ ፡ ገዳም ፡ መምሕር ፡ ለአባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞዳ ፡ አደራ ፡ ብሎ ፡ ሰጣ
ቸው ። ይኩኖ ፡ አምላክም ፡ በሐይቅ ፡ ደሴት ፡ እየተማረ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ኖረ
ከዕለታት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ አባ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞዳን ፡ ለመ
ጠየቅ ፡ ከደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ (የሸዋው ፡) ወደ ፡ ሐይቅ ፡ ሄዱ ፤ በዚያም ፡ ሳሉ
ይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ስላገኙ ፡ ደስ ፡ አላቸው ፤ በሚመለሱበት ፡ ቀን ፡ ይህ ፡
የሐይቅ ፡ ገዳም ፡ ለላስታ ፡ ቅርብ ፡ ስለሆነ ፡ ያስፈራዋልና ፡ ከኔ ፡ ጋር ፡ ይገኘ
ው ፡ ልሂድ ፡ ብለው ፡ ከአባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞዳ ፡ አስፈቅደው ፡ ወደሸዋ ፡ ይዘ
ውት ፡ መጡ ። በሸዋም ፡ በይፋት ፡ በመንዝ ፡ በተጉለት ፡ በመራቤቴ ፡ እያ
ዘሩ ፡ ከባላባቶቹ ፡ ጋር ፡ አስተዋወቁት ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ
አብዛኛ ፡ ጊዜውን ፡ ያሳለፈው ፡ በተጉለት ፡ ነው ። ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ይኩ
ኖ ፡ አምላክ ፡ መሆኑን ፡ ሳይገልጽ ፡ በስውር ፡ ላስታ ፡ ድረስ ፡ እየሄደ ፡ አሽ
ከርነት ፡ እያደረ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትን ፡ ሥርዓትና ፡ ሕግ ፡ ያጠና ፡ ነበር ፡ ይ
ላሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በማናቸውም ፡ ረገድ ፡ እ
ሱን ፡ ለማንገሥ ፡ ስለቆረጡና ፡ ባላባቱን ፡ ሁሉ ፡ ወደዚሁ ፡ አሳብ ፡ ስለአሳ
ደሙ ፡ እርሱም ፡ ያባቶቹ ፡ መንግሥት ፡ በርስዎ ፡ ጸሎት ፡ የተመለሰልኝ ፡
እንደሆነ ፡ ለእርስዎም ፡ የአባትዎን ፡ የአዛርያስን ፡ ሊቀ ፡ ካህናትነት ፡ እመ
ልስልዎታለሁ ፡ ከመንግሥቴም ፡ ከሦስቱ ፡ እጅ ፡ አንዱን ፡ እጅ ፡ እሰጥዎታ
ለሁ ፡ ብሎ ፡ ቃል ፡ ከዳን ፡ ገባላቸው ፡ ይባላል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በየአውራጃው ፡ እየተዘዋ
ወሩ ፡ ወንጌል ፡ ሲያስተምሩ ፡ በዚሁ ፡ በቺዋርያነትና ፡ በመምህርነት ፡ በያ
ገሩ ፡ ታውቀው ፡ ተፈርተው ፡ ይኖሩ ፡ ነገርና ፡ በዚሁ ፡ በወንጌል ፡ ትምህ
ርታቸው ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ለየታላላቁ ፡ ሰው ፡ ዛጉዬዎች ፡ ከሰሎሞን ፡
ዘር ፡ ዙፋኑን ፡ አላገቡበት ፡ ነው ፡ የወሰዱት ፡ አሁንም ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡
ሊመልሱ ፡ ይገባል ፡ እያሉ ፡ ይሰብኩ ፡ ነበር ። ከዕለታት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ወደላ
ስታም ፡ ሄደው ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብን ፡ አግኝተው ፡ የኢትዮጵያን ፡ መንግሥት
የወሰዳችሁት ፡ በማይገባ ፡ ነውና ፡ አሁንም ፡ ለሚገባው ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ
መልሱ ፡ ብለው ፡ በግልጽ ፡ ነገሩት ፤ እርሱም ፡ እግዚአብሔርን ፡ የሚፈራ ፡
መንፈሳዊ ፡ ሰው ፡ ስለነበረ ፡ የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትንም ፡ ቃል ፡ እን
ዳይተላለፍ ፡ ፈርቶ ፡ ምክራቸውን ፡ ሰምቶ ፡ እሸ ፡ እለታለሁ ። ነገር ፡ ግን
የኔ ፡ ዘመን ፡ ከአለቀ ፡ በኋላ ፡ በውል ፡ ነው ፡ የምለቀው ፡ ብሎ ፡ ገለጸላቸ
ው ፡ ይባላል ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈው ፡ የታሪክ ፡ አነጋገር ፡ የሚገኘው ፡ በታሪክ
 ነገሥትና ፡ በገድለ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ነው ። በነዚህም ፡ ጽሑፎች ፡ ው
 ስጥ ፡ ወደፊት ፡ እንደምንመለከተው ፡ በተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አማካይነት ፡
 ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ በመንግሥቱ ፡ መጨረሻ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዙፋን ፡ ላይኩኖ
 አምላክ ፡ መልቀቁን ፡ ይገልጻል ፡ እንጂ ፡ በይኩኖ ፡ አምላክና ፡ በነአኩቶ ፡ ለ
 አብ ፡ ወይም ፡ በይትባረክ ፡ መካከል ፡ ጦርነት ፡ መደረጉን ፡ አይገልጽም ።

ብዙ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ጸሐፊዎች ፡ ግማሾቹ ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ እያ
 ሉ ፡ ግማሾቹ ፡ ይትባረክ ፡ እያሉ ፡ የመጨረሻው ፡ የዛጉዬው ፡ ንጉሥ ፡ ለይ
 ኩኖ ፡ አምላክ ፡ መንግሥቱን ፡ የለቀቀው ፡ በጦርነት ፡ መሆኑን ፡ ይገልጻሉ።
 ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ከርሎ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ከአገራችን ፡ ጽ
 ሑፍና ፡ ከሽማግሌ ፡ ሰማሁት ፡ ብለው ፡ የጻፉትን ፡ እንመልከት ።

« ያማራ ፡ አገር ፡ (የግሼን ፡ እንደሌሎቹ ፡ የአምባሰል) ፡ ሹም ፡ የነበ
 ረ ፡ ስሙ ፡ ተስፋ ፡ ኢየሱስ ፡ ወይም ፡ ውድም ፡ አሰግድ ፡ የሚባል ፡ ነበር
 ለርሱም ፡ አንድ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የሚባል ፡ ልጅ ፡ ከአዛዥ ፡ ጫላ ፡ ገረ
 ድ ፡ የተወለደ ፡ ነበረው። እርሱንም ፡ የወለደው ፡ ወደመቆናኛ ፡ (ሰገራት) ፡
 ለጉዳዩ ፡ በሄደ ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ከተወለደ ፡ በኋላ ፡ በዚህ
 አገር ፡ አደገ ፡ በፍጥረቱም ፡ ቂበጥባጣና ፡ አስቸጋሪ ፡ ስለነበረ ፡ አባቱ ፡ በአ
 ምባ ፡ ማሎጥ ፡ አሥሮት ፡ ሲኖር ፡ በኋላ ፡ ከእሥሩ ፡ ቤት ፡ ወጥቶ ፡ ደገ፡
 መሰብሰብ ፡ ጀመረ ። ሰውም ፡ ቢሰበሰብለት ፡ በመንግሥት ፡ ላይ ፡ ሸፈተ ፡
 ከርሱም ፡ ጋር ፡ የሸዋ ፡ አውራጃዎችና ፡ ወግዳ ፡ ደምቢ ፡ ሙገር ፡ ዋግ ፡
 ወረብ ፡ ጽላልሽ ፡ ሙአል ፡ ሁሉ ፡ ተባብረው ፡ ነበር ። ይኸን ፡ ሲሰማ ፡
 ንጉሡ ፡ ወደጋይነት ፡ በተለይ ፡ አንሲታ ፡ ወደሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ በሄደበ
 ት ፡ ጊዜ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በድንገት ፡ ጦርነት ፡ ገጠመና ፡ በቶሎ ፡ ድል ፡
 አደረገው ። ንጉሡም ፡ ከዚያ ፡ ሸሽቶ ፡ ወደ ፡ ቂርቆስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡
 ከሄደ ፡ በኋላ ፡ ጠላቶቹ ፡ በሐምሌ ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ገደሉት ። አንዳንዶቹም ፡ ከ
 ላስታ ፡ ከራሱ ፡ ሰዎች ፡ ውስጥ ፡ ከድተውት ፡ ስለነበረ ፡ በነርሱ ፡ ጥቅሻ ፡ ይ
 ኩኖ ፡ አምላክ ፡ እስከ ፡ ላስታ ፡ ድረስ ፡ ሄዶ ፡ ራሱ ፡ በጦርነት ፡ ገደለውና ፡

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ነገሡ ። Storia di Etiopia (የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ) የሚባለውን ፡ የኮንቲ ፡ ሮሲኒን ፡ መጽሐፍ ፡ ከ፫፻፲፯ ፡ እስከ ፡ ፫፻፲፰ ፡ ገጽ ፡ ተመልከት ።

የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ በሰው ፡ ጠባይ ፡ በኩል ፡ የገመትነው ፡ እንደሆነ ፡ በዙፋን ፡ ተቀምጦ ፡ መግዛት ፡ የለመደ ፡ ንጉሥ ፡ እንኳን ፡ ለሌላ ፡ ዘር ፡ በዘመኑ ፡ ለልጁ ፡ እንኳን ፡ አሳልፎ ፡ መስጠት ፡ የሚወድ ፡ በልክ ፡ ነው ። ያገራችንም ፡ ቢሆን ፡ የውጭ ፡ አገርም ፡ ታሪክና ፡ ገድል ፡ ቢሆን ፡ እገሌ ፡ መንግሥቱን ፡ ለልጁ ፡ ለዘመዱ ፡ ወይም ፡ ለወዳጁ ፡ ለቆ ፡ መነነ ፡ ወይም ፡ ወደ ፡ ግል ፡ ሥራው ፡ ሄደ ፡ የሚሉት ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ ይህ ፡ ንጉሥ ፡ በዕድሜው ፡ ያረጀ ፡ ሆኖ ፡ የዚህን ፡ ዓለም ፡ ተድላና ፡ ደስታ ፡ ሹመትና ፡ ሥልጣን ፡ ማጣጣም ፡ ሲያቅተው ፡ ሲሰለቸው ፡ ወይም ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ ጠላት ፡ ተነሥቶበት ፡ መመለስ ፡ ሲያቅተው ፡ ሕዝብ ፡ በአድማ ፡ ተነሥቶበት ፡ መደምሰስ ፡ ባልቻለ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ነው ። በሙሉ ፡ ዕድሜ ፡ ሳሉ ፡ እየተመቻቸው ፡ መንግሥታቸውን ፡ ለሌላ ፡ የሚአሳልፉ ፡ ቢኖሩም ፡ በጣም ፡ ብርቅ ፡ ናቸው ።

ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ የተመለከትን ፡ እንደሆነ ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ ከደንበኛው ፡ ወራሽ ፡ ከላሊበላ ፡ ልጅ ፡ ከራሱም ፡ ዘመድ ፡ ከይትባረክ ፡ ወስዶ ፡ ያገኘውን ፡ ዘውድ ፡ እንደልቡ ፡ የፈቀደውን ፡ የሚያደርግበትን ፡ የጠላውን ፡ የሚያስርበትን ፡ የወደደውን ፡ የሚሾምበትን ፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡ መንግሥቱን ፡ ምንም ፡ ቁስና ፡ መነኩሴ ፡ ጳጳስም ፡ ቢመክረው ፡ እንደዚሁ ፡ በሰላም ፡ የሚለቅ ፡ አይመስልም ። የዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሥነት ፡ እንደዛሬ ፡ አይደለም ፤ የዛሬ ፡ ንጉሥ ፡ በንዳንድ ፡ አገር ፡ ከቀረው ፡ በቀር ፡ የቀረው ፡ ሥልጣኑና ፡ ችሎቱ ፡ የተወሰነ ፡ የፈቀደውን ፡ መሻርና ፡ መሾም ፡ የማይችል ፡ ነው ። የዚያን ፡ ዘመን ፡ ንጉሥ ፡ ግን ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ እኩፋኑ ፡ ወጥቶ ፡ ሕዝብ ፡ ከአወቀው ፡ በኋላ ፡ በሥልጣኑ ፡ ወሰን ፡ የለበትም ። የፈለገውን ፡ የተመኘውን ፡ ይፈጽማል ፤ ኃጢአትና ፡ ዓመጽ ፡ እንኳን ፡ ቢሆን ፡ ንጉሥ ፡ አደረገው ፡ ሲባል ፡ እንደ ፡ ጽድቅና ፡ እንደ ፡ ደንብ ፡ ይቆጠር ፡ ነበር ፤ ንጉሡ ፡ በሕዝቡ ፡ ፊት ፡ ሥልጣኑ ፡ የማይገሰስ ፡ ከእግዚአብሔር ፡ የተቀባ ፡ ቅዱስ ፡ ብዑስ ፡ ነውና ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብም ፡ ይትባረክም ፡ ቢሆን ፡ የተገደ

ዳብት ፡ ነገር ፡ ከሌለ ፡ ያለ ፡ ጦርነት ፡ ዙፋናቸውን ፡ በአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አሳሳቢነት ፡ ብቻ ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የሚለቁ ፡ አይመስልም ።

ስለዚህ ፡ በየመንገዱ ፡ ታሪኩን ፡ ሁሉ ፡ ስንመረምር ፡ በመጨረሻ ፡ የምንረዳውና ፡ የሚመስለው ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ነው ።

ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ በሚገዛበት ፡ ዘመን ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ያባቶቹን ፡ መንግሥት ፡ በዘመኑ ፡ ለማስመለስ ፡ በሸዋ ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ አደራጅቷል ። ደንበኛ ነጋሢና ፡ ሰሎሞናዊ ፡ ዘር ፡ መሆኑን ፡ የሚያውቁ ፡ የሸዋና ፡ ከዚህ ፡ በፊት የተዘረዘሩት ፡ አገሮች ፡ ባላባቶች ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ጋር ፡ ባንድነት ፡ ስለአበሩ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የነዚህን ፡ ኃይል ፡ አስከትሎ ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብን ፡ በጦርነት ፡ አስቸግሮት ፡ ይሆናል ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ላጢባን ፡ የሚወዱ ፡ ከልጁ ፡ ከይትባረክ ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ ዙፋኑን ፡ ቀማው ፡ እያሉ የሚናደዱ ፡ የላስታና ፡ የዋግ ፡ ባላባቶች ፡ ይህን ፡ ቁም ፡ ለመበቀል ፡ እርሱን ፡ እየከዱ ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ መሣሪያ ፡ ሆነው ፡ ይሆናል ። እንደዚሁም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ያሉት ፡ የእስክንድርያው ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ አባ ፡ ጎርጎርዮስ? ፡ የኢትዮጵያው ፡ ጳጳስ ፡ አባ ፡ ጌርሎስ ፡ (ቂርሎስ)፤ የሐይቁ ፡ መምሕር ፡ አባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞዐ ፤ የደብረ ፡ ዳጦው ፡ መምሕር ፡ አባ ፡ ዮሐን፤ የሸዋው አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የአክሱም ፡ ንቡረ ፡ ዕድ ፡ በጠቅላላው ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ያሉት ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ሁሉ ፡ ከሰሎሞን ፡ ዘር ፡ ለሚወለደው ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ አድልተው ፡ በአሳብም ፡ በሥራም ፡ እየደገፉ ፡ ሕዝብንና ፡ ባላባትንም ፡ በስብከት ፡ እያሥነሱ ፡ ስላስቸገሩትና ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ በጦርነትና ፡ በስብከት ፡ ቢሁለት ፡ ወገን ፡ ስለተቸገረ ፡ ከነዚህ ፡ ሁሉ ፡ መምህሩ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አብልጠው ፡ በነገሩ ፡ ስለተጉበት ፡ በርሳቸው ፡ አማካይነት ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡ ዙፋኑን ፡ በውል ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ለቋል ፡ ማለት ፡ ነው ።

ጌዮርጊስ ፡ ወልደ ፡ አሚድ (ጌዮርጊስ ፡ ኢብን ፡ አል ፡ አሚድ) የሚባለው ፡ የጻፈውና ፡ ከርሱ ፡ የተገለበጠው ፡ ያገራችን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ።

“ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘሚጠ ፡ መንግሥተ ፡ እምነ ፡ ዘን ፡ በጸሎተ ፡ ጳጳስ አባ ፡ ጌርሎስ ፤ ወበጸሎተ ፡ አባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞዐ ፡ መምሕረ ፡ ሐይቅ ፤ ወበትንብልናሁ ፡ ለአብ ፡ ብዑዳዊ ፡ ክቡር ፡ ርእሰ ፡ አበው ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡

ኖት ፡ መምህር ፡ ዘደብረ ፡ ሊባኖስ ። እስመ ፡ ነበሩ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ክሎ ፡
 ኖት ፡ መንግሥቱ ፡ ወበእንተዝ ፡ ወሀበሙ ፡ ለውሉዱ፡፩ደ ፡ እደ ፡ እምቺቱ ፡
 እድ ፡ መንግሥተ ፡ ወምኩናነ ፡ ወሥልጣነ ፤ ወሄመ ፡ እምውሉደ ፡ አቡነ ፡
 ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ እጩጌ ፡ በኪዳን ፡ ወመሐላ ፤ ወእምውሉደ ፡ አባ ፡ ኢየ
 ሱስ ፡ ሞዓ ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሎሙ ፡ ርስተ ፡ ለትውልደ ፡ ት
 ውልድ » ይህ ፡ ቃል ፡ በጭሩ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በጳጳሱ ፤ በአ
 ባ ፡ ጌርሎስና ፡ በአባ፡ኢየሱስ ፡ ሞዓ ፡ ይልቁንም ፡ በአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖ
 ት ፡ ጸሎትና ፡ እርዳታ ፡ መንግሥቱን ፡ ሲያገኝ ፡ ለዚሁ ፡ ውለታ ፡ ከመንግ
 ሥቱ ፡ ከ፫ ፡ እጁ ፡ አንዱን ፡ እጅ ፡ የእጩጌነት ፡ ማዕርግ ፡ ጨምሮ ፡ ለተ
 ክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ለአባ ፡ ኢየሱስ ፡ ጥዓና ፡ ለተከታዮቻቸው ፡ የዓቃቤ ፡ ሰዓ
 ትነት ፡ ማዕርግ ፡ መስጠቱን ፡ ያስረዳል ።

ስለዚህ ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ በመመልከት ፡ ነአኩዮ ፡ ለአብ ፡ በአቡነ ፡ ተክ
 ለ ፡ ሃይማኖት ፡ አማካይነት ፡ በውል ፡ መንግሥቱን ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ
 ለተቀ ።

ጀምሰውበሩስ ፡ የሚባለው ፡ የእንግሊዝ ፡ ተወላጅ ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡
 ስሐል ፡ እንደራሴ ፡ አዪ ፡ ኢየሱስ ፡ ንጉሥ ፡ በነበሩበት ፡ (፳፯፻፵፰—፳፯፻
 ፻፷፪ ፡ ዓ ፡ ምሕረት) ጐንደር ፡ መጥቶ ፡ የነበረ ፡ ሲመለስ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ብዙ
 መጻሕፍት ፡ ሰብስቦ ፡ ሄዶ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ በ፭ ፡ ቦሉም ፡ የጻፈ
 ው ፡ የውሉን ፡ ዓይነት ፡ በመዝገመሪያው ፡ መጽሐፍ ፡ (ባሉም) ፳፻፲፭ ፡ ገጽ
 ላይ ፡ በዝርዝር ፡ ገልጾታል ። ብላቴን ፡ ጌታ ፡ ኅሩይም ፡ ከርሱ ፡ ጣይም ፡ ከሌ
 ላ ፡ ዘንድ ፡ አግኝተውት ፡ ይሆን ፡ አላረጋግጥም ፤ አሳትመው ፡ ሳይጠረዝ
 በያለበት ፡ ተበትኖ ፡ ከሚገኘው ፡ መጽሐፋቸው ፡ ላይ ፡ ጽፈውታልና ፡ ይ
 ኸንኑ ፡ የውሉን ፡ ቃል ፡ ከዚህ ፡ እንደሚከተለው ፡ እንመልከት ።
 «፩ኛ ፡ የነአኩዮ ፡ ለአብ ፡ ዘመን ፡ እስኪያልቅ ፡ ድረስ ፡ ንጉሥ ፡ መባሉ ፡
 እንዲረጋና ፡ የርሱ ፡ ዘመን ፡ ሲያልቅ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በሙሉ ፡ ኢትዮ
 ጵያ ፡ እንዲነግሥ ።

፪ኛ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ መንግሥቱን ፡ ከተቀበለ ፡ በኋላ ፡ ከዛጉዬ ፡ ዘር ፡
 አንድ ፡ መስፍን ፡ እየመረጠ ፡ በላስታ ፡ አልጋ ፡ እንዲሾም ፡ የላስታም ፡ ግዛ
 ት ፡ ከዛጉዬ ፡ ወገኖች ፡ እንዳይወጣ ።

፫ኛ ፡ ላስታን ፡ የሚገዛው ፡ መስፍን ፡ የዛጉዬ ፡ ዘር ፡ ለመሆኑ ፡ ምልክት ፡ ይሆነው ፡ ዘንድ ፡ ሁለት ፡ የብር ፡ ነጋሪት ፡ እንዲያስላሙ ፡ የዘበኞቹ ፡ ጦር ፡ ባለብር ፡ ሽቦ ፡ የሰንደቅ ፡ ዓላማው ፡ መያዝ ፡ ማፋ ፡ የብር ፡ እንዲሆን ።

፬ኛ ፡ የቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዘር ፡ የሆነው ፡ ንጉሥ ፡ በወርቅ ፡ ዙፋን ፡ ሲቀመጥ ፡ የላስታው ፡ መስፍን ፡ በብር ፡ ወንበር ፡ እንዲቀመጥ ።

፭ኛ ፡ የላስታው ፡ መስፍን ፡ ከንጉሡ ፡ በተገናኘ ፡ ጊዜ ፡ ወንድም ፡ ከወንድሙ ፡ በተገናኘ ፡ ጊዜ ፡ እንደሚያደርገው ፡ እንዲሰላሙ ፡ እንጂ ፡ የላስታው ፡ መስፍን ፡ እንደሌሎቹ ፡ መሳፍንት ፡ መሬት ፡ እንዳይስም ።

፮ኛ ፡ እንደሌሎቹ ፡ መሳፍንትና ፡ መኳንንት ፡ ግብር ፡ እንዳይገብር ፡ መጥን ፡ አውጣ ፡ ተብሎም ፡ እንዳይታዘዝ ።

ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ይኸን ፡ አዋውለው ፡ መንግሥቱን ፡ ከላስታ ፡ ወደ ሸዋዙዛዊዬ ፡ ወገን ወደሰሎሞናዊው ፡ ዘር ፡ ስለአስመለሱ ፡ በላይ ፡ በግዕዙ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከትነው ፡ ለዚሁ ፡ ውለታ ፡ እንዲሆን ፡ በጠቅላላው ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ በዝርዝር ፡ በያውራጃው ፡ ያሉትን ፡ ገዳማትና ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ መነኰሳትንና ፡ ቀሳውስቱን ፡ ከሀናቱን ፡ የሚያስተዳድሩበት ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የመንግሥቱን ፡ ሲሶ ፡ ከሦስት ፡ አንዱን ፡ አጅ ፡ በመሐላ ፡ ሰጣቸው ፡ ማለት ፡ ነው ።

እንግዲህ ፡ በዚሁ ፡ በእርቁና ፡ በውሉ ፡ መሠረት ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ በመላው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሲነግሥ ፡ ከነአኩዋ ፡ ለአብ ፡ በኋላ ፡ የአፄ ፡ ላሊበላ ፡ ልጅ ፡ ይትባረክ ፡ በላስታ ፡ አልጋ ፡ ተቀመጠ ። ከርሱ ፡ ቀጥሎ ፡ መይራሪ ፡ ከመይራሪ ፡ ቀጥሎ ፡ ሐርቤይ ፡ ላስታን ፡ ብቻ በመግዛት ይቀጥሉ ጀመር ። ይሁን ፡ እንጂ ነአኩዋ ፡ ለአብ በውልና ፡ በመሐላ ፡ የለቀቀውን የዙፋን ፡ መብት ፡ ተከታዮቹ ፡ ይትባረክም ፡ መይራሪም ፡ ሐርቤይም ፡ ስላልተቀበሉት ፡ ሁሉም ፡ በየዘመናቸው ፡ ጦርነት ፡ እየቀሰቀሱ ፡ ተዋግተዋል ይባላል። ነገር ፡ ግን ፡ ይኩኖ ፡ አምላክና ፡ ተከታዮቹ ፡ ወደፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡

ሕዝብና ፡ መኳንንት፡የቤተ ፡ ክህነትም ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ስለአበሩላቸው ፡
የነሱ ፡ ኃይልና ፡ ሥልጣን ፡ እየበረታ ፡ መንግሥታቸው፡ እየደረጀ ፡ ሲሄድ
የነዚያ ፡ ግን ፡ እየደከመ ፡ ሄደ ።

ይኸኖ ፡ አምላክ ፡ መንግሥትን ፡ የያዘበት ፡ ጊዜ ፡ ባንዳንድ ፡ መጽ-
ሐፍ ፡ እየተቃወሰ ፡ ቢገኝም ፡ ወደፊት ፡ ምክንያቱን ፡ ጭምር ፡ እንደምና
ስረዳው ፡ ሺ፪፻፷፪ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ ነው ።

ይኸን ፡ ከተመለከትን ፡ በኋላ ፡ ይኸን ፡ መንግሥት ፡ በማዘዋወር ፡
ወይም ፡ የሐዋርያነት ፡ ሥራ ፡ በመሥራት ፡ ስመ ፡ ጥሩ ፡ የሆኑት ፡ ተክለ ፡
ሃይማኖት፡የግል ፡ ታሪካቸውን ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፪ ።

የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አጭር ፡ ታሪክ ።

የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ ታሪክ ፡ የሚናገረው ፡ የራሳቸው ፡ ገ-
ድል ፡ ገድለ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የሚባለው ፡ ነው። በዚህ ፡ ውስጥ፡ልደታ-
ቸው፡ ዕድገታቸው፡ ሐዋርያነታቸው፡ ከሚያስደንቅ፡ከብዙተአምራት፡ጋር፡
ተጽፏል ። ይኸው ፡ ገድላቸው ፡ እንደሚለው ፡ የተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ዘር
ከላይ ፡ ከአዳም ፡ እስከ ፡ አብርሃም ፡ ከአብርሃም ፡ እስከ ፡ አዛርያስ ፡ (ከቀ-
ዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ጋር ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ ወደአክሱም ፡ የመጣው ።) ከአዛ-
ርያስ ፡ እስከ ፡ ዘርዓ ፡ ዮሐንስ ፡ (ጸጋ ፡ ዘአብ ፡ አባታቸው ፡)ድረስ ፡ እየተቀ-
ጣጣለ ፡ የመጣ ፡ ነው ። ከዚህ ፡ በማያያዝ ይኸው ፡ ገድላቸው ፡ የሚለ-
ውን ፡ እንመልከት ።

ጸጋ ፡ ዘአብ ፡ እግዚእ ፡ ሐረያ ፡ የምትባል ፡ ሴት ፡ አግብቶ ፡ በቡል-
ጋ ፡ አውራጃ ፡ እቲሳ ፡ በሚባል፡አገር ፡ ሲኖር ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ሞተለሚ
የሚባል ፡ የወላግ ፡ ንጉሥ ፡ ነበር ። ይኸን ፡ ንጉሥ ፡ ረኔ ፡ ባሴትና ፡ ፩ ፡
አንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ጸሐፊዎች ፡ ሞታላሚ ፡ የዳሞት ፡ ገዢ ፡ ብለውት፡
ይገኛል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሞተለሚ ፡ [ሞታላሚ] ፡ ካገሩ ፡ ድረስ ፡ መጥቶ ፡ ሸ-
ዋን ፡ ያጠፋ ፡ ጊዜ ፡ ወደቡልጋ ፡ መጥቶ ፡ የጸጋ ፡ ዘአብን ፡ ሚስት ፡ እግዚ-
እ ፡ ሐረያን ፡ ማርኮ ፡ ወሰዳት ። ከጥቂት ፡ ጊዜ ፡ በኋላ ፡ በተአምራት ፡

እግዚእ ሐረያ ወደ አገሯ ወደ ቡልጋ ተመልሳ ከባሏ ከጸጋ ሀሐብ ጋር ተገናኘች። ጸጋ ሀሐብም ስለሚስቱ መማረክ እያዘነ በጸም በጸሎት ይኖር ነበርና ሚስቱን በማግኘቱ ደስታለው ብዙ ጊዜም እንደኖሩ በሸ።፻፱? ዓ ፡ ም ፡ በታኅሣሥ ፡ ሸ፱ ፡ ቀን ፡ እግዚእ ሐረያ ወንድሏጅ ወለደችለትና ስሙ ፡ ፍሥሐ ፡ ጽዮን ፡ ተብሎ ፡ ተሠየመ ፤ በኋላ ፡ ግን ፡ ጌታችን በበረሃ ተገልጸ ተክለ ሃይማኖት ብሎ ሠየማቸው ይላሉ፤ ከዚያ የዲቁና ማዕርግ ከአባ ጊርሎስ ተቀብለው ቀጥለውም ፡ የምንኩስና ማዕርግ ተቀብለው በሸዋ በዳሞት እየተመላለሱ ወንጌልን በትጋት ያስተምሩ ጀመር ። ብዙ አረማውያን ወደክርስትና መለሱ፤ በእጃቸው ልዩ ልዩ ተአምራት ተፈጸሙ፤ ከዚያ በወግዳ በግራርያ ገዳማትን ገደሙ። በሸዋ ያለውም ስመ ጥሩው የደብረ ሊባኖስ ገዳም የተገደመው በርሳቸው ነው፤ ነገር ግን ይኸ ገዳም የቀድሞ ስሙ ደብረ አስቦ ነው፤ ደብረ ሊባኖስ ተብሎ የተሰየመው ባዲ ዘርዐ ያዕቆብ ጊዜ ነው።

የመጨረሻው ግብፃዊ ጳጳስ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት የዲቁና ማዕርግ የሰጡት አባ ጊርሎስ (ኪዩርሎስ) በሸ።፪፻፶ ዓ ፡ ም ፡ ከሞቱ ወዲህ በግብፅ አገር እስላሞቹ በክርስቲያኖቹ ላይ ጥላቻ ስላበዙ ከዚህ ቀደም በጠቀስነው በመስቀል ጦርነት ምክንያት ክርስቲያኖቹ በእስላሞቹ ላይ ስለተጫኑ እንደዚሁም በኢትዮጵያ የሸዋ ክርስቲያኖች ከአዳሎቹ እስላሞች ጋር እየተዋጉ ስላጠቁ ይኸንንም የግብፁ ሠልጣን ስለሚያውቅ ከግብፅ ወደ ኢትዮጵያ ጳጳስ እንዳይመጣ ከለከለ ። ስለዚህ የጳጳስናው ሥፍራ ብዙ ዓመት ባዶ በመሆኑ ቅስናም ዲቁናም የሚሰጥ በመጥፋቱ ያሉትም እየሞቱ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ላይ ችግር ተፈጠረ። በዚህም ዓይነት የቆየ እንደሆነ የክርስቲያን ሃይማኖት ጨርሶ የመጥፋት አደጋ እንዳያገኘው የኢትዮጵያ ሊቃውንት ከየገዳማቱ ከየአድባራቱ ተሰብስበው ከግብፅ ጳጳስ የምናስመጣበት ጊዜ እስኪገኝ ድረስ ከኢትዮጵያ ተወላጅ ፩ ፡ ምግባሩ የቀና ሃይማኖቱ የጸና ሰው እንምረጥ ብለው ጉባዔ አደረጉ። በዚህም ጊዜ የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ምግባርና ሃይማኖት እየዘሩ ማስተማራቸው ሁሉ በሁሉም ዘንድ በጣም

ታውቆ ፡ ነበርና፡በጉባኤ ፡ የተቀመጡት ፡ ሁሉ ፡ ርሳቸውን ፡ መረጧቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በቀድሞ ፡ ክብራቸው ፡ ላይ
የጳጳስና ፡ ሥልጣን ፡ ሲጨምሩ ፡ አባትነታቸውና ፡ መንፈሳዊ ፡ ሥልጣናቸው ፡ በሙሉ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተዘረጋ ። እንግዲህ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ዘውድና
ዙፋንንም ፡ ከዛጉዬ ፡ ዘር ፡ ከነአሁኖ ፡ ለአብ ፡ ወደ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘር ፡ ወደ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ያስመለሱት ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ነው ። መንግሥትንም ፡ ከ
ዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳልነው ፡ ከዘዋወሩ ፡ በኋላ ፡ አዲሱን ፡ ንጉሥ ፡ ይኩኖ ፡
አምላክን ፡ በጳጳስናቸው ፡ ቀብተው ፡ አነገሡ ።

አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ከሥጋዊው ፡ ወገን ፡ ይበልጥ ፡ ለመንፈሳዊው ፡ ወገን ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ይልቁንም ፡ ለወንጌልና ፡ ለክርስትና ፡ መስፋፋት ፡ ስለጣሩ ፡ ባይበልጥ ፡ እንኳ ፡ ቀላጥራቸው ፡ እንደ ፡ መዝናኛው ፡ ጳጳስ ፡ እንደ ፡ አቡነ ፡ ሰላማ ፡ (ፍሬምናጦስ) እንደ ፡ ተሰዓቱ ፡ ቅዱሳን ፡ እንደነ ፡ አቡነ ፡ አረጋዊ ፡ የሚቆጠሩናቸው ። እነዚያ ፡ ከውጭ ፡ የመጡ ፡ ሲሆኑ ፡ እርሳቸው ፡ ግን ፡ ያገር ፡ ተወላጅ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ በመሆናቸው ፡ ይበልጥ ፡ በኢትዮጵያውያን ፡ ዘንድ ፡ ሊከበሩ ፡ ሊወደዱ ፡ ይገባል ። በእርግጥም ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ከ፲፬ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ የተጻፈውን ፡ ሥጋዊና ፡ መንፈሳዊ ፡ መጽሐፍ ፡ ሁሉ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱንም ፡ ስንክሣሩንም ፡ ገድሎንም ፡ ሁሉ ፡ ስንመለከት ፡ « አብ ፡ ብፁዓዊ ፡ ክቡር ፡ ርእሰ ፡ አበው ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት » እያለ ለርሳቸው ፡ የሚሰጣቸው ፡ አርእስትና ፡ ስያሜ ፡ ከነዚያ ፡ የተለየ ፡ ነው ።

ከእስክንድርያና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በክርስቶስ ፡ ባሕርይ ፡ የተነሣ ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ጡብና ፡ ክርክር ፡ ያለው ፡ ትልቁ ፡ የሮማ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እንኳን ፡ ከኢትዮጵያውያን ፡ ውስጥ ፡ እርሳቸውን ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ጻድቅ ፡ ቆጥሮ ፡ በቅዱሳኑ ፡ መንፈሳዊ ፡ መዝገብ ፡ አግብቶ ፡ በዓላቸውን ፡ ያከብራል ፤ አንቷን ፡ ያበዳ ፡ ያዘጋጀውን ፡ የእጅ ፡ ጽሑፋችንን ፡ ዝርዝር ፡ በገጽ ፡ ፵፰ ፡ ቀላጥር ፡ ፵ ፡ ባሕርትረኔ ፡ በታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ትርጉሙን ፡ ገጽ ፡ ፬፻፴፪ ፡ ቀላጥር ፡ ፳፬ ፡ ተመልከት ።

አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በጳጳስና ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ከቆዩ ፡ በኋላ ፡ አፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ አልፈው ፡ ባፄ ፡ ያግብአ ፡ (አግብአ) ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ የግብሩ ፡ መንገድ ፡ ስለተከፈተና ፡ በከሊፋው ፡ ፈቃድ ፡ ከእስክንድርያው

ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ተሾመው ፡ አባ ፡ ዮሐንስ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ስለመጡ
አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የጵጵስና ፡ ሥራቸውን ፡ ላዲሱ ፡ ጳጳስ ፡ አስረክ
ቡ ። ጳጳሱ ፡ ግን ፡ አብረን ፡ ጳጳስና ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ሆነን ፡ ወይም ፡ ተከ
ፍለን ፡ እንሥራ ፡ ብለዋቸው ፡ ነበር ፡ ይባላል ። እርሳቸው ፡ ግን ፡ በዚህ
ጊዜ ፡ ዕድሜያቸውም ፡ ስለሸመገለ ፡ የዚህን ፡ ሃሳብ ፡ ሳይቀበሉ ፡ ፪ጵጵስና
ውን ፡ መሣሪያ ፡ መጽሐፈ ፡ ክህነቱን ፡ ቅብዓ ፡ ቅዱሱን ፡ ሚሮኑን ፡ አስረክ
በው ፡ ከጳጳሱ ፡ ተሰናብተው ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ አስቦ ፡ (ደብረ ፡ ሊባኖስ — ግ
ራርያ) መጥተው ፡ በራሳቸው ፡ ገዳም ፡ ሲኖሩ ፡ በነሐሴ ፡ ፳፬ ፡ ቀን ፡ በሺጃ
፪፻፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዐረፋና ፡ በዚያው ፡ ተቀበሩ።

የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ ታላቅነትና ፡ መንፈሳዊነት ፡ ከሚያስረ
ዱት ፡ ከብዙዎቹ ፡ ነገሮች ፡ ውስጥ ፡ አንባቢ ፡ ሊረዳላቸው ፡ የሚገባው ፡ በ
ጳጳስነት ፡ ሲገዙ ፡ ኖረው ፡ በዚያው ፡ በዘመናቸው ፡ ጳጳስ ፡ እንዲመጣ ፡ መ
ፍቀዳቸው ፡ ከመጣ ፡ በኋላ ፡ ለሥልጣኑ ፡ ሳይጓጉ ፡ ሳይቀኑም ፡ ጡብና ፡ ጦ
ርነትም ፡ ሳያስነሡ ፡ በሰላም ፡ አስረክበው ፡ እርሳቸው ፡ ወደ ፡ ገዳማቸው ፡
መሄዳቸው ፡ ነው ።

ይኸን ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈውን ፡ ታሪካቸውን ፡ ታላላቅ ፡ ተአም
ራትና ፡ ድንቅ ፡ ሥራ ፡ እየጨመረ ፡ የሚናገረው ፡ የራሳቸው ፡ ገድል ፡ መ
ሆኑን ፡ ባለፈው ፡ አመልክተናል ። እኔ ፡ ግን ፡ የዛሬ ፡ አንባቢ ፡ የማያምነ
ውን ፡ ተአምራት ፡ ወደ ፡ ጉን ፡ እየተውሁ ፡ የታሪኩን ፡ ክፍል ፡ ከዚህ ፡ ከ
ገድሉና ፡ ከየታሪኩ ፡ ነገሥቱ ፡ ወይም ፡ ፈረንጆቹ ፡ ከየታሪኩ ፡ የለቀሙትን
አጠራቅሜ ፡ ጽፌዋለሁ ።

በየገድሉ ፡ በየታሪኩ ፡ ውስጥ ፡ እንደተገኘው ፡ የተወለዱበት ፡ በሺ
፪፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የዐረፋት ፡ በሺ፪፻፷፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሲሆን ፡ ዕድሜያቸው ፡ በ
ሙሉ ፡ ፪፻፲ ፡ ዓመት ፡ ነበር ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸም ፡ የዕድሜ ፡ ብዛት ፡ እ
ግዚአብሔር ፡ ላደለው ፡ ለብዙ ፡ ሰው ፡ የሚቻል ፡ ስለሆነ ፡ የሚያከራክር ፡
ነገር ፡ የለበትም ። በገድሉ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በዜና ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡
እንደዚሁም ፡ በብዕለ ፡ ነገሥት ፡ በስንክሣር ፡ ውስጥ ፡ ስለርሳቸው ፡ በአንዳ
ንድ ፡ ነገር ፡ እየተለያየ ፡ ይነገራል ። ከዚህ ፡ በላይ ፡ እንደተጻፈው ፡ አብዛ
ኛው ፡ ልደታቸውንና ፡ እድገታቸውን ፡ እቲሳ ፡ (ቡልጋ ፡ ውስጥ) ሲል፣
ግማሹ ፡ ፡ ሙላዱስ ፡ ምድረ ፡ አምሐራ ፡ እንተ ፡ ትሰመይ ፡ በሕረ ፡ ቀጋ ፡

ወዘመዱ ፡ ሐርብ ፡ ጋሴ ፤ ወእምህየ ፡ ፈለሰ ፡ ብእሰ ፡ ዘስሙ ፡ ይድላ ፡ ብሔር ፡ ሴዋ ፡ (ሸዋ) ወበጽሐ ፡ ጽላልሽ ፡ ወነበረ ፡ ምድረ ፡ ዘረሬ ፡ ወወለደ ፡ ሕይወተኑ ፡ በጽዮንሃ...» ይልና ፡ የተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ ልደትና ፡ እድገት ዘረሬ ፡ በሚባል ፡ ሥፍራ ፡ ያደርገዋል ። በዚያው ፡ በእቲሳ ፡ ዘረሬ ፡ የሚባል ፡ ክፍል ፡ እንዳለ ፡ አላውቅም ። ጽላልሽ ፡ ግን ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የቡልጋ ፡ ስም ፡ መሆኑ ፡ እርግጥ ፡ ነው ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይኸን ፡ በመሳሰለ ፡ በስም አጠራር ፡ ከመለያየቱ ፡ በቀር ፡ ስለ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ መንፈሳዊ ፡ ተግባር ፡ ዙፋንን ፡ ከዛጉዬ ፡ ወደ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘር ፡ ለማስመለስ ፡ መድከማቸው ፡ ለዚህም ፡ እንደ ፡ ውለታ ፡ ሆኖ ፡ ከአዲሱ ፡ ንጉሥ ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያንን ፡ በአጨረኝነት ፡ ሲያስተዳድሩ ፡ ለመነኩሳት ፡ ለቀሳውስት ለካህናት ፡ መተዳደሪያ ፡ እንዲሆን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሲሶ ፡ መንግሥት ፡ ማግኘታቸውን ፡ ጽሑፉ ፡ ሁሉ ፡ በትክክል ፡ ተስማምቶ ይተርክልናል ።

እናታቸውን ፡ ማርኮ ፡ የወሰደውን ፡ ሞተለሜን ፡ ግን ፡ ግማሹ ፡ የወላሞ ፡ ንጉሥ ፡ ግማሹ ፡ የዳሞት ፡ ንጉሥ ፡ እያለ ፡ ጽሑፍ ፡ ሁሉ ፡ የአንባቢን አሳብ ፡ ሲያደናግር ፡ ይኖራል ። ደንበኛውንና ፡ እውነተኛውን ፡ ታሪክ ፡ የተከተልን ፡ እንደሆነ ፡ የዳሞት ፡ ንጉሥ ፡ ብለን ፡ ልንጽፍም ፡ ልናነብም ፡ ይገባል ። በዚህ ፡ ዘመን ፡ የነበሩ ፡ የዓረብ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነ ፡ ኢብን ፡ ሐልዱን ፡ የግብፆቹም ፡ ሁሉ ፡ እንደሚገልጹት ፡ በዛጉዬ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ይልቁንም ፡ ወደ ፡ መጨረሻው ፡ ግድም ፡ የዳሞት ፡ ባላባት ፡ አይሎ ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፡ ሆኖ ፡ ይገዛ ፡ ነበር ፤ ግዛቱም ፡ በሸዋ ፡ ምዕራብ ፡ ከጎጃም ፡ ደቡብ ፡ ገምሮ ፡ የዛሬውን ፡ የሊሙን ፡ የወላጋን ፡ የኖኖን ፡ የጨቦን ፡ የጉራጌን ፡ የሶዶን ፡ የወላሞን ፡ ... አገር ፡ ሁሉ ፡ ሲገዛ ፡ ቆይቶ ፡ በመጨረሻም በተጉለትና ፡ በቡልጋ ፡ አልፎ ፡ የታወቀውን ፡ የይፋቱን ፡ ባላባት ፡ ሳይቀር ፡ አሸንፎ ፡ ይገዛ ፡ ነበር ፤ የዚህም ፡ ገዢ ፡ ወላሞን ፡ ሌላውንም ፡ መደረቡ ፡ ስላልቀረ ፡ በጠቅላላው ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ የገዛው ፡ የዳሞት ፡ ባላባት ፡ ስለሆነ የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ እናት ፡ እግዚእ ፡ ኀረደን ፡ የማረከውን ፡ ሞተለሜ ፡ (ሞቲላሜ) የዳሞት ፡ ንጉሥ ፡ ብሎ ፡ ማንበብ ፡ የሚገባ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ የዳሞት ፡ ገዢ ፡ መሆኑን ፡ እንጂ ፡ ዘሩ ፡ ወላሞ ፡ ይሁን ፡ ወይም ዳሞት ፡ መሆኑን ፡ ማረጋገጥ ፡ አይቻልምና ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ አልፈን ፡ ስለሲሰው ፡ መንግሥት ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመልከት ።

በአፄ ለይኩኖ ለአምላክና ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት መካከል ፣
የተደረገው ሲሶ መንግሥት ።

ብዕለ ነገሥት የሚባል ፣ ያገራችን ጽሑፍ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት ፣ አፄ ለይኩኖ ለአምላክና ሲያነግሠው የተዋዋሉትን የሲሶ መንግሥት ውል ይገልጻል ። ብዕለ ነገሥትን ሲመለከቱት እርሳቸው የጻፉት ወይም ያጻፉት ይመስላል ። ነገር ግን ዘተረክበ በእደ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት ስለሚል ራሳቸው ሳይጽፉት በርሳቸው እዛኝነት ተጽፎ ይሆናል ።

ከመገናኛው ላይ በስመ ሥሉስ ቅዱስ ናሁን ጽሕፍ መጽሐፈ ዘስመ ብዕለ ነገሥት ዘተረክበ በእደ ለአቡነ ክቡረ ስም ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት ዘውገ መላእክት ወትሩ ምግባራት ፣

ይላል ፤ ፩ ለንድ ሰዎች ግን ከዚያውም አባ ኩልበ በ፪፻፹፩ ገጽ መጽሐፋቸው ላይ አባ ሰላማና ንጉሡ ያግብአ ጽዮን በ፲፬ኛው መቶ ዓመት ነው ያጻፉት ይላሉ ። ነገር ግን ያግብአ ጽዮንም ጳጳሱም የነበሩት በ፲፫ኛው መቶ ዓመት መጨረሻ እንጂ በ፲፬ኛው መቶ ዓመት አልነበሩም ። በዚህም በ፲፫ኛው መቶ ዓመት መጨረሻም በአፄ ያግብአ ጽዮንና በጳጳሱ በአባ ዮሐንስ ዘመን ተክለ ሃይማኖት በእጨጌነት ስለነበሩ እርሳቸው አጽፈውታል ፣ ማለት ይቀላል ። ይልቁንም ጳጳሱ ግብፃዊ ቋንቋቸው አረብኛ ስለሆነ ለግእዙ ጽሑፍ ጳጳሱም ንጉሡም በቀጥታ አግባብና ችሎት ያላቸው አይመስልም ። የሆነ ሆኖ የዚህን ጉዳይ እንተውና ስለሲሶው መንግሥት በየዓይነቱ በየጊዜው የተጻፈው ታሪክ ነገሥት ሁሉ በጭሩ የሚለውን እንደሚከተለው እንመልከት ።

ወእድም ሰገድ ወለዶ ለይኩኖ ለአምላክ ዘሚጠ ሎቱ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት መንግሥት እምነ ዛጌ እንዘ መዋዕሊሁ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት ሿወፎ ዓመት ውእቱኒ ይኩኖ ለአምላክ ተከየደ ምስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ወወሀቦ ሲሶ መን

ግሥት : ወእምይእዜ : ይሰመይ : ዘመን : ዘመነ : ኪዳን : ትርጓሜ
እድም : ሰገድ : ይኩኖ : አምላክን : ወለደ : ለርሱም : አቡነ : ተ
ክለ : ሃይማኖት : መንግሥትን : ከዛጉዬ : አስመለሰለት ። በዚህም : ጊዜ :
የአቡነ : ተክለ : ሃይማኖት : ዕድሜ : ፶፭ : ዓመት : ነበር ። ይኸም : ይኩኖ :
አምላክ : ሲሶ : መንግሥትን : ሰጣቸውና : ከአባታችን : ከአቡነ : ተክለ :
ሃይማኖት : ጋር : ቃል : ኪዳን : አደረገ ። ስለዚህ : ከዚህ : ጊዜ : ገምሮ :
ያለው : ዘመን : የቃል : ኪዳን : ዘመን : ይባላል.....

ከጊዮርጊስ : ወልደ : አሚድ : የተገኘው : ታሪክ : ነገሥት : ደግሞ :
ከዚህ : በፊት : እንደጻፍነው : ከዚህ : ከላይኛው : ለየት : ያደርግና : በዙፋን
ማስመለሱ : ሥራ : ጳጳሱ : አባ : ጌርሎስ : (ለተክለ : ሃይማኖት : ሊቀ : ዲ
ቁና : የሰጡት) የሐይቁ : መምሕር : አባ : ኢየሱስ : ሞዓ : ከአቡነ : ተክለ :
ሃይማኖት : ጋር : እንዳሉበት : ለማመልከት : እንደዚህ : ሲል : የገለጸውን :
ደግመን : እንመልከተው ለይኩኖ : አምላክ : ዘመወጠ : መንግሥት :
እምነ : ዛጌ : በጸሎተ : ጳጳስ : አባ : ጌርሎስ : ወበጸሎተ : አባ : ኢየሱስ :
ሞዓ : መምሕረ : ሐይቅ : ወበትንብልናሁ : ለአብ : ብፁዓዊ : ክቡር : ርእሰ :
አበው : አቡነ : ተክለ : ሃይማኖት : መምሕር : ዘደብረ : ሊባኖስ ። እስመ :
ነበሩ : በመዋዕሊሁ : ኩሎ : ኖነ : መንግሥቱ : ወበእንተዝ : ወሀቦሙ :
ለውሉዱ፡፩ደ : እደ : እምቺቱ : እድ : መንግሥት : ወምኩናነ : ወሥልጣነ :
ወሢመ : እምውሉደ : አቡነ : ተክለ : ሃይማኖት : እጩጌ : በኪዳን : ወመ
ሐላ : ወእምውሉደ : አባ : ኢየሱስ : ሞዓ : ዓቃቤ : ሰዓት : ከመ : ይኩን :
ሎሙ : ርስተ : ለትውልደ : ትውልድ

እንግዲህ : ከዚህ : በላይ : የምንመለከተው : ጽሑፍ : የሚገልጽልን
በድልነዓድ : ዘመን : መራ : ተክለ : ሃይማኖት : ለዛጉዬ : ዘር : ወስዶ ለተ
ከታዮቹ : አውርሶ : የነበረውን : የኢትዮጵያን : ዘውድና : ዙፋን : ባዪ : ነአ
ነቶ : ለአብ : ዘመን : ጳጳሱ : አባ : ጌርሎስ : የሐይቁ : መምሕር : አባ : ኢ
የሱስ : ሞዓ : ይልቁንም : ከሁለቱ : በበለጠ : በታላቅ : ትጋት : በሰጭው :
በነአነቶ : ለአብና : በተቀባዩ : በይኩኖ : አምላክ : መካከል : ሆነው : በንግ
ግርም : በምክርም : በመንፈሳዊነትም : ተጭነው : ለማስመለስ : የቻሉት
ተክለ : ሃይማኖት : መሆናቸውን : ይገልጽልናል ። ጸሐፊው : ይኸን

መጽሐፍ፡ በኋለኛው፡ ዘመን፡ በ፲፱ኛውና፡ በ፲፭ው፡ መቶ፡ ዓመት፡ ላፈሰሰው፡ ሰዊረድ፡ የመጣውን፡ ቃልና፡ ጽሑፍ፡ እየመረመረ፡ ሲያዘጋጅ፡ ጳጳሱን፡ አባ፡ ጌርሎስን፡ ጨመራቸው፡ እንጂ፡ ዙፋኑን፡ በተለዋወጠበት፡ ሰዓት፡ ይኩኖ፡ አምላክ፡ በነገሠበት፡ እንደኤው፡ ቀ፡ ፲፪፻፸፭፡ ጳጳሱ፡ አፋ፣ ፲፪፻፸፭፡ ዓ፡ ም፡ ዘመን፡ አባ፡ ጌርሎስ፡ የሉም፡ ከሞቱ፡ ፲፭፡ ዓመት፡ ግድም፡ ይሆናቸዋል።

ነገር፡ ግን፡ ዙፋኑን፡ ሸዋ፡ ላለው፡ ለነጋሢ፡ ዘር፡ እንዲመለስ፡ በጊዜያዊው፡ እንኳን፡ እርሳቸው፡ በቅርብ፡ ያሉት፡ የኢትዮጵያ፡ ጳጳስ፡ የሆኑትና፡ በሩቅ፡ ያሉት፡ የእስክንድርያው፡ ፓትርያርክ፡ ሳይቀሩ፡ ከዛጉዌዎቹ፡ ፊት፡ ለፊት፡ እንዳይጣሉ፡ ጥንቃቄን፡ እየጨመሩ፡ ውስጡን፡ ዙፋኑ፡ ወደ፡ ሸዋ፡ እንዲዘወር፡ በአሳብ፡ ደግፈዋል።

ከሸዋም፡ ድረስ፡ መልክተኞች፡ ካይሮ፡ ድረስ፡ እየሄዱ፡ መነጋገራቸውን፡ በቅዱስ፡ ሐርቤ፡ ዘመን፡ ላይ፡ ተመልክተናል።

የሆነ፡ ሆኖ፡ ለነዚህ፡ ለዙፋኑ፡ አስመላሾችና፡ ለታላላቅ፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ባለሥልጣኖች፡ እንደውለታ፡ ተቆጥሮ፡ ለአባ፡ ኢየሱስ፡ ሞግና፡ በሐይቅ፡ ገዳም፡ በርሳቸው፡ እግር፡ ለሚተካው፡ መምህር፡ የዓቃቤ፡ ሰዓትነት፡ ማዕርግ፡ ተሰጣቸው። በኋላ፡ የተነሡ፡ ነገሥታት፡ ግን፡ የዓቃቤ፡ ሰዓትን፡ ማዕርግ፡ ለሌላ፡ ወገን፡ መስጠታቸውን፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ እንደዚህ፡ ሰፊ፡ ቀጥሎ፡ ገልጿል። . . . ወዘኒ፡ ሥርዓት፡ ሀለው፡ ወኢፈለስ፡ እስከ፡ ይእዜ ለዓቃቤ፡ ሰዓትሰ፡ አፍለስዎ፡ ነበር፡ ካልእነገድ፡ ነገሥት፡ እሉ፡ እምድ፡ ጎሬሁ ሥዒሮመ፡ ከዳነ፡ ዘመሐለ፡ ሎመ፡ ይኩኖ፡ አምላክ፡ በስመ፡ እግዚአብሔር . . . »

ይህ፡ የዓቃቤ፡ ሰዓትነት፡ ሥራ፡ ምን፡ መሆኑን፡ ከአፄ፡ ልብነ፡ ድንግል፡ እስከ፡ ቴዎድሮስ፡ በሚባለው፡ መጽሐፍ፡ በምዕራፍ፡ ፲፱፡ ገጽ፡ ፪፬፡ እንደተገለጸው፡ ንጉሡ፡ በግብር፡ ወይም፡ በጉባዔ፡ በተቀመጠ፡ ጊዜ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ በትረ፡ ወርቅ፡ ይዞ፡ ቆሞ፡ የሕግንና፡ የወግን፡ የሥርዓትን ነገር፡ እያስተናበረ፡ ያከናውናል። ዓቃቤ፡ ሰዓት፡ ታላቅ፡ የተከበረ፡ የቤተ፡ መንግሥትና፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ባለሥልጣን፡ መሆኑን፡ ወደፊት፡ በነዘርዐ፡ ያዕቆብ፡ በነ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ታሪክ፡ እንመለከታለን።

ብዙ ፡ ለሠራ ፡ ዋጋው ፡ ብዙ ፡ ስለሆነ ፡ በሥራቸው ፡ መጠን ፡ ለአቡነ
ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የተሰጠው ፡ ሲሰ ፡ መንግሥት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ነው ። ይኸው
ም ፡ መደባቸው ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ደብረ ፡ አስቦ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ባሄ ፡ ዘርግ ፡ ያ
ዕቆብ ፡ ዘመን ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስተብሎ ፡ የተሰየመው ፡ ገዳም ፡ (ሸዋ) ፤ የማዕ
ርግ ፡ ስማቸው ፡ እጨጌ ፡ መምህር ፡ ዘደብረ ፡ አስቦ ፡ በኋላ ፡ ዘደብረ ፡ ሊ
ባኖስ ፡ እየተባለ ፡ በሙሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ላይ ፡ ሥልጣ
ን ፡ አግኝተው ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያንን ፡ አገልጋዮች ፡ መነኮሳት
ን ፡ ቀሳውስትን ፡ ካህናትን ፡ ተማሪን ፡ የሚያስተዳድሩበት ፡ የኢትዮጵያን
ሲሰ መንግሥት ፡ ከሙሉ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከሦስቱ ፡ እጅ ፡ አንዱን ፡ እጅ ፡ ማግ
ኘታቸውትልቅ ፡ የአበልውለታና ፡ ሥልጣን ፡ መቀበላቸውን ፡ ይገልጻል።

ይህ ፡ የሦስት ፡ እጅ ፡ አበሉና ፡ ሀብቱ ፡ በዛሬም ፡ በዚያን ፡ ዘመንም ፡
አእምሮ ፡ ሲገመት ፡ ብዙነው ፤ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በዚህ ፡ በተቀበለችው
አበል ፡ ልክ ፡ የምትሠራ ፡ ከሆነ ፡ የአበሉ ፡ ብዛት ፡ በገማች ፡ ፊት ፡ ሊያሳ
ጣም ፡ ሰጭውንና ፡ ተቀባዩንም ፡ ሊያስነቅፍ ፡ አይችልም ።

ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በዚህ ፡ ይኸኖ ፡ አምላክ ፡ በመሐላ ፡ በሰጣት ፡ ሲ
ሶ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ መብትና ፡ ሥልጣን ፡ ሲኖራት ፡ ልትፈጽመው ፡ የም
ትገደድበት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ተግባር ፡ አለ ። ይኸውም ፡ ተግባር ፡ ከመብቷ ፡ ጋ
ር ፡ ትክክል ፡ እየሄደ ፡ ከክርስቶስ ፡ የተቀበለችውን ፡ ትእዛዝ ፡ በማክበር ፡
የሐዋርያትን ፡ አርአያ ፡ በመከተል ፡ በኢትዮጵያ ፡ አውራጃ ፡ ይልቁንም ፡
በአረመኔው ፡ ወይም በእስላሙ ፡ ክፍል ከአገር ወደ አገር እየተዘዋወረች
ወንጌልን ፡ እንደ ፡ ጳውሎስ ፡ በፈሊጥ ፡ እያስተማረች ፡ ብዙ ፡ ነፍስ ፡ ወደ
ክርስትና ፡ ማምጣት ፤ ሕሙማንን ፤ እስረኛን ፤ እየዘሩ ፡ መግብኘትና ፡ ማጽ
ናናት ፡ መላውን ፡ ሕዝብ ፡ በአባትነትና ፡ በመንፈሳዊነት ፡ እየመከሩ ፡ ወደ
በጎ ፡ ተግባር ፡ መምራት ፤ ከሕዝቡ ፡ ሥልጣኔ ፡ ከአእምሮው ፡ እርምጃ ፡ ጋር
ወደኋላ ፡ ሳይቀሩ ፡ አብረው ፡ እየተራመዱ ፡ ረዳይኬ ፡ አባግዕዩ ፡ እንዳለው
የአረኝነትን የጠባቂነትን ፡ ተግባር ፡ መፈጸም ፤ ለቤተ ፡ ክህነትና ፡ ለድሆች
ልጆች ፡ መንፈሳዊና ፡ ሥጋዊ የተደበለቀበት ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ለምሳሌውን
ጌልና ፡ አናጢነት ፡ ከመንግሥቱ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ጋር ፡ እየተሻሙ ፡
መከፈትና ፡ ማስተማር ፡ ነበር ።

ያለፈውን ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያናችንን ፡ ታሪክ ፡ የተመለከትን ፡ እንደ
ሆነ ፡ በሙሉ ፡ እንደሚገባው ፡ አልተሠራም ፡ ለማለት ፡ አናፋርም ፡ በፋጽ
ም ፡ አልተሠራም ፡ ለማለትም ፡ አንደፋርም ። ነገር ፡ ግን ፡ የኛዎቹ ፡ ከሲሶ ፡
መንግሥት ፡ አበል ፡ ጋር ፡ ከሠሩት ፡ ይልቅ ፡ የመገገመረያዎቹ ፡ ሐዋርያት
ና ፡ አርድኦት ፡ ያለሲሶ ፡ ያለ ፡ አበል ፡ የሠሩት ፡ በሥራቸው ፡ ሁለቱም ፡
ያስገኙት ፡ ፍሬ ፡ ሲመዛዘን ፡ የነዚያ ፡ ከነዚህ ፡ በልጦ ፡ እንደሚገኝ ፡ ቅን ፡
ሕሊና ፡ ያለው ፡ ሁሉ ፡ አይስተውም።

በአክሱምም ፡ በላስታም ፡ በሸዋም ፡ በጎንደርም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት
የነበሩት ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣኖቻችን ፡ ክርስትና ፡ ያልደረሰበ
ትን ፡ አገር ፡ አሩሲን ፡ ወለጋን ፡ ባሌን . . . ከማስተማር ፡ በበለጠ ፡ አሳባዩ
ውንና ፡ ጊዜያቸውን ፡ ያጠፉት ፡ የነበረው ፡ ለክርስቶስ ፡ ባሕርይ ፡ ምርም
ርና ፡ ለክርክር ፡ ነበር። በዚህም ፡ የካራ ፡ የጸጋ ፡ የቅባት ፡ ወገን ፡ እየተባባ
ሉ ፡ ጉባዔ ፡ እየተዘረጋ ፡ በረቂቁና ፡ በማይመረመረው ፡ በክርስቶስ ፡ ባሕ
ርይ ፡ ሲከራከሩ ፡ ንጉሡም ፡ በዙፋኑ ፡ ተቀምጦ ፡ እያከራከረ ፡ አንዳንድ ፡
ጊዜም ፡ ወዳንደኛው ፡ ወገን ፡ እየሆነ ፡ እገሌ ፡ ተረታ ፡ እገሌ ፡ ረታ ፡ እያሰኘ
በዚሁም ፡ የተነሣ ፡ የማስተማሪያው ፡ የሐዋርያነቱ ፡ ጊዜ ፡ በከንቱ ፡ ከመጥ
ፋቱ ፡ ይልቅ ፡ ጦርነት ፡ እየተነሣ ፡ የብዙ ፡ ሰው ፡ ደም ፡ ሲፈስ ፡ ኖሯል ።

ይኸን ፡ በመሰለ ፡ አሳዛኝ ፡ ሁኔታ ፡ የተገኘችውም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቤተ
ክርስቲያን ፡ ብቻ ፡ አይደለችም ። ነገር ፡ ግን ፡ አርዮስን ፡ ከአስወገዱበት
ከኒቅያ ፡ ጉባኤ ፡ ወዲህ ፡ ለክርስቶስ ፡ ፪ ፡ ባሕርይና ፡ ፩ ፡ ባሕርይ ፡ ስለመኖ
ሩ ፡ ክርስቶስ ፡ በረቂቅ ፡ አካል ፡ ወይም ፡ በጉልህ ፡ አካል ፡ ስለማረጉ ፡ መ
ንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ከአብና ፡ ከወልድ ፡ ስለመውጣቱ ፡ ወይም ፡ ከአብ ፡ ብቻ ፡ ስ
ለመስረፁ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ከአብና ፡ ከወልድ ፡ ጋር ፡ ትክክለኝነት ፡ (ዕ
ሪና ፡) ስለመኖሩ ፡ በየጊዜው ፡ ክርክር ፡ እየተነሣ ፡ በጉባዔ ፡ መታየቱ ፡
በጉባኤ ፡ ረቺና ፡ ተረቺ ፡ ተብለው ፡ የተለያዩት ፡ በመካከላቸው ፡ ቂምና ፡
በቀል ፡ አድሮ ፡ ሲጣሉ ፡ ሲዋጉ ፡ መኖራቸው ፡ የታወቀ ፡ ነው ። በዚህ ፡
ጥልቅ ፡ በሆነው ፡ አምላካዊ ፡ ባሕርይ ፡ እንደ ፡ ወንድም ፡ ተከራክረው ፡ እ
ንደወንድም ፡ ታርቀው ፡ ወይም ፡ የየራሳቸውን ፡ አሳብ ፡ ይዘው ፡ እንግዲህ

ሁላችንም ፡ ወደሐዋርያነታችን ፡ እንሰማራ ፡ ማለት ፡ አልቻልንም ። ነገር ግን ፡ በዚህ ፡ የተነሣ ፡ ቂሙ ፡ እየበሰለ ፡ ስለሔደ ፡ ለበቀል ፡ መመለሻ ፡ የንግግርም ፡ የጽሑፍም ፡ አሳብ ፡ በማሰላሰል ፡ ረዥም ፡ ጊዜ ፡ የፈጁ ፡ መሆናቸውን ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ተመልክተናል ።

በዚህ ፡ በሁለቱ ፡ በሮማና ፡ በእስክንድርያ ፡ ክርክርና ፡ ጠበኛነት ፡ ደህና ፡ አድርጎ ፡ የተጠቀመ ፡ የእስላም ፡ ሃይማኖትን ፡ መሥራቹ ፡ መሐመድ ፡ ነው ። በለፈው ፡ እንደተገነዘብነው ፡ የሁለቱ ፡ ጠብ ፡ እየጋለ ፡ በሄደበት ፡ በ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ መሐመድ ፡ ተነሥቶ ፡ እነሱ ፡ በባሕርይ ፡ እየተከራከሩ ፡ ሲጣሉ ፡ ሲዋጉ ፡ እርሱ ፡ የእስላምን ፡ አዲስ ፡ ሃይማኖት ፡ በአዲስ ፡ ሥርዓት ፡ ለተርታ ፡ ሕዝብ ፡ እንደሚገባ ፡ በቀላል ፡ መንገድ መሠረተና ፡ በንግግርም ፡ በጦርነትም ፡ በቶሎ ፡ እንዲስፋፋ ፡ አደረገ ። ከጠባቸውና ፡ ከቂማቸው ፡ መብሰል ፡ የተነሣ ፡ የእስክንድርያ ፡ ክርስቲያኖች የቁስጥንጥንደዎቹን ፡ በለሥልጣኖች ፡ (ካቶሊኮቹን ፡)ከግብፅ ፡ ለማስወጣት ፡ ሲሉ ፡ ከእስላሞቹ ፡ ጋር ፡ ተባበሩ ፡ ይባላል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይህ ፡ ሁኔታ ፡ አሳዛኝ ፡ መሆኑ ፡ ወደኋላም ፡ ተመልሶ ስሕተትን ፡ ማረም ፡ የማይቻል ፡ መሆኑ ፡ ታውቆ ፡ ከመካከለኛው ፡ ዘመን ወዲህ ፡ ያሉ ፡ የሮማም ፡ የምሥራቅም ፡ የምዕራብም አብያተ ፡ ክርስቲያናት የቤተ ፡ ክርስቲያናቸውን ፡ ደንብና ፡ ሥርዓት ፡ እያደሱ ፡ በሕዝብ ዘንድ የሚያስነቅፈውን ፡ እያሻሻሉ ፡ ለማስተማር ፡ በያገሩ ፡ በያውራጃው ፡ ሚሲዮናዊ ፡ (መምህር ፡) ሲልኩ ፡ እናያለን ። ኢትዮጵያ ፡ ግን ፡ ከአባ ፡ ሰላማ ፍሬምናጦስ ፡ ገፍምሮ ፡ እስከ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ድረስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የተወሰነ ፡ አበል ፡ ስለሌላት ፡ በንዳንድ ፡ ነገሥታትና ፡ ታላላቅ ሰው ፡ ስጦታ ፡ እየተዳደረች ፡ የማስተማርን ፡ ነገር ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ሳታስፋፋ ፡ የያዘችውንም ፡ ተዋሕዶ ፡ ሃይማኖት ፡ ሳትለቅ ፡ ቆየች ።

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ለአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ሲሶ ፡ መንግሥት ፡ ከሰጠ ፡ ወዲህ ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ በዚህ ፡ ለመንግሥት ፡ በማትገባርበት ፡ ሲሶ መንግሥት ፡ ከዚህም ፡ በቀር ፡ ከየሀብታሙ ፡ በስለት ፡ በስጦታ ፡ በምታገኘው ፡ ሀብት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሀብታም ፡ ሆነች ። የጥጻ

ማት ፡ የአብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ የመነከሳት ፡ የቀሳውስት ፡ የዲያቆናት ፡ ቀ፡
 ጥር ፡ እየበረከተ ፡ ሄደ ። ከዚህ ፡ ሀብት ፡ የተነሣ ፡ ቤተ ፡ ክህነትን ፡ የሚ
 ያገለግለው ፡ ወገን ፡ ቤተ ፡ መንግሥትን ፡ ከሚያገለግለው ፡ የማያኳ ፡ ሆነ።
 በየገዳማቱ ፡ በየአብያተ ፡ ክርስቲያናቱ ፡ አጠገብ ፡ ከየአገሩ ፡ ከየመንደሩ ፡
 የሚመጣላቸውን ፡ የሚያስተምሩ ፡ መምህራን ፡ በረከቱ ። የሀብቱ ፡ አሰ
 ባሰብና ፡ አያያዝ ፡ በደንብ ፡ ባይከናወንም ፡ በዚህ ፡ በሲሶ ፡ መንግሥት ፡
 ቤተ ፡ ክህነትን ፡ የተጠጋ ፡ ሁሉ ፡ እንደ ፡ አቅሙ ፡ ይተዳደርበት ፡ ገመር።
 ነገር ፡ ግን ፡ ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ ያንኑ ፡ የያዘውን ፡ ከማጽናት ፡ ወይም ፡
 መንፈሳዊ ፡ ትምህርቱን ፡ ዘማውን ፡ ቅኔውን ፡ ብሉይና ፡ ሐዲሱን ፡ ሁሉም
 እንደ ፡ ችሎቱ ፡ ከመማር ፡ ከማስተማር ፡ ከመመራመር ፡ በቀር ፡ ካለሁበት
 ከአክሱም ፡ ከላስታ ፡ ከሸዋ ፡ ከጐንደር ፡ ወይም ፡ ከደብረ ፡ ቢዘን ፡ ከደብረ ፡
 ዳሞ ፡ ከደብረ ፡ ሐይቅ ፡ ከደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ከስፍራዬ ፡ ከበአቱ ፡ ተነሥቼ ፡
 ወለጋ ፡ አሩሲ ፡ ባሌ ፡ ሐረርጌ ፡ ሄጄ ፡ ሕዝቡን ፡ በክርስት
 ና ፡ አሳምኜ ፡ ሐዋርያ ፡ ልሁን ፡ ብሎ ፡ የሚነሣ ፡ መምህርና ፡ ቂስ ፡ በልክ
 ነው ። የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በለሥልጣኖችም ፡ በዚህ ፡ ሥራ ፡ ከውስጣቸው
 እየመለመሉ ፡ ለመላክ ፡ እስከ ፡ ቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ አ
 ልጣሩበትም ፡ ነበር ።

ያለዚያ ፡ እላይ ፡ ስማቸውን ፡ ያነሣናቸው ፡ አውራጃዎች ፡ ሁሉ ፡ ዛሬ
 ባሉበት ፡ ባረመኔነት ፡ ወይም ፡ በእስላምነት ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ አይገኙም ፡ ነ
 በር ። ይኸም ፡ ሁሉ ፡ ሆኖ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ላይ ፡
 እንደሚታየው ፡ በኛም ፡ እጨጌዎቹም ፡ የየገዳሙ ፡ መምህራን ፡ በዚህ ፡
 ሥራ ፡ ሁሉ ፡ መነቀፍ ፡ አይችሉም ። አልፎ ፡ አልፎ ፡ በየዘመኑ ፡ ለክርስት
 ና ፡ መስፋፋት ፡ በቀድሞው ፡ ጊዜ ፡ እንደነ ፡ አቡነ ፡ አረጋዊ ፡ እንደነ ፡ አ
ቡነ ፡ ጳጳስጌዎን ፡ እንደነ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ያሉት ፡ እንደነበሩ
አሁን ፡ ደግሞ ፡ በ፲፱፻፲፱ ዓ.ም ፡ መቶ ፡ ማመት ፡ መገመሪያ ፡ ላይ ፡ የነበሩት ፡ አ
ጨጌ ፡ ፊልጶስ ፡ መቀመጫቸውን ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ አድርገው ፡ እርሳቸ
ው ፡ እንደ ፡ ሊቀ ፡ ሐዋርያ ፡ እንደ ፡ ጴጥሮስ ፡ ሆነው ፡ ሌሎች ፡ ፲፩ ፡ መም
ህራን ፡ (የ፲፪ቱን ፡ ሐዋርያት ፡ አርአያ ፡ በመከተል) እየመረጡ ፡ በየአ
ውራጃው ፡ እየተዘዋወሩችሁ ፡ አስተምሩ ፡ እያሉ ፡ ይልኩ ፡ እንደነበረ ፡ የራ

ሳቸው፡፡ ገድል፡፡ ገድለ፡፡ ፊልጶስ፡፡ ይገልጻልና፡፡ ስለዚህ፡እርሳቸውንና፡ እንደ
ርሳቸው፡ ያሉትን፡ መምህራን፡ አባቶችን፡ ሳናመስግን፡ ማለፍ፡ አይገባም።

አሁንም፡ በዛሬ፡ ዘመን፡ ያሉት፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ባለሥልጣኖች፡ ያለ
ፈውን፡ ሁሉ፡ ተመልክተው፡ የኢትዮጵያን፡ ሕዝብ፡ ይልቁንም፡ የደቡ-
ቡን፡ ክፍል፡ ለማስተማር፡ ሌላም፡ የወጣኑት፡ የቤተ፡ ክህነት፡ አስተዳ-
ደር፡ ብዙ፡ ደንብና፡ ሥርዓት፡ መኖሩን፡ ስለምናውቅ፡ አሳባቸው፡ ሁሉ፡
እየተቃና፡ ወደ፡ ፍጻሜ፡ እንዲደርስ፡ ከልብ፡ መመኘት፡ ብቻ፡ ሳይሆን
እኛም፡ በሚቻለን፡ ሁሉ፡ የእርዳታ፡ እጃችንን፡ ልንዘረጋ፡ ይገባል። ጉዳ-
ዩ፡ በተለይ፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በመላው፡ የኢትዮጵያ፡ ሕ-
ዝብ፡ ጉዳይ፡ ሆኖ፡ የሚገኝበት፡ ሐተታ፡ ብዙ፡ ነው። የቤተ፡ ክህነትና፡
የቤተ፡ መንግሥት፡ የሃይማኖትና፡ የፖለቲካ፡ አንድነት፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ የተ-
ያያዘ፡ ስለሆነ፡ ያንደኛው፡ ወደ፡ ኋላ፡ መቅረት፡ የሁለተኛውን፡ እርምጃ
ማበላሸቱ፡ የታወቀ፡ ነው።

ምዕራፍ፡ ፬።

ይኩኖ፡ አምላክ፡ የነገሠበት፡ ዘመን፡ የነገሥታቱ፡ ዝርዝርና፡ የግዛታቸው፡ ዘመን።

ይኩኖ፡ አምላክ፡ የነገሠበት፡ ዘመን፡ ጸሐፊው፡ ሁሉ፡ እየለያየ፡
ስለሚጽፈው፡ በዘመን፡ ረገድ፡ አንባቢን፡ ሁል፡ ጊዜ፡ ከውልውል፡ ለማ-
ዳን፡ ችግር፡ ነው። ነገር፡ ግን፡ ይህ፡ ምዕራፍ፡ የሁሉንም፡ ወገን፡ አመዘ-
ዝኖ፡ የሚቃረብ፡ አሳብ፡ ይሰጣል።

ኮንቲ፡ ሮሲኒ፡ የኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ በሚባለው፡ መጽሐፉ፡ በ፫፻፲
፰፡ ገጽ፡ ላይ፡ የይኩኖ፡ አምላክን፡ ንግሥ፡ እንደ፡ ኤውሮፓ፡ ቅጥር፡
፲፪፻፸፩፡ ዓ፡ ም፡ አድርጎታል። ፪ምስ፡ ብሩስ፡ ፺፫ን፡ ባቲስት፡ ከልብ፡ ረኔ
ባሴት፡ ፲፫ል፡ ፔሩሾ፡ ፲፪፻፷፰፡ ዓ፡ ም፡ ላይ፡ አድርገውታል። በነዚህ
ህ፡ ጸሐፊዎችና፡ በኮንቲ፡ ሮሲኒ፡ መካከል፡ ያለው፡ ልዩነት፡ የሁለት፡ ዓ-
መት፡ ስለሆነ፡ ምንም፡ ያህል፡ አልተራራቀም። የኛና፡ የፈረንጆቹ፡ የዘ-
መን፡ አቆጣጠር፡ በ፯፡ ወይም፡ በ፰፡ ዓመት፡ ስለሚለያይ፡ ጌቱን፡ ዓመት፡
ከኮንቲ፡ ሮሲኒ፡ ፲፪፻፸፩፡ ላይ፡ ቢቀነስ፡ በኛ፡ አቆጣጠር፡ ይኩኖ፡ አምላክ፡
የነገሠበት፡ ፳፪፻፷፪፡ ከነዚያ፡ ከነጆምስ፡ ብሩስ፡ ከ፲፪፻፷፰፡ ላይ፡ ቢቀነስ፡
ደግሞ፡ ፳፪፻፷፭፡ ዓ፡ ም፡ ላይ፡ እንደነገሠ፡ ይታያል።

የቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ከኮንቲኒዩሲኒ ፡ በቀር፡አብዛኞቹ ፡ ፲፱፻፳፭
የሚሉት ፡ የዓረቡን ፡ የአል ፡ ማከሪዚን ፡ የአስክንድርያን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያ
ን ፡ ታሪክ ፡ በላቲን ፡ ቋንቋ ፡ የጻፈውን ፡ የረኖትን ፡ ጽሑፍ ፡ እየተከተሉ
በተረፈ ፡ ደግሞ ፡ ከነርሱ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የመጣውን ፡
የጀምስ ፡ ብሩስን ፡ መጽሐፍ ፡ መሠረት ፡ እያደረጉ ፡ ነው ።

በአገራችን ፡ የተጻፈው ፡ የጎንደር ፡ ነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ በተለይ ፡ አ
ዛዥ ፡ ደልቦ ፡ ያዘጋጀው ፡ ያሄ ፡ ሱስንዮስ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ሲመረመር ፡
ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የነገሠበት ፡ ዘመን ፡ ይገኛል ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የአዛዥ ፡ ደል
ቦ ፡ ጽሑፍ ፡ እርግጠኛ ፡ ለመሆኑ ፡ የሚያስተማምነን ፡ ጥብቅ ፡ ማስረጃ ፡ የ
ለውም ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ የሚለውን ፡ እንመልከት ።

« ወነግሠ ፡ ሱስንዮስ ፡ ዘስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ሥልጣን ፡ ሰገድ
. . . . በዳግም ፡ እምዘ ፡ ነግሠ ፡ እሑድ ፡ በ፩ ፡ ዕለት ፡ በሚያዝ
ያ ፡ ፋሲካ ፡ እምይኩኖ ፡ አምላክእስክ ፡ ይእዜ ፡ ፫፻፴፱፡፩ ፡ ዓመት ፡ በውእቱ
ጊዜ ፡ ተፃብአ ፡ ምስለ ፡ ጋላ ፡ ዘውቅሮ ፡ . . . » በጭሩ ፡ የጸሐፊው ፡ የአ
ዛዥ ፡ ደልቦ ፡ አሳብ ፡ ሱስንዮስ ፡ በነገሠ ፡ በ፪ኛው ፡ ዓመት ፡ ከጋሎች ፡ ሲ
ዋጋ ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ገረምሮ ፡ እስከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ያለፈው ፡ ዘመን ፡
፫፻፴፱፡፩ ፡ ዓመት ፡ መሆኑን ፡ ለመግለጽ ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ መሠረ
ት ፡ ያደረገን ፡ እንደሆነ ፡ ከነኮንቲኒ ፡ ሮሲኒም ፡ ከነጀምስ ፡ ብሩስም ፡ እንዴ
ት ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ ፡ እንደሚርቅ ፡ እንመልከት ።

ሱስንዮስ ፡ የነገሠው ፡ እንደሚረዳንጅቹ ፡ አቆጣጠር ፡ ፳፯፻፯ ፡ ሲሆን ፡
በኛ ፡ ያው ፡ ፳፯፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ይሆናል ፤ በዚህ ፡ ስህተት ፡ ቢኖርም ፡ በ
፩ኛ ፡ በ፪ ፡ ዓመት ፡ ይሆናልና ፡ ሁሉንም ፡ ትተን ፡ ፳፯፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሱስንዮስ
የነገሠበትን ፡ እንያዝ ። እንግዲህ ፡ ሱስንዮስ ፡ የነገሠው ፡ በ፳፯፻፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡
ሲሆን ፡ በነገሠ ፡ በ፪ኛው ፡ ዓመት ፡ ከውቅሮ ፡ ጋላ ፡ የተዋጋበት ፡ ዘመን ፡
፳፯፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መሆኑ ፡ ነው ። ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በሞተበትና ፡ በዚ
ህ ፡ ሱስንዮስ ፡ ከጋላ ፡ በተዋጋበት ፡ በ፳፯፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መካከል ፡ ያለፈ
ው ፡ ጊዜ ፡ ፫፻፴፱፡፩ ዓመት ፡ ከሆነ ፡ ከ፳፯፻፩ ፡ ላይ ፡ ፫፻፴፱፡፩ ዓመት ፡ ሲቀነ
ስ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የሞተበት ፡ ዘመን ፡ ፳፯፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይገኛል ። ከ
ዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ የነገሠበት ፡ (የገዛበት ፡)ዘመን ፡ ፲፭ቱ ፡ ዓመት ፡ ቢቀነ
ስ ፡ የነገሠበት ፡ ፳፯፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መሆኑ ፡ ነው ። ይህ ፡ ሲሆን ፡ ከ
ንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ከሰጠው ፡ ጋር ፡ በ፲፬ ፡ ዓመት ፡ እነጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ከሰጡት

ጋር፡በ፲፪፡ዓመት፡ወደ፡ኋላ፡ርቆ፡ይለያያል። ስለዚህ፡በዚህ፡ጽሑፍ
ላይ፡ብዙ፡እምነት፡ለመስጠትና፡መሠረት፡ለማድረግ፡አይቻልም።
ይኸን፡ትተን፡የሎንዶን፡ቤተ፡መጻሕፍት፡ሥራ፡አስኪያጅ፡የነበሩት፡
ምስተር፡ዊሊያም፡ራይት፡የኢትዮጵያን፡የእጅ፡ጽሑፍ፡መጻሕፍት፡
በወጡበት፡የመጽሐፍ፡ዝርዝር፡(ከታሎግ፡) በመጀመሪያው፡ላይ፡ከዚ
ያው፡ከኛው፡ጥንታዊ፡ጽሑፍ፡አግኝተው፡እንደቀዱት፡አፄ፡ይኩኖ
አምላክ፡የሞተበት፡ጊዜ፡ያገራችን፡የቀድሞ፡ጸሐፊዎች፡እንዳገለጸ
መዱት፡አጻጻፍ፡በ፳፻፯፻፸፪፡ዓመተ፡ዓለም፡ነው። እንዳገራችን፡የ
ቤተ፡ክህነት፡ሊቃውንት፡ዓለም፡ከተፈጠረ፡እስከ፡ክርስቶስ፡ልደት
ድረስ፡የነበረው፡ዘመን፡፳፻፸፪፡ዓመት፡ነው፤ ከክርስቶስ፡ልደት፡ወዲህ
ይኩኖ፡አምላክ፡የሞተበትን፡፳፻፸፯፡ከዚያ፡ዓመተ፡ዓለም፡ከሚለ
ው፡፳፻፯፡፳፻፪፡ዓመት፡ጋር፡ደምሮ፡፳፻፯፻፸፯፡ዓመት፡ማድረግ፡ነው።

ስለዚህ፡አፄ፡ይኩኖ፡አምላክ፡የገዛበትን፡ዘመን፡፲፭ቱን፡ዓመት
ከሞተበት፡ዘመን፡ከ፳፻፸፯፡ዓ፡ምሕረት፡(፳፻፯፻፸፯፡ዓመተ፡ዓለ
ምና፡ዓ፡ምሕረት፡)ላይ፡የቀነሰን፡እንደሆነ፡የነገሠበትን፡፳፻፸፯፡ዓ፡
ምሕረትን፡እናገኛለን። ይኸውም፡ኮንቲ፡ሮሲኒ፡፳፻፸፸፡ከደረገው፡
ጋር፡የኛን፡ለማግኘት፡፰፡ዓመት፡ሲቀነሱ፡፳፻፸፯፡ጋር፡ተጋጥሞ፡ስለ
ሚገኝ፡ይኩኖ፡አምላክ፡የነገሠበትን፡ጊዜ፡እንደ፡ኢትዮጵያ፡ቀጥ
ር፡፳፻፸፯፡የሞተበትን፡፳፻፸፯፡ዓ፡ምሕረት፡ላይ፡ማድረግ፡ከሁሉ
የቀረበና፡መሠረት፡ሊሆን፡የሚገባው፡ይመስለኛል።

ስለዚህ፡በዚህ፡መሠረት፡ከዚህ፡ቀጥሎ፡የነገሥታቱን፡ስምና
ስመ፡መንግሥት፡የገዙበትን፡ዘመን፡የሚያሳይ፡ጠቅላላ፡ዝርዝር፡እ
ነሆ፡አዘጋጅቻለሁ፤ ክርሱም፡ጋር፡ፈረንጆች፡የሚሰጡት፡ዝርዝርና፡ዘ
መን፡ለማስተያየት፡ያህል፡አብሮ፡ይገኛል።

ወደፊት፡በሚገኘው፡በየምዕራፉ፡ለያንዳንዱ፡ጉዳይ፡ለሆነው፡
ሁሉ፡ነገር፡ብዙ፡ጊዜ፡ትክክለኛ፡ዘመን፡ለመስጠት፡እስከተት፡ላይ
ከመውደቅ፡በቀር፡ችግር፡ነው። ለጊዜው፡የሚበቃን፡ነገሥታቱ፡የነ
ገሡበትንና፡የሞቱበትን፡ጊዜ፡ማወቅ፡ነው። የቀረውን፡የታሪክ፡ዘመ
ን፡በዚህ፡ጊዜ፡መካከል፡መሆኑን፡ብቻ፡መገንዘብ፡ለጊዜው፡ሳይበቃ
አይቀርም። ይኸውም፡እስከ፡አፄ፡ልብነ፡ድንግል፡ዘመን፡ላለው፡ነ
ው፡እኚጂ፡ክርሳቸው፡ዠምሮ፡ወደፊት፡ያለው፡የተረጋገጠ፡ዘመን፡ይ
ገኝበታል። የነገሥታቱን፡ዝርዝር፡በሚከተለው፡እንመልከት።

ከዐረ፣ ይኩኖ፣ አምላክ፣ የሚገዝምረው፣ የነገሥታት፣ ገርገር፣ በኢት፡ ቀ፡ጥር

ተርታ	መጠሪያ ፡ ስም ፡	ስመ ፡ መንግሥት ፡	የገዛበት ፡ ዘመን ፡	ዓመተ ፡ ዓለም ፡	ከ . . . ዓ ፡ ም ፡ እስከ . . . ዓ ፡ ም ፡
፩+	ተስፋ ፡ አ.የሱስ ፡	ይኩኖ ፡ አምላክ ፡	፲፭	፳፻፶፭	፲.፪፻፳፯-፲.፪፻፸፯ ፡ ዓ.ም
፪+	ያግብኢ (አግብኢ) ጽዮን ፡	ሰለሞን ፡	፱	፪	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯ ፡ ዓ.
፫+	ባሕር ፡ አሰግድ (ሰብ አ ፡ አሰግድ ፡)		፩		፲.፪፻፸፯
፬+	ጽንፈ ፡ አሰግድ ፡		፩		፲.፪፻፸፯
፭+	ሕዝብ ፡ አርዕድ ፡		፩		፲.፪፻፸፯
፮+	ቅድመ ፡ አሰግድ ፡		፩		፲.፪፻፸፯
፯+	ዣን ፡ አሰግድ ፡		፩		፲.፪፻፸፯
፰+	ውድም ፡ ራዕድ (አ ርዕድ)		፲፭		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፱+	ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ፩ኛ ፡	ገብረ ፡ መስቀል ፡	፴		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲+	ንዋየ ፡ ከርስቶስ ፡	ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ቆስጠ	፳፰		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፩+	ንዋየ ፡ ማርያም ፡	ውድም ፡ አስፈሬ ፡	፲		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፪+	ዳዊት ፡ ፩ኛ ፡		፳፱		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፫+	ቲዎድሮስ ፡ ፩ኛ ፡		፫፬		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፬+	ይስሐቅ ፡	ገብረ ፡ መስቀል ፡	፲፭		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፭+	አንድርያስ ፡	አስክንድር? ፡	፯ ፡ ወር ፡		፲.፪፻፸፯
፲፮+	ተክለ ፡ ማርያም ፡	ሕዝብ ፡ ናኝ ፡	፬ ፡		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፲፯+	ሥርወ ፡ አ.የሱስ ፡	ምህርካ ፡ ናኝ ፡	፬ ፡ ወር ፡		
፲፰+	አምደ ፡ አ.የሱስ ፡	በድል ፡ ናኝ ፡	፰ ፡ ወር ፡		፲.፪፻፸፯
፲፱+	ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡	ቆስጠንጢኖስ ፡	፴፬	፳፻፶፭	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳+	በአደ ፡ ማርያም ፡ (ሲ) (ሠርያቆስ?)	ዳዊት ፡	፲		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፩+	አስክንድር ፡	ቆስጠንጢኖስ ፡	፲፯		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፪+	ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ፪ኛ ፡		፯ ፡ ወር ፡		
፳፫+	ናዖድ (ቀለዮጳ)	አንበሳ ፡ በፀር ፡	፲፫	፯፻	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፬+	ልብነ ድንግል (ዳዊት)	ወናግ ፡ ሰገድ ፡ ፩ኛ ፡	፴፪	፯፻	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፭+	ገላውዲዎስ ፡	አጽናፍ ፡ ሰገድ ፡	፲፱	፯፻፶፩	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፮+	ሚናስ ፡	ወናግ ፡ ሰገድ ፡ ፪ኛ ፡	፬	፯፻፶፩	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፯+	ሠርፀ ፡ ድንግል ፡	መለክ ፡ ሰገድ ፡	፴፬	፯፻፶፩	፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯
፳፰+	ያዕቆብ ፡	መለክ ፡ ሰገድ ፡ ፪ኛ ፡	፯		፲.፪፻፸፯-፲.፪፻፸፯

ከዐረ : ይኩኖ : አምላክ : የሚገኝምረው : የነገሥታት : ዝርዝር : በኢት : ቀጥ

ተርታ : መጠሪያ : ስም : ስመ : መንግሥት : የገዛበት : ከግመተ : ከ . . . ግ : ም
ዓለም : ጋራ እስከ . . . ግ :

፳፱+	ዘድንግል :	አጽናፍ : ሰገድ :	፩		ሺ.፳፻፺፮-ሺ.፳፻፺፱
	ያዕቆብ : እንደገና :)	መለክ : ሰገድ :	፩		ሺ.፳፻፺፱
፴+	ሱስንዮስ :	ሥልጣን : ሰገድ :	፳፭	፯ሺ.፺፱	ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፩+	ፋሲለደስ :	ዓለም : ሰገድ :	፴፯		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፪+	ዮሐንስ :	አእላፍ : ሰገድ :	፲፬		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፫+	ኢያሱ :	አድያም : ሰገድ :	፳፬		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፬+	ተክለ : ሃይማኖት : ጳጳስ :	አብራክ : ሰገድ :	፪		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፭+	ቴዎፍሎስ :	አጽራር : ሰገድ :	፫		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፮+	ዮስጦስ :	ፀሐይ : ሰገድ :	፭		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፯+	ዳዊት : ፫ኛ :	አድባር : ሰገድ :	፭		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፰+	በካፋ :	መሢሕ : ሰገድ :	፱		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፴፱+	ኢያሱ : ፪ኛ :	ብርሃን : ሰገድ :	፳፭		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፵+	ኢዮአስ :	አድያም : ሰገድ : ፪ኛ :	፲፬		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፵፩+	ዮሐንስ : ፪ኛ :	አድያም : ሰገድ : ፫ኛ :	፯፡ወር		ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱
፵፪+	ተክለ : ሃይማኖት : ፪ኛ :	አድማስ : ሰገድ : ፪ኛ :			ሺ.፳፻፺፱
		ኃያል : ሰገድ :	፰		ሺ.፳፻፺፱
		ጥበብ : ሰገድ :			ሺ.፳፻፺፱-ሺ.፳፻፺፱

ከይኩኖ : አምላክ : የሚገኝምረው : በኤውፎፓ : አቆጣጠርና : በፈረንጅቹ : ሂሳብ

፩+	ተስፋ : ኢየሱስ :	ይኩኖ : አምላክ :	፲፭	ሺ.፪፻፷፰-ሺ.፪፻፷፱
፪+	አግብአ (ያግብአ) ጽዮን :	ሰሎሞን :	፱	ሺ.፪፻፷፱-ሺ.፪፻፷፱
፫+	ባሕር : እስግድ : ሰገዛ (እስግድ) :		፩	ሺ.፪፻፷፱
፬+	ጽንፈ : አሰግድ :		፩	ሺ.፪፻፷፱
፭+	ሕዝብ : አርዕድ :		፩	ሺ.፪፻፷፱
፮+	ቅድመ : አሰግድ :		፩	ሺ.፪፻፷፱
፯+	ጃን : አሰግድ :		፩	ሺ.፪፻፷፱
፰+	ወድም : ራዓድ (አርዕድ) :		፲፭	ሺ.፪፻፷፱-ሺ.፪፻፷፱
፱+	ዓምደ : ጽዮን : ፩ኛ :	ገብረ : መስቀል :	፴	ሺ.፪፻፷፱-ሺ.፪፻፷፱
፳+	ንዋየ : ክርስቶስ :	ሰይፈ : አርአድ :	፳፰	ሺ.፪፻፷፱-ሺ.፪፻፷፱
፳፩+	ንዋየ : ማርያም :	ወድም : አስፈራ :	፲	ሺ.፪፻፷፱-ሺ.፪፻፷፱

ይህኛ ፡ አምላክ ፡ የሚገኝም ረው ፡ በአውሮፓ ፡ አቆጣጠርና ፡ በፈረንጅቹ ፡ ሂሳብ ።

ተርታ ፡	ስ ም ፡	ስመ፡ መንግሥት፡	የገዙበት ዘመን ፡	ከ....እስከ.... ከክርስቶስ ልደት በኋላ፡
		ግርማ ፡ አስፈሬ ፡	»	»
፲፪ +	ዳዊት ፡ ሄኛ		፴ ር፱	ክ.፲፪፻፹፩-ክ.፲፪፻፲፱
፲፫ +	ቲዎድሮስ ፡ ሄኛ		፴ ፫	ክ.፲፪፻፲፱-ክ.፲፪፻፲፱
፲፬ +	ደስሐቅ ፡	ገብረ ፡ መስቀል ፡	፲፭	ክ.፲፪፻፲፱-ክ.፲፪፻፳፱
፲፭ +	አንድርያስ ፡		፳፬ ር	ክ.፲፪፻፳፱
፲፮ +	ተክለ ፡ ማርያም ፡	ሕዝበ ፡ ናኝ ፡	፬	ክ.፲፪፻፴፫
፲፯ +	ሥርወ ፡ አ.የሱስ ፡	ምሀረካ ፡ ናኝ ፡		ክ.፲፪፻፴፫
፲፰ +	አምደ ፡ አ.የሱስ ፡	በድል ፡ ናኝ ፡	፩	ክ.፲፪፻፴፬
፲፱ +	ዘርዐ ፡ ያዕቆብ ፡	ቆስጠንጢኖስ ሄኛ	፴፬	ክ.፲፪፻፴፬-ክ.፲፪፻፳፭
፳ +	በእደ ፡ ማርያም ፡ ሄኛ		፲	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፩ +	አስክንድር ፡	ቆስጠንጢኖስ ሄኛ	፲፯	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፪ +	አምደ ፡ ጽዮን ፡ ሄኛ		፩ ፳፬ ር	
፳፫ +	ናዖድ ፡	አንበሳ ፡ በዐር ፡	፲፫	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፬ +	ልብንድንግል (ዳዊት) ሄኛ	ወናግ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፴፪ ፴	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፭ +	ገላውዴዎስ ፡	አጽናፍ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፲፱	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፮ +	ሚናስ ፡	ወናግ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፬	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
	»	አድማስ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	»	»
፳፯ +	ሠርዐ ፡ ድንግል ፡	መለክ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፴፬	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፰ +	ያዕቆብ ፡	መለክ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፯	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፳፱ +	ዘድንግል ፡	አጽናፍ ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፩	»
፴ +	ሱስንዮስ ፡	መለክ ፡ ሰገድ ፡ ፫ኛ	፳፰	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
	»	ሥልጣን ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	»	»
፴፩ +	ፋሲለደስ ፡	ሥልጣን ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ ፡	፴፯	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
	»	ዓለም ፡ ሰገድ ፡	»	»
፴፪ +	ዮሐንስ ፡ ሄኛ ፡	አዕላፍ ፡ ሰገድ ፡	፲፭	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፴፫ +	አ.ያሱ ፡ ሄኛ ፡	አድያም ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፳፬	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፴፬ +	ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ሄኛ ፡	አብራክ ፡ ሰገድ ፡	፪	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
	»	ልዑል ፡ ሰገድ ፡	»	»
	»	ግሩም ፡ ሰገድ ፡	»	»
፴፭ +	ቲዎፍሉስ ፡	አጽራር ፡ ሰገድ ፡	፫ ፭	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፲፩
፴፮ +	ዮስጦስ ፡	ፀሐይ ፡ ሰገድ ፡	፭	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፴፯ +	ዳዊት ፡ ፫ኛ ፡	አድባር ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፭	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭
፴፰ +	በክፋ. (በሰመ፡ ጊዮርጊስ	አድባር ፡ ሰገድ ፡ ሄኛ	፱	ክ.፲፪፻፳፭-ክ.፲፪፻፳፭

ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የሚገኝም ረው ፡ በኤውሮፓ ፡ አቆጣጠርና፡በፈረንጅቹ ፡ ሂሳብ ።

ተርታ ፡	ስም ፡	ስመ ፡ መንግሥት፡	የገዛበት ዘመን ፡	ከ . . . እስከ . . .
፴፱ +	ኢያሱ ፡ ፪ኛ ፡	መሲሕ ፡ ሰገድ ፡	»	»
	»	ብርሃን ፡ ሰገድ ፡	፳፭	፲፭፻፴—፲፭፻፶፭
፵ +	ኢዮአስ ፡ ፩ኛ ፡	ኦድያም ፡ ሰገድ ፡ ፪ኛ ፡	»	»
፵፩ +	፫ኛ ፡	ኦድያም ፡ ሰገድ ፡ ፫ኛ ፡	፲፬	፲፭፻፶፭—፲፭፻፸፱
፵፪ +	፫ኛ ፡	አድማስ ፡ ሰገድ ፡	፩	
	ተክለ ፡ ሃይማኖት፡ ፪ኛ ፡	ኃያል ፡ ሰገድ ፡	፯	
		ጥበብ ፡ ሰገድ ፡		
፵፫ +	ሰሎሞን ፡ ፪ኛ ፡		፪	
፵፬ +	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡	ፍቅር ፡ ሰገድ ፡	፭	
፵፭ +	ኢያሱ ፡ ፫ኛ ፡	ብዕል ፡ ሰገድ ፡		
	በእደ ፡ ማርያም ፡			
	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ			
፵፮ +	ሕዝቅያስ ፡			
	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ			
፵፯ +	በእደ ፡ ማርያም ፡ ፪ኛ ፡			
	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ			
፵፰ +	ሰሎሞን ፡ ፫ኛ ፡			
፵፱ +	ዮናስ ፡			
	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡			
	ሰሎሞን ፡ ፫ኛ ፡			
፶ +	ድሚጥሮስ ፡			
	ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡			
	ድሚጥሮስ ፡			
፶፩ +	ዕጋለ፡ጽዮን፡(ጋሉ)	ንዋይ ፡ ሰገድ ፡		
፶፪ +	ኢዮአስ ፡ (ዮአስ) ፪ኛ ፡			
፶፫ +	ጂጋር ፡			
፶፬ +	በእደ ፡ ማርያም ፡			
	ጂጋር ፡			
፶፭ +	ኢያሱ ፡ ፬ኛ ፡			
፶፮ +	ገብረ ፡ ክርስቶስ ፡			
፶፯ +	ግህለ ፡ ድንግል፡፻፶፱ ፡			
፶፰ +	ዮሐንስ ፡ ፫ኛ ፡			
	ግህለ ፡ ድንግል ፡			
፶፱ +	ቴዎድሮስ ፡ ፪ኛ ፡			
፷ +	ዮሐንስ ፡ ፬ኛ ፡			

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በዘመኑ ፡ የፈጸመው ።

ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የክርስቲና ፡ ስሙ ፡ ተስፋ ፡ አደሱስ ፡ ነበር ፡ በዚህ ፡ በክርስቲና ፡ ስሙ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ሲጠራ ፡ ከኖረ ፡ በኋላ ፡ ሌላው ፡ ሁሉ ፡ በዮዲት ፡ ጭካኔ ፡ ሲያልቅ ፡ ከሰሎሞን ፡ ዘር ፡ የተረፈ ፡ ነጋሢ ፡ እርሱ ፡ ብቻ ፡ መሆኑን ፡ የሚያውቁ ፡ ከብዙ ፡ ጊዜ ፡ ዝምረው ፡ (እንደ ፡ ግማሾቹ የነገሠላት) ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ (አምላክ ፡ ይሁነው) ፡ በለው ፡ በሚጠሩት ፡ ይኸው ፡ ሥያሜ ፡ መጠሪያውም ፡ ስመ ፡ መንግሥቱም ፡ ሆኖ ፡ ቀረ ፡ ይባላል ።

ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ የመንግሥቱን ፡ መደብ ፡ በተገለጸ ፡ አውራጃ ፡ (በኩልቦ ፡ መጽሐፍ ፡ በገጽ ፡ ፪፻፹፬ ፡ እንደሚገኘው ፡ እንደ ፡ አብን ፡ ኤል ፡ ዋርዲ ፡ አንኮበር) ፡ አደረገ ። ወደ ፡ አባቶቹ ፡ ወደ ፡ ጥንታዊቱ ፡ ከተማ ፡ ወደ አክሱም ፡ ሳይመለስ ፡ የቀረበት ፡ ምክንያት ፡ ምናልባት ፡ በሰሜን ፡ አትዮጵያ ፡ ዙፋን ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ መሔዱ ፡ ቅር ፡ ያላቸው ፡ የዛጉዬና ፡ የአገው ፡ ወገኖች ፡ ወይም ፡ ዙፋን ፡ ለመውሰድ ፡ የሚመኙ ፡ ፈላጆች ፡ እንዳሉ ፡ የነርሱን ፡ ሁኔታ ፡ በመፍራት ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ እኔንም ፡ አባቶቼንም ፡ በስደቱ ፡ ጊዜ ፡ ተቀብሎ ፡ ያስተናገደኝን ፡ አሁንም ፡ ያባቶቼን ፡ ዙፋን ፡ ለማግኘት ፡ ያበቃኝን ፡ የሸዋን ፡ አገር ፡ ለቅቄ ፡ አልሄድም ብሎ ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

በነገሠበት ፡ ዘመን ፡ ያደረገውን ፡ ሁሉ ፡ የሚገልጽ ፡ በዘመኑም ፡ ከዚያ ፡ ወዲህም ፡ የተጻፈ ፡ ታሪክም ፡ ዜና ፡ መዋዕልም ፡ የለውም ። ነገር ፡ ግን ከዓረብ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ከእስክንድርያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ታሪክ ፡ እየለቃቀሙ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ የሚጽፉ ፡ ፈረንጆች ፡ እነብሩስ ፡ እነኩልቦ ፡ እነረኔ ፡ ባሴት ፡ ከአዳሎች ፡ ጋር ፡ መዋጋቱን ፡ በዚህም ፡ የተነሣ ፡ ከግብፁ ፡ ሱልጣን ፡ ጋር ፡ መቀያየሙን ፡ ጳጳስም ፡ ከግብፅ ፡ ማስመጣት ፡ የማይሆንለት ፡ ቢሆን ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ አባ ፡ አዮብ ፡ የሚባል ፡ ጳጳስ ፡ ማስመጣቱን ፡ ለቀስጥንጥንያ ፡ ንጉሥ ፡ ለሚካኤል ፡ ፓሌዎሎግ ፡ ደብዳቤ ፡ መላኩን ፡ በጭሩ በተለይ አባ ፡ ኩልቦ ፡ ጠቅሰውት ይገኛል ። እንደዚሁም ፡ በእነዚሁ መጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ ማርኩሯሎ ፡ የሚባለው ፡ ስመ ፡ ጥሩው ፡ የምሥራቅን ፡ መንገድ

ለኤውፎፓ ፡ የከፈተው ፡ አገር ፡ መርማሪ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ስለአሉት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ሲናገር ፡ « ኢትዮጵያውያን ፡ የተዋጊነት ፡ መንፈስ ፡ አላቸው ፡ ዘወትር ፡ ከአዳል ፡ ሱልጣን ፡ ጋር ፡ ይዋጋሉ » ብሎ ፡ መጥቀሱን ፡ ከዚያም ፡ እላይ ፡ እንደተባለው ፡ ጳጳስ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መምጣት ፡ ከቆመ ፡ ፴ ዓመት ፡ ያህል ፡ ስለአለፈ ፡ ጳጳስ ፡ ይላክልኝ ፡ ብሎ ፡ በ፲፪፻፸፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ በቢባርስ ፡ ለሚባለው ፡ ለግብፅ ፡ ሱልጣን ፡ በጽፍለት ፡ ሱልጣኑ ፡ አዳሎቹን ፡ (እስላሞቹን) እየወጋ ፡ ስላጠቃ ፡ አይላክለትም ፡ ብሎ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ውለታ ፡ ጠይቆ ፡ የይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ትሕትና ፡ የሞላበትን ፡ ጥያቄ ፡ ሱልጣኑ ፡ ሳይፈጽምለት ፡ እንደቀረ ፡ ማቅሪዝ ፡ የሚባለው ፡ ጸሐፊ ፡ እንደጻፈው ፡ በመጽሐፋቸው ፡ ከገጽ ፡ ፪፻፹፯ ፡ ጀምረው ፡ ይገልጹልናል ።

ይኩኖ ፡ አምላክም ፡ እንደተለመደው ፡ ከግብፅ ፡ ጳጳስ ፡ ለማስመጣት ፡ ጠይቆ ፡ ሳይመጣለት ፡ ስለቀረ ፡ ያለጳጳስ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ መኖር ፡ አስቸጋሪ ፡ ስለሆነበት ፡ አሳቡን ፡ ወደኢየሩሳሌም ፡ ፓትርያርክ ፡ አዞረ፤ በዚህም ዘመን ፡ በጌታችን ፡ መቃብር ፡ የተነሣ ፡ የመስቀል ፡ ጦርነት ፡ በኢየሩሳሌም ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተደርጎ ፡ የካቶሊኮቹ ፡ ነገሥታት ፡ ድል ፡ አግኝተው ፡ ማስተዳደር ፡ ዝምረው ፡ ስለነበረ ፡ በዚያ ፡ ያሉት ፡ የተዋሕዶ ፡ (ያዕቆባውያን) ወገኖችና ፡ ካቶሊኮቹ ፡ ተባብረው ፡ መሥራት ፡ ዝምረው ፡ ስለነበረ ፡ የዚህን ፡ ወሬ ፡ ሁሉ ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ የመጡ ፡ መነኮሳትና ፡ ምዕመናን ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ገልጸውለት ፡ ነበር ። በዚህ ፡ መካከል ፡ በኢትዮጵያ ፡ ጳጳስ አለመኖሩን ፡ ስላወቀ ፡ አባ ፡ ዳዊት ፡ አግናጥዩስ (ዳ፲ድ ፡ ኢየሱስ) ፡ የሚባሉት ፡ ፓትርያርክ ፡ አባ ፡ ኢዮብ ፡ የሚባሉትን ፡ የዕርያ ፡ መነኩሴ ፡ የኤጲስ ፡ ቆጶስነት ፡ ማዕርግ ፡ ሰጥተው ፡ ወደኢትዮጵያ ፡ ላኩዋቸው ፡ ከርሳቸውም ፡ ጋር ፡ የዶሚኒካን ፡ የካቶሊክ ፡ ሚሲዮኖች ፡ አብረው ፡ መጥተው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሰሜን ፡ በትግሬ ፡ ያስተምሩ ፡ ዝመር። ወደሸዋ ፡ ግን ፡ ንጉሡ ፡ ወዳለበት ፡ አልደረሱም ። በዚያም ፡ ሆነው ፡ ሲያስተምሩ ፡ አንዳንዱ ሲከተላቸው ፡ የቀሩት ፡ የጀባሕርይ ፡ ወገኖች ፡ መሆናቸውን ፡ ተጠራጥረው በላያቸው ፡ ተነሡባቸው ። በመካከሉም ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ሞቶ ፡ ልጁ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን ፡ ስለነገሠ ፡ እንደቀድሞው ፡ ከግብፅ ፡ ጳጳስ ፡ አስመጣ ፡ ሲሉ ፡ ጽፈዋል ።

በፊተኛው ፡ ምዕራፍ ፡ ከግብፅ ፡ ጳጳስ ፡ ማስመጣት ፡ ችግር ፡ በመሆኑ
ያለጳጳስ ፡ መኖርም ፡ ባለመቻሉ ፡ ምዕመናኑ ፡ ተሰብስበው ፡ አቡነ ፡ ተክለ
ሃይማኖትን ፡ መምረጣቸውን ፡ ተመልክተናል ፡ እነዚህ ፡ የውጭ ፡ ጸገር ፡
ጸሐፊዎች ፡ እንደገለጹት ፡ አባ ፡ አዲሱ ፡ ከአባ ፡ ዳዊት ፡ አግናጥዩሽ ፡ የ
ኤጲስ ፡ ቆጶስነት ፡ ማዕርግ ፡ ተቀብለው ፡ መምጣታቸው ፡ ኢትዮጵያውያን
ከመካከላቸው ፡ ጳጳስ ፡ አይሹሙ ፡ በሚለው ፡ በፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ቃል የተ
ነሣ ፡ እንደኛው ፡ ክፍል ፡ አገረምርጥ ፡ እንደሆነ ፡ አባ ፡ አዲሱ ፡ ንጉ
ሠ ፡ ወደአሉበት ፡ ወደሸዋ ፡ ለመዝለቅ ፡ ያልቻሉበት ፡ ከአቡነ ፡ ተክለ
ሃይማኖት ፡ ጋር ፡ ግጭት ፡ እንዳይሆን ፡ ተፈርቶ እንደሆነ አይታወቅም ።

ምዕራፍ ፡ ፮ ።

የአፄ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮንና ፡ የተከታዮቹ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

አፄ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን በነገሠበትና አፄ ፡ አምድ ፡ ጽዮን ፡ ፩ኛ በነገሠበት ፡
መካከል ፡ ለታሪክ ፡ አጻጻፍ ፡ የሚሞላ ፡ ጽሑፍ ፡ አልተገኘም። ታሪክ ፡ ነገ
ሥቱም ፡ እገሌ ፡ ይኸን ፡ ያህል ፡ ዘመን ፡ ነገሠ ፡ እያለ ፡ ስማቸውን ፡ ጠቅሶ ፡
ከማለፍ ፡ በቀር ፡ ዝርዝር ፡ ሥራቸውን ፡ ሊነግረን ፡ አልቻለም ። በየፈረን
ጆቹ ፡ ታሪክ ፡ ግን ፡ እንደተገኘው ፡ አፄ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን ፡ ስመ ፡ መንግ
ሥቱ ፡ ሰሎሞን ፡ እንደነገሠ ፡ አባቱ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ከአዳሎች ፡ ጋራ ፡ ብዙ ፡
ጊዜ ፡ እየተዋጋ ፡ ከግብፅም ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ጠበኛ ፡ ሆኖ ፡ የነበረውን ፡
ያባቱን ፡ ፖለቲካ ፡ ለውጦ ፡ እስላሞቹን ፡ በመልካም ፡ ዓይን ፡ ይመለከት ፡
ዝምር፤ ከግብፅ ፡ ባለሥልጣኖችም ፡ ስምምነት ፡ አደረገ። ስለዚህ ፡ በነገ
ሠበት ፡ ዘመን ፡ ለግብፅ ፡ ሠልጣን ፡ ለእስክንድርያው ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ እንደ
ቀድሞው ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ጳጳስ ፡ ላኩልኝ ፡ የሚል ፡ የልመና ፡ ደብዳቤ ፡
ጽፎ ፡ ላከ ፡ ሠልጣኑም ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ላሉት እስላሞች
ባደረገው ፡ መልካም ፡ አስተያየት ፡ ስለተደሰተ ፡ ጳጳስ ፡ በቶሎ ፡ እንዲላክ
ለት ፡ ለሊቀ ፡ ጳጳሱ ፡ መፍቀዱን ፡ አስረዳ ። በዚህም ፡ ዘመን ፡ የነበሩት ፡
ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ አባ ፡ ዮሐንስ ፡ የሚባሉት ፡ ናቸው ፤ እርሳቸውም ፡ በቶሎ ፡
ከመነኮሳቱ ፡ አንዱን ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ ብለው ፡ ሠይመው ፡ ጳጳስነት ፡ ሾ
መው ፡ ወደኢትዮጵያ ፡ ላኳቸው ።

እንደመጀመሪያው ፡ ጳጳስ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ የተባለውን ፡ ምክንያት ፡ በግብዓት ፡ በለሥልጣኖች ፡ አለመፍቀድና ፡ በኋላም ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ጋር ፡ ስምምነት ፡ ሳይገኝ ፡ ቀርቶ ፡ ጳጳስ ፡ ከእስክንድርያ ፡ መምጣት ፡ ከአቋረጠ ፡ ፴ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ስለሆነ ፡ በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ካቶሊኮች ፡ እግራቸውን ፡ ሰደው ፡ የተዋሕዶን ፡ ሃይማኖት ፡ ሊያጠፏት ፡ የነበረውን ፡ ወይም ፡ ቅስና ፡ ዲቁና ፡ የሚሰጥ ፡ ጳጳስ ፡ ከመጥፋቱ ፡ የተነሣ ፡ የክርስትና ፡ ሃይማኖት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ሊጠፋ ፡ የነበረውን ፡ እኚህ ጳጳስ ፡ በመዝናመሪያው ፡ ጳጳስ ፡ በአባ ፡ ሰላማ ፡ መንገድ ፡ እንደገና አድሰው ፡ መልሰው ፡ እንዲመሠርቱ ፡ ሲሉ ነው ፡ ይባላል ።

እነሆ ፡ በገራችን ፡ ጽሑፍ ፡ ባሄደው ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ከእስክንድርያ ፡ ተልከው ፡ የመጡትን ፡ አባ ፡ ዮሐንስ ፡ ሲል ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ጸሐፊዎች ፡ ከዚያውም ፡ አባ ፡ ኩልቦ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ ብለው ፡ ከነምክንያቱ ፡ ገልጸዋል ። የኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ያሁን ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ በጳጳስነት ፡ አየሠሩ መቆየታቸውን ፡ ጳጳሱ ፡ ከመጡ ፡ በኋላ ፡ በሰላም ፡ የጽጽስናውን ፡ ሥልጣን ፡ ከነመሣሪያው ፡ አስረክበው ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ አስቦ ፡ ገዳም ፡ ሄደው ፡ መቀመጣቸውን ፡ ሲገልጽ ፡ የአባ ፡ ኩልቦ ፡ ጽሑፍ ፡ ይኸን ፡ ይዘልና ፡ በዚህ ፡ ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ እንደ ፡ ተመለከትነው ፡ ባሄደው ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ከግብፅ ፡ ሠልጣኖች ፡ ጋር ፡ ስምምነት ፡ ማድረግና ፡ ጳጳስ ፡ ማግኘት ፡ በለመቻሉ ፡ ንጉሡ ፡ ከቀላስጥንጥንያ ፡ ንጉሥና ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ጋር ግንኙነት ፡ ማድረጋቸውን ፡ ይገልጻል ። ይኸም ፡ አገላለጥ ፡ በኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ስለሌለ ፡ የቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊዎቻችንም ፡ እነአለቃ ፡ ታዬ ፡ እነብላቴን ፡ ጌታም በዋዜማ ፡ መጽሐፋቸው ፡ ጠቅሰውት ፡ አላገኘሁም ፤ ባሄደው ፡ አግብአ ፡ ዘመን ፡ የመጣውም ፡ ጳጳስ ፡ ስሙ ፡ አባ ፡ ዮሐንስ ፡ ወይም ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ መሆኑ ፡ ወደፊት ፡ የሚጣራ ፡ ነውና ፡ አሁን ፡ ወደአሁኑ ፡ ያግብአ ፡ (ወይም ፡ አግብአ ፡) ጽዮን ፡ እንመለስ ።

አሁኑ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮን ፡ በዘመኑ ፡ ወደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ሄዶ ፡ የጌታችንን መቃብር ፡ ለማሳለም ፡ ምኞት ፡ ነበረው ፡ ይባላል ፤ ዳሩ ፡ ግን ፡ የመንግሥቱ ፡ ሥራና ፡ አስተዳደር ፡ ስለአልፈቀደለት ፡ በንድ ፡ መነኩሴ ፡ እጅ ፡ ለኢ

የሩሳሌም ፡ ገዳም ፡ መጋረጃና ፡ ጣፋ ፡ ሶጣን ፡ ጨምሮ ፡ በጸሎታችሁ ፡ አ
ትርሱኝ ፡ የሚል ፡ ደብዳቤ ፡ ጽፎ ፡ ልኩ ፡ እርሱ ፡ ቀረ ፡ ይባላል ። ከዚህ ፡ በ
ኋላ ፡ ፱ኛ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ እንደገዛ ፡ ሞተ ። ሲሞትም ፡ ጅቱ ፡ ልጆቹ ፡ ጽ
ንፈ ፡ አርአድ ፡ ሕዝብ ፡ አሰግድ ፡ ቅድመ ፡ አሰግድ ፡ ገፍን ፡ አሰግድ ፡ ሰ
ብአ ፡ አሰግድ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ዓመት ፡ በየተራ ፡ ይንገሡ ፡ ብሎ ፡ ተናዘ ፡ ኖሮ ፡
እነዚህ ፡ ልጆቹ ፡ አንድ ፡ ፩ ፡ ዓመት ፡ በየተራ ፡ ከገዙ ፡ በኋላ ፡ በመጨረ
ሻ ፡ የአፄ ፡ ይዙኖ ፡ አምላክ ፡ ልጅ ፡ አጎታቸው ፡ ውድም ፡ አርአድ ፡ መን
ግሥትን ፡ ይዘ ፡ ያስተዳድር ፡ ገፍመር ። እርሱም ፡ በነገሡ ፡ በ፲፬ኛው ፡ ዓመ
ት ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይመኖት ፡ ዐረፉ ። ውድም ፡ አርአድም ፡ ፲፭ ፡ ዓመት ፡
እንደገዛ ፡ በሺ፪፻፹፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሞተ ፤ ውድም ፡ ረዓድ ፡ በዘመኑ ፡ ምን ፡
እንደሠራ ፡ የሚናገርለት ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ በግዕዝም ፡ በፈረንጆችም ፡ አ
ልተገኘለትም ። በዘመኑ ፡ የመንግሥቱን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ለመጻፍ ፡ ሞክ
ሯል ፡ የሚሉ ፡ አሉ ፡ ባገርን ፡ ባቲስት ፡ ከልቦ ፡ ፩ኛ ፡ ሾሊም ፡ በገጽ ፡ ፪፻፲፮
አማካይነት ፡ የኢኛሲዮ ፡ ጉይዲን ፡ ዲክሲዮሬር ፡ ተመልከት ። እንደዚህ
ም ፡ በዘመኑ ፡ ሸሀ ፡ መሐመድ ፡ አቡ ፡ አብደላ ፡ የሚባለው ፡ ለውጊያ ፡ ከ
ሰበሰባቸው ፡ ከአዳልና ፡ ከይፋት ? ፡ በላባቶች ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንዲገብ
ር ፡ አስገድዶታል ፡ ብለው ፡ የጻፉ ፡ አሉ ። ኤንሬኮ ፡ ቼሩሊ ፡ የደቡብ ፡ ኢት
ዮጵያ ፡ በዓረብ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ዘንድ ፡ በሚባል ፡ መጽሐፉ ፡ አልሙፋዳ
ል ፡ የሚባል ፡ የግብፅ ፡ ክርስቲያን ፡ መጻፉን ፡ ገልጿል ፤ ራሴኛ ፡ ዲ ፡ ስቱ
ዲ ፡ ኤቲዮፒቺ ፡ በሚባል ፡ አርአስት ፡ ሙሴ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ያሳተሙትን
፪፻፹፫ ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ ተመልከት ። በተረፈው ውድም ፡ ረዐድ ፡ ፲፭ ፡ ዓመት
ሙሉ ፡ የሠራው ፡ አልታወቀም ። ነገር ፡ ግን ፡ የርሱ ፡ ልጅ ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡
ጽዮን ፡ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ነገሡ ፡ የሠራውን ፡ ብዙ ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ እነሆ
በሚቀጥለው ፡ እንመለከታለን ።

የአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ም ዕ ራ ፋ ፡ ፯ ።

የታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ጽሑፍ ።

አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የአፄ ፡ ይዙኖ ፡ አምላክ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ ያፄ ፡
ውድም ፡ ረዓድ ፡ (አርአድ) ፡ ልጅ ፡ ነው ። ዙፋን ፡ ላይ ፡ የወጣው ፡ በሺ፪፻
፲፰ ፡ (፱?) ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ነው ። ይህ ፡ ንጉሥ ፡ በዘመኑ ፡ የጠፋውን ፡ የኢ

ትዮጵያን፡ ታሪክ፡ የተቻለውን፡ ያህል፡ እንደገና፡ በማደሱ፡ በአዳሎች፡ ላይ፡ ድልን፡ በማግኘቱ፡ በጣም፡ ስመ፡ ጥሩ፡ ነው።

የአክሱም፡ መንግሥትና፡ ሕዝብ፡ በመዝናኛው፡ መጽሐፍ፡ እንደ ጻፍነው፡ በባቶቻቸው፡ በሳባውያን፡ አናጋሪ፡ በሌለው፡ ግዕዝኛ፡ ፊደል፡ ሲሠሩ፡ ቆይተው፡ በኋላ፡ ደግሞ፡ ከሳባውያን፡ ፊደል፡ የመጣውን፡ አሻሽለው፡ ለግዕዝ፡ ፊደል፡ አናጋሪ፡ ምልክት፡ አበጅተው፡ ይሠሩ፡ ዝናማ ገመር።

በዚህም፡ ፊደልና፡ ባልሠለጠነው፡ የግዕዝ፡ ቋንቋ፡ ሊፈርስ፡ ባልቻለው፡ ሐውልት፡ ላይ፡ የጻፉትን፡ በምዕራፉ፡ ላይ፡ እንደተመለከትነው፡ እንደዚሁም፡ በዚሁ፡ ፊደል፡ በግዕዝ፡ ቋንቋ፡ የተጻፈ፡ ልዩ፡ ልዩ፡ መጽሐፍና፡ ይልቁንም፡ ታሪክ፡ ነገሥት፡ እንደነበራቸው፡ የታወቀ፡ ነው።

ነገር፡ ግን፡ በመዝናኛው፡ መጽሐፍ፡ (ቦሉም) እንደተጻፈው፡ የዲት የምትባለው፡ የፈላሻ፡ ሴት፡ ተነሥታ፡ የአክሱምን፡ ነገሥታትና፡ ዘራቸውን ለማጥፋት፡ ቤተ፡ ክርስቲያኑንም፡ ለማቃጠል፡ ሐውልቱንም፡ ለማፍረስ በሞከረችበት፡ ጊዜ፡ በቀላሉ፡ ፈርሶ፡ ለማለቅ፡ ያልቻለው፡ ሐውልትና የድልነዓድ፡ ዘር፡ ወደ፡ ሸዋ፡ ሸሽቶ፡ ሲተርፍ፡ መጻሕፍቱን፡ ሁሉ፡ በሙሉ፡ አቃጥላው፡ ስለነበረ፡ የአክሱም፡ ታሪክ፡ ነገሥት፡ በፍጹም፡ ጠፍቶ፡ ነበር። ያን፡ ጊዜ፡ እንደዛሬ፡ በማኅተም፡ ተራብቶ፡ በብዙ፡ ቦታ የማይገኘውን፡ የእጅ፡ ጽሑፍ፡ ጨርሶ፡ ለማጥፋት፡ ብዙ፡ አስቸጋሪ፡ አልነበረም። ስለዚህ፡ ከየዲት፡ ወዲህ፡ እስከ፡ አፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ድረስ፡ ታሪክ፡ የሚጠቀሰውና፡ የሚተረከው፡ ከአዋቂዎች፡ ቃል፡ በቃል፡ የወረደው፡ ብቻ፡ ነበር። ይህ፡ ብልህ፡ ንጉሥ፡ እዙፋን፡ ከወጣ፡ ወዲህ ይህ፡ በቃል፡ የሚነገረው፡ ታሪክ፡ በቶሎ፡ ከብራና፡ ላይ፡ ሠፍሮ፡ ለልጅ ልጅ፡ እንዲተላለፍ፡ ከአልሆነ፡ ወደፊት፡ ጨርሶ፡ ሊጠፋ፡ እንደሚችል ተገነዘበ፡ ማለት፡ ነው። ወይም፡ በዘመኑ፡ የነበረ፡ ዛሬ፡ ስሙ፡ ያልታወቀ፡ አንድ፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ወይም፡ የቤተ፡ መንግሥት፡ ብልህ፡ ሊቅ አሳስቦት፡ እንደሆነ፡ አይታወቅም።

ስለዚህ፡ ያለፈ፡ ታሪክ፡ የሚያውቁትን፡ ሊቃውንቱን፡ ሰብስቦ፡ ታሪክ፡ እንዲጻፍ፡ አዘዘ፡ ይባላል። ብዙ፡ የዳኝነት፡ የጦር፡ የቤተ፡ መንግሥት፡ ሥራ፡ የሚያከናውኑ፡ ባለሥልጣኖች፡ በየክፍሉ፡ ሲደለድል፡

እንደዚህም ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱን ፡ ወግና ፡ ሥርዓት ፡ ታሪክ ፡ ዜና ፡ መዋዕልን ፡ የሚያዘጋጅ ፡ የጸሐፊ ፡ ትእዛዝነት ፡ ማዕርግ ፡ ያለውን ፡ ሰው ፡ ጀመረ ።

በለፈው ፡ እንደመለከትነው ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዙም ፡ ሲጠራ ፡ “ አዛዥ እገሌ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዙ ፡ ለእገሌ ፡ እየተባለ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህም ፡ ባሉት ፡ ነገሥታት ፡ ይሠየም ፡ ዝምር ። ስለዚህ ፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡ የጸሐፊ ፡ ትእዛዝነት ፡ የሥራ ፡ እንጂ ፡ እንደዛሬ ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡ ሆኖ ፡ አልተወሰነም ፡ ነበር ይኸውም ፡ ማለት ፡ ዛሬ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ሲባል ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡ ሆኖ ፡ ተግባርንም ፡ ጭምር ፡ ሲያሳይ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ አዛዥ ፡ እገሌ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዙ ፡ ለእገሌ ፡ ሲል ፡ “ አዛዥ ” የማዕርግ ፡ ስም ፡ “ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ ተግባሩን (ሥራውን) የሚገልጽ ፡ ይመስላል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ባሄደ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ የጸሐፊ ፡ ትእዛዝነት ፡ ተግባር ፡ ያለው ፡ አዛዥ ፡ በውስጡ ፡ ግዕዙ ፡ “ ጸሐፍት ፡ ዘእምታሕቴሁ ” የሚላቸውን ፡ አበጅቶ ፡ ራሱም ፡ የሚያውቀውን ፡ የማያውቀውንም ፡ ከሊቃውንቱ ፡ እየጠየቀ ፡ ዛሬ ፡ መላኩም ፡ ጎደሎም ፡ ቢሆን ፡ ክብረ ፡ ነገሥትና ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ዘአክሱም ፡ እየተባለ ፡ የሚጠቀሰውን ፡ መጽሐፍ ፡ አዘጋጀ ። እርሱና ፡ በየጊዜው ፡ የሚነሡት ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዝነት ፡ ሲያዘጋጁም ፡ የሰሎሞንን ፡ ዘር ፡ ከላይ ፡ ከአዳም ፡ እስከ ፡ አብርሃን ፡ ም ፡ ከአብርሃም ፡ እስከ ፡ ዳዊትና ፡ እስከ ፡ ልጁ ፡ እስከ ፡ ሰሎሞን ፡ ስማቸውን ፡ እየዘረዘሩ ፡ ከዚያ ፡ ከሰሎሞንና ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ተወለደ ፡ የመዝሙሪያው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ መሆኑን ፡ ከዚያም ፡ የሰሎሞንን ፡ ተከታዮች ፡ እየዘረዘሩ ፡ በመካከሉም ፡ እንደ ፡ አብርሃን ፡ እንደ ፡ ካሌብ ፡ እንደ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ላሉት ፡ የሚያውቁትን ፡ ታሪክ ፡ እያተቱ ፡ ከመንፈሳዊ ፡ መጽሐፍም ፡ እየጨመሩ ፡ ዝርዝሩን ፡ እስከ ፡ ዘመኑ ፡ ንጉሥ እስከ ፡ አሁን ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ አድርሰው ፡ አዘጋጁ ። ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ያለውን ፡ ግን ፡ በየጊዜው ፡ በተነሡት ፡ ነገሥታት ፡ በነዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በነልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመን ፡ እየተጨመረ ፡ ይዘጋጅ ፡ ዝምር ።

ከእነዚህም ፡ አንዳንዶቹ ፡ እንደ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ያሉት ፡ ከታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ውጭ ፡ የየራሳቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በየጸሐፊ ፡ ትእዛዛቸው አማካይነት ፡ እንዲዘጋጅ ፡ አድርገዋል ።

ባሄ፡ ላሊበላ፡ ዘመን፡ መንግሥት፡ የተጻፈው፡ የክብረ፡ ነገሥት፡ ታሪክ
 የሚባለው፡ መጽሐፍ፡ ጻሐፊው፡ ይስሐቅ፡ የተባለው፡ እንደሚለው፡
 ባሄ፡ ላሊበላ፡ ዘመን፡ ከእስክንድርያ፡ ወጥቶ፡ ከዓረብ፡ ወደ፡ ግዕዝ፡ ሳይ
 ተረገምም፡ እንደዚሁ፡ ተቀምጦ፡ ሲኖር፡ የአክሱም፡ ንቡረ፡ ዕድ፡ ይስሐ
 ቅ፡ ከትግሬ፡ ሹም፡ ከያዕቢክ፡ እግዚእ፡ ጋር፡ ተማክሮ፡ ከጓደኞቹ፡ ሊቃ
 ውንት፡ ከነይምርሐነ፡ አብ፡ ጋር፡ ወደ፡ ግዕዝ፡ የተረገመው፡ በዚሁ
 ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዘመን፡ ነው።

ስለዚህ፡ መጽሐፍ፡ ሙሴ፡ ኮንቲ፡ ሮሲኒም፡ ሙሴ፡ ረኔ፡ ባሴትም
 የግል፡ አሳባቸውን፡ ሲሰጡ፡ ጻሐፊው፡ ንቡረ፡ ዕድ፡ ይስሐቅ፡ ለ ሀ፡
 ለክብረ፡ ነገሥት፡ መጽሐፉ፡ ቁም፡ ነገርና፡ ክብር፡ ለመስጠት፡ በ ፡ ብ
 ም፡ ዘንድ፡ ለማስከበር፡ ሲል፡ በላሊበላ፡ ዘመን፡ ከግብ፡ ከማርቆ ፡
 ወንበር፡ ወጥቶ፡ ሲኖር፡ በኋላ፡ ወደግዕዝ፡ ተረገምነው፡ ያለው፡ እውነ
 ት፡ አይመስልም፤ ይኸንኑ፡ መጽሐፍ፡ ባሄ፡ አምደ፡ ጽዮን፡ ዘመን፡ ራሱ
 ንቡረ፡ ዕድ፡ ይስሐቅ፡ ከጓደኞቹ፡ ጋር፡ እየጻፈ፡ አዘጋጀው፡ ብለዋል።
 አኤቲዎ፡ፒካ፡ በሚል፡ አርእስት፡ ኮንቲ፡ ሮሲኒ፡ የጻፈውን፡ በ፪ኛው፡
 ሴሪ፡ ፵፩፡ ቍ፡ፒር፡ ተመልከት። ነገር፡ ግን፡ በዚህ፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡
 ወልደ፡ ጠቢብ፡ በማለት፡ እብነ፡ ሐኪም፡ (የብልህ፡ ልጅ)እያለ፡ አል
 ፎ፡ አላፎ፡ አንዳንድ፡ የዓረብኛ፡ ቃል፡ ስለሚገኝበት፡ ይህ፡ መጽሐፍ፡
 በፊት፡ በዓረብኛ፡ ተጽፎ፡ እንደነበረና፡ ተርጓሚው፡ ይስሐቅ፡ በቀጥታ
 ዐረብኛውን፡ እንዳለ፡ የወሰዱት፡ ይመስላል።

የዛሬም፡ ዘመን፡ ሕዝብ፡ ይልቁንም፡ የዚያን፡ ጊዜ፡ ሕዝብ፡ የሚያ
 ውቀውና፡ ወገኑ፡ ያዘጋጀውን፡ መጽሐፍ፡ አክብሮ፡ አድንቆ፡ መቀበል
 ያዳግተዋል። ስለዚህ፡ ሌሎች፡ አረማውያንም፡ እስላሞችም፡ እንደሚያ
 ደርጉት፡ ብዙ፡ የክርስቲያን፡ ጻሐፊዎች፡ ገድልም፡ ድርሳንም፡ ጽፈው፡
 ከሰማይ፡ ወረደ፡ ወይም፡ መልአክ፡ እየነገረው፡ አጻፈው፡ እማለት፡ ደር
 ሰዋል። መሐመድ፡ ቍ፡ፊንን፡ ገብርኤል፡ ከሰማይ፡ አውርዶ፡ ሰጠኝ፡ ሲል
 ከዚሁ፡ ጉዳይ፡ ጋር፡ የተያያዘነው። ስለዚህ፡ እነንቡረ፡ ዕድ፡ ይስሐቅ፡
 ከሰማይ፡ ወረደ፡ ማለት፡ እንዳይበዛ፡ ሕዝቡና፡ ካህናቱ፡ ከሚያከብሩት፡
 ከማርቆስ፡ ወንበር፡ ወጣ፡ ብለው፡ በዘዴ፡ ሕዝቡ፡ እንዲቀበል፡ አድርገ

ውት፡ እንደሆነ፡ አይታወቅም። ወይም፡ ጃ፡ ክርስቲያን፡ ግብፃዊ፡ በነላ
 ሊበላ፡ ዘመን፡ መጥቶ፡ በዐረብኛ፡ አዘጋጅቶት፡ ሲኖር፡ እነንቡረ፡ ዕድ፡
 ይስሐቅ፡ ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ጊዜ፡ ወደግዕዝ፡ ተርጉመውት፡ ይሆናል

የሆነ፡ ሆኖ፡ አሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በጉብዝናውና፡ በአስተዳዳሪነቱ፡
 መካከል፡ የታሪክንና፡ የጽሑፍን፡ ጥቅም፡ ተረድቶ፡ ሊረማ፡ የነበረውን፡
 የአክሱሞቹን፡ ታሪክ፡ ጭምር፡ በማጻፉ፡ ከርሱ፡ በኋላም፡ የሚኒሡት፡
 ነገሥታት፡ በየጊዜው፡ የሠሩትን፡ የሚያሳይ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ እንዲያጽፉ፡
 ፉ፡ ምሳሌ፡ በመሆኑ፡ ከጸሐፊዎቹ፡ ከነንቡረ፡ ዕድ፡ ይስሐቅና፡ ከነይምር
 ሐነ፡ አብ፡ ጋር፡ ምሥጋና፡ ይገባዋል።

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፰ ።

በአሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮንና፡ በዘመኑ፡ ሊቃውንት፡ መካከል፡ የተነሣው፡ ጠብ።

በኋላ፡ ዘመን፡ በዳግማዊ፡ ኢያሱ፡ ብርሃን፡ ሰገድ፡ ዘመኑ፡ መንግሥት (፲፯፡
 ፪፻፫-፲፯፡፪፻፵፭፡ ዓ፡ ም) በቀድሞ፡ ላይ፡ እየተሞላ፡ በደጃች፡ ኃይሉ፡ እሸቱ፡ ትጋ
 ት፡ የተዘጋጀው፡ ታሪክ፡ እንደሚለውና፡ ከገድለ፡ ፊልጶስ፡ አግኝተው፡ ብላ
 ቱን፡ ጌታ፡ ኅሩይ፡ በዋዜማ፡ መጽሐፋቸው፡ ያወጡት፡ የቀሩትም፡ የ
 ውጭ፡ አገር፡ ጸሐፊዎች፡ ብሩስ፤ ኩልበ፤ ባሴት፡ ረኔ . . . የጻፉት፡ እን
 ደሚለው፡ አሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ባባቱ፡ ዙፋን፡ በተቀመጠ፡ ጊዜ፡ ግማ
 ሾቹ፡ የማትወልደውን፡ ያባቱን፡ የውድም፡ ረዓድን፡ ሚስት፤ ግማሾቹ፡
 ከእኅቶቹ፡ ውስጥ፡ ዕቀብት፡ አድርጎ፡ አስቀመጠ፤ የቀሩት፡ በእኅትማ
 ማቾች፡ ላይ፡ አመነዘረ፡ እያሉ፡ ሐሜታ፡ በዝቶ፡ ነበር። ምንም፡ እንኳን
 ይኸን፡ የመሰለው፡ ሁኔታ፡ በምሥራቅና፡ በአፍሪካ፡ ነገሥታትና፡ መሣፍ
 ንት፡ ዘንድ፡ የተለመደ፡ ቢሆን፡ በክርስቲያኖች፡ ዘንድ፡ የዚህ፡ ዓይነት፡
 ሥራ፡ ማስነቀፉ፡ የታወቀ፡ ነውና፡ የዚህን፡ ወሬ፡ የሰሙ፡ ሊቃውንትና
 መምህራን፡ እየተገረሙ፡ ብዙ፡ ሐሜት፡ በዓምደ፡ ጽዮን፡ ላይ፡ ተነሣ።

በዚህ፡ ዘመን፡ ከግብፅ፡ ተመርጠው፡ የመጡት፡ ጳጳስ፡ አባ፡ ያዕ
 ቆብ፡ ይባላሉ፤ እርሳቸውም፡ ለሹመትና፡ ለቤተ፡ ክህነት፡ ሥልጣን፡ የማ
 ይሰስቱ፡ ለወንጌል፡ መስፋፋት፡ የሚጥሩ፡ ጳጳስ፡ ኖረው፡ ሰፊውን፡ የኢ

ትዮጵያን ፡ ግዛት ፡ እየዘርሁ ፡ ለማስተማር ፡ ቅስናና ፡ ዲቁናም ፡ ብቻይን ፡
ለመስጠት ፡ አልችልም ፡ ብለው ፡ በዚሁ ፡ ዘመን ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስን ፡ መ
ምህር ፡ እጨጌ ፡ ፊልጶስን ፡ ጠርተው ፡ ከርሳቸው ፡ በታች ፡ የኤጲስ ፡ ቆጶ
ስነት ፡ ማዕርግ ፡ ሰጥተው ፡ በመላ ፡ ሸዋ ፡ ላይ ፡ ሾሟቸው ። እጨጌ ፡ ፊልጶስ
ለደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ እጨጌነት ፡ ከአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ዠምሮ ፡ ፫ኛ ፡
መሆናቸው ፡ ነው ። እርሳቸውም ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳልነው ፡ እኔም ፡ በ
በኩሌ ፡ ሸዋን ፡ የሚያህል ፡ አገር ፡ ብቻይን ፡ አስተምሬ ፡ አላደርሰውም ፡
ብለው ፡ እርሳቸው ፡ እንደኢጥሮስ ፡ ሊቀ ፡ ሐዋርያነቱን ፡ ይዘው ፡ ከርሳቸው
በቀር ፡ ፲፩ ፡ መምህራን ፡ መርጠው ፡ አባ ፡ አኖሬዎስን ፡ ወረብ ፤ አባ ፡ አድ
ኀነኒ ፡ ዳሞት ፡ «ወላሞ» አባ ፡ ኢዮስያስን ፡ ወንጂ ፡ «አሩሲ» አባ ፡ ማትያስን
ፈጠጋር ፡ አባ ፡ ዮሴፍን ፡ እናርያ ፡ «ሊሙ» አባ ፡ ታዴዎስን፤ ጽላልሽ ፡ « ቡ
ልጋ ፡ » አባ ፡ ገብረ ፡ ክርስቶስን ፡ ቦረና ፡ «ደብይ» አባ ፡ ቀውስጦስን ፡ መሐ
ግል ፡ «ጥጥ ፡ አምባ» አባ ፡ ሳሙኤልን ፡ ወገግ ፡ «አሰቦት» አባ ፡ መርቆሬ
ዎስን ፡ «መራቤቴ» አባ ፡ አኖሬዎስን ፡ ግዳና ፡ ሞረት ፡ ሾመው ፡ እንዲያ
ስተምሩ ፡ አከፋፈሏቸው ። ይኸን ፡ የመሰለው ፡ የሐዋርያነትና ፡ የመምሕራ
ን ፡ ተግባር ፡ ጳጳሱን ፡ አባ ፡ ያዕቆብን ፤ እጨጌውንና ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶሱን ፡ አ
ባ ፡ ፊልጶስን ፡ በጣም ፡ ያስመሰግናቸዋል ።

እንግዲህ ፡ በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ያባቱን ፡ ሚስት ፡ የ
ማግባቱ ፡ ወሬ ፡ በአባ ፡ ፊልጶስና ፡ በነዚሁ ፡ መምህራን ፡ ገሮ ፡ ደርሶ ፡ በ
ጣም ፡ ኀዘንን ፡ ፈጠረባቸው ። የግዕዙ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ግን ፡ ዕቅብተ
አቡሁ ፡ (የአባቱ ፡ ዕቅብት) ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ ሚስት ፡ አይልም ፤ የሆነ ፡ ሆኖ
ዋናው ፡ መምህርና ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ አባ ፡ ፊልጶስ ፡ በገሀድ ፡ ንጉሡን ፡ አፄ ፡ ዓም
ደ ፡ ጽዮንን ፡ በመንፈሳዊ ፡ አባትነት ፡ ወቅሶ ፡ ከዚህ ፡ ከማይገባ ፡ ሥራ ፡ ለማ
ስጣል ፡ ብለው ፡ አባ ፡ አኖሬዎስን (ዘድጋጃ)ና ፡ ሌሎችም ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስን
(የዚያን ፡ ጊዜ ፡ ስሙ ፡ ደብረ ፡ አስባ) መነኮሳትን ፡ አስከትለው ፡ ወደ ፡
ተጉለት ፡ መጡና ፡ ከንጉሡ ፡ ከአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ተገናኙ ። ንጉሡም ፡
ከሰላምታ ፡ በኋላ ፡ የመጡበትን ፡ ጉዳይ ፡ በጠይቃቸው ፡ «ያባትህን ፡ ሚ
ት ፡ አግብተሃል» የሚሉ ፡ ወሬ ፡ ብንሰማ ፡ እውነትና ፡ ሐሰቱን ፡ ለመረዳት
ነው ፡ የመጣነው ብለው ፡ መለሱለት ። እርሱም ፡ «የማትወልደኝን ፡ ያባ

ቲን ፡ ሚስት ፡ ባገባ ፡ ምን ፡ ኅጢአት ፡ አለበት ፡ ለዚያውም ፡ እንደፍንተ ፡ የ
ተማሩ ፡ ሊቃውንት ፡ የማትወልድህን ፡ ያባትህን ፡ ሚስት ፡ ብታገባ ፡ መን
ግሥትህ ፡ ይሰፋል ፡ ጠላትህ ፡ ይጠፋል ፡ ብለውኛል ፡ ሲል ፡ መለሰ ፡ ንጉ-
ሠና ፡ እጨጌ ፡ ፊልጶስ ፡ የዚህኑ ፡ ጉዳይ ፡ እየተመላለሱ ፡ ሲነጋገሩ ፡ አብ-
ረው ፡ ከእጨጌ ፡ ጋር ፡ የመጡት ፡ አባ ፡ አኖሬዎስ ፡ ግን ፡ በቀጣ ፡ ቃል ፡
ንጉሡን ፡ ስለተናገሩ ፡ ንጉሡ ፡ በዚሁ ፡ ተናደደና ፡ ግረፋት ፡ ብሎ ፡ አዘዘ ፡
የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ሰዎች ፡ ገበያ ፡ ለገበያ ፡ እያዘሩ ፡ መነኩሴውን ፡ አባ ፡ አኖ-
ሬዎስን ፡ ሲገርፉ ፡ መነኩሴውም ፡ ሳይፈሩና ፡ ሳይጸጸቱ ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮ-
ንን ፡ እየተሳደቡ ፡ ይገዝቱ ፡ ነበር ፡ ይባላል ፡ ሲመሸም ፡ በከተማው
ቃጠሎ ፡ ተነሥቶ ፡ ብዙ ፡ ቤት ፡ ተቃጠለ ፡ የዚህም ፡ ቃጠሎ ፡ ወሬ ፡
በሁለት ፡ ዓይነት ፡ ተወራ ፡ በንጉሡና ፡ በወገኖቹ ፡ ዘንድ ፡ የወንድማቸው ፡
መገረፍ ፡ ያናደዳቸው ፡ መነኩሴዎች ፡ አቃጠሉት ፡ ተባለ ፡ በመነኩሳቱ ፡ ዘ-
ንድ ፡ ግን ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በግፍ ፡ የአባ ፡ አኖሬዎስን ፡ ደም ፡ በከተ-
ማው ፡ አስገርፎ ፡ ስለአፈሰሰ ፡ ደሙ ፡ እሳት ፡ ሆኖ ፡ ከተማውን ፡ አቃጠለበት
ተብሎ ፡ ተወራ ፡ ይኸንኑ ፡ በመደገፍ ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ የተጻፈው ፡ ታሪ-
ክ ፡ ነገሥት ፡ በግዕዝ ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ የሚለው ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ነው ፡
...ወክሶበ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ኮነ ፡ ስደት ፡ ዘደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ እስመ ፡ አባ ፡ አኖ-
ሬዎስ ፡ ዘደጋጃ ፡ አውገዘ ፡ ለሐፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ሶበ ፡ ነሥአ ፡ ዕቅብተ ፡ አ-
ቡሁ ፡ ቦ ፡ እለ ፡ ይቤሉ ፡ ዘመወ ፡ በእኅቱ ፡ ወቦ ፡ እለ ፡ ይቤሉ ፡ አበሰ ፡ በ፪ ፡
አሓት ፡ ወቀሠፎ ፡ ለአባ ፡ አኖሬዎስ ፡ ዓቢየ ፡ ቅሥፈተ ፡ እስከ ፡ አንደደ ፡ ወ-
በልዑ ፡ ከተማ ፡ ንጉሥ ፡ ነጠብጣበ ፡ ደሙ ፡ ለአባ ፡ አኖሬዎስ ፡ ከዊኖ ፡
ነበልባለ ፡ እሳት... ታሪክ ፡ ነገሥታቱ ፡ የሚመሰክረው ፡ ለመነኩሳቱ ፡ ነው ፡
ምክንያቱም ፡ ተገራፈው ፡ መነኩሴና ፡ ወቃሾቹ ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ወገ-
ኖች ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱንም ፡ ያዘጋጁት ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዛት ፡ የቤተ ፡ ክህ-
ት ፡ ወገኖች ፡ በመሆናቸው ፡ ይመስላል ፡ የከተማውን ፡ መቃጠል ፡ እውነ-
ተኛውን ፡ ምክንያት ፡ የሚያውቀው ፡ እግዚአብሔር ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡
ዛሬ ፡ ለመለየት ፡ አይቻልም ፡

እንደዚሁም ፡ በግዕዙ ፡ ላይ ፡ እንደምናነበው ፡ ያፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን
ም ፡ ኅጢአት ፡ በትክክል ፡ አልተለየም ፤ ግማሹ ፡ ያባቱን ፡ ዕቁባት ፡ አገባ

ሰልፈ ፤ ግማሹ ፤ ከእኅቱ ፤ ጋር ፤ ተኛ ፤ የቀረው ፤ ደግሞ ፤ በሁለት ፤ እትማ
ማቾች ፤ አመነዘረ ፤ ብለዋል ። የሆነ ፤ ሆኖ ፤ መነኩሳቱ ፤ በባቱ ፤ ዕቁባትም ፤
ይሁን ፤ ወይም ፤ በእኅቱ ፤ አለበለዚያም ፤ በእኅትማማቾች ፤ ማመንዘሩን ፤ መ
ሠረት ፤ አድርገው ፤ አሁን ፤ ደግሞ ፤ በዚህ ፤ ሊገሥጸው ፤ ከደብረ ፤ ሊባኖስ
ድረስ ፤ የመጣውን ፤ መነኩሴ ፤ በመግረፉ ፤ የመነኩሴውን ፤ ደም ፤ ወደ እሳ
ተ ፤ ነበልባልነት ፤ ለውጦ ፤ እግዚአብሔር ፤ ከተማውን ፤ አቃጠለበት ፤ እያ
ሉ ፤ እያወሩ ፤ ሕዝብንም ፤ የሚያስነሡበት ፤ ስለሆነ ፤ ከሹማማንቱ ፤ ጋር
ተማከረና ፤ እጨጌ ፤ ፊልጶስንና ፤ መነኩሳቱን ፤ ከገዳማቸው ፤ ከደብረ ፤ አስቦ
ድብረ ፤ ሊባኖስ)እንዲሰደዱ ፤ አደረገ ። እጨጌ ፤ ፊልጶስም ፤ ከሸዋ ፤ ወደግ
ሹን ፤ ከዚያም ፤ ወደትግሬ ፤ ተሰደዱ ፤ በዚያም ፤ በተሰደዱበት ፤ አገር ፤ ማ
ስተማራቸውን ፤ ቅስና ፤ ምንኩስና ፤ መስጠታቸውን ፤ አልተወጡም ። በዚያም
በነበሩበት ፤ ጊዜ ፤ አባ ፤ ዮሐንስ ፤ ዘክብራንን ፤ አባ ፤ ተክለ ፤ አልፋ ፤ ዘዲ
ማን ፤ አባ ፤ ተከሥተ ፤ ብርሃንን ፤ ዘደብረ ፤ የታን ፤ ማመንኮሳቸው ፤ የቀሩት
ም ፤ ወደደንቢያ ፤ ወደቤገምድር ፤ እየተሰደዱ ፤ ማስተማራቸው ፤ በታሪክ
ነገሥቱ ፤ ይገኛል ።

እንደ ፤ እጨጌ ፤ ፊልጶስ ፤ እንደ ፤ አባ ፤ አኖሬዎስ ፤ ያሉ ፤ የመንፈሳዊ
አባቶች ፤ ኀጢአት ፤ ሲሠራ ፤ እያዩ ፤ ወይም ፤ እየሰሙ ፤ ችግርን ፤ ስደትን ፤
በመፍራት ፤ ዝም ፤ የማይሉ ፤ ሞልተዋል ። በብሉይ ፤ በመጽሐፈ ፤ ነገሥ
ት ፤ ቀዳማዊ ፤ በምዕራፍ ፤ ፳፩ ፤ እንደሚገኘው ፤ አክአብ ፤ የጽኤል ፤ ንጉሥ
የናቦቴን ፤ ለምለም ፤ መሬት ፤ በግፍ ፤ ቢቀማ ፤ ነቢዩ ፤ ኢሳይያስ ፤ እንደም
ን ፤ በድፍረት ፤ እንደወቀሰው ፤ ዳዊት ፤ ጭፍራውን ፤ አርዮንን ፤ ወደ ፤ ጦር
ነት ፤ ልኮ ፤ አስገድሎ ፤ ሚስቱን ፤ ቢቀማ ፤ ነቢዩ ፤ ናታን ፤ እንደምን ፤ እንደ
ወቀሰው ፤ ስንመለከት ፤ በአቡነ ፤ ፊልጶስና ፤ በአፄ ፤ ዓምደ ፤ ጽዮን ፤ መካ
ከል ፤ የተደረገው ፤ ጡብ ፤ ከነዚያ ፤ ጋር ፤ የሚመሳሰል ፤ ነው ። ነገር ፤ ግን
የዳዊት ፤ ኀጢአት ፤ ከዓምደ ፤ ጽዮን ፤ የሚበልጥ ፤ ቢሆንም ፤ ዳዊት ፤ የናታ
ንን ፤ ተግሣጽ ፤ ሰምቶ ፤ ንስሐ ፤ ሲገባ ፤ ዓምደ ፤ ጽዮን ፤ እንደ ፤ አክአብ ፤
አባ ፤ ፊልጶስንና ፤ አባ ፤ አኖሬዎስን ፤ ግርፋትና ፤ ስደት ፤ ስለአመጣባቸው
ከሁሉም ፤ ኀጢአቱን ፤ ተረድቶ ፤ የተጸጸተው ፤ ዳዊት ፤ ምሥጋና ፤ ይገባ
ዋል ።

ጃ ፡ አንድ ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ አገር ፡ የሚያስተዳድር
 ንጉሥ ፡ ወይም ፡ አገረ ፡ ገዢ ፡ ኃጢአት ፡ ሲሠራ ፡ በሕዝብም ፡ ላይ ፡ ግፍ
 ሲሠራ ፡ እያየ ፡ ወይም ፡ እየሰሙ ፡ እንዳላየ ፡ አይተው ፡ እንዳልሰሙ ፡ ሰ
 ምተው ፡ በስምምነት ፡ አብረው ፡ የሚኖሩ ፡ አይጠፉም ። ይኸውም ፡ በዘ
 መኑ ፡ ከነገሠው ፡ ሊሾም ፡ ሊሸር ፡ ሊያሥር ፡ ሊፈታ ፡ ከሚችል ፡ ንጉሥ ፡
 ጋር ፡ መጣላት ፡ ከግርፋትም ፡ ወዲህ ፡ የዕለት ፡ ጥቅማቸውን ፡ የተቀመጡ
 በትን ፡ የሥልጣን ፡ ደረጃ ፡ እንዳያፈናቅልባቸው ፡ ዘመናቸውን ፡ በደስታ
 ና ፡ በሰላም ፡ ለማሳለፍ ፡ የቆረጡ ፡ ያድር ፡ ባይነት ፡ ጠባይ ፡ ያላቸው ፡
 ናቸው ። እጨጌ ፡ ፊልጶስ ፡ ግን ፡ በሐዋርያነት ፡ ሥራቸው ፡ እንዳመሰ
 ገናቸው ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ ለታላቁ ፡ ሹመት፤ለእጨጌነት ፡ ሳይሳሉ ፡ ኃጢ
 አት ፡ ነው ፡ ብለው ፡ በተረዱበት ፡ ነገር ፡ ከአሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጋር ፡
 ሐሚታ ፡ ሳይሆን ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ እንደ ፡ አባ ፡ አኖሬዎስ ፡ መጣላታቸው፤
 በዚህ ፡ የደረሰባቸውን ፡ ስደት ፡ ታግሠው ፡ በተሰደዱበትም ፡ አገር ፡ የመ
 ምህርነትና ፡ ያባትነት ፡ ሥራቸውን ፡ አለማቋረጣቸው ፡ በምሥጋና ፡ ላይ
 ምሥጋና ፡ ይጨምርላቸዋል ።

ምዕራፍ ፡ ፱ ።

የዘር ፡ ሐረግ ።

ያሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ከመገናኛነት ፡ በፊት ፡
 የነገሥታቱን ፡ የይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ተከታዮችና ፡ አንገዛም ፡ እያሉ ፡ እየሸ
 ፈቱ ፡ የተዋጉትን ፡ የይፋት ፡ ወላስሞችን ፡ የዘር ፡ ግንድ ፡ ብንመለከት ፡ ወደ
 ፊት ፡ ለምናነበው ፡ ታሪክ ፡ ሁሉ ፡ ይጠቅመናል ።

ከዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ጋር ፡ ተያይዞ ፡ ጀኛው ፡ ቍጥር ፡ የይኩኖ ፡ አምላ
 ክ ፡ ጀኛው ፡ ቍጥር ፡ የወላስማ ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ ይገኛል ። ይኸንንም ፡ ለ
 መሥራት ፡ ያሳሰበን ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ልብነ ፡ ድንግል
 ድረስ ፡ የይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ተከታዮች ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ እነአም
 ደ ፡ ጽዮን ፡ እንዳዊት ፡ እንደስሐቅ ፡ እነዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሰፊው ፡ የኢትዮ
 ጵያ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ግዛታቸው ፡ እንዳይከፈል ፡ ወይም ፡ እንዳይቀነስ
 ከሚሾፍቱባቸው ፡ ከይፋት ፡ ከሐድያ ፡ ከደዋሮ ፡ ከአዳል ፡ ባላባቶች ፡ ጋር
 ያደረጉት ፡ ጦርነት ፡ ብዙ ፡ ነው ። እነዚያም ፡ የዛጉዬ ፡ መንግሥት ፡ ከግ

ዛታቸው ፡ ርቆ ፡ በላስታ ፡ በሚገዛበት ፡ ጊዜ ፡ ምናልባት ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ
 ጦር ፡ ሲመጣ ፡ እየተዋጉ ፡ ወይም ፡ እየሸሹ ፡ አንድ ፡ ፩ ፡ ጊዜም ፡ እየገበሩ
 ኖረው ፡ እንደሆነ ፡ ዝርዝር ፡ ታሪኩ ፡ አይገኝም ። ነገር ፡ ግን ፡ አብዛኛ ፡
 ጊዜ ፡ በሰላም ፡ ባገራቸው ፡ በየራሳቸው ፡ ባላባት ፡ እየተመሩ ፡ በነፃነት ፡ ኖ
 ረዋል ። አሁን ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ መደበኛ ፡ ከተማ ፡ በሸዋ
 ሲሆን ፡ ለነዚህ ፡ አገሮች ፡ ቅርብ ፡ በመሆኑ ፡ በወሰናቸው ፡ የሚገኘው ፡ የ
 ይፋቱ ፡ የደዋሮው ፡ የአዳሉ ፡ ባላባቶች ፡ ልክ ፡ እንደትግሬው ፡ እንደ ፡ ጎ
 ጃሙ ፡ እንደ ፡ ሸዋው ፡ እንዳማራው ፡ እንዲገብርና ፡ እንዲገዛ ፡ ነገሥታ
 ቱ ፡ በቅርብ ፡ መቆጣጠር ፡ ስላበዙ ፡ እነዚያ ፡ ደግሞ ፡ ሃይማኖታቸው ፡ እስ
 ላም ፡ ሆኖ ፡ የመሳሪያም ፡ የአሳብም ፡ እርዳታ ፡ ከዓረብ ፡ ከግብፅ ፡ በማግ
 ኘታቸው ፡ አንገዛም ፡ እያሉ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ እየሸፈቱ ፡ የተዋጉበት ፡ እየታ
 ረቁ ፡ የገቡበት ፡ ፩ዱ ፡ ሲሸፍት ፡ ወንድሙ ፡ ከነገሥታቱ ፡ ባለሟል ፡ ሆኖ ፡ እየገ
 በረ ፡ ሹመቱን ፡ ያጸደቀበት ፡ ታሪክ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በየምዕራፉ ፡ ውስጥ ፡ ታ
 ሪኩ ፡ ተተርክ ፡ ይገኛል ። ከቀሩትም ፡ ይበልጥ ፡ የይፋቱ ፡ የወላስማ ፡ ዘር
 ከነገሥታቱ ፡ የተዋጋበት ፡ ታሪክ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ በታሪክ ፡ እየተ
 ዘረዘረ ፡ ከሚነበበው ፡ ጋር ፡ የኢትዮጵያ ፡ የነገሥታቱ ፡ ሐረግና ፡ የወላስ
 ሞቹ ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ በሰሌዳ ፡ ተሠርቶ ፡ ሲገኝ ፡ የአንባቢን ፡ አሳብ ፡ ይበል
 ጥ ፡ ያበራለታል ። ይኸም ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ የተሠራው ፡ የነገሥታቱ ፡ ከ
 ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ውስጥ ፡ የወላስሞቹ ፡ አል ፡ ማቅሪዝና ፡ አል ፡ ታሪቢርዲ
 የሚባሉ ፡ ዓረቦች ፡ ከጻፉትና ፡ እነባሌት ፡ ረኔ ፡ እነገቹል ፡ ፔሩሾ ፡ እነኤን
 ሪክ ፡ ቼሩሊ ፡ ተርጉመው ፡ ከአሳተሙት ፡ ውስጥ ፡ የተገኘ ፡ ነው ።

በይፋት ፡ ስለአሉት ፡ እስላሞች ፡ ይልቁንም ፡ ስለባላባቱ ፡ ስለወላስማ
 የምናገኘው ፡ የታሪክ ፡ ጽሑፍ ፡ በልክ ፡ ነው ። መቼም ፡ ከመሐመድ ፡ ከነ
 ቢያቸው ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ እስላሞች ፡ ከዐረብ ፡ አገር ፡ በደቡብ ፡ ወደ ፡ ሬው
 ሸዋ ፡ በሸሜንም ፡ ወደምጥዋ ፡ ወደ ፡ አርኪቆ ፡ በጠቅላላው ፡ ወደ ፡ ኤር
 ትራ ፡ መግባታቸው ፡ የታወቀ ፡ ነው ። በዚህ ፡ በአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘ
 መነ ፡ መንግሥት ፡ በጄኛው ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ከረሹት ፡ የሚባሉ ፡ እስላሞ
 ች ፡ መግባታቸው ፡ ይነገራል ።

አሁን ፡ ግን ፡ በይፋት ፡ ስለገቡት ፡ እስላሞችና ፡ ስለወላስማ ፡ ዘር አለቃ
 ታየ ፡ በእጁ ፡ ጽሑፍ ፡ ታሪካቸው ፡ የሚሉትን ፡ እንመልከት ፡ በይፋት ፡
 ያሉ ፡ እስላሞች ፡ ብዙ ፡ ዓይነት ፡ ናቸው ፡ አርጎባ ፡ ዶባ ፡ ሻጉራ ፡ ቃጭኖ ፡
 ይባላሉ ። እነዚህም ፡ የአሊ ፡ ገዳዮች ፡ ናቸው ። አሊ ፡ የመሐመድ ፡ (የነ

ቢዩ፡) አማች፡የፋጢማ፡ባል፡ነው። . . . መሐመድ፡ጸ። ሚመት፡
ገዝቶ፡ከሞተ፡በኋላ፡ኢሚር፡አቡበከር፡ሰዲቅ፡፪፡ዓመት፡ከርሱ፡ኢ-
ስማን፡ዕብነ፡ሐፋን፡፲፬፡ዓመት፡ነገሠ፡በርሱም፡ጊዜ፡ግብዕኖ፡እስ
ከንድርያ፡ተይዘው፡ሕዝቡ፡ሰለመ። ከኢስማን፡ቀጥሎ፡የመሐመድ፡አ-
ማች፡አሊ፡ነገሠ። በአሊ፡ዘመን፡ከነኸረዋን፡ሸዋርጅን፡የሚባሉ፡ከእ-
ስላሞቹ፡ጋር፡የማይጋጠሙ፡ሸፍቶች፡ነበሩና፡ከ፬ሺ፡ሰዎች፡ውስጥ፡
፫ቱ፡በቻ፡ሲያመልጡ፡የቀሩትን፡አሊ፡ፈጃቸው፡ከነዚህ፡ውስጥ፡አ-
ንዲት፡ቀጠሚት፡የምትባል፡ሴት፡ነበረች፡የርሷንም፡አባቷን፡ባልዋ-
ን፡ወንድሞቿን፡አሊ፡ከፈጃቸው፡በኋላ፡ከአሊ፡ሰይፍ፡ከአመለጡት
ውስጥ፡እናግባሽ፡ቢሏት፡እኔን፡የሚያገባ፡አሊን፡መዓውያን፡መል-
አስን፡እነዚህን፡፫ቱን፡የገደለ፡ነው፡እንጂ፡አለዚያ፡ወንድ፡አለ፡ብዬ-
አላገባም፡አለቻቸው። እነዚህም፡ከሞት፡የተረፉት፡፫ቱን፡ለመግደል
በእጣ፡ተካፍለው፡፩ዱ፡ወደ፡መዓውያን፡ሄደ፡መዓውያን፡ረዥም፡ሰ-
ው፡ነበረና፡ጉልበቱን፡እንዳቆሰለው፡ሳይገድለው፡ተያዘና፡ተደብድቦ
ሞተ። ወደ፡መልአስ፡የሄደው፡አሳስቶ፡ምስለኔውን፡ገደለና፡ተይዘ
በካይሮ፡ተሰቀለ። ወደ፡አሊ፡የሄደው፡ግን፡በመስጊድ፡መንገድ፡ላ-
ይ፡ተደብቆ፡በመርዛም፡ጦር፡ወጋውና፡በ፫ኛው፡ቀን፡ሞተ። ገዳዩ
ም፡አብዱረሕማን፡የሚባለው፡ተይዘ፡ተሰቀለ።

ስለዚህ፡አሊ፡ከሞተ፡በኋላ፡በዓረብ፡አገር፡መቀመጥ፡የማይሆ-
ንላቸው፡ስለሆነ፡የአሊ፡ገዳይ፡የአብዱረሕማን፡ወገኖች፡በቀልን፡ፈር-
ተው፡የዳረብን፡አገር፡ለቀው፡ወደይፋት፡በግልጥ፡መጡ፤ ይፋት፡ማለ-
ት፡ግልጥ፡ማለት፡ነው፤ የመጡበት፡አገርም፡ይፋት፡መባሉ፡ስለዚህ
ነው። ዋና፡አበጋዛቸው፡(ሹማቸው)፡ወላስማ፡ይባላል፤ ወላስማ፡ማለ-
ትም፡ወላ፡መስልም፡ወላ፡እስላም፡ማለት፡ነው፤ ወላ፡እስላም፡ማለ-
ትም፡እስላም፡ያይደለ፡ማለት፡ነው፤ ይኸንንም፡ስም፡የሰጡት፡አሊ-
ን፡ገድሎ፡ከእስላም፡ተለይቶ፡የወጣ፡መሆኑን፡ለማመልከት፡ነው፤ እ-
ነዚህ፡የወላስማ፡ዘሮችም፡መልካቸው፡ቀያይ፡ቋንቋቸው፡ዓረብኛ፡ነ-
ው፡ግዕዝንም፡ይመስላል፡.

አለቃ፡ቃዬ፡የዚህን፡የታሪክ፡ምንጭ፡ያገኙበትን፡ጽሑፍ፡አል-
ጠቀሱትምና፡ታሪኩም፡እውነት፡ቢሆን፡ለማመዛዘን፡አልቻልንም፤ ይ-
ፋት፡የተባለው፡በይፋ፡(በግልጥ)፡መጡ፡ከተባለው፡ቃል፡ተወስዶ፡

ት፡ ተጨምሮ፡ ይፋት፡ ተባለ፡ ያሉትንም፡ እውነተኛ፡ ትርጉሙ፡ ከዐረብኛ፡ ወይም፡ ከአርሳብ፡ ቋንቋ፡ እስኪረጋገጥ፡ ድረስ፡ እንደዚህ፡ ማቆየት፡ ይሻላል ። እኛ፡ ይፋት፡ የምንለውን፡ ዐረቦች፡ አውፋት፡ እንደሚሉት፡ በጥንቱ፡ በነማቅሪዝ፡ ጽሑፍ፡ መረጋገጡን፡ የዐረብኛው፡ ሊቅ ሙሴ፡ ረኔ፡ ባሴት፡ ገልጸዋል ። እኝህ፡ ሊቅ፡ ታሪክ፡ ነገሥታችንን፡ እ ተረጎሙበት፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ገጽ፡ ፩፻፳፯—፩፻፳፰፡ ቀጥር፡ ፹፯፡ ላይ፡ በተለይ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ያደረገውን፡ ጦርነት፡ ሲጠቅሱ፡ ስለወላስማርና፡ ስለይፋት፡ እንደዚህ፡ ይላሉ ። «ከንጉሡ፡ (ዓምደ፡ ጽዮን፡) መላክተኞች፡ አንዱ፡ በይፋት፡ (በዐረብኛ፡ አውፋት፡) ተገደለ፡ ስለዚህ፡ በመዝናኛው፡ የተወጋው፡ አገር፡ ይፋት፡ ነው ። ማቅሪዝ፡ እንደሚለው፡ የዚህ፡ አገር፡ ሕዝቦች፡ ሻፈይትና፡ ሐነፊት፡ ይባላሉ፡ የዐረብኛና፡ የኢትዮጵያ፡ (ግዕዝ?) ቋንቋ፡ ይናገራሉ ። በአውራጃው፡ የይፋት፡ ከተማ፡ ገበርታ፡ ውስጥ፡ ነው፡ የገዢዎቹ፡ (የባላባቶቹ፡) ዘር፡ የመጣው፡ ከአቡ፡ ታሊብ፡ ልጅ፡ ከአቃኢል፡ ከቆራይሽት፡ ወገን፡ ነው ። በዚች፡ የሐዘው፡ (የሐበሻ፡ ንጉሥ፡) ግዛት፡ በሆነች፡ አገር፡ ወላስማ፡ እስከ፡ ተባለው፡ እስከ፡ ኡመር፡ ድረስ፡ እየተከታተሉ የኖሩት፡ ሕዝቦች፡ ታሪካቸው ጭለማ፡ ነው ። ወላስማ፡ ግን፡ በዚች፡ በይፋት፡ አገር፡ ረዥም፡ ዘመን ገዛ፡ ከርሱም፡ በኋላ፡ ልጆቹ፡ በዙ፤ ማንሱር፤ ሐቅ፡ አድ፡ ዲን፡ በየተራ አልጋውን፡ ያዙ፡ በሌላ፡ ጽሑፍ፡ ደግሞ፡ ወላስማ፡ በ፲፪፻፸፭፡ ዓ.ም ላይ፡ የማህዘሚን፡ ዘር፡ አጥፍቶ፡ በይፋት፡ የራሱን፡ ባላባትነት፡ እንደተከለ፡ ያረጋግጣሉ ።

የሆነ፡ ሆኖ፡ በይፋት፡ ያሉት፡ በወላስማ፡ የሚመሩት፡ እስላሞች፡ ዘመናቸው፡ ብርታትን፡ አግኝተው፡ የገነኑ፡ ሆነዋል ። ከዚያ፡ በፊት የነበሩት፡ ግን፡ ባንድ፡ ወገን፡ ባገሩ፡ ላይ፡ ደህና፡ አድርገው፡ ባለመሥረት ወይም፡ እንደ፡ ዑመር፡ ወላስማ፡ ያለ፡ መሪ፡ ባላባት፡ በማጣት፡ ይሁን ብዙ፡ የገነኑ፡ አልነበሩም፤ እነዚህም፡ በላስታ፡ ያለው፡ የዛጉዬ፡ መንግሥት፡ ከሥፍራው፡ ራቅ፡ ስለአለ፡ በቅርብ፡ ተቆጣጥሮ፡ ሥልጣኑን፡ ስለአልገለጠባቸው፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ በባላባታቸው፡ እየተመሩ፡ በነፃነት፡ የቆዩ፡ ይመስላል ። መንግሥት፡ ከነአኩቶ፡ ለአብ፡ ወደ፡ ይኩኖ፡ አምላክ፡ ከላስታ፡ ወደ፡ ሸዋ፡ በተዛወረ፡ ጊዜ፡ ሸዋ፡ ለይፋት፡ ቅርብ፡ በመሆኑ፡ ይፋትም፡ የጥንት፡ የኢትዮጵያ፡ ግዛት፡ በመሆኑ፡ ባለፈው፡ በይኩኖ፡ አምላክ፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ላይ፡ ማርክ፡ ፖሎና፡ አል፡ ማክሪዚ፡ እንዳሉ

ት ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ይፋትንና ፡ አዳሎችን ፡ ለማስገበር ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተ
 ጥግቷል ። እነሱንም ፡ ለምን ፡ ወጋቸው ፡ በማለት ፡ የግብፁ ፡ ሱልጣን ፡
 ቢባርስ ፡ የሚባለው ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘንድ ፡ ጳጳስ ፡ ለማምጣት ፡ መላ
 ክተኛ ፡ ቢሄድ ፡ እምቢ ፡ ብሎ ፡ መልሷል ።

ከይኩኖ ፡ አምላክም ፡ ወዲህ ፡ እነዚህ ፡ የይፋት ፡ እስላሞች ፡ አለቃ
 ታዩ ፡ እንደ ፡ አሉት ፡ ከዓረብ ፡ አገር ፡ እስላሞች ፡ ጋር ፡ በጠብ ፡ ሳይተያዩ
 መሣሪያም ፡ ሸቀጥም ፡ እያገኙ ፡ እነርሱም ፡ ከይፋትና ፡ ከአዳል ፡ ጠደ ፡ ዓ
 ረብ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ መካ ፡ መዲና ፡ ወደ ፡ ዘቢድ ፡ እየሄዱ ፡ ከነዚያም ፡ ወደ
 ዚህ ፡ እየመጡ ፡ የሃይማኖትና ፡ የዘር ፡ አንድነታቸውን አጥብቀው ፡ ነበር ።
 በዚህም ፡ ዓይነት ፡ እየገነኑ ፡ ሄደው ፡ በዚህ ፡ በዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ የ
 ዚህ ፡ የወላስማ ፡ ተከታይ ፡ መላ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ለመውረር ፡ ተነሥቶ ፡ ባዔ
 ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ብርታት ፡ መውደቁን ፡ እንመለከታለን ።

ስለዚህ ፡ የወላስማ ፡ ተከታዮች ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲንና ፡ ሳብር ፡ አድዲን
 የነዚህም ፡ ተከታዮች ፡ ሁሉ ፡ በየጊዜው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ጋር
 የተዋጉበትን ፡ በምናነብበት ፡ መካከል ፡ ስማቸውን ፡ በትክክል ፡ ለመረዳ
 ት ፡ የዘራቸውንም ፡ ግንኙነት ፡ ለመገንዘብ ፡ እንዲመቸን ፡ የወላስማን ፡ ዘርና
 የይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ዘር ፡ የሚያሳይ ፡ ሁለት ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ እነሆ ፡ አዘ
 ጋጅተናል ። በዘሩ ፡ ሐረግ ፡ ላይ ፡ የተጻፈው ፡ ሙሉውና ፡ እውነተኛው
 የወላስሞቹ ፡ ስም ፡ እንዳያሳስት ፡ ቀጥር ፡ እየሰጠን ፡ በሐረጉ ፡ ግርጌ ፡
 ገልጠነዋል ። ለምሳሌ ፡ የዘሩ ፡ ሐረግ ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ የሚለውን ፡ ታ
 ሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ሐቅ ፡ ዲን ፡ የሚለውን ፡ ማለት ፡ ነው ። በታሪክ ፡ ነገሥቱ
 ውስጥ ፡ ደግሞ ፡ አዔ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የገደለው ፡ ደራደር ፡ የሐቀ ፡ ዲን
 ወንድም ፡ መሆኑን ፡ ሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴት ፡ ሲያረጋግጡ ፡ ቼሩሊ ፡ በራሱ ፡ ጽ
 ሑፍ ፡ ትቶታል ። የዚህም ፡ ምክንያት ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲንና ፡ ደራደር ፡ በ
 እናት ፡ እንጂ ፡ በአባት ፡ አይገናኙም ፡ ይሆናል ። ደግሞ ፡ ባንዳንድ ፡ ጽ
 ሑፍ ፡ ደራደርን ፡ የሐቀ ፡ ዲን ፡ የወንድም ፡ ልጅ ፡ ያደርገዋል ። የሆነ ፡
 ሆኖ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ በሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴት ፡ ጽሑፍ ፡ በሌለው ፡ ወገን ፡ በ
 አዔ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በግዕዝኛው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ላይ ፡ ስለተገኘ ፡ ደራ
 ደርን ፡ እንደ ፡ ወላስማ ፡ ልጅ ፡ አድርጌ ፡ ጽፎዋለሁ ።

የዘሩ ፡ ሐረግ ፡ የይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘር ፡ የነገሥታቱ ፡ ፩ ፡ ቀጥር ፡ የ
 ወላስሞቹ ፡ ፪ ፡ ቀጥር ፡ ተብሎ ፡ ተመልክቷልና ፡ አንባቢ ፡ ታሪኩን ፡ በ
 ሚያነብበት ፡ ስማቸውን ፡ በጽሑፍ ፡ በሚያገኝበት ፡ ጊዜ ፡ የሁለቱን ፡ ወገ
 ኖች ፡ ሥርወ ፡ መንግሥትና ፡ ቅርንጫፋቸውን ፡ ለመለየት ፡ ወደ ፡ ዘሩ ፡ ሐ
 ረግ ፡ ዓይኑን ፡ ይጣል ።

የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ባላባቶች ፡ በመዝናመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ሸፍተው ፡ አዲስ
ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እንደተዋጋቸው ።

በኢትዮጵያ ፡ ሰፊው ፡ ግዛት ፡ በደቡብና ፡ በምሥራቅ ፡ የሚገኙ ፡ የ
 አዳል ፡ የይፋትና ፡ የደዋሮ ፡ የባሌ ፡ የሐድያ...ነገዶች ፡ ቀድሞ ፡ በየራሳቸው
 ፡ ባላባት ፡ እየተገዙ ፡ የራሳቸውን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የጣዖትና ፡ የመናፍስት ፡
 አምልኮ ፡ ይዘው ፡ ይኖራሉ ። የአክሱምና ፡ የላከታ ፡ መንግሥት ፡ በሩቅ ፡
 ስለሚገኝ ፡ በቅርብ ፡ እየተቆጣጠረ ፡ ገዢነቱን ፡ ያጸናባቸው ፡ አይመስል
 ም ። ነገር ፡ ግን ፡ ግብር ፡ ከለከሉ ፡ በተባለ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ በዘመኑ ፡
 የነበረው ፡ ንጉሥ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደሩ ፡ ሰላም ፡ አግኝቶ ፡ ኃይል ፡ ሲሰማ
 ፡ በነዚህ ፡ ሩቅ ፡ በሚገኙት ፡ ግዛቶች ፡ ጦር ፡ እየላከ ፡ ሲያሳምናቸው ፡
 ይኖራል። የእስላሞች ፡ ኃይል ፡ በምሥራቅ ፡ በኩል ፡ በየመንና ፡ በዓረቢያ
 ሳውዲት ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ በግብፅና ፡ በመካከል ፡ ምሥራቅ ፡ በገነነበት ፡
 ዘመን ፡ ከነርሱ ፡ የመጣ ፡ የእስላም ፡ ቄስ ፡ እየሰበከ ፡ ባላባቶችን ፡ ወደእስል
 ምና ፡ ስላመጣቸው ፡ በዚህ ፡ በሃይማኖት ፡ ረገድ ፡ ተዛምደው ፡ ከእስላሞ
 ች ፡ በሚያገኙት ፡ እርዳታ ፡ የመጣባቸውን ፡ የንጉሥ ፡ ሠራዊት ፡ እየተዋ
 ጉ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜም ፡ እያሸነፉ ፡ መመለሳቸው ፡ የተወቀ ፡ ነው ። እነዋ
 ህም ፡ አገሮች ፡ በሸዋ ፡ ምሥራቅና ፡ ደቡብ ፡ እስከ ፡ ኤርትራ ፡ ባሕርና ፡ እ
 ስከ ፡ ሕንድ ፡ ውቅያኖስ ፡ ጠረፍ ፡ ድረስ ፡ የሚገኙ ፡ በዚያን ፡ ጊዜው ፡ አ
 ጠራር ፡ የይፋት ፡ የደዋሮ ፡ የባሌ ፡ የፈጠጋር ፡ የደንካሊ ፡ የአዳል ፡ ባላባት
 ፡ ነገዶች ፡ ናቸው ። ከነዚህ ፡ መካከል ፡ ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ የተጻፈው ፡
 የይፋት ፡ የወላስማ ፡ ነገድ ፡ ራሱ ፡ የዓረብ ፡ ቅልቅል ፡ በመሆኑ ፡ ከሁሉ ፡ የባለጠ
 ባህኑ ፡ ጊዜ ፡ የበረታ ፡ ሆኖአል ። ከዚያ ፡ በፊት ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት
 መደቡ ፡ በሸዋ ፡ በተጉለት ፡ ከተዛወረ ፡ ወዲህ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የዘመኑ ፡
 ሊቃውንት ፡ በጽሑፍ ፡ ባያስቀሩት ፡ ይኸኖ ፡ አምላክ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ አልገ
 ብር ፡ ያሉትን ፡ ይልቁንም ፡ አዳሎችን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተዋግቷል ። አገብአ
 ጽዮን ፡ ደግሞ ፡ ውጊያውንና ፡ ጠቡን ፡ ትቶ ፡ በሰላም ፡ ተስማምቶ ፡ ጊዜ
 ውን ፡ አሳልፏል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ አገሮች ፡ አንድ ፡ ፩ ፡ ጊ
 ዜ ፡ መሸፈታቸውና ፡ መነጠላቸው ፡ በይቀርም ፡ ሁሉም ፡ የኢትዮጵያ አው
 ራጃዎች ፡ ስለሆኑ ፡ በየዘመኑ የነበሩ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ጸሐፊዎች ፡ ሁሉ ፡ ካ
 ርታም ፡ ሲሠሩ ፡ ታሪኩንም ፡ ሲተርኩ ፡ እንደኢትዮጵያ ፡ አውራጃዎች ፡
 እየቆጠሩ ፡ ነው ። ከሃይማኖት ፡ ልዩነት ፡ በቀር ፡ በውነትም ፡ በመሬቱ ፡ አ

ቀማመጥም ፡ በጥቅምም ፡ በታሪክም ፡ በዘርም ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ አገሮች ፡ በደቡብና ፡ በምሥራቅ ፡ ከሚገኘው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ጋር ። ልዩነት ፡ የላቸውም ።

አሁን ፡ ግን ፡ ከያግብአ ፡ ጽዮን ፡ ወዲህ ፡ የተነሡት ፡ ልጆቹ ፡ እንዳ
በታቸው ፡ ኑዛዜ ፡ ጀ ፡ አንድ ፡ ዓመት ፡ የገዙት ፡ እነ ፡ ጽንፈ ፡ አርዕድ ፡ እነሐ
ዝበ ፡ አሰግድ... ደካሞች ፡ ስለገኙ ፡ እነዚህ ፡ የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ባላባቶች ፡ እያደር ፡ ኃይል ፡ እያበጁ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ መገበራቸውንም ፡
አቋርጠው ፡ በነፃነት ፡ ይኖሩ ፡ ገራመር ። ከሁሉም ፡ በበለጠ ፡ የይፋቱ ፡ ባላ
ባት ፡ እየገነነ ፡ ሌሎቹንም ፡ ባላባቶች ፡ በውስጡ ፡ እያደረገ ፡ ባገሩና ፡ በግ
ዛቱ ፡ በይፋት ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፡ እየተቆጠረ ፡ ይገዛ ፡ ገራመር ። የርሱም ፡
ባላባት ፡ የይፋት ፡ ወላስማ ፡ የሚባለው ፡ በኋላ ፡ ወደሐረርጌ ፡ ከመዘሩ ፡ በ
ፊት ፡ በዚያው ፡ በይፋት ፡ የነበረ ፡ ጊዜ ፡ አንባቢ ፡ በዘሩ ፡ ሐረግ ፡ ላይ ፡
እንደሚመለከተው ፡ ተከታትለው ፡ የገዙት ፡ ቀጥለው ፡ ያሉት ፡ ናቸው ፡
የመገራመጥው ፡ ባላባት ፡ ኢመር ፡ ወላስማ ፡ አራት ፡ ልጆች ፡ ነበሩት ።
እነሱም ፡ በዚያ ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ ሁሳይን ፡ ነበር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ ደራደር... የሚ
ባሉት ፡ ናቸው ። በዚያ ፡ ማንሱርንና ፡ ጋማል ፡ አድ ፡ ዲንን ፡ ይወልዳል ፡
ማንሱር ፡ ዳህሁይን ፡ ይወልዳል ፡ ዳህሁይ ፡ ሳብር ፡ አድ ፡ ዲንን ፡ ይወል
ዳል ፡ እርሱም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጋር ፡ የተዋጋ ፡ ነ
ው ፡ ገርዝሩን ፡ ታሪክ ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመለከታለን ። ለሐቅ ፡ አዲን ፡
ደግሞ ፡ ደራደር ፡ የሚባል ፡ ወንድም ፡ እንደሌሎቹ ፡ (የወንድም ፡ ልጅ) ፡
ነበረው ። እርሱም ፡ በመገራመጥው ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ ከአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን
ጋር ፡ ሲዋጋ ፡ የሞተው ፡ ነው ።

አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ አባቶቹ ፡ ዙፋን ፡ ላይ ፡ ወጥቶ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡
ነገሥት ፡ በተባለ ፡ ጊዜ ፡ እንደአባቱ ፡ እንደውድም ፡ ረዓድ ፡ እንደ ፡ አ
ጐቱ ፡ እንደ ፡ አግብአ ፡ ጽዮን ፡ ከእስላሞቹ ፡ ጋር ፡ ተስማምቶ ፡ መኖርንም
አንገብርም ፡ ያሉትንም ፡ የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ባላባቶችንም ፡ ችላ ፡ ብሎ ፡
በሰላም ፡ መተው ፡ አልሆነለትም ። ራሱ ፡ ገግንነት ፡ የተመላ ፡ ኃይለኛ
ንጉሥ ፡ ከመሆኑ ፡ በቀር ፡ የገናናዎቹን ፡ ነገሥታት ፡ የነአብርሃን ፡ የነካሌብ
ን ፡ የነላሊበላን ፡ የነይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ዙፋን ፡ ወርሶ ፡ የንጉሡ ፡ ነገሥትነ
ቱን ፡ ሥፍራ ፡ በመያዙ ፡ የነዚህ ፡ አውራጆች ፡ በነፃነት ፡ ተነጥሎ ፡ መኖር ፡
ለልቡ ፡ ሰላም ፡ ሊሰጠው ፡ አልቻለም። እንኳን ፡ አጠገቡ ፡ ያሉትን ፡ የራሱ

ተገዥ ፡ የሆኑትን ፡ የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ባላባቶች ፡ በሩቅ ፡ አገር
በግብፅ ፡ ያሉት ፡ የእስላም ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ክርስቲያኖቹን ፡ አጠቋቸው ፡
ቤተ ፡ ክርስቲያናቸውንም ፡ አፈረሱት ፡ የሚሉ ፡ ወሬ ፡ ሲሰማ ፡ «ክርስቲያ
ኖቹን ፡ ማጥቃት ፡ ያልተዋችሁ ፡ ያፈረሳችሁትንም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ መ
ልሳችሁ ፡ ያልሠራችሁት ፡ እንደሆነ ፡ እኔም ፡ የናንተን ፡ መስጊድ ፡ አመ
ድ ፡ ነው ፡ የማደርገው ፡ የዐባይንም ፡ ወሀ ፡ አስገድቤ ፡ ወደግብፅ ፡ እንዳ
ይወርድ ፡ አደርገዋለሁ ፡ እያለ ፡ በደብዳቤ ፡ ያስፈራራቸው ፡ ነበር ።

ስለዚህ ፡ በዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ በእስላሞቹና ፡ በክርስቲያ
ኖቹ ፡ መካከል ፡ የግዛቱም ፡ የሃይማኖቱም ፡ ጠብ ፡ እየከረረ ፡ ሄደ ፡ እነዚህ
ም ፡ ባላባቶች ፡ የግብፅንና ፡ የዐረብን ፡ አገር ፡ ድጋፍ ፡ በማግኘታቸው
ባፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ላይ ፡ እምቢታቸውንና ፡ ጠባቸውን ፡ አበረከቱ ።
ከንጉሡም ፡ ዘንድ ፡ ወደግብፅም ፡ ወደኢየሩሳሌምም ፡ እየተላኩ የሚሄዱ
ትን ፡ ሲያገኙ ፡ እየያዙ ፡ ያጉላሉዋቸው ፡ ዝመር ። ፩ኛው ፡ ያፄ ፡ ዓምደ ፡
ጽዮን ፡ መላክተኛ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ በዘይላ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ለማለፍ ፡ ሲ
ሞክር ፡ የአዳሉ ፡ ባላባት ፡ ይዞ ፡ አቆይቶ ፡ በኋላም ፡ አሥሮ ፡ ለይፋቱ ፡
ባላባት ፡ ለሐቅ ፡ አድዲን ፡ ላከለት ፡ እርሱም ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ ለማ
ናደድ ፡ እየሰደበም ፡ እያንገላታም ፡ በብዙ ፡ ሥቃይ ፡ ሲያሰቃየው ፡ ቆይ
ቶ ፡ በመጨረሻ ፡ ስለቡት ፡ ይባላል ። ምናልባት ፡ ይህ ፡ መልክተኛ ፡ «ትእ
ይንተይ» ብሎ ፡ የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የግዕዙ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የሚጠራው ፡
ይሆናል ።

የዚህን ፡ ሁሉ ፡ ወሬ ፡ ሲሰማ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከልክ ፡ ያለፈ ፡ ተና
ደደ ። ስለዚህ ፡ በያገሩ ፡ ያለው ፡ ዋናው ፡ ጦር ፡ ሳይሰበሰብ ፡ ለጊዜው ፡ ያ
ገኘውን ፡ ጦር ፡ ይዞ ፡ በሺ፲፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ከተጉለት ፡ ወደይፋት ፡ ጉዞ
ዝመረ ። በደረሰም ፡ ጊዜ ፡ ጦሩን ፡ በያለበት ፡ ልኮ ፡ ከአጋጠማቸው ፡ ጦር
ጋር ፡ እየተዋጉ ፡ ዘረፋም ፡ ቃጠሎም ፡ ዝመሩ ፡ በመጨረሻም ፡ የአዳልና ፡
የይፋት ፡ ጦር ፡ ባንድነት ፡ በባላባቱ ፡ በሐቅ ፡ አድዲንና በወንድሙ ፡ ልጅ
(እንደሌሎቹ ፡ ወንድሙ) በደራደር ፡ እየተመራ ፡ ተሰብስቦ ፡ በንጉሡ ፡ ጦር
ላይ ፡ ሌሊት ፡ ሊነጋ ፡ አቅራቢያ ፡ አደጋ ፡ ጥሎ ፡ ለመፍጀት ፡ ገሥግሦ ፡ በ
ንጉሡ ፡ ሠፈር ፡ ደረሰ ። ነገር ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ ያለበት ፡ እንኳን ፡ የንጉ
ሥ ፡ ሠፈርና ፡ ያንድ ፡ ከፍል ፡ ጦርም ፡ ቢሆን ፡ በእንደዚህ ፡ ያለ ፡ በሚያስ
ፈራ ፡ የጦርነት ፡ ጊዜ ፡ ያለሰላይና ፡ ያለቃፊ ፡ አይተኛምና ፡ የእስላሞቹ ፡
መምጣት ፡ በንጉሡ ፡ ሠፈር ፡ ሲሰማ ፡ ሁሉም ፡ ለጦርነት ፡ ተቀስቅሶ ፡ ተሰ
ልፎ ፡ ጠብቆ ፡ ይዋጋ ፡ ዝመር ። ንጉሡ ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንም ፡ በፈረስ ፡

ሆኖ ፡ ሲያዋጋ ፡ ደራደር ፡ የሚባለው ፡ የነዚያ ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ ተሞጊሞቹ
 ን ፡ እስላሞቹን ፡ ለማነቃቃት ፡ እየመራ ፡ እፊት ፡ ቀድሞ ፡ ሲያዋጋ ፡ ዓም
 ደ ፡ ጽዮን ፡ በሩቅ ፡ ዓይዳ ፡ ጦሩን ፡ ሰብቆ ፡ ወረወረና ፡ ጣለው ፡ ወዲያው ፡
 ደራደር ፡ ወድቆ ፡ ሊሞት ፡ ሲያቃስት ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የሁለቱም ፡ ወገን
 ሠራዊት ፡ ሲመለከት ፡ በፈረስ ፡ አጎዳ ፡ እየረጋገጠ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ ሄደበት
 በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ጦሩም ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ እየሮጠ ፡ እነዚያን ፡ እያባረረ ፡ ይፈጅ
 ዝመር ። የቀረውም ፡ ወደ ፡ ኋላው ፡ እየሸሸ ፡ ሲያመልጥ ፡ የቀረው ፡ በግ
 ድም ፡ በውድም ፡ ምሕረት ፡ እየለመነ ፡ እጁን ፡ ሰጠ ። ዋናው ፡ መሪና ፡ ባ
 ላባት ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲንም ፡ ተማረከና ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ መጣ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ግድያውና ፡ ዘረፋው ፡ ቆሞ ፡ መልስ ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡
 ሐቅ፣አድዲን ፡ ታሠረ ፡ በእርሱም ፡ እግር ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ለይፋትና
 ለፈጠጋር ፡ ግዛት ፡ የወንድሙን ፡ ልጅ ፡ ሰበን ፡ አድ ፡ የሚባለውን ፡ ሾመ
 ው ። ይኸውም ፡ ሰበን፣አድን ፡ ምናልባት፣ወገኖቹ ፡ ሸፍተው ፡ በሚዋጉበት
 ጭንቅ ፡ እርሱ ፡ ለንጉሡ ፡ ታማኝነቱን ፡ ሳይተው ፡ ከንጉሡ ፡ ጋር ፡ የነበረ ፡
 ስለሆነ ፡ የይፋትና ፡ የፈጠጋር ፡ ሕዝብም ፡ ገዢያቸው ፡ ከዚያው ፡ ከባላባታ
 ቸው ፡ ከዑመር ፡ ወላስማ ፡ ውስጥ ፡ አለመውጣቱን ፡ ተመልክተው ፡ ለወደ
 ፊቱ ፡ በሰላም ፡ እንዲገቡ ፡ የታሰበ ፡ በመሐሪነት ፡ የተሸፈነ ፡ የፖለቲካ
 ዘዴ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ንጉሡም ፡ እንደዚህ ፡ አድርጎ ፡ የሸፈተውን
 አገር ፡ በጦር ፡ አሳምኖ ፡ ሰበን ፡ አድን፣በሹመቱ ፡ አደላድሎ ፡ ሲጨርስ ፡ በ
 ደስታ ፡ ወደ ፡ ከተማው ፡ ወደ ፡ ቲጉለት ፡ ተመለሰ ።

ከዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ የተጻፈው ፡ የደራደርና ፡ ያፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የመ
 ዝመሪያው ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ከጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ከረጅ ፡ ባሴት ፡ ከኩልቦ ፡
 ከሌሎቹም ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ የተገኘ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ወደፊት ፡ በምናገ
 ኘው ፡ ባሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ በግዕዝኛ ፡ እተጻፈው ፡ ው
 ስጥ ፡ የለም ። ምናልባት ፡ እኔ ፡ ያላገኘሁት ፡ የዚሁ ፡ ታሪክ ፡ ለብቻው ፡
 በግዕዝ ፡ እንዳለ ፡ አላረጋግጥም ።

ምዕራፍ ፡ ፲፩ ።

አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከይፋትና ፡ ከአዳል ፡ ባላባቶች ፡ ጋር ፡ ያደረ
ገውን ፡ ጦርነት ፡ የሚተርከው ፡ ጽሑፍ ።

የመዝሙሪያው ፡ የጦር ፡ መሪ ፡ የነበረው ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ ከተማ
 ረከ ፡ ወዲህ ፡ ፍጻሜው ፡ ምን ፡ እንደሆነ ፡ በታሪክ ፡ አላገኘሁም።

በወህኒ ፡ ቤት ፡ እንዳለ ፡ ይሁን ፡ ወይም፡ሞቶ ፡ ይሁንአይታወቅም ።
ባሁን ፡ ሰዓት ፡ ደግሞ ፡ ሌሎቹን ፡ ባላባቶች ፡ ሁሉ ፡ በበታቹ ፡ ሰብስቦ ፡ ያለ
ፈውን ፡ ብድራት ፡ ለመመለስ ፡ የተነሣው ፡ ሰብር ፡ አድ ፡ ዲንመሐመድ ፡
የሚባለው ፡ ነው ። ያዲ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በግዕዝ ፡ የተጻፈውዜና ፡
መዋዕል ፡ ግን ፡ በጭሩ ፡ «ንጉሠ ፡ ዕልዋን ፡ ዘስሙ ፡ ሰብረዲን ፡»
ይለዋል ። ወደፊት ፡ የምናነበውን ፡ የጦርነት ፡ ሁኔታ ፡ በሰፊው ፡ የሚገልጽ
ጽልን ፡ ይኸው ፡ ያዲ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ነው ፤ እርሱንም ፡
ቀድሞ ፡ ያልሚይዳ ፡ የሚባለው ፡ የፖርቱጋል ፡ ቄስ ፡ ወደቋንቋው ፡ ተር
ጉሞ ፡ በታሪኩ ፡ ጽፎት ፡ ሳለ ፡ የእጁን ፡ ጽሑፍ ፡ ከሎንዶን ፡ ቤተ ፡ መጻሕ
ፍት ፡ ቤት ፡ አግኝተው ፡ ሙሴ ፡ ገፍል ፡ ፔሩሾ ፡ (Jules Perruchon) የሚ
ባሉት ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ጽሑፍ ፡ ምርመራ የደከሙት ፡ የፈረንሳዊ ፡ ሊቀ
ወደፈረንሳዊ ፡ ቋንቋ ፡ ተርጉመው ፡ ከግዕዙ ፡ ጋር ፡ ጎን ፡ ለጎን ፡ አድርገው
በ፳፻፳፻፲፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አሳትመው ፡ አራብተውታል ። ይህ ፡ የጦርነት ፡ ዜና
መዋዕል ፡ ብዙ ፡ ሰዎችና ፡ ራሳቸው ፡ ሙሴ ፡ ፔሩሾ ፡ በዚያው ፡ በዓምደ ፡
ጽዮን ፡ ዘመን ፡ የተጻፈ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ለማመን ፡ ሞክረው ፡ ነበር። ነገር
ግን ፡ በጽሑፉ ፡ ውስጥ ፡ ወደ ፡ መጨረሻው ፡ ግድም ፡ (ገጽ ፡ ፬፻፲፰ ፡) ሚ
ካኤል ፡ ወሀቦ ፡ ሰይፈ ፡ ለቴዎድሮስ ፡ ወገብርኤል ፡ ለገላውዴዎስ ፡ የሚል
ቃል ፡ ስላለበት ፡ ከዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ወዲህ ፡ የነገሡትን ፡ ነገሥታት ፡ ቴዎድ
ሮስ ፡ ፩ኛንና ፡ አዲ ፡ ገላውዴዎስን ፡ ማንሣቱ ፡ ነውና ፡ የተጻፈው ፡ ሙሴ ፡
ፔሩሾም ፡ እንዳሰቡት ፡ በኋለኛው ፡ ጊዜ ፡ ነው ፡ ያሰኛል ። ይኸውም ፡ ቃ
ሉ ፡ ቴዎድሮስና ፡ ገላውዴዎስ ፡ ለሚባሉ ፡ ለሰማዕታት ፡ ወይም ፡ ስማቸ
ው ፡ በገድልና ፡ በድርሳን ፡ ለሚገኝ ፡ ለሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ሳይሆን ፡ በእርግጥ
ለነዚህ ፡ ለነገሥታቱ ፡ መሆኑ ፡ ተጣርቶ ፡ የታወቀ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ፤ ዳሩ ፡
ግን ፡ ቃሉ ፡ በአጭር ፡ ስለሚያልቅ ፡ ለግጣራት ፡ መንገድ ፡ አይሰጥም ። ደ
ግሞ ፡ አዲ ፡ ገላውዴዎስ ፡ ከፓርቱጊዞች ፡ ጋር ፡ ግራኝን ፡ ድል ፡ አድርገው
ያጠፉ ፡ ስለሆኑ ፡ ገብርኤል ፡ ወሀቦ ፡ ሰይፈ ፡ ለገላውዴዎስ ፡ ቢል ፡ መንገድ
አለው ። ቴዎድሮስ ፡ የሚባሉት ፡ ፳፻፳፻፳—፳፻ ፡ ላይ ፡ የነገሡት ፡
ንጉሥ ፡ ግን ፡ ከእስላሞቹ ፡ ጋር ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነት ፡ በታሪኩ ፡ ውስጥ ፡
ስለሌለ ፡ ሚካኤል ፡ ሰይፍ ፡ ሰጣቸው ፡ የተባለው ፡ ለርሳቸው ፡ ወይም ፡ ለሌ
ላ ፡ ይሁን ፡ አልተረጋገጠምና ፡ ያዲ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ይህ ፡ ወደፊት ፡ የም
ናነበው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በትክክል ፡ የተጻፈበት ፡ ጊዜ ፡ አይታወቅም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይህ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ያዲ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ ገጥንነት
የየለቱን ፡ ድል ፡ አድራጊነቱን ፡ አሳምሮ ፡ ይገልጻል ። ጸሐፊው ፡ ጽሑፉ
ን ፡ ለማሳመር ፡ ከብሉይ ፡ ከሐዲስ ፡ ጥቅስ ፡ እያመጣ ፡ እየጨመረ ፡ በደንብ

አሳክቶታል ። ለአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ደገኛውን ፡ የምስጋና ፡ ቅጽል ፡ እየ ሰጠ ፡ ለሰብር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ ለይፋቱ ፡ ባላባት ፡ « ንጉሠ ፡ ዕልዋን ፡ ዕቡይ ፡ ወመምዕላይ ፡ ርጉም ፡ ወዐማፂ ፡ ወልዱ ፡ ለሰይጣን ፡ ፀራ ፡ ለጽድቅ ፡ ፡ እ ያለ ፡ ይሰድብዋል ። ጦርነቱ ፡ በተደረገበት ፡ ጊዜና ፡ በየጦሩ ፡ ግምባር ፡ ሁ ሉ ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ አሸናፊ ፡ እነዚያን ፡ ተሸናፊ ፡ እነዚህን ፡ አባ ፊሪ ፡ እነዚያን ፡ በራሪ ፡ ከማድረግ ፡ በቀር ፡ የነዚህንና ፡ የነዚያን ፡ የጦርነት ሁኔታ ፡ የገገግንነታቸውንም ፡ ዓይነት ፡ በፍርድመንገድ ፡ እየለየ ፡ ያለድል ወት ፡ ሊጽፈው ፡ አልቻለም ። በዮትም ፡ አገር ፡ በማናቸውም ፡ ጊዜ ፡ ይል ቁንም ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ የጦርነትን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ሲ ጽፍ ፡ ላለበት ፡ ወገን ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ እያደላ ፡ መጻፍ ፡ የተለመደ ፡ ነገ ር ፡ ነው ።

በዚህም ፡ በኛ ፡ ዘንድ ፡ የኛ ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዞች ፡ ወይም ፡ አዛ ገሮች ፡ የነገሥታቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የዓምደ ፡ ጽዮንንም ፡ የልብ ነ ፡ ድንግልንም ፡ የሌሎቹንም ፡ በግዕዝ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሲጽፉ ፡ ከእስ ላሞቹ ፡ ወገን ፡ የሚጻፈውን ፡ ብንመለከት ፡ ነገሩ ፡ ሁሉ ፡ ተገለባብጦ ፡ እና ገኘዋለን ። የወላስሞቹን ፡ ታሪክ ፡ እነአል ፡ ማክሪዚ ፡ እነአል ፡ ታግሪቢር ዲ ፡ በኋላም ፡ እነአራብ ፡ ፋቂህ ፡ የጻፉትን ፡ እነሙሴ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ እ ነፔሩሊ ፡ እነባሴት ፡ ወደፈረንሳዊና ፡ ወደኢጣልያን ፡ የተረገሙትን ፡ ብ ንመለከት ፡ ገገግንነትም ፡ ሃይማኖትም ፡ የሌላቸው ፡ እነዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ና ቸው ፡ በዐራብ ፡ ፋቂህ ፡ ጽሑፍም ፡ ውስጥ ፡ የግራኝን ፡ ታሪክ ፡ ወደፊት ፡ ስናነብ ፡ ግራኝ ፡ መሐመድ ፡ እየተመሰገነ ፡ አፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ሲሰደቡ እንመለከታለን ። ስለዚህ ፡ አሁን ፡ በአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ በሰብር ፡ አድ ፡ ዲ ን ፡ መካከል ፡ የሚደረገውን ፡ ጦርነት ፡ ከዚሁ ፡ ከግዕዙ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ላይ እየወሰድን ፡ ስንመለከት ፡ አስቀድመን ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ የድልወት ፡ አጻጻፍ እንደማይጠፋ ፡ ያሰብን ፡ እንደሆነ ፡ ሁሉንም በሕሊናችን ለማመዛዘን ፡ ይ ረዳናል ። መቼም ፡ አፄ ፡ ዓምደጽዮን ፡ የመላ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥ ት ፡ መሆኑ ፡ ሳብር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ በኸዋግራሬም ፡ በታሪክም ፡ የኢትዮጵያ ፡ አውራጃ ፡ በሆነው ፡ በይፋት ፡ በደዋሮ ፡ ላይ ፡ ባላባትና ፡ ገዢ ፡ የነበረ ፡ መ ሆኑ ፡ አይሳትም ።

እርሱ ፡ እንደ ፡ ሸፍታ ፡ ዓምደጽዮን እንደደምሳሽ እርሱ ፡ ልላይ ፡ ባይ አልገብርም ፡ ባይ፡ዓምደጽዮን ከታላቂቱ ከኢትዮጵያ ፡ አትላይም ፡ ላባቶቹ የምትገብረውንም ፡ ግብር ፡ መቀጠል ፡ አለብህ ፡ ባይ ፡ ናቸውና ፡ እነዚህን ፡ በ መሰሉ ፡ መካከል ፡ ጦርነት ፡ ሲደረግና ፡ የጦርነቱን ፡ ታሪክ ፡ የውጭ ፡ አገ ር ፡ ባዕድ ፡ እንኳን ፡ ሲጽፈው ፡ የታላቁን ፡ ማጋነን ፡ የታናሹን ፡ ማቃለል ፡

የተለመደ ፡ ስለሆነ ፡ አሁንም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ አዲስ ፡ ዓመድ ፡ ጽዮን ፡ በይፋ
ትና ፡ በአዳሎች ፡ ላይ ፡ ያደረገውን ፡ ጦርነት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ጸሐፊዎችም
እያጋነኑ ፡ ጽፈውለታል ።

በሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ የላስቶቹም ፡ ነገሥታት ፡ ከመራቃቸው ፡ ይልቁን
ም ፡ ከአግብአ ፡ ጽዮን ፡ ወዲህ ፡ ያሉት ፡ ነገሥታት ፡ ደካሞች ፡ ከመሆናቸው
፡ የተነሣ ፡ የይፋቱ ፡ ባላባት ፡ ወላስማ ፡ አመር ፡ በግብፅና ፡ ይልቁንም ፡
በዐረብ ፡ አገር ፡ ሠልጣኖች ፡ እየተረዳ ፡ ኃይል ፡ አበጅቶ ፡ እንደ ፡ ነፃ ፡ መ
ንግሥት ፡ ሆኖ ፡ እርሱና ፡ ተከታዮቹ ፡ የኛ ፡ ዘር ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘር ፡
አያንስም ፡ እያሉ ፡ ራሳቸውን ፡ እንደ ፡ ነገሥታት ፡ ቆጥረው ፡ ከክርስቲያኖች
፡ ነገሥታት ፡ ከነዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ፋክክር ፡ ገምረው ፡ ነበር ፡ አሁንም ፡
ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ሳይቀር ፡ እንደ ፡ ሚገልጸው ፡ በሁኑ ፡ ጊዜ ፡ በይፋት ፡ ወላ
ስማ ፡ ላይ ፡ ነግሻለሁ ፡ ብሎ ፡ የተነሣው ፡ ሳብር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ በቀላሉ ፡ ከአዲስ
ዓመድ ፡ ጽዮን ፡ ለመሸፈትና ፡ ነፃ ፡ ለመሆን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ከዚህም ፡ አ
ልፎ ፡ አዲስ ፡ ዓመድ ፡ ጽዮንን ፡ ጥሎ ፡ በመላ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ለመንገሥ ፡ ተዘ
ጋጅቶ ፡ ተነሣ ። ከርሱም ፡ ጋር ፡ የደዋሮው ፡ የአዳሉ ፡ የሐድያው ፡ ባላባቶች
ሌሎችም ፡ የደራ ፡ የሞራ ፡ የሻርቃላ ፡ የእስቲ ፡ የበስላ ፡ የሀገራ ፡ የፈድሴ ፡
.....ባላባቶች ፡ የሚባሉት ፡ ሁሉ ፡ አብረውለት ፡ ነበር ። የነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ያብዛ
ኞቹን ፡ ግዛታቸውን ፡ ዛሬ ፡ እየለዩ ፡ ለአንባቢ ፡ ለማስረዳት ፡ ችግር ፡ ነው ።
አገሩን ፡ ሁሉ ፡ በእግር ፡ እያደረሱ ፡ ሽማግሌዎቹን ፡ እየጠየቁ ፡ ስሙንና ፡ ስ
ፍራውን ፡ እያጣሩ ፡ ማጋጠም ፡ ያስፈልጋል ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በጠቅላላው ፡ ሁ
ሉም ፡ የሚገኙት ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳልነው ፡ ከሸዋ ፡ በምሥራቅና ፡ በ
ደቡብ ፡ እስከ ፡ አደን ፡ እስከ ፡ ሕንድ ፡ ጠቅያኖስ ፡ የሚገኙ ፡ በዛሬው ፡ ዓ
ደንክል ፡ በአውሳ ፡ በአዳል ፡ በውጋዴን ፡ በሰማሌ ፡ በባሌና ፡ በአሩሲም ፡
በሲዳሞና ፡ በዐረና ፡ በኩል የሚገኙ ፡ ነገዶች ፡ ናቸው ። ባሊ ፡ ደዋሮ ፡ ይፋት
ፈጠጋር ፡ ደንካሊን ፡ ከሽምግራፊው ፡ ላይ ፡ ለይቶ መመልከት ይቻላል ። ስ
ለዚህ ፡ አሁን ፡ ሁሉንም ፡ ትተን ፡ የጦርነቱን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በሚቀጥሉት
ምዕራፎች ፡ እንመልከት ። ሁሉ ፡ ሰው ፡ ሊያነበው ፡ እንደሚችል ፡ ከግዕዝ
ወደ ፡ አማርኛ ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ ተርጉሜዋለሁ ። አንዳንድ ፡ ቦታ ፡ የተሠወ
ረ ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ የተሳሳተ ፡ መሆኑን ፡ የምረዳውን ፡ ስሕተት ፡ የሆነውን
ቃል ፡ በጎኑ ፡ መጻፌ ፡ ሳይቀር ፡ እዚያው ፡ አጠገቡ ፡ በቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ እር
ሙን ፡ ቃል ፡ ጨምረዋለሁ ። ትርፍና ፡ የማይጠቅም ፡ ቃል ፡ የሆነውን ፡ መ
ተቄን ፡ ለማስረዳት ፡በዙ ፡ የመሰለ ፡ ጠቃጠቆ ፡ ወይም ፡ የነቁጣ ፡ ምልክት ፡
አድርጌያለሁ ። የሹማምንቱ ፡ ስም ፡ በግዕዝኛ ፡ ስለሆነ ፡ ሲተረጎም ፡

እንዳይጠፋ፡ በማለት፡ እንደዚሁም፡ ፩፡ አንድ፡ ግዕዝኛው፡ ቃል ፡ ከአማርኛው፡ ይበልጥ፡ ለሚያውቁት፡ ሰዎች፡ ሊያብራራላቸው፡ ስለሚችል፡ አልፎ፡ አልፎ፡ ፩፡ አንድ፡ የግዕዝኛው፡ ቃል፡ በቅንፍ፡ ታጥሮ፡ በዚያው ባማርኛው፡ ጉን፡ ይገኛል።

ምዕራፍ፡ ፲፪ ።

አሂ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ከሰብር፡ አድ፡ ዲን፡ ጋር፡ ያደረገው፡ ጦርነት ።

ዜና፡ መዋዕሉን፡ ጸሐፊው፡ «ንጽሕፍ፡ በረድኤተ፡ እግዚአብሔር፡ አያሱስ፡ ክርስቶስ፡ ኃይለ፡ ወመዊዓ፡ ዘገብረ፡ እግዚአብሔር፡ በእድዊሁ፡ ለዓምደ፡ ጽዮን፡ ንጉሠ፡ ኢትዮጵያ፡ ወስመ፡ መንግሥቱ፡ ገብረ፡ መስቀል...» ብሎ፡ ይገኘዋልና፡ ከግዕዝ፡ ወደ፡ አማርኛ፡ እንደ፡ መለስሁት፡ እንደዚህ፡ ሲል፡ ደንበኛው፡ ታሪክ፡ ይቀጥላል።

«ዓምደ፡ ጽዮን፡ በነገሠ፡ በ፲፰ኛው፡ ዓመት፡ ሰብረዲን፡ (ሰብር፡ አድ፡ ዲን) ኢትዮጵያን፡ እገዛለሁ፡ አብያተ፡ ክርስቲያናትን፡ አፍርሼ፡ መስጊድ፡ አቆማለሁ፡ ክርስቲያኑንም፡ ሁሉ፡ ወደ፡ እስልምና፡ መልሼ፡ በቀራን፡ ሕግ፡ አስተዳድረዋለሁ፡ ብሎ፡ ተነሣና፡ ወደ፡ ክርስቲያኖቹ፡ ሄዶ፡ ክርስቲያኖቹን፡ መግደል፡ የተረፉትንም፡ ወንዶችንም፡ ሴቶችንም፡ መማረክ ገሮመረ። ከዚያም፡ ክርስቲያኖቹ፡ የጽዮን፡ (የኢትዮጵያ) ነገሥታት፡ እንደሚያደርጉት፡ በዓሞት፡ በሐኪ፡ በፈጠጋር፡ በተጉለት፡ በጎጉገም፡ በአምሐራ፡..... አገር፡ ሁሉ፡ መሳፍንት፤ መኳንንት፤ እየደለደለ፡ ሹም፡ ሽር፡ ያደርግ፡ ገሮመር። የዚህን፡ ወሬ፡ ንጉሠ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ በጣም፡ ተናደደ፤ እንደዚህም፡ ሲል፡ ላከበት፡ «ይህ፡ የምሰማው፡ እውነት፡ ነውን፡ ቤተ፡ ክርስቲያኑን፡ እያቃጠልህ፡ ክርስቲያኑን፡ መግደልህና፡ መማረክህስ፡ እውነት፡ ነውን፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ ወንድምህ፡ ሐቀዲን፡ ትዕይንተይ፡ የሚባል፡ አንድ፡ ታናሽ፡ አገልጋይ፡ ማርኮ፡ ቢወስድ፡ ያደረግሁትን..... የወንድምህን፡ ልጅ፡ ደራደርን፡ እኔ፡ ራሴ፡ መግደሌን፡ አታውቅምን..... አሁንም፡ ፲፡ ክርስቲያን፡ ገድለህ፡ እንደሆነ፡ እኔ፡ ያንተን፡ ሺ፤ ፪፡ ገድለህ፡ እንደሆነ፡ እኔ፡ ያንተን፡ ፲፫፡ እገድል ብሃለሁ.....»

ሰብረዲን፡ ከመላክተኛው፡ ይኸን፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ እንደዚህ፡ ሰል፡ መልስ፡ ወደ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ላከ፡ « አንተ፡ ዘንድ፡ መጥቼ፡ እፊትህ፡ አልቆምም ። አንተ፡ እኔ፡ ዘንድ፡ ብትመጣ፡ ግን፡ አልፈራህም ። በጦር፡ በጎራዴ፡ በሰይፍ፡ በቀስት፡ የሚዋጋ፡ ካንተ፡ የሚበልጥ፡ የጦር፡ ሠራዊት፡ አለኝ ። ስለዚህ፡ መንገዱ፡ ክፍት፡ ነውና፡ ናና፡ ጦርነት፡ እንግጠም ። አንተ፡ ያልመጣህ፡ እንደሆነ፡ ግን፡ እኔ፡ እመጣለሁ » ሰብረዲን፡ ይኸን፡ ቃል ከመለስ፡ ወዲህ፡ የጦር፡ ሠራዊቱንና፡ ሹማምንቱን፡ እያደላደለ፡ ለጦርነት ያዘጋጅ፡ ዠመረ... ከዚያም፡ በውስጡ፡ የሚገኙትን፡ ጠንቋዮችና፡ አዋቂዎች፡ ሰበሰበና፡ ሄደን፡ ከኢትዮጵያ፡ ንጉሥ፡ ጋር፡ እንዋጋ፡ ወይስ እንቅር፡ እስኪ፡ ንገሩኝ፡ ብሎ፡ ጠየቃቸው ። በዚያን፡ ጊዜ፡ ከመካከላቸው፡ አንዱ፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ አመኖ፡ የሚባለውን፡ የሐድያን፡ ንጉሥ፡ « ወደ፡ ንጉሡ፡ ጽዮን፡ (ዓምደ፡ ጽዮን) አትሂድ፡ ገጸ፡ በረከትም፡ አታቅርብለት፡ እሱ፡ መጥቶ፡ የተዋጋህ፡ እንደሆነ፡ ግን፡ በእጅህ፡ ይወድቅና ከነሠራዊቱ፡ ትጨርሰዋለህ » ብሎ፡ መክሮት፡ በዚሁ፡ እንደ፡ ሶምሶን፡ ኃይለኛ፡ እንደ፡ ዳዊት፡ ተጋዳይ፡ (ኃያል፡ ከመ፡ ሶምሶን፡ ወመስተቃትል ከመ፡ ዳዊት) የሆነው፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ተቆጥቶ፡ ሐድያ፡ ድረስ፡ ሄዶ፡ ንጉሡንም፡ ሠራዊቱንም፡ አጥፍቶ፡ እንደነበረው፡ አሁንም፡ ይኸው፡ አሳሳች፡ ጠንቋይ፡ ለሰብረዲን፡ « የክርስቲያኖቹ፡ መንግሥታቸው፡ አልቆ፡ ለኛ፡ ተሰጥቷል ። ስለዚህ፡ ውጣና፡ ከክርስቲያኑ፡ ንጉሥ፡ ጋር፡ ተዋጋ ታሸንፈዋለህ፡ ከነሕዝቡም፡ ትዝዋለህ፤ አንተም፡ በጽዮን፡ (ኢትዮጵያ) ትነግሣለህ » ብሎ፡ ነገረው፤ የቀሩትም፡ ጠንቋዮች፡ ይኸንኑ፡ ቃል፡ አጸደቁ ።

ስለዚህ፡ ሰብረዲን፡ የጦር፡ ሠራዊቱን፡ እሦስት፡ ላይ፡ ከፍሎ፡ ፩ዱን ወደ፡ አማራ፡ ፩ዱን፡ ወደ፡ አንጎት፡ ልከ፡ ራሱ፡ ግን፡ ንጉሡ፡ ዓምደ ጽዮን፡ ወደሚገኝበት፡ ወደ፡ ሸዋ፡ አመራ ። ይኸን፡ ሁሉ፡ አፄ፡ ዓምደ ጽዮን፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ ሸዋ፡ ረዓድ፡ የንዝእ፡ አይገባ፡ አንጎተይ፡ ወት እይንተይ፡ ሐግተ፡ ጎነይ፡ አምላክ፡ ጽናሕ፡ አውራ፡ መንዝል፡ ሊቀ አፍራስ፡ ዘየማን፡ የአክል፡ ጋዳ፡ (ድግና?)፡ ሊቀ፡ አፍራስ፡ ዘፀጋም፡ ውድሞዓላ፡ የሚባሉትን፡ የጦር፡ ሹማምንቱን፡ (ሊቃውንተ፡ ሐራሁ) ለጦርነት፡ ተዘጋጁ፡ ብሎ፡ አዘዛቸው ። ከዚያ፡ ከግምጃ፡ ቤቱ፡ ወርቁን

ና፡ ብሩን፡ ሽልማቱን፡ ሁሉ፡ አስወጥቶ፡ ሁሉንም፡ ከታናሽ፡ እስከ፡ ታላቁ፡ በሽልማትም፡ በስጦታም፡ አስደሰታቸው። ከዚያ፡ በኋላ፡ በጳጳሩ የካቲት፡ እግዚአብሔር፡ ድልን፡ ሰጥቶ፡ ይርዳችሁ፡ ብሎ፡ አሰናብቶ፡ ወደ፡ ጦርነት፡ ላካቸው። እነሱም፡ ወደ፡ ጦርነቱ፡ በደስታ፡ ሄደው፡ ተኩላ፡ የሚባሉት፡ ትንሽ፡ የጦር፡ ክፍሎች (ጎዳማን፡ እምነ፡ ሠራዊት፡ እለ፡ ይብልዎሙ፡ ተኩላ፤) ወደ፡ ሰብረዲን አገር፡ ደረሱ። መንገዱ፡ ጠማማና፡ መጥፎ፡ ስለነበረ፡ ከቲንሾቹ፡ ከግንባር፡ ቀደሞቹ፡ በቀር፡ የቀረው፡ ዋናው፡ የጦር፡ ሠራዊት፡ ባንድነት፡ አልደረሰም። ነገር፡ ግን፡ እነዚያው፡ ትንሾቹ፡ ወደሰብረዲን፡ መኖሪያ፡ ከተማ፡ ደርሰው፡ ወጊያውን፡ ገምረው፡ በእግዚአብሔር፡ ኃይል፡ አሸነፉት። በኋላም፡ ዋናው፡ ጦር፡ መጥቶ፡ ፀሐይ፡ እስኪጠልቅ፡ ድረስ፡ ወታደሮች፡ እየተከታተሉ፡ ሲዋጉት፡ በመጨረሻ፡ ሰብረዲን፡ በሌላ፡ መንገድ፡ አምልጦቸው። ሸሽ። ከተማውንም፡ አፈራርሰው፡ ሰዉንም፡ ሁሉ፡ ገደሉበት፤ ከቤተ፡ መንግሥቱም፡ ብዙ፡ ወርቅና፡ ብር፡ በያይነቱ፡ የከበረ፡ ደንጊያና፡ ልብስ፡ ሁሉ፡ ዘርፈው፡ ሲጨርሱ፡ ወደ፡ ንጉሣቸው፡ እንደዚህ፡ ብለው፡ የደስታ፡ ቃል ላኩ፡ ንጉሥ፡ ሆይ፡ ደስ፡ ይበልህ፡ በመንግሥትህና፡ በሠራዊትህ፡ ላይ የተሣነውን፡ ጠላትህን፡ አሸነፍነው። ከሸሸው፡ በቀር፡ የቀረውን፡ ግማሹንም፡ ገደልነው፤ የተረፈውንም፡ ዕቁባቱንና፡ ሴቱን፡ ምንም፡ ሳናስተርፍ ማረክናቸው። በቤቱ፡ የተገኘውን፡ የከበረ፡ ደንጊያ፡ (ዕንቅፋና፡ አልማዝ፡) ወርቅና፡ ብር፡ ልዩ፡ ልዩ፡ የጌጥና፡ የሽልማት፡ ልብስ፡ ብዙ፡ የጦር መሣሪያ፡ ሰንና፡ ብርት፡ ሌላም፡ መቁጠር፡ የማይቻል፡ መሣሪያ፡ ሁሉ፤ ዘርፈን፡ መሸከም፡ እስከሚችሉ፡ ድረስ፡ ለሸጉራ፡ (ሸጉራ፤) ለዘብርክ፡ ለጊጋ፡ አገር፡ (ምድረ፡ ዝጋ፡) ሰጠናቸው። እርሱ፡ ግን፡ በሌላ፡ መንገድ፡ አምልጦን፡ ሸሸ።

ዓምደ፡ ጽዮን፡ የሰብረዲንን፡ ማምለጥ፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ ታቦቱ፡ ወዳለበት፡ ድንኳን፡ (ደብተራ፡ መርጡል፡ ኀበ፡ ታቦት፡) ገብቶ፡ የመሠዊያውን፡ መንበር፡ በእጁ፡ ይዞ፡ ወደ፡ ክርስቶስ፡ እንደዚህ፡ እያለ፡ ጸለየ። 'የልቤን፡ ልመና፡ ስማኝ፡ ባንደበቴ፡ የምለምንህንም፡ አትከልክለኝ፤ በኃጢአቴ፡ ምክንያት፡ የምሕረትህን፡ በር፡ አትዝጋብኝ።

ነገር፡ ግን፡ በስምህና፡ በበጎችህ (በክርስቲያኖቹ፡) ላይ፡ የተነሣውን፡ ይኸን፡ ጠላቴን፡ እወጋው፡ ዘንድ፡ መንገድ፡ የሚመራኝን፡ ደጉን፡ መልአክህን፡ ላክልኝ። ይኸን፡ ጸልዮ፡ ሲጨርስ፡ የታቦት፡ ልብስ፡ ስለቱን፡ ለቤተ፡ እግዚአብሔር፡ ሰጠና፡ ወደውጭ፡ ወጣ። ከዚያ፡

ዳሞት ፤ ሰቀልት ፤ ጎንደር ፤ ሐድያ ፤ የሚባሉትን ፤ የፈረሰኛና ፤ የእግረኛ
ወታደሮች ፤ በጡብና ፤ በውጊያ ፤ ጊዜ ፤ ለዠግንነታቸው ፤ ምሳሌ ፤ የሌላቸውን ፤
አለቃቸውን ፤ ጸጋ ፤ ክርስቶስን፤መሪ ፤ አድርጎ ፤ ወደቤገምድር ፤ ሄደው ፤
ከሰሜን ፤ ከወገራ ፤ ከጸለምት ፤ ከጸገዴ ፤ ሰዎች ፤ ጋር ፤ እንዲዋጉ ፤
ላካቸው ። እነዚህ ፤ አገሮች ፤ ቀድሞ ፤ ክርስቲያን ፤ የነበሩ ፤ ክርስቶስን ፤ እንደሰቀሉት ፤
እንደ ፤ አይሁድ ፤ የሸፈቱ ፤ ስለሆኑ ፤ እነሱን ፤ እንዲወጉ ፤ ላካቸው ። በንድ፤ወገን፤ደግሞ ፤
ንድኃን ፤ የሚባል ፤ ከሐዲ ፤ ስለሸፈተ፤የቀን ጸልባ ፤ መኳንንት ፤ የዋግ ፤ ሹም ፤ የዳጎና ፤ ሹም ፤ የሰሐርት ፤ ሹም ፤ ክብብ
ማእከለ ፤ ተዋዝት ፤ ማእከለ ፤ ባሕር ፤ የሚባሉትን ፤ ተዋጉ ፤ ብሎ ፤ ላካቸው ።
እርሱም ፤ ንጉሡ ፤ ራሱ ፤ ከርሱ ፤ ጋር ፤ ያሉትን ፤ ሠራዊቱን ፤ ይዞ ፤ በመጋቢት ፤
፳ ፤ ቀን ፤ ተጉዞ ፤ ደዋሮ ፤ ደረሰ ። የዚች ፤ አገር ፤ ገዢ ፤ (መኰንን) ፤ ስሙ ፤
ሐይደራ ፤ ይባላል ። እርሱም ፤ እንደ ፤ ይሁዳ ፤ አፋን ፤ ከንጉሡ ፤
ጋር ፤ አድርጎ ፤ ልቡን ፤ ከጠላቶቹ ፤ ከነሰብረዲን ፤ ጋር ፤ ያደረገ ፤ ነው ። አስቀድሞ ፤
ንጉሡ ፤ ዓምደ ፤ ጽዮን ፤ ወደኔ ፤ ቢመጣ ፤ አንተ ፤ ከነሠራዊትህ ፤ መጥተህ ፤
ወዳንተ ፤ ቢመጣ ፤ ከነሠራዊቱ ፤ መጥቼ አብረን ፤ ሆነን ፤ ወግተን ፤
እናጠፋዋለን ፤ ብሎ ፤ ከሰብረዲን ፤ ጋር ፤ ተስማምቶ ፤ ነበር ።

ንጉሡ ፤ ዓምደ ፤ ጽዮን ፤ ግን ፤ ከዚያ ፤ (ከደዋሮ ፤) አልፎ ፤ ጋላ ፤ ወደሚባለው ፤
አገር ፤ (ገላን ፤ ወይም ፤ ጋላ ፤ አገር ፤ ነው ፤) ሄደ ፤ በዚያም ፤ በሚያዝያ ፤
፳፰ ፤ ቀን ፤ በሰላምና ፤ በደስታ ፤ የፋሲካን ፤ በዓል ፤ አክብሮ ፤ ዋለ ። በዚህም ፤
ስፍራ ፤ ድንኳኑን ፤ (ሠፈሩን) ፤ ና ፤ ንግሥቲቱን ፤ መንገሳን ፤) ባለቤቱን ፤ (ትቶ ፤
ወደሰማርያ ፤) ይኸን ፤ አገር ፤ ብሩስ ፤ ሰምሐር ፤ ዳልሚዳ ፤ ዛማርያ ፤ ይለዋል ፤) ሄዶ ፤
ተዋጋ ። ቀጥሎም ፤ ፳፰ ፤ ፈረሰኛ ፤ ብቻ ፤ ይዞ ፤ ተሰውሮ ፤ በንድ፤ወገን ፤
ሲዋጋ ፤ በሌላ ፤ የጦር ፤ ግንባር ፤ ሠራዊቱ ፤ ብቻቸውን ፤ ሲዋጉ ፤ ቆዩ ። ሠራዊቱም ፤
ንጉሣቸውን ፤ አጥተው ፤ የት ፤ ሄዶ ፤ ይሆን ፤ ንጉሣችን ፤ እንግዲህ ፤ ምን ፤
ይሻለናል ፤ እያሉ ፤ ሲጪነቁ ፤ ንጉሡ ፤ ሲዋጋ ፤ ውሎ ፤ የማረከውን ፤ ምርኮ ፤
እንደያዘ ፤ ወደሠፈሩ ተመለሰ ። ሠራዊቱም ፤ በየሄዱበት ፤ ሲዋጉ ፤ ውለው ፤
ወደሠፈር ፤ ገብተው ፤ ከንጉሣቸው ፤ ተገናኝተው ፤ እንደምን ፤
እንደተዋጉ ፤ እንደምን ፤ እንዳሸነፉ ፤ ተረኩለት ፤ ከሀዲው ፤
(ሰብረዲን) ፤ የንጉሡንና ፤ የሠራዊቱን ፤ መገናኘት ፤ በሰማ ፤
ጊዜ ፤ ተጨነቀ ፤ በዚያን ፤ ጊዜ ፤ ወደ

ንግሥቱቱ(ወደአቴጌዶቱ)እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ ላከበጌታዬ ፡ በንጉሡ ፡ ላይ
በደልሁ ፡ ከፋ ፡ ሠራሁ ፡ አሁን ፡ ግን ፡ በሌላ ፡ በባዕድ ፡ እጅ ፡ ከምወድቅ
በንጉሡ ፡ እጅ ፡ በወድቅ ፡ ይሻለኛልና ፡ የፈቀደውን ፡ ያድርግብኝ ፡ እኔ ፡ ግን
መምጣቴ ፡ ነው ፡ ንግሥቱቱ ፡ ሰብረዲን ፡ የላከውን ፡ ቃል ፡ ሄዳ ፡ ለንጉሡ ፡
ነገረችው ። ንጉሡ ፡ ግን ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ከቁጣው ፡ አልበረደምና ፡ እንደ
ዚህ ፡ ብለኸ ፡ ላከበት ፡ ብሎ ፡ ነገራት ፡ ብትመጣም ፡ ብትቀርም ፡ አያሳዝ
ነንም ፡ ሩቅ ፡ አገርም ፡ ብትሄድ ፡ በእግዚአብሔር ፡ ኃይል ፡ እከተልሃለሁ ፡
ወደጉድጓድም ፡ ብትገባ ፡ ብትሸሽም ፡ አገኘሁህ ፡ ድረስ ፡ ወደአገሬ ፡ አል
መለስም ፡ ይኸን ፡ መልእክት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ሰብረዲን ፡ ወደ ንጉሡ ፡ መ
ጣና ፡ በፊቱ ፡ ቆመ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ወቀሳውን ፡ እንዲህ ፡
ሲል ፡ ገመረ ፡ ለምንድነው ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ሥራ ፡ መሥራትህ ፡ ለኔ ፡
ያወጣኸውን ፡ ግብርና ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ለባሮችህ ፡ አደልኸው ፡ የኔንም ፡ የራ
ሴን ፡ ገንዘብ ፡ ለድሆች ፡ የሰጠሁትን ፡ ብርና ፡ ወርቅ ፡ ቀማህ ፡ ከኔ ፡ ጋር ፡
(ከመንግሥቱ) የሚነግዱትን ፡ አሠርህ ፡ ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ ደግሞ ፡ ዲያብ
ሎስ ፡ ጌታውን ፡ ፈጣሪውን ፡ ለመሆን ፡ እንደተመኘ ፡ ዙፋኔን ፡ ተመኘህ
ከሐዲው ፡ ይኸን ፡ ቃል ፡ ከንጉሡ ፡ ሲሰማ ፡ ከፍርሀቱ ፡ የተነሣ ፡ መልስ ፡
አጣ ፡ከዚያ ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ ደስ ፡ የሚልህን ፡ አድርግብኝ አለ ፡ በዚያን ፡
ጊዜ ፡ በንጉሡ ፡ ቀኝና ፡ ግራ ፡ ያሉት ፡ እየተነሡ ፡ ይህ ፡ ሊሞት ፡ ይገባዋል
(ኢይደልዎ ፡ ሕይወት)አብያተ ፡ ክርስቲያናትን ፡ አቃጠለ ፤ ክርስቲያኖችን
ገደለ ፤ የተረፉትንም ፡ ማርኮ ፡ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ አገባቸው ፡ (አሰለማቸው)
ከዚያም ፡ ወደከፍተኛው ፡ ተራራ ፡ ወደመንግሥት ፡ መውጣት ፡ (ሊነግሥ)
አሰበ ፡ እያሉ ፡ ግማሾቹ ፡ በሰይፍ ፡ ተመትቶ ፡ ግማሾቹ ፡ በደንጊያ ፡ ተወ
ግሮ ፡ ግማሾቹ ፡ በእሳት ፡ ተቃጥሎ ፡ ይሙት ፡ አሁንም ፡ የመጣው ፡ በሥራ
ዩ ፡ ሊያፈዝ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ገጉሥ ፡ ሆይ ፡ ለደኅንነትና ፡ ለመግዛት ፡ የመጣ
አይምሰልህ እያሉ ፡ ተናገሩ ፤ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ከወገቡ ፡ መቀነቱ ፡ በፈተሽ
ብዙ ፡ ሥራሥር ፡ መድኃኒት ፡ ተገኘ ፤ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ በውነት ፡ ይኸ
ሁሉ ፡ ከእጄ ፡ ያድነኝልን ብሎ ፡ ጠየቀውና ፡ ሁለት ፡ እጁን ፡ በሰንሰለት ፡ እሠ
ሩት ፡ እንጂ ፡ አይገደል ፡ ብሎ ፡ አዘዘ..... በዚሁም ፡ ቀን ፡ ከዚህ ፡ ቀደም
ስሙን ፡ ያነሣነው ፡ ሐይደራ ፡ የሚባለው ፡ የደዋሮ ፡ ገዢ ፡ በዚህ ፡ በክፉ ፡
ሥራ ፡ ከሰብረ ፡ ዲን ፡ ጋር ፡ ተባብሮ ፡ ስለነበረ ፡ አብሮ ፡ ታሠረ ። የሰብረ
ዲን ፡ ግዛት ፡ የነበረው ፡ ሁሉ ፡ ለወንድሙ ፡ (ያባቱ ፡ የዳልሁዶ ፡ አጎት ፡
እንጂ ፡ ወንድሙ ፡ አይደለም) ለግማልዲን ፡ (ጋማል ፡ አድዲን)ከሽልማት ፡
ጋር ፡ ተሰጠው ።

ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳልነው ፡ የጦርነቱን ፡ ዜና ፡ መጥዕል ፡ የጻፈው
የቤተ ፡ ክህነት ፡ ወይም ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ባለሥልጣን ፡ የንጉሥ ፡ አ
ሽከርና ፡ ባለሻል ፡ በዚህም ፡ ላይ ፡ ክርስቲያን ፡ በመሆኑ ፡ ተዘጋጅተው ፡

የመጡት ፡ የይፋትና ፡ የደዋሮ ፡ ባላባቶችና ፡ ወታደሮች ፡ ከመሸነፋቸው
ና ፡ ከመማረካቸው ፡ በፊት ፡ የውጊያቸውን ፡ ዝርዝር ፡ ሳይሰጠን ፡ በቀላል
መሸነፋቸውን ፡ ፳፭ ፡ ፈረሰኛ ፡ ብቻ ፡ ይዘ ፡ ንጉሡ ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ እንደማረከ
ሲገልጽን ፡ ታሪኩ ፡ በመሠረቱ ፡ እውነት ፡ መሆኑም ፡ ባይቀር ፡ በጸሐፊው
ላይ ፡ እንደዘመኑ ፡ አጻጻፍና ፡ ልማድ ፡ በአነጋገሩ ፡ ለወገኑ ፡ ማድላቱ ፡
ይታያል ።

በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ ደዋሮን ፡ አልፎ ፡ ወደጋላ ፡ አገር ፡ ሄደ ፡ ስ
ለሚል ፡ በዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ጋሎች ፡ በደዋሮ ፡ አጠገብ ፡ መኖራቸውን ፡
ያስረዳል ፡ ከዚያም ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከነዚህ ፡ ከይፋትና ፡ ከ
ደዋሮ ፡ ባላባቶች ፡ ጋር ፡ ለጦርነት ፡ በተሠለፈበት ፡ ሰዓት ፡ በስሜንና ፡ በወ
ገራ ፡ በጸለምት ፡ ያሉ ፡ ፈላጆችና ፡ እስላሞች ፡ ከነዚህ ፡ ጋር ፡ ውስጡን ፡
ተላልከው ወይም ፡ ክርስቲያኖቹን ፡ ከንጉሣቸው ጋር ፡ ማጥቃት ፡ የምንችል
በት ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ አሁን ፡ ነው ፡ በማለት ፡ መነሣታቸውን ፡ የሚያስረዳው
አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጸጋ ፡ ክርስቶስ ፡ በሚባለው ፡ መሪነት ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡
ወደነዚህ ፡ አገሮች ፡ መላኩ ፡ ነው ።

ለኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሲያስቸግሩ ፡ በየ ፡ ጊዜው ፡ የም
ንመለከተው ፡ በስሜንና ፡ በወገራ ፡ ፈላጆች ፡ በዚህ ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ የ
ይፋትና ፡ የአዳል ፡ እስላሞች ፡ ናቸው ። እነዚህንም ፡ በየጊዜው ፡ ነገሥታቱ
መውጋታቸውም ፡ ማስገበራቸውም ፡ ባይቀር ፡ በሃይማኖታቸው ፡ ልዩነት ፡
የተነሣ ፡ ከቀረው ፡ የክርስቲያን ፡ ሕዝብ ፡ ዜጋ ፡ ጋር ፡ መዋሐዱ ፡ አስቸጋሪ
ሆኖ ፡ ወደፊት ፡ ባለው ፡ በሸዋና ፡ በጎንደር ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡
እነሱን ፡ ለማሳመን ፡ የተደረገው ፡ ጦርነት ፡ ብዙ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ አሁን ፡
የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ወደይፋቱና ፡ ወደአዳሉ ፡ ጦርነት ፡ እንመለስ ።

አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከይፋቱ ፡ ባላባት ፡ ከወላስማ ፡ ዘር ፡ ከሰብረዲን
(ሰብር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ መሐመድ) ጋር ፡ ያደረገበትን ፡ የጦርነት ፡ ዘመን ፡ ለማግ
ኘት ፡ በዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ላይ ፡ የተጻፈው ፡ ይገልጽልናል ። በዜና ፡ መዋዕሉ ፡
መገገሙ ፡ ላይ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በነገሡ ፡ በ፲፰ኛው ፡ ዓመት ፡ ሰብረ ፡ ዲን
ኢትዮጵያን ፡ እገዛለሁ ፡ ብሎ ፡ ተነሣ ፡ ስለሚል ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የነ
ገሠበት ፡ ጊዜ ፡ ፲፫፻፯ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ስለሆነ ፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ አሥራ ፡ ስም
ንቱ ፡ የነገሠበት ፡ ዘመን ፡ ሲጨመር ፡ ፲፫፻፳፭ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ስለሆነ ፡ ጦ
ርነቱ ፡ የተደረገው ፡ በዚህ ፡ በ፲፫፻፳፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው ። ወሩ
ም ፡ በየካቲት ፡ ፳፬ ፡ ቀን ፡ ጦሩን ፡ አስቀድሞ ፡ ልከ ፡ እርሱ ፡ ራሱ ፡ በመ
ጋቢት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ደዋሮ ፡ ሄዶ ፡ ከዚያ ፡ በሚያዝያ ፡ ፳፰ ፡ ቀን ፡ ጋላ ፡ ወደ
ሚባለው ፡ አገር ፡ ሄዶ ፡ የፋሲካን ፡ በዓል ፡ አክብሮ ፡ ወዲያው ፡ ሰማርያ ።
ወደሚባለው ቦታ ፡ ሄዶ መዋጋቱን ፡ ዜና መዋዕሉ በትክክል ፡ ይገልጻል ፡

አቤ : ዓምደ : ጽዮን : ከአዳሉ : ንጉሥና : ከጓደኞቹ : ጋር : ያደረገው :

የመዝናኛው ጦርነት ::

በለፈው : ምዕራፍ : እንደተመለከተው : የይፋትና : የደዋርው ። በላባ
ቶች : ሽፍትነት : አልቆ : ዋናዎቹ : በላባቶች : ሰብር : አድ : ዲን : የይፋቱ : ሐ
ይዳራ : የደዋርው : ከታሠሩ : ወዲህ : ያሄደ : ዓምደ : ጽዮን : የጦርነት : ግዕዝኛ
ታሪክ : የአዳልና : የሞራ : በላባቶች : ያደረጉትን : ታላቁን : ጦርነት : መደዳ
ውን : ከመተረክ : በቀር : የይፋቱን : ጨርሶ : የአዳሎቹን : በሚገጥምበት
መካከል : ምዕራፍ : አላደረገበትም ። እኔ : ግን : ያለፈውን : የይፋቱን : በ
ንድ : ምዕራፍ : አቁሜ : ላንበቢ : እንዲመች : ላሁኑ : ላዳሎቹ : ጦርነት :
ለሌላውም : ወደፊት : ለሚገኘው : አንድ : አንድ : አዲስ : ምዕራፍ : አ
ድርጊታቸው ። ይኸም : ወደፊት : የምንመለከተው : የአዳል : ጦርነት :
ከይፋቱ : የበለጠ : አስቸጋሪ : የነበረ : ነው ። ይፋትና : ደዋር : ለሸዋ : የ
ሚቀርቡ : አገሮች : በመሆናቸው : የሕዝቡንም : አመልና : ልማድ : የአገሩ
ንም : መውጫና : መግቢያውን : በማወቅ : ለክርስቲያኖቹ : የአዳሉን : ያህ
ል : አላስቸገረም ፤ አዳልና : ሞራ : የሚበሉት : አገሮች : ከደዋርና : ከፈጠ
ጋር : ገጥሞ : እስከ : ሕንድ : ውቅያኖስ : ድረስ : የሚደርስ : ሰፊው : የ
ዛሬው : የአዳል : የኢሳ : የውጋዴን : የሱማሌ : አገር : ስለሆነ : በሕዝቡ :
ብዛት : በገሩ : ስፋትና : በረሃነት : የተነሣ : ይህን : ጦርነት : በእንዴት : ያለ
ችግርና : መሥዋዕትነት : አሁን : ዓምደ : ጽዮን : ድል : ለማድረግ : እንደቻ
ለ : እንመለከታለን ፤ በዚህም : ታሪክ : ውስጥ : ስናነበው : ደስ : የሚለን :
ሕዝቡ : ተስፋ : ቆርጦ : እንመለስ : ሲል : ዓምደ : ጽዮን : የወታደሩንና :
የሹማምንቱን : ልብ : ለማነቃነቅ : የተናገረው : ዲስኩር ፤ በሕመሙ :
ጊዜ : በእንዴት : ያለ : ቁጭትና : ቆራጥነት : እንደ : ተዋጋ : በዚህ : ጊዜ :
በላቤቱ : እቴጌዬቱ : በእንዴት : ያለ : ሐዘንና : ለቅሶ : ሸኝታ : ስለ : በለቤ
ቷ : ያደረገችው : ጸሎት : ነው ። ምንም : እንኳን : ጸሐፊው : ጆ : አንድ :
የማጋነን : ቃል : እየጨመረ : የታሪኩን : መልክ : ማሳመሩ : በይቀር : ጸሐ
ፊው : ደግሞ : ጫፍና : መሠረት : ሳያገኝ : አልጻፈውምና : ታሪኩ : ደስ :
የሚያሰኝ : ነው ። እንግዲህ : ከዚህ : ቀጥሎ : ግዕዙ : የሚለውንና : ወደ
አማርኛ : የመለስሁት : የሚለውን : በቀጥታ : እንመልከት ።

ከዚህ : በኋላ : አዳልና : ሞራ : የሚበሉት : ብዙ : ሕዝቦች : ተባብ
ረው : እንደዚህ : ብለው : መጡ ፤ የክርስቲያኑን : ንጉሥ : እርሱ : አገ
ራችን : ሳይመጣ : እኛ : ሄደን : እንውጋው ። አለበት : ሄደን : የወጋነው

እንደሆነ፡ በፍርሐት፡ ደንግጦ፡ ወደ፡ አገሩ፡ ይመለሳል ። ዝም፡ ያልነው፡ እንደሆነ፡ ግን፡ ወዳገራችን፡ መጥቶ፡ ያጠፋናል ። ይኸን፡ ካሉ፡ በኋላ፡ አዳሎቹ፡ ወደ፡ ይፋት፡ መጥተው፡ የንጉሡ፡ ወታደሮች፡ በተኙበት፡ ሌሊት፡ ደርሰው፡ ቲንሽ፡ ሰዎች፡ ገድለው፡ ተመለሱ ። እነዚህም፡ የንጉሡ፡ ወታደሮች፡ ብቻቸውን፡ ነበሩ፤ ብዙ፡ ወታደሮች፡ ግን፡ ከንጉሡ፡ ጋር ነበሩ ። ስለዚህ፡ ባልጠረጠሩበት፡ ሰዓት፡ በሰላም፡ እተኙበት፡ ድረስ፡ ሌሊት፡ መጥተው፡ ገድለው፡ ተመለሱ ። ቀጥሎም፡ በሌላው፡ ቀን፡ ፪ ኛ፡ መጥተው፡ የንጉሡን፡ ጦር፡ ገጥመው፡ ብዙ፡ ሰው፡ ፈጁ፤ ብዙ፡ ወርቅና፡ ብር፡ ከብትም፡ ዘርፈው፡ ሄዱ፤ ከዚያም፡ ፫ኛ፡ ጊዜ፡ ከፊተኛው፡ የበለጠ፡ በርክተው፡ ሌሊት፡ መጥተው፡ ከንጉሡ፡ ወታደሮች፡ ጋር፡ ገጥመው፡ ድንኳኑን፡ ገለባብጠው፡ ብዙ፡ ዕቃ፡ ዘረፉ፡ ... ሲነጋ፡ የንጉሡ፡ የዓምደ፡ ጽዮን፡ ወታደሮች፡ ተከታትለው፡ በአዳሎቹ፡ ደረሱባቸውና፡ ተዋግተው፡ ብዙ፡ ሰው፡ ጨረሱባቸው፤ የተማረከውን፡ ዕቃና፡ ድንኳን፡ ሁሉ፡ አስመልሰው፡ በደስታ፡ ወደንጉሣቸው፡ ተመለሱ፡ ።

ከዚህ፡ በኋላ፡ በማግስቱ፡ ሹማምንቱና፡ የጦር፡ አለቆቹ፡ ተሰብስበው፡ ወደ፡ አፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ መጡና፡ «እንግዲህ፡ እግዚአብሔር፡ ጠላቶችህን፡ ከእግርህ፡ (ከድኳህ)፡ በታች፡ ከአስገዛህ፡ አሁን፡ ወዳገራችን፡ እንመለስ፤ የክረምት፡ ጊዜውም፡ እነሆ፡ መግባቱ፡ ነው፤ ስለዚህ፡ በዚህ፡ በባዕድ፡ አገር፡ እንዳንጠፋ፡ ወደ፡ አገራችን፡ እንመለስ፡» አሉት፤ ንጉሡም፡ ከሰማቸው፡ በኋላ፡ እንደዚህ፡ ብሎ፡ መለሰላቸው ። «ይኸን፡ የመሰለውን፡ ንግግር፡ ሁለተኛ፡ በፊቴ፡ እንዳትናገሩ፡ እኔ፡ የመላው፡ ኢትዮጵያ፡ ንጉሥ፡ ሆኜ፡ እነዚህ፡ ባላባቶች፡ እየተዋጉኝ፡ ምንም፡ ቢሆን፡ ወዳገሬ፡ አልመለስም።»

በዚህም፡ ጊዜ፡ ግማልዲን፡ (ጋማል፡ አድ፡ ዲን፡ በሳብር፡ አድ፡ ዲን እግር፡ የተሾመው) ብዙ፡ ገጸ፡ በረከት፡ ይዞ፡ ወደ፡ ንጉሡ፡ ወደ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ መጣና፡ «ንጉሥ፡ ሆይ፡ እንግዲህ፡ ወደ፡ አገርህ፡ ተመለስ፤ እኔን፡ ለዚህ፡ አገር፡ ከሾምኸኝ፡ ፈቃድህን፡ ሁሉ፡ እፈጽማለሁ፤ እንግዲህ፡ አገሩ፡ ሁሉ፡ ጠፍቷል፡ የተረፈውን፡ አታጥፋው... እስላሞቹ፡ ሁሉ እኔም፡ ጭምር፡ አሁን፡ ያንተ፡ ባሮች፡ ነን፡» አለው ። በዚያን፡ ጊዜ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ እንደዚህ፡ ሲል፡ በቁጣ፡ መለሰለት፡ «እነዚህ፡ በእግዚአብሔር፡ ልጅ፡ የማያምኑ፡ የውሻና፡ የዕባብ፡ ልጆች፡ እየወጉኝ፡ ወደ፡ አገራችን አልመለስም ። አዳል፡ አገር፡ ሳልገባ፡ ወደ፡ አገራችን፡ ብመለስ፡ እዚህ፡ ያለውም፡ የሌለውም፡ እንደወለደችኝ፡ እናቴ፡ ሴት፡ ይበለኝ፡» ከዚህ፡ በኋላ፡ በሰኔ፡ ፮፡ ቀን፡ ንጉሡ፡ ከሠራዊቱ፡ ጋር፡ ከጋላ፡ አገር፡ ተነሥቶ፡ ፱፡ ቀን፡ ተጓዘ ። ከዚህ፡ ቀደም፡ ከሠራዊቱ፡ ብቻውን፡ ተለይቶ፡ መጥቶበት፡ ወደ ነበረው፡ ሥፍራ፡ ደረሰ። የሰባት፡ አገር፡ ባላባቶችም፡ ተሰብስበው፡ ሌሊት

ሊዋጉ፡ መጡ፡ ። እነዚህም፡ የአዳል፡ የሞራ፡ የጠቆ፡ የጳጉማ፡ የበከላ፡ የወርዝር፡ የገበላ፡ ናቸው፡ ። የጦራቸውም፡ ብዛት፡ እንደ፡ ባሕር፡ ጸሸዋ፡ ነው፡ ። አመጣጣቸውም፡ ሌሊት፡ ንጉሡ፡ ከነሠራዊቱ፡ አተኛበት፡ ደርሶን አንድም፡ ሳናስቀር፡ እንጨርሰዋለን፡ ብለው፡ ነው፡ ። እንዳሉትም፡ ሌሊት ደርሰው፡ የንጉሡን፡ ሠራር፡ ሲከበ፡ የንጉሡ፡ ወታደሮች፡ ንጉሣችን፡ ወዴት፡ ነው፡ እስላሞቹ፡ መጥተዋልና፡ መጥቶ፡ ያድነን፡ ብለው፡ ፈጣሪ፡ ። ንጉሡም፡ የወታደሮቹን፡ ጨኸት፡ ሰምቶ፡ ከተኛበት፡ ተነሣ፡ የጦር፡ መሣሪያውን፡ ታጥቆ፡ ሰይፉን፡ ይዞ፡ ከድንኳኑ፡ ወጣና፡ በፈረስ፡ ሆኖ፡ ጦርነት፡ ገጠማቸው፡ ። እነዚያም፡ ከተዋጉ፡ በኋላ፡ ተሸንፈው፡ ከፊቱ፡ ሸሹ፡ ... እንደዚህም፡ እያደረጉ ... በጀኖውም፡ በ፫ኛውም፡ ቀን፡ እየመጡ በዋጉት፡ በፈረሱ፡ ላይ፡ እየወጣ፡ ተዋጋቸው፡ ። በመጨረሻው፡ ጊዜ፡ ከሌላው፡ ቀን፡ በርክተው፡ ሊዋጉ፡ መጡ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ እንደለመደው፡ እፈረሱ፡ ላይ፡ ወጥቶ፡ ጌታዬ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ ሆይ፡ ባሪያህን፡ ዳዊትን፡ ከጦር፡ እንዳዳንኸው፡ እኔንም፡ ከእጃቸው፡ አድነኝ፡ ብሎ፡ ጸለየና፡ ወደ፡ ጦርነቱ፡ መካከል፡ ገብቶ፡ ይዋጋ፡ ገናመር፡ ። በዚያን፡ ጊዜ፡ ከነዚያ፡ ወገን፡ አንድ፡ ወታደር፡ የንጉሡ፡ ወታደር፡ መስሎ፡ ከወደ፡ ኋላው፡ መጣና፡ በሰይፍ፡ መትቶ፡ ንጉሡ፡ የታጠቀውን፡ ቀበቶና፡ የጦር ልብሱን፡ (ወመተረ፡ ቅናተ፡ ሐቋሁ፡ ወልብሰ፡ ፀብእሂ) በጥሶ፡ ሲቀድ እግዚአብሔር፡ ንጉሡን፡ አዳነው፡ ። ንጉሡ፡ ወዲያው፡ ወደ፡ ኋላው፡ መለስ፡ ብሎ፡ ግንባሩን፡ በጦር፡ ወጋና፡ እመሬት፡ ጣለው ... በሌላ፡ ግንባር፡ ያሉትም፡ የጦር፡ ሠራዊቱ፡ ወደ፡ መሸነፍ፡ አዘንብለው፡ ንጉሣችን ወዴት፡ ሄደ፡ ምነው፡ ደርሶ፡ ባዳነን፡ እያሉ፡ ሲሉ፡ ከወደ፡ ኋላ፡ በፈረስ፡ ደርሶ፡ እስላሞቹን፡ ተዋጋቸው ... በዚያን፡ ጊዜ፡ እስላሞቹ፡ ጦርነቱን፡ መቀጠል፡ አልቻሉምና፡ ወደ፡ ኋላቸው፡ ሸሹ፡ ። ንጉሡም፡ በዚህ ቀን፡ ጦርነት፡ ያልተዋጉትን፡ አዲስ፡ ወታደሮች፡ በራሪዎቹን፡ ተከታትላችሁ፡ ውጉ፡ ብሎ፡ አዘዛቸውና፡ ያባርሩ፡ ገናመር፡ ። ሌሊቱን፡ መላሉ፡ ሲሄዱ፡ አድረው፡ ሲነጋ፡ ደረሱባቸውና፡ ውጊያ፡ ገጥመው፡ ብዙዎችን፡ ፈጅተው፡ ሲጨርሱ፡ የማረኩትን፡ የጦር፡ መሣሪያ፡ ሰይፍ፡ ጦር፡ ቀስት፡ ብዙ ልብስ፡ ይዘው፡ ሲመጡ፡ ባያቸው፡ ጊዜ፡ ንጉሡ፡ በጣም፡ ደስ፡ አለው፡ ።

ከዚህ፡ በኋላ፡ ወደ፡ ሌላ፡ ሥፍራ፡ ሄደና፡ በሰኔ፡ ፳፰፡ ቀን፡ የጦር ሠራዊቱን፡ ሰብስቦ፡ (ሰልፍ፡ አደረገ) እንደዚህ፡ እያለ፡ (በዲስኩር) ነገራቸው፡ ። ስምዑኒ፡ እንግርክሙ፡ ምሥራቅ፡ ወምዕራብ፡ ደቡብሂ፡ ሰሜንሂ፡ ትግሬሂ፡ ወጎግምሂ፡ ወገራሂ፡ ወዳሞትሂ፡ ወሐድያሂ፡ ወእንተ፡ ነሐሄ፡ ፀባዕነ፡ አኮኑ፡ በኃይለ፡ እግዚአብሔር፡ ሞሶናሆሙ፡ ወቀተልና ሆሙ፡ ። ወእለ፡ ተርፉ፡ ሄወውናሆሙ፡ ዓቢዮሙ፡ ወንኢሶሙ፡ ለነገሥቶ

ሙኒ፡ ዓወውናሆሙ፡ ወይእዜኒ፡ ኢትፍርሁ፡ እምቅድሚሆሙ፡ ለዕልዋ
 ን፡ ጥብቡ፡ ወኢትናፍቁ፡ እስመ፡ እግዚአብሔር፡ ይፀብእ፡ ለነ፡ ወለእመ
 መጽኢ፡ ኃቤክሙ፡ በሰይፍ፡ ብክሙ፡ ሰይፍ፤ ወለእመ፡ መጽኢ፡ በቀስ
 ት፡ ወኩናት፡ ብክሙ፡ ቀስት፡ ወኩናት፡ ኢሰማዕክሙ፡ በከመ፡ ይቤ
 ሉ፡ እሉ፡ ተንባላት፡ ዕልዋነ፡ መሢሒ፡ ለእግዚአብሔር፡ ወእለ፡ ኢየሐ
 ምርዎ፡ ለክርስቶስ፡ ሶበ፡ ይቀትሉነ፡ ክርስቲያን፡ ንከውን፡ ሰማዕተ፤ ወ
 ሶበ፡ ንቀትሎሙ፡ ለክርስቲያን፡ ንረክብ፡ ንነተ፡ ከመዝ፡ ይቤሉ፡ ዕልዋነ
 ተንባላት፡ እለ፡ አልበሙ፡ ተስፋ፡ ለድኒን፡ ወያጠብኡ፡ ለመዊት፡ እፎ
 ኬ፡ አንትሙ፡ እለ፡ ተአምርዎ፡ ለአብ፡ ምስለ፡ ወልዱ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱ
 ስ፡ እለ፡ ተጠመቅክሙ፡ በከመ፡ ወተቀደስክሙ፡ በደሙ፡ ለምንት፡ ት
 ፈርህዎሙ፡ ለዕልዋን፡ ትካትሰ፡ ታጠብቡ፡ ተቃትሎ፡ በእንቲአየ፡

ወይእዜኒ፡ አጥብቡ፡ ተቃትሎ፡ በእንተ፡ ክርስቶስ፡ በከመ፡ ይቤ፡
 መጽሐፈ፡ ቀኖና፡ ተቃተል፡ ዕልዋነ፡ ወከህድያነ፡ በሰይፈ፡ ኃፂን፡ ወም
 ላሕ፡ ሰይፈክ፡ በላዕለ፡ ሃይማኖት፡ ፍጽምት፡ ወአንትሙሂ፡ ቅንቱ፡ ሰይ
 ፈክሙ፡ ወአጥብቡ፡ ልበክሙ፡ ወኢታደንግ፡ ነፍሰክሙ፡ አላ፡ ዕንቡ
 ወተወከሉ፡ በእግዚአብሔር፡ በከመ፡ ይቤ፡ መጽሐፈ፡ መዝሙር፡ በ፻
 ወ፳፡ በእግዚአብሔር፡ ተወከልኩ፡ ኢይፈርህ፡ ዕንለ፡ እመሕያው፡ ምንት
 ይፈስዩኒ፡ እግዚአብሔር፡ ይረድክኒ፡ ወአነ፡ እፌእዮሙ፡ ለጸላዕትየ፡ ወ
 ዓዲ፡ ይቤ፡ ነሎሙ፡ አሕዛብ፡ አገቱኒ፡ ወበስመ፡ እግዚአብሔር፡ ሞዕ
 ክዎሙ፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ደግሞ፡ በቁጣ፡ ያል፡ ታነብሩ፡ ልበክሙ፡ ድኅ
 ረ፡ ዘበንክሙ፡ አላ፡ አግብኡ፡ ልበክሙ፡ እንተ፡ ቅድሚክሙ፡ ኃበ፡ ዘ
 ቀዳሚ፡ ንብረቱ፡ ወአእትቱ፡ ፍርሐተ፡ እምላዕሌክሙ፡ አንሰኬ፡ መሐል
 ኩ፡ በእግዚአብሔር፡ ሕያው፡ ፈጣሬ፡ ሰማያት፡ ወምድር፡ ወለእመ፡ ኮነ
 ክረምት፡ ወለእመ፡ ኮነ፡ ሐጋይ፡ ከመ፡ ኢይትመየጥ፡ ውስተ፡ ሀገርየ፡
 እስከ፡ አሐልቆሙ፡ ለዕልዋን፡ በኃይለ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ አምላኪየ፡
 ወልደ፡ እግዚአብሔር፡ ወለእመኒ፡ ሞትነ፡ ወለእመኒ፡ ሐየውነ፡ ለእግዚ
 አብሔር፡ ንሕነ፡ አነኒ፡ አጽናእኩ፡ ልብየ፡ በክርስቶስ—ትርጉሙ፡ ከ
 መዝሙሪው፡ አንሥቶ፡ ምሥራቅም፡ ምዕራብም፡ ደቡብም፡ ሰሜንም፡
 ትግሬም፡ ጎጃምም፡ ወገራም፡ ዳሞትም፡ ሐድያም፡ የምነግራችሁን፡ ስ
 ሙኝ፡ እነሆ፡ ሁል፡ ጊዜ፡ እየተዋጋን፡ ብዙዎቼን፡ ገደልናቸው፡ የተረፉ
 ትንም፡ ቲንሾቼንም፡ ትልቆቼንም፡ ነገሥታቶቻቸውንም፡ ማረክናቸው፡
 ይኸንን፡ ሁሉ፡ ድል፡ ያገኘነው፡ በእግዚአብሔር፡ ኃይል፡ አይደለም፡ ?
 አሁንም፡ በነዚህ፡ በከሐዲዎች፡ ፊት፡ አትፍሩ፡ እግዚአብሔር፡ ስለኛ፡
 ይዋጋልናል፡ ጽኑ፡ እንጂ፡ አትጠራጠሩ፡ በሰይፍ፡ በመጡባችሁ፡ ሰይፍ፡
 አላችሁ፡ በቀስትና፡ በጦር፡ በመጡባችሁም፡ ቀስትና፡ ጦር፡ አላችሁ፡

እነዚህ ፡ የእግዚአብሔርን ፡ መላክተኛ ፡ (መሢሐን) የሚክዱ ፡ ክርስቶስን ፡
የማያውቁ ፡ አረመኔዎች ፡ የሚሉትን ፡ አልሰማችሁምን ፡ ክርስቲያኖችብ
ገድሉን ፡ ሰማዕት ፡ እንሆናለን ፤ እኛ ፡ ክርስቲያኖችን ፡ የገደልን ፡ እንደሆነን
ን ፡ ገነትን ፡ እናገኛለን። ነው ፡ የሚሉት ፡ እነዚህ ፡ ለሞት ፡ እንጂ ፡ ለድኅ
ነት ፡ ተስፋ ፡ የሌላቸው ፡ አረማውያን ፡ ከሐዲዎች ፡ ናቸው። እናንተስ ፡ አብን
ከወልድ ፡ ጋር ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስንም ፡ የምታውቁት ፡ በስሙ ፡ ተጠምታች
ሁ ፡ በደሙ ፡ የተቀደሳችሁት ፡ እነዚህን ፡ ከሐዲዎች ፡ ለምን ፡ ትፈሩዋቸ
ዋላችሁ ። ቀድሞ ፡ ስለኔ ፡ ለመዋጋት ፡ ልባችሁን ፡ አጽንታችኋል ፤ አሁን ፡
ግን ፡ መጽሐፈ ፡ ቀኖና ፡ ለእውነተኛዬቱ ፡ ሃይማኖት ፡ ሰይፍህን ፡ ምዘዝና
ከከሐዲና ፡ ከአረመኔ ፡ ጋር ፡ ተጋደል ፡ እንዳለ ፡ እናንተም ፡ አሁን ፡ ለክርስ
ቶስ ፡ ስትሉ ፡ ለውጊያ ፡ ጽኑ ። ሰይፋችሁን ፡ ታጠቁ ፡ ልባችሁን ፡ አጽኑ ፡
ነፍሳችሁን ፡ አታስደንግጡ ። ነገር ግን ፡ የመዝሙር ፡ (የዳዊት) መጽሐ
ፍ ፡ በ፲፭ኛው ፡ ቀጥር ፡ ላይ ፡ በእግዚአብሔር ፡ ታምኛለሁና ፡ የሰውን ፡ ል
ጅ ፡ ምን ፡ ያደርገኛል ፡ ብዬ ፡ አልፈራም ፤ እግዚአብሔር ፡ ስለሚረዳኝ ፡
ጠላቶቼን ፡ እመለከታቸዋለሁ ፡ (ሲወድቁ?) እንዳለው ፡ እናንተም ፡ በእግ
ዚአብሔር ፡ ታምናችሁ ፡ ጽኑ ። ደግሞም ፡ አሕዛብ ፡ ሁሉ ፡ ከበቡኝ ፡ በእግ
ዚአብሔር ፡ ስም ፡ አሸነፍኋቸው ፡ ብሏል። ከዚህ ፡ አያይዞ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡
በቁጣ ፡ ቃል ፡ ለሠራዊቱ ፡ እንዲህ ፡ አለ ፡ « ልባችሁን ፡ ቀድሞ ፡ እነበረበት
እፈታችሁ ፡ አድርጉት ፡ እንጂ ፡ ወደኋላ ፡ ወደ ፡ ዠርባችሁ ፡ አታድርጉት
(ወደ ፡ ፊት ፡ ቅደሙ ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ አትሸሹ ፡ ወይም ፡ ለጠላት ፡ ዠ
ርባችሁን ፡ አትስጡ ለማለት ፡ ይሆናል) ። ፍርሐትን ፡ ከልባችሁ ፡ አስወግዱ
እኔ ፡ ግን ፡ በአምላኪያ ፡ በእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ በኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡
ኃይል ፡ እነዚህን ፡ ከሐዲዎች ፡ ሳልጨርስ ፡ በጋም ፡ ቢሆን ፡ ክረምትም ፡
ቢሆን ፡ ወዳገሬ ፡ እንዳልመለስ ፡ ሰማይንና ፡ ምድርን ፡ በፈጠረ ፡ በሕያው
እግዚአብሔር ፡ ምያለሁ ፡ ልቤንም ፡ በክርስቶስ ፡ አፅንቻለሁ። »

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከተናገረ ፡ በኋላ ፡ አሁንም ፡ በተቻለ ፡
መጠን ፡ የወታደሩን ፡ ልብ ፡ ለማጽናት ፡ ሲል ፡ ቀጥሎ ፡ እንደዚህ ፡ አለ ፡
ደግሞ ፡ አማኑኤል ፡ የሚባል ፡ መነኩሴ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ሰው ፡ እንደዚ
ህ ፡ ሲል ፡ የላከብኝን ፡ ስሙ ፡ ልጄ ፡ ሆይ ፡ ይኸ ፡ የምነግርህ ፡ ሕልም ፡ ያ
ልሆነ ፡ ወይም ፡ አሰተኞች ፡ ነቢያት ፡ እንደሚያደርጉት ፡ ሐሰት ፡ ትንቢት ፡
የምነግርህ ፡ እንዳይመስልህ ፡ ነገር ግን ፡ ከቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ያወቅሁ
ትን ፡ ነው ። የእስላሞቹ ፡ መንግሥት ፡ ተፈጽሟል ። እስካሁን ፡ ለሚያል
ፍ ፡ መንግሥትና ፡ ለወርቅ ፡ ለብርና ፡ ለሽልማት ፡ (አልባሳት ፡ ክቡራት) ት
ዋጋ ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ የሐዋርያት ፡ መጽሐፈ ፡ ቀኖና ፡ በሰይፍህ ፡

ጫፍ ፡ ከከሐዲዎች ፡ ጋር ፡ ተጋደል ፡ እንዳለው ፡ አንተም ፡ ለክርስቶስ ፡
ስትል ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ገሥግሥ ፡ ከሐዲዎችንም ፡ ውጋቸው ፡ የምታሸንፋ
ቸው ፡ አንተ ፡ ነህና ፡ አትፍራቸው) ፡ ብለው ፡ መነኩሴው ፡ ላኩበኝ ፡
ስለዚህ ፡ እናንተም ፡ የምነግራችሁን ፡ ስሙኝ ፡ እነዚህን ፡ ከሐዲዎች ፡ ለም
ን ፡ ትፈሩዋቸዋላችሁ ፡ ልባችሁን ፡ በማጽናት ፡ እንጂ ፡ በፍርሐት ፡ የም
ታመልጡ ፡ አይምሰላችሁ ። ደግሞ ፡ የምነግራችሁን ፡ ምሳሌ ፡ ስሙ ። ማል
ከግራ ፡ ማል ፡ ጋራ ፡ ቢጣሉ ፡ ጎንደረት ፡ ያስታርቋቸዋል ። የላዕዳት ፡ ከ
ጊዳ ፡ ጋራ ፡ ቢጣሉ ፡ ዋልሳ ፡ ያስታርቋቸዋል ። እናንተ ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ወ
ዳጅ ፡ «በዘይትሐመወክሙ» አላችሁ ፡ ወይም ፡ በናንተና ፡ በእስላሞቹ ፡ መ
ካከል ፡ የሚያስታርቅ ፡ ወዳጅ ፡ አላችሁ? ፡ በፊትስ ፡ በኋላስ ፡ የአዋሽን ፡
ወንዝ ፡ ከተሻገርን ፡ ወዲህ ፡ የሠራነው ፡ ሁሉ ፡ መልካም ፡ አይደለምን ፡
እስኪ ፡ እናንተው ፡ ንገሩኝ ፡ ይኸንንም ፡ ካለ ፡ በኋላ ፡ በቁጣ ፡ ቃል ፡ እን
ደዚህ ፡ ብሎ ፡ ተናገረ «ከእንግዲህ ፡ ወዲያ ፡ እናንተ ፡ የምትሉትን ፡ በሉ ፡
እኔ ፡ ግን ፡ እስላሞቹን ፡ ሳልጨርስ ፡ ወዳገሬ ፡ እንዳልመለስ ፡ በሰማይ ፡ አ
ምላክ ፡ ምያለሁ» በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሠራዊቱ ፡ በንድ ፡ ቃል ፡ «ንጉሥ ፡ ሆይ ፡
አወን ፡ እንዳዘዝኸን ፡ እንሠራለን» ገር ፡ ግን ፡ ሁሉም ፡ እንዲቀናን ፡ ባርከን
ሲሉ ፡ መለሱለት ። እርሱም ፡ በቃሉ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ባረካቸው ፡ «የከሐ
ዲዎቹ ፡ ሰይፋቸውም ፡ ጦራቸውም ፡ ፍላግቸውም ፡ በላያችሁ ፡ ላይ ፡ አይ
ውደቅ ። የናንተ ፡ ግን ፡ ሰይፋችሁም ፡ ወደ ፡ ልባቸው ፡ ይግባ ፤ ጦርና ፡
ፍላግቸውም ፡ ወደልባቸው ፡ ይመለስ ፤ ጎራዲያችሁና ፡ ጦራችሁም ፡ እነ
ሱን ፡ ይምታ ። እናንተን ፡ እግዚአብሔር ፡ በጋሻው ፡ ከልሎ ፡ እየሠወረ ፡ ኃ
ይልንና ፡ አሸናፊነትን ፡ ይስጣችሁ» ፡ ሕዝቡም «አሜን ፡ ወአሜን ፡ ለይኩ
ን ፡ ለይኩን» ፡ ብሎ ፡ ተፈጸመ ።

ዲስኩሩ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ተፈጸመ ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ስማቸውን ፡
ያነሣኋቸው ፡ ሙሴ ፡ ገፍል ፡ ፔሩሾ ፡ ይኸን ፡ ያምደ ፡ ጽዮንን ፡ የጦርነት ፡
ታሪክ ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊ ፡ ተርጉመውታል። በተርጉማቸውም ፡ ውስጥ ፡ አል
ፎ ፡ አልፎ ፡ አንዳንድ ፡ ቲናንሽ ፡ ስሕተት ፡ አይጠፋበትም ።

ይኸንንም ፡ ያዒ ፡ ዓምደ፡ጽዮንን ፡ ዲስኩር ፡ ሲተረጉሙ ፡ እመገናኛለሁ
ው ፡ ላይ « ስምዑኒ ፡ እንግርክሙ ፡ ምሥራቅ ፡ ወምዕራብ ፡ ደቡብ ፡ ሰሜን ፡
ትግራይ ፡ ወጎንዝ ፡ ወገራሂ ፡ ወዳሞትሂ ፡ ወሐድያሂ ፡ ወእንተኩለሂ» በዓባ
ዕኑአኮኑ በኃይለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሞዕናሆሙ ... » የሚለውን ፡ ወደ ፡ ፈረ
ንሳዊ ፡ ሲተረጉሙ ፡ « Ecoutez-moi ! Lorsque nous avons fait la guerre
de tous côtés' dans l' Est'et' dans l' Ouest dans le Nord et dans le Midi
Lorsque nous avons combattu les gens des Tigres, du Godjam

አድምጠኝ! በምሥራቅም፣ በምዕራብም፣ በደቡብም፣ በሰሜንም፣ ጦርነት፣ ያደረግን፣ ጊዜ፣ ከትግሬም፣ ከጎጃምም... የተዋጋን፣ ጊዜ... ብለው፣ ተርጉመውታል። ምንም፣ እኚህ፣ ስለአትዮጵያ፣ ታሪክና፣ ጽሑፍ፣ እንደነ፣ ሉደልፍ፣ እንደነ፣ ብሩስ፣ እንደነ፣ ዲልማን፣ እንደነ፣ ረኔ፣ ጣሊት፣ እንደነ፣ ኢኛሲዮ፣ ጉዩዲ፣ እንደነ፣ ኮንቲኒዮሲኒ፣ የደከሙ፣ በዚህም ። ሙሉም ሥጋና፣ የሚገባቸውን፣ ይህ፣ ከዝንጋታ፣ እንጂ፣ ከስህተት፣ የማይቆጠረው፣ ትርጓሜ፣ ሊያስቀርባቸው፣ አይችልም። የውጭ፣ አገር፣ ሰዎች፣ ምንም፣ ጠንቅቀን፣ አወቅን፣ ቢሉ፣ የግዕዝና፣ የአማርኛ፣ ነግር፣ ጽሑፍ፣ እንደ፣ ጊዜ፣ ይሳሳታቸዋል፣ ከኤውሮፓ፣ ልዩ፣ የሆነውን፣ የግዕዝና፣ የአማርኛ፣ መንፈሱን፣ አሳቡን፣ ለመረዳት፣ ከዚያው፣ ከደንበኛው፣ አማራና፣ ከግዕዝ፣ አዋቂው፣ በቀር፣ የውጭ፣ አገርን፣ ዐዋቂ፣ ያሳስታል።

ነገር፣ ግን፣ የዚህን፣ ባሄ፣ ዓምደ፣ ጽዮንና፣ በይፋትና፣ በአዳል፣ ባላባቶች፣ መካከል፣ የተደረገውን፣ ጦርነት፣ በትክክል፣ ስንመለከተው፣ የትግሬ፣ የጎጃም፣ የዳሞት፣ ያማራ፣ የሸዋ፣ ሕዝብ፣ ከርሳቸው፣ ጋር ። ሆኖ፣ አዳሎቹንና፣ የይፋቱንና፣ የደዋሮን እስላሞች፣ ወታደርም፣ አጃቢም፣ ዝህንም ሆኖ፣ አብሮ ከመውጋት፣ በቀር፣ ትግሬም፣ ጎጃምም፣ ሸፍቶ፣ አልተዋጋቸውም። የነዚህም፣ አገር፣ ሕዝቦች፣ ከርሳቸው፣ ወገን፣ ለመሆን፣ የሚያስገድደው፣ የዘር፣ የቋንቋ፣ ይልቁንም፣ በዚያን፣ ዘመን፣ በጣም፣ የሚከበረው የሃይማኖት፣ እንደነት፣ ነው። አዳሎቹንና፣ ይፋቶቹን፣ እመሸፈት፣ የሚያደርሳቸው፣ የዘሩ፣ እንደነት፣ ሳይጠፋ፣ የእስላምን፣ ሃይማኖት፣ በመያዛቸውና፣ ክርስቲያንና፣ እስላም፣ በዚያን፣ ዘመን፣ በክፉ፣ ዓይን፣ እየተያየ፣ አንዱ፣ ያንዱን ሃይማኖት፣ ለመደምሰስ፣ ባለው፣ ፍላጎት፣ የተነሣ፣ ነው።

ይኛ፣ ደግሞ፣ ወደ፣ ዲስኩሩ፣ መጨረሻ፣ «... ስምዑ፣ አምሳለ፣ ዘእሚስል፣ ለክሙ፣ ሶበ፣ ይትበአሱ፣ ማል፣ ምስለ፣ ግራ፣ ማል፣ የዓርቆሙ፣ ጎንደረት፣ ወሶበ፣ ይትበአሱ፣ የላዕዳት፣ ምስለ፣ ጊኦ፣ የዓርቅዎሙ፣ ዋልሳ፣ አንትሙሂ፣ ብክሙ፣ በዝየ፣ ዐርክ፣ በዘይትሐመወክሙ፣ አው፣ ፍቁር፣ ከመ፣ ይግበር፣ ዕርቅ፣ ማዕከሌክሙ፣ ወማዕከለ፣ ተንባላት... » ያለውን፣ እኚህ፣ ሊቅ፣ አሳቡ፣ በፍጹም፣ አልገባኝም፣ ብለው፣ ራሳቸው፣ ገልጸው፣ ወደ፣ ፈረንሳይ፣ ሳይተረጉሙ፣ ዘለውታል። እኔም፣ ራሴታል፣ በታል፣ ግዕዙ፣ የሚለውን፣ ወደ፣ አማርኛ፣ ለመተርጎም፣ ከመሞከር፣ በቀር፣ አሳቡ፣ በትክክል፣ ስላልገባኝ፣ ለአንባቢ፣ ለማብራራት፣ አልቻልሁም። ይኸም፣ በዚያን፣ ዘመን፣ በሊቃውንትና፣ በቤተ፣ መንግሥት ሰዎች፣ ዘንድ፣ የተለመደ፣ ተረትና፣ ምሳሌ፣ በቀን፣ ብዛት፣ ተረስቶ፣

ለዛሬው ፡ ዘመን ፡ የማይገባ፡ይሆናል ። ወይም ፡ ዛሬ ፡ የሚገባቸው ፡ ወገኖች ፡ ይኖሩ ፡ ይሆናል ። እኔ ፡ ግን ፡ ለጊዜው ፡ የመሰለኝ ፡ ምናልባት ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ማል ፡ ግራ ፡ ማል ፡ ጎንደረት ፡ የላዕዳት ፡ ጊዳ ፡ ዋልሳ ፡ የሚባሉ የጦር ፡ ወይም ፡ የነገድ ፡ ክፍሎች ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚጣሉና ፡ የሚተራረቁ ፡ ወገኖችና ፡ ዘመዳሞች ፡ ይኖሩ ፡ ይሆናል ። ከእነዚህም ፡ አንደኛው ፡ ወገን ፡ ከደንደኛው ፡ ሲጣላ ፡ ሆስተኛው ፡ ያስታርቀዋል ። እኔም ዜጎቼ ፡ ከሆናችሁት ፡ ከናንተ ፡ ጋር ፡ ዜጎቼ ፡ የነበሩት ፡ ከናንተ ፡ ቢጣሉ ፡ ድል ፡ አድርጌ ፡ አስታርቃችኋለሁ ፡ (አገናኝቼ ፡ አንድ ፡ አደርጋችኋለሁ) ማለቱ ፡ ይሆን? እናንተ ፡ ግን ፡ እረስ ፡ በእርሳችሁ ፡ ግማሻችሁ ፡ አገራችን እንመለስ ፡ ግማሻችሁ ፡ አንዋጋ ፡ ብላችሁ ፡ እርስ ፡ በርሳችሁ ፡ ብትለያዩ ፡ «ብትጣሉ» ማስታረቁ ፡ ችግር ፡ ነውና ፡ አሳባችሁ ፡ አንድ ፡ ይሁን ፡ ማለቱ ይሆን? ወይስ ፡ ክርስቲያን ፡ ከክርስቲያን ፡ ቢጣሉ ክርስቲያን ፡ ያስታርቀዋል ፡ ካላሸነፋችሁ ፡ በቀር ፡ ከእስላም ፡ ስትጣሉ ማነው ፡ አስታራቂያችሁ ፡ ማለቱ ፡ ይሆን? አይታወቅም ። አሁን ፡ ግን ፡ ወደፊት ፡ ያለውን ፡ ጦርነት ከሚቀጥለውም ዕራፍ በቀጥታ ዜና ፡ መዋዕሉ የሚለውን ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፲፬ ።

አዲስ ዓመት ፡ ጽዮን ፡ ከአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ያደረገው ፡ ቋተኛው ፡ ትልቅ ፡ ጦርነት ።

«ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ ዓመድ ፡ ጽዮን ፡ በሐምሌ ፡ በመዝገመሪያው ፡ ቀን ፡ ከነሠራዊቱ ፡ ከሠፈሩ ፡ ተነሥቶ ፡ ስን ፡ የሚባለውን ፡ ወንዝ ፡ ተሻግሮ ፡ በሞራ ፡ ግሞራ ፡ አገር ፡ ደርሶ ፡ ሠፈር ፡ አደረገ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ከክርስቲያን ፡ ወገን ፡ የነበረችና ፡ ወደነዚያ ፡ ተሸጣ ፡ ሄዳ ፡ የነበረች ፡ ወደንጉሡ ሠፈር ፡ መጣችና ፡ «እስላሞቹ ፡ ሰማይ ፡ ቀልቶ ፡ ኃይለኛ ፡ ዝናም ፡ ከነፋስ ጋራ ፡ ሲዘንም ፡ ክርስቲያኖችን ፡ እንጨርሳለን ፡ ብለው ፡ አስበዋል ፡» አለችው ። በዚሁ ፡ ቀን ፡ የንጉሡ ፡ ድንኳንና ፡ ሠፈር ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ሳይቀር ፡ እስኪወድቅና ፡ እስኪበታተን ፡ ድረስ ፡ ኃይለኛ ፡ ዝናም ፡ ዘንሞ ፡ ነፋሱም ነፈሰ ፡ ሕዝቡ ፡ ሁሉ ፡ በፍርሐት ፡ ልቡ ፡ ታወከ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ የንጉሡ አዋጅ ፡ ነጋሪ ፡ በሠፈር ፡ እየዞረ ፡ እንደዚህ ፡ አለ ፡ «የክርስቲያን ፡ ሕዝብ ፡ ሆይ ፡ ዝናምንና ፡ ነፋስን ፡ ብታዩ ፡ አትደንግጡ ፡ ይህ ፡ እስላሞችን ፡ አሸንፈን ፡ የምናባርርበት ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ዘንድ ፡ የመጣልን ፡ ምልክት ፡ ነው» ይኸንንም ፡ አዋጅ ፡ ማስነገሩ ፡ የሕዝቡን ፡ ልብ ፡ ለማጽናትና ፡ ፍርሐትን ፡ ከልባቸው ፡ ለማስወገድ ፡ ሲል ፡ ነው ።

በዚችም ፡ ሌሊት ፡ በሐምሌ ፡ ፭ ፡ ቀን ፡ የሐዋርያት ፡ በዓል ፡ በዋለበት ቀን ፡ እስላሞቹ ፡ «ዕልዋን ፡» በሌሊት ፡ መጥተው ፡ የንጉሡን ፡ ሠፈር ፡ ከበቡ ፡ የንጉሡ ፡ ዘበኞችም ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ ጮሁ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ

ከድንኳኑ፡ ወጥቶ፡ ጥሩንባ፡ አስነፋ፡ ሠራዊቱም፡ እየተጨጨከ፡ ወደነ
ሱ፡ ሄደና፡ ተዋግቶ፡ በእግዚአብሔር፡ ኃይል፡ መለሳቸው። በሌሊት፡ ቀን
ደግሞ፡ ንጉሡ፡ ከዋናው፡ ሠፈር፡ ያንድ፡ ቀን፡ መንገድ፡ ርቆ፡ በሠፈረ
በት፡ ቀን፡ እስላሞቹ፡ የጦር፡ ሠራዊቱ፡ ወዳለበት፡ ሌሊት፡ መጥተው፡
ጦርነት፡ ገጠመሩ፡ ሠራዊቱም፡ ንጉሣችን፡ መጥቶ፡ እንዳያድንን፡ ወያኔት፡
ሂደ፡ እያሉ፡ ይጮኹ፡ ገጠመር፤ ንጉሡ፡ ይኸን፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ « ጸንታችሁ
ተዋጉ፡ ብዬ፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ ነገርኋችሁ፡ አሁንም፡ እነዚህን፡ ከሐዲዎች
ጸንታችሁ፡ ተዋጉዋቸው፡ ንጉሡ፡ ሠራዊቱን፡ እየጠራ፡ ወደ፡ ጦርነት፡
መላክ፡ ልማድ፡ ነበር፡ እናንት፡ ግን፡ እኔን፡ ወደጦርነት፡ ለመላክ፡ ትጠ
ሩኝ፡ ገጠመር፡ ያለኔ፡ መዋጋት፡ አይቻላችሁምን፡ ብሎ፡ ተቆጣቸውና፡
ወደጦርነቱ፡ ገባ፡ ተዋግቶም፡ ጠላቶቹን፡ አባረራቸው፡ እግዚአብሔርንም
እያመሰገነ፡ ወደድንኳኑ፡ ገባ ።

እንግዲህ፡ በንጉሡና፡ በሠራዊቱ፡ ላይ፡ የደረሰውን፡ ጦርነት፡ የም
ነግራችሁን፡ ስሙኝ፡ (የዘመኑ፡ ጸሐፊ፡ ነው፡ የሚገልጸው፡) ከግንቦት፡
ወር፡ እስከ፡ ሐምሌ፡ ወር፡ ሌትም፡ ቀንም፡ ዕረፍት፡ አልነበረም፡ ከወገ
ቡም፡ ትጥቁን፡ የፈታ፡ የለም ። ንጉሡም፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ እንደሌሎች
ነገሥታት፡ ሠራዊቱን፡ ብቻ፡ ወደጦርነት፡ ሳይሰድ፡ ራሱ፡ ቀንና፡ ሌሊት
ሳይተኛ፡ ትጥቁንም፡ ሳይፈታ፡ ጠንክሮ፡ እየተዋጋ፡ በእግዚአብሔር፡ ኃ
ይል፡ አሸንፎ፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ የነበሩት፡ ነገሥታት፡ ወደአልደረሱበት፡
አዳል፡ ወደ፡ ሚባለው፡ አገር፡ ይኸን፡ በመሰለ፡ ብርታት፡ ደረሰ ። በዚ
ህም፡ አገር፡ ምሥራቁና፡ ምዕራቡ፡ አይታወቅም፡ አገሩ፡ (በተለይ፡) ደ
ስ፡ ወሀው፡ ፋር፡ ይበላል ። በዚህም፡ ሰላ፡ የታቦቱ፡ ድንኳን፡ በተተከ
ለበት፡ ዙሪያ፡ ምሥራቁ፡ በዚህ፡ ነው፡ የለም፡ ምዕራቡ፡ ነው፡ እንጂ፡
ምሥራቁ፡ በዚህ፡ በኩል፡ አይደለም፡ እየተባባሉ፡ ከሀናቱ፡ ይጣሉ፡ ነበ
ር ። በዚህ፡ በከረምቱ፡ መካከል፡ በረሃው፡ እንደሳት፡ ሰውንም፡ እንስ
ሳውንም፡ ያቃጥል፡ ነበር። ወሀም፡ የለም፤ ቢኖርም፡ በሰው፡ እጅ፡ የተ
ቆፈረ፡ በጉድጓድ፡ የሚገኝ፡ የቆሸሸ፡ ወሀ፡ ነው፡ እንጅ፡ የጠራ፡ የሚወ
ርድ፡ ምንጭ፡ የለም፡ ይኸውም፡ ሆኖ፡ ያው፡ የሚጠጣው፡ እንደድርጎ
በልክ፡ እየተሰጠ፡ ነው ። ድንጋዩም፡ እንደሾህ፡ ይዋጋል ። የዚህም፡ አ
ገር፡ ሰዎች፡ እግራቸውን፡ ወደላይ፡ ራሳቸውን፡ ወደታች፡ ዘቅዝቀው፡
እንደ፡ እግር፡ በእጃቸው፡ ይሮጣሉ ። እንደዚህም፡ እየሆነ፡ ሁልጊዜ፡
ሌሊት፡ እየመጡ፡ የንጉሡን፡ ጦር፡ ይወጉ፡ ነበር፤ ነገር፡ ግን፡ በእግዚአ
ብሔር፡ ኃይል፡ እየተሸነፉ፡ ይመለሳሉ ። . . . ደግሞ፡ ንጉሥ፡ ዓምደ፡ ጽዮ
ንን፡ የወጉትን፡ የነዚህን፡ ሃይማኖት፡ የሌላቸውን፡ ሰዎች፡ ጦርነት፡ የም

ነግራችሁን ፡ ስሙኝ ። የነርሱንም ፡ ነገሥታትና ፡ መኳንንት ፡ ሠራዊትን
በንድነት ፡ አሳድሞ ፡ የተነሣው ፡ ነገሥታቱም ፡ መኳንንቱም ፡ በሊቀ ፡ ጳጳ
ስ ፡ አምሳል ፡ እንደ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሚያከብሩት ፡ መጠሪያ ፡ ስሙ ፡ ስ
ልሕ ፡ የሹመት ፡ ስሙ ፡ ቃዚ ፡ (ሳልህ ፡ ቃዲ ፡ ማለቱ ፡ ነው ፡) ይባላል ። ከ
ርሱም ፡ ጋር ፡ ለዚህ ፡ ጦርነት ፡ አብረው ፡ የተሠለፉት ።

የአዳል : 37.ሥ :

११७५ :

የበኩላ :

१७७८ :

የፈደራል :

၇၇၄၉ :

የኋላው ፡

የዙባ :

የሐርሳ :

የሆባት ፡

የተርፃፃፍ ፡

የአይዋ :

የአልብሮ :

የዘልክ :

የእስቲ :

የደቀኛ :

ከገበረኛ፡ በንጉሡ፡ ፈቃድ፡ ከተሾመ፡ በኋላ፡
የሽፈተውን፡ ገማልዲንን፡ ማለቱ፡ ይሆናል፡
መኳንንት

የድልህ፡

† የወርቅ፣

Ἰὲ ῥῶα :

፤ የሐርጎል ፡

፬ የከሶ :

Ἐν ὁρῶν :

፩ የተከረከ ፡

Ἐ. ῥᾶδ' ἔστιν ἄνθρωπος

የወደኋላ

፬ የኮሮ :

፪ የሚታሉት

የጤርካሶ :

EV76.

20 የክፍል :

RT 1000

E 9710-6 !

17. 91142.

፫ የስልጠን ፡	መኳንንት ፡
፫ የወርጠጥ ፡	»
፭ የዝርዋስ ፡	»
፲ የትማኬ ፡	»
፲፱ የተከው ፡	»
፭ የጎዳት ፡	»
፫ የጣዶዲክ ፡	»
፭ የአፍልአዶ ፡	»
፲፱ የዝዳ ፡	»
፭ የመገረት ፡	»
፫ የከምግዳዶ ፡	»
፩፻ የከሮሮ ፡	»
፭ የጊዳ ፡	»
፱ የአጥቂጥ ፡	»
፩ የግመሕጋር ፡	መከንን ፡
፩ የጉሪ ፡	»
፩ የጋቱር ፡	»
፩ የኢዘዘ ፡	»
፩ የስሐና ፡	»
፩ የገዝአ ፡	»
፩ የላዕላይ ፡ ዋዝ	»
፩ የታሕታይ ፡ ዋዝ	»
፩ የሐርያ ፡	»
፩ የሕድጉኤል ፡	»
፩ የወገረጸላ ፡	»
፩ የውርሳግ ፡	»
፩ የድጉን ፡	»
፩ የገመራር ፡	»
፩ የሚላዕ ፡	»
፩ የለግ ፡	»
፩ የታሕታይ ፡ ሐስያ ፡	»
፩ የላዕላይ ፡ ሐስያ ፡	»
፩ የዞት ፡	»
፩ የሐዶቂር ፡	»
፩ የክርክር ፡	»
፩ የመከዶ ፡	»
፩ የርግሬን ፡	»
፩ የመግዳሬ ፡	»
፩ የእድርስከ ፡	»
፩ የሆበት ፡	»
፩ የሕትፊ ፡	»
፩ የአተርሐ ፡	»

፩ የሊት ፡	መከፋፈል ፡
፪ የሶት ፡	"
፫ የድጉ ፡	"
፬ የከፍርሃ	"
፭ የዝግግ፡	"
፮ የዘተራ ፡	"
፯ የመየግብ ፡	"
፰ የጋዛክ ፡	"
፱ የዛሐዩ ፡	"
፲ የገልጣት ፡	"
፲፩ የይግዓመድ ፡	"
፲፪ የገርገፍጽ ፡	"
፲፫ የነጋኤን ፡	"
፲፬ የአትጉት ፡	"
፲፭ የወሪ ፡	"
፲፮ የወረሶ ፡	
፲፯ የሂግራ ፡	መከፋፈል ፡
፲፰ የስረር ፡	"
፲፱ የጠርክቦ ፡	"
፳ የአደራ ፡	"
፳፩ የኪያሪ ፡	
፳፪ የሞራ ፡	መከፋፈል ፡
፳፫ የላዕላይ ፡ በከላ ፡	መከፋፈል ፡
፳፬ የታሕታይ ፡ በከላ ፡	"
፳፭ የገበላ ፡	"
፳፮ የግደሬም ፡ ጋድ ፡	"
፳፯ የቀረሞሌ ፡	"
፳፱ የጋስኩር ፡	"
፴ የማሉኬ ፡	መከፋፈል ፡
፴፩ የዘጋማካስ ፡	"
፴፪ የይደጎል ፡ አርጊ ፡	"
፴፫ የአዊሳ ፡	"
፴፬ የደቢሆርመይ ፡	"
፴፭ የደቢሐዳላ ፡	"
፴፮ የጠይቢት ፡	"
፴፯ የዚባ ፡	"
፴፰ የጦባ ፡	"
፴፱ የገመአላጉባ ፡	"
፵ የአርጊ ፡	
፵፩ የመርመራ ፡	መከፋፈል ፡
፵፪ የከልሴር ፡	
፵፫ የጉሬ ፡	መከፋፈል ፡
፵፬ የስንዲዘሐዘር ፡	"

፱ የተለግ ፡	መኳንንት ፡
፲ የአረጦ ፡	"
፳ የማሎ ፡	መከፋፋ ፡
፳፻ የአፋብ ፡	መኳንንት ፡
፳፻ የመኳ ፡ ተልፋል ፡	
፱ የአግዮር ፡	"
፲ የብላሳ ፡	"
፯ የሐዊ ፡	"
፲ የአፈር ፡ ዳቦ ፡	"
፱ የአገቦት ፡	"
፳፻ የአድቢን ፡	"
፳፻ የዘረብኪ ፡	መከፋፋ ፡
፳፻ የዘርውስን ፡	"
፳፻ የቂሕብር ፡	"
፳፻ የይጦሮቅን ፡	"
፳፻ የዝጉዕ ፡	"
፳፻ የዝውቀድ ፡	"
፳፻ የዝዊ ፡	"
፳፻ የአውሶ ፡	"
፳፻ የሐርገዩ ፡	"
፳፻ የአያዝ ፡	"
፳፻ የመቀር ፡	"
፳፻ የስሪ ፡	"
፳፻ የመቆዝ ፡	"
፳፻ የእስጌር ፡	መኳንንት ፡
፳፻ የየከባይን ፡	መከፋፋ ፡
፳፻ የአይቲን ፡	"
፳፻ የአስላል ፡	"
፳፻ የጉርዛልን ፡	"
፲፱ የግራን ፡	መኳንንት ፡
፲ የጋልፋአኪ ፡	"
፳፻ የነጌቤሄ ፡ ጌራ ፡	"
፳፻ የመካይጋር ፡	መከፋፋ ፡
፳፻ የነገብደሐላ ፡	"
፳፻ የተርሳ ፡	"
፱ የከንመነጋ ፡	መኳንንት ፡
፳፻ የዝእሙልን ፡	"
፳፻ የዘኡብረስን ፡	መከፋፋ ፡
፳፻ የዱልን ፡	"
፳፻ የመርጦላት ፡	"
፳፻ የስዩ ፡	"
፳፻ የዳፍረታ ፡	"
፳፻ የትሙዝ ፡	መኳንንት ፡

፩	የተቦኪ :	መከፋፋ :
፪	የታሕታይ : ጠሳ :	”
፫	የእኬላ :	”
፬	የጠርሐሳብ :	”
፭	የዝፍግጊ :	መኳንንት :
፮	የስኮት :	”
፯	የሐረር :	”
፰	የዘቢልጊ :	”
፩	የመዳየት :	መከፋፋ :
፪	የብርሐ :	”
፫	የሜትራ :	”
፬	የፍጹስፋራ :	”
፭	የስጣ :	”
፮	የበረጣ :	መኳንንት :
፯	የጠሰና :	”
፰	የጎሶት :	”
፩	የአቱርገረዝ :	”
፪	የሚኮስ :	”
፫	የስርወዴ :	”
፬	የወጣ :	”
፭	የእገላ :	”
፮	የኤልሳዕ :	”
፩	የምጋ :	መከፋፋ :
፪	የጋሶር :	”
፫	የዘላብ :	”
፬	የግፊ :	”
፭	የሰበክ :	መኳንንት :
፮	የወኪል :	መከፋፋ :
፩	የዱለም :	”
፪	የእላልቆባ :	”
፫	የጉላን :	”
፬	የንፊላ :	”
፭	የዘን :	”
፮	የሐሪ :	”
፩	የኤላት :	”

የዘላን : መኳንንት ፥

፩	የእጉርባ	መከፋፋ :
፪	የምጥሐና :	”
፫	የፍቅራሚራ :	”
፬	የደለን :	”
፭	የአይፍሎ :	»
፮	የግወልጥወልጥ :	»

፩ የወተልጣ :	መከፋፈል
፪ የድንከራ ልብ :	"
፫ የአከርሶ :	"
<hr/>	
፬ የብልጽግ :	የገበል : መኳንንት +
፭ የመይረባስ :	መከፋፈል :
፮ የሐርባ :	"
፯ የአይደም :	"
፱ የዘርሕ :	"
፲ የሐዘን :	"
፳ የአጭሳ :	"
፳፩ የሀበንዘገል :	"
፳፪ የበልሐክ :	"
፳፫ የአላጦር :	"
፳፬ የአሉላ :	"
፳፭ የገር : በአዶ :	"

የነዚህ : ነገሥታትና : የመኳንንት : ቀጥር : ዘላንና : ገበል : ሳይጨመር :
 መር : ፪፻፲፱፻፳፱ : ነው ። መስጊዳቸው : የዘላንና : የገበል : ሳይጨመር :
 ፲፪፻፵፱ : ነው ።

ከነዚህም : ጋር : ከዚህ : ቀድሞ : ንጉሡ : ዓምደ : ጽዮን : ከእሥራት : ፈትቶ : በወንድሙ : በሰብረዲን : እግር : የሾመው : ግማለዲን : (ግማል : አድ : ዲን :) ከነዚህ : ነገሥታትና : መኳንንት : ጋር : በምክር : ተባብሮ : ከንጉሡ : ሸፈተ ። ወዲያውም : ለአዳሉ : ንጉሥ : እንደዚህ : ሲል ላከበት : ሰላም : ላንተ : ይሁን : ለታላቅነትህም : (ለዕበይክ) ምክሬን : ስማ : ነገራንም : አድምጥ፤ እነሆ : የክርስቲያኑ : ንጉሥ : ሊወጣበት : በማይቻለው : በጠባብ : መንገድ : መጣ። አንተ : ግን : ለራስህ : ከነዚህ : ከሁለቱ : መንገዶች : አንደኛውን : ምረጥ ። ግብርና : ገጸ : በረከት : ትሰጠው እንደሆነ : ገጸ : በረከት : ለመስጠት : ወደዚህ : የምትሰጠው : ነገር : ያለህ : እንደሆነ : ሚስትህንና : ልጆችህን : ያለህን : ሁሉ : ስጠው። ከአንተ : በፊት : የነበሩት : አባቶችህ : ያላደረጉትን : ይኸን : ሁሉ : ያደረግህ : እንደሆነ : ከአንተና : ከዘር : ዘርህ : ለዘላለም : ባርነት : አይወጣም ።

እሁን : ግን : የምትሠራውን : በጥበብ : አስተውል። በሰይፍ : በቀስት : በጋሻ : በጦር : በንክሴ : (አርማህ) በብረትና : በዱላ : የሚዋጉትን : ሠራዊትህን : ሰብስብ። እኔም : የእግረኛና : የፈረሰኛ : ወታደራት : ይገር : እመጣና : ዙሪያውን : ከበን : አንድም : ሳናስተርፍ : እንጨርሰዋለን።

የአዳል ፡ ንጉሥ ፡ ይኸን ፡ ሰምቶ ፡ ነው ፡ እነዚህን ፡ ሁሉ ፡ ነገሥታትና
 መኳንንት ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ ከነሕዝባቸው ፡ የሰበሰባቸው ፡ እነዚህንም ፡
 ለመሰብሰብ ፡ አራት ፡ ወር ፡ ፈጀበት ፡ እግዚአብሔር ፡ እንጂ ፡ ሰው ፡ ሊቆጥ
 ረው ፡ የማይቻለውን ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሠራዊቱን ፡ ባየ ፡ ጊዜ ፡ በነፍሱ ፡ ከ
 ራ ፡ ፈርዖን ፡ የግብፁ ፡ ንጉሥ ፡ በሙሴ ፡ ላይ ፡ በሰይፍ ፡ እገድላለሁ ፡ በእ
 ጄ ፡ እፈርድበታለሁ ፡ ነፍሴንም ፡ በምርኮ ፡ አጸግባታለሁ ፡ እንዳለው ፡ ሰናክ
 ሬምም ፡ በውኑ ፡ ከእጄ ፡ የሚያድን ፡ አምላክ ፡ አለህን ፡ ብሎ ፡ በሕዝቅያ
 ስ ፡ ላይ ፡ እንደከራበት ፡ ይኸም ፡ የሰይጣን ፡ ወዳጅ ፡ የሆነው ፡ ከሐዲ ፡ በ
 ክርስቶስ ፡ ስም ፡ ላይ ፡ ከራ ፡ (ታበየ) የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ ኢየሱስ ፡ ክ
 ርስቶስ ፡ ያለበትን ፡ የድንኳን ፡ መቅደስ ፡ (ደብተራ ፡ መርጡል ?) ለራሴ ፡
 መስጊድ ፡ አደርገዋለሁ ፡ በውስጡ ፡ የሚገኘውንም ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ የ
 ተቀደሱትንም ፡ አልባሳት ፡ ለቤቴ ፡ አደርገዋለሁ ፡ ክርስቲያኖቹንም ፡ ከነን
 ጉሣቸው ፡ አጥፍቼ ፡ ያጠራቀሙትን ፡ ገንዘብ ፡ ግመልና ፡ ከብት ፡ ለሠራዊቱ
 አካፍለዋለሁ ፡ ንግሥት ፡ (እቴጌ) ፡ ገዢን ፡ መንገሣንና ፡ ዕቁባቶቹን ፡ ሴቶ
 ቹንም ፡ ልጆቹንም ፡ እህል ፡ ፈጭ ፡ አደርጋቸዋለሁ ፡ አለ ።

ይኸንን ፡ ካለ ፡ በኋላ ፡ ተነሡ ፡ የምርኮው ፡ ገንዘብ ፡ ለክፍያ ፡ እንዳ
 ያንሰን ፡ የይፋቱ ፡ ንጉሥ ፡ (ገማልዲን) ሰይመጣ ፡ ብቻችንን ፡ የክርስቲያኑ
 ን ፡ ንጉሥ ፡ እንወጋው ፡ ብሎ ፡ ለነገሥታቱና ፡ ለመኳንንቱ ፡ ለሠራዊቱ
 ም ፡ ሁሉ ፡ ነገራቸው... ስለዚህ ፡ በዚሁ ፡ ተስማምተው ፡ የአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡
 እነዚያን ፡ ሁሉ ፡ ነገሥታትና ፡ መኳንንት ፡ ይዘ ፡ መጥቶ ፡ ሐምሌ ፻፲፱ ፡ ቀን ፡
 ዓርብ ፡ ሠራዊቱ ፡ በሌለበት ፡ ሰዓት የዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ ሠፈር ፡ ከበቡ ።

የንጉሡ ፡ የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ሠራዊት ፡
 ቀስተ ፡ ንሀብ ፡ አለቃቸው ፡ ሰመይሸሐል ፡
 ተኩላ ፡ (ትርጉሙ ፡ ጽኑዓን) ፡ አለቃቸው ፡ ሸዋ ፡ ረዓድ ፡
 ከረም ፡ የሚባሉት ፡ የግራና ፡ የቀኝ ፡ ፈረሰኞች ፡ አለቆቻቸው ፡ ድ
 ምአላና ፡ ድግና ።
 ባርያ ፡ አለቃቸው ፡ አንጎታይ ፡
 ሐረብ ፡ ጎንዳ ፡ አለቃቸው ፡ አወፊ ፡ ወገዝል ፡
 ፀዋርያነ ፡ ወርመት ፡ ዓቢያን ፡ አለቃቸው ፡ ዘአዶናዊ ፡
 ፀዋርያነ ፡ ንገሬ ፡ (አንግሬ) አለቃቸው ፡ አምላክ ፡ ጽንሐ ፡
 የቀኝና ፡ የግራ ፡ ፀዋርያነ ፡ ወርመት ፡ አለቆቻቸው ፡ ትዕይንተይ ፡ ና ፡
 ሐግተጐንይ ።

ገግግም፡ (ገግግም)፡ የግራና፡ የቀኝ፡ አለቆቻቸው፡ ዋድላይ፡ ና፡ ሐርበ፡ አገራ፡ (ሐርበአገራ) ።

ዳሞት፡ አለቃቸው፡ ማርክሰወይ፡ (ማርክሰወይ)፡

ዐዋርያነ፡ አስይፋት፡ (ሰይፈ፡ ገግግሬ)፡ አለቃቸው፡ ሐርብ፡ ጽስምዳ፡ ዐዋርያነ፡ መንበር፡ (ወምበር፡ ተሸካሚ፡)አለቃቸው፡ እኩንዕዱ፡ አኩንኢዱ።ዐዋርያነ፡ መነሳንስት፡ (ጭራ፡ያኸ፡)አለቃቸው፡ ብሕት፡ አከለ(ብሕት፡ ለክላ) ።

ገግግም፡ ፈረሰኛ፡ አለቃቸው፡ ወድም፡

እለ፡ ይፀውሩ፡ ወልታ፡ (ሠራዊት፡ ፀሊማን) (ድንኳን፡ ተሸካሚ) አለቃቸው፡ ጉድፈይ ።

እነዚህ፡ ሁሉ፡ የንጉሥ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ የቀኝና፡ የግራ፡ ፍሬትና፡ የኋላ፡ ጦር፡ የአምሐራ፡ የሸዋ፡ የገግግም፡ የዳሞት፡ ሠራዊት፡ ለውጊያ፡ የተዘጋጁ፡ በብርና፡ በወርቅ፡ በሽልማት፡ ያስገጣቸው፡ ቀስተኛና፡ ጦረኛ፡ የእግረኛና፡ የፈረሰኛ፡ ወታደሮች፡ ናቸው ። እነዚህም፡ ሁሉ፡ ወታደሮች፡ ወደጦርነት፡ በገቡ፡ ጊዜ፡ ሕዝቅኤል፡ ነቢይ፡ የመላእክትን፡ ድምፅና፡ ጩኸታቸውን፡ ሰማሁ፡ እንዳለው፡ እንደአሞራ፡ የሚበሩ፡ እንደሚዳቋ የሚርጡ፡ እግራቸው፡ እንደናዳ፡ ድንጋይ፡ የሚሸከረከር፡ ናቸው ። እነርሱም ለዚህ፡ ጦርነት፡ ንጉሡ፡ እምነቱን፡ የጣለባቸው፡ ስለሆነ፡ በሌላ ፡ ክፍል፡ እንዲዋጉ፡ ልኳቸው፡ በዚህ፡ ጊዜ፡ በአጠገቡ፡ አልነበሩም ። በዚያው፡ በየሄዱበት፡ አገር፡ ከሌሎች፡ አረማያውን፡ ጋር፡ ይዋጉ፡ ነበር ፡ እንጂ፡ በንጉሡ፡ በኩል፡ የሆነውን፡ ሁሉ፡ አያውቁም፡ ነበር። ግን፡ ንጉሡ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በዚህ፡ ጊዜ፡ አሞት፡ በድንኳኑ፡ ውስጥ፡ አልጋው፡ ላይ፡ ተኝቶ፡ ነበር ። ከሰባት፡ ቀን፡ ገጥሞሮ፡ አልበላም፡ አልጠጣም ። በዚህ፡ ጊዜ፡ በአጠገቡ፡ ያለውን፡ ዘና፡ የማኑ፡ የሚባለውን፡ ሊቀ፡ ንዑሳን፡ (የልፋኝ፡ አሸከር፡ አለቃ)፡ ሂድና፡ ለውሾች፡ የሚሰጥ፡ ሥጋ፡ አውሬ፡ አድነህ፡ አምጣ፡ ብሎ፡ አዘዘው፡ እርሱም፡ አውሬ፡ ፍለጋ፡ ሲጓዝ፡ የአዳሎቹ፡ ጦር፡ ሲመጣ፡ አየ፤ በዚያን፡ ጊዜ፡ አደኑን፡ ትቶ፡ ወደ፡ ንጉሡ፡ «ከመላው፡ ሠራዊትህ፡ የሚበልጥ፡ ጦር፡ እነሆ፡ መጣ፤ ስለዚህ፡ ወዳንተ፡ ተመልሰን፡ ከአንተ፡ ጋር፡ ብንሞት፡ ይሻላል» ፡ ብሎ፡ ላከ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ ንጉሡ፡ ይኸንኑ፡ ለማረጋገጥ፡ ሌሎች፡ ፈረሰኞች፡ ሄደው፡ አይተው፡ የነዚያን፡ የጦር፡ ብዛት፡ ስልለው፡ እንዲመለሱ፡ ላካቸው፡ እነርሱም፡ ሄደው፡ ሰማይን፡ እንደሚሸፍን፡ ጉም፡ መሬትን፡ ሁሉ፡ እንደሚያለብስ፡ አንበጣ፡ የመሰለውን፡ የነዚያን፡ ጦር፡ ባዩ፡ ጊዜ፡ ዓይናቸው፡ ጨለመ፤ ልባቸውም፡ ጠፋ(ደነገጡ)፡ ወደ፡ ንጉሡም፡ ተመልሰው፡ እንደዚህ፡ አሉት፡ «የነ

ዚህን ፡ ሠራዊት ፡ ብዛት ፡ መሬት ፡ ሁሉ ፡ ሊሸከመው ፡ አይችልም ፡ ከወሰን ፡ እስከ ፡ ወሰን ፡ ዠምሮ ፡ የመላው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሠራዊት ፡ ትልቁም ፡ ቲንሹም ፡ ተሰብስቦ ፡ ቢመጣ ፡ እነዚህን ፡ ተዋግተን ፡ መመለስ ፡ አንችልም።»

ይኸን ፡ ንግግር ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ከመኝታው ፡ ተነሥቶ ፡ እንደታመመና ፡ እንደደከመ ፡ ወደውጭ ፡ ሊወጣ ፡ ፈለገ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ከሕመሙ ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፡ እግሩም ፡ መቆም ፡ ወገቡንም ፡ መታጠቅ ፡ አቃተውና ፡ ወደቀ ፡ ከዚያ ፡ አሸከሮቹ ፡ አንሥተው ፡ የጦር ፡ መሣሪያውን ፡ አስታጠቁትና ፡ እየተንገደገደ ፡ ከሠፈሩ ፡ ወጣ ። ሁለቱ ፡ ንግሥቶች ፡ (ሁለቱ ፡ ሚስቶች ፡ ማለቱ ፡ ነው) በዕንባ ፡ እየተላቀሱ ፡ እየተከተሉ ፡ እንደዚህ ፡ አሉት «እንደቀድሞ ፡ የሚሮጥ ፡ እግር ፤ ቀስት ፡ ደግኖ ፡ የሚወረውርና ፡ ጦርና ፡ ጋሻ ፡ የሚይዝ ፡ እጅ ፡ አለህን? ፈረስ ፡ ለመውጣትስ ፡ ነፍስህ ፡ (ሰውነትህ) ፡ ደክማ ፡ የለምን? ንጉሡም ፡ «እኔ ፡ እንደሴት ፡ (እድንኳን ፡ ውስጥ?) ፡ አልሞትም ፡ እንደ ፡ ተጋዳይ ፡ አርበኛ ፡ አማሟትን ፡ አውቃለሁ» ፡ ብሎ ፡ መንገዱን ፡ ይቀጥል ፡ ዠመር ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ታናሹቱ ፡ ንግሥት ፡ ለታላቂቱ ፡ ንግሥት ፡ (እቴጌ) ፡ ስለክርስቶስ ፡ ብለሽ ፡ ያዥው ፡ እንጂ ፡ አትልቀቂው ፡ ብትላት ፡ ታላቂቱ ፡ «አረመኔዎቹ ፡ እመኝታው ፡ ሊገድሉት ፡ ሲመጡ ፡ እይዘዋለሁን? ፡ አላደርገውም ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ይሂድና ፡ እንደ ፡ ወንድ ፡ ይመት» እያለቻት ፡ ሁለቱም ፡ ንጉሡን ፡ ሁለተኛ ፡ እንደማያገኙት ፡ ተስፋ ፡ ቆርጠው ፡ ሲላቀሱ ፡ ንጉሡ ፡ ፊቱን ፡ ወደነሱ ፡ አዙሮ ፡ «ሂዱ ፡ ግቡ ፡ አትከተሉኝ» አላቸውና ፡ እምነቱን ፡ በሚገድልና ፡ በሚያድን ፤ በሚቀጣና ፡ ይቅር ፡ በሚል..... በእግዚአብሔር ፡ አድርጎ ፡ ሂደ..... ሕመሙንም ፡ ድካሙንም ፡ ረሳው ። ሁለት ፡ አፍ ፡ «ጸሎትና ፡ ስለት» ፡ የሆነውን ፡ ሰይፍ ፡ ታጥቆ..... ካህናቱን ፡ ወደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ጸልዩ ፡ እኔንም ፡ በጸሎታችሁ ፡ አትርሱኝ ፡ አለና ፡ ከሠፈር ፡ ወደውጭ ፡ ወጣ ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ታላቂቱ ፡ ንግሥት ፡ ተከትላ ፡ ስትወጣ ፡ የቀሩትም ፡ ንግሥትና ፡ ዕቁባት ፡ ተከታትለው ፡ እየተመለከቱ..... ሲያዩ ፡ ትንሷ ፡ ንግሥት ፡ ለትልቂቱ ፡ «ልጆቼን ፡ እንግዲህ ፡ ምን ፡ ላድርጋቸው ፡ ታቦቱ ፡ ወዳለበት ፡ ድንኳን ፡ እያየ ፡ እንዲጠብቃቸው ፡ ልተዋቸውን ፡ ወይስ ፡ ወደ ፡ ማኅፀኔ ፡ መልሼ ፡ ልዋጣቸውን ፡ ወይስ ፡ ከነሕይወታቸው ፡ መልሼ ፡ እመሬት ፡ ልቅበራቸውን?..... ወይስ ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ እንዲሞቱ ፡ ላምጣቸውን?» ብትላት ፡ ታላቂቱ ፡ «እዚህ ፡ ብታመጫቸው ፡ ምን ፡ ያደርጋል ፡ ይልቅስ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ አይ

ሰብ ፡ ክርስቶስ ፡ ወዳለበት ፡ ወደ ፡ ድንኳኑ ፡ ውሰዳቸውና ፡ በዚያ ፡ እነዚህ
አረማውያን ፡ ይግደሉዋቸው ፡ ብትላት ፡ ወደዚያ ፡ ወሰደቻቸውና ፡ በታላቁ
እግር ፡ አስቀመጠቻቸው ።

ንግሥቶችና ፡ ዕቁባዮች ፡ ንጉሡ ፡ ብቻውን ፡ ሆኖ ፡ በዩት ፡ ጊዜ ፡ ጌ
ታችን ፡ መጥፋቱ ፡ ነው ፡ እንግዲህ ፡ ወየልን ፡ እያሉ ፡ መራራ ፡ ለቅጥ ፡ አለ
ቀሱ። ንግሥት ፡ ዝን፡መንግሥት ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ አንጋጣ ፡ እንደዚህ ፡ ብላ
ጸለየች ፡ አእግዚአብሔር ፡ አምላክ ፡ ሸኤል ፡ ቅዱሳን ፡ ገባሬ ፡ ተአምራት ፡ ወ
መንክራት.....ሸኤልን ፡ ከፈርዖን ፡ ሶስናን ፡ ከዳኞች ፡ እጅ ፡ ዳንኤልን ፡ ከ
አንበሳ ፡ አፍ ፡ የአዳንካቸው ፡ ሁሉን ማድረግ ፡ ይቻላል ፡ አሁንም ፡ የባሪ
ያዩቱን ፡ ለቅሶና ፡ ጩኸት ፡ ስማ ። ይኸን ፡ በርያህን ፡ ያነገሥኸው ፡ አን
ተ ፡ አይደለህምን ፡ ሁሉን ፡ ሰጭ ፡ ሁሉን ፡ ነሽ ፡ አንተ ፡ አይደለህምን ፡ ለፋ
ጫ ፡ የሰጠኸው ፡ እግር ፡ ለመዳሰሻ ፡ የሰጠኸው ፡ እጅ ፡ በበሽታ ፡ ተቀጠ
ቀጠ ። ሞቱን ፡ እንኳን ፡ እንዳያዩ ፡ በፊቱና ፡ በኋላው ፡ የሚሰለፉት ፡ የጦር
፡ ሠራዊቱ ፡ ክርሱ ፡ ጋር ፡ የሉም ። በኃጢአቱ ፡ ዛሬ ፡ ልትቀጣው ። ነውን
የሰውን ፡ ኃጢአት ፡ ከተቆጣጠርህ ፡ አንድም ፡ የሚድን ፡ አይገኝም ። ስለ
ዚህ ፡ በርያህን ፡ ከነዚህ ፡ ከአረማውያን ፡ አድነው ፡ ልትገድለው ፡ ፈልገህ ፡
እንደህን ፡ አንተው ፡ በእጅህ ፡ ግደለው ፡ እንጂ ፡ በነዚህ ፡ ስምህን ። በማያ
ውቁት ፡ በአረማውያን ፡ እጅ ፡ አሳልፈህ ፡ አትስጠው ፡ ሥጋህንና ፡ ደምህ
ን ፡ አስብ ፡ እንጂ ፡ የርሱን ፡ ኃጢአትና ፡ ክፉ ፡ ሥራ ፡ አትመልከት ፡ የሰው
ን ፡ (የኃጢአተኛውን) ፡ ድኅነቱን ፡ (መመለሱን) ፡ እንጂ ፡ ሞቱን ፡ አትፈ
ልግም ።

ይኸን ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ አንጋጣ ፡ ከጸለየች ፡ በኋላ ፡ ፊቷን ፡ እርሱ ፡ ወ
ዳለበት ፡ አዙራ ፡ እርሱን ፡ እያየች ፡ በታላቅ ፡ ቃል ፡ እንዲህ ፡ አለች ፡ እንዴ
ት ፡ ያለ ፡ ፍላግ ፡ ይሆን ፡ በላይህ ፡ የሚወድቀው ፡ እንዴት ፡ ያለ ፡ ጦር ፡ ነ
ው ፡ የሚወጋህ ፡ እንዴት ፡ ያለ ፡ ሰይፍ ፡ ይሆን ፡ የሚመታህ ፡ ሞትህ ፡ ከ
መኳንንቶችህና ፡ ከሠራዊትህ ፡ ጋር ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ስላንተ ፡ ምንም ፡ አላዝ
ንም ፡ ነበር ።

አሁን ፡ ግን ፡ ስላንተ ፡ የማዝነውና ፡ የማለቅሰው ፡ የሚረዳህ ፡ ሳይኖር ፡ ብቻህን ፡ በመሆንህ ፡ ነው ። ቀድሞ ፡ ወደ ፡ ጦርነት ፡ ስትሄድ ፡ ሁለመና
ህን ፡ እስም ፡ ነበር ፤ ዛሬ ፡ ግን ፡ እጅህንም ፡ እግርህንም ዲያንህንም ፡ አ
ልሳምሁም ፤ ወየው ፡ ለኔ ፡ ሞትህን ፡ ሳላይ ፡ እንድትሞት ፡ ዛሬ ፡ ለኔ ፡ ሞትን

ማን ፡ በሰጠኝ ፡ እያለች ፡ ዕንባዋን ፡ በጉንጫ ፡ ላይ ፡ እያወረደች ፡
ስታለቅስ ፡ ሴቱም ፡ ሽማግሌውም ፡ ሕፃኑም ፡ ወጣቱም ፡ ከርሷ ፡ ጋር
አብረው ፡ በራሳቸው ፡ ላይ ፡ አመድ ፡ እየበተኑ ፡ አለቀሱ ንጉሡም ፡ ባ
ለበት ፡ ሆኖ ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ አንጋጦ ፡ እጆቹን ፡ ዘርግቶ ፡ መሐሪው ፡ ኃያሉ
እግዚአብሔር ፡ ሆይ . . . ሕዝብህን ፡ በኃጢአቱ ፡ ምክንያት ፡ አታጥፋው ፡
ነገር ፡ ግን ፡ በምሕረትህ ፡ ማረው እኔን ፡ ግን ፡ ደስ ፡ የሚልህን ፡ አድ
ርግብኝ ፡ አለ ። ይኸንንም ፡ ሁሉ ፡ የጸለየው ፡ ወንጌል ፡ መልካም ፡ እረኛ ፡
ስለ ፡ በጉቹ ፡ ራሱን ፡ ይለውጣል ፡ እንዳለው ፡ ለሕዝቡ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡
ስለራሱ ፡ አይደለም ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የአረመኔዎቹ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ሰይፋቸውን ፡ እንደ
መብረቅ ፡ እያብለጨለጨ ፡ ቀስታቸውን ፡ ደግነው ፡ ጦርና ፡ የብረት ፡ አንካ
ሴያቸውን ፡ በእጃቸው ፡ እንደያዙ ፡ እንደሰማይ ፡ ከዋክብት ፡ እንደ ፡ አንበ
ጣ ፡ እንደ ፡ ባሕር ፡ እሸዋ ፡ በርክተው ፡ በክረምት ፡ ሰማይን ፡ እንደ ፡ ሚሸ
ፍን ፡ ደመና ፡ መስለው ፡ ድምጻቸው ፡ ነፋስ ፡ እንዳወከው ፡ የባሕር ፡ ማዕበል
ቃላቸው ፡ በዝናም ፡ ጊዜ ፡ እንደሚጮህ ፡ መብረቅና ፡ ነገድንድ ፡ ሆኖ
በጨኸታቸው ፡ መሬትን ፡ ተራራን ፡ እያነቃነቁ ፡ መጡ ። አንባቢ ፡ ሆይ ፡ የ
ምነግርህን ፡ ሁሉ ፡ ከንቱ ፡ (ተረት) ሳታስመስልብኝ ፡ ስማኝ ፤ ለኔ ፡ እንደ ፡ መ
ሰለኝ ፡ እነሱ ፡ ሲሮጡ ፡ ከነርሱ ፡ ጋር ፡ ዛፋም ፡ ተራራውም ፡ ጨረቃውም
ኮከቡም ፡ አብሮ ፡ የሚሮጥ ፡ ነው ፡ የሚመስለው የብዛታቸውን ፡ ነገ
ር ፡ የሰው ፡ አንደበት ፡ ተናግሮ ፡ ሊጨርሰው አይችልም እንኳን ፡ ሰው
አራዊት ፡ የሚሸሹበት ፡ ቦታ ፡ አጥተው ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ ሠፈር
መጡ ። እስላሞቹ ፡ ሲመጡ ፡ ንግሥቲቱ ፡ ባየች ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ የእስላም
ሰው ፡ ለንጉሡ ፡ «ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ እስላሞቹ ፡ ለጦርነት ፡ ወዳንተ ፡ ሲመጡ
በሠፈርህና ፡ አንተና ፡ ሠራዊትህ ፡ በምትጠጡት ፡ ውሀ ፡ ሥራይ ፡ (መርዝ)
ያደርጉበታል» ሲል ፡ የነገረውን ፡ አሰበችና ፡ «የጎልጎታን ፡ እመትና ፡
የዮርዳኖስን ፡ ጠበል ፡ «አንተም ፡ ተጠመቀው ፡ በሠራዊትህም ፡ ላይ ፡ እር
ጨው» ብላ ፡ ላከችለት ። መላክተኛውም ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ተክለ
ጽዮን ፡ የሚባለውን ፡ ቄስ ፡ ጠራና ፡ አጥምቀኝ ፡ አለው ፤ የጦር ፡ መሣሪያ
ውን ፡ እንደታጠቀ ፡ ቄሱ ፡ በዚህ ፡ በዮርዳኖስ ፡ ውሀ ፡ አጠመቀው ። በተ
ጠመቀም ፡ ጊዜ ፡ ሕመሙም ፡ ድካሙም ፡ ከላይ ፡ ላይ ፡ ተወገደለት ። የእግ
ዚአብሔርን ፡ ኃይል ፡ ለበሰ ፤ እንዲህም ፡ አለ ፡ «ይህ ፡ የዮርዳኖስ ፡ ጠበል ፡
ብሞት ፡ ስንቅ ፡ ይሁነኝ ፡ ሕያው ፡ ብሆን ፡ ኃይል ፡ ይስጠኝ» አለ ፡ ከዚያም
በሠራዊቱና ፡ በፈረሶቹ ፡ ላይ ፡ ረጨው ፤ ሠራዊቱ ፡ ስላችሁም ፡ ዳቦ ፡ ጋጋ

ሪዎችን፣ እረኞችን፣ ለጊዜው፣ ባጠገቡ፣ የተገኙትን፣ የፈረሰኛ፣ ወታደሮችን፣ ማለቲ፣ ነው፤ (ብዙዎቹ፣ የሉም፣ ለማለት፣ ነው) ወዲያው፣ ባጠገቡ፣ ላለው፣ ተዋጊ፣ ሕዝብ፣ ንጉሡ፣ እንደዚህ፣ አለ፡ «አይዟችሁ፣ እነዚህን፣ የእስላሞቹን፣ የጦር፣ ሰዎች፣ ብዛታቸውን፣ አይታችሁ፣ አጥፍሩ፣ የእግዚአብሔር፣ ኃይል፣ ካልተጨመረ፣ በቀር፣ ብዙ፣ ጦር፣ በብዛቱ፣ ማሸነፍ፣ ቲንሹም፣ ጦር፣ በማነሱ፣ ሊሸነፍ፣ አይችልም» ይኸን፣ ሲል፣ የእስላሞቹ፣ የጦር፣ ወታደሮች፣ በፊታቸው፣ ሲቶች፣ ሥራይ፣ እየበጉትላቸው፣ መጡ፣ በነሱ፣ ላይ፣ ንጉሡም፣ የዮርዳኖስን፣ ጠበል፣ አስነዛና ። ሥራያቸውን፣ ከንቱ፣ እንዲሆን፣ አደረገው ። ወዲያው፣ ፈረሰኞችንና፣ ቲንሹ የእግር፣ ወታደሮችን፣ አስቀደመና፣ ውጊያው፣ እንደተገመረ፣ አንዱ፣ እሠፈራችን፣ ምሽግ፣ ውስጥ፣ ተመልሰን፣ ገብተን፣ በዚያ፣ ሆነን፣ ብንዋጋ፣ ይሻላል» ብሎ፣ ለንጉሡ፣ ቢያማክረው፣ «እንደ፣ ወንድ፣ እጦርነቱ፣ ላይ፣ እሞታለሁ፣ እንጂ፣ እሚስቴ፣ ክንድ፣ (ሕፅነ፣ ብእሲትየ) ላይ፣ ሆኜ፣ አልሞትም» ብሎ፣ እምቢ፣ አለው ። ሌላው፣ ደግሞ፣ «በፈረሶቻችን፣ ላይ፣ እንውጣና፣ በግልቢያ፣ ወደ፣ ዋናው፣ ጦር፣ ሠፈራችን፣ ሸሽተን፣ እንደባለቅና፣ ከነርሱ፣ ጋር፣ ሆነን፣ ተመልሰን፣ እንውጋቸው» ሲል፣ አሳብ፣ ቢያቀርብ፣ «ሚስቴን፣ ልጆቹን፣ አምላኪያ፣ ኢየሱስ፣ የሰጠኝን፣ ሕዝብ፣ ትቺ ለመሸሸ፣ አላደርገውም፣ የእግዚአብሔር፣ ልጅ፣ ሊገድለኝ፣ ፈልጎ፣ እንደሆነ፣ ይግደለኝ፣ ሊያኖረኝ፣ ፈልጎ፣ እንደሆነ፣ ያነረኝ» ብሎ፣ መለሰ ።

ይኸን፣ በተናገረ፣ ጊዜ፣ ወዳጆቹ፣ እጁንና፣ እግሩን፣ ዓይኑንና፣ ትከሻውን፣ ስመው፣ ወደ፣ ጦርነቱ፣ ለቀቁትና፣ ሁሉም፣ ወደ፣ ኋላ፣ ሸሹ፤ ንጉሡ፣ ግን፣ እንደማይነቃነቅ፣ ምስሶ፣ እንደ፣ ጽኑ፣ መሠረት፣ እንደ፣ ቆመ ለሚሸሹት፣ «ትንሽ፣ ቆማችሁ፣ እንደምን፣ እየተጋደልሁ፣ እንደምሞት ተመልከቱ፣ እግዚአብሔርም፣ በእጄ፣ የሚሠራውን፣ ተመልከቱ» አላቸው፤ እነርሱ፣ ግን፣ ሸሽታቸውን፣ በቀጠሉ፣ ጊዜ፣ ለወታደሮቹ፣ እንደዚህ ብሎ፣ በታላቅ፣ ቃል፣ ጮኸ፣ «ወዴት፣ ትሸሻላችሁ፣ ዛሬ፣ አገራችሁ፣ በሽሽት፣ የምትደርሱ፣ ይመስላችኋልን? እኔን፣ በጠጅና፣ በጮማ፣ (በስብሐ፣ አስዋር፣ ወበሜስ) ያሳደግኋችሁን፣ በወርቅና፣ በብር፣ በሽልማት፣ ያከበርኋችሁን፣ እኔን፣ አታስቡምን» ይኸን፣ ካለ፣ በኋላ፣ እንደ፣ ነብር፣ ተወርውሮ፣ እንደ፣ አንበሳ፣ ዘሎ፣ ዓረብ፣ አስፈሪ፣ እሚባለው፣ ፈረሰ፣ ላይ ወጣ፣ ወዲያው፣ ዘነአስፈሪ፣ የሚባሉትን፣ የጐልማሶችን፣ ፈረሰኞች

አለቃ፡ በቀኝ፡ በኩል፡ በእስላሞች፡ ጦር፡ መካከል፡ ግባ፡ አለው፡ ዘነአስፈ.
ፊም፡ እንደታዘዘ፡ ተክለ፡ ወናግ፡ ረዓድ፡ ሰፋ፡ ሰገድ፡ (የንጉሥ፡ ልጅ)፡
በድል፡ ወበዝ፡ ቅድመይ፡ የሚባሉትን፡ ጅ፡ ፈረሰኞች፡ አስከትሎ፡ በቀኝ
ወደ፡ ጦሩ፡ መካከል፡ ገባ፡ ንጉሡ፡ ደግሞ፡ የጠላት፡ ሠራዊት፡ በበረከተ
በት፡ በኩል፡ ገብቶ፡ ፍላጻና፡ ጦር፡ እንደ፡ ዝናም፡ እየወረደበት፡ ይዋጋ
ዝመር፡ እነርሱም፡ በሰይፍ፡ ሊከቡት፡ መጡ፤ እርሱ፡ ግን፡ ለሞት፡ ቆር
ጦ፡ ፊቱን፡ እንደ፡ ቋጥኝ፡ ደንጊያ፡ አጠጥሮ፡ ሰልፋቸውን፡ እሁለት፡ ሰ
ነጠቀው፡ ወዲያውም፡ በእግዚአብሔር፡ ኃይል፡ በአንድ፡ ጦር፡ በትር፡
ሁለቱን፡ አጣምሮ፡ ጣላቸው፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ እስላሞች፡ ሽሽት፡ ዝመሩ፡
እነዚያም፡ በቀኝ፡ በኩል፡ የገቡት፡ ፈረሰኞች፡ እንደዚሁ፡ ብዙ፡ ጨረሱ፡
ንጉሡም፡ እስላሞችን፡ እያበረረ፡ ሲመታ፡ በዩ፡ ጊዜ፡ እነዚያ፡ በፊት፡
የሽሽት፡ ወደ፡ ንጉሡ፡ እየመጡ፡ አብረው፡ ይዋጉ፡ ዝመር፡ ንጉሡ
ም፡ ከፈረሱ፡ ወርዶ፡ ጋሻና፡ ጦሩን፡ ይዞ፡ ቀኝ፡ እጁ፡ ሲደክም፡ በግራው
ግራው፡ ሲደክም፡ በቀኙ፡ እያፈራረቀ፡ ተዋጋ፡

የእስላሞች፡ ቁመታቸው፡ ረዥሟል፡ መልካቸው፡ የማያምር፡ ነው፡
ጠጉራቸው፡ እንደ፡ ሴት፡ ጠጉር፡ የተገነገነ፡ ሆኖ፡ እስከ፡ ሽንጣቸው፡
ይወርዳል፡ ዝግግኖች፡ ስለሆኑ፡ ወደ፡ ጦርነት፡ ቦታ፡ በገቡ፡ ጊዜ፡ አንዱ
ን፡ ሌላው፡ ጥሎት፡ እንዳይሸሽ፡ የልብሳቸውን፡ ጫፍና፡ ጫፍ፡ ያስሩታል፡

ነገር፡ ግን፡ ንጉሡ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በእግዚአብሔር፡ ልጅ፡ በኢየሱስ
ስ፡ ክርስቶስ፡ ኃይል፡ የዓለም፡ ሁሉ፡ መመኪያ፡ በሆነችው፡ በሰማይ፡ በ
ለቤት፡ (መርዓተ፡ ሰማይ) በጽዮን፡ እርዳታ፡ በካህናት፡ በዲያቆናት፡ በመ
ነከሳት፡ በወንድና፡ በሴቱ፡ ጸሎት፡ ይልቁንም፡ ከሁሉ፡ የበለጠ፡ በራሱ
በእምነቱና፡ በሃይማኖቱ፡ ድል፡ አድርጎ፡ አሸንፎ፡ ጨረሳቸው፡ ከዚህ፡
በኋላ፡ ንጉሡ፡ እንደገና፡ እፈረሱ፡ ላይ፡ ወጣና፡ የሽሽትን፡ ያበርር፡ ዝ
መር፡ ለወታደሩም፡ «የሞቱትን፡ የጠላት፡ ወታደሮች፡ ምርኮና፡ ለለባ፡
ሴቶቹ፡ ይውሰዱ፤ እናንተ፡ ግን፡ ያልሞቱትን፡ የጠላትን፡ ወታደሮች፡ አ
ባሩ፡ ብሎ፡ አዘዘና፡ ወደ፡ ፊት፡ ይጋልብ፡ ዝመር፡ በዚህ፡ ጊዜ፡ እመ
ንገዱ፡ ላይ፡ አንድ፡ ወታደር፡ የሞተውን፡ የሬሣ፡ ልብስ፡ ሲገፍ፡ ከኋላ
ው፡ ያረሰበትና፡ በጦር፡ ወጋው፡ በዚህ፡ ጊዜ፡ ወታደሩ፡ ሁሉ፡ የንጉሡ
ን፡ ትእዛዝ፡ ፈርተው፡ እንደ፡ ቃሉ፡ ይፈጽሙ፡ ዝመር፡ ሴቱም፡ ሁሉ
ከሬሣ፡ ላይ፡ ልብስ፡ ጦር፡ ቀስት፡ ሰይፍ፡ ጋሻ፡ እየሰበሰቡ፡ መሸከም፡
እስከሰላናቸው፡ ድረስ፡ እየተሸከሙ፡ ወደ፡ ሠፈር፡ ወሰዱ፡ ይኸን፡ የመ
ሰለው፡ ሥራ፡ በሌሎች፡ ነገሥታት፡ ዘንድ፡ ተደርጓል፡ ወይም፡ ሰምተናል

ብለው፡ ከኛ፡ በፊት፡ የነበሩት፡ አባቶቻችን፡ አልነገሩንም ... ጦርነቱም
 ከኛ፡ ሰዓት፡ የገጠመረ፡ ፀሐይ፡ እስክትጠልቅ፡ ድረስ፡ ቆየ... ሲዋጋ፡ የዋ
 ለበትም፡ እጁ፡ በደም፡ ከጦሩ፡ ጋር፡ ተጣብቆ፡ በግድ፡ ተላቀቀ... የእ
 ግዚአብሔር፡ ኃይል፡ ይገለጥ፡ ዘንድ፡ ሙሉው፡ ሠራዊቱ፡ በሌለበት፡ ሰ
 ዓት፡ እነዚህ፡ አረማውያን፡ መጥተው፡ ቢወጉት፡ መጽሐፍ፡ ጀቱ፡ ሹውን
 ያባርሯቸዋል፡ እንዳለ፡ እነዚህንም፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በእግዚአብሔር፡ ኃ
 ይልና፡ አርዳታ፡ ቲንሽ፡ ጦር፡ ይዞ፡ አሸንፎ፡ አባረራቸው ... ዓምደ
 ጽዮን፡ በእጁ፡ የገደለውን፡ ብዘረዝርላችሁ፡ ይህ፡ የማይቻል፡ ነው፡ ብ
 ላችሁ፡ ነገሬን፡ እንደ፡ ተረት፡ እንዳትቆጥሩብኝ፡ ትቼዋለሁ... ጦርነቱ
 የተደረገ፡ ጊዜ፡ ንግሥቲቱ፡ ከቀሩት፡ ጋር፡ ሆነው፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ሲዋ
 ጋ፡ በሩቅ፡ ይመለከቱት፡ ነበር፤ በኋላ፡ ግን፡ እያባረረ፡ ሲዋጋ፡ ካይኛቸው
 ጠፍቶ፡ የሆነውን፡ ሁሉ፡ ሳያውቁ፡ ልባቸው፡ በጭንቀት፡ ተይዞ፡ ነበር
 ና፡ ስለዚህ፡ ንጉሡ፡ ጦርነቱ፡ ሲያልቅ፡ ለንግሥቲቱ፡ (ለገናን፡ መንገዳ፡
 'ብስራትኪአ፡ ኢትንዝኒአ፡ እስመ፡ ሀሎኩ፡ ሕያወአ፡) የምስራች፡ በሕ
 ይወት፡ ነውና፡ ያለሁት፡ አትዘኝ፡ ብሎ፡ ላከባት።

ይኸን፡ የምሥራች፡ ንግሥቲቱ፡ በሰማች፡ ጊዜ፡ ተነሥታ፡ ታቦቱ
 ወዳለበት፡ ድንኳን፡ ገባች፤ ልብሷን፡ ቀዳ፡ በግንባሯ፡ ተደፍታ፡ መራራ
 ልቅሶ፡ አለቀሰች፤ ከዚያም፡ ተነሣችና፡ እምሰሰው፡ አጠገብ፡ ቆማ፡ ስብ
 ሐት፡ ረከ፡ ክርስቶስ፡ ወልደ፡ እግዚአብሔር፡ ሕያው፡ ዘታቀልል፡ ዕጹብ
 ወትገብር፡ መንክረ፡ ወታስተፋሥሕ፡ ትኩዘ፡ ዘትቀትል፡ ሕያወ፡ ወታነ
 ሥእ፡ ምውተ፡ ኦእግዚአ፡ ርኅቅኒ፡ ቅሩብ፡ ለከ፡ ዕጹብኒ፡ ቀሊል፡ በኃቤ
 ከ፡ አኩቲት፡ ለከ፡ ምስለ፡ አቡከ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ዘዕሩይ፡ ምስሌከ
 ለዓለመ፡ ዓለም፡ አሜን፡ ብላ፡ ጸለየች፤ ሌሎቹም፡ ሴቶች፡ ከርሷ፡ ጋር፡
 እያለቀሱ፡ ጸለዩ።

በመሸ፡ ጊዜ፡ ንጉሡ፡ በድል፡ አድራጊነት፡ ኃይል፡ በብዙ፡ ሞገስ፡
 ወደ፡ ሠፈሩ፡ ተመለሰ። ወዲያው፡ ታቦቱ፡ ወዳለበት፡ ድንኳን፡ ገብቶ፡
 በመሠዊያው፡ አጠገብ፡ በኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ እግር፡ ወድቆ፡ በግንባሩ
 ተደፍቶ፡ ስብሐት፡ ለከ፡ ክርስቶስ፡ ምስለ፡ አቡከ፡ መሓሪ፡ ወመንፈ
 ስ፡ ቅዱስ፡ ማሕየዊ፡ ዘወሀብከነ፡ መዊዒ፡ ወአድነንከነ፡ እምእዴሆሙ፡
 ለዕልዋን፡ ወስላተ፡ ጸላኢ፡ ኢረሰይከነ፡ ብሎ፡ ጸለየ። ካህናቱም፡ ከርሱ
 ጋር፡ ጸለዩ... በዚያን፡ ጊዜ፡ ተሳልሞ፡ ወጣና፡ ወደ፡ ድንኳኑ፡ ገባ፤

ንግሥቲቱም ፡ ተከትላው ፡ ገባችና ፡ እጁንና ፡ እግሩን ፡ ሳመችው ፡ ወገቡ
 ንም ፡ ይዛ ፡ «ንጉሥ ፡ ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ ደህና ፡ ነህን ? ለኔ ፡ ግን ፡ የተኛ ፡
 ሰው ፡ በሕልሙ ፡ አልሞ ፡ ሰነቃ ፡ ሕልሙ ፡ እንደሚጠፋበት ፡ ሕልም ፡ ነው
 የመሰለኝ » እያለች ፡ ስታለቅስ ፡ ቆየችና ፡ አቧራ ፡ ላይ ፡ ወድቃ ፡ በታላቅ ፡ ቃል
 እየተንሰቀሰቀች ፡ ስታለቅስ ፡ ቢያይ ፡ ንጉሡ ፡ በጦርነት ፡ ሰውነቱ ፡ ደክሞ ፡
 መናገር ፡ እንኳን ፡ ስለተሣነው ፡ አሽከሮቹን ፡ ጠቀሳቸውና ፡ እነሱ ፡ አንሥ
 ተው ፡ አስቀመጧት ፡ ንጉሡ ፡ በፍጹም ፡ የሞተ ፡ መስሏቸው ፡ ነበርና ፡
 በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሴቱም ፡ ወንዱም ፡ ሽማግሌውም ፡ ሕፃኑም ፡ ከርሷ ፡ ጋር ፡
 ሆኖ ፡ አብሮ ፡ ይላቀስ ፡ ነበር ፡ ከመሸም ፡ በኋላ ፡ እነዚያ ፡ ሠራዊቱ ፡ በሌ
 ላ ፡ አገር ፡ ሲዋጉ ፡ ውለው ፡ የነበሩት ፡ መጡና ፡ በዚህ ፡ ቀን ፡ ትልቅ ፡ ኃ
 ዘንና ፡ ደስታ ፡ ተደረገ፤ በቀን ፡ ኃዘንና ፡ ጩኸት ፡ ወደ ፡ ማታ ፡ ደስታ ፡
 ሆኖ ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ ሥራ ፡ ተፈጸመ » ...

እነሆ ፡ ሁለተኛው ፡ ጦርነት ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ መፈጸሙን ፡ ዜና ፡ መ
 ዋዕሉ ፡ ያመለክተናል ። አሁንም ፡ ይህ ፡ ጦርነት ፡ የተፈጸመበት ፡ ጊዜ ፡ በ
 ዚያው ፡ የፊተኛው ፡ የይፋቱ ፡ የሰብረዲን ፡ በተፈጸመበት ፡ በ፲፫፻፳፭ ፡
 ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በሐምሌ ፡ ፱ ፡ ቀን ፡ ነው ። በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ ነ
 ፋሱ ፡ ሲነፍስ ፡ ሰማዩ ፡ ሲቀላ ፡ የክርስቲያኑን ፡ ንጉሥ ፡ እናሸንፈዋለን ፡
 እያሉ ፡ ሸኮቹ ፡ ዝብን ፡ ለማነቃቃት ፡ ያመጡትን ፡ ካንዲት ፡ ሴት ፡ ሰምቶ
 ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የዚህን ፡ የነፋስንና ፡ የዝናም ፡ ምልክት ፡ «ለኛ ፡ ማሸነፊያ
 እግዚአብሔር ፡ ያደረገው ፡ ምልክት ፡ ነው» ብሎ ፡ የራሱን ፡ ወታደር ፡ አ
 ጽናንቶበታል ። ነገር ፡ ግን ፡ ወሩ ፡ ደንበኛው ፡ የክረምት ፡ ወር ፡ ሐምሌ
 ሆኖ ፡ የነፋሱንና ፡ የዝናሙን ፡ ምልክት ፡ ክርስቲያኖቹና ፡ እስላሞቹ ፡ መ
 ሻማታቸው ፡ ከዛሬየበለጠ ፡ በዚያንጊዜ ፡ ሕዝቡ ፡ ይኸንለመሳሰለ ፡ ምልክ
 ት ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ይሰጥ ፡ እንደነበረ ፡ ያስረዳል ። ምናልባት ፡ የአዳል ፡ አገር
 በረሃ ፡ ስለሆነ ፡ በወዲህኛው ፡ በሸዋ ፡ ግዛት ፡ እንደሚያደርገው ፡ በዚያ ፡
 አይዘንምምና ፡ በዚህ ፡ ጊዜና ፡ በዚህ ፡ ወር ፡ መዝነሙን ፡ እንደ ፡ ተአምራ
 ት ፡ ቆጥረውት ፡ ይሆናል ።

በዚሁ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ወታደሮቹ ፡ ከእስላሞቹ ፡ ጋር ፡ በተጋጠሙ
 ቁጥር ፡ «ንጉሣችን ፡ እንዳያድነን ፡ ወዴት ፡ ሄድ እያሉ ፡ በመጮህ ፡ በኋላ
 ሆኖ ፡ ጦር ፡ ለማዘጋጀት ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ንግግር ፡ ሆኖ ፡ ለመዋጋት ፡ ያሰ
 በውን ፡ ንጉሡን ፡ ቅደምልን ፡ ወይም ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ ሁን ፡ እያሉ ፡ በየጦሩ
 ግንባርያሉት ፡ ወታደሮች ፡ እንዳስቸገሩት ፡ ይታያል ። እርሱም ፡ «ንጉሥ

ጦር ፡ እየላከ ፡ ያዋጋል ፡ እናንተ ፡ ግን ፡ የገላቢጦሽ ፡ እኔን ፡ ወደ ፡ ጦርነቱ ፡ ቦታ ፡ ልትልኩኝ ፡ ትፈልጋላችሁ ፡ ሲላቸው ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ተዋጊ ፡ ገጣጥ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ የንግግር ፡ ስልትና ፡ ዕውቀት ፡ እንደነበረው ያስረዳል ።

ጸሐፊው ፡ የመጨረሻውን ፡ ጦርነት ፡ ንጉሡ ፡ ጳጳስ ፡ በታመመበት ፡ ጆሮ ፡ ጦሩ ፡ በተበተነበት ፡ ሰዓት ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በእንዴት ፡ ያለ ፡ ቆራጥነት ፡ እንደ ፡ ሰማይ ፡ ከዋክብት ፡ እንደ ፡ ባሕር ፡ አሸዋ ፡ የበረከተውን ፡ ጦር ፡ መመለሱን ፡ ይገልጽልናል ። ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በእስላሞችም ፡ በክርስቲያኖችም ፡ ዘንድ ፡ ጦርነት ፡ በሆነ ፡ ቁጥር ፡ የጦርነቱ ፡ ታሪክ ፡ በየወገኑ ፡ ሲተረክ ፡ የመሪውን ፡ ገጣጥነት ፡ የአምላኩን ፡ ተራዳኝነት ፡ የሃይማኖቱን ፡ ጽናት ፡ ለማመልከት ፡ ብቲንሹ ፡ ጦር ፡ ብዙውን ፡ መለሰው ፡ ማለትን ፡ አዘውትረው ፡ ይጽፋታል ። ስለዚህ ፡ የዚህ ፡ ሕመም ፡ የአፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንንም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጸሐፊ ፡ ሳያገኘው ፡ አይቀርም ፤ ጸሐፊው ፡ ግን ፡ የጦርነቱን ፡ ሁኔታ ፡ የንጉሡን ፡ ገጣጥነት ፡ በአድንቆት ፡ ሲጽፍ ፡ «መቼም አታምኑኝም» እያለ ፡ የዛሬ ፡ አንበቢና ፡ ጸሐፊ ፡ ነገሩን ፡ እንዳይጠራጠሩበት ፡ አጥብቆ ፡ አሳስቧል ።

ከዚህም ፡ ጋር ፡ ከእስላሞች ፡ ውስጥ ፡ ጭንቅላታቸውን ፡ ቁልቁል ፡ ዘቅዝቀው ፡ እግራቸውን ፡ ወደላይ ፡ ሰቅለው ፡ በእጃቸው ፡ የሚሮጡ ፡ አሉባቸው ፡ ሲል ፡ የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ነገድ ፡ መኖሩን ፡ ከአዳሎቹ ፡ ውስጥ ፡ በጥያቄ ፡ ማጣራት ፡ ይሻላልና ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ሐተታ ፡ መስጠት ፡ ችግር ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፲፭ ።

የመመለስና ፡ ጦርነቱን ፡ የመቀጠል ፡ ምክር—ያዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ልጆች ፡ ወደ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ገብተው ፡ ምሕረት ፡ መለመን—የመጨረሻው ፡ ጦርነት ።

ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የቀረውን ፡ የጦርነት ፡ ሁኔታ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይቀጥላል ፡ ይህ ፡ ጦርነት ፡ በተደረገ ፡ በማግሥቱ ፡ ንጉሡ ፡ ከነሠራዊቱ ፡ ጦርነት ወደተደረገበት ፡ ቦታ ፡ ወጣ ፡ ሴቱም ፡ ወንዱም ፡ ቲንሹም ፡ ትልቁም ፡ ካህናትም ፡ ዲያቆናትም ፡ መነኮሳትም ፡ እግዚአብሔር ፡ በገብረ ፡ መስቀል ፡ እጅ ፡ (ዓምደ ፡ ጽዮን ፡) የሠራውን ፡ አስደናቂ ፡ ሥራ ፡ እንደማር ፡ አጭዶ የከመረውን ፡ ሬሳ ፡ ይመለከቱ ፡ ዘንድ ፡ አብረው ፡ ወጡ ።

እንደ፡ አምላክ፡ የሚመለከቱት፡ በልሕ፡ የሞራ፡ ንጉሥ፡ ንጉሣቸው
 ም፡ ንጉሡ፡ (ዓምደ፡ ጽዮን) ገድሎት፡ በዚያው፡ ነበር። በፊሳውም፡ አን
 ገት፡ ዙሪያ፡ ምልክት፡ (ክታብ፡ ወይም፡ ንቅሳት፡?) ነበረው። እርሱንም
 ሰው፡ ሁሉ፡ እንዲያየው፡ ንጉሡ፡ ከዚያ፡ አስነሥቶ፡ በዋናው፡ ሠፈር፡
 መግቢያ፡ ላይ፡ በእንጨት፡ ላይ፡ አሰቀለው። ዳግም፡ በእስላሞቹ፡ ጦር፡
 ሠራዊት፡ ፊት፡ ፊት፡ እየሄደች፡ አመድና፡ አፈር፡ እየበተነች፡ ታሟር
 ት፡ የነበረችው፡ ተገኘችና፡ ተገደለች። እርሷም፡ ቁመቷ፡ ረጅም፡ ራሷ
 በራ፡ ያካሏ፡ ጠጉር፡ እንደ፡ በረዶ፡ ነጭ፡ ሆኖ፡ እንደፈረሰ፡ ጋማ፡ ረዥ
 ም፡ ነበር።

እግዚአብሔር፡ ለገብረ፡ መስቀል፡ (ዓምደ፡ ጽዮን፡) የሠራለት
 ተአምራት፡ ለሙሴ፡ ከሠራለት፡ ጋር፡ የሚገናኝ፡ ነው፡ በንጉ
 ሡ፡ ብርታትና፡ ጽናት፡ ከዚህ፡ ላት፡ ጥፋት፡ ሕዝቡን፡ ሁሉ፡ አወጣ
 ቸው፡ ይኸንንም፡ ሁሉ፡ የምንጽፈው፡ የእግዚአብሔርን፡ ቸር
 ነት፡ ለመናገር፡ የእግዚአብሔር፡ ኃይል፡ ተደብቆ፡ እንዳይቀር፡ ብለን፡
 ነው፡ እንጂ፡ ለትምክህት፡ አይደለም።

ከዚህ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ ሠራዊቱን፡ ሰብስቦ፡ ላስኪ፡ እንግዲህ፡
 ሳትፈሩ፡ ንገሩኝ፡ እስካሁን፡ ያገለግሉን፡ የነበሩትን፡ ሴቶቻችንን፡ ልጆ
 ቻችንን፡ ሴትና፡ ወንድ፡ ባሮቻችንን እንተዋቸውና፡ ወደፊት፡ እንሂድን?
 ብሎ፡ ጠየቃቸው፡ ነገር፡ ግን፡ ከመከላቸው፡ ፩ድም፡ የመለሰለት፡ አልተገ
 ኘም። ስለዚህ፡ መልሶ፡ እንደዚህ፡ አላቸው፤ «እውነቱን፡ ነው፡ የምጠይ
 ቃችሁ፡ የሚጠቅመውንና፡ የሚበጀውን፡ እንድትነግሩኝ፡ ወደ፡ አገራችን
 መመለስ፡ የወደዳችሁ፡ እንደሆነ፡ በወደዳችሁት፡ ጊዜ፡ ሴትም፡ ቢሆን፡ ቀ
 ንም፡ ጧትም፡ ቢሆን፡ ማታም፡ ቢሆን፡ ደስ፡ በሚያሰኛችሁ፡ ጊዜ፡ እን
 መለስ። ፩፡ አንድ፡ ጊዜ፡ ንጉሥ፡ በመኳንንቱ፡ ፈቃድ፡ መመራት፡ ፩፡ አ
 ንድ፡ ጊዜ፡ መኳንንት፡ በንጉሥ፡ ፈቃድ፡ መመራት፡ የተገባ፡ ነው። ማና
 ቸውም፡ ነገር፡ ያለምክር፡ የተደረገ፡ እንደ፡ ሥንፍና፡ ነው፡ (አያምርም)።
 ስለዚህ፡ ደስ፡ ይላችሁ፡ እንደሆነ፡ ሴቶችና፡ ልጆቻችንን፡ አገልጋዮቻችን
 ንም፡ ገንዘባችንንም፡ ትተን፡ ወደፊት፡ እንሂድ፡ ፈረስና፡ በቅሎ፡ ላይ፡
 ብትወጡ፡ እኔም፡ ከናንተ፡ የተሻለ፡ ፈረስና፡ በቅሎ፡ አለኝ፤ ዋና፡ ብት
 ዋኙ፡ እኔም፡ ሁል፡ ጊዜ፡ በሚያድነኝ፡ እናንተም፡ በሌላችሁበት፡ ጊዜ፡
 (በትናንትናው፡ ጦርነት) ከአረመኔዎቹ፡ እጅ፡ በዳነኝ፡ በእግዚአብሔር፡
 ኃይል፡ እዋኛለሁ፡ እኔ፡ ተስፋዬና፡ የምታመንበት፡ እርሱ፡ ነው፤ እንግ
 ዲህ፡ የምትሉትን፡ በሉ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ከደብተሮቹ ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ ትልቅ ፡ ካህን ፡ ሕዝብ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሚባል ፡ ተነሥቶ ፡ ለንጉሡ ፡ እንደዚህ ፡ አለ ። እውነት ፡ ነው ፡ እግዚአብሔር ፡ ከእስላሞቹ ፡ እጅ ፡ አድኖሃል ፡ የእግዚአብሔር ፡ ኃይል ፡ ባይሆን ፡ ኖሮ ፡ ሁላችንም ፡ አንድንም ፡ ነበር ፡ ንጉሥ ፡ ሆይ ስማች ፡ ከዚህ ፡ ጦርነት ፡ ያድነን ፡ ዘንድ ፡ ራሱን ፡ ልጁን ፡ ላክልን ፡ እንጂ ፡ ሚካኤልንና ፡ ገብርኤልን ፡ መላእክት ፡ ኃይሉን ፡ አልላከም ፡ ይህ ፡ ካህን ፡ ይኸን ፡ ማለቱ ፡ የእስላሞቹን ፡ ብዛት ፡ ለመግለጽ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ሃይማኖት ጉድለት ፡ አይደለም ። ብዛታቸው ፡ ለዓይንም ፡ ግሩም ፡ ነው ፡ ለመስማትም ... ድንቅ ፡ ነው ። ወዳጄ ፡ ሆይ ፡ እግዚአብሔር ፡ በእውነት ፡ በመላእክቱ ፡ እጅ ፡ የሚሠራውን ፡ ተአምራት ፡ ልንገርህ ። በሚካኤል ፡ እጅ ፡ ኃይል ፡ ሰጥቶ ፡ ፈርዖንን ፡ ከነሠራዊቱ ፡ በኤርትራ ፡ በሕር ፡ አሰጠማቸው ። በሚካኤል ፡ እጅ ፡ ጴጥሮስን ፡ ከታሠረበት ፡ ወሀኒ ፡ ቤት ፡ በሩን ፡ ከፍቶ ፡ አወጣው ። ይኛም ፡ በገብርኤል ፡ እጅ ፡ በባቢሎን ፡ አገር ፡ ፎቱ ፡ ደቂቅን ፡ ንበልባሉን፤ እሳት ፡ አጥፍቶ ፡ አዳናቸው ። በጦርነቱም ፡ ላይ ፡ በመላእክቱ ፡ እጅ ፡ ኃይሉን ፡ ይገልጻል ። ሚካኤል ፡ ለቴዎድሮስ ፡ (የዳዊት ፡ ልጅ ፡ ሸፒጆጦች ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ የነገሠው ፡ ይሆን?) ገብርኤል ፡ ለገላውዴዎስ ፡ (ያዲ ፡ ልብነድንግል ፡ ልጅ ፡ ማለቱ ፡ ይሆን?) ሰይፍን ፡ ሰጡዋቸውና ፡ በጦርነት ፡ ላይ ድል ፡ አደረጉ ። እግዚአብሔር ፡ በመላእክቱ ፡ እጅ ፡ በየወገኑ ፡ የሠራው ብዙ ፡ ሲሆን ፡ እኛ ፡ ጥቂቱን ፡ አስታወስን ።

አሁን ፡ ግን ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ነገር ፡ እንመለስ ፡ ንጉሡ ፡ የካህኑን ፡ ቃል ከሰማ ፡ በኋላ ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ መለሰለት ፡ «ለኔ ፡ እንደሚመስለኝ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሠራዊት ፡ በሙሉ ፡ መጥተው ፡ እነዚህን ፡ እስላሞቹን ፡ ያል ፡ ሰይፍና ፡ ያለ ፡ ጦር ፡ ያለ ፡ ቀስት ፡ ቢያገኙዋቸው ፡ ጌ ፡ ወር ፡ ሙሉ ፡ በጦር ፡ ቢወጉዋቸው ፡ አያልቁም ፡ ነበር ፡ ሁሉን ፡ ማድረግ ፡ የማይሳነው ፡ እግዚአብሔር ፡ ግን ፡ ሁሉንም ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ደመሰሳቸው ። መሐሪና ፡ ሰውን ወዳጅ ፡ (መፍቀሬ ፡ ሰብእ) በመሆኑ ፡ የኔንም ፡ ኃጢአት ፡ አላሰበብኝም ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ከጦር ፡ አለቆቹ ፡ አንዱ ፡ ለንጉሡ ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ መለሰ ፡ «እንዳልከው ፡ በዚህ ፡ ሜዳ ፡ (እርሻ) እስላሞቹ ፡ በሰይፍ ፡ ሊወጉኝ ፡ መጡ ፡ እኛ ፡ ግን ፡ በፈረስ ፡ እያበረርን ፡ ስንወጋቸው ፡ እንዴት ፡ ይገርማል ፡ ትል ፡ ነበር?» ። ከርሱ ፡ ቀጥሎ ፡ ደግሞ ፡ የንጉሡ ፡ አማች ፡ የንግሥቲቱ ፡ ወንድም ፡ ታላቁ ፡ መኰንን ፡ እንደዚህ ፡ ለማለት ፡ ተነሣ ፡ ምድር ፡ የማትችለው ፡ ተራራና ፡ ዛፍ ፡ የሚያንቀጠቅጠው ፡ የኢሎፍሊ ፡ (ፍልስጥኤም) ሠራዊት ወደኛ ፡ መጡ ፡ ብሎ ፡ ንጉሡ ፡ አልጎናገረም ፡ ያለው ፡ የሐድያና ፡ የዳሞት ፡ የጐጃምና ፡ የትግሬ ፡ ጦር ፡ ቢዋጉዋቸው ፡ ኖሮ ፡ ያሸንፉዋቸው ፡ ነበር።

ብሎ፡ ነው፡ የመሰለው፡ አለ፡ ለኔም፡ እንደዚሁ፡ ነው፡ የመሰለኝ፡ አለ። (የ
፪ቱ፡ ጦር፡ መከላከልን፡ ንግግር፡ በውስጡ፡ የጎደለው፡ ነገር፡ ያለ፡ ስ
ለሚመስል፡ ሐሳቡ፡ ሊገባን፡ አይችልም።)

አሁንም፡ ንጉሡ፡ የጦርነት ሠራዊቱን፡ እንደዚሁ፡ ብሎ፡ እንደገና፡ ጠየቃ
ቸው፡ «በመጣንበት፡ መንገድ፡ እንመለስን? ወይስ፡ በሌላ፡ መንገድ፡ አ
ድርገን፡ ወደአገራችን፡ እንመለስ፡ በዝምታ፡ ነገር፡ አይፈጸምምና፡ እስቲ፡
የምትሉትን፡ ንገሩኝ፡ ቀድሞ፡ እንደ፡ ክረምት፡ ደመና፡ በርክተው፡ እስላ
ሞቹ፡ ሲመጡባችሁ፡ ብትፈሩ፡ እውነት፡ አላችሁ፡ አሁን፡ ግን፡ እግዚ
አብሔር፡ ምሕረቱን፡ በላያችን፡ ገልጾ፡ ከጠላቶቻችን፡ አድኖናልና፡ አት
ፍሩ» በዚያን፡ ጊዜ፡ ሠራዊቱ «አንተ፡ ሌትና፡ ቀን፡ ተዋግተህ፡ ከእስላሞቹ
እጅ፡ አድነኸናል፡ አሁንም፡ አንተው፡ በምክርህ፡ (በፈቃድህ)፡ አገራችን
አግባን፡ » ቢሉት፡ «በወጣበት፡ የሚመለስ፡ እንስሳ፡ ነው፡ እኔ፡ ግን፡ ተለ
ግ፡ የምትባለዋን፡ የአዳልን፡ አገር፡ ተሸግረን፡ የተረፉትን፡ አረመኔዎች፡
ገድለን፡ በሌላ፡ መንገድ፡ ተመልሰን፡ ወዳገራችን፡ እንግባ፡ እላለሁ፡ » ብ
ሎ፡ መለሰ። ሠራዊቱም፡ «እንደፈቃድህ፡ ይሁን»፡ ብለው፡ መለሱ። ከ
ዚህ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ ከዚያ፡ ተነሥቶ፡ ዚባ፡ ወደምትባል፡ አገር፡ ወረደና
በዚያ፡ ሠፈሩን፡ አደረገ። በማግስቱ፡ ተአረክ፡ ወደምትባለው፡ አገር፡
ጦር፡ ላከ፡ የጦር፡ ሠራዊቱም፡ ሰዎቹን፡ ገድለው፡ ሴቱንና፡ ወንዱን፡ ከብ
ቱን፡ ማርከው፡ በደስታ፡ ወደ፡ ንጉሡ፡ ተመለሱ። ከዚያ፡ በሐምሌ፡ ፲፱
ቀን፡ የቂርቆስ፡ ለት፡ ደቢ፡ ወደሚባለው፡ አገር፡ ሄዱ፡ ሰፈረ። በማግስ
ቱም፡ የጦር፡ ሠራዊቱን፡ ግራና፡ ቀኝ፡ እየከፈለ፡ ላከ፡ ሠራዊቱም፡ ዘሰ
ይ፡ (ዘሰይ)፡ የምትባለውን፡ አገር፡ አጥፍተው፡ ብዙ፡ ምርኮ፡ ማረኩ፡ አ
ብደላ፡ የሚባለውንም፡ እንደ፡ ጳጳሳቸው፡ የሆነውንም፡ ገድለው፡ በደስ
ታ፡ ወደ፡ ንጉሣቸው፡ መጡ። መራዳ፡ የሚባሉትም፡ አበልጊ፡ ወደ፡
ሚባለው፡ አገር፡ ተልከው፡ የነበሩት፡ እንደዚሁ፡ አገሪቱን፡ አጥፍተው፡
ብዙ፡ የሰውና፡ የከብት፡ ምርኮ፡ ይዘው፡ ወደ፡ ንጉሣቸው፡ መጡ። ከዚ
ያ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ ከለበት፡ ቦታ፡ ተነሥቶ፡ ወደ፡ ተለግ፡ (ሐገረ፡ ተለግ)
ሄዱ፡ ይችሉም፡ አገር፡ ዓምደ፡ ጽዮንን፡ ለመውጋት፡ ነገሥታትንና፡ መኳ
ንንትን፡ የሰበሰበው፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ከነሠራዊቱ፡ ያሸነፈው፡ የአዳሉ፡ ን
ጉሥ፡ አገር፡ ናት። በደረሰም፡ ጊዜ፡ ከጦርነት፡ ያመለጡት፡ የአ
ዳሉ፡ ንጉሥ፡ ወንድምና፡ ፫ቱ፡ ልጆቹ፡ ከእግራቸው፡ ላይ፡ ማማቸውን፡
አውልቀው፡ በራሳቸው፡ ላይ፡ አድርገው፡ «ንጉሥ፡ ሆይ፡ ተገዝንልህ፡
ተገዝንልህ፡ » እያሉ፡ እጅ፡ እየነሡ፡ መጡና፡ «ባገር፡ ከቲንሽ፡ ሰው፡ በቀ
ር፡ የተረፈ፡ የለምና፡ ማረን፡ ሁለተኛ፡ አታጥፋን»፡ ብለው፡ ለመነት።

ንጉሡም ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ወቀሳቸው ፡ «እናንተም ፡ አባ
 ታችሁም ፡ ሰው ፡ የማይበድለውን ፡ በደል ፡ በደላችሁኝ ፡ ተገኝ ፡ ጭንቅ ሰ
 ው ፡ ከንጉሥ ፡ ሲሸፍት ፡ ወደተራራ ፡ ወደ ፡ ጫካ ፡ እየሸሸ ፡ እስከቻለ ፡ ድረስ ፡
 ይዋጋል ፡ ወይም ፡ ተገኝነቱን ፡ ያመነ ፡ ግብሩን ፡ ገጸ ፡ በረከቱን ፡ ለገኝው
 ይዘ ፡ ይመጣል ፡ እናንተ ፡ ግን ፡ ሁለቱንም ፡ ሽሽቱንም ፡ መገዛቱንም ፡ አል
 ፈጸማችሁም ፡ በዚህ ፡ ፈንታ ፡ እኔን ፡ የመላውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡
 ልትወጉኝ ፡ መጣችሁ ። እግዚአብሔር ፡ ግን ፡ የልባችሁን ፡ ኩራት ፡ ተ
 መልክቶ ፡ በጄ ፡ ላይ ፡ ጣላችሁ ፡ እንደልባችሁ ፡ ክፋት ፡ ከፈላችሁ ፡ ክፋ
 ታችሁም ፡ በራሳችሁ ፡ ላይ ፡ ተመልሱ ፡ እግዚአብሔር ፡ የኃይለኞችና ፡ የም
 ውታን ፡ የትሑታን ፡ አምላክ ፡ ስለሆነ ፡ ከክብራችሁ ፡ አዋረዳችሁ ። ቀድ
 ሞውኑ ፡ ከአባታችሁ ፡ ጋር ፡ ግብራችሁን ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ የከበረ ፡ ልብስ
 ይዛችሁ ፡ መጥታችሁ ፡ ተገዝታችሁልኝ ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ በናንተና ፡ በኔ ፡ መ
 ከክል ፡ ፍቅር ፡ በተመሠረተ ፡ ነበር ።

ልጆቹ ፡ ደግሞ ፡ እንደዚህ ፡ ሲሉ ፡ መለሱ ፡ «ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ ባገራችን
 ከእግዚአብሔር ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ የሚገዛ ፡ የለም ፡ ማንም ፡ የሚችለን ፡
 አልነበረም ። አንተ ፡ በመጣህ ፡ ጊዜ ፡ ደስታ ፡ ተድላ ፡ የለመደ ፡ እንጂ ፡
 የሚዋጋ ፡ ጦር ፡ አለ ፡ ብለን ፡ አልጠረጠርንም ፡ ነበር ። ቀጥራችን ፡ እንደ ፡
 ባሕር ፡ አሸዋ ፡ እንደ ፡ ሰማይ ፡ ከዋክብት ፡ ከመብዛቱ ፡ የተነሣ ፡ የክርስቲ
 ያኖች ፡ ገንዘብ ፡ (ለምርኮ) ይበቃን ፡ ይሆን ፡ እንባባል ፡ ነበር ። አንተና ፡
 ሠራዊትህ ፡ በእጃችን በታች ፡ እንደ ፡ ወደቃችሁ አምነን ነበር ። አንተን ፡
 ብቻ ፡ የማንፈራ ፡ አልነበርንም ። ነገር ፡ ግን ፡ ከዳር ፡ እስከ ፡ ዳር ፡ የምድር ፡
 ነገሥታት ፡ ተሰብስበው ፡ ቢመጡ ፡ እንዋጋቸው ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ እንፈራ
 ቸውም ፡ ነበር ፡ አንተ ፡ አሁን ፡ ከአሸናፊሽን በቀር ፡ በፊታችን የሚቆም ፡
 አልነበረም ። አሁን ፡ ግን ፡ ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ ቁጣህን ፡ ተው ፡ ፈጽመህም ፡
 አታጥፋን ፡ ያዘዝኸንን ፡ ሁሉ ፡ እንፈጽማለን ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ መ
 ልሰእንደዚህ ፡ አላቸው ፡ «እስኪ ፡ እናንተው ፡ ራሳችሁ ፡ ነገሥታቶቻቸው
 ን ፡ የሚወጉ ፡ ተገኝ ፡ ሕዝቦች ፡ ወዴት ፡ እንዳሉ ፡ ንገሩኝ ። ይልቅስ ፡ በ
 ዚህ ፡ ፈንታ ፡ ተገኝው ፡ ሕዝብ ፡ ለንጉሣቸው ፡ ገጸ ፡ በረከትና ፡ መታያ ፡
 ይዘው ፡ ይመጣሉ ፡ እናንተ ፡ ግን ፡ ልትወጉኝ ፡ መጣችሁ ። ይሁን ፡ እንጂ ፡
 እግዚአብሔር ፡ ረዳቱ ፡ ሆነ ፡ ቅጽራችሁንና ፡ ምሽጋችሁንም ፡ አፈረሰ ።
 በእጄም ፡ ደመሰሳችሁ ። አሁንም ፡ በእግዚአብሔር ፡ ኃይል ፡ ታላቁንም ፡
 ታናሹንም ፡ ከብታችሁንም ፡ አገራችሁንም ፡ በረሃና ፡ ባዶ ፡ አድርጌ ፡ ሳላ
 ጠፋ ፡ አልተዋችሁም ። ልጆቹም ፡ ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ «ንጉሥ ፡ ሆይ

ይኸን ፡ አትሥራ ፡ እኛ ፡ ወደ ፡ ቀሩት ፡ ነገሥታትና ፡ መኳንንት ፡ እንዲገቡ
 ልህና ፡ የፈቀድኸውን ፡ እንድታደርግባቸው ፡ እንልክባቸዋለን ፡ አሉት ፡
 እርሱም ፡ « በ.መጡ ፡ ይምጡ ፡ ባይመጡ ፡ በአምላኬ ፡ ኃይል ፡ የማደርገ
 ውን ፡ ያያሉ » አላቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እነዚህ ፡ የአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ልጆች ፡ « ከሚስቶቻችሁ
 ና ፡ ከልጆቻችሁ ፡ ከከብታችሁም ፡ ጋር ፡ ሳይጨርሳችሁ ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡
 ገብታችሁ ፡ ተገዙ » ብለው ፡ ለነገሥታቱና ፡ ለመኳንንቱ ፡ ጻፉ ። የነዚህን ፡
 የልጆቹን መልእክት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ የሀገሩ ፡ (የአዳሉ) ንጉሥ ፡ የሀገሩን
 ሕዝብ ፡ ሰብስቦ ፡ « የነዚህን ፡ የልጆች ፡ ቃል ፡ አትስሙ ፡ ነገራቸውንም ፡
 አትቀበሉ ፤ ነገር ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያውን ፡ ንጉሥ ፡ እንድንገድለው ፡ ልባች
 ሁን ፡ አጽኑ ። ክርስቲያኖች ፡ ቢገድሉን ፡ ሰማዕት ፡ እንሆናለን ፤ እኛ ፡ ክር
 ስቲያኖቹን ፡ ብንገድላቸው ፡ ግን ፡ ገነትን ፡ እናገኛለን » ብሎ ፡ ሰበከና ፡ በዚህ
 ለውጊያ ፡ ወንድም ፡ ሴቱም ፡ ቲንሹም ፡ ትልቁም ፡ ሁሉም ፡ ቃል ፡ ከዳን
 ገብቶ ፡ ተስማማ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ይኸው ፡ ዓመጸኛ ፡ አባታቸው ፡) የአዳ
 ሉ ፡ ንጉሥ) « ወደ ፡ ንጉሡ ፡ ዘንድ ፡ አንመጣም ፤ እርሱ ፡ ወደኛ ፡ ቢመጣ
 ግን ፡ አንፈራውም ፤ ባገራችን ፡ ላይ ፡ ተዋግተን ፡ እንሞታለን » ብሎ ፡ ለልጆ
 ቹ ፡ ላከባቸው ። ልጆቹም ፡ ፲፱ ፡ መኳንንት ፡ የሚገዛው ፡ የሀገሩ ፡ (አዳል?)
 ንጉሥ ፡ ቆርጦ ፡ የላከውን ፡ ለንጉሡ ፡ አስታወቁት ።

ይኸን ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ በቁጣ ፡ ከዚያ ፡ ተነሥቶ ፡ እኳ ፡ የሚ
 ባለውን ፡ ወንዝ ፡ ተሻግሮ ፡ መርመገብ ፡ እሚባለው ፡ አገር ፡ ደርሶ ፡ ሠፈር
 አደረገ ። በማግስቱም ፡ « ይህ ፡ ዓመጸኛ ፡ እንዳያመልጣችሁ ፡ ለነፍሳችሁ
 ዕወቁ » ብሎ ፡ አስጠንቅቆ ፡ ጦሩን ፡ ከፋፍሎ ፡ በቀኝና ፡ በግራ ፡ ላካቸው ።
 ንጉሡ ፡ ራሱ ፡ ግን ፡ በመካከል ፡ አድርጎ ፡ ቲንሽ ፡ ወታደሮች ፡ ይዞ ፡ ሲሄ
 ድ ፡ ይኸው ፡ ክፉ ፡ ሰውዬ ፡ (የአዳሉ ፡ ንጉሥ) ወንድም ፡ ሴቱንም ፡ ቲን
 ሹንም ፡ ትልቁንም ፡ ለጦርነት ፡ ይዞ ፡ ሲጠብቀው ፡ ተገናኙና ፡ በዚች ፡ ቀን
 ትልቅ ፡ ጦርነት ፡ ተደረገ ። የእስላሞቹም ፡ ጦር ፡ በርትቶ ፡ ተዋጋ ፤ ከእር
 ሱም ፡ ውስጥ ፡ በፍላጻ ፡ (በጦር ፡ መሣሪያ) ሲዋጉ ፡ ግማሾቹ ፡ ጋሻ ፡ ይዘው
 ይከልሏቸው ፡ ነበር ፤ ሌቶቹም ፡ በዱላ ፡ በደንጊያ ፡ እንደ ፡ ኃይለኛ ፡ ወጣ
 ት ፡ በርትተው ፡ ይዋጉ ፡ ነበር ። የጦርነቱን ፡ መበርታት ፡ ባየ ፡ ጊዜ ፡ ንጉ
 ሡ ፡ ራሱ ፡ (ዓምደ ፡ ጽዮን) እንደ ፡ ነበር ፡ እየተወረወረ ፡ እንደ ፡ አንበሳ
 እያገሣ ፡ ቀስቱን ፡ ደግሞ ፡ የአሀገሩን ፡ (አዳል) ንጉሥ ፡ አንገቱን ፡ ወጋውና
 ወስፈንጠፋ ፡ በአንገቱ ፡ መካከል ፡ ሾልኮ ፡ በረረ ። ክፉውም ፡ ሰውዬ ፡ ወዲ
 ያው ፡ በገርባው ፡ ወደቀ ፤ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ እስላሞቹ ፡ ሽሽት ፡ ገናመሩ ፤ የን

ጉሡም፣ ጦር፣ ከቦ፣ እስኪያልቁ፣ ድረስ፣ ወጋቸው፣ የሚሸሹትንም ። የፈረሰኛ፣ ወታደር፣ እያባረረ፣ ከ፫፣ ሰዎች፣ በቀር፣ ሁሉንም፣ ፈጃቸው ።

ንጉሡ፣ ከጦርነቱ፣ ሲመለስ፣ ወእንዘኣይገብ፣ ና፣ ስም ይሸሐል፣ የሚባሉትን፣ ሁለት፣ ወታደሮቹን፣ ፈለገ፣ ባጣቸውም፣ ጊዜ፣ የሞቱ፣ መስሎት፣ በጣም እያዘነ፣ ሲሄድ፣ ከሐዘኑ፣ የተነሣ፣ የባዕድ፣ የጠላት፣ ወገን፣ መሆኑን፣ ሳያውቅ አንዱን፣ ሰው፣ አገኘና፣ ሁለቱን፣ ወታደሮቹን፣ አላየህምን፣ ብሎ፣ ጠየቁው። ጠላት፣ መሆኑን፣ በተረዳ፣ ጊዜ፣ ገደለውና፣ ከዚያ፣ እንዳለፈ፣ ሁለቱን፣ የሚወዳቸውን፣ (ወታደሮቹን) ባያቸው፣ ጊዜ፣ ደስ፣ አለው። ነገር፣ ግን፣ እስላሞቹ፣ ራሳቸውን፣ ያቆሰሉዋቸውን፣ ተመለከተና፣ በጣም፣ ይወዳቸው፣ ነበርና፣ አዘነ ። ከዚያ፣ በራሱ፣ በቅሎዎች፣ ተቀምጠው፣ ፀሐይም፣ ብርድም፣ እንዳይመታቸው፣ ድባብ፣ (ዝን፣ ጥላ) ተይዞላቸው፣ እንዲሄዱ፣ አዘዘ ። ምክንያቱም፣ በዚህ፣ ወራት፣ በኛ፣ ዘንድ፣ (ሸዋ) ክረምት፣ ሆኖ፣ በዚህ፣ አገር፣ (አዳል) ግን፣ በጋ፣ ስለሆነ፣ ነው። ከጦርነቱ፣ በታ፣ ንጉሡ፣ ያንድ፣ ቀን፣ ሞያ፣ ተገዙ፣ እሠፈራ፣ ደረሰ... ።

በማግስቱ፣ ንጉሡ፣ ሰሶጌ፣ (ሣሶጌ)፣ ወደ፣ ሚባለው፣ አገር፣ ሄዶ፣ የመጥምቁን፣ የዮሐንስን፣ በዓል፣ አክብሮ፣ ዋለ ። የእስላሞቹ፣ መስጊድ እንዲፈርስ፣ አገራቸው፣ እንዲቃጠል፣ አዘዘ... ። ከዚያም፣ በኒሐሴ፣ ፲፩ ቀን፣ ዘርአት፣ የሚባለውን፣ ወንዝ፣ ተሻግሮ፣ አራቲ፣ እሚባለው፣ አገር፣ ደረሰና፣ ሠፈሩን፣ አደረገ ። የዚህም፣ አገር፣ ሰዎች፣ ሰውን፣ ከነሕይወቱ፣ ዝግግረውን፣ እንደ፣ ምላጭ፣ በጥርሳቸው፣ ይቆርጣሉ። የሞተውንም፣ ሰው ከመቃብር፣ እያወጡ፣ ዝግግረውን፣ ቆርጠው፣ ብልቱን፣ ይሰልባሉ፣ በዚህም፣ ሥራ፣ ከሰው፣ ሁሉ፣ የከፋ፣ ናቸው ። በዚህ፣ ዓይነት፣ ዝግግረውን የተቆረጡ፣ ከንጉሡ፣ ወታደሮች፣ ውስጥ፣ መጥተው፣ በፊቱ፣ ቆሙ፣ ንጉሡም፣ በቁስላቸው፣ ሲታመሙ፣ አይቶ፣ በጣም፣ አዘነ ። ወዲያውም ። ምን፣ ጊዜ፣ አግኝተው፣ ነው፣ እንደዚህ፣ ያደረግዋችሁ፣ ብሎ፣ በጠይቃቸው ግማሾቹ፣ ወሀ፣ ስንቀዳ፣ ግማሾቹ፣ እንጨት፣ ስንሰብር... ነው፣ ብለው፣ መለሱ ። ይኸን፣ በሰማ፣ ጊዜ፣ በነዚህ፣ ሰዎች፣ ላይ፣ የሚያደርገውን አስቦ፣ የጦር፣ አለቆቹን፣ ጠራና፣ ነገ፣ ጧት፣ እኔ፣ ጥሩምባ፣ እያስነፋሁ፣ ሠፈር፣ ለቅቄ፣ እወጣለሁ፣ እናንተ፣ ግን፣ እስላሞቹ፣ እንዳያዩዋችሁ፣ ግራና፣ ቀኝ፣ በጫካ፣ ተደብቃችሁ፣ ተቀመጡ፣ ብሎ፣ አዘዛቸውና፣ በጧት፣ ጥሩምባውን፣ እያስነፋ፣ ሠራዊቱን፣ አስከትሎ፣ ገዙውን፣ ዝግግረው። በዚያን፣ ጊዜ፣ እስላሞቹ፣ ወደ፣ ሠፈር፣ ሲመጡ፣ የንጉሡ፣ ወታደሮች፣ (የተደበቁት)፣ ወጥተው፣ ፈጅዋቸው ። ንጉሡም፣ ይኸንን፣ በኋላ፣ ሰምቶ

ደስ፡ አለው ። ከዚያ፡ ሐዢያ፡ ወደ፡ ሚባለው፡ አገር፡ ሄዶ፡ የመስቀልን፡ በዓል፡ አክብሮት ፤ ቀን፡ በዚያ፡ ሰነበተ ። በዚያም፡ ትልቅ፡ ምሽግ (ቅጥር)፡ ሥሩ፡ ብሎ፡ አዘዘና፡ ተሠርቶ፡ ሲያልቅ፡ ወታደሮቹን፡ በቅጥሩ፡ ውስጥ፡ ትቶ፡ እንደዚያው፡ ጥሩምባውን፡ እያስነፋ፡ መንገዱን፡ ሲጓዝ፡ አረመኔዎቹ፡ ወደ፡ ሠፈሩ፡ መጡ። በዚያን፡ ጊዜ፡ ወታደሮቹ፡ ከቅጥሩ፡ ውስጥ፡ እየወጡ፡ ፈጅታቸው፡ ብዙ፡ መሣሪያና፡ ልብስ፡ ይልቁንም፡ የሰለቡትን፡ ባገልግል፡ እንዳስቀመጡት፡ ማርከው... ለንጉሡ፡ ቢያሳዩት፡ በጣም፡ አዘነ፤ ቢሆንም፡ እነዚያ፡ በመገደላቸው፡ ደስ፡ ተሰኘ ።

ከዚያ፡ የ፯፡ ቀን፡ መንገድ፡ ተጉዘ፡ በቁልዛር፡ እሚባለው፡ አገር፡ ደርሶ፡ ሠፈረ፤ በዚያም፡ ሳለ፡ የእስላሞቹን፡ ንጉሥ?፡ ጠራና፡ «በል፡ ከሾምሁህ፡ ዠምሮ፡ ባንተ፡ ጊዜ፡ ክርስቶስን፡ የካዱትን፡ ክርስቲያኖች፡ እያወጣህ፡ ስጠኝ፡ እምቢ፡ ያልህ፡ እንደሆነ፡ አንተን፡ በሰንሰለት፡ አሥሬ፡ ሰውህንም፡ ልጆችህንም፡ ጨርሼ፡ አገርህን፡ ሁሉ፡ አጠፋዋለሁ»፡ አለው፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ የእስላሞቹ፡ ንጉሥ፡ በፍርሐት፡ ተንቀጥቅጦ፡ በያገሩ፡ ልክ እነዚያን፡ ከሐዲዎች፡ ዲያቆናትን፡ ቀሳውስትን፡ አስመጣ፡ በመጡም፡ ጊዜ፡ የንጉሡ፡ ወታደሮች፡ ተቀብለው፡ እፊቱ፡ አቆሟቸው፡ ከዚህ፡ በኋላ ንጉሡ፡ «የሰማይንና፡ የምድርን፡ ፈጣሪ፡ የእግዚአብሔርን፡ ልጅ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስን፡ በውኃት፡ ካዳችሁትን?፡ አባቶቻችሁ፡ በቀደሷችሁ፡ ቀን፡ ከመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ያገኛችሁትን፡ ጥምቀት፡ ለውጣችሁ፡ በዲያብሎስ፡ (በእስላም)፡ ሕግ፡ ገባችሁን?»፡ ብሎ፡ ቢጠይቃቸው፡ የሚመልሱት፡ አጡ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ የንጉሡ፡ ልብ፡ በቁጣ፡ ነደደ፡ ሠላሳ፡ ፴፡ ሺራ፡ አስገረፋቸውና፡ በዠርባቸው... ላይ፡ ሥራቸው፡ እንዲጻፍ፡ አደረገ፡ ወዲያው፡ ለክርስቶስ፡ ሕግ፡ በመቅናት፡ አንገትና፡ እጃቸው፡ በብረት፡ እንዲታሠር፡ አደረገ ። ከዚህም፡ ቀጥሎ፡ «አሁንም፡ የተረፉትን፡ ክርስቲያኖች ስጠኝ»፡ ብሎ፡ እንደገና፡ የእስላሞቹን፡ ንጉሥ፡ ቢያዘው፡ «የንጉሤ፡ ልጅ፡ ከልከለኝ»፡ ብሎ፡ አመክኘ፡ በዚያን፡ ጊዜ፡ ንጉሡ፡ ተቆጣና፡ የወንድሙን፡ ልጅ፡ ያዘና፡ እስኪመለስ፡ ድረስ፡ አሥሮ፡ አስቀመጠው፡ አገሩንም፡ አስጠፋና፡ ሹመቱን፡ ነስረዱን፡ (ናስር፡ ኤዲን)፡ ለሚባለው፡ ለወንድሙ፡ ሰጠበት ። ከዚህ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ ዋዝ፡ ወደ፡ ሚባል፡ አገር... ለመሄድ፡ ያምስት፡ ቀን፡ መንገድ፡ ተጉዞ፡ ድልሆያ፡ ወደሚባለው፡ አገር፡ ደረሰ፡ የዚያችም፡ አገር፡ ሰዎች፡ ንጉሡ፡ የሾመውን፡ መኰንን፡ ከርሱ፡ ጋር፡ በዚች፡ አገር፡ የተዋቸውን፡ ወታደሮች፡ ወንዱንም፡ ሴቱንም፡ ክርስቲያኖችን፡ በሙሉ፡ ገድለው፡ በእሳት፡ ስላቃጠሉባቸው፡ በጣም፡

ተናዶ፡ ነበርና፡ እንደደረሰ...። ሁሉንም፡ አንድም፡ ሳያስቀር፡ አስጠፋቸው፡ ከዚያ፡ የቺ፡ ቀን፡ ጉዞ፡ አድርጎ፡ ደገሁ፡ (ሀገረ፡ ደገሁ)፡ ደረሰ...። በዚያም፡ የዘላኖቹን፡ አገር፡ አጥፍቶ፡ ፬ት፡ ቀን፡ ተጉዞ፡ ወደ፡ ደዋሮ፡ ደረሰ፡ የዚህም፡ አገር፡ ሹም፡ ሀይደራ፡ የሚባለው፡ ከዚህ፡ ቀደም። እንዳልነው፡ ከዚያ፡ ከክፉ፡ (ዓማፂ)፡ ከሰብረዲን፡ ጋር፡ በአድማ፡ ተባብሮ፡ የነበረው፡ አገር፡ ስለሆነ፡ ከወሰን፡ እስከ፡ ወሰን፡ ድረስ፡ አስጠፋት። ይልቁንም፡ ንጉሡ፡ በፊት፡ በዚች፡ አገር፡ ባለፈ፡ ጊዜ፡ ከቤተ፡ መንግሥቱ (ከተጉለት)፡ የተላከውን፡ የንጉሡንና፡ የንግሥቲቱን፡ ወርቅና፡ ብር፡ ብዙ፡ ልብስና፡ ዕቃ፡ መላክተኞቹን፡ አዘንግተው፡ ገድለው፡ ቀምተዋቸው ስለነበረ፡ ተናዶ፡ ነበርና፡ አገረመራቸውን፡ ሳይቀር፡ አስጠፋው። በዚያም፡ ሳለ፡ ኃጢአትን፡ ለማስተሥረይ፡ ክርስቶስ፡ ከድንግል፡ የተወለደ በትን፡ የልደትን፡ (የገናን)፡ በዓል፡ አከበረ። በዚያም፡ ጊዜ፡ ዮሐፍ፡ የሚባለውን፡ የሳርካ፡ ሹም፡ (መኰንን፡ ሳርካ)፡ ከደዋሮ፡ ሰዎች፡ በክፋት፡ ተባብሮ፡ ስለነበረ፡ እርሱን፡ አሠረና፡ በአገሩ፡ የሚገኘውንም፡ ሕብቱንም፡ ፈረሱንም፡ በቅሎውንም፡ አዘረፈው። ይኸን፡ ሁሉ፡ ከደረገ፡ በኋላ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ የኢትዮጵያው፡ ንጉሥ፡ በታላቅ፡ ድል፡ አድራጊነት፡ በብዙ፡ ሞገስ፡ ተመልሶ፡ በሰላም፡ በደስታ፡ ድልን፡ የሰጠውን፡ እምላክ እያመሰገነ፡ ወደሀገሩ፡ ገባ።

ምዕራፍ፡ ፲፮።

የጦርነቱ፡ ታሪክና፡ ያዒ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ አንደኛ፡ ፍጻሜ።

ያዒ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በግዕዝ፡ የተጻፈው፡ የጦርነቱ፡ ታሪክ፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ ይፈጽማል። እመጪረኛው፡ ላይ፡ ብዙኅ፡ እምዛተጽሕፈ፡ ዘኮነ፡ ፀብእ፡ ላዕለ፡ ንጉሥ፡ ወሠራዊቱ፡ በኩሉ፡ ምድረ፡ ተንባላት መዓልተ፡ ወሌሊተ፡ ኅዳጠ፡ ኢነገርነ፡ ወኢወሰክነ፡ ከመ፡ ኢይኑኅ፡ ነገር፡ ወኢይኩን፡ ድንጋጼ፡ ለዘይሰምዖ፡ሰሚ፡ እንዳይደነግጥ፡ (እንዳይሰለች?) ነገር፡ እንዳይበዛ፡ ብለን፡ ብዙ፡ ከመናገርና፡ ከመጨመር፡ ባንታገድ፡ ኖሮ፡ በእስላሞቹ፡ አገር፡ በንጉሡና፡ በሠራዊቱ፡ ላይ፡ ሌሊትና፡ ቀን፡ የተደረገውን፡ ጦርነት፡ በብዙ፡ ሊጻፍ፡ በተቻለ፡ ነበር፡ ሲል፡ ጸሐፊው፡ አንባቢን፡ ላለማሰልቸት፡ ፩፡ አንድ፡ ነገር፡ መተውን፡ ይገልጻል።

ከዚህ፡ በፊት፡ እንዳልነው፡ ይህ፡ ጦርነት፡ የተደረገበት፡ ዘመን፡ እኔ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በነገሠ፡ በ፲፰ኛው፡ ዓመት፡ መሆኑን፡ ታሪኩ፡ ይገልጻል። ዓምደ፡ ጽዮን፡ የነገሠው፡ በዝርዝሩ፡ ላይ፡ እንዳመለከትነው፡ በሺ፫፻፯፡ ዓ፡ ምሕረት፡ ሲሆን፡ ጦርነቱ፡ የተደረገው፡ በሺ፫፻፳፭፡ ዓ፡ ምሕረት

ላይ ፡ ይሆናል ። የፈረንጅቹ ፡ ጸሐፊዎችም ፡ ጊዜውን ፡ ግማሹ ፡ ፩ሺ፫፻፴፱
 የቀረው ፡ ፩ሺ፫፻፴፱ - ፴፬ ፡ እያሉ ፡ ጽፈውታልና ፡ ከኛው ፡ ከግዕዙ ፡ ዓመ
 ተ ፡ ምሕረት ፡ ጋር ፡ አልተራራቀም ። ጦርነቱ ፡ ያለቀው ፡ ግን ፡ በ፳፫፻፳፮፡
 ዓ ፡ ም ፡ በታኅሣሥና ፡ በጥር ፡ ወር ፡ መሆኑ ፡ ነው ።

ይህ ፡ የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ የተጻፈበት ፡ ጊዜና ፡ የጻፈ
 ው ፡ ሰው ፡ ማን ፡ መሆኑ ፡ ከነስሙ ፡ አይታወቅም ፡ ታሪኩን ፡ ሲያነቡት
 ጸሐፊው ፡ በጦርነቱ ፡ ጊዜ ፡ ሳይለዩ ፡ እየተከተለ ፡ ባይኑ ፡ እያየ ፡ የጻፈው ፡
 ይመስላል ፡ „የዚችን ፡ ቀን ፡ ጦርነት ፡ ለመተረክ ፡ ቃልና ፡ ቋንቋ ፡ ያንሣል ፡
 የሚል ፡ ቃል ፡ እንደዚሁም ፡ «ይሰለቻል ፡ ብዬ ባልተወው ፡ የምተርክላች
 ሁ ፡ ብዙ ፡ ነበር ፡ ሲል ፡ ራሱ ፡ ጸሐፊው ፡ በዘመኑ ፡ ተገኝቶ ፡ የጻፈው ይመ
 ስላል ። ደግሞ ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እንኳን ፡ በዘመኑ ፡ የራሱንና ፡ ያለፉ
 ትን ፡ ያባቶቹን ፡ የአክሱሞቹን ፡ ታሪክ ፡ እያዋጣችሁ ፡ ታሪክ ፡ አዘጋጁ ፡
 ብሎ ፡ ሊቃውንትን ፡ ያዘዘ ፡ ሰው ፡ በመሆኑ ፡ የራሱን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡
 እንዲዘጋጅለት ፡ ማዘዙ ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

የታሪክንና ፡ የጽሑፍን ፡ ጣዕምና ፡ ጥቅም ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ተረድቶ
 ያለፈውን ፡ ሲያጽፍ ፡ የራሱን ፡ እደምን ፡ ችላ ፡ ይላል ፡ ለማለት ፡ በቂ ፡ ም
 ክንያት ፡ አለ ። በምዕራፍ ፡ ፲፩ ፡ ላይ ፡ እንዳስታወስነው ፡ በጽሑፉ ፡ ው
 ስጥ ፡ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ከ፪ ፡ ዓመት ፡ የሚበልጥ ፡ ጊዜ ፡ አልፎ ፡ የነገሡትን ፡
 አፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ፩ኛ ፡ ከ፪፻ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ የነበሩትን ፡ ዓፄ ፡ ገላውዴ
 ምስንም ፡ ስላነሣ ፡ በርሱ ፡ ጊዜ ፡ ሳይሆን ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ ነው ፡ የተጻፈ
 ው ፡ ለማለት ፡ ያስደፍራል ። ነገር ፡ ግን ፡ ቴዎድሮስና ፡ ገላውዴምስ ፡ ሲል
 ነገሥታቱን ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ መሆኑ ፡ በትክክል ፡ አይታወቅም ። ይሁን
 እንጂ ፡ የሚመስለው ፡ ይህ ፡ ታሪክ ፡ በዚያው ፡ ባሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጊዜ
 ከዚህ ፡ ከአሁኑ ፡ ባነሰ ፡ የግዕዝ ፡ አስካክ ፡ ተጽፎ ፡ በብራና ፡ ሲኖር ፡ በኋላ
 ባሄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ፩ኛ ፡ ባሄ ፡ ገላውዴምስ ፡ ወይም ፡ በሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ጊዜ
 ይሁን ፡ አንድ ፡ ታላቅ ፡ ብሉይና ፡ ሐዲስ ፡ የሚያውቅ ፡ ሊቅ ፡ የቀድሞ
 ውን ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ ከሽማግሌዎችና ፡ ከሊቃውንት ፡ አፍ
 ቃል ፡ በቃል ፡ እየተነገረ ፡ የመጣውን ፡ ቃል ፡ እየጨመረ ፡ በአዲስ ፡ ዓይነት
 አነጋገር ፡ አሟልቶ ፡ ጽፎት ፡ ወይም ፡ አጽፎት ፡ ይሆናል ።

እርሱም ፡ ስሙን ፡ ሳይገልጽ ፡ «ሊተኒ ፡ ለኃጥእ ፡ ወአባሲ ፡ ዘአጽሐ
 ፍክዋ ፡ ለዛቲ ፡ መጽሐፍ ፡ ኢትርስዑኒ ፡ በጸሎትክሙ ፡ ... እኔንም ፡ ይ
 ሀቼን ፡ መጽሐፍ ፡ ያጻፍኑዋትን ፡ ኃጢአተኛና ፡ በደለኛ ፡ ሰው ፡ በጸሎታ

ችሁ ፡ አትርሱኝ ፡ . . . ሲል ፡ የዋናው ፡ የጸሐፊነቱን ፡ ተግባር ፡ ለዚያው ለገለበጠበት ፡ ባሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ለነበረው ፡ ትቶ ፡ ፊሱን ፡ እንደገና ፡ እንዳስጻፈው ፡ ያደርጋል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይህ ፡ መጽሐፍ ፡ ቃለ ፡ ውይይት ፡ ማግኘት ፡ ቢኖርበትም የዚያን ፡ ዘመን ፡ ነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ ሳይጻፍ ፡ ቀርቶ ፡ የተገኘው ፡ እንደ ፡ ብርቅ ፡ የሚታይ ፡ ስለሆነ ፡ ለዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ዋጋ ፡ መስጠት ፡ ይገባል ። በውስጡ ፡ የንጉሡን ፡ ያምደ ፡ ጽዮንን ፡ ስም ፡ ከስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ከገብረ ፡ መስቀል ፡ ጋር ፡ በትክክል ፡ ይሰጣል ፤ የዋናውን ፡ የሚስቱን ስም ፡ (የእቲጌዬቱን) ገዢ ፡ መንግሥት ፡ እያለ ፡ እንደዘመኑ ፡ የአፍሬቃና ፡ የእስያ ፡ ነገሥታት ፡ ልማድ ፡ ጮኞች ፡ ንግሥቶችና ፡ ዕቁባቶች ፡ መኖራቸውን ፡ ያስረዳል ። እንደዚሁም ፡ የጦር ፡ አለቆችን ፡ ስምና ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸውን ፡ ከአዳሎቹም ፡ ወገን ፡ የነገሥታቱንና ፡ የመኳንንቱን ፡ ሕገር ፡ በተርታ ፡ ሳይሰለጹ ፡ ይዘረዝራል ። ደግሞ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ለሠራዊቱ ፡ ያደረገውን ፡ ዲስኩር ፡ ስንመለከት ፡ የዚያን ፡ ዘመን ፡ ነገሥታትና የጦር ፡ አለቆች ፡ ንግግራቸውን ፡ በምን ፡ ዓይነት ፡ እንደሚቀርጹት ፡ ያሳየናል ።

ዲስኩሩን ሲያደርግ ፡ ስምዑኒ እንግርክሙ ፡ . . . ትግሬሂ ፡ ጎጃምሂ ፡ ወገሬሂ ፡ ዳሞትሂ ፡ ሐድያሂ ፡ ሲል ፡ በሌላ ፡ ሥፍራ ደግሞ ፡ ጸሐፊው ፡ «የሸዋ ፡ የአማራ ፡ የትግሬ ፡ የጎጃም ፡ የዳሞት ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ በጦርነት ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ወፍ ፡ የሚበሩ ፡ እንደናዳ ፡ ድንጋይ ፡ የሚሸከረከሩ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ በወርቅ ፡ በብር ፡ በሽልማት ፡ በክብር ፡ ያሳድጋቸው» ሲል ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ አገሮች ፡ የውስጥ ፡ አንድነታቸው ፡ በዘር ፡ በሃይማኖት ፡ በልማድ ፡ በቋንቋ ፡ የጠበቀ ፡ ንጉሣቸውን ፡ በዚህ ፡ በሚያስፈራና ፡ በረዥም ፡ ጦርነት ፡ ያልተለዩ ፡ መሆናቸውን ፡ ያስረዳል ። ወገሬ ፡ ሰሜን ፡ ጸገደ ፡ ሸፍተውበት ፡ ጦር ፡ ላክ ፡ ያለው ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳስረዳነው ፡ በሃይማኖታቸው ፡ የተነሣ ፡ ፈላጆች ፡ ወይም ፡ በዚያ ፡ በኩል ፡ ያሉ የአገው ፡ የበለውና ፡ የበጅያ ፡ እስልምናን ፡ የተቀበሉ ፡ ዘሮች ፡ ናቸው ። ስለነርሱ ፡ ጦርነት ፡ ፍጻሜ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ አልገለጸልንም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ እንደተለመደ ፡ ድርጅት ፡ ያላቸው ፡ የንጉሡ ፡ ወታደሮች ፡ መደምሰሳቸው ፡ አይቀርም ።

ዋናው ፡ የአዳል ፡ ጦርነት ፡ የተደረገውለት ፡ . . . ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እንደ ነብር ፡ ተወርውሮ ፡ እንደ ፡ አንበሳ ፡ ጩሆ ፡ ፡ አረብ ፡ አስፈሬ ፡ እሚባለው ፡ ፈረሱ ፡ ላይ ፡ ወጣ ፡ ሲል ፡ የፈረሱን ፡ ስም ፡ ዐረብ ፡ አስፈሬ ፡ ብሎ ፡

መሠየሙ ፡ ለነዚህ ፡ ተገዥዎቹ ፡ ለሆኑት ፡ ለደዋሮ ፡ ለአዳል ፡ ባላባቶች ፡
 የአረብ ፡ አገር ፡ ባለሥልጣኖች ፡ በሃይማኖትም ፡ እየሰበኩ ፡ መሣሪያ ፡ እየ
 ሰጡ ፡ ጥግም ፡ እየሆኑ ፡ ያስቸገሩትን ፡ አረቦች ፡ መጥቀሱን ፡ ወይም ፡ መ
 ንካቱን ፡ ያስገነዝባናል ።

ስለዚህ ፡ ይህ ፡ ትልቅና ፡ ስመ ፡ ጥሩ ፡ ንጉሥ ፡ የኢትዮጵያን ፡ መን
 ግሥት ፡ ታላቅና ፡ የማይከፈል ፡ (የማይነጠል ፡) ለማድረግ ፡ ባደረገው ፡ በ
 ዚህ ፡ ጦርነት ፡ መድከሙ ፡ አባቶቹ ፡ ያልደረሱበትን ፡ ያዳል ፡ በረሃ ፡ ዘሮ ፡
 ማዳረሱ ፡ አርበኛ ፡ ንጉሥነቱን ፡ ይገልጻል ። ይኸን ፡ ታላቅ ፡ ጦርነት ፡ በ
 ብርታትና ፡ በዠግንነት ፡ ባይደመስሰው ፡ ኖሮ ፡ ባዪ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘ
 መን ፡ የተፈጸመውን ፡ የግራኝን ፡ ወረራ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ስብር ፡ አድ ፡ ዲ
 ን ፡ የይፋቱ ፡ ባላባት ፡ ወይም ፡ የአዳሉ ፡ ሊፈጽሙት ፡ ይችሉ ፡ ነበር። ድ
 ካሙን ፡ ጀግንነቱን ፡ ክርስቲያናዊው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ሊያውቁለት
 ይገባል ።

ደግሞ ፡ የደጃዝማች ፡ እሸቴ ፡ ልጅ ፡ ደጃዝማች ፡ ኃይሉ ፡ አዲስ
 (ብርሃን ፡ ሰገድ ፡) በነገሡበት ፡ ዘመን ፡ በሺ፯፻፸፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሰበሰቡት ፡ በ
 ሚባለው ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ውስጥ ፡ በዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ስም ፡ የተደረገ ፡
 ግጥም ፡ ይገኝበታል ፡ እርሱም ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ነው ።

ሐርበኛ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ።

መላላሽ ፡ የወሰን ፡

ወሀ ፡ እንደመስን ፡ መላላሽ ፡ የወሰን ፡

ከወጅ ፡ ዜብደናን ፡ ከገንዝ ፡ ጠጠን ፡

ምን ፡ ቀረሀ ፡ በወሰን ፡ ከድያ ፡ አመኖን ፡

ምን ፡ ቀረሀ ፡ በወሰን ፡ ከባሊ ፡ አሊን ፡

ከደዋሮ ፡ ሄደራን ፡ ከፈጠጋር ፡ ዜላርድን ፡

ከኢፋት ፡ አምበል ፡ አቦከርን ፡

ከግድም ፡ የዊሰይን ፡

ከአንጎት ፡ ዣን ፡ አሞራን ፡

ከአገው ፡ ቤት ፡ አገርን ፡

ከትግራ ፡ ነገደ ፡ ክርስቶስ ፡ ይውረድ ፡

አደረግኸው ፡ ገንዙን ፡

እንዲሠራ ፡ ደውጀውን ፡

ማን ፡ ቀረሀ ፡ በወሰን ፡

አላጸፋኸው ፡ ፊቱን ፡

አልአስማረክኸው ፡ ልጅ ፡ ሚስቱን ፡
ከጉጃም ፡ ጀን ፡ ከምርን ፡
ከጋፋት ፡ አወላሞን ፡
በዳሞት ፡ ሞት ፡ ለሚን ፡
ማን ፡ ቀረሀ ፡ ከወሰን ፡
ያላጸፋኸው ፡ ፊቱን ፡
ያላስማረክኸው ፡ ልጅ ፡ ሚስቱን ፡
ሐርበኛ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡
መላላሽ ፡ የወሰን ።

ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ስም ፡ የዘራ ፡
በወጅ ፡ እስከ ፡ በጥርአሞራ ፡ (በተርአሞራ ፡)
ቃራ ፡ ይነበረውን ፡ ቃራ ፡ እንደ ፡ ጭራ ፡
በወንዶች ፡ ገራገራ ፡
በሐድያ ፡ እስከ ፡ ጉዴላ ፡
በባሕር ፡ እስከ ፡ ኤርትራ ፡
ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ስም ፡ የዘራ ።

ይህ ፡ ግጥም ፡ የዚህን ፡ ታላቅ ፡ ንጉሥ ፡ ጀግንነትና ፡ አርበኝነት ፡ ከ
መግለጹ ፡ በቀር ።

ሀ | በ ፡ “ን” በ ፡ “ራ” ቤት ፡ እየመታ ፡ የሚሰጠን ፡ ግጥም ፡ በዘመኑ
ሕዝብ ፡ ይነበረውን ፡ የነበረውን ፡ ግዕዝና ፡ አማርኛ ፡ የተደባለቀበትን ፡
ጽንጽ ፡ ያሳየናል ። ከዚህም ፡ ጋር ።

ለ | ሐርበኛ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ መላላሽ ፡ (ሽ) የወሰን ... ምን ፡ ቀረሀ ፡
በወሰን ፡ ከባሊ ፡ አሊን ፡ ከደዋሮ ፡ ሄዳራን ፤ (ሐይደራ) ከኢፋት ፡ አምበል
አቦከር ፡ (አቡበከር) ከዳሞት ፡ ሞት ፡ ለሚን ፡ (ሞተለሚ) እያለ ፡ የአውራ
ጆቹንና ፡ የባላባቶቹን ፡ ወይም ፡ የጥንቶቹን ፡ ባላባትነት ፡ የመሠረቱትን ፡
ስም ፡ ስለሚያነሣ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ የታሪክ ፡ አስታዋሽነት ፡ አለው ። በነዚህ ፡
መካከል ፡ “በዳሞት ፡ ሞት ፡ ለሚን” ያለው ፡ የአቡነ ፡ ተክለ፡ሃይማኖትን ፡ እ
ናት ፡ ማርኮ ፡ ወሰደ ፡ የተባለውን ፡ የዳሞቱን ፡ ንጉሥ ፡ ሞተለሚን ፡ ሲያነሣ
ነው ። ካዚ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በፊት ፡ የነበረውን ፡ ሞተለሚን ፡ የዳሞቱን
ንጉሥ ፡ በዛሬው ፡ ባምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ እንደምን ፡ ያነሣል ፡ የሚል ፡
አላብ ፡ በአንባቢ ፡ አእምሮ ፡ የመጣ ፡ እንደሆነ ፡ መልሱ ፡ ቅርብ ፡ ነው ።

የይፋት ፡ የመገመጫው ፡ ባላባት ፡ ወላስማ ፡ ሲባል ፡ በርሱ ፡ ስም ፡
የልጅ ፡ ልጆቹ ፡ (ተከታዮቹ)ሁሉ ፡ ይጠሩበታል ። እንደዚሁም ፡ ከመቶ ፡
ዓመት ፡ በፊት ፡ የነበረውን ፡ የዳሞቱን ፡ ንጉሥ ፡ ስም ፡ ሞተ ፡ ለሚን ፡ ዛሬ
ም ፡ በዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ተከታዩ ፡ ይጠራበታል ፡ ማለት ፡ ነው ።

በተረፈ፡ የደጃዝማች፡ ኃይሉ፡ ታሪክ፡ ነገሥት፡ ይኸን፡ ግጥም፡ ሲ
 ሰጥ፡ የተገጠመው፡ ለዚሁ፡ ላምደ፡ ጽዮን፡ ፩ኛ፡ ወይም፡ በሹ፬፻፹፯፡ ዓ፡
 ምሕረት፡ መካከል፡ ፯፡ ወር ፡ ለነገሠው፡ ላምደ፡ ጽዮን፡ ፪ኛ፡ መሆኑ
 ን፡ አይለይም፤ ይሁን፡ እንጂ፡ ፪ኛው፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በሕፃንነቱ፡ ነግሦ
 በ፯፡ ወሩ፡ ቢበዛ፡ በመቱ፡ መንግሥቱን፡ የለቀቀ፡ ስለሆነ፡ በዘመኑም፡ እ
 ርሱም፡ የጦር፡ አለቆቹም፡ የታወቀ፡ ጦርነት፡ ማድረጋቸው፡ ስለአልተጻፈ፡
 ይህ፡ ግጥም፡ የዚሁ፡ የዓምደ፡ ጽዮን፡ ፩ኛ፡ መሆኑ፡ አይጠረጠርም።

“አርበኛ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ መላላስ፡ የወሰን፡ ወሀ፡ እንደመስን፡ እያ
 ለ፡ በዚያን፡ ዘመን፡ በነበረው፡ ከግዕዝ፡ በተደባለቀና፡ ባልተጣራ፡ አማ
 ሮኛ፡ የሚናገረው፡ በዛሬ፡ አማርኛ፡ ቢሆን፡ “አርበኛው፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡
 እንደ፡ መስኖ፡ ወሀ፡ ወሰን፡ የሚያስመልሰው” ማለቱ፡ ነበር። ይኸውም፡
 ባለፈው፡ የተመለከትነውን፡ የአዳልን፡ አገር፡ የማስገበሩን፡ ጦርነት፡ መጥ
 ቀሱ፡ ይሆናል።

አፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ በጦርነት፡ ላይ፡ ዝግግንነቱን፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ይህ
 ያለፈው፡ ዜና፡ መዋዕሉ፡ አንዳንድ፡ መልካም፡ ጠባዩን፡ ይገልጽልናል።

፩ኛ—በሃይማኖት፡ ረገድ፡ ወደ፡ ጦርነቱ፡ ሲሄድ፡ ከጦርነትም፡ ሲመ
 ለስ፡ መጸለዩ፤ ድልን፡ ከገኘ፡ በኋላ፡ በዝግግንነቱ፡ ሳይመክ፡ “እግዚአብሔር
 ኃጢአቱን፡ ሳያስብብኝ፡ ድልን፡ ሰጠኝ” ሲል፡ ራሱን፡ በትሕትና፡ ከእግ
 ዘአብሔር፡ ጸጋ፡ በታች፡ ማድረጉ፡ ደስ፡ ያሰኛል። ኃጢአቱን፡ ሳያስብ
 ብኝ፡ ያለው፡ ምናልባት፡ ያባቱን፡ ዕቁባት፡ ሚስት፡ አድርጎ፡ በማስቀመ
 ጡ፡ ከእጩ፡ ፊልጶስ፡ ተጣልቶ፡ ከነመነሳሳቱ፡ ከደብረ፡ ሊባኖስ፡ በማሳ
 ደዱ፡ አባ፡ አኖሬዎስን፡ በማስገረፉ፡ ይሁን፡ ወይም፡ እርሱና፡ አምላኩ፡
 የሚያውቁት፡ ሌላ፡ በደል፡ ትዝ፡ ብሎት፡ እንደሆነ፡ አይታወቅም።

፪ኛ—የደዋዊውንና፡ የይፋቱን፡ የአዳሉንም፡ ባላባቶች፡ ከአሸነፈ፡
 በኋላ፡ የአዳሉ፡ ባላባት፡ ወታደሩን፡ ሌሎቹንም፡ ተባባሪዎቹን፡ ይዞ፡ ወ
 ደ፡ ኋላ፡ አፈግፍጎ፡ መቀመጡን፡ በተረዳ፡ ጊዜ፡ በዚሁ፡ በአዳል፡ አገር
 ሳለ፡ ወታደሩንና፡ ሹማምንቱን፡ ወደፊት፡ አልፈን፡ እንዋጋ፡ ወይስ፡ እን
 መለስ፡ እስኪንገሩኝ፡ ቢል፡ እንመለስ፡ ማለት፡ ቅር፡ እንደሚለው፡ የ
 ሚያውቁት፡ ሹማምንቱ፡ ዝም፡ ቢሉ፡ «የምታስቡትን፡ ሳትፈሩ፡ ንገሩ
 ኝ፡ ሸ፡ አንድ፡ ጊዜ፡ መኳንንት፡ በንጉሥ፡ ምክር፡ ፩፡ አንድ፡ ጊዜ፡ ንጉ
 ሥ፡ በመኳንንት፡ ምክር፡ ሊመራ፡ ይገባዋል፡ ያለ፡ ምክር፡ የሆነ፡ ነገር፡
 ሁሉ፡ አይጠቅምም፡ ሲል፡ መምከርና፡ መመከር፡ ከመውደዱ፡ በቀር፡

በቂ ፡ አሳብ ፡ ከመጠላት ፡ እርሱ ፡ የበላይ ፡ በበታችኛ ፡ በመኳንንቱ ፡ ምክር ፡ መመራትን ፡ እንደመረጠ ፡ ለመኳንንቱም ፡ እንደልባቸው ፡ አሳብ ፡ የመስጠት ፡ መብት ፡ እንደሰጣቸው ፡ ይታያል ። በዚህ ፡ ሁኔታው ፡ ጸደቀ ፡ ነገር ፡ የበላይ ፡ መሪው ፡ እኔ ፡ ብቻ ፡ ነኝና ፡ የማዘችሁን ፡ በቀጥታና ፡ በግዴታ ፡ ፈጽሞ ፡ ከሚሉ ፡ አስገዳጅ ፡ መሪዎች (ዲክታተሮች) ልዩነት ፡ አለው ማለት ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ በጦር ፡ መሪነቱ ፡ ልበ ፡ ሙሉ ፡ ገጠንነት ፡ ያለው ፡ ደንበኛ ፡ መሪና ፡ ንጉሥ ፡ መሆኑን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነጋሥታዊ ፡ ሰፊ ፡ ግዛት ሳይቀነስና ፡ ሳይከፈል ፡ ከዳር ፡ ዳር ፡ ሁሉም ፡ በመንግሥቱ ፡ ውስጥ ፡ ተባብሮ ፡ እንዲኖር ፡ ሙሉ ፡ ጥረት ፡ ያለውና ፡ ጥረቱ ፡ በሥራ ፡ የተገለጸ ፡ ንጉሥ ነው ። ይኸንንም ፡ የአዳልን ፡ ሰፊ ፡ በረሀ ፡ ዘልቆ ፡ ያደረገው ፡ ጦርነት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ከአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ልጆች ፡ ጋር ፡ ሲነጋገር ፡ እናንተም ፡ አባታችሁም ፡ ሰው ፡ የማይበድለውን ፡ በደል ፡ በደላችሁኝ ። በመገበር ፡ ፈንታ ፡ እኔን ፡ የመላውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ወጋችሁኝ ፡ እያለ ፡ ያቀረበው ፡ ወቀሳ ፡ ያከረዳል ።

፬ኛ—የጦር ፡ መሪነትና ፡ ልበ ፡ ሙሉ ፡ ገጠንነት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ የጦር ፡ አመራርና ፡ ጠላትን ፡ የሚያጠቃበትን ፡ ዘዴ ፡ መፍጠር ፡ ያውቅ ፡ ነበር ። አራቲ ፡ እሚባለው ፡ አገር ፡ ሠፈር ፡ አድርጎ ፡ የነበረ ፡ ጊዜ ፡ የዚህ አገር ፡ ሰዎች ፡ እንደ ፡ ምላጭ ፡ በጥርሳቸው ፡ የወታደሮቹን ፡ ገጥሮ ፡ ቆርጠው ፡ በሰለቧቸው ፡ ጊዜ ፡ ይኸንኑ ፡ ለመበቀል ፡ ሲል ፡ እርሱ ፡ ሠፈሩን ፡ ሲለቅ ፡ እነዚያ ፡ ሠፍሮበት ፡ ወደ ፡ ነበረበት ፡ ቦታ ፡ መምጣታቸው ፡ እንደማይቀር ፡ አስቦ ፡ እኔ ፡ ጥሩምባ ፡ እያስነፋሁ ፡ ሠፈራን ፡ ለቅፄ ፡ ስሄድ ፡ እናንተ ፡ በጫካ ፡ ተደብቃችሁ ፡ ይታችሁ ፡ ሲመጡ ፡ ግደሏቸው ፡ ብሎ ፡ በብልሃት ፡ የአሸከሮቹን ፡ ደም ፡ ተበቀለ ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በሃይማኖትም ፡ በገጠንነትም ፡ በአስተዳዳሪነቱም ፡ የተመሰገነ ፡ ነው ፡ ብለን ፡ በዚና ፡ መዋዕሉ ፡ ላይ ፡ በዘመኑ ፡ ወይም ፡ በኋላ የተነሣ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ የጻፈለትን ፡ ብቻ ፡ መሠረት ፡ አድርገን ፡ ጉድለት ፡ የሌለበት ፡ ንጉሥ ፡ አድርገን ፡ ልንመለከተው ፡ አንችልም ። ጸሐፊው የሚያሳየን ፡ የደጉን ፡ ወገን ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ወደጦርነት ፡ ሲሄድ ፡ ወይም ፡ ሲመለስ ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ ጸለየ ፡ ያለውም ፡ ራሱ ፡ ያዘጋጀው ፡ እንደሆነ አይታወቅም ። በዚህ ፡ በዚና ፡ መዋዕሉ ፡ ላይም ፡ ያልተገለጸ ፡ የአስተዳደርም ፡ የጭካኔም ፡ የአድልዎም ፡ ስሕተት በዘመኑ ፡ እንደቀሩት ፡ ነገሥታት ፡ እንደሰው ፡ ሁሉ ፡ መሥራቱ ፡ አይቀርም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይኸ ፡ ስመ ፡ ጥሩ ፡ ንጉሥ ፡ ከአዳል ፡ ጦርት ፡ ተመልሶ
 የሠራውን ፡ ሳይገልጽልን ፡ ዜና ፡ መዋዕሉና ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ሁሉ ፡ ሕፃን
 መት ፡ ነግሦ ፡ መሞቱን ፡ ከርሱም ፡ ቀጥሎ ፡ ልጁ ፡ ንዋየ ፡ ክርስቶስ ፡ (ሰ
 ይፈ ፡ አርእድ) ፡ መንገሡን ፡ ብቻ ፡ ይገልጽልናል ። ነገር ፡ ግን ፡ በሌላ ፡ ጽሑፍ ፡
 ውስጥ ፡ ይህ ፡ ንጉሥ ፡ የሠራውን ፡ ስንፈላለግ ፡ ሙሴ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ
 “የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ የወርቅ ፡ ወንጌል” ፡ ብሎ ፡ በአወጣው ፡ መጽሐፍ ፡ አ
 ሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ ባለቤቱ ፡ ለአባ ፡ ማጣ ፡ (መጣዕ) ፡ ገዳም ፡ የሰጡትን
 ርስተ ፡ ጉልት ፡ እንመለከታለን ።

ምዕራፍ ፡ ፲፯ ።

ለአባ ፡ መጣዕ (ሊባኖስ) ገዳም ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የሰጠው ፡ ጉልት ።

ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ አረመኔም ፡ ቢሆን ፡ እስላም ፡ ይሁዲም ፡ ቢሆን ፡ ከ
 ርስቲያን ፡ ለሚያመልክበት ፡ ለአምላኩ ፡ እንዲሁም ፡ ለቅዱሳኑ ፡ ለሰማዕ
 ታቱ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ መሥራትና ፡ ቤተ ፡ መቅደሱን ፡ በስጦታ ፡ ማክበር ፡
 ከጥንት ፡ ገምጮ ፡ የቆየ ፡ ነው ። የቀሩትን ፡ እንለፋቸውና ፡ የካቶሊክም ፡ የ
 ተዋሕዶም ፡ አገሮች ፡ ነገሥታት ፡ በዚህ ፡ ይዘታ ፡ በሚወዱት ፡ ቅዱስና ፡
 ሰማዕት ፡ ስም ፡ ብዙ ፡ ገዳማት ፡ ብዙ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ አሠርተዋ
 ል ። በዚህ ፡ መሠረት ፡ በየጊዜው ፡ የተነሡት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡
 በየጊዜው ፡ በየአውራጃው ፡ የሠሩት ፡ ብዙ ፡ ነው ። ወደፊት ፡ ባሉት ፡ ነገ
 ሥታት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ሲሠሩ ፡ የምንመለከተው ፡ የበረከ
 ተ ፡ ነው ።

ደግሞ ፡ አንድ ፡ ገዳም ፡ እንደ ፡ ደብረ ፡ ዳሞ ፡ እንደ ፡ ደብረ ፡ ቢዘን ፡
 ወይም ፡ በዚህ ፡ በሸዋ ፡ እንዳለው ፡ እንደ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ያለው ፡ ባን
 ድ ፡ ንጉሥ ፡ ዘመን ፡ ተተክሎ ፡ ጸድቄ ፡ ጸሎትና ፡ ስለት ፡ ሰሚ ፡ ነው ፡ ጠ
 በሉ ፡ ድውይ ፡ ይፈውሳል ፡ ተብሎ ፡ እጅግ ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡
 በየጊዜው ፡ የሚነሡት ፡ ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ ለዚህ ፡ ገዳም ፡ ወይም ፡ ቤተ ፡
 ክርስቲያን ፡ ከርስታቸው ፡ ከሀብታቸው ፡ እየከፈሉ ፡ ለነፍሳቸው ፡ ድኅነት
 ያገኙ ፡ ዘንድ ፡ ስጦታ ፡ መስጠት ፡ ልማዳቸው ፡ ነው ።

በዚህ ፡ መሠረት ፡ ለአክሱም ፡ ጽዮን ፡ ለቀሩትም ፡ ገዳማትና ፡ አድባ
 ፊት ፡ የሚገባውን ፡ እንለፍና ፡ ለአባ ፡ መጣዕ ፡ ከአፄ ፡ ላሊበላ ፡ ካፄ ፡ ይኸኖ
 አምላክ ፡ የተሰጠውን ፡ ርስተ ፡ ጉልት ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ተመልክተናል ።
 በዚያው ፡ በላሊበላ ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ አባ ፡ መጣዕ ፡ ወይ

ም ፡ ሊባኖስ ፡ የሚባሉት ፡ መነኩሴ ፡ ባሄ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት (፻፶፱ ው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ) ከአንጾኪያ ፡ መጥተው ፡ በትግራይ ፡ አውራጃ ፡ በሠራዊ ፡ ወንጌል ፡ ያስተምሩ ፡ ነበር። ቀጥሎም ፡ በስማቸው ፡ የሚጠሩትን ፡ ሁለት ፡ ገዳማት ፡ አንዱን ፡ በራሳቸው ፡ ስም ፡ እንዳ ፡ አባ ፡ መጣፅ የሚባለውን ፡ በክብር ፡ ዳሮ (ዳዕሮ) በሠራዊ ፡ ገድመው ፡ ነበር ፡ በዚህም ፡ ገዳም ፡ አጠገብ ፡ ድውይ ፡ የሚፈውስ ፡ ጠበል ፡ አለ ፡ አየተባለ ፡ ከየአገሩ ፡ ብዙ ሰዎች ፡ ስለሚሰበሰቡ ፡ አሄ ፡ ሠይፈ ፡ አርዕድ (፲፫፻፵፯-፲፫፻፷፭ ፡ ዓ ፡ ም) የሚባለው ፡ ንጉሥ የዚህ ፡ የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ልጅ ፡ አክሱም ፡ የነበረ ፡ ጊዜ ጦሩን ፡ በሽታ ፡ በፈጅቦት ፡ ወደዚህ ፡ ጠበል ፡ አምጥቶ ፡ እንዲፈጠስ ፡ አድርጎታል ፡ ሲል ፡ ተአምረ ፡ ሊባኖስ ፡ የሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ እንደሚያረጋግጥ ፡ ሙሴ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ገለጿል ።

ሱላው ፡ ፪፻፶ ው ፡ ገዳም ፡ ደግሞ ፡ በሠናፊ ፡ ውስጥ ፡ አጋሜ ፡ ግዛት ፡ ጠረፍ ፡ ላይ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ተብሎ ፡ አሁንም ፡ በስማቸው ፡ የሚጠራውን ስመ ፡ ጥር ፡ ገዳም ፡ የመሠረቱት ፡ እኒሁ ፡ አባ ፡ መጣፅ ፡ ወይም ፡ ሊባኖስ ፡ የሚባሉት ፡ መነኩሴ ፡ ናቸው ። ስለዚህ ፡ መነኩሴውና ፡ ገዳሙ ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ከመሆናቸው ፡ የተነሣ ፡ ላሊበላ ፡ ፲፩ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ባሠራ ፡ ጊዜ ፡ አንዱን ፡ ቤተ ፡ ሊባኖስ ፡ ብሎ ፡ ሠይሞታል ። ወደፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ አሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ (፲፫፻፳፮—፲፫፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም) የዛሬውን (የፍቼውን) ገዳም ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ ደብረ ፡ አስቦ ፡ ይባል ፡ የነበረውን ፡ ስሙን ፡ ለውጠው ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ብለው ፡ የሠየሙት ፡ በእኚሁ ፡ መነኩሴና ፡ በገዳማቸው ፡ ስም ፡ መሆኑ ፡ ነው ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ለአባ ፡ መጣፅ ፡ (ደብረ ፡ ሊባኖስ) ገዳም ፡ ከዚህ ፡ በፊት የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ዓሄ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ አሄ ፡ ላሊበላ ፡ አሄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላኪ ፡ እንደሰጡት ፡ ርስትና ፡ ጉልት ፡ የዚህ ፡ ዘመን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ አሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ ባለቤቱ ፡ ለዚህ ፡ ገዳም ፡ ርስትና ፡ ጉልት ፡ ሰጥተዋል ። የስጦታቸውም ፡ ጽሑፍ ፡ በዚህ ፡ በአባ ፡ መጣፅ ፡ ገዳም ፡ ባለው ፡ ወንጌል ፡ ወደመጨረሻው ፡ ከቀሩት ፡ ነገሥታት ፡ ስጦታ ፡ ጋር ፡ ተዘርዝሮ ፡ ይገኛል ።

ኢጣሊያኖች ፡ አስመራን ፡ በሚገዙበት ፡ ጊዜ ፡ ሙሴ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ከአስመራ ፡ አገረ ፡ ገዢ ፡ መሪና ፡ አጃቢ ፡ ተቀብሎ ፡ ወደገዳሙ ፡ መጥቶ ፡ ገብኝቶታል ፡ ቀጥሎም ፡ የገዳሙን ፡ መምህር ፡ መምህር ፡ ገብረ ፡ ሕይወትን ፡ አግኝቶ ፡ በትውስት ፡ ለምኖ ፡ መቀበሉንና ፡ የስጦታዎቹን ፡ ጽሑፍ

ማግኘቱን፡ ይገልጻል። ስለዚህ፡ በሙሴ፡ ከንቲ፡ ሮሲኒ፡ ታትሞ፡ የተራባው
መጽሐፍ፡ ያፂ፡ ዓምደ፡ ጽዮንን፡ ስጦታ፡ የሚገልጸው፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ የተ
ጻፈው፡ ነው።

‘በአኩቱተ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ በ፭፻ወ፭፡ ዓመተ
ምሕረት፡ ወሀብኩ፡ አነ፡ ዐምደ፡ ጽዮን፡ ንጉሥ፡ ለአባ፡ መጣዕ፡ ዘአሃም፡
ከመ፡ ይትወሐሰኒ፡ በመንግሥተ፡ ሰማያት፡ ወርቅ፡ ፻፹ወ፪፡ ወ፪፡
መስቀል፡ ዘወርቅ፡ ወ፩፡ጻሕል፡ ዘወርቅ፡ ወ፩፡ጽዋዕ፡ ዘወርቅ፡ ወ፩፡ዱ፡
ጻሕል፡ ዘብሩር፡ ወ፩፡ ጽዋዕ፡ ዘብሩር፡ ወአልባስ፡ ክብር፡ ፻፫፡ ለቤተ፡
ክርስቲያን፡ ዘመጣዕ፡ ወለቅዱሳንሂ፡ ፵፡ ብዙት፡ ወለካልአንሂ፡ አብያ
ተ፡ ክርስቲያን፡ እለ፡ ውስተ፡ ሀገሩ፡ ዘመጣዕ፡ ፴፡ ልብስ፡ ክቡራት፡ ወአ
ልሕምትሂ፡ ፲ወ፪፡ ወእምድኅረ፡ ነሎን፡ ወሀብኩ፡ ልብሰ፡ ወርቅ፡ ዘላዕ
ሌየ፡ ወዕጣቅየ፡ ወ፪፡ ሰራዊልየ፡ አውጺእየ፡ እምውስተ፡ ሐቋየ፡ ወ፪ተ
አሳንየ፡ (አሳዕንየ?) እምእገርየ፡ ወዘንተ፡ ነሎ፡ ዘወሀብኩ፡ እእሚርየ፡
ከመ፡ የሐልፍ፡ ንብረተ፡ ዝንቱ፡ ዓለም፡ ከመ፡ ይትወሐሰኒ፡ ፍቁርየ፡
መጣዕ፡ በመንግሥተ፡ ሰማያት፡ ለዓለመ፡ ዓለም፡ አሜን። ወለንጉሥነ፡
ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዘኢዕባዮ፡ እምነገሥተ፡ ምድር፡ ያኑኅ፡ መዋዕሊሁ፡ በዲ
በ፡ ምድር፡ ወይረስዮ፡ እግዚአብሔር፡ ሥሩዓ፡ ከመ፡ ወርኅ፡ ውብሩሃ፡
ከመ፡ ፀሐይ፡ ወይዕቀብ፡ አንስቲያሁ፡ ወደቂቆ፡ ወደቂቀ፡ ደቂቁ፡ ወዓ
ዲ፡ ያድኅኖሙ፡ ለሠራዊቱ፡ እምስረተ፡ ሐጽ፡ ወውግረተ፡ እብን፡ ወያ
ግርር፡ ፀሮ፡ ወጸላዕቶ፡ ወበዕለተ፡ ሞቱሂ፡ ይኸልቆ፡ ምስለ፡ ቅዱሳን፡
ወሰማዕት፡ ምስለ፡ እለ፡ አስመርም፡ ለእግዚአብሔር፡ ምስለ፡ ዳዊት፡
ወቆስጠንጢኖስ፡ ወአኖርዮስ፡ ለዓለመ፡ ዓለም፡ አሜን። ወአንትሙሂ፡
ቅዱሳን፡ እለ፡ ሀለውክሙ፡ ውስተ፡ መካነ፡ መጣዕ፡ ጸልዩ፡ ለንጉሥነ፡
ዓምደ፡ ጽዮን፡ ሠርክ፡ ወነግሀ፡ ሌሊተ፡ ወመዓልተ፡ ቀትረ፡ ወሰኑተ፡
በውስተ፡ ቀርባንሂ፡ ወበውስተ፡ ማኅበርሂ፡ ወኅበ፡ ተጋባእክሙሂ፡
ለዓለመ፡ ዓለም፡ አሜን።

ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ደግሞ፡ ባለቤቱ፡ በራሷና፡ በባለቤቷ፡ ባፂ፡ ዓምደ፡
ጽዮን፡ ስም፡ የሰጠችውን፡ እንመልከት።

‘በአኩቱተ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ በ፭፻ወ፭፡ ዓመተ
ምሕረት፡ ወሀብኩ፡ አነ፡ ብሌን፡ ሳባ፡ በዓልተ፡ በሐት፡ ብእሲቱ፡ ለዓም
ደ፡ ጽዮን፡ ንጉሥ፡ በእንተ፡ ፍቅሩ፡ ለመጣዕ፡ ከመ፡ ይትወሐሰኒ፡ በመን
ግሥተ፡ ሰማያት፡ አመ፡ እቀውም፡ እራቅየ፡ ቅድመ፡ ሰማያዊ፡ ንጉሥ፡
ገለባ፡ ወሰንቅርዖ፡ ወሀብኩ፡ ዘንተ፡ ጉልተ፡ ለብፀዕ፡ መጣዕ፡ ፍቁርየ፡
ዘኢይበውአ፡ ፈረስ፡ ወኢአንበሳ፡ ወኢሥዩመ፡ ደብረ፡ ማዕዖ፡ ወኢሥ

የመ፡ ዘሬዳ፡ እ.ዘተሠይመ፡ ወእ.ዘተስእረ፡ ወዘእ.ተነግሠ፡ ወእ.ዘእንገሥግ
 ሠ፡ ዘእ.ይበውኦ፡ ቃለ፡ ነጋሲ፡ (ሢ)፡ ወእ.ይቀ፡ ጽርሕ፡ ወለእመቦ፡ ዘተ
 በገለ፡ ወዘተነየለ፡ ዘንተ፡ ጉልተ፡ ዘወሀብኩ፡ ለአባ፡ መጣዕ፡ ዘኤሀም፡ እ
 ንዘ፡ ንጉሥ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ወእንዘ፡ ሠየምተ፡ እንትርታ፡ ብሌን፡ ሳባ
 በዓልተ፡ ቢሐት፡ ወእንዘ፡ ማዕከለ፡ ባሕር፡ ሰማይ፡ ወእንዘ፡ ሥዮመ፡ ደ
 ብረ፡ ማዕዖ፡ መጥሬ፡ እግዚእ፡ ወእንዘ፡ ሥዮመ፡ ዘሬዳ፡ ዘርዐ፡ ዳዊት፡
 ወእንዘ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓተ፡ መጣዕ፡ ጉብረ፡ ክርስቶስ፡ ወዘንተ፡ ዘወሀብኩ፡ አእሚ
 ርዮ፡ ከመ፡ የሐልፍ፡ ነሱ፡ ዓለም፡ ወሰማዕኩ፡ ዘይቤ፡ ቃለ፡ መክብብ፡ ከንቱ፡
 ነሱ፡ ከንቱ፡ ዘእንበለ፡ ዘአቅደመ፡ ስንቆ (በሐውቱ)፡ በሕይወቱ፡ ወኤነሂ፡ ወሀ
 ብኩ፡ ለመጣዕ፡ ወለቅዱሳን፡ ጀወሃ፡ አልሀምት፡ ወአልባስ፡ ሰንዶናት፡ ወመ፡
 ባአሂ፡ ጽዲንየ፡ ዘአውረድኩ፡ ዘአምሐራ፡ ወእመቦ፡ ዘተነየለ፡ ዘንተ፡ ጉ
 ልተ፡ ዘወሀብኩ፡ እነ፡ ለመጣዕ፡ ፍቁርየ፡ ውጉዝ፡ ለይኩን፡ በአፈ፡ ጀወሪ
ነቢያት፡ ወበአፈ፡ ጀወሪ፡ ሐዋርያት፡ በአፈ፡ ፫፻፲ወ፰፡ ርቱዐኑ ሃይማኖት፡ ወበ
 አፈ፡ ዴጥሮስ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ ወበጸሎቱ፡ ለብፁዕ፡ መጣዕ፡ ወበአፈ፡ ኢብ፡ ወወ
 ልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ውጉዝ፡ ለይኩን፡ በዝ፡ ዓለም፡ ወበዘይመጽእ፡
 ዓለም፡ ዘኢይትፈታሕ፡ በጾም፡ ወበጸሎት፡ በስኢል፡ ወበሰጊድ፡ ለዓለመ
 ዓለም፡ አሜን ።

ወዘእግባእኩ፡ ዘንተ፡ ጉልተ፡ ወዘንተ፡ ነሱ፡ ዘገበርኩ፡ ዘአዘዘኒ፡
 እግዚእነ፡ ንጉሥ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ወይቤለኒ፡ ሐራ፡ ብጽሒ፡ ኀበ፡ መጣ
 ዕ፡ ዘኤሀም፡ ወግበሪ፡ ፈቃዶ፡ ለብፁዕ፡ መጣዕ፡ ፍቁርየ፡ ወበሊ፡ ኢትን
 ሥእ፡ እግዚእ፡ በመዋዕሉ፡ ጭርዙቱ፡ ለእግዚእየ፡ ዓምደ፡ ጽዮን ። ወ
 በጳሕኩ፡ እነኒ፡ ወበከይኩ፡ ወለሐውኩ፡ ወአንገርገርኩ፡ ኀበ፡ መቃብሩ፡
 ለመጣዕ፡ በከመ፡ አዘዘኒ፡ እግዚእየ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ግበር፡ ሎቱ፡ እግዚ
 እ፡ በከመ፡ ፈቃድ፡ ልቡ፡ ወይቤለኒ፡ ሀቢ፡ እንቀርዖ፡ ወገለበ፡ ከመ፡ የሀበ
 ኒ፡ እግዚአብሔር፡ በመንግሥተ፡ ሰማያት፡ ሀየንተ፡ ኀዳጥ፡ ብዙኀ፡ አሜ
 ን ። የሀቦ፡ እግዚአብሔር፡ ሕየንተ፡ ዘበምድር፡ ዘበሰማያት፡ አሜን ።
 ሀየንተ፡ ዘይበሊ፡ ዘኢይበሊ፡ አሜን ። ወሀየንተ፡ ዘይማስን፡ ዘኢይማስ
 ን፡ አሜን ። ወያኑኀ፡ መዋዕሊሁ፡ በዲበ፡ ምድር፡ አሜን ። ወያግርር፡
 ፀሮ፡ ወጸላእቶ፡ አሜን ። ወይስረይ፡ ኃጢአቶ፡ ወይደምስስ፡ መጽሐፈ፡
 ዕዳሁ፡ አሜን ። የሀቦ፡ እግዚአብሔር፡ ጥበበ፡ በከመ፡ ሰሎሞን፡ አሜን።
 የሀቦ፡ እግዚአብሔር፡ ጥገሰ፡ በከመ፡ ዳዊት፡ አሜን ። የሀቦ፡ እግዚአብ
 ሔር፡ ትእግሥተ፡ በከመ፡ ኢዮብ፡ አሜን ። የሀቦ፡ እግዚአብሔር፡ መዊ
 ዓ፡ ከመ፡ ኢያሱ፡ አሜን ።

ወለይእቲኒ፡ ብሌን፡ ሳባ፡ በዐልተ፡ ቢሐት፡ የሀባ፡ እግዚአብሔር፡
 ፍቅረ፡ ምስለ፡ ምታ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዘገብረ፡ (ት)፡ ፈቃዶ፡ በመልእክ
 ናሃ፡ በከመ፡ ገብር፡ ብፁዕ፡ ኄር፡ ዘያስተፈሥሕ፡ እግዚአ፡ በመልእክቱ
 ከማሁ፡ ሠናየ፡ ገብረት፡ በመልእክት፡ የሀባ፡ እግዚአብሔር፡ ዕሤተ፡ አ
 ሜን። የሀባ፡ እግዚአብሔር፡ መዋዕለ፡ ብዙኅ፡ በፍሥሐ፡ ዘአልቦ፡ ሐዘን
 ምስለ፡ ምታ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ አሜን ። ወአመ፡ ዕለተ፡ ጽዋዐሆሙ፡ ያ
 ስምዖሙ፡ እግዚአብሔር፡ ቃለ፡ ፍሥሐ፡ ዘይብል፡ ንዑ፡ ኀቤየ፡ ቡሩካኑ
 ለአቡየ፡ ትረሱ፡ መንግሥተ፡ ዘአስተዳለወ፡ ለክሙ፡ እምቅድመ፡ ዓለም፡
 አሜን ። ወይባርክ፡ ውሉዶሙ፡ አሜን ። ወያብዝኅ፡ ዘርዖሙ፡ ከመ፡ ኮ
 ከበ፡ ሰማይ፡ ወከመ፡ ኖፃ፡ ባሕር፡ አሜን ። ወአሜን ። ወይበል፡ ነሉ
 ሕዝብ፡ አሜን፡ ወአሜን ። ወኩልክሙ፡ እለ፡ አንብብክሙ፡ ጸልዩ፡ ለ
 ንጉሥ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ወለንግሥት፡ ብሌን፡ ሳባ፡ ከመ፡ ይምሐርሙ፡
 እግዚአብሔር፡ በሰማይ፡ ወበምድር፡ ለዓለመ፡ ዓለም፡ አሜን፡ ወአ
 ሜን ።

ከዚህ፡ ውስጥ፡ እንደምንመለከተው፡ ሄደሽ፡ በልጅነቱ፡ ዘመን፡ አ
 ትውሰደው፡ (አትግደለው)፡ ብለሽ፡ ጸልየሽ፡ ይኸን፡ ጉልት፡ ለአባ፡ መ
 ጣዕ፡ ስጭልኝ፡ ብሎ፡ ጌታዬ፡ ንጉሡ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ አዘዘኝ፡ የምትለ
 ው፡ ባለቤቱ፡ ነች፡ እርሷም፡ በዚህ፡ ዘመን፡ በሚስትነቷ፡ ላይ፡ የእንትርታ
 ን፡ ሹመት፡ ይዛለች ። ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ የጦርነት፡ ላይ፡ ብዙ፡ የጦር
 ሠራዊት፡ የሹመት፡ ማዕርግና፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ክፍል፡ አንብበናል፡ በዚህ
 ስለጉልቱ፡ በሚናገረው፡ ጽሑፍ፡ ውስጥ፡ ደግሞ፡ ባለቤቱ፡ ብሌን፡ ሳባ
 በዓልተ፡ ቢሐት፡ ተብላ፡ በዚህም፡ ላይ፡ ሥይምተ፡ እንትርታ፡ ስትባል፡
 ሌሎች፡ ደግሞ፡ በዚህ፡ በአሜን፡ በትግሬ፡ ውስጥ፡ የቤተ፡ ክህነትና፡
 የቤተ፡ መንግሥት፡ ሹመት፡ የያዙ፡ ማዕከለ፡ ባሕር፡ (ሹሙ፡ ሰማይ)፡ ሥ
 ዩሙ፡ ደብረ፡ ማዕዖ፡ (ሹሙ፡ መጥሬ፡ እግዚአ)፡ ሥዩሙ፡ ዘሬዳ፡ (ሹሙ
 ዘርዐ፡ ዳዊት) ዓቃቤ፡ ሰዓተ፡ መጣዕ (ሹሙ፡ ገብረ፡ ክርስቶስ) ይባላሉ።

ዓምደ፡ ጽዮን፡ ከዚህ፡ በፊት፡ እንደአመለከትነው፡ እንደክርስቲያን
 ነገሥታት፡ ደንብ፡ ባንድ፡ ሚስት፡ አለመወሰኑን፡ የጦርነቱ፡ ዜና፡ መ
 ዕል፡ በግልጽ፡ እንዳስረዳን፡ የዚህም፡ የስጦታውና፡ የጉልቱ፡ ጽሑፍ፡ ወ
 ያኑኅ፡ መዋዕሊሁ፡ ... ወይዕቀብ፡ አንስቲያሁ-(ሚስቶቹ) ብሎ፡ አብዝቶ
 ገልጸልናል።

ይሁን፡ እንጂ፡ ይህቺ፡ ስለ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዕድሜና፡ ሕይወት፡ ለ
 አባ፡ መጣዕ፡ ገዳም፡ ጉልት፡ የሰጠችው፡ በጦርነቱ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ላይ

ከየናዝው፡ ከሁለቱ፡ የትኛው፡ መሆኗን፡ በግልጽ፡ ማወቅ፡ ይቻላል።
በዚህ፡ መዋዕሉ፡ ላይ፡ ታሞ፡ ሊዋጋ፡ ሲሄድ፡ ያዝው፡ አትልቀቂው፡ ብላ
ታናኸቱ፡ ለታላቂቱ፡ ነገረታት፡ ይላል፡ ታላቂቱ፡ የተባለችው፡ በዚያው፡
ጽሑፍ፡ ላይ፡ እንደሚታየው፡ ስሟ፡ ገዢን፡ መንገዝ፡ ይባላል፡ እርሷም
ታላቂቱ፡ እንጂ፡ ታናኸቱ፡ አይደለችም።

ስለዚህ፡ ጉልቱን፡ ያገባችው፡ ምናልባት፡ ቲንሿ፡ ንግሥት፡
ስሟ፡ በዚህኛው፡ ጽሑፍ፡ ላይ፡ ብሌን፡ ሳባ፡ ተብሎ፡ የተገለጸው፡ ይሆ
ናል። ነገር፡ ግን፡ ወደፊት፡ በነ፡ ዘርዐ፡ ያዕቆብ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ላይ፡ እ
ንደምንመለከተው፡ ንግሥቶቹ፡ እንደነገሥታቱ፡ በመጠሪያና፡ በስመ፡ መን
ግሥት፡ የተለየ፡ ሁለት፡ ስም፡ ስለ፡ አላቸው፡ የዋናይቱ፡ የታላቂቱ፡ ንግ
ሥት፡ ስም፡ መጠሪያ፡ ስሹ፡ ብሌን፡ ሳባ፡ ስመ፡ መንግሥቷ፡ ገዢን፡ መ
ንገዝ፡ ይሆናል፤ ይልቁንም፡ ገዢን፡ የሚባለው፡ ቃል፡ የተጨመረበት፡ ለ
ንግሥት፡ ሲሆን፡ እንደስመ፡ መንግሥት፡ ገዢን፡ በለው፡ ገዢን፡ ቀንጠፋ
ገዢን፡ ገዢ፡ ገዢን፡ ገዢ፡ ገዢን፡ ደረባ፡ እየተባለ፡ ለሹም፡ ለወታደር
ለቤት፡ ጠባቂ፡ ሲሰጥ፡ የንጉሥ፡ አሸከር፡ መሆኑን፡ ያስረዳል። ይኸንንም
ወደ፡ ነገሥታቱ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ስንገባ፡ ይበልጥ፡ ያስረዳናል።

ዓምደ፡ ጽዮን፡ በዘመኑ፡ ለኝሁ፡ ለአባ፡ መጣዕ፡ ራሱም፡ በቀጥታ፡
በሚስቱ፡ በብሌን፡ ሳባ(ሳብኦ) በሹማምንቱ፡ በክርስቶስ፡ አቡሁ፡ በዓቃቤ
ሰዓት፡ ገብረ፡ ክርስቶስ... አማካይነት፡ የሰጠው፡ ስጦታና፡ ርስት፡ ብዙ
ነው፡ ሁሉንም፡ በዚህ፡ ላይ፡ ብንዘረዝረው፡ አንባቢን፡ ከማድከም፡ በቀር
ከዚህ፡ ከተጻፈው፡ ውጭ፡ አዲስ፡ ለታሪክ፡ የሚያገለግል፡ ጽሑፍ፡ እም
ብዛም፡ አናገኝበትም። በንደኛው፡ ጽሑፍ፡ ውስጥ፡ ባሕር፡ አሰግድ፡ የሚ
ባለው፡ ያምደ፡ ጽዮን፡ ፫ኛ፡ ልጁ፡ የሐስጓና፡ የአቃንጸን፡ ሹመት፡ ይዞ
እንደነበረ፡ ይገልጻል።

ስለዚህ፡ ይህ፡ ስመ፡ ጥር፡ ንጉሥ፡ ፱፡ ዓመት፡ ሙሉ፡ ኢትዮጵያን፡
ሲገዛ፡ ብዙ፡ የሠራው፡ ያስተዳድር፡ የጦርነት፡ የፍርድ፡ ሥራ፡ መኖሩ፡
ሳይቀር፡ የተጻፈ፡ ባለመገኘቱ፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ ሁሉ፡ ፱፡ ዓመት፡ ገዝቶ
መሞታን፡ በመንግሥቱም፡ ልጁ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ(ሰይፈ፡ አርእድ)መተካ
ንቱ፡ ብቻ፡ ይገልጽልናል።

ምዕራፍ ፲፰ ።

ያዲ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ተከታይ፡ አዲ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ።

ዓዲ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ፡ ስመ፡ መንግሥቱ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ ይባላል
ቆስጠንጢኖስ፡ የሚሉም፡ አሉ። ከመጠሪያ፡ ስሙ፡ ይበልጥ፡ በብዙ፡

በታ፡ ተጽፎ፡ የሚገኘው፡ ግን፡ በስመ፡ መንግሥቱ፡ በሰይፈ፡ አርዕድ
ነው። እርሱም፡ ያዪ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ፩ኛ፡ ልጅ፡ ነው። ታሪክ፡ ነገሥቱ፡
የገዛበትን፡ ዘመን፡ ፳፰፡ ዓመት፡ መሆኑን፡ ሲገልጽ፡ በዚህ፡ ረዥም፡ ዘ
መን፡ ይህ፡ ንጉሥ፡ የሠራው፡ ነገር፡ ተዘርዝሮ፡ አይገኝም። በዚህ፡ በታ
ሪክ፡ ነገሥት፡ ባጭሩ፡ የሚገኘው፡ እንደዚህ፡ ይላል። ንዋየ፡ ክርስቶስ
ዘውላቱ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ ወልዱ፡ ለሐዲ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ነገሠ፡ ፳ወ፰ተ
ዓመተ፡ ወውላቱ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ ዘሐረ፡ እስከ፡ ትግሬ፡ ወዐርገ፡ ደብ
ረ፡ በንኲል፡ ወረከበ፡ ለአባ፡ መድኃኒን፡ እግዚእ፡ ከዊኖ፡ ድቁቀ፡ አረጋ
ዌ፡ ወተባሪክ፡ እምኔሁ፡ ሐረ፡ ወጸብዖ፡ ለላዕላይ፡ ግብፅ፡ ሶበ፡ ሞቅሐ
መስፍን፡ ምስር፡ ለአባ፡ ማርቆስ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ ዘእስክንድርያ፡ ፩፡ እም
ሾወ። ሊቃነ፡ ጳጳሳት፡ በምክንያተ፡ ጸባሕት። ወእምዝ፡ ፈትሐ፡ ዝንቱ
መስፍን፡ ለውላቱ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ ወሚጠ፡ ውስተ፡ ሢመቱ፡ ወዝንቱ፡
ዜና፡ ሀሎ፡ በስንክሳር፡ አመ፡ ፲ወ፱፡ ለጥቅምት፡ ወበ፳ወ፭፡ ዓመተ፡
መንግሥቱ፡ ለሰይፈ፡ አርዕድ፡ ኮነ፡ ፍልሰተ፡ ዐዕሙ፡ ለአቡነ፡ ተክለ፡
ሃይማኖት፡ ይልና፡ ከዚያ፡ ልጁ፡ ንዋየ፡ ማርያም፡ ነገሠ፡ ወደማለት፡ ይሻ
ገራል። በዚህ፡ አጭር፡ የግዕዝ፡ ታሪክ፡ ውስጥ፡ የምናገኘው፡ ንዋየ፡ ክ
ርስቶስ፡ እስከ፡ ትግሬ፡ ድረስ፡ ሄዶ፡ በደብረ፡ በንኲል(ገዳም)ገብቶ፡ በሽ
ምግልና፡ የወደቁትን፡ አባ፡ መድኃኒን፡ እግዚእ፡ የሚባሉትን፡ መምህር፡
አግኝቶ፡ ከርሳቸው፡ ቡራኬ፡ (ምረቃ) ከተቀበለ፡ በኋላ፡ ወደ፡ ላዕላይ፡
ግብፅ፡ ሄዶ፡ ሾ፬ኛውን፡ የእስክንድርያ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ በግብር፡ ምክንያ
ት፡ ከአሠረው፡ ከግብፅ፡ መስፍን፡ ጋር፡ መዋጋቱንና፡ በዚህ፡ መስፍኑ
ሊቀ፡ ጳጳሱን፡ ከእሥራታቸው፡ ፈትቶ፡ እሊቀ፡ ጵጵስና፡ ሹመታቸው፡
መመለሱን፡ ብቻ፡ ነው።

ባለፈው፡ ታሪክ፡ ሁሉ፡ በየምዕራፉ፡ እንዳስታወስነው፡ የግብፅ፡
ነገሥታት፡ (ሱልጣን፡ ወይም፡ ከሊፋ) የሚባሉት፡ ሊቃነ፡ ጳጳሳቱን፡ ከኑ
ብያም፡ ከኢትዮጵያም፡ ከእስክንድርያም፡ ቤተ፡ ክርስቲያናችሁ፡ የምታ
ገኘው፡ ጥቅም፡ ብዙ፡ ነውና፡ ግብር፡ ክፈሉ፡ እያሉ፡ ሊቃነ፡ ጳጳሳቱን፡
ማጉላላታቸው፡ የተረጋገጠ፡ ነው። ነገር፡ ግን፡ በዚህ፡ የተነሣ፡ አዲስ
ዋየ፡ ክርስቶስ(ሰይፈ፡ አርዕድ) ለውጊያውደ፡ ላዕላይ፡ ግብፅ፡ በሄድ፡ ፈርቶ
ወይም፡ በጦርነት፡ ተሸንፎ፡ ሊቀ፡ ጳጳሱን፡ ፈትቶ፡ እቀድሞ፡ ሥልጣና
ቸው፡ መመለሱ፡ የሚያጠራጥር፡ ነገር፡ አለበት። ባሁኑ፡ ሰዓት፡ ግብፅን፡
የሚያስተዳድሩት፡ ማመሉክ፡ የግዛታቸው፡ ስፋት፡ እንኳ፡ ባይሆን፡ የኃ
ይላቸው፡ ብዛት፡ ከኢትዮጵያ፡ የበለጠ፡ ነው። በዚህም፡ ላይ፡ የቱርክና፡

የዐረቦችን ፡ አገር ፡ ዝምድና ፡ ተደግፏል ። ምናልባት ፡ ዓረብ ፡ ሠይፈ ፡ አርዕድ ፡ ለውጊያም ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ የሊቀ ፡ ጳጳሱን ፡ እስራት ፡ ሁኔታ ፡ ለማወቅ ፡ ወደ ፡ ላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ወሰን ፡ ወደ ፡ ሚሆን ፡ ወደ ፡ ኑብያ ፡ ብቅ ፡ ብሎ ስለ ፡ በዚያው ፡ እንዳለ ፡ ከግብፆች ፡ ተገናኝተው ፡ ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ ወይም ፡ ሳይዋጉ ፡ ግብፆችም ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሱን ፡ እንዲፈቱ ፡ ንጉሡም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ባሉት ፡ እስላሞች ፡ ላይ ፡ አገዛዝ ፡ እንዳያጸና ፡ ተነጋግረው ፡ ተስማምተው ፡ ተመልሰው ፡ ይሆናል ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ያሉት ፡ የግብፅ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ሱልጣን ፡ መሊክ ፡ ኤስ—ሳሊሕና ፡ ይልቁንም ፡ ሞግዚቱ ፡ ኤሚር ፡ ሼኩም ፡ ተድላና ፡ ደስታ ፡ ድልወት ፡ ተሰማችሁ ፡ ብለው ፡ በሊቀ ፡ ጳጳሱ ፡ ላይ ፡ ብቻ ሳይሆን ፡ በክርስቲያኖችም ፡ በይሁዲዎችም ፡ ላይ ፡ ቀረጥና ፡ ግብርን ፡ ምክንያት ፡ እያደረጉ ፡ ያለምክንያትም ፡ በጂፓርያ—ግጂ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ስደት ፡ እስራት ፡ አምጥተውባቸው ፡ እንደነበረ ፡ የዐረቦችም ፡ የፈረንጆችም ፡ ጸሐፊዎች ፡ ጠቅሰውታል ።

በተረፈ ፡ አረብ ፡ ንዋየ ፡ ክርስቶስ(ሰይፈ ፡ አርዕድ)እንደ ፡ አባቱ ፡ እንደ አረብ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከይፋት ፡ ወላስሞች ፡ ጋር ፡ ተዋግቷል ። ሰብር ፡ አድዲስ(ሰብረዲን)ከአረብ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደ ፡ ሞተ ፡ ከርሱ ወዲህ ፡ በርሱ ፡ ፈንታ ፡ ልጁ ፡ አሊ ፡ ተቀምጦ ፡ በይፋት ፡ ይገዛ ፡ ነበርና ፡ እርሱም ፡ እንዳባቱ ፡ ባረ ፡ ንዋየ ፡ ክርስቶስ ፡ ላይ ፡ ሸፍቶ ፡ ሲዋጋ ፡ ተሸንፎ በምርኮ ፡ ተያዘና ፡ ግዛቱ ፡ ለልጁ ፡ ለአሕመድ ፡ ሐርብ ፡ አራድ ፡ ተሰጠበት። በኋላ ፡ ደግሞ ፡ አሊ ፡ በግዛት ፡ ባረ ፡ ንዋየ ክርስቶስ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ከኖረ በኋላ ፡ ምሕረት ፡ አግኝቶ ፡ ሹመቱን ፡ አስመልሶ ፡ ወደ ፡ ይፋት ፡ ቢሄድ ፡ ከልጁ ፡ ጋር ፡ ሳይስማሙ ፡ ቀርተው ፡ ተዋጉና ፡ ልጁ ፡ አሕመድ ፡ ሐርብ ፡ አራድ ፡ ወደ ፡ አረብ ፡ ንዋየ ፡ ክርስቶስ ፡ መጣ ። ንጉሡም ፡ የይፋቱን ፡ ግዛት ለአሊ ፡ ስለ ፡ አጸደቀለት ፡ ለአሕመድ ፡ በገበርት ፡ አንድ ፡ ቲንሽ ፡ ግዛት ፡ ሰጥቶ ፡ አስቀመጠው ። በዚህ ፡ መካከል ፡ አህመድ ፡ ስለ ፡ ሞተ ፡ የይፋቱ ፡ ገዢ ፡ ዓሊ ፡ የአሕመድን ፡ ግዛት ፡ አቡበከር ፡ ቤን ፡ ዓሊ ፡ ለሚባለው ፡ ሰጠበት። ነገር ፡ ግን ፡ የልጅ ፡ ልጁ(የአሕመድ ፡ ልጅ)ሐቅ አድዲስ በዚህ ፡ ተናዶ አጉቱን ፡ አቡበከርን ፡ አባረረው ። ከዚያም ፡ ቀጥሎ ፡ ይኸው ፡ ወጣቱ ፡ ሐቅ አድ—ዲን ፡ ማውላ ፡ አስፋሕ ፡ የሚባለውን ፡ ሌላውን ፡ አጉቱን ፡ ጦርነት ፡ ገጠመው ። ማውላ ፡ አስፋሕ ፡ ሐቅ አድዲንን ፡ መመለስ ፡ ስላቃተው ፡ ወደ ፡ አረብ ፡ ንዋየ ፡ ክርስቶስ ፡ እርዳታ ፡ እንዲላክለት ፡ መላክተኛ ፡ ሰደደ ። ከንጉሡም ፡ ዘንድ ፡ ጧሺ ፡ ጦር ፡ ቢላክለት ፡ እነሱንም ፡ ድል ፡ አድርጎ

አሸነፋቸው ፡ ቀጥሎም ፡ በሊክ ፡ ሐቅ.አድ.ዲን ፡ እየተዋጋ ፡ መለሳቸው ።
ማውላ ፡ አስፋሕም ፡ በጦርነቱ ፡ ሞተ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ሐቅ ፡ አድ ፡ ዲን ፡
ወደ ፡ ይፋት ፡ ገሠገሠና ፡ ሥልጣኑን ፡ ያዘ ። ሽማግሌውን ፡ አያቱን ፡ አሊን
ግን ፡ ምንም ፡ አላገላለውም ።

የዚህ ፡ ሁሉ ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡ እ
ንደ ፡ አፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጦርነት ፡ በዝርዝር ፡ የሚናገር ፡ የግዕዝም ፡ የአ
ማርኛም ፡ ታሪክ ፡ የለንም ፤ ይኸም ፡ የተገኘው ፡ ሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴት ፡ በ፩
፻፴፩ ፡ ገጽ ፡ በቀጥር ፡ ፹፱ ፡ ላይ ፡ አል ፡ ማቅሪዚ ፡ የሚባለው ፡ የዐረብ ፡ ጸ
ሐፊ ፡ ከጻፈው ፡ ላይ ፡ አግኝተው ፡ የጻፉት ፡ ነው ።

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፲፱ ።

ባፄ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ፈቃድ ፡ በደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ — ያፄ ፡
ንዋየ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ።

ዓፄ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ የግዛቱ ፡ ዘመን ፡ ፳፰ ፡ ዓመት ፡ መሆኑ ፡ በየታ
ሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ሲገለጥ ፡ በዚህ ፡ ረዥም ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ የሠራው ፡ ሥራ
ሁሉ ፡ በዘመኑ ፡ ወይም ፡ ዘመኑ ፡ ባለፈበት ፡ ቅርብ ፡ ጊዜ ፡ የተገኙ ፡ ሊቃ
ውንት ፡ በጽሑፍ ፡ ስለአላስቀሩት ፡ ብዙ ፡ ታሪክ ፡ እንደተዘጋ ፡ ቀርቷል ።
ነገር ፡ ግን ፡ ፈረንጆች ፡ የራሳቸውን ፡ አገር ፡ ታሪክ ፡ መርምረው ፡ አበጥረው
በብዙ ፡ ዓይነት ፡ ጽፈው ፡ ከጨረሱ ፡ በኋላ ፡ አዲስ ፡ ታሪክ ፡ ለማግኘት ፡ ብዙ
ዎቹ ፡ ስለሚመኙ ፡ ታሪኩ ፡ እየባከነ ፡ የቀረውን ፡ የእስያንና ፡ የአፍሪካን ፡
መንግሥታት ፡ ታሪክ ፡ ወደመመርመር ፡ በአዘነበሉበት ፡ ጊዜ ፡ ከነዚህ ፡ ው
ስጥ ፡ ጊዜያቸውን ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ያጠፉ ፡ ብዙዎች ፡ ናቸው ። ሉዎልፍ ፡
ዲልማን ፡ ሊትማን ፡ ጉይዲ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ባሴት ፡ ረኔ ፡ ገፍል ፡ ፔሩሾ ፡
... መሆናቸውን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ አስታውሰናል ።

ከነዚህ ፡ ከተጠሩት ፡ ውስጥ ፡ ሙሴ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ከደብረ ፡ ሊባ
ኖስ ፡ (አባ ፡ መጣዕ ፡) ገዳም ፡ በውሰት ፡ ከአገኘው ፡ ወንጌል ፡ ውስጥ ፡ ባፄ
ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ፈቃድ ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ ከሌላው ፡ ጋር ፡ አብሮ ፡ አሳ
ትሞት ፡ ይገኛል ። ይኸም ፡ ሕግ ፡ በአባ ፡ መጣዕ ፡ ገዳም ፡ ሴት ፡ እንዳትገባ
የሚከለክል ፡ መንፈሳዊነት ፡ ያለው ፡ ሕግ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የፖለቲካና ፡
ያስተዳደር ፡ ሕግ ፡ ያለበት ፡ አይደለም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በውስጡ ፡ አንዳ
ንድ ፡ የዘመኑን ፡ ሹማምንት ፡ ስም ፡ ስለሚጠቅስ ፡ የታሪክ ፡ ጽሑፍ ፡ ውድ
ለሆነበት ፡ ለዚህ ፡ ዘመን ፡ ያገለግላል ፡ በማለት ፡ እነሆ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡
ገልብጪዋለሁ ።

አውሎግሶን፡ ጽድቁ፡ ዘአዘዙ፡ ንጉሥን፡ ርቱዐ፡ ሃይማኖት፡ ሰይፈ
አርዕድ፡ ወስመ፡ መንግሥቱ፡ ቆስጠንጢኖስ፡ ወጳጳስን፡ አባ፡ ሰላማ፡ መ
ጋቤ፡ ሃይማኖት፡ ወመላኬ፡ ባሕር፡ ብሌን፡ ሰገድ፡ መፍቀሬ፡ ጽድቅ፡ ት
ሐት፡ ሠርዑን፡ ለክሉሙ፡ መነኮሳት፡ እለ፡ ብሔረ፡ ኢትዮጵያ፡ ከመ፡ ንን
በር፡ በሥርዓት፡ ዘእንበለ፡ ተሐውሶ፡ ምስለ፡ መበለታት፡ ወመበለታትሂ
ከመ፡ ኢይትነወሳ፡ ምስለ፡ መነኮሳት፡ ዘንተ፡ ሠርዑ፡ ጳጳስሂ፡ ወንጉሥሂ
ኅቢሮሙ፡ በርትዕት፡ ሃይማኖት፡ እስመ፡ እሙንቱ፡ ዐበይት፡ ኖሎት፡
ወዐቃብያን፡ መርዔት፡ እስመ፡ ጽሕቁ፡ ለአድኅኖ፡ ክሉ፡ ነፍሳት፡ ወይ
እዚኒ፡ ስምዑ፡ አንትሙ፡ አኃው፡ እለ፡ መካነ፡ መጣዕ፡ ቅድስት፡ ከመገ
ሠራዕናክሙ፡ ተጋቢአሙ፡ ክሉ፡ ሕዝብ፡ ወመላኬ፡ ባሕርሂ፡ ንቢሮ፡
ማዕከለ፡ እንዘ፡ ዐቃቤ፡ ሰዓት፡ ገብረ፡ ክርስቶስ፡ ከመ፡ ይትሐረም፡ መ
ካነ፡ መጣዕ፡ ከመ፡ ኢይባእ፡ አንስት፡ ወኢይግስሳ፡ ጥቀ፡ በእደዊሆን፡ ዘ
እንበለ፡ ቀዲሆሙ፡ በከራ፡ ወእመሂ፡ በማኅየብ፡ ወእመሂ፡ በጐይብ፡ እ
ስመ፡ ዘንተሂ፡ ዘሠራዕናክሙ፡ ከመ፡ ትድኅኑ፡ እምኃጢአት፡ ወትንጽሐ
እምርስሐት፡ ወከመ፡ ትኩኑ፡ ምስምዐ፡ ጸሎት፡ እስመ፡ ይቤ፡ እግዚእነ፡
በወንጌል፡ ቅዱስ፡ እንዘ፡ ይነግር፡ እስመ፡ ለፈራኄ፡ እግዚአብሔር፡ ይሰም
ዖ፡ እግዚአብሔር፡ ወለኃጥእስ፡ ኢይሰምዖ፡ እግዚአብሔር፡ ወይእዚኒ፡
እመቦ፡ ዘአብአ፡ አንስተ፡ ውስተ፡ ዝንቱ፡ መካነ፡ መጣዕ፡ እመሂ፡ መነኰ
ስ፡ ወእመሂ፡ ቀሲስ፡ አው፡ ዲያቆን፡ እመሂ፡ ሥዩም፡ አው፡ ሕዝባዊ፡
እመሂ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓት፡ ወቀሲስ፡ ገበዝ፡ እመቦ፡ ዘአብአ፡ አንስተ፡ እምበ
ዓልቲት፡ እስከ፡ አመት፡ አው፡ ወለቶ፡ አው፡ እኅቶ፡ አው፡ እሞ፡ አው
እእርክቶ፡ አው፡ ብእሲቶ፡ እመሂ፡ ዘአበአ፡ እመድረክ፡ ኖሳት፡ ወእም
አንፈ፡ ቀዶ፡ ለፌ፡ ወእምነ፡ ጳዕሮ፡ ላዕሉ፡ እመቦ፡ እምዝንቱ፡ ክሉ፡
ዘተአደወ፡ እመሂ፡ ነጺሮ፡ ወእመሂ፡ ሰሚዖ፡ ውጉዝ፡ ለይኩን፡ በአፈ፡
፪ወ፪፡ አርድእት፡ በአፈ፡ ፫፻፲ወ፳፡ ርቱዓን፡ ሃይማኖት፡ በአፈ፡ ጴጥሮስ
ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ ውጉዝ፡ ለይኩን፡ እምዝንቱ፡ ትእዛዝ፡ ዘተዐደወ፡ ለዓለ
መ፡ ዓለም፡ አሚን፡ ወእግዚአብሔር፡ ይዕቀብ፡ መንግሥቶ፡ ለንጉሥን፡
ቆስጠንጢኖስ፡ ለዘጸውዓን፡ እምኃጢአት፡ ከመ፡ ንትገሐሥ፡

በዚህ፡ ጽሑፍ፡ ላይ፡ የምንመለከተው፡ ፩ኛ፡ ቆስጠንጢኖስ፡ የሚባ
ለውን፡ ስም፡ ነው፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ ሁሉ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ፡ ዘስራ፡ መን
ግሥቱ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ ሲል፡ እዚህ፡ ላይ፡ ደግሞ፡ ሰይፈ፡ አርዕድን፡
መጠሪያ፡ ስም፡ አድርጎ፡ ስመ፡ መንግሥቱን፡ ቆስጠንጢኖስ፡ ሲል፡ ይገ
ኛል፡ ምናልባት፡ በነገሠበት፡ ቀን፡ ያንድ፡ ክፍል፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ወገኖች

ሰይፈ : አርዕድ : ይባል : ሲሉ : የቀሩትና : የነዚህ : የአባ : መጣዕ : ገዳም :
ወገኖች : ቆስጠንጢኖስ : ይባል : ብለው : በዚህ : እስከ : መጨረሻ : ጸንተ
ውበት : ይሆናል ።

፪ኛ : ይኸን : ሕግ : በኅብረት : ተባብረው : አወጡት : ከሚለው :
ከንጉሡና : ከጳጳሱ : ጋር : ፫ኛ : መላኬ : ባሕር : ብሌን : ሰገድ : የሚባለ
ውን : ይጠቅሳል : ንጉሡን : ርቱዐ : ሃይማኖት : ጳጳሱን : መጋቤ : ሃይማ
ኖት : ሲል : እርሱን : መፍቀሬ : ጽድቅ : ትሑት : ይለዋል ። ይህ : መላኬ
ባሕር : የተባለው : ለብሌን : ሰገድ : የተሰጠው : የማዕርግ : ስም : በኋለኛ
ው : ዘመን : ባሕር : ነጋሽ : እየተባለ : የኤርትራን : የምጥዋን : የደሆኖን
ወደብ : ከንጉሡ : እየተሾመ : የሚያስተዳድሩትን : መሆኑ : ነው ።

፫ኛ : ከንጉሡ : ከሰይፈ : አርዕድ : ጋር : ስማቸው : የተጠቀሰውን :
አባ : ሰላማ : የሚባሉትን : ጳጳስ : ሙሴ : ኮንቲ : ሮሲኒ : አባ : ሰላማ : ከ
ሞቱ : ፶ : ዓመት : አልፏል : ስለዚህ : ጳጳሱ : አባ : ሰላማ : የሚለው : የአ
ክሱሙን : ኤጲስ : ቆጶስ : ነው : ሲል : ለዚህ : እንደምስክር : አባ : ዮሐንስ
ስለአባ : ገሪማ : የጻፉትን : ገድል : ጠቅሷል ። ነገር : ግን : በብላቴን : ጌ
ታ : ኅሩይ : ዋዜማ : መጽሐፍ : የጳጳሳት : ዝርዝር : ላይ : ባዪ : ሰይፈ : አ
ርዕድ : ጊዜ : አባ : ፊቅጦር : የሚባሉ : መኖራቸውን : እንጂ : ሰላማ :
የሚሉ : ጳጳስ : መኖሩ : አልተጻፈም ። እርሱን : ትተን : ሙሴ : ውሊያም
ፊይት : የሎንዶን : ቤተ : መጻሕፍት : መሪ : የኢትዮጵያን : መጻሕፍት : ባ
ዘጋጁበት : ዝርዝር : ውስጥ : ፫፻፳ : ገጽ : የጳጳሳት : ዝርዝር : ሲዘረዝር :
አባ : ፊቅጦር : ፴ወ፩ : (፴፩ኛ :) ዘውእቱ : ሣልሳይ : ሰላማ : ስለሚል ። ከ
ዚህም : ጋር : ግዕዝኛው : ጽሑፍ : ሕጉን : በወጣበት : ውስጥ : ወጳጳስነ፣
ሰላማ : ሲል : በእርግጥ : በዓፄ : ሰይፈ : አርዕድ : ጊዜ : የነበሩትን : ጳጳ
ሱን : እንጂ : የአኩስሙን : ኤጲስ : ቆጶስ : ሊሆን : አይችልምና : የሙሴ
ኮንቲ : ሮሲኒን : አሳብ : መሠረት : ማድረግ : አይቻልም ። አሁን : ወደ
ታሪኩ : እንመለስ ።

አፄ ። ንዋየ : ክርስቶስ : እንደ : ግማሾቹ : ስመ : መንግሥቱ : ሰይፈ :
አርዕድ ፤ እንደ : ቀሩት : ቆስጠንጢኖስ : ፳፰ : ዓመት : ከገዛ : በኋላ : ልጁ :
ንዋየ : ማርያም : ነገሠ ። የርሱም : ስመ : መንግሥት : ውድም : አስፈፌ :
ይባላል ። አንዳንዱ : ጽሑፍ : ደግሞ : ግርማ : አስፈፌ : ይለዋል ። ስለ
ርሱ : ግዕዙ : ታሪክ : ነገሥታችን : ንዋየ : ማርያም : ዘውእቱ : ውድም :
አስፈፌ : ወልዱ : ለሰይፈ : አርዕድ : ነገሠ : ፲ተ : ዓመተ : ጠፍ : ውእቱ

ብሎ ፡ ዓሥር ፡ ዓመት ፡ መግዛቱንና ፡ የርሱ ፡ ዘመን ፡ ጠፍ ፡ (ታሪክ ፡ የሌለበት) ፡ ነው ፡ ከማለት ፡ በቀር ፡ ምንም ፡ የተጻፈለት ፡ ነገር ፡ የለም ። ይኸም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ እንዳልነው ፡ የጸሐፊ ፡ እጦት ፡ ይሆናል ፡ እንጂ ፡ ባሥር፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ ይህ ፡ ንጉሥ ፡ ባስተዳደርም ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ግንኙነትም (ዐረብ ፡ ግብፅ ፡ (እስክንድርያ) ፡ ኑብያ) ፡ ወይም ፡ ከአዳሎች ፡ ጋር ፡ ያዳረገው ፡ ጦርነት ፡ እንደማይጠፋ ፡ አይጠረጠርም ። ገዢ ፡ ፔሩሾ ፡ ረኔ ፡ ባሉት ፡ ማቅሪዝ ፡ የሚባለው ፡ ጸሐፊ ፡ በስሕተት ፡ ባዲ ፡ ዳዊት ፡ ጊዜ ፡ ሲዋጋ ፡ ሞተ ያለውን ፡ ሐቀ ፡ ዲንን ፡ ባዲ ፡ ንዋየ ፡ ማርያም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (ከሺ፲፱፻፳፭—ሺ፲፱፻፳፮ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ በትልቅ ፡ ጦርነት ፡ ውስጥ ፡ ሲዋጋ ፡ መሞቱን ፡ ገልጾል ፡ የሞተበትም ፡ ጊዜ ፡ በእስላሞቹ ፡ ቁጥር ፡ ፯፻፸፮ ፡ የሂጂራ ፡ ዓመት ፡ በኢትዮጵያ ፡ አቆጣጠር ፡ ሺ፲፱፻፳፮—፳፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ ይሆናል ፡ የባሉት ፡ ረኔ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ምርመራ ፡ የሚባለውን ፡ መጽሐፍ ፡ ገጽ፻ ፡ ፲፫ ፡ ቁጥር ፡ ፯ ፡ ተመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፪፻፱ ሄ

ያዲ ፡ ዳዊት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ባዲ ፡ ዳዊት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ከግብፁ ፡ ሱልጣን ፡ ጋር ፡ የተደረገው ፡ ስምምነትና ፡ የግማደ ፡ መስቀል ፡ መምጣት ።

ዓዲ ፡ ዳዊት ፡ ከወንድሙ ፡ ከዓዲ ፡ ንዋየ ፡ ማርያም ፡ (ውድም ፡ አስፈሪ) ቀጥሎ ፡ በሺ፲፱፻፳፮ ፡ ዓ ፡ ም ሕረት ፡ ነገሠ ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ አለው የሚል ፡ አንድም ፡ የውጭ ፡ አገርም ፡ ያገራችንም ፡ ጽሑፍ ፡ አላየሁም ። ምናልባት ፡ ስሜም ፡ ስመ ፡ መንግሥቱም ፡ በዚሁ ፡ በዳዊት ፡ ይርጋ ፡ ብሎ ይሁን ፡ ወይም ፡ እስከነግሥ ፡ ድረስ ፡ በሌላ ፡ ሳይጻፍ ፡ በቀረ ፡ ስም ፡ ሲጠራ ኖሮ ፡ ሲነግሥ ፡ ዳዊት ፡ ተብሎ ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ስለ ፡ ዓዲ ፡ ዳዊት ፡ የሚናገረው ፡ ያገራችን ፡ ታሪክ ፡ አሁንም ፡ አጭር ፡ ነው ። እርሱም ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ፡ «ዳዊት ፡ ከልእ ፡ ወልዱ ፡ ለሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ነገሠ ፡ ሼወህተ ፡ ዓመተ ። ወበመዋዕሊሁ ፡ መጽአ ፡ ዕፁ ፡ መስቀሉ ፡ ለክርስቶስ ፡ ወጉብረ ፡ ፍሥሐ ፡ ወአሠርገምሙ ፡ ለካህናት ፡ ካፓ ፡ በአጽገዩ ። ወለውእቱ ፡ ዳዊት ፡ ንጉሥ ፡ ይቤሉ ፡ ቀተለቶ ፡ ባዝራ ፡ ረጊዓ ፡ ወሀሉ ፡ ትእምርተ ፡ ስብረት ፡ ውስተ ፡ ግምባሩ ፡ እስከ ፡ ይእዜ ፡ በደሌተ ፡ ዳጋ ። ዕረፍቱኒ ፡ ኮነ ፡ አመ ፡ ፱ ፡ ለጥቅምት ። ይህ ፡ የሚያስረዳን ፡ ዳዊት ፡ ያዲ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ልጅ ፡ ሆኖ ፡ ፳፱ ፡ ዓመት ፡ መንገሡን ፡ በዘ

መነ፡ መንግሥቱ፡ የጌታችን፡ ዕፀ፡ መስቀል፡ (ግማደ፡ መስቀል) ስለመጣለት
 ደስታ፡ ሆኖ፡ ካህናቱን፡ ከባ፡ እንደ፡ ሸለመ፡ ከዚያም፡ ባዝራ (ፈረስ) ረግ
 ጣው፡ እንደ፡ ሞተና፡ በግምባሩ፡ ላይ፡ የስብራቱ፡ ምልክት (፩) እስከ፡ ዚ
 ህ፡ ጊዜ? ድረስ፡ በዳጋ፡ ደሴት፡ መኖሩን፡ ነው፡ በተረፈ፡ በነማክሪዝ፡ መ
 ጽሐፍ፡ በነረኔ፡ ባሴት፡ በነኩልቦ፡ ትርጉም፡ ተጽፎ፡ የሚገኘው፡ ነግብ
 ፀ፡ ማመሉክ፡ መላላኩ፡ ከእስላሞቹ፡ ጋር፡ መዋጋቱ፡ በግዕዙ፡ አልተጻፈ
 ም፡ ዕፀ፡ መስቀሉም፡ ከወዴት፡ እንደ፡ መጣ፡ የመጣበትንም፡ ምክን
 ያት፡ በመጠኑ፡ አይዘረዝርም፡ ምናልባት፡ እኔ፡ ያላገኘሁት፡ የታሪክ፡
 የገድል፡ የድርሳን፡ ጽሑፍ፡ እንዳለው፡ አላረጋግጥም።

ስለዚህማክሪዝ፡ የሚባለው፡ ግብፃዊ፡ ጸሐፊ (ሃይማኖቱክርስቲያን?)
 «Historia Rerum Isl amiticarumin Abissinia» በአበሻ፡ የእስላም፡ ነገሥ
 ታት፡ ታሪክ፡ በሚል፡ አርእስት፡ ከጻፈው፡ ውስጥ፡ እያገኙብዙ፡ ጸሐፊዎች
 እነባሴት፡ ረኔ፡ እነ፡ ኩልቦ... የጻፉትን፡ እንመልከት።

ከግብፅ፡ ሱልጣን፡ ጋር፡ የተደረገው፡ ስምምነት።

ባለፈው፡ ምዕራፍ፡ የግብፆቹ፡ ባለሥልጣኖች፡ ክርስቲያኖቹን፡ በግ
 ብርና፡ በቀረጥ፡ በሌላውም፡ እያመካኙ፡ ባጉላሉዋቸው፡ ጊዜ፡ ዓፄ፡ ሰይፈ
 አርዕድም፡ ይኸንኑ፡ ለመቀበል፡ እስከ፡ ላዕላይ፡ ግብፅ፡ ወሰን፡ ድረስ፡ ግዛ
 ለቁን፡ ተመልክተናል።

እርሱም፡ ሄዶ፡ ወደ፡ ግብፅ፡ የሚሄዱትን፡ ነጋዴዎች፡ አቁሞ፡ ግብፆ
 ቹን፡ እመቸገር፡ ላይ፡ አድርጎቸው፡ በዚህም፡ ላይ፡ በኢትዮጵያ፡ ያሉትን፡
 እስላሞች፡ ክርስቲያን፡ ከልሆናችሁ፡ ብሎ፡ አጉላልቷቸው፡ ኖሯል። ስለ
 ዚህ፡ ሁል፡ ጊዜ፡ በዚህ፡ መካከል፡ የሚቸገሩት፡ የእስክንድርያው፡ ሊቀ፡
 ጳጳሱና፡ ክርስቲያኖቹ፡ ስለሆኑ፡ ተስማምተው፡ ወደዓፄ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ
 መላክተኛ፡ ላኩ። በዚህም፡ አሳብ፡ ውስጥ፡ በኢየሩሳሌም፡ የሚገኙት፡
 ፓትረያርክ፡ ዮሐንስም፡ ስለገቡበት፡ እንዲያውም፡ የመልክተኞቹ፡ መሪ
 እንዲሆኑ፡ ተወሰነ። ስለዚህ፡ እንደ፡ ስንክሳር፡ አባ፡ ማርቆስ፡ እንደማቅ
 ሪዚ፡ አባ፡ ማቴዎስ፡ የሚባሉት፡ የእስክንድርያ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ በነበሩ
 በት፡ ዘመን፡ አባ፡ ዮሐንስ፡ የኢየሩሳሌም፡ ፓትረያርክ፡ መሪ፡ ሆነው፡

(፩) መሴ፡ ባሴት፡ ረኔ፡ ወደፈረንሳይ፡ ሲተረጉሙ፡ «በዳጋ፡ ደሴት፡
 ግንባሩ፡ በሚባለው፡ (ሥፍራ) ለስብራቱ፡ ምልክት፡ መታሰቢያ፡ እንዲሆ
 ኑ፡ የቆመለት፡ ሐውልት፡ እስከዛሬ፡ ይታያል» ብለው፡ ግምባርን፡ የአገር
 ወይም፡ የቦታ፡ ስም፡ አድርገውታል፡ ገጽ ፻፩። ነገር፡ ግን፡ እስከ፡ ዛሬ
 በግምባራቸው፡ ይታያል፡ ሲል፡ ለማንም፡ ያሳስታል።

የእስክንድርያ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ታላላቅ፡ ሊቃውንት፡ አባ፡ ማዕምርና፡
 (ኢትዮጵያዊ፡ ይህኑን) አባ፡ ቂርሎስ (የአሕናስ፡ ኤጲስ፡ ቆጵስ) ሆነው፡ ወደ
 ኢትዮጵያ፡ መጡ። በዚህ፡ ጊዜ፡ ግን፡ ዓፄ፡ ሰይፈ፡ አርዕድም፡ ዓፄ፡ ጌዋየ
 ማርያምም፡ አልፈው፡ በዙፋን፡ የነበረው፡ ንጉሥ፡ ዓፄ፡ ዳዊት፡ ስለነበ
 ረ፡ እስከ፡ ወሰን፡ ድረስ፡ ተቀባይ፡ ልክ፡ በኋላም፡ ራሱ፡ እስከ፡ አክሱ
 ም፡ ድረስ፡ ሄዱ(?) ተገናኝተውና፡ በማናቸውም፡ ረገድ፡ የመጣበትን፡
 ጉዳይ፡ ፈጽሞ፡ ይኸውም፡ ማሉት፡ ንግዱም፡ እንዳይዘጋ፡ እስላሞቹም፡
 እንዳይገላሉ፡ በበኩሉ፡ የግብፁም፡ ባለሥልጣን፡ በእስክንድርያ፡ ባሉ
 ት፡ ሊቀ፡ ጳጳስና፡ ክርስቲያኖች፡ ላይ፡ ችግር፡ እንዳይፈጥር፡ ተነጋግሮ
 በዚህ፡ ስምምነት፡ ተለያዩ። ከዚያም፡ ማክሪዚና፡ አል፡ ታሪግርቢርዲ፡
 የሚባሉት፡ እንደጻፉት፡ በ፲፪፻፹፰፡ ሄጂራ፡ እንደ፡ ኤውቀ፡ ጀሺ፣፻፹፯፡ ላይ
 ዓፄ፡ ዳዊት፡ የራሱን፡ መልክተኞች፡ ወደ፡ ካይሮ፡ ላከ። መልክተኞቹም
 ለሱልጣኑ፡ የሚሰጥ፡ በ፳፡ ግመል፡ የተጫነ፡ ዕቃ፡ ይዘው፡ ነበር፡ ለገጸ
 በረከት፡ ከተያዘውም፡ ውስጥ፡ እንደሸምብራ፡ ዓይነት፡ የተሠሩ፡ ወርቆ
 ች፡ የተሞሉባቸው፡ በወርቅ፡ የተሠሩ፡ ማሰሮዎች፡ ነበሩና፡ የኢትዮጵያ
 ንጉሥ፡ መላክተኞች፡ ወስደው፡ ተገናኝተው፡ አስረከቡ። በአፄ፡ ዳዊትና
 በግብፁ፡ ሱልጣን፡ መካከል፡ የዚህን፡ ዓይነት፡ ስምምነት፡ ስለ፡ ተደረገ
 ሱልጣኑም፡ በዚህ፡ ተደስቶ፡ የኢትዮጵያ፡ ሰዎች፡ ወደ፡ ግብፁም፡ ወደ
 ኢየሩሳሌምም፡ ሲሄዱ፡ በመንገድ፡ ችግር፡ እንዳያገኛቸው፡ በኢየሩሳሌ
 ም፡ የሚገኙት፡ የኢትዮጵያ፡ መነሳሳትና፡ ምዕመናንም፡ ያለችግር፡ እንዲ
 ናሩ፡ አዘዘ፡ ይባላል።

ስለዚህ፡ አፄ፡ ዳዊት፡ የሱልጣኑን፡ ድጋፍ፡ ካገኘ፡ ወዲህ፡ የኢየሩሳሌሙ
 ፓትረያርክ፡ መጥተው፡ በተመለሱ፡ ጊዜ፡ ጌታችን፡ የተሰቀለበትንና፡ ዕ
 ሌኒ፡ ንግሥት፡ አገኘችው፡ ከሚባለው፡ ከእውነተኛው፡ የመስቀል፡ እን
 ጨት፡ ፩፡ ቁራጭ፡ እንዲላክለት፡ ለኢየሩሳሌም፡ ገዳም፡ ባለሥልጣኖች
 ብዙ፡ የሚሰጥ፡ ወርቅ፡ ጨምሮ፡ መላክተኛ፡ ላከ። እነዚያም፡ በደረሳቸው
 ጊዜ፡ የንጉሡን፡ መላክተኞች፡ በደስታ፡ ተቀብለው፡ ከዓፄ፡ ዳዊት፡ የ
 ተላከውን፡ የወርቅ፡ ስጦታ፡ ግማሹን፡ የጌታችን፡ መቃብር፡ በሚገኝበት፡ በ
 ጉልጎታ፡ አስቀምጠው፡ በግማሹ፡ ቅዱስ፡ ሉቃስ፡ ሳለው፡ የሚባለውን፡ የእ
 መቤታችንንና፡ የጌታችንን፡ ስዕል፡ ባንድነት፡ ያለበትን፡ ስዕል (ምስል፡
 ፍቁር፡ ወልዳ)፡ ሌላ፡ ደግሞ፡ የጌታችን፡ ስዕል፡ አክሊለ፡ ሦክ፡ እንዳደረገ
 ያለበትን፡ (ኩርዱት፡ ርእሱ፡ የሚባለውን)፡ ገዝተው፡ ከግማደ፡ መስቀ
 ሉ፡ ጋር፡ ጨምረው፡ ሰጥተው፡ አስደሰቷቸው። ያፄ፡ ዳዊት፡ መላክተኞ
 ችም፡ ይኸን፡ ሁሉ፡ ስዕልና፡ ግማደ፡ መስቀል፡ ከኢየሩሳሌም፡ ይዘው፡

በስምምነቱ ፡ መሠረት ፡ እንደልባቸው ፡ እስላሞቹን ፡ ሳይፈሩ ፡ በስናር ፡ በ
ኩላ ፡ አልፈው ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ደረሱ ፤ ንጉሡ ፡ ዓፄ ፡ ዳዊትም ፡ በፍጥ
ነት ፡ ሩቅ ፡ ድረስ ፡ ሄዱ ፡ ተቀበላቸውና ፡ ሕዝቡም ፡ ወንድም ፡ ሴቱም ፡
በሆታና ፡ በአልልታ ፡ በዘፈን ፡ ካህናቱም ፡ በዜማ ፡ በማኅሌት ፡ በታላቅ ፡
ክብረ ፡ በዓል ፡ ተቀብለዋቸው ፡ በመስከረም ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ተጉለት ፡ ገቡና
በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ አጠገብ ፡ ንጉሡ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሳንዖ ፡ ግ
ማደ ፡ መስቀሉን በክብር ፡ አስቀመጠው ። በኋላ ፡ ግን ፡ ወደ ደብረ ፡ ግሼን
ተዛወረ ፡ ይባላል ። ስለዚህ ፡ ከዚያን ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ ሊቃውንቱ ፡ እንደ
ወሰኑት ፡ በመስከረም ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ በያመቱ ፡ የምናከብረው ፡ ያፄ ፡ መስቀል
በዓል ፡ የዚሁ ፡ መታሰቢያ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፪፻፳፩

የውስጥ ፡ ጦርነት ።

ባፄ ፡ ዳዊት ፡ ዘመን ፡ በውስጥ ፡ አስተዳደርና ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ ያለ
ው ፡ የይፋዎችና ፡ የአዳሎች ፡ ጦርነት ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ነገ
ሥታቱና ፡ የሚልኩት ፡ ጦር ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ አሸናፊነቱ ፡ በይቀር ፡ ሁል
ጊዜ ፡ የእስላሞቹ ፡ መሪዎች ፡ ጊዜ ፡ ሲመች ፡ እየጠበቁ ፡ መሸፈታቸው ፡
እንደልማድ ፡ ሆኗል ። ምንም ፡ እንኳን ፡ በስሜንና ፡ በወገራ ፡ ፈላጆችና ፡
የበለው ፡ ዘሮች ፡ ፩፩ ፡ ጊዜ ፡ መነሣታቸው ፡ በይቀር ፡ ሌላው ፡ አውራጃ ፡
ባንድ ፡ በኢትዮጵያና ፡ በንጉሥዋ ፡ ሥልጣን ፡ ሥር ፡ ሲተዳደር ፡ እነርሱን
ለዘለቁታ ፡ አስገብሮ ፡ ማሳመን ፡ የማይቻል ፡ ነገር ፡ ሆነ ። ለዚህም ፡ ዋና ፡
እንቅፋት ፡ የሆነው ፡ የእስላም ፡ ሃይማኖታቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በገርባ
ቸው ፡ ያለው ፡ የየመን ፡ መንግሥት ፡ ነው ። ይልቁንም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ የ
ተነሣው ፡ አደንን ፡ ቀይ ፡ በሕርን ፡ እየገዛ ፡ ሥልጣኑን ፡ እስከ ፡ ዘይላ ፡ ድረ
ስ ፡ የአሰፋው ፡ የዘቢዱ ፡ ሹም ፡ ለነዚህ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ላይ ፡ ለ
ሚሸፍኑት ፡ የሀድያና ፡ የይፋት ፡ የአዳል ፡ ባላባዎች ፡ ሲዋጉ ፡ መሣሪያም
ወታደርም ፡ ዕርዳታ ፡ እየላከ ፡ ሲሸነፉ ፡ መሸሻና ፡ መጠጊያ ፡ ሥፍራ ፡ እየ
ሰጠ ፡ ዋና ፡ ደጋፊ ፡ ስለሆናቸው ፡ ከእርሱ ፡ ገርባ ፡ ደግሞ ፡ የአውሮፓን ፡
ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ ያሸነፈው ፡ የግብፁ ፡ ማመሉክ ፡ የቱርኩ ፡ ሱልጣን ፡ ስ
ላሉ ፡ የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ሁኔታ ፡ ከቀን ፡ ወደቀን ፡ አሰጊ ፡ ሆነ ፤ የኢትዮጵ
ያ ፡ ነገሥታት ፡ ለነዚህ ፡ ለተገዥዎቹ ፡ መሣሪያ ፡ እየሰጠ ፡ ደጋፍ ፡ የሆነው
ን ፡ የየመኑንና ፡ የዘቢዱን ፡ ገዥዎች ፡ ለመምታት ፡ የበቃ ፡ አቅም ፡ የባሕር

ላይ፡ ኃይል፡ ስለአልነበረው፡ ዘመኑን፡ ሁሉ፡ እነዚህኑ፡ የሚሸፍቱ፡ በትን፡ ተገዥዎቹን፡ ብቻ፡ ሲዋጋ፡ ሲያሳምን፡ ሲሾም፡ ሲሸር፡ ሲያስር፡ ሲፈታ፡ ሹ፡ ሹ ጊዜም፡ ወታደሮቹን፡ በነዚያ፡ ሲያስፈጅ፡ ኖረ ።

በዚህ፡ አያያዝ፡ ባሄ፡ ንዋየ፡ ማርያም፡ (ውድም፡ አስፈሬ)፡ ጊዜ፡ ሐቅ፡ አድ፡ ዲን፡ ሲዋጋ፡ ከሞተ፡ በኋላ፡ ባሁኑ፡ ባሄ፡ ዳዊት፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ዘመን፡ በዘሩ፡ ሐረግ፡ ላይ፡ አንባቢ፡ ሊመለከተው፡ የሚችለው፡ መሐመድ፡ አቡል፡ ባራከት፡ ሳድአድ፡ ዲን፡ የሚባለው፡ በወንድሙ፡ አግር፡ ተተክቶ፡ እስላሞቹን፡ እየመራ፡ ባሄ፡ ዳዊት፡ ላይ፡ ሸፈተ። ሙሴ ባሴት፡ ረጅ ከማክሪዝ፡ መጽሐፍ፡ ከገጽ፡ ፳፩-፳፭፡ አግኝተው፡ በ፳፻፱፻ ገጽ፡ መጽሐፋቸው፡ ቁጥር፡ ፺፫፡ እንደዚህ፡ ሲሉ፡ ጽፈዋል። «ሳአድ፡ አድ-ዲን፡ አህባዛህ፡ እሚባል፡ አገር፡ ላይ፡ ሲዋጋ፡ የንጉሡ፡ ወታደሮች፡ ማርከው፡ ውት፡ ነበር፡ በኋላ፡ ግን፡ የራሱ፡ ወታደሮች፡ አስጥለውት፡ ከዚያ፡ ጦርነቱን፡ ቀጥሎ፡ የንጉሡን፡ ያሄ፡ ዳዊትን፡ ሹም፡ አማን፡ ሞርፋ፡ የሚባለውን፡ በጦርነት፡ አሸነፈና፡ የዘላንን፡ አገር፡ ወሰደ፡ ብዙም፡ ምርኮ፡ አገኘ። ነገር፡ ግን፡ በዚያው፡ ሰሞን፡ ሳሊም፡ ቤን፡ አያድ፡ የሚባለው፡ አማቹ፡ በኢትዮጵያውያን፡ እጅ፡ ተገድሎበታል ።

ይሁን፡ እንጂ፡ የኢትዮጵያውያን፡ ጦር፡ ዛንሐቅ፡ በሚባል፡ እየተመራ፡ መጥቶ፡ አሳድ፡ የሚባለው፡ እስላም፡ ተዋግቶ፡ ከመለሳቸው፡ በኋላ፡ እንደዚሁም፡ ባንደኛው፡ ክፍል፡ ክርስቲያኖቹ፡ ኤሚር፡ መሐመድ፡ የሚባለውን፡ ሹ፡ ፈረሰኛ፡ (ለወሬ፡ ነጋሪ?) ብቻ፡ ሲያመልጥ፡ አግኝተው፡ ከነጦሩ፡ ፈጁት ። ከዚህ፡ በኋላ፡ ባኑአ፡ የሚባል፡ የክርስቲያኖቹ፡ መሪ፡ ከሳአድ፡ ዲን፡ ጋር፡ ተጋጠመና፡ አሸነፈው ። ሳአድ፡ ዲንም፡ ከጦርነቱ በታ፡ ሸሽቶ፡ ዘይላ፡ ከተማ፡ ቢገባ፡ በዚያም፡ ተከታትሎ፡ ሄዶ፡ ከተማይቱን፡ ከቦ፡ እስላሞቹን፡ በውሃ፡ ጥምም፡ በጦርነትም፡ ፈጅቶ፡ ተመለሰ ። ከዚህ፡ ጊዜ፡ ጀምሮ፡ ሳአድ፡ ዲን፡ ከሞተ፡ ወዲህ፡ የእስላሞቹ፡ ኃይል ተዋረደ፡ በመስጊዶቹም፡ ፈንታ፡ በያለበት፡ አብያተ፡ ክርስቲያናት፡ ተተኩ ። ከዚህ፡ በኋላ፡ ወደ፡ ዓሄ፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ የተላኩት፡ የግብፅ፡ መልክተኞች፡ ወደ፡ ዓሄ፡ ዳዊት፡ መጥተው፡ ተገናኙ፡ ብሎ፡ ይጨርሳል ።

ስለዚህ፡ በነ፡ አምደ፡ ጽዮን፡ በነ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ፡ ዘመን፡ የነበረው፡ የእስላሞቹ፡ ሸፍትነት፡ በዓሄ፡ ዳዊት፡ ጊዜም፡ አላቋረጠም፡ ማለት፡ ነው። ይሁን፡ እንጂ፡ ዓሄ፡ ዳዊት፡ ዝንባሌው፡ ከጦርነት፡ ይልቅ፡ ወደ፡ መንፈ

ሳዊ ፡ ነገር ፡ ወደ ፡ መጽሐፍ ፡ ምርመራ ፡ ያቀና ፡ ይመስላል ። በጽሑፉም ፡
 ላይ ፡ እንደ ፡ ተመለከትነው ፡ ጦርነቱን ፡ ያደረጉት ፡ ከርሱ ፡ የተላኩ ፡ የጦር
 አለቆቹ ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ራሱ ፡ ጦሩን ፡ እየመራ ፡ ሄዶ ፡ የ
 ተዋጋ ፡ አይመስልም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ የእስላሞቹም ፡ ባላባቶች ፡ በምደ ፡
 ጽዮን ፡ ጊዜ ፡ እንዳደረጉት ፡ ያሉ ሕብረትና ፡ ድርጅት ፡ በርሱ ፡ ጊዜ ፡ ስለ
 አላደረጉ ፡ የሳኦድ ፡ ዲን ፡ ኃይል ፡ በተላከ ፡ ጦር ፡ ብቻ ፡ ሊሸነፍ ፡ እንደ ፡
 ቻለ ፡ ይታያል ።

ዓፄ ፡ ዳዊት ፡ ፳፱ ፡ ዓመት ፡ አጎረቤቱን ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በሺ፬፻፬ ፡ ዓ ፡
 ምሕረት ፡ ጥቅምት ፡ ፱ ፡ ቀን ፡ ሞቶ ፡ በደሴተ ፡ ዳጋ(ደቀ ፡ እስጢፋኖስ)
 ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በጣና ፡ ተቀበረ ። በዘመኑ ፡ የአረመኔ ፡ ስፌድ ፡ የአልማዝ
 ግድግዳ ፡ የሚባል ፡ ሥያሜ ፡ ሰጥተውታል ፡ ይባላል ። ስለ ፡ ዓፄ ፡ ዳዊት ፡
 በስንክሳር ፡ በያመቱ ፡ በሞተበት ፡ በጥቅምት ፡ ፱ ፡ ቀን ፡ የሚነበብ ፡ ስንክ
 ሣር ፡ አለው ።

ስለ ፡ ዓፄ ፡ ዳዊት ፡ በዘመኑ ፡ የተገጠመ ፡ የሚመስለውን ፡ ግጥም ፡ ደ
 ጃች ፡ ኃይሉ ፡ እሸቴ ፡ አዘጋጁት ፡ ከሚባለው ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ውስጥ ፡ ያ
 ገኘነውን ፡ ላፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እንዳደረግነው ፡ ያፄ ፡ ዳዊትንም ፡ ከዚህ ፡
 ቀጥሎ ፡ ጽፈነዋል ።

አንት ፡ ልጅ ፡ የብስማር ፡
 ለምን ፡ ጸላህ ፡ የኛን ፡ ፍቅር ፡
 ምሽት ፡ ሰጥተነህ ፡ ወይዘር ፡
 አከል ፡ ሰጥተነህ ፡ ሐመር ፡
 ሰፊ ፡ ሰጥተነህ ፡ ሀገር ፡
 ለምን ፡ ጸላኸው ፡ የኛን ፡ ፍቅር ፡
 ጽላ ፡ ተመተር ፡
 ሐአባትህ ፡ አገር ፡
 በጸባ ፡ መስቀል ፡
 ይስሐቅ ፡ ድረስ ፡ ስትል(ይህ ፡ በተለይ ፡ ያፄ ፡ ይስሐቅ
 ይመስላል ፡)
 እንደ ፡ አግአዘን ፡ ደምበር ፡
 እንደ ፡ ብር ፡ ቀኑርር ፡
 ኅልቆኸን ፡ ቀኑርር ፡
 ልጅ ፡ ምሽትህን ፡ ዘርዝር ፡
 ጽላ ፡ ተመተር ፡

ሐክባትህ ፡ አገር ፡
 ግን ፡ እንግዲ ፡ የሰማ ፡ ነበር ፡
 አንበሳ ፡ ዳዊት ፡ ተኳር ፡
 ይበላ ፡ አልጻፈጠው ፡ እህል ፡
 ይጻጻ ፡ አልጻፈጠው ፡ ቅምብር ፡
 ገነነ ፡ ቢሉ ፡ ገባር ፡
 በሸ ፡ ንገር ፡ አሉ ፡ ሰፈር ፡
 ስንቱን ፡ እቁጽር ፡
 የጉዳላ ፡ ገባር ፡
 ሰፈክር ፡ ነበር ፡
 ስንኳ ፡ ለአምሐራ ፡ ጀር ፡
 ሰማይ ፡ ቢከነበል ፡
 እናቆም ፡ ሲሉ ፡ ነበር ፡ በጾር ፡
 ሰፈክሩ ፡ ነበር ፡
 አጠፋዋቾ ፡ ለዝክር ፡
 ደርሶ ፡ በሳንገር ፡ ሠፈር ፡
 አጠፋዋቾ ፡ ለዝክር ፡
 አራሳቸው ፡ በእሳት ፡ አረር ፡
 አንበሳ ፡ ትኩር ፡
 አሉህ ፡ እንገብር ፡ በአባትህ ፡ ነበር ፡
 ፈረስህን ፡ ናቀብል ፡
 በቅሎህን ፡ ናቀብል ፡
 አንጥፋ ፡ ለዘር ፡ አንበሳ ፡ ዳዊት ፡ ተኳር ፡
 በዳበናኸመገን ፡ በፈረስህ ፡ መገን ፡
 በሪምሕ ፡ መገን ፡ በሕፃናትህ ፡ መገን ፡
 አማስለህ ፡ አትፍጀን ፡
 እኛስ ፡ ፈቃደኛህ ፡ ነን ፡
 እንስጥ ፡ መንግሥትህን ፡
 ፈረስኸ ፡ የተፈተን ፡ ወርቅ ፡ የተመዘን ፡
 ሐበጥ ፡ ቂራጥ ፡ ብለን ፡
 ናድርስ ፡ መንግሥትህን ፡
 አማስለህ ፡ አትፍጀን ፡
 ግን ፡ በደል ፡ እሳት ፡
 ጽርሐ ፡ ንግሥት ፡ ታቦት ፡
 እንደተከስዋት ፡ በእሳት ፡

አስሐረርዋች ፡ እርሱም ፡ በእሳት ፡
 አንበሳ ፡ ዳዊት ፡ ሐስ ፡ ተሸንጉርት ፡
 መለኮሴ ፡ እንዳያንስ ፡ በሰዓት ፡
 ደርሶ ፡ ወረደባቸው ፡ ዮሴፍ ፡ መኖት
 ተጋዩሱ ፡ የጊስት ፡ ተከለለት ፡ አበቤት ፡
 ሐመል ፡ ወፍራ ፡ የዳዊት ፡
 የግራ ፡ የቀኝ ፡ በልታት ፡
 በደብር ፡ ያላችሁ ፡ መለኮሳት ፡
 በከተማ ፡ ያላችሁ ፡ ሕፃናት ፡
 ማን ፡ ተዋጋችሁ ፡ አቂት ፡
 ንጉሥ ፡ በክረምት ፡ ሲዘምት ፡
 ወርኅ ፡ የሌለ ፡ ሲለግሰው ፡
 አለሰኔና ፡ ግንቦት ፡
 አንቲ ፡ ገቡ ፡ የወጹበት ፡
 አንበሳ ፡ በደል ፡ እሳት ፡
 አለ ፡ መለስ ፡ አለዋት ፡ ድላ ፡ ዝመት ፡

ትሁን ፡ እናት ፡

ሚካኤል ፡ ይሁንህ ፡ አባት ፡
 ይከተሉህ ፡ ሠራዊተ ፡ መላእክት ፡
 ተነሣ ፡ በሰዓት ፡ ሰዓት ፡
 ጫማ ፡ ሳይል ፡ በቁልቁለት ፡
 ሐርቡን ፡ ሳይል ፡ ክተት ፡
 በቅሎ ፡ ሳይል ፡ ላቀበት ፡
 ፃርማን ፡ ሲወርዱ ፡ ቁልቁለት ፡
 የጎሽ ፡ ተገኝ ፡ በረት ፡
 ናኛቸው ፡ ለአቂት ፡
 ላም ፡ አስመስሎ ፡ የተጉበት ፡
 የገድ ፡ መዝናኛችንት ፡
 ጸርማን ፡ በተሳት ፡
 ሐዋሽ ፡ መርማን ፡ በጸዋት ፡
 ለዚያች ፡ ለወብራ ፡ አገዊት ፡
 ስታዝን ፡ የተውናት ፡
 ድላ ፡ ተመለስ ፡ ብስራት ፡
 ስታዝን ፡ የተውናት ፡
 የሐዋሽንት ፡ ምልአት (ምላት)
 አላስረገፈንም ፡ አባቁልት ፡

አላስፈታንም ፣ ወገረት ፣
 ጽላ ፣ ጊታ ፣ ንገር ፣ መኸት ፣
 ምንም ፣ አልኸንም በልዋት ፣
 አንበሳ ፣ ዳዊት ፣ ጽርሐ ፣ ንግሥትነ ፣ ታቦት ፣
 እንደተከሰዋት ፣ በእሳት ፣
 አሳረርዋቸው ፣ በእሳት ፣
 እርሱም ፣ ደርሶአወረደባቸው ፣ ዮሴፍ መዓት
 ሓስ ፣ ተስንጉርት ፣
 መለኰሴ ፣ እንደያንስ በሰዓት ፣
 አወረደባቸው ፣ ዮሴፍ መዓት
 አንበሳ ፣ ዳዊት ፣

ለ ፂ ፣ ዘ ር ዓ ፣ ያ ዕ ቆ ብ ፣

ዠን ፣ በድል ፣ እማም ፣
 አባት ፣ የበእደ ፣ ማርያም ፣
 አባት ፣ የፀበለ ፣ ማርያም ፣
 ዓመፁ ፣ እለያ ፣ ፀረ ማርያም ፣ (ስለደቀ ፣ አስጢፋኖች ?)
 ጸበባቸው ፣ ዓለም ፣ ሲፈቆዋቸው ፣ አጋም ፣
 ሲሉ ፣ በእንተ ፣ ማርያም ፣
 ሐረድዋቸው ፣ እንደሰላም ፣
 ዠን ፣ በድል ፣ ዘለቅ ፣
 አቤታች ፣ የአዳል ፣ መብረቅ ፣
 ዠብ ፣ እንደ ፣ በላ ፣ ጭምቅቅ ፣
 ባዶል ፣ ቢልባቸው ፣ ብቅ ፣
 አማፀቶች ፣ ዝቅ ፣
 አሞራ ፣ የዳዊት ፣ አሞራ ፣
 ተኸተለኝ ፣ በኋላ ፣ ሥጋ ፣ አበላህ ፣ አበላ ፣
 የደም ፣ አጠጣህ ፣ ነተራ ፣
 ተኸተለኝ ፣ በኋላ ፣ ወግዕቼ ፣ በቃራ ፣
 ሰክቼ ፣ በደምራ ፣ እኛስ ፣ ባንበዓኸ ፣ መሀላ ፣
 ለጸር ፣ ይስጠን ፣ ለወርወር ፣
 የክንፍ ፣ ብናደርግ ፣ ጽላ ፣
 ለቀስት ፣ ይስጠን ፣ ለቀፈራ ፣
 ምንከባሰኸ ፣ ንብላኸ ፣ መሐላ ፣
 ገላቹን ፣ ከመሰል ፣ የፈጠጋር ፣ እምብላ ፣
 አፈቹን ከመሰል ባልቲት የገባች እንሰስላ ፣
 ፀአታችን ይመስል ፣ በደም ፣ የዘራ ፣ ጭራ ፣
 ስማችን ፣ ዠን ፣ ተኸላ ፣
 አንበልዓም ፣ መሐላ ።

ደጃች፡ ኃይሉ፡ እሸቴ፡ ሰበሰቡት፡ በሚባለው፡ ታሪክ፡ ውስጥ፡ ግጥሙ፡ ለማን፡ መሆኑ፡ ሳይለይ፡ በየዘመኑም፡ ሳይከፈል፡ መደዳውን፡ የተጻፈውን፡ አግኝቼ፡ እንደ፡ መሰለኝ፡ እንደ፡ ታሪኩ፡ አቀራረብ፡ እየተመለከትሁ፡ ይልቁንም፡ ስማቸውን፡ በሚጠቅሰው፡ እየተመራሁ፡ ለዓፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፤ ላፄ፡ ዳዊት፤ ላፄ፡ ይስሐቅ፤ ላፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፤ ላፄ፡ ገላውዴዎስ፡ ከፋፍዬዋለሁ። ምናልባት፡ በአከፋፈሉ፡ ውስጥ፡ ላንደኛው፡ የተገጠመው፡ ወደሌላው፡ ቢሄድም፡ ወደፊት፡ በሦርምር፡ ሳይተከከል፡ አይቀርም። የሆነ፡ ሆኖ፡ ይህ፡ ግጥም፡ የዘመኑን፡ ግጥም፡ በሚያሳይበት፡ ገጽ፡ የዘመኑን፡ ግዕዝኛ፡ የተደባለቀበትን፡ የዘመኑን፡ አማርኛ፡ እነጋገርና፡ ጽሑፍ፡ ያሳየናል።

ም ዕ ሬ ፍ፡ ፳፪ ።

የአፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ፩ኛ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ከአፄ፡ ዳዊት፡ ቀጥሎ፡ የነገሠ፡ ልጁ፡ ቴዎድሮስ፡ ነው። ስለ፡ እርሱም፡ በታሪክ፡ ነገሥቱ፡ በግዕዝ፡ የተጻፈ፡ የለም። ስለርሱ፡ በብሩስ፡ መጽሐፍና በስንክሳር፡ እንደሚገኘው፡ ዓፄ፡ ቴዎድሮስ፡ እንደ፡ ነገሠ፡ ባፄ፡ ይኸኖ፡ አምላክና፡ በአቡነተክለ፡ ሃይማኖት፡ መካከል፡ የተደረገውን፡ የሲሶ፡ መንግሥት፡ ቃል፡ ከ፡ ዳን፡ አፍርሶ፡ በዚህ፡ በትልቅ፡ ሀብት፡ ሕዝብ፡ ይጠቀምበት፡ ብሎ የቤተ፡ ክህነቱን፡ ርስትና፡ ጉልት፡ ለሕዝብ፡ ማካፈል፡ ዝምሮ፡ ነበር ይባላል። ከአባቶቹም፡ ከተከታዮቹም፡ የተለየ፡ አሳብ፡ አምጥቶ፡ የሲሶውን፡ መንግሥት፡ በዘመኑ፡ ለማፍረስ፡ መሞከር፡ ለሥልጣንና፡ ለምስጋና፡ የማይጓጓ፡ የቤተ፡ ክህነትንም፡ ሐሚታና፡ ወቀሣ-የማይፈራ፡ ደፋርንጉሠ፡ ነገሥት፡ መሆኑን፡ ያስረዳል። የሆነ፡ ሆኖ፡ ይኸንንም፡ ሠርቶ፡ ሳለ፡ ዓፄ ቴዎድሮስ፡ በቤተ፡ ክህነት፡ ዘንድ፡ የተጠላ፡ ንጉሥ፡ አልነበረም፤ ለዚህም፡ ምስክሩ፡ ከልጅነቱ፡ ዝምሮ፡ እግዚአብሔርን፡ የሚፈራ፡ ባንዲት፡ ሚስት፡ የተወሰነ፡ ጸድቅ፡ ሰው፡ ነበረ፡ እያለ፡ ስንክሣሩ፡ ማመስገኑ፡ ነው። በዚህም፡ ላይ፡ በብዙ፡ ቦታ፡ አብያተ፡ ክርስቲያናትን፡ ተክሏል። ከገዛ፡ ሀብቱም፡ እያወጣ፡ ለድሆች፡ ያድል፡ ነበር፤ ፍካሬ፡ አያሱስም፡ በርሱ፡ ጊዜ ተጻፈ፡ ይባላል። ወደ፡ አደሩሳሌምም፡ ሔዶ፡ የጌታችንን፡ መቃብር፡ ለመሳለም፡ ምኞት፡ ነበረው፤ ነገር፡ ግን፡ በጳጳሱ፡ በአቡነ፡ ማርቆስ፡ ምክር፡ ሳይሔድ፡ ቀረ፡ ይባላል። የሆነ፡ ሆኖ፡ በግዛት፡ ብዙ፡ ዘመን፡ ሳይቆይ፡ ፫ ዓመት፡ ያህል፡ እንደ፡ ገዛ፡ ሞተና፡ በተድባበ፡ ማርያም(አማራ፡ ሳይንት) ተቀበረ። ወንድሙ፡ ዓፄ፡ ይስሐቅ፡ በመንግሥቱ፡ ተተክ። በስንክሣር፡ በሞተበት፡ በሰኔ፡ ፳፱፡ ቀን፡ ስለ፡ ርሱ፡ የሚነበበውን፡ ተመልከት።

የዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ግዛቱ ፡ ከ፳፱፻፱ ፡ እስከ ፡ ፳፻፲፯ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ነው።

የዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ያፄ ፡ ዳዊት ፡ ልጅ ፡ ያፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ወንድም ፡ ነው።
ያገራችንን ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ላንዳንዶቹ ፡ አጫጭር ፡ ታሪክ ፡ እየጨመረ ፡ ለቀሩ
ት ፡ ስማቸውንና ፡ የነገሡበትን ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ እየጠቀሰ ፡ መጥቶ ። ዓፄ ፡ ይ
ስሐቅ ፡ ላይ ፡ ሲደርስ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ። «ይስሐቅ ፡ ካልዕ ፡ ወልዱ ፡ ለዳ
ዊት ፡ ነገሠ ፡ ፲ወ፭ተ ፡ ዓመተ ፡ ወውእቱ ፡ ዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ዘመጽአ ፡ እስከ
ወገራ ፡ ወፀብዖ ፡ ለቤተ ፡ አሹር ፡ (አጅር) ፡ ፈላሻ ፡ ዘመረባ ፡ ወሠርዖ ፡ (ወ
ሠዖርሙ) ፡ ለጽወ፬ ፡ በለዋምባ ፡ (በለው ፡ አምባ) ፡ እስመ ፡ ቆሙ ፡ ሎቱ ፡
(ቦቱ?) በዕለተ ፡ ፀብኢ ። ወበመዋዕሊሁ ፡ ተሐንፃ ፡ ብዙኃት ፡ አብያተ ፡
ክርስቲያናት ፡ በምድረ ፡ ደምቢያ ፡ ወወገራ ፡ በኮሶጌሂ ፡ ሀሎ ፡ ዘይሰመይ፡
ይስሐቅ ፡ ደብር ፡ ወበ፪ ፡ ዓመተ ፡ መንግሥቱ ፡ ተፈጸመ ፡ ፲ወ፫ ፡ ቀመር ።
በዚህ ፡ ላይ ፡ የምንረዳው ፡ ዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ የዳዊት ፡ ልጅ ፡ ፲፭ ፡ ዓመት ፡
መንገሡን ፡ እስከ ፡ ወገራ ፡ ድረስ ፡ ሄዶ ፡ ቤተ ፡ አሹር ፡ ፈላሻ ፡ ዘመረባ ፡ ከ
ሚለው (ከፈላሾች) ጋር ፡ መዋጋቱን ፡ ጽፎ ፡ በለዋምባ (ወንበሮችን ፡ ዳኞችን?) በ
ጦርነቱ ፡ ጊዜ ፡ ስለአልረዱት ፡ (ወይም ፡ ከጠላቶቹ ፡ ወገን ፡ ስለሆኑ) ፡ እን
ደሻራቸው ፡ በርሱ ፡ ዘመን ፡ በደምቢያ ፡ በወገራ ፡ ብዙ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲ
ያናት ፡ መሠራታቸውንና ፡ በኮሶጌ? ፡ በስሙ ፡ የተሠየመ ፡ ደብረ ፡ ይስሐ
ቅ ፡ የሚባል ፡ መኖሩን ፡ እርሱም ፡ በነገሠ ፡ በ፪ኛው ፡ ዓመት ፡ ፲፫ ፡ የዘመ
ን ፡ ቀመር ፡ (ሲክል) ፡ መፈጸሙን ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ለኢትዮጵያ ፡ ለክርስቲያኑ ፡ መንግሥት ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ እየሸፈቱ ፡ እን
ቅፋት ፡ የሚፈጥሩበት ፡ የይፋት ፡ የሐድያ ፡ የአዳል ፡ እስላሞች ፡ ብቻ ፡ አ
ልነበሩም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለከትነው ፡ በስሜን ፡ በወገ
ራ ፡ ያሉ ፡ ፈላሾች ፡ ሃይማኖታቸው ፡ ዕብራዊ ፡ (አሪታዊ) ፡ ሆኖ ፡ እንደእስ
ላሞቹ ፡ ከክርስቲያኖቹ ፡ የተለየ ፡ ስለሆነ ፡ በክርስቲያኖቹና ፡ በነርሱ ፡ መ
ካከል ፡ መናናቅ ፡ የሃይማኖት ፡ ግባላለጥና ፡ ጥላቻ ፡ ስለነበረ ፡ የእስላሞቹን
ያህል ፡ እንኳን ፡ ባይበዛ ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ጊዜ ፡ ሲመቻቸው ፡ ወይም ፡ ከመ
ካከላቸው ፡ ትልቅ ፡ ሰው ፡ (ቀንደኛ) ፡ ሲነሣ ፡ እየሸፈቱ ፡ ከመንግሥቱ ፡ ጦ
ር ፡ ጋር ፡ ይዋጉ ፡ ነበር ። የድልነዓድንና ፡ የዮዲትን ፡ ጦርነት ፡ ባለፈው ፡ ያነ
በብነው ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ትዝ ፡ ይለናል ። በቅርቡ ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ተ
ሰብስበው ፡ የመጡበትን ፡ የደዋሮ ፡ የይፋት ፡ የአዳል ፡ እስላሞች ፡ ሊዋጋ
በሚዘጋጅበት ፡ ጊዜ ፡ የወገራ ፡ የጸገዴ ፡ የስሜን ፡ ፈላሾች ፡ ሸፍተውበት ፡
ጸጋ ፡ ክርስቶስ ፡ በሚባለው ፡ የጦር ፡ አለቃው ፡ አዝማችነት ፡ ጦሩን ፡ ከፍሎ

የላከው ፡ የሸፈቱበትን ፡ እነዚህኑ ፡ ፈላሾች ፡ ለመውጋት ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ እነዚህ ፡ ፈላሾች ፡ አሁንም ፡ ባዪ ፡ ይስሐቅ ፡ ጊዜ ፡ ስለሸፈ
ቱ ፡ እስከ ፡ ወገራ ፡ ድረስ ፡ ራሱ ፡ ሄዶ ፡ ተዋግቷል ፡ ማለት ፡ ነው ። ታሪኩ
ከ ፡ ነገሥቱ ፡ ባጭሩ ፡ ይኸን ፡ ቃል ፡ ብቻ ፡ ወርውሮ ፡ ወደሚከተለው ፡ ንጉሥ
ስለሚያልፍ ፡ ስለዚህ ፡ ጦርነት ፡ ዝርዝር ፡ ሐተታ ፡ መስጠት ፡ ችግር ፡ ነው ።

ለቤተ ፡ አሹር ፡ ፈላሻ ፡ ዘመረባ ፡ የሚለው ፡ ቤተ ፡ አሹር ፡ ምናልባ
ት ፡ ቤተ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ቤተ ፡ ኤዎስጣቴዎስ ፡ የተክለ ፡ ሃይማኖት ፡
ወይም ፡ የኤዎስጣቴዎስ ፡ ወገን ፡ እንደዚሁም ፡ የሞጃ ፡ ቤት ፡ (ወገን) ፡ እን
ደሚባለው ፡ ከፈላሾቹ ፡ ውስጥ ፡ አሹር ፡ የሚባለው ፡ ወገን ፡ መረባ ፡ በሚ
ባል ፡ አገር ፡ የሚገኙት ፡ መሸፈታቸውን ፡ ለመስረዳት ፡ ይሆናል ። እንደዚ
ሁም ፡ የጳጳሩ ፡ ዳኞቹ ፡ መሻር ፡ ምክንያቱ ፡ የተጨረሰ ፡ ነው ። ጀምሮ ፡ ብ
ሩስ ፡ ፲፪ ፡ በትግሬ ፡ ፲፪ ፡ በሸዋ ፡ የነበሩ ፡ ዳኞች ፡ በድምሩ ፡ ፳፬ ፡ የሚሆኑ
በፈላሾች ፡ ላይ ፡ የተደረገውን ፡ ግፍ ፡ ስለተቃወሙት ፡ ነው ፡ ብሏል ። ይ
ህ ፡ እርሱ ፡ የሰጠውን ፡ ምክንያት ፡ የሚገልጽ ፡ ጽሑፍ ፡ ከኛ ፡ ወገን ፡ በፍ
ጹም ፡ ሳይኖር ፡ የእንግሊዙ ፡ ጸሐፊ ፡ ከምን ፡ እንዳመጣው ፡ ወይም ፡ በይ
መስላል ፡ ጽፎት ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ። ቢሆንም ፡ የኢትዮጵያን ፡ መንግ
ሥት ፡ የሚመራው ፡ ንጉሡ ፡ ከነሹማምንቱ ፡ ከነመኳንንቱ ፡ ክርስቲያኖች ፡
ስለሆኑ ፡ እስላሙን ፡ እንደ ፡ ፈላሻ ፡ ፈላሻውን ፡ እንደ ፡ እስላም ፡ መናቃቸ
ው ፡ መጸዋቸው ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ማጥቃታቸው ፡ ማጉላላታቸው ፡ የታ
ወቀ ፡ ነው ። በብልሃትና ፡ በስብከት ፡ በጋብቻ ፡ ሥልጣን ፡ በማብራልና
በማቅረብ ፡ ፈንታ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ በኃይል ፡ ብቻ ፡ እነዚህን ክርስቲያኖች ፡
ሌላ ፡ ሃይማኖት ፡ የያዙትን ፡ ፈላሾችና ፡ እስላሞች ፡ ለማጥፋት ፡ የክርስቲያ
ኖች ፡ ክፍል ፡ ይጣጣር ፡ ነበር ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በጳጳሩ ፡ ካህናት ፡ ሰማይ ፡ ቀጥር ፡ በሸዋና ፡ በትግ
ሬ ፡ ለዳኝነት ፡ የተሾሙት ፡ ሰዎች ፡ አብዛኞቹ ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ሰዎች ፡
መሆናቸው ፡ ሲታወቅ ፡ የቤተ ፡ ክህነቱም ፡ ወገኖች ፡ ሳሙኤል ፡ ሳኦልን ፡
ፍልስጥኤሙን ፡ ፍጀው ፡ ጨርሰው ፡ እያለ ፡ ያዝ ፡ እንደ ፡ ነበረው ፡ እነሱ
ም ፡ ፈላሻውን ፡ እስላሙን (ተንባላቱን) በለው ፡ ፍጀው ፡ ከማለት ፡ በቀር ፡ ስለ
ፈላሾቹ ፡ ሲሉ ፡ በንጉሡ ፡ ባዪ ፡ ይስሐቅ ፡ ላይ ፡ ተነሥተው ፡ በዚህ ፡ የተነሣ
ሻራቸው ፡ ብሎ ፡ ለማመን ፡ ይቸግራል። እኔ ፡ ግን ፡ የሚመስለኝ ፡ ታሪክ ፡
ነገሥቱ ፡ ጳጳሩን ፡ በለው ፡ አምባ (በለዋምባ) ሻራቸው ፡ የሚለው ፡ ሁል ፡ ጊዜ
እንደ ፡ ፈላሾቹና ፡ እንደ ፡ አዳሎቹ ፡ እስላሞች ፡ በኢትዮጵያ ፡ መንግሥት
ላይ ፡ የሚያምጹትን ፡ የበለውን ፡ ዘሮች ፡ ይሆናል። እነርሱም ፡ ክርስቲያ
ኖቹ ፡ ከፈላሾች ፡ ወይም ፡ ከአዳል ፡ እስላሞች ፡ ጋር ፡ በሚዋጉበት ፡ ጊዜ ፡
አንድነታቸውን ፡ ከነዚያ ፡ ጋር ፡ ያደርጉ ፡ ነበር። በኋላም ፡ ከነዚህ ፡ ከበለው

ወገኖች፡ ተከፍለው፡ ከአገራቸው፡ ከትግራይ፡ ወደ፡ አዳል፡ አገር ። ተዛው-
ረዋል። ይኸንንም፡ ወደ፡ ፊት፡ እናገኛለን።

ምዕራፍ፡ ሺ፬ ።

በዐረብና፡ በግብፃውያን፡ ጸሐፊዎች፡ ዘንድ፡ የሚገኘው፡ ያሄ፡ ይስ-
ሐቅ፡ የውስጥ፡ ጦርነት—ያሄ፡ ይስሐቅ፡ ፍጻሜና፡ የተደረገላቸው፡ ግጥም።

ከታሪክ፡ ነገሥታችን፡ ሌላ፡ የግብፃውያንና፡ የዐረብ፡ ጸሐፊዎች፡
እነ፡ ማቅሪዚ፡ እነ፡ አል፡ ታግሪቢርዲ፡ ባሄ፡ ይስሐቅ፡ ዘመነ፡ መንግሥ-
ት፡ የተፈጸመ፡ ፩፡ አንድ፡ ታሪክ፡ የጻፉትን፡ ፈረንጆች፡ እነ፡ ሙሴ፡ ባሴ-
ት፡ ረኔ፡ ያቀርቡልናል።

በታግሪቢርዲ፡ መጽሐፍ፡ በ፳፻፳፪፡ ዓመተ፡ ሄጂራ፡ በጉማዳአል፡ ኡ-
ልራ(ሰኔ)ሰባት፡ ቀን፡ የግብፁ፡ ሱልጣን፡ ሌሎቹን፡ ቃዲዎችንና፡ ሹማም-
ንቱን፡ ሰብስቦ፡ በተቀመጠበት፡ አዳራሽ፡ የክርስቲያኖችን፡ ፓትርያርክ፡
(ሊቀጳጳሳት)ጠርቶ፡ በኢትዮጵያ፡ እስላሞች፡ ሲጠቁ፡ ለምን፡ ዝም፡ አ-
ልህ፡ ብሎ፡ አጉላልቶ፡ እስከ፡ መግደል፡ ድረስ፡ አስፈራራው፡... .የሚ-
ል፡ ይገኛል። የዚህም፡ ምክንያት፡ ዓሄ፡ ይስሐቅ፡ (እንደ፡ ግማሾች፡ ዓሄ
ዳዊት)በእስላሞች፡ ላይ፡ ያደረጉትን፡ ጦርነት፡ ሱልጣኑ፡ ሰምቶ፡ ነው።

በአል፡ ማቅሪዚ፡ መጽሐፍ፡ ደግሞ፡ የተጻው፡ እንደዚህ፡ ይላል። ባሄ፡ ይስ-
ሐቅ፡ ዘመን፡ አልቱም፡ ቦጋ፡ የሚባል፡ የሳይድ፡ አገረ፡ ገዢ፡ የነበረ፡ የጦር-
መከራንን(ማመሉክ)ከግብፅ፡ ሱልጣን፡ ተጣልቶ፡ ሸሽቶ፡ ወደ፡ ኢትዮጵያ፡
ሔዶ፡ ለዓሄ፡ ይስሐቅ፡ አደረ። ይኸም፡ መከራንን፡ የነፍጥ፡ ሥራ፡ ስለሚ-
ያውቅ፡ ለዓሄ፡ ይስሐቅ፡ እየሠራ፡ ወታደሩንም፡ ሰልፍና፡ የወታደርነት
ሥልጣኔ፡ አስተማራቸው። እንዲሁም፡ ከርሱ፡ ጋር፡ ሁለት፡ ግብፃውያን፡
አንዱ፡ ለወታደርነት፡ ሌላው፡ ደግሞ፡ ልዩ፡ ልዩ፡ የጌጥና፡ የልብስ፡ ሸቀ-
ጥ፡ እያመጣ፡ ቤተ፡ መንግሥቱን፡ አጥግቦት፡ ነበር። እንደዚሁም፡ ፋክ-
ር፡ ኤል፡ ዳውሌት፡ የሚባል፡ የግብፅ፡ መነኩሴ፡ አስተዳደርና፡ ሕግ፡ የ-
ሚያውቅ፡ መጥቶ፡ ለዓሄ፡ ይስሐቅ፡ ያገለግል፡ ነበር። ዓሄ፡ ይስሐቅም፡ እ-
ስላምን፡ ለማጥፋት፡ ወደ፡ ፍራንኮች፡ ንጉሥ፡ ደብዳቤ፡ መላላክ፡ ገጥሞ፡
ነበር። ከዚህ፡ በኋላ፡ ሰአድ፡ ዲን፡ ከሞተ፡ በኋላ፡ አሥሩ፡ ልጆች(በዘሩ፡
ሐረግ፡ ላይ፡ በየታሪኩ፡ የሚገኙት፡ ፭፡ ብቻ፡ ናቸው)ወደ፡ ዐረብ፡ አገር፡
ሸሽተው፡ በናስር፡ አሕመድ፡ ብን፡ አሸራፍ፡ ኢስማኤል፡ ቤተ፡ መንግሥት፡

ሲኖሩ ፡ ከርሱ ፡ ርዳታ ፡ ይዘው ፡ ተመልሰው ፡ ወደ ፡ አፍሬካ(ኢትዮጵያ)
 ተሻገሩ ፤ ከመካከላቸውም ፡ ታላቁን ፡ ወንድማቸውን ፡ ሳብር ፡ አድዲን
 (በዘሩ ፡ ሐረግ ፡ ላይ ፡ ተመልከት)አዝማች ፡ አደረጉት ። እርሱን ፡ መሬት
 ድርገው ፡ በሳያራህ ፡ ሲቀመጡ ፡ የጥንት ፡ ያበቃቸው(የመሐመድ ፡ አቡል
 ባራካት ፡ ማለቱ ፡ ነው)ወታደርና ፡ ተከታይ ፡ እየመጣ ፡ ገባላቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በክርስቲያኖቹ ፡ ላይ ፡ ጦርነት ፡ አነሡና ፡ መዝናኛ ፡ በ
 ድዚቅር ፡ አህማራህ ፡ ቀጥሎ ፡ በሳርጋ(ጀ)ን ፡ ወረራ ፡ አደረጉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ቀ
 ጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ እንደገና ፡ ክርስቲያኖቹ ፡ በናጅትባቃል ፡ መሬት ፡ መ
 ጥተው ፡ እስላሞቹን ፡ ከገቡበት ፡ አገር ፡ መልሰው ፡ አባረሯቸው ። በመጨ
 ረሻ ፡ ግን ፡ የክርስቲያኖቹን መሬት ፡ የኤሚሩ ፡ (ሳብር ፡ አድ ፡ ዲን) ፡ ወን
 ድም ፡ መሐመድ ፡ (አህመድ?) ፡ አሸነፈውና ፡ ገደለው ። ሌላው ፡ ወንድ
 ሙ ፡ ኢመር ፡ ደግሞ ፡ በሌላ ፡ ቦታ ፡ ከክርስቲያኖቹ ፡ ጋር ፡ ሲዋጋ ፡ ተሸ
 ንፎ ፡ እሱም ፡ ከሞት ፡ ለጥቂት ፡ አምልጦ ፡ ሸሸ ። ከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡
 ሰላም ከሆነ ፡ በኋላ ፡ ሳብር አድ ፡ ዲን ፡ (፳፻፳፭ ፡ ዓመተ ፡ ሄጅር) ፡ ስለሞተብር
 ሱ ፡ ምትክ ፡ ወንድሙ ፡ መንሱር ፡ ሳአድ ፡ ዲን ፡ ተተካና ፡ ጦርነቱን ፡ ይ
 ቀጥላ ፡ ዝምሮ ። ማንሱርም ፡ እስከ ፡ ንጉሡ ፡ መቀመጫ ፡ እስከ ፡ ጀዳህ
 እስከ ፡ ሞካ ፡ ድረስ ፡ ሄዶ ፡ በመዝናኛው ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ አሸናፊ ፡ ሆኖ
 ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በመጨረሻ ፡ ይስሐቅ ፡ ድል ፡ መታና ፡ እርሱን ፡ ከነወን
 ድሙ ፡ (መሐመድ) ፡ ማርኮ ፡ እስኪሞቱ ፡ ድረስ ፡ በርሱ ፡ ወሀኒ ፡ ቤ
 ት ፡ እስረኛ ፡ ሆነው ፡ ኖሩ ። ከማንሱር ፡ ቀጥሎ ፡ አሁንም ፡ ወንድሙ ፡ ጀ
 ማል ፡ አድ ፡ ዲን ፡ (ጋማልዲን) ፡ በሥፍራው ፡ ተተክቶ ፡ ክርስቲያኖቹን ፡
 ለመውጋት ፡ ተነሣ ። የርሱ ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ ሀርብ ፡ ጃውሽ ፡ በያጅዛህ ፡ በጀ
 ዳያህ ፡ በባሊ ፡ እየተዋጋ ፡ ብዙ ፡ ክርስቲያኖች ፡ ከነመሣሪያቸው ፡ ሲማር
 ክ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያናቸውን ፡ ሁሉ ፡ ሲያቃጥል ፡ ደዋሮንም ፡ ሲዘርፍ ፡ ማ
 ርኮ ፡ ያመጣቸውንም ፡ በርካሽ ፡ ዋጋ ፡ (በየገበያው) ፡ ሲሸጥ ፡ ራሱ ፡ ጋማል
 ኤዲን ፡ ደግሞ ፡ ከዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ጋር ፡ ይዋጋ ፡ ነበር ፡ እርሱንም ፡ እየወገ
 እስከ ፡ ዓባይ ፡ ወንዝ ፡ አደረሰው ።

ይህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈው ፡ ማክሪዚ ፡ የሚባለው ፡ የዓረቡ ፡
 ጸሐፊ ፡ የተረከው ፡ ስለሆነ ፡ ትልቁን ፡ የይስሐቅን ፡ ጦር ፡ አሸንፎ ፡ ሳአድ ፡
 ዲን ፡ ንጉሡን ፡ እስከ ፡ ዓባይ ፡ ድረስ ፡ ማሸነፉን ፡ እየተጠራጠሩ ፡ በዚህ ፡
 ፈንታ ፡ እንዲያውም ፡ ዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ሳአድ ፡ ዲንን ፡ ሀራጃህ ፡ ላይ ፡ በኃ
 ዶል ፡ ወግቶ ፡ አባርሮታል ፡ ብለው ፡ እነሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴት ፡ ገልጸዋል ።
 የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ጥናት ፡ (ምርመራ) ፡ ከሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ በገጽ ፡
 ፻፴፭ ፡ ቀጥር ፡ ፻፱ ፡ ተመልከት ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓረ። ይስሐቅ ፡ ከዓረ። ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እስከ ፡ ዘርዓ ፡ ያ
ዕቆብ ፡ ድረስ ፡ ካሉት ፡ ነገሥታት ፡ በጦርነትም ፡ በስተዳደርም ፡ ከጥ፡ ብ
ሎ ፡ የሚገመት ፡ ንጉሥ ፡ ነው ። ደጃዝማች ፡ ኃይሉ ፡ ሰበሰቡት ፡ ከሚባ
ለው ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ውስጥ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለከትነው ፡ ለዓረ።
ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ላረ። ዳዊት ፡ ለዓረ። ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እተደረሰው ፡ ግጥም ፡
ውስጥ ፡ ስለዓረ። ይስሐቅ ፡ በረኸመው ፡ የተገጠመ ፡ አለ ። ግጥሙ ፡ እንደሌ
ሎቹ ፡ አማርኛና ፡ ግዕዝ ፡ የተደባለቀበት ፡ ለዛሬ ፡ ዘመን ፡ በግልጽ ፡ የማይ
ገባና ፡ የማያምር ፡ ቢሆንም ፡ በታሪክነቱ ፡ ውድና ፡ ብርቅ ፡ ስለሆነ ፡ ከዚህ
ቀጥሎ ፡ ጽሑፍዋል ። ግጥሙ ፡ በዘመናቸው ፡ የተገጠመ ፡ ወይም ፡ ካለፉ ፡
በኋላ ፡ በተከታዮቻቸው ፡ ዘመን ፡ የተደረሰላቸው ፡ መሆኑን ፡ ማረጋገጥ ፡
አይቻልም ። ቢሆንም ፡ የግጥሙ ፡ አካሄድና ፡ አለማማር ፡ አማርኛና ፡ ግዕዝ
የተደባለቀበት ፡ በመሆኑ ፡ በዚያው ፡ በ፲፭ኛው ፡ በ፲፱ኛው ፡ መቶ
ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ውስጥ ፡ የተገጠመ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

የግጥሙን ፡ ዓይነት ፡ እንመልከት ።

ገጽ ፡ ገጥን ፡ ይስሐቁ ፡ ገጽ ፡
በአርያም ፡ ይመስል ፡ አንቀጽ ፡
እሳት ፡ ይመስል ፡ ብቁጽ ፡
ከመ ፡ መዳልው ፡ ልጽሉጽ ፡
ገጹ ፡ እንዲያስደነግጽ ፡
እስራኤላዊ ፡ መደንግጽ ፡
ዓይነ ፡ ቀራንብቱን ፡ በገልጽ ፡
ማን ፡ አየህ ፡ ገጽ ፡ በገጽ ፡
ዓይን ፡ እንደሎሚ ፡ ይፍረጽ ፡
ገላው ፡ እንደሸንኩርት ፡ ይላጽ ፡
ያየህ ፡ ገጽ ፡ በገጽ ፡
እሳት ፡ ይመስል ፡ ገጥን ፡ ተራራ እኒዞ ፡ ሲልጽ
ማዕበሉ ፡ ሲቆረፅ ፡
እንዲያስደነግጽ ፡
አንበሳ ፡ ይመስል ፡ ገጥን ፡ ፍሪዳ ፡ እኒዞ ፡ ሲጋየጽ
ማዕከለ ፡ አገዳውን ፡ ሲፈጸፍጽ ፡
እንዲያስደነግጽ ፡
እንደት ፡ ታስደነግጽ ፡
ጎሽ ፡ ከፊላው ፡ ሲወጽ ፡ (ሲወጣ ፡)
ዱር ፡ በቀንድ ፡ ሲገልጽ ፡
እስትንፋሱ ፡ ሲቆረጽ ፡
ደንጊያ ፡ በእግሩ ፡ ሲፈልጽ ፡

እንዲ(ያ)ስደነግፅ ፡
 እንዴት ፡ ታስደነግጽ ፡
 ደንጊያ ፡ በቁልቁለት ፡ ሲሮጽ ፡
 እርስ ፡ በርሱ ፡ ሲፋለጽ ፡
 እንዲ(ያ)ስደነግጽ ፡
 እንዴት ፡ ታስደነግጽ ፡
 ከከብ ፡ ትመስል ፡ ገን ፡ በጽሩ ፡ ሰማይ ፡ ሲሮጽ
 ወደምዕራብ ፡ ሲሠርጽ ፡
 ገጽኹ ፡ እንዲያስደነግጽ ፡
 ሲፊ ፡ ሲፈቀድ ፡ ይመስል ፡ ገን ፡
 ሐምበል ፡ አልብሶ ፡ ረመጽ ፡
 ጎድን ፡ በሪም ፡ ሲፈጸፍጽ ፡
 ሐንገት ፡ በሰይፍ ፡ ሲቆርጽ ፡
 ገጽኹ ፡ እንዲያስደነግጽ ፡
 ገን ፡ ይስሐቁ ፡ ገጽ ፡
 ምልክት ፡ ይመስል ፡ ገን ፡
 ሳፍ ፡ ለሳፍ ፡ ከንፈርግጽ ፡
 ወርካ ፡ ከሥሩ ፡ ነቅሎ ፡ ሲያሮጽ ፡
 እንዲያስደነግጽ ፡
 ገጽኹ ፡ የገን ፡ ይስሐቁ ፡ እንዲያስደነግጽ ፡
 ገን ፡ ይስ(ሐ)ቁ ፡ ገጽ ፡
 ፈረስ ፡ ሲያሮጽ ፡ ሲጋዩጽ ፡
 ስለጠን ፡ እኒዞ ፡ የግብፅ ፡
 ዛብያው ፡ ያይታወቅ ፡ ዕዕ ፡
 ማን ፡ ያአየህ ፡ ገጽ ፡ በገጽ ፡
 ወምበዴ ፡ ጠፋ ፡ ለድምጽ ፡
 ዓይን ፡ በፍል ፡ ስታፈርፅ ፡
 እጅ ፡ በብልሕ ፡ ስትቁርፅ ፡
 ጥበብህ ፡ የግብፅ ፡
 ኃይልህ ፡ የሕንድ ፡
 ገን ፡ ይስሐቁ ፡ ትኩር ፡
 ትኩረቱም ፡ ተምክር ፡
 የገን ፡ ይስሐቁ ፡ ነገር ፡
 በሐብል ፡ በቃለ ፡ ጎገም ፡ ይንግር ፡
 ነፍሱ ፡ አይፈጅ ፡ አፈር ፡

መትሮ ፡ አያራጁ ፡ ግራር ፡
 አስኩ ፡ ይንግር ፡ የእሳታዊ ፡ ዱር ፡
 ለበቅሎ ፡ ያልበቃው ፡ መተክል ፡
 ለፈረስ ፡ አልበቃው ፡ ጨንገር ፡
 በኅብልም ፡ በቃል ፡ ይንግር ፡
 ብዝ(ዘ)ቱን ፡ የሚቆድር ፡
 ሻንቅላ ፡ ይንግር ፡
 ፍየሉን ፡ የሚያቁድር ፡
 ቢዛማ ፡ ይንግር ፡
 ብዝት ፡ የሚያቁድር ፡
 ሶቢ ፡ ይንግር ፡
 ብዛት ፡ የሚያቁድር ፡
 በረድ ፡ ይንግር ፡
 ጉቱን ፡ የሚይነግር ፡
 ጉቱን ፡ የሚቁድር ፡
 በጥ ፡ ይንግር ፡
 ገቺን ፡ የሚያቁድር ፡
 ማለጉ ፡ ይንግር ፡
 ገቺን ፡ የሚያቁድር ፡
 አበድራይ ፡ ይንግር ፡
 ገቺን ፡ የሚቁድር ፡
 ገምቦ ፡ ይንግር ፡
 ግብሩን ፡ የሚገብር ፡
 አብስሎ ፡ ተብቅል ፡
 ግምጃ ፡ ቤት ፡ የሚጀገብል ፡
 ሸት ፡ ይንግር ፡
 ገቺን ፡ የሚገብር ፡
 ድጋዕት ፡ ይንግር ፡
 ፋማ ፡ ይንግር ፡
 ዜት ፡ ይንግር ፡
 ወርቁን ፡ የሚገብር ፡
 ዝንጀሮ ፡ (ጃንጀሮ ፡)ይንግር ፡
 ከምባት ፡ (ከምባታ ፡)ይንግር ፡
 ፈረሱን ፡ የሚያቁጽር ፡
 አነሞር ፡ (እነሞር ፡)ይንግር ፡
 ተረቀር ፡ ይንግር ፡

ሓውዝኛ፡ ይንግር፡
 ፈረስ፡ የሚገብር፡
 ቁጨ፡ ይንግር፡
 ዝርኅ፡ ይንግር፡
 የአንበሳ፡ መትከል፡ ብሶ፡ ደንጊያ፡ ያኖር፡
 ኳራ፡ (ቋራ?) ይንግር፡ ፈረሱን የሚገብር፡
 ዛቶ፡ ይንግር፡ ወለም፡ ይንገር፡
 ባሕር፡ ገሞ፡ ይንገር፡ ሱፍ፡ ገሞ፡ ይንገር፡
 ፈረስ፡ የሚገብር፡ ሐለባ፡ ይንገር፡
 ቆቤን፡ ይንገር፡ ባደብ፡ ይንገር፡
 ጉዴላ፡ ይንገር፡ ባሊሾች፡ ይንግር፡
 ማና፡ ይንገር፡ ደሸላ፡ ይንገር፡
 ዝቡራ፡ ይንገር፡ ዝን፡ ይስሐቁ፡ ትኩር፡
 እንደ፡ ሀበልሁስ፡ በቃል፡
 ሱማሌ፡ ይንግር፡ ጽመር፡ ይንገር፡
 ዘንካር፡ ይንገር፡ አዳል፡ ይንገር፡
 ባሕር፡ ማተባ፡ ይንገር፡
 በሰው፡ ባለ፡ ሀገር፡
 አብርሃም፡ የሚሉ፡ ታቦት፡ ተከል፡
 ለቅዱሳን፡ ናኝ፡ ምድር፡
 በብረት፡ አስጀጉል፡ በሪም፡ አስማገር፡
 ዝን፡ ይስሐቁ፡ ትኩር፡
 ትኩረቱም፡ ተምክር፡
 እንደሐበልሁ፡ በቃል፡ ምጽዋ፡ ይንገር፡
 በምጽዋ፡ ምድር፡
 ጠረስምባው፡ የነበር፡
 እንጀራ፡ በምኩር፡ ጸላው፡ በስፍር፡
 አብ፡ ከልጁ፡ ሲጨመር፡
 ጸፋዎች፡ ሲናሰር፡
 ዝን፡ ይስሐቁ፡ ከዘመት፡ ሀገር፡
 ተንቀሳቀሰች፡ ሀገር፡
 ጎማ፡ አዘነች፡ በዱር፡
 አሣም፡ አዘነ፡ በባሕር፡
 ባሕሩም፡ አዘነ፡ በጅባር፡
 ዝን፡ ይስሐቁ፡ ሐወረወር፡
 ግድ፡ የዝን፡ ሐርብይ፡ ወልድ፡

ዓለሙን ፡ ገዝዋች ፡ በግድ ፡
 አልገዙዋቸውም ፡ በውድ ፡
 ረጅም ፡ ወርክ ፡ ከተነሳሁ ፡
 ባለምሳር ፡ ከወረድ ፡ ረገፍም ፡ ለዓምድ ፡
 ሐጭሩን ፡ ለገደራድ ፡
 አስመስሎ ፡ ገባሬ ፡ ሐርድ ፡
 ዣን ፡ ይስሐቁ ፡ የግድ ፡
 መላሳይ ፡ አለ ፡ ኑ ፡ እንሂድ ፡
 ከዚህ ፡ ማን ፡ ይዋመድ ፡
 ከእምሰማይ ፡ ወረድ ፡
 ከመላእክታት ፡ የተፈረድ ፡
 ሲይፈጀን ፡ በስላሙን ፡ ሲሰጉድ ፡
 እንደ ፡ አሣ ፡ ሲላጭድ ፡
 መላሳይ ፡ አሉ ፡ እንሂድ ፡
 ገርብ ፡ የየኀዝ ፡ ክበድ ፡
 ሐተን ፡ ጠበጠበ ፡ ብርንድ ፡
 አስመስሎ ፡ ገባሬ ፡ ሐርድ ፡
 ዣን ፡ ይስሐቁ ፡ የግድ ፡
 የዣን ፡ ሐርቤይ ፡ ወልድ ፡
 ኢያማገርን ፡ ይስሐቁ ፡ ኢያማ ፡
 አሁንም ፡ ወዴትማ ፡
 ተመታእ ፡ በገናኸማ ፡
 ወደል ፡ ሐደሰማ ፡
 ጋጃ ፡ ነፋሳማ ፡
 ምሥራቅ ፡ ኸነች ፡ ጨማ ፡
 ምዕራብ ፡ ኸነች ፡ ማማ ፡
 ተተክል ፡ ቃራሁማ ፡ መስቀል ፡ ደባማ
 እንግዲህ ፡ ወዴትማ ፡ ዣን ፡ ይስሐቅ ፡ ኢያማ ፡

ምዕራፍ ፻፳፭ ።

እንድርያስ—ተክለ ፡ ማርያም —ሠርዌ ፡ ኢየሱስ —ዓምድ ፡ ኢየሱስ ።

አግብአ ፡ ጽዮን ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ እንደሆነው ፡ አሁንም ፡ ዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ድረስ ፡ ዘመኑ ፡ የረዘመ ፡ በሥልጣኑ ፡ የቆየ ፡ ትልቅና ፡ ኃይለኛ ፡ ንጉሥ ፡ በዙፋኑ ፡ አልተቀመጠም ። ስለዚህ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱም ፡ እንድርያስ ፡ ወልዱ ፡ ለይስሐቅ ፡ ነግሠ

፪ተ፡ አውራጋ፡ ተክለ፡ ማርያም፡ ዘውእቱ፡ ሕዝበ፡ ናኝ፡ ሣለሳይ፡ ወ
 ልዱ፡ ለዳዊት፡ ነግሠ፡ ፬ተ፡ ዓመተ፡ ሠርዌ፡ ኢየሱስ፡ ዘስመ፡ መንግሥቱ
 ምህርካ፡ ናኝ፡ ወውእቱ፡ ወልዱ፡ ለሕዝበ፡ ናኝ፡ ነግሠ፡ ፬ተ፡ አውራጋ
 ዓምደ፡ ኢየሱስ፡ ዘውእቱ፡ በድል፡ ናኝ፡ ካል፡ ወልዱ፡ ለሕዝበ፡ ናኝ፡
 ነግሠ፡ ፪ተ፡ አውራጋ፡ ጠፍ፡ ናቸው፡ ሠለስቲሆሙ፡ እያለ፡ ከማለፍ፡ በቀር
 ከአምስቱ፡ ላንዳቸውም፡ አጭር፡ ታሪክ፡ አልሰጣቸውም። ሁል፡ ጊዜ፡
 በኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ ውስጥ፡ አንድ፡ ኃይለኛ፡ ንጉሥ፡ ከሞተ፡ በኋላ፡
 አብዛኛ፡ ጊዜ፡ ደካሞች፡ ንጉሦች፡ ይከተሉታል። ከደካሞቹ፡ ነገሥታት
 በኋላ፡ ደግሞ፡ መልሶ፡ ኃይለኛ፡ ንጉሥ፡ ይመጣል። ፪ቱ፡ የያግብአ፡ ጽዮ
 ን፡ ልጆችና፡ ውድም፡ ረዓድ፡ ካለፉ፡ በኋላ፡ ዓምደ፡ ጽዮንን፡ የመሰለ፡
 ኃይለኛና፡ ገናና፡ ንጉሥ፡ እንደ፡ ወጣ፡ አሁን፡ ደግሞ፡ ከነዚህ፡ ከአምስቱ፡
 አንዱ፡ ፬፡ ዓመት፡ የቀሩት፡ ፬፡ ወር፡ ፮፡ ወር፡ ሁለቱ፡ ፰፡ ወር፡ ነግሠው
 የበቃ፡ ጊዜ፡ ሳያገኙ፡ የገባላ፡ ሥራ፡ ሳይሠሩ፡ ሲያልፉ፡ ከነርሱ፡ ቀጥሎ
 በጦርነት፡ በውስጥ፡ አስተዳደር፡ ገናና፡ ስመ፡ ጥር፡ የሆነ፡ እንደ፡ ዘርዓ፡
 ያዕቆብ፡ ንጉሥ፡ ያለ፡ ተነሣ። እርሱም፡ በደካሞቹ፡ ምክንያት፡ ሲያንቀላ
 ፋ፡ የነበረውን፡ የኢትዮጵያን፡ ኃይል፡ እንደገና፡ ቀሰቀሰው። የክርስትና
 ው፡ ሃይማኖት፡ በእስላም፡ ወይም፡ በአረመኔ፡ ሃይማኖት፡ ሊወረር፡ ሊ
 ል፡ እንደገና፡ አደሰው። በዚህ፡ መካከል፡ ከወንጌል፡ ቃል፡ ውጭ፡ አንድ
 አንድ፡ ግፍ፡ መሥራቱ፡ በይዘነጋሥ፡ ታላላቅ፡ ነገሥታት፡ የሆኑት፡ ሁሉ፡ ይኸ
 ን፡ ከመሰለ፡ ግፍ፡ ሥራ፡ ሊርቁ፡ አልቻሉምና፡ በርሱ፡ ብቻ፡ አይፈረድ
 ም፡ ደግሞ፡ ታላላቅ፡ ነገሥታት፡ መንግሥታቸውን፡ የሚያጸኑበት፡ ወይ
 ም፡ የሚያገኙበት፡ ከጭካኔና፡ ከኃል፡ በቀር፡ ሌላ፡ መንገድ፡ የላቸውም።
 ስለዚህ፡ አሁን፡ ወደፊት፡ የዚህን፡ የስመ፡ ጥር፡ ንጉሥ፡ ታሪክ፡ እናነባ
 ለን። እስካሁን፡ ድረስ፡ ለአሉት፡ ነገሥታት፡ እርስዎታ፡ ያልሰጠውን፡ አ
 ሁን፡ ከኚህ፡ ታላቅ፡ ንጉሥ፡ ዝምረን፡ የሚቀጥሉትንም፡ እርሱ፡ በማለት
 ፈንታ፡ እርሳቸው፡ እያልን፡ እንጽፋለን።

ስለዚህ፡ ስለ፡ አምስቱ፡ ነገሥታት፡ በነ፡ ማቅሪዝ፡ ጽሑፍ፡ ውስጥ
 የሚገኘውን፡ አጭር፡ ጥቅስ፡ እንመልከት።

ጋማል፡ አድ፡ ዲን፡ ከሞተ፡ በኋላ፡ ሸሀብ፡ አድ፡ ዲን፡ አሕመድ፡
 (አርዊ፡ በድላይ) በወንድሙ፡ ሥፍራ፡ ተተክቶ፡ የወንድሙን፡ ደም፡ ለመ
 በቀል፡ ክርስቲያኖችን፡ ውጊያ፡ ዝምረን፡ የባሊንም፡ አገር፡ ወረረ፡ ፮፡ አብ
 ያተ፡ ክርስቲያናት፡ አቃጠለ። በዚህ፡ ጊዜ፡ በድል፡ ናኝ (ዓምደ፡ ኢየሱስ)

እስላሞቹን ፡ ወግቶ ፡ አገራቸውን ፡ ሁሉ ፡ ወረረው ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ሸሃ
ብ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ ታርቆ ፡ ወደ ፡ ባድልናኝ ፡ ሊገባ ፡ ሲል፡በዚያን ፡ ዕጩት ፡ በ
ኢትዮጵያ ፡ ትልቅ ፡ በሽታ ፡ ገብቶ ፡ ነበርና ፡ ንጉሠ ፡ በዚሁ ፡ በሽታ ፡ ሞተ
በዚያም ፡ በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ በበሽታው ፡ ምክንያት ፡ በእስላሞቹም ፡ በክርስቲ
ያኖቹም ፡ መካከል ፡ ጦርነቱ ፡ ቆመ ፡ እያለ ፡ ተርከ ፡ ያቆማል ።

ምዕራፍ ፡ ፳፯ ።

ያዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ዓዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብና ፡ ዚና ፡ መዋዕላቸው ።

ከዚ፡ዘርዓ ፡ ያዕቆብ፡በፊት ፡ ከነበሩት ፡ ከአብርሃ ፡ ከካሌብ ፡ ከላሊበላ ፡
ከዓምደጽዮን ፡ ወዲህ፡እስከ፡፲፰ኛው ፡ መቶ፡ዓመተ ፡ ምሕረት፡ድረስ ፡ እንደ
ዘርዓ፡ያዕቆብ፡ያለ ፡ ስመ፡ጥር ፡ ንጉሥ ፡ በኢትዮጵያ ፡ አልተነሣም።ከርሳቸው
ወዲህ ፡ ያሉት ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል፡ ፋሲል ፡ ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ እንዳ
ለፋትሁሉ ፡ ስመ ፡ ጥርነታቸው፡ገናናነታቸው፡የታወቀ ፡ ነው። የኢትዮጵያን
ግዛት ፡ ለማስፋት ፡ የውስጡን፡አንድነት ፡ ለማጥበቅ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በማናቸ
ውም ፡ ታላቅ ፡ መንግሥት ፡ እንድትሆን ፡ በመጣር ፡ ሥራቸው ፡ ሁሉ ፡
ከዓዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሲመሳሰል ፡ ያዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከነርሱ ፡ የ
ሚበልጠው ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ከመፈጸማቸው ፡ ጋር ፡ የቤተ ፡ ክህነትና ፡ የ
ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ደንብና ፡ ሕግ ፡ ጽኑ ፡ እንዲሆን ፡ ፈሳቸው ፡ መጽሐፍ፡
እያወጡ ፡ በማሻሻል ፡ የንጉሥ ፡ ደራሲ ፡ በመሆናቸው ፡ ነው ። ለኝህ ፡ ለ
ስመ ፡ ጥር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክና ፡ ቋን
ቋ ፡ በጥብቅ ፡ የሚከታተሉት ፡ ታላላቅ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነዲልማን ፡ እነኮን
ቲ ፡ ሮሲኒ፡የውስጥ ፡ አስተዳደራቸውን ፡ ክርስትና ፡ ለማስፋት ፡ አምልኮ
ጣዖትን ፡ ለማስወገድ ፡ ያደረጉትን ፡ ትግል ፡ ተመልክተው ፡ የጻፏቸው
ንም ፡ መጻሕፍት ፡ ወደየቋንቋቸው ፡ እየተረገሙ ፡ በመመርመር ፡ ከፍ ፡ ያ
ለ ፡ ግምት ፡ ሰጥተዋቸዋል ። ሙሴ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ተዓቅቦ ፡ ምሥጢር ፡
የሚበላውን ፡ ያዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብን ፡ መጽሐፍ ፡ ግዕዙን ፡ ወደ ፡ ጣልያንኛ ፡
ተርጉመው ፡ እመረመሩበት ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በመካከለ
ኛው ፡ ዘመን ፡ ከነበሩት ፡ ገምሮ ፡ እስከ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ድረስ ፡ ካሉ
ት ፡ ነገሥታት ፡ ዋነኛው፡ንጉሥ ፡ ነው ፡ ይላሉ ።

እርሳቸውም፡ በዘር፡ ሐረግ፡ ላይ፡ እንደምንመለከተው፡ ያሄ፡ ዳዊት
 ፬ኛው፡ ልጅ፡ ያሄ፡ ቲዎድሮስ፡ ያሄ፡ ይስሐቅ፡ ያሄ፡ ተክለ፡ ማርያም
 (ምሕርካ፡ ናኝ) ወንድም፡ ናቸው። እናታቸው፡ እግዚእ፡ ክብሩ፡ ይባላሉ።
 የተወለዱበት፡ ሥፍራ፡ ዜና፡ መዋዕላቸው፡ ጥልቅ፡ ውስተ፡ ምድረ
 ፈጠጋር፡ እንደሚለው፡ በፈጠጋር፡ ውስጥ፡ ጥልቅ፡ ከሚባለው፡ ሥፍራ
 ነው። ፈጠጋር፡ የሚባለው፡ ከብዙ፡ ዘመን፡ ገናምሮ፡ የታወቀ፡ እንደአ
 ንድ፡ የንጉሥ፡ አውራጃ፡ የሚቆጠር፡ ከተጉለት፡ ገናምሮ፡ ወደደቡብ
 ያለው፡ የቡልጋ፡ የሸንኮራ፡ የምንጃር፡ ያዳማ፡ (ናዝሬት)፡ ግዛት፡ እስከ
 ባሌና፡ እስከ፡ አሩሲ፡ ድንበር፡ ድረስ፡ ያለው፡ አገር፡ ነው። በዝርዝር
 ካርታ፡ ላይ፡ አንባቢ፡ ሊመለከተው፡ እንደሚችል፡ (የአውራጃ፡ የግዛት
 ጓደኞቹ፡ ይፋት፡ ደዋሮ፡ አዳል፡ ዳሞት፡ ጎንዣም፡ ናቸው።

አሁን፡ ለምንጽፈው፡ ታሪካቸው፡ መሠረት፡ አድርገን፡ የምንጠቀም
 በት፡ በግዕዝ፡ የተጻፈ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ አላቸው። ጽሑፉ፡ ለታሪክ፡ በጣም
 ጠቃሚነት ያለው ነው። ያሄ፡ አምደጽዮን፡ ፩ኛ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ጦርነት፡
 ብቻ፡ ሲተርክልን፡ ይኸኛው፡ ጦርነትም፡ አስተዳደርም፡ አምልኮም፡
 ድርጅት፡ እንደመጠኑ፡ አሟልቶ፡ ያሳየናል። በዚህ፡ መጽሐፍ፡ ቀድሞ
 በኢትዮጵያ፡ የነበሩ፡ ዳልሜይዳ፡ (፩ሺ፯፻፳፫፡ ዓ፡ ም፡) ጀምስ፡ ብ
 ሩስ፡ (፩ሺ፡ ፯፻፷፱—፩ሺ፯፻፸፫፡ ዓ፡ ም፡) የኢትዮጵያን፡ ታሪክ፡
 በየቋንቋቸው፡ በፓርቲጋልና፡ በእንግሊዝኛ፡ ሲጽፉ፡ ከሞላ፡ ጎደል፡ ተጠ
 ቅመው በታል፡ ከዚያ፡ ወዲህ፡ በ፩፻፷፮፡ ዓ፡ ም፡ አሄ፡ ቲዎድሮስን፡ ሊ
 ወጋ፡ በዝጌራል፡ ናፒየር፡ እየተመራ፡ የመጣው፡ የእንግሊዝ፡ ጦር፡ የ
 ንጉሡ፡ ዕቃና፡ መሣሪያ፡ መጻሕፍቱ፡ ተሰብስበው፡ ከተቀመጡበት፡ ከመ
 ቅደላ፡ አግኝቶ፡ ሁሉንም፡ ሰብስቦ፡ ፳፻፡ የሚሆኑ፡ በእጅ፡ የተጻፉ፡ ልዩ
 ልዩ፡ መጻሕፍቶቻችንን፡ ይዞ፡ ወዳገሩ፡ ወደሎንዶን፡ ሲመለስ፡ ይህ
 ያሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብና፡ የልጃቸው፡ የበአደ፡ ማርያም፡ ዜና፡ መዋዕል፡
 አብሮ፡ ነበር። ይሁን፡ እንጂ፡ እንግሊዞች፡ እነዚህን፡ መጻሕፍቶቻችንን
 ወስደው፡ መኳንንቶቻቸውና፡ ሊቃውንቶቻቸው፡ ለየራሳቸው፡ አልተካ
 ፈሉትም። ነገር፡ ግን፡ ዝርዝሩ፡ በመጽሐፍ፡ ወጥቶ፡ ብሪቲሽ፡ ሙዚው
 ም፡ በሚባለው፡ ታላቅ፡ ቤተ፡ መጻሕፍታቸው፡ በደምብና፡ በክብር፡ ተቀ
 መጠ። ከዚያ፡ መጽሐፉን፡ እመረምራለሁ፡ የሚል፡ እየገባ፡ እየተመለከ
 ተ፡ እንዲመረምረው፡ እንዲቀዳው፡ እንዲያራባው፡ ተደረገ። በዚህ፡ መ
 ሠረት፡ ሙሴ፡ አጉስት፡ ዳልማን፡ ጀርመኑ፡ ሙሴ፡ ዋሊያም፡ ራይት፡ እ
 ንግሊዘ፡ ሙሴ፡ ገዢ፡ ፒሩሾ፡ ፈረንሳዊው፡ እየተመለከቱ፡ ዝርዝር፡

እያወጡ፡ ወደየቋንቋቸው እየተረገሙ፡ በማኅተም፡ እያተሙ፡ ለጸሐፊ
ና፡ ለአንባቢ፡ እንዲራብና፡ እንዲጠቅም፡ አደረጉት። የነርሱንም፡ መሠረት፡ እያደረገ፡ ጸሐፊው፡ ሁሉ፡ ባሴት፡ ረኔ፡ ኮንቲ፡ ሮሲኒ፡ ኩልዐ፡ ...
በመጠኑ፡ ተጠቅሙበት። ያሄ፡ ዘርዳ፡ ያዕቆብም፡ ታሪክ፡ ቀድሞበትንሹ
እየተጠቀሰ፡ ይታለፍ፡ የነበረው፡ ቀረና፡ እየሰፋ፡ ይጻፍላቸው፡ ገና መር።

ይህ ፡ ያሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በዘመናቸው ፡ ለመጻፉ ፡
 ፅምነት ፡ የሚሰጥ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ። በየአረፍተ ፡ ነገሩ ፡ (በየምዕራፉ) መ
 ጨረሻ ፡ የርሳቸውን ፡ ስም ፡ «ለዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ያውርሶ ፡ አዲሱ ልም ፡
 ሌም ፡» ይልና ፡ ከዚያው ፡ ቀጥሎ ፡ ወለወልዱ ፡ ልብነድንግል ፡ የሀቦ ፡ ኃ
 ይለ ፡ ወይባርክ ፡ ንግሥ የሚል ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ዓይነት ፡ ይኸን ፡ የመሰለ
 ስለሚናገር ፡ አሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ካለፉ ፡ በኋላ ፡ በልጅ ፡ ልጃቸው ፡ ባሄ ፡
ናዖድ ፡ ልጅ ፡ ባሄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ጊዜ ፡ (ጆሺጅጂ—ጆሺጅጂጂጂ ፡ ዓ ፡ ም)
 ነው ፡ የተጻፈው ፡ ለማለት ፡ ያስደፍራል ። በዚህም ፡ አሳብ ፡ ብዙ ፡ ጸሐፊ
 ምች ፡ ተስማምተውበታል ። ነገር ፡ ግን ፡ ነገሥታትና ፡ መሣፍንት ፡ ከነርሱ
 በፊት ፡ ከተጻፈ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ የሆነውን ፡ መጽሐፍ ፡ ሲያገኙና ፡
 በዘመናቸው ፡ ሲያስገለጥጡ ፡ በየምዕራፉ ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ «ዕቀቡ ለእገሌን
 ጉሥ ፡ ወይም ፡ ዕቀብኒ ፡ ሊተ ፡ ለገብርካ ፡ እያሉ ፡ መጨመራቸው ፡ የተለመደ ፡ ስ
 ለሆነ ፡ በዚህ ፡ ባሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ያሄ ፡ ልብነ ፡
 ድንግል ፡ ስም ፡ ተጠቅሶ ፡ መገኘቱ ፡ ባሄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመን ፡ ለመጻፉ ፡
 በቂና ፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ ምክንያት ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ። ምናልባት ፡ ባሄ
 ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዛቸው ፡ ወይም ፡ ዐቃቤ ፡ ሰዓታቸው ፡
 ጽፎት ፡ ሲኖር ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ካለፈው ፡ በኋላ ፡ አሮጌውን ፡
 የብራና ፡ ጽሑፍ ፡ ያሄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ጸሐፊ ፡ አግኝቶ ፡ የዚያን ፡ ስም
 ሳያነሣ ፡ አድሶ ፡ ባዲስ ፡ ብራና ፡ ገልብጦት ፡ ይሆናል ። አዲስ ፡ የተገለበጠ
 ውን ፡ የቀድሞ ፡ አያታቸውን ፡ ታሪክ ፡ ንጉሡ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ በሚመ
 ለከቱበት ፡ ጊዜ ፡ ደስ ፡ እንዲላቸው ፡ የርሳቸውን ፡ ስም ፡ ካሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ
 እየቀጠለ ፡ ጽፎት ፡ ይሆናል ። በመጽሐፉ ፡ ውስጥ ፡ ጅዱን ፡ ጉዳይ ፡ ሥፍ
 ሬና ፡ ጊዜ ፡ እየለየ ፡ ለየብቻ ፡ በሁለት ፡ ቦታ ፡ ስለ ፡ ሚተርከው ፡ ጽሑፉ ፡ ም
 ናልባት ፡ የሁለት ፡ ሰው ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ያሰኛል ። ወደ ፡ ፊት ፡ እንደ ፡
 ምናገኘው ፡ ባንድ ፡ ቦታ ፡ ተርኮ ፡ የቆረጠውን ፡ በሌላ ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ከፊተ
 ኛው ፡ አጉድሎ ፡ ወይም ፡ ጨምሮ ፡ ይጽፈዋል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በዚህ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ንጉሡ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ከነገሡ ፡ ዠሮምሮ ፡ ጣዖታትን ፡ ለማጥፋት ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡

ከክርስቲናና ፡ ከእውነተኛው ፡ አምላክ ፡ ውጭ ፡ ሕዝቡ ፡ ልዩ ፡
 ልዩ ፡ የዛፍ ፡ የአድባር ፡ የመናፍስት ፡ አምልኮ ፡ ይዘ ፡ የነበረውን ፡ ለማስቀ
 ረት ፡ ባዋጅም ፡ በቅጣትም ፡ የፈጸሙት ፡ ይገኛል ። ቀጥሎ ፡ ሹም ፡ ሽርና
 የግዛት ፡ ድርጅት ፤ የሐድያው ፡ ገራድ ፡ የማሂከ - ሽፍትነት ፤ ጨዋ ፡ የማ
 ባለው ፡ በያገሩ ፡ በድልድል ፡ እንደተሾመ ፤ ንጉሡ ፡ አክሱም ፡ ጽዮን ፡
 ሄደው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ መፈጸማቸው ፤ ከዚያ ፡ መልስ ፡ በየመንገዱ ፡
 በአማራው ፡ አገር ፡ ብዙ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናትን ፡ እየተከሉ ፡ ወደ ፡ ሸዋ
 ተመልሰው ፡ ከአርዌ ፡ በድላይ ፡ መዋጋታቸው ፤ የደብረ ፡ ብርሃን ፡ የደብረ
ምጥማቅ ፡ የቂርቆስ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ሥራ ፤ በውስጡ ፡ የሚስቶቻ
ቸውና ፡ የልጆቻቸው ፡ የሹማምንቶቻቸው ፡ ስም ፡ ይገኛል ። ጸሐፊው ፡ ይ
 ኸን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ሲያዘጋጅ ፡ የቀን ፡ የቀኑን ፡ ይኸም ፡ ቢቀር ፡ ያመት
 ያመቱን ፡ ተግባራቸውን ፡ እየተከተለ ፡ መደዳውን ፡ በሕግና ፡ በሥርዓት ፡
 መሥራቱና ፡ አለመሥራቱ ፡ አይታወቅም ። የገመረው ፡ የጣዖት ፡ አምልኮን ፡
ለማጥፋት ፡ በደረጉት ፡ አዋጅና ፡ ቅጣት ፡ ነው። አክሱም ፡ ሔደው ፡
 ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ማክበራቸውን ፡ የሚጽፈው ፡ ወደ ፡ መካከሉ ፡ ላይ ፡ ነው።
 ይኸም ፡ በእርግጥ ፡ በሥራ ፡ ምክንያት ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ቆይተው ፡ ሔደው ፡
 ይሁን ፡ ወይም ፡ ጸሐፊው ፡ የፊቱን ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ አዘዋውሮት ፡ ይሁን ፡ በ
 ግልጽ ፡ አይታወቅም ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዋናው ፡ ፍሬ ፡ ነገር ፡ የጽሑፉ ፡ መገ
 ኘት ፡ እንጂ ፡ የጽሑፉ ፡ መዘዋወር ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ የለውምና ፡ አሁን ፡ ወደ ፡
 ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጽሑፍ ፡ ከመግባታችን ፡ በፊት ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ታሪክ ፡
 ከ ፡ ገብተን ፡ በምናነብበት ፡ ጊዜ ፡ የግራ ፡ ባልቲሐት ፡ የቀኝ ፡ ባልቲሐት ፡
 (የቀኝ ፡ ባለ ፡ ቤት ፡ የግራ ፡ ባለ ፡ ቤት) ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ ጽራግ ፡ ማሰፊ ፡ የ
 ሚለው ፡ ቃል ፡ ሲገጥመን ፡ ጉዳዩ ፡ ግልጽ ፡ ሆኖ ፡ እንዲታይ ፡ ከዚህ ፡
 በሚቀጥለው ፡ ምዕራፍ ፡ በሥርዓተ ፡ መንግሥታችን ፡ በታሪክ ፡ ነገሥታች
 ንና ፡ ከዚያም ፡ ምንጭ እያገኙ ፡ የጻፉትን ፡ የአለቃ ፡ ታዩን ፡ መጽሐፍ
 መሠረት ፡ አድርገን ፡ ስለሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ከዚያም ፡ ተከታትሎ ፡ ስለ ፡ ቤተ
 መንግሥት ፡ ሥርዓትና ፡ ወግ ፡ የተጻፈውን ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፳፯ ።

ሥርዓተ ፡ ንግሥ—የሹማምንት ፡ የማዕርግ ፡ ስምና ፡ ደረጃ ።

በኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ የሚያገለግሉትን ፡ የቤተ ፡ ክህነት
 ና ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የደረጃቸውንና ፡ የተግባራቸው
 ን ፡ ዓይነት ፡ በመጠኑ ፡ የሚገልጽልን ፡ ያገራችን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ነው።

ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ እስከ ፡ ዘሬ ፡ እንዳለ ፡ ግዕዝኛው ፡ ወይም ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ተተርጉሞ ፡ ባገራችን ፡ ያልታተመና ፡ የቁም ፡ ነገሩ ፡ መጠን ፡ ልክዝብ ፡ ዘንድ ፡ ያልታወቀና ፡ ያልተገመተ ፡ ስለሆነ ፡ በየሥፍራው ፡ በቤተ ፡ መንግሥት ፡ ወይም ፡ በገዳም ፡ የሚገኘው ፡ በየጊዜው ፡ ካንዱ ፡ ወደ ፡ ሌላው ፡ በብራና ፡ ወይም ፡ በወረቀት ፡ የተቀዳው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነው ።

ከዚያ ፡ ፈረንጆች ፡ እነዲልማን ፡ እነባሴት ፡ ረኔ ፡ ግዕዙን ፡ ወደ ፡ ጀርመንና ፡ ወደ ፡ ፈረንሳይ ፡ እየተረገሙ ፡ በምልክት ፡ ለማብራራት ፡ ሞክረዋል ። ፈረንጅ ፡ ምንም ፡ ግዕዝና ፡ አማርኛ ፡ ተምሮ ፡ ቢያውቅ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ግዕዝና ፡ አማርኛ ፡ አዋቂ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ያህል ፡ የቃሉን ፡ ድምፅ የንግግሩንም ፡ ስሜት ፡ መረዳት ፡ ያዳግተዋል ። እነርሱ ፡ ደግሞ ፡ ለኢትዮጵያዊ ፡ ጸሐፊ ፡ የተጨረሰውን ፡ የአገር ፡ ካርታን ፡ የውጭን ፡ ግንኙነት ፡ ጉዳይ ፡ ማብራራት ፡ ይሆንላቸዋል ። ስለዚህ ፡ በሁኑም ፡ በሚቀጥለውም ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ እስከተቻለኝ ፡ ላገናዝብ ፡ የሞከርሁት ፡ ከሁለቱ ፡ የጽሑፍ አውድማ ፡ ለዛሬው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ተገቢ ፡ ሆኖ ፡ የሚገኝ ፡ የታሪክ ፡ ጽሑፍ ፡ ለማስገኘት ፡ ሲሆን ፡ ለዚህ ፡ ለሥርዓተ ፡ ንግሥና ፡ ለቤተ ፡ መንግሥት ፡ ወግና ፡ ሥርዓት ፡ መርጬ ፡ መሠረት ፡ የማዳርገው ፡ ያገራችን ፡ ሥርዓተ ፡ መንግሥት ፡ የሚባለውና ፡ ከዚያም ፡ ደጃዝማች ፡ ኃይለ ፡ እሸቲ ፡ ግራኝ ፡ ከአጠፋው ፡ ወዲህ ፡ ከየደሴቱ ፡ አጠራቅመው ፡ ያዘጋጁትን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ቀጥሎ ፡ አለቃ ፡ ታዬ ፡ የጻፉትን ፡ የእጅ ፡ ጽሑፍ ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ነው ። በነዚህና ፡ በሌላው ፡ ሁሉ ፡ በየመጠኑ ፡ የተጻፈው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ እንደሚለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ድረስ ፡ (፳፻ኛ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡ ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ በመጣው ፡ በኦሪት ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ፡ ንጉሡ ፡ ዓፄ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ የኦሪቱን ፡ ሥርዓት ፡ ለውጦ ፡ በአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ክርስትና ፡ ሥርዓት ፡ ሕዝብ ፡ (ወይስ ፡ ሕፃናት) ፡ የሰሌን ፡ ቅጠል ፡ ይዘው ፡ ካህናቱ ፡ (ቀሳውስቱ) ፡ መስቀልና ፡ ጥና ፡ ይዘው ፡ ከዳዊት ፡ መዝሙር ፡ ፻፲፯ኛውን ፡ ቀጥሮ ፡ በኑሩክ ፡ ዘይመጽኤ ፡ በስመ ፡ እግዚአብሔር ... የሚለውን ፡ እየዘመሩ ፡ ይዘራሉ ። ሌላም ፡ ስለንግሥና ፡ ስለ ክህነት ፡ የሚናገረውን ቃል ፡ ከኦሪትም ፡ ከነቢያትም ፡ ከሐዲስም ፡ እየመረጡ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ መንገድ ፡ በድግምትም ፡ በዜማም ፡ ይጻፋሉ ። የንጉሡ ፡ ዙፋን ፡ ከቅኔ ፡ ማግሌት ፡ ገብዩ ፡ ይዘረጋል ፡ ሸቱ ፡ አበባ ፡ ይነሰነሳል ። ከንጉሡም ፡ ፊት ፡ አንበሳና ፡ ገዕዝ ፡ ይታሠሩና ፡ አንበሳው ፡ በንጉሡ ፡ እጅ ፡ ይገደላል ፤ የቀሩት ፡ እንስሶች ፡ ግን

አይገደሉም ። ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ሲገባ ፡ ወርቅ ፡ ዘግኖ ፡ ይበትናል ፤ ምን
 ጣፍ ፡ ተነጥሮ ፡ በዚያ ፡ ላይ ፡ ይቀመጥና ፡ ሁለት ፡ የወርቅ ፡ ፪ ፡ የብር ፡ ጳሕ
 ል ፡ ባንዱ ፡ ወተት ፡ ባንዱ ፡ ጠጅ ፤ ባንደኛው ፡ ወይን ፡ አምጥተው ፡ የንጉ-
 ሠን ፡ ራስ ፡ እየቀቡ ፡ የዮርዳኖስንም ፡ ጠበል ፡ ይረጩታል ። የራሱን ፡ ጠጉ-
 ር ፡ ቆርጠው ፡ ቀሳውስትና ፡ ዲያቆናት ፡ ከጥና ፡ ጋር ፡ ወስደው ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡
 ታቦቱን ፡ ይዘሩና ፡ መልሰው ፡ አምጥተው ፡ የነገሥታት ፡ መማፀኛ ፡ ደንጊ-
 ያ ፡ በሚባለው ፡ ላይ ፡ ያስቀምጡና ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ ከጽናው ፡ ውስጥ ፡ ያለ
 ውን ፡ የሳት ፡ ፍሕም ፡ አፍስሰው ፡ ንጉሠን ፡ እግዚአብሔር ፡ አይለይህ ፡
 እግዝእትን ፡ ማርያም ፡ ትርዳህ . . . ትርዳህ ፡ ብለው ፡ አማፅነው ፡ ሺህ ፡ ዓ
 መት ፡ ያንግሥህ ፡ ብለው ፡ ሲመርቁትና ፡ ከዚያ ፡ እምቢልታ ፡ ነጋሪት ፡ መ
 መታት ፡ ሲዝምር ፡ ግርግሩና ፡ አልልታው ፡ ይቀልጣል ። ቀጥሎ ፡ ንጉሡ
 ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ገብቶ ፡ ሰውነቱን ፡ ያማጽናል ።

ከዚያ ፡ ይወጣና ፡ ዛሬም ፡ ግማሾቹ በአክሱም እንደሚታዩት ፡ የእስራ-
 ኤል ፡ ልጆች ፡ (ዳኞች) ፡ በሚቀመጡበት ፡ ፲፪ ፡ የደንጊያ ፡ ወንበር ፡ በሚባ-
 ለው ፡ ጅቱን ፡ በቀኝ ፡ ጅቱን ፡ በግራ ፡ አድርጎ ፡ በመካከል ፡ ይቆማል ፤ በዚ-
 ያ ፡ ሳለ ፡ ጳጳስ ፤ ቀሳውስት ፤ ካህናት ፡ ዲያቆናት ፡ እፊቱ ፡ እየመጡ ፡ ሺህ
 ዓመት ፡ ያንግሥህ ፡ ይሉታል ፤

የተተከለ ፡ ደንጊያ ፡ ባለበት (ምዕራፍ) በምሥራቅ ፡ በኩል ፡ ወደ ፡ አክ-
 ሱም ፡ ሲመጣ ፡ ሕግ ፡ አዋቂዎች ፡ ሹማምንት ፡ ሠራዊት ፡ በየወገናቸው ፡
 ሆነው ፡ ይቀበሉታል ። ደናግል ፡ ሴቶች ፡ የቀይ ፡ ሐር ፡ መጋረጃ ፡
 በቀኝና ፡ በግራ ፡ ይዘው ፡ መንገዱን ፡ ይዘጉበታል ። ከልጃገረዶቹ ፡ አንዲ-
 ቱ ፡ «አንተ ፡ ማነህ» ብላ ፡ ትጠይቀዋለች። እሱም «ንጉሥ ፡ ነኝ» ይላታል ፡ «አ-
 ይደለህም» ትልና ፡ እንደገና ፡ አንተ ፡ ማነህ ፡ ብላ ፡ ስትጠይቀው ፡ ንጉሥ ፡
 ነኝ ፡ ይላታል ፡ ጥያቄውና ፡ መልሱ ፡ ሁለት ፡ ጊዜ ፡ ከተደጋገመ ፡ በኋላ ፡ በ፫
 ኛው ፡ አንተ ፡ ማነህ ፡ ስትለው ፡ ሰይፋን ፡ መዘ ፡ የሐሩን ፡ መጋረጃ ፡ ይቆር-
 ጠውና ፡ የጽዮን ፡ ንጉሥ ፡ እኔ ፡ ነኝ ፡ ይላታል ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ «የጽዮን ፡
 ንጉሥ ፡ እውነት ፡ በእውነት ፡ (አማን ፡ በአማን) ስትለው ፡ ሕዝቡም ፡ እር-
 ሷን ፡ ተከትሎ ፡ የጽዮን ፡ ንጉሥ ፡ ይለዋል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በዚያ ፡ ቦታ ፡ ወርቅ ፡ ዘግኖ ፡ ይበትናል ፡ በዕቃ ፡
 ቤት ፡ ያሉ ፡ ባለሕጎች ፡ ወርቁን ፡ ከወሰዱና ፡ ደጀ ፡ ሰላም ፡ ከገባ ፡
 በኋላ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ የሚሆን ፡ እንደገና ፡ ዘግኖ ፡ ይ-
 በትናል ።

ይህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈው ፡ ዓረ። ገብረ ፡ መስቀል ፡ በዘመናቸው
የደነገጉት ፡ ነው ፡ ይባላል ። ደግሞ ፡ ዓረ። ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በዘመናቸው ፡ እ
ሻሸለው ፡ የአወጡትና ፡ ባረ። አ.ያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ዘመነ ፡ መንግ
ሥት ፡ ታደሰ ፡ የሚባለው ፡ ቅብዓ ፡ ቅዱስን ፡ ሌላም ፡ ወግና ፡ ሥርዓት ፡ ይ
ጨምራል ።

፲፯ ፡ አፈዋተ ፡ መንግሥት ፡ የተባሉትን ፡ በሎሚ ፡ ወሀ ፡ ለውሰው ፡
ቅባ ፡ ቅዱስ ፡ ጨምረው ፡ ያኖሩታል ። ፲፯ ፡ አፈዋተ ፡ መንግሥት ፡ የሚባ
ሉትም ፡ በአለቃ ፡ ታዬ ፡ መጽሐፍ ፡ በእጁ ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ተዘረዘረው

	በግዕዝ ፡	በአማርኛ ፡
፩ ፡	ከርቤ ፡	»
፪ ፡	ጵስጥቂስ ፡	ኮረሪማ ፡
፫ ፡	ርኄ ፡	አሸቲ ፡ ጥቁር ፡ አርያን ፡
፬ ፡	ቀጸመት ፡	ናትሪ ፡ ነጭ ፡ አርያን ፡
፭ ፡	ቀንዓት ፡	ቀርንፋል ፡
፮ ፡	ሰሊሆት ፡	ሰንደል ፡
፯ ፡	ሰሊክ ፡	ሰንቡል ፡
፰ ፡	ቀንሞስ ፡	የጠንበለል ፡ አበባ ፡
፱ ፡	ቀናንሞስ ፡	የቀጋ ፡ አበባ ፡
፲ ፡	መጽርይ ፡	ጽጌ ፡ ረዳ ፡
፲፩ ፡	አለው ፡	የወይራ ፡ አበባ ፡
፲፪ ፡	ዕንጉታት ፡	የትርንጎ ፡ አበባ ፡
፲፫ ፡	ናርዶስ ፡	የዶግ ፡ አበባ ፡
፲፬ ፡	ሱቃጢስ ፡ ሱጡቃጢስ ፡	የደንጋ ፡ አበባ ፡
፲፭ ፡	ኮል ፡	የንኮይ ፡ አበባ ፡
፲፮ ፡	ሚን ፡	ሎሚ ፡
፲፯ ፡	ማየ ፡ ልብን ፡	የሎሚ ፡ ወሀ ፡

እነዚህን፡፲፯ቱን ፡ ቅብዓ ፡ መንግሥት ፡ የሚባሉትን ፡ ሽቶዎች(አፈዋተ ፡
መንግሥት)የሚገኙትን ፡ ያህል ፡ ሰባቱንም ፡ አሥሩንም ፡ ቢያደርጉ ፡
ይሆናል ፡ ይባላል ።

ወደ ፡ ምሥራቅ ፡ ከሚፈስ ፡ ወሀ ፡ በመንቀል ፡ አምጥቶ ፡ ፯ ፡ ቆቀር
(ስባሪ)ዕጣን ፡ ጨምሮ ፡ ሲሆን ፡ ፲፪ ፡ ሳይሆን ፡ ፯ ፡ መነኰሳት ፡ ፳፬ኛውን ፡
የዳዊት ፡ መዝሙር -ከነቢያት፡፯ቱን፤መሐልየ፡ሰሎሞንን፤፭ቱን፤ውዳሴ ፡ ማር
ያም ፡ ከነ ፡ አንቀጸ ፡ ብርሃኑ ፡ ከመልክዓ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ጋር ፡ ፯ ፡ ሰባዔ

(ሳምንት) ይጸልዩበታል ። በፊተኛው ፡ ሱባዔ ፡ በወሀ ፡ ይታጠባል(ንጉሠ?) በ፪ኛው ፡ ሱባዔ ፡ ዕጣን ፡ ያጥናል፤ በ፫ኛው ፡ ይቀባል ።

ንጉሥ ፡ የሚነግሠው ፡ በዕለተ ፡ እሑድ ፡ ነው። ካህናቱ ፡ መወድስ ፡ ያደረሱ ፡ ገጽሥዓ ፡ ልብዩ ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ ይሔዳሉ ንጉሡም ፡ ከዳዊት ፡ መዝሙር ፡ ንዑስ ፡ አነ ፡ እምአገውየ ፡ ከሚለው ፡ ምሮ ፡ ወቀብዓኒ ፡ ቅብዓ ፡ ቅዱስ ፡ እስከሚለው ፡ ድረስ ፡ ይደግማል፤ ካህናቱም ፡ ተከእወ ፡ ሞገስ ፡ እምከናፍሪክ ፡ ይሉና ፡ ቅንት ፡ ሰይፈክ ፡ ያልወስተ ፡ ሐቋክ ፡ እያሉ ፡ ባለወርቅ ፡ ሰገባ ፡ ሰይፍ ፡ ያስታጥቁታል። ንጉሡም ፡ ሲነሣ ፡ አርትዕ ፡ ተሠራሀ ፡ ወንገሥ ፡ ይሉና ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ይገባሉ። ንጉሡም ፡ በዝሆን ፡ ጥርስ ፡ ወንበር ፡ ይቀመጣል፤ የወርቅ ፡ ወም ፡ የብር ፡ ዘንግ ፡ ይመረከባል። የአራቱን ፡ እንስሳ ፡ ልብስ ይለብሳል። ካህናቱ ፡ መንበርክ ፡ እግዚአ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ ከርቤ ፡ ወቀንግት እሚለው ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ ዲያቆኑ ፡ ወዐልዐልኩ ፡ ኅሩይየ ፡ እምሕብረቱ ፡ ይላል ፡ እጩኔው ፡ ከሉቃስ ፡ ወንጌል ፡ ብእሲ ፡ ክቡር ፡ የሚለውን ፡ ሲነቡ ፡ ጳጳሱ ፡ በእንተዝ ፡ ቀብዓክ ፡ እግዚአብሔር ፡ እምላክክ ፡ ብለው ፡ ቅዱዓ ፡ መንግሥት ፡ ይቀቡታል።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ቅዳሴ ፡ ይገቡና ፡ በወንጌል ፡ ጊዜ ፡ ምስባክ ፡ እስመ ፡ ጳሕኮ ፡ በበረከት ፡ ሠናይ ይባላል። ከሉቃስ ፡ ወያም ፡ ከማቴዎስ ፡ ወንጌል ፡ ይነበባል ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ዕራቅ ፡ ማሠፊ ፡ (ጽራግ - ጽራጅ ፡ ማሰፊ ዘውዱን ፡ በንጉሡ ፡ ራስ ፡ ላይ ፡ ያስቀምጣል። ምልጣን ፡ በመንፈስ ፡ የሰውር ፡ መዝሙር ፡ ምዕዋድ ፡ አልበ ፡ ዘየዓቢ ፡ ይባላል።

ከቅዳሴ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ ከቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ወጥቶ ፡ ከግቢው ፡ ይመጣል። ዕራቅ ፡ ማሠፊው ፡ ተፈሥሐ ፡ ሲል፤ ካህናት ፡ ተፈሣሕነ ፡ ወተሰሠ ይነ ፡ ይላሉ። የብቡ ፡ ለእምላክ ፡ እገሌ ፡ ባለ ፡ ጊዜ ፡ ካህናቱ ፡ ንሑብሐ ፡ ላሉ። ቀጥሎ ፡ እጩኔው ፡ ስለ ፡ ንጉሡ ፡ ጸሎት ፡ ያደርጋሉ። ጳጳሱም ፡ በከተ ፡ ፍስጠንጢኖስ ፡ ወቱዎድስዮስ ፡ ይደርብህ ፡ ሲሉ ፡ እጩኔው ፡ ባሕዳው (በኢትዮጵያ) ዳድቃን ፡ ነገሥታት ፡ ስም ፡ ይባርኩትና ፡ ሕዝቡም ፡ ፀቅንጉሥ ፡ ሕያው ፡ ሁን ፡ እያሉ ፡ ይመርቁታል።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ያዋጅ ፡ ነጋሪ ፡ ቃል ፡ ንሥኡ ፡ መዝሙረ ፡ ወሀቡ ፡ ከበረከት ፡ ሥርዓቱ ፡ ለእስራኤል ፡ ውእቱ ፡ እስከሚለው ፡ ድረስ ፡ ያንብቡ ፡ ላል። ንጉሡ ፡ ከዚያ ተነሥቶ ፡ በበቅሎ ፡ ተቀምጦ ፡ ወደ ፡ ቤቱ ፡ ይሔዳል።

ወንዶችም ፡ ሴቶችም ፡ በየሥፍራቸው ፡ ተሰልፈው ፡ ደስታቸውን ፡ በዘፈንና ፡ በጨኸት ፡ በአልልታ ፡ ይገልጻሉታል ። ሊጋባ ፡ በፊቱ ። እየሔደ ፡ ይመራል ፡ ከርሱ ፡ ቀጥሎ ፡ ነጋሪት ፡ መችዎች ፡ ከነርሱ ፡ ጎላ ፡ ሁሉ ፡ አዛዦች ፡ እየተጓዙ ፡ ታላቅ ፡ የከበረ ፡ በዓል ፡ ይደረጋል ፡ ብራተኛው ፡ ቀን ፡ ሊቀማእምራኑ ፡ ለሕዝቡ ፡ ሁሉ ፡ ወንጌል ፡ እየተረገመ ፡ ያሰማል ።

ይህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈው ፡ እንደሚያመለክተን ፡ ንጉሡ ፡ በነገሠበት ፡ ቀን ፡ ጳጳሱም ፡ ንጉሡም ፡ ዕራቅ ፡ ማሰራውም ፡ እየተቀባበሉ ፡ የሚደግሙት ፡ ወይም ፡ የሚጸልዩበት ፡ ቃል ፡ በዳዊት ፡ መዝሙር ፡ በሌላውም ፡ ቅዱስ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ በየሥፍራው ፡ የሚገኘውን ፡ ስለ ንጉሥና ፡ ስለ አነጋገሥ ፡ የሚናገረውን ፡ ቃል ፡ እየመረጡ ፡ የየዘመኑ ፡ ሊቃውንት ፡ የመደቡትን ፡ ነው ። ከዚህም ፡ ጋር ፡ የምንመለከተው ፡ ዕራቅ ፡ ማሰራ ፡ እንደግማሾቹ ፡ ጽራግ ፡ ወይም ፡ ጽራጅ ፡ ማሰራ ፡ በንግሥ ፡ ቀን ፡ ዘውዱን ፡ በንጉሡ ፡ ራስ ፡ ላይ ፡ የመድፋት ፡ መብት ፡ የነበረውን ፡ ነው ። ስለዚህም ፡ ይህ መብት ፡ የተከበረና ፡ ባለማዕርግ ፡ እንዳደረገው ፡ እንረዳለን ።

ወደ ፡ ፊት ፡ በምናነባቸው ፡ ምዕራፎች ፡ ውስጥ ፡ በዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ባሕር ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ በሌሎቹም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ የንጉሡን ፡ አነጋገሥ ፡ በየጉዳዩ ፡ እየገቡ ፡ የሚጠሩትንም ፡ ያንዳንድ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ስም ፡ እናገኛለን ። የንጉሡ ፡ አነጋገሥ ፡ የቀድሞው ፡ ባሕር ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ከዚያም ፡ ወዲህ ፡ በዛጉዬዎችም ፡ ባሕር ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንም ፡ ባሕር ፡ ዳዊትና ባሕር ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም ፡ ጊዜ ፡ ወገና ፡ ሥርዓቱ ፡ እየተጨመረ ፡ እንደተሻሻለ ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱና ፡ የቤተ ፡ ክህነቱም ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸው ፡ በየጊዜው ፡ አዳዲስ ፡ እየተጨመረ ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ አኳኋን ፡ ተሟልቷል ።

በቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዘመን ፡ ከርሱ ፡ ጋር ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የመጡትና ፡ ከዚያም ፡ ወዲህ ፡ ተከታዮቻቸው ፡ ተጠሩበት ፡ የሚባለው ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡ ቀጥሎ ፡ እንዳለው ፡ ነው ።

፩ኛ ፡ - - ራቅ ፡ ማሰራ - - የርሱም ፡ ዋና ፡ ተግባር ፡ ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡ ንጉሡ ፡ በነገሡ ፡ ቀን ፡ ዘውድ ፡ ደፊ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በሌላው ቀን ፡ ያገረ ፡ ገዢነት ፡ የግብር ፡ ማስገባት ፡ የመፍረድም ፡ ነዋሪ ፡ ሥራ ፡ እንዳለው ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

፪ኛ - - ቀለብሳ - - የሚያቀርብ ፡ ደረባ ፡ ቤት ፡ የሥራ ፡ ቤት ፡ አለቃ ፡ አዛዥ ፡ እንደማለት ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ - - ሊቀ ፡ ሳፍ ፡ (ባላደራስ)

፱ኛ—ሠርጓይ ፡ ዳርስጌ ፡ (ቢት ፡ ወደድ)

፺ኛ—በስተግራ (የእስር ፡ ቤት ፡ አለቃ)

፻ኛ—ደቀ ፡ ሠርጓይ ፡ ባለምሥር ፡ ቃና ፡ የእምቢልተኞችና ፡ የመለከተኞች ፡ አለቃ ።

፺ኛ—ሊቀ ፡ ዲያቆናት ፡ (የታቦተ ፡ ጽዮን ፡ ንዋየ ፡ ቅድሳት ፡ ጠባቂ)

፳፻ኛ—ሊቀ ፡ መጣኒ ፡ (የሚፈርድ ፡ ዳኛ ፡)አንዳንዱ ፡ ጽሑፍ ፡ ሊቀ መጣኒ-ሊቀ ፡ መጽአኒ-ሊቀ ፡ መጣን-ሊቀ ፡ መጣኖች ፡ እያለ ፡ እየላያየ ፡ ግማሹ ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ግማሹ ፡ ወደግዕዝ ፡ እየወሰደ ፡ ይጠራዋል ።

፱ንኛ—ንጉሥ ፡ ሕዝባይ ፡ (ሥጋ መልከኛ ፡ ነጋሪት ፡ አስመች)

፲ኛ—ደልከሚ ፡ ደጃዝማች)

፲፩ኛ—ምን ፡ (ወንጀለኛ ፡ የሚቀጣ ፡ የሚቆርጥ ፡ የሚሰቅል ፡ ...)

፲፪ኛ—ሐስን ፡ (ቢት ፡ ወደድ ፡ ዙፋን ፡ ቤት?)

ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ደግሞ፡ታሪካቸውን ፡ ባለፈው ፡ በምዕራፍ ፡ ፳ና ፡ ፳፩ ባነበብነው ፡ ባህ ፡ ዳዊት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ በዘመናቸው ፡ እስላም በረታ ፡ ክርስቲያን ፡ ደከመ ፡ ሃይማኖት ፡ ጠፋ ፡ የሚል ፡ መልእክት ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ ቢመጣባቸው ፡ ለጉዞ ፡ መንገድ ፡ ሲገናኙ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን አዲስ ፡ ሹመት ፡ ጨመሩ ።

፩ኛ ፡ ፊት ፡ አውራሪ ፡ (ቀድሞ ፡ የሚጓዝ)

፪ኛ—ቀኛዝማች ፡ (በቀኝ ፡ ለሚዘምተው ፡ ወይም ፡ ለሚጓዘው ፡ ጦር አለቃ)

፫ኛ—ግራዝማች (በግራ ፡ በኩል)

፬ኛ—ደጃዝማች ፡ (ደጅን ፡ አዝማች ፡ እኋላ ፡ ላለ ፡ ለደጅን ፡ ጦር ፡ መሪ)

፭ኛ—በጅሮንድ ፡ (በጆሮ ፡ ወእድ-በጆሮና ፡ በእጅ?) ፡ የመንግሥትን ፡ ምስጢር ፡ በጆሮ ፡ ነጋሪ ፡ የግምጃ ፡ ቤት ፡ ቁልፍ ፡ መክፈቻ ፡ ያሻ ፡ ስለሆነ በጆሮ ፡ ወእድ ፡ ተብሎ ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ ቃሉ ፡ ወደበጅሮንድነት ፡ የተለወጠ ።

፳፻—ባላምባራስ፡ (ባለአምበል፡ ራስ—አምባ፡ ጠባቂ)

፷፻—ከንቲባ፡ (ከንት፡ ይባዕ?)

፸፻—ነጋድራስ፡ (ነጋ፡ ድረስ?)

፱፻—ባልደራስ (ባለሀ፡ ድረስ?)

ከዓፄ፡ ዳዊት፡ ወዲህ፡ በአሁኑ፡ ባፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ከዚህ፡ ቀጥለው፡ ያሉት፡ ተጨመሩ።

፩፻—ሊቀ፡ መኳስ፡ (ልቀም፡ ኳስ-ሊቀ፡ መነኰስ)

ደ.ሃ፡ ሥያሜ፡ በዚህ፡ መዋዕላቸው፡ ላይ፡ የለም።

፪፻—ብላቴን፡ ጌታ፡ (የብላቴኖች-የቤት፡ ልጆች፡ አለቃ)

፫፻—አጋፋሪ፡ (አደግ፡ (የኩሬ፡ ወሀ)፡ አይፈሪ?)

፬፻—ሊጋባ፡ (ንጉሥ፡ ሊገባ-ወይም፡ ሊያገባ)

፭፻—ብሕት፡ ወደድ፡ (በንጉሥ፡ ዘንድ፡ ብቻውን፡ የሚወደድ፡ የከበረ፡ ባለሟል)

፮፻—ኳደሪ፡ (ከዳሪ፡ ተገኝ?)

፯፻—ጭቃ፡ (ምድር፡ የሚለይ)

፰፻—ገበዝ፡ (ጎበዝ)

፱፻—መኰንን፡ ፲፪፡ (የሺ፡ አለቃ)

፲፫፻—መኰንን፡ ፶፡ (የ፶፡ አለቃ)

፲፩፻—መኰንን፡ ፪፡ (የመቶ፡ አለቃ)

ነገር፡ ግን፡ ሙሴ፡ ከንቲ፡ ሮሲኒ፡ የደብረ፡ ሊባኖስ፡ “የወርቅ፡ ወንጌል” በሚል፡ አርእስት፡ ባሳተሙት፡ መጽሐፍ፡ ላይ፡ ባፄ፡ ላሊበላ፡ ባፄ ይኩኖ፡ አምላክ፡ ባፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ከዚህ፡ ቀጥለው፡ ያሉት፡ እንደነበሩ፡ ይገልጻሉ።

ማዕከል፡ ባሕር (በኋላ፡ መልአክ፡ ባሕር፡ ወይም፡ ባሕር፡ ነጋሢ (ነጋሽ) ሥዩመ፡ እንተርታ፡ (የእንደርታ፡ ሹም?)

ሐስን፡

አቃንጸን፡ (አቃጽን፡ አቃጸን)

ማዕከል፡ ትዋዛት፡

ሕዱግ፡ አምባ፡

ሊቀ፡ ኅዳር፡

ሊቀ፡ አቀይታት።

ገፍል ፡ ፔሩሾ ፡ በማኅተም ፡ ያሳተሙትን ፡ ያዲ ፡ ዘርግ ፡ ያዕቆብን ፡
 ዜና ፡ መዋዕል ፡ ስናነብ ፡ ከነዚህ ፡ ከተዘረዘሩት ፡ የማዕርግ ፡ ስሞች ፡ ግማ
 ሾቹን ፡ ሲጠራ ፡ ግማሾቹን ፡ ሲተው ፡ ሌሎች ፡ ደግሞ ፡ በዚህ ፡ ዝርዝር ፡
 ውስጥ ፡ የሌሉ ፡ ቀይስ ፡ ሐዲ ፡ ሊቀ ፡ ቃቂታት ፡ ሊቀ ፡ ደብተራ ፡ ጎ
 በርት ፡ ቤት-ቃለ ፡ ሐዲ . . . የሚባሉት ፡ ይገኛሉ ። በዚህ ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡
 የተመለከቱት ፡ ግራዝማችና ፡ ቀኛዝማች ፡ ሊቀ ፡ መኳስ ፡ አጋፋሪ ፡ ሊጋ
 ባ ፡ አይገኝምና ፡ በዚና ፡ መዋዕሉ ፡ የሚገኙትን ፡ የሹመት ፡ ደረጃዎች ፡ ወ
 ደፊት ፡ ከዚና ፡ መዋዕሉ ፡ ላይ ፡ እንመለከታለን ። ዜና ፡ መዋዕሉም ፡ የሚ
 ጽፈው ፡ ከሙሉው ፡ በከፊል ፡ ከከፊልም ፡ ያነሰ ፡ ስለሆነ ፡ ስማቸው ፡ በዚ
 ና ፡ መዋዕል ፡ ከሌለ ፡ የሹመቱ ፡ ደረጃ ፡ በይፍር ፡ ነው ፡ ሊያሰኝ ፡ አይችል
 ም ። በሌላ ፡ ቦታ ፡ ደግሞ ፡ ደረጃቸው ፡ ይኸውም ፡ ቅደም ፡ ተከተላቸው
 ን ፡ በሚዘረዝርበት ፡ ክፍል ፡ ስማቸውን ፡ እየሞላ ፡ ያመጣዋል ። ነገር ፡ ግን
 ይኸንኑ ፡ የሚናገረው ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ደጃች ፡ ኃይሉ ፡ የሰበሰቡትም ፡
 ሌላውም ፡ በጎንደር ፡ መንግሥት ፡ ጊዜ ፡ የተጻፈ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

እርሱም ፡ ሲገኝምር ፡ ከእገሌ ፡ ቀጥሎ ፡ እገሌ ፡ ይመክራል ፡ ስለሚል
 ይመክራል ፡ ባለው ፡ መሠረት ፡ በፍርድም ፡ በጉዞም ፡ በግብርም ፡ ጊዜ ፡ ደ
 ረጃቸውን ፡ ለማሳየት ፡ ሲሞክር ፡ ነውና ፡ ቃሉን ፡ እነሆ ፡ እንስማ ።

ከሁሉ ፡ በፊት ፡ የአዳል ፡ ጭፍራ ፡ የሸለቃ ፡ ይመክራል ፡ ከርሱ
 በላይ ፡

፩ኛ	ደጅ ፡ አማካሪ ፡	ይመክራል (ይፈርዳል)
፪ኛ	ሊቀ ፡ መኳስ ፡	"
፫ኛ	ባላምባራስ ፡	"
፬ኛ	በጅሮንድ ፡ ዘዙፋን ፡ ቤት ፡	"
፭ኛ	ዙፋን ፡ መከዳ ፡ የሚገባው ፡ ነጋድራስ	"
፮ኛ	ፊታውራሪ ፡	"
፯ኛ	ግራዝማች ፡	"
፰ኛ	ቀኛዝማች ፡	"
፱ኛ	ጥቃቅን ፡ ብላቴን ፡ ጌታ ፡	"
፲ኛ	ዣንደረባ ፡ አዛዥ ፡	"
፲፩ኛ	ጠረስምባ ፡ አዛዥ ፡	"
፲፪ኛ	አራቱ ፡ አዛዦቹ ፡	"
፲፫ኛ	ሁለቱ ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛዝ ፡	"
፲፬ኛ	ውስጥ ፡ አዛዥ ፡	
፲፭ኛ	አዛዥ ፡	

፲፮ኛ ባሻ፡ (ደጃዝማች፡ ነውና)

፲፯ኛ ጸሐፊ፡ ላም፡ የዳሞት፡ በጨዋነት፡ ከሁሉ፡ ስለሚቀድም፡

፲፰ኛ፡ ጐዝም፡ ነጋሽ፡ ያለቆች፡ አለቃ፡ ስለሆነ፡

፲፱ኛ፡ ቤገምድር፡ አዝማች፡ እሱ፡ የወርወር፡ ሊቀ፡ ካህናት፡ ስለሆነ፡

፳ኛ፡ ስሜን፡ አጋፋሪ፡ አድያም፡ ሰገድ፡ አያሱ፡ ከመንግሥታቸው፡ በፊት፡

ይኸን፡ ሹመት፡ ይዘውት፡ ስለነበረ።

፳፩ኛ፡ ትግሬ፡ መከላከል፡ ያከሱም፡ ንቡረ፡ ዕድ፡ ስለሆነ።

፳፪ኛ፡ ታላቅ፡ ብላቴን፡ ጌታ።

፳፫ኛ፡ ራስ፡ ቢትወደድ።

፳፬ኛ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓት።

፳፭ኛ፡ በመጨረሻ፡ ንጉሡ፡ በሚወስነው፡ ፍጻሜ፡ ይሆናል።

በነዚህ፡ መካከል፡ ጽራጅ፡ (ጽራግ)ወይም፡ ዕራቅ፡ ማሰራው፡ አለመግባቱን፡ እንመለከታለን። በ፲፪ኛው፡ ቁጥር፡ አራቱ፡ አዛዦች፡ የሚላቸው፡ በሌላ፡ ቦታ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓት፤ ቁስ፡ ሐዘ፤ ሊቀ፡ ደብተራ፤ ሊቀ፡ ማዕምራን መሆናቸውን፡ ይገልጻል። በሌላ፡ ቦታ፡ ደግሞ፡ እንደዚሁ፡ አራት፡ አዛዦች፡ ሊቀ፡ መጣኒዎች፡ ወይም፡ ቃቂታቶች፡ ሲላቸው፡ ይገኛል። እነዚህም፡ ሁሉ፡ በአደባባይ፡ ተቀምጠው፡ ፍርድ፡ የሚሰጡ፡ ናቸው።

ከዓፄ፡ ገብረ፡ መስቀል፡ በፊት(፮ኛ፡ መቶ፡ ዓ፡ ም፡)ከሌዋውያን፡ ዘርፈራጅ፡ የነበሩት፡ ፪፡ ሊቃውንት፡ ብቻ፡ ነበሩ፡ ይባላል። ከዚያ፡ ወዲህ ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ጊዜ፡ (፲፬ኛ፡ መቶ፡ ዓ፡ ም፡) ሁለት፡ ሊቃውንት፡ ተጨመሩ፡ አሁን፡ ደግሞ፡ ባሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዘመን፡ በአራቱ፡ ሊቃኑ ጳጳሳት(በሮማ፤ በእስክንድርያ፤ በአንጾኪያ፤ በቁስጥንጥንያ)አምሳል፡ አራት፡ ሊቀ፡ መጣኖች(ዳኞች)በአራት፡ ኤጲስ፡ ቆጶሳት፡ አምሳል፡ አራት፡ አዛዦች፡ ተጨምረው፡ በድምሩ፡ ስምንት፡ ፈራጆችና፡ ሕግ፡ ዐዋቂዎች፡ እንደተመደቡ፡ የነርሱም፡ ምርጫ፡ ከዚያው፡ ከነገደ፡ ሌዊ(እስራኤል)ውስጥ፡ ብቻ፡ እንዲሆን፡ በግዝት፡ እንዳጸኑላቸው፤ ገበታቸውም፡ ከመንበሩ (ከንጉሡ፡ መቀመጫ)ግርጌ፡ እንደሆነ፡ ከነርሱም፡ በላይ፡ የግራና፡ የቀኙ ሁለቱ፡ ቢትወደዶች፡ ብቻ፡ መሆናቸውን፡ ይገልጻል። ነገር፡ ግን፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ ይኸንን፡ ሲል፡ ከጳጳሱ፡ ከእጩጌው፡ ከዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ በቀር ማለቱ፡ ነው፡ እንጂ፡ ከንጉሡ፡ ከንግሥቲቱ፡ ከጳጳሱ፡ ቀጥሎ፡ የማዕርጉ ተራ፡ ለእጩጌው፡ ከዚያም፡ ለዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ መሆኑ፡ በብዙ፡ ቦታ፡ ወደፊት፡ እናገኛለን። የቀረው፡ ስለጉዞ፤ ስለማዕርግ፡ ልብስ፤ በታሪክ፡ ነገሥቱ፡

፩ : አንድ : ተጽፎ : የሚገኘው : ምንም : እንኳን : ቀድሞውንም : በይፋ : አብዛኛው : በታሪክ : ነገሥቱ : የሚገኘው : በጎንደር : መንግሥት : ግማሹ : በነጻዊ : ሰብንዮስ : ጊዜ : ግማሹ : ባዲ : አያሱ : አድያም : ሰገድ : ጊዜ : የተዘጋጀ : ስለሆነ : በአሁኑ : ጊዜ : ለመጻፍ : የፊቱን : ወደ : ጎላ : ማምጣት : እንዳይሆን : ትተነዋል ።

ምዕራፍ : ፳፰ ።

ስለ እቴጌዪቱ : ሥርዓተ ንግሥ ።

ታሪክ : ነገሥት : ሁለት : የግራና : የቀኝ : ብሕት : ወደድ : ሁለት : ጸሐፍተ : ትእዛዛት : አራት : አዛዦች (ፈራጆች) መኖራቸውን : ሲገልጽ : ልን : በዚህ : ዘመን : ነገሥታቱ : ሁለት : ሚስቶች : በይፋ : ያገቡ : እንደነበረ : አይገልጽልንም ። ምናልባት : እኔ : ያልተመለከትሁት : ሌላ : ገዳምና : በሰው : እጅ : ይገኝ : እንደሆነ : አላረጋግጥም ። በእኩዋኞች : ዘንድ : ስለሚሰጥ : ወይም : ስለእቴጌዪቱ : አንዲት : ብቻ : መሆኗን : ወይም ሁለት መሆናቸውን የሚናገር : ታሪክ የለም ። እንኳን : የሚስቶች ውን : ከሚዛና (አብርሃ) ከካሌብ በቀር : የነገሥታቱን : የራሳቸውን : ታሪክ እንኳን : ማግኘት : አልተቻለም ። ይሁን : እንጂ : ባለፈው : ምዕራፍ : በዓላ : ምደ : ጽዮን : ታሪክ : እንደተመለከትነው : ታላቂቱ : ንግሥት : ታናሽቱ : ንግሥት : የሚባሉ : ሁለት : ሚስቶች : ላይ : ዓምደ : ጽዮን : እንደነበሩት : አንብበናል ። ወደፊት : እንደምንመለከተው : የግራ : ባለቤት : የቀኝ : ባለቤት : የሚባሉ : ደግሞ : ላይ : ዘርዓ : ያዕቆብም : ለልጃቸው ለዓቤ : በእድ : ማርያምም : ፪ : ሚስቶች : እንደነበሩዋቸው : ግልጽ : ነው ።

ስለዚህ : የዚህን ጉዳይ : አልፈን : አሁን : እነዚህ : ንግሥታት : የሚነግሡበትን : የሥርዓተ : ንግሥ አኳኋን : ከታሪክ : ነገሥት : ላይ : በጥሩ እንመልከት ።

ንጉሡ : በነገሡ : በሦስተኛው : ቀን : የሚሰጥ : ሥርዓተ : ንግሥት : ከበራል ። ባለፈው : እንደተመለከትነው : በየዜና : መዋዕሉ : ቀኝ : ወይም ግራ : በዓልቴሐት : ወይም : ንግሥት : ሲል : በብርቅ : ባንዳንድ : ቦታ : እቴጌው : እቴጌ : ሲል : ይገኛል ። እቴጌ : ማለት : እግዝእተጌ : ማለት : ነው ።

እግዝእት፡ ማለትም፡ ያገር፡ ወይም፡ የምድር፡ እመቤት፡ ማለት፡ ነው፡
ይላሉ። ነገር፡ ግን፡ አጠራሩ፡ እት፡ እንጂ፡ እግዝእት፡ ብሎ፡ የንጉሡን
ባለቤት፡ የሚጠራ፡ ጽሑፍ፡ ስለሌለ፡ በምን፡ አኳኋን፡ ነገሩን፡ ማስታረቅ፡ ቻልን፡
ገር፡ ይላል። ገር፡ አገር፡ ወይም፡ ምድር፡ መሆኑ፡ በብዙ፡ አኳኋን፡ ማስ
ረጃ፡ አለ፡ ይኸውም፡ ሐረር፡ በሚለው፡ ስም፡ ላይ፡ ጌ፡ ተጨምሮ፡ ሐረ
ርጌ፡ ሲባል፡ ጉርግ፡ በሚለው፡ ላይ፡ ጌ፡ ተጨምሮ፡ ጉርግጌ፡ ሲባል፡ የሐ
ረር፡ ምድር፡ የጉርግ፡ ምድር፡ ለማለት፡ መሆኑ፡ የታወቀ፡ ነው።

የሆነ፡ ሆኖ፡ እቴጌዬቱ፡ በነገሡበት፡ ቀን፡ የአማረ፡ ልብስ፡ ለብሰው
ልዩ፡ ልዩ፡ ጌጥ፡ አጊጠው፡ ንጉሡ፡ በታላቅ፡ ዙፋኑቸው፡ ተቀምጠው፡
በሚጠብቁበት፡ አዳራሽ፡ መጥተው፡ በንጉሡ፡ ቀኝ፡ ከንጉሡ፡ ዝቅ፡ ባለ
ዙፋኑ፡ ላይ፡ ይቀመጣሉ። ከሀናትም፡ ወትቀውም፡ ንግሥት፡ በየማንክሱሉ
ሕዝቡ፡ ወይዘክሩ፡ ስመኪ፡ በኩሉ፡ ትውልድ፡ ትውልድ፡ ወትሰይም ይዩሙ፡ (ወ
ትሰም ይዩሙ?) መላእክተ፡ እስከ፡ ፍጻሜሁ፡ ብለው፡ ይቀበላሉ። ከዚያ፡ ሊቀ
ማዕምራን፡ ቄስ፡ ሐፂ ፤ ሊቀ፡ ደብተራ፡ ይበርኩዋቸዋል። ራቅ፡ ማሰራ
ውም፡ ዘውዱን፡ በራሳቸው፡ ላይ፡ ይደፋል። ንግሥቲቱ፡ የተማሩ፡ እን
ደሆነ፡ ከመ፡ ኃይል፡ ወልድ፡ እኅዮ፡ ፀደቀ፡ ወቀይህ፡ እስከ፡ ሚለው፡
ይጸልያሉ፡ ያልተማሩ፡ ሲሆኑ፡ ስለርሳቸው፡ የተማረ፡ ይጸልያላቸዋል።
በዚያን፡ ጊዜ፡ እልልታ፡ ደስታ፡ ይሆናል፡ «እቴጌዬ?» እየተባለም፡
ይዘፈናል። ከዚህ፡ በኋላ፡ እምቢልታ፡ መለከት፡ እየተነሳ፡ በሴቶች፡ መው
ጫ፡ ከቤተ፡ ክርስቲያን፡ ወጥተው፡ ወደ፡ ቤታቸው፡ ይሄዳሉ።

እቴጌዬቱም፡ በተከሰሱም፡ በከሰሱም፡ ጊዜ፡ ዳኞቹ፡ ተጠርተው፡
በቤታቸው፡ ሔደው፡ ዳኝነት፡ እንደሚሰሙ፡ እንጂ፡ እቴጌዬቱ፡ ወደ፡ አ
ደባባይ፡ ለመግት፡ እንደ፡ ማይወጡ፡ በዚህ፡ በታሪክ፡ ነገሥት፡ ተጽ
ፏል። በተረፈ፡ ስለ፡ ንጉሡም፡ ስለ፡ እቴጌዬቱም፡ ስለ፡ እጨጌውና፡ ስለ
ዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ ወግና፡ ሥርዓት፡ በጎንደር፡ መንግሥት፡ ጊዜ፡ እየተሻ
ሻለ፡ የተጨመረውን፡ በዚያው፡ በዘመኑና፡ በሥፍራው፡ ላይ፡ ለማንሣት
አልፈነዋልና፡ አሁን፡ በዚህ፡ በታሪክ፡ ነገሥት፡ የተጻፈውን፡ የተለመደ
ውንና፡ ሰው፡ ሁሉ፡ የሚያውቀውን፡ ትተን፡ ስለ፡ ንጉሡና፡ ስለ፡ እቴ
ጌዬቱ፡ ሥያሜ፡ በሐውልትና፡ በጽሑፍ፡ በየዜና፡ መዋዕላቸውም፡ የሚ
ገኘውን፡ ከሚቀጥለው፡ ምዕራፍ፡ እንመልከት።

ስለ ፡ ንጉሡና ፡ ስለ ፡ ንግሥቶች ፡ የማዕርግ ፡ ስም ።

በየታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ በየክብረ ፡ ነገሥቱ ፡ «ጃንሆይ» ፡ ስለሚባለው ፡
ቃል ፡ የተጻፈውን ፡ ቃልና ፡ ሐተታ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ከሌላም ፡ በመ
መራመር ፡ አለቃ ፡ ታዬ ፡ በታሪክ ፡ መጽሐፋቸው ፡ ብዙ ፡ ዓይነት ፡ ትር
ጉም ፡ ሰጥተዋል ።

፩ኛ፡ከነገደ ፡ አሪ ፡ ወገኖች ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ጃን ፡ አንደኛ ፡ ጃን ፡
ሁለተኛ ፡ የሚባሉ ፡ ነገሥታት ፡ ስለነበሩ ፡ ከነርሱ ፡ ወዲህ ፡ ጃን ፡ ሆይ ፡ የ
ሚባለው ፡ ቃል ፡ እንደተፈጠረ ፡ ጃን ፡ ማለትም ፡ ትርጓሜው ፡ በዕውቀት፡የ
በለጠ ፡ ክቡር ፡ ማለት ፡ መሆኑን ።

፪ኛ፡በዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ ጃን ፡ (ገሆን) ማለት ፡ ባለግርማ ፡ የሚያስፈራ ፡
ማለት ፡ መሆኑን ፡ ገልጸዋል ።

፫ኛ፡ ከዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ በሚባለው፡
መጽሐፍ ፡ ባሄ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ እንዳመለከት
ነው ፡ ዓፄ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ባላገሮች ፡ ጃን ፡ ሆይ ፡ ጃን ፡ ሆይ ፡ እያሉ ፡
ሲጮሁ ፡ ሰምተው ፡ ምንድነው ፡ ምክንያቱ ፡ ብለው ፡ በጠይቁ ፡ በደምቢያ
ቋንቋ ፡ ጃን ፡ ማለት ፡ ዝሆን ፡ ማለት ፡ ስለሆነ ፡ ዝሆኑ ፡ አገመራቸውን ፡ ሊ
ያበላሽ ፡ ሲመጣባቸው ፡ ጃንሆይ ፡ ጃንሆይ ፡ እያሉ ፡ ሲጮሁበት ፡ ትቶላቸ
ው ፡ ይሄዳል ፡ ብለው ፡ በያስረዱዋቸው ፡ ለወደፊቱ ፡ አዘንና ፡ ችግር ፡ የገ
ጠመው ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ እኔንም ፡ ጃንሆይ ፡ ጃንሆይ ፡ እያለ ፡ በለምነኝ ፡ ፈጥ
ኝ ፡ ደርሼ ፡ ችግሩን ፡ እፈጽምለታለሁ ፡ ስላሉ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ነገሥታቱ
ጃንሆይ ፡ እየተባሉ ፡ ይጠሩበት ፡ ዝመር ፡ የሚሉ ፡ አሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ይ
ኸን ፡ የመሰለው ፡ አተራረክ ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፡ ስለሚመስል ፡ እውነት ፡ ነው ፡
ብሎ ፡ በፍጹም ፡ ልብ ፡ መቀበል ፡ ያዳግታልና ፡ እውነተኛው ፡ ማስረጃ ፡

እስቲገኝ፡ በዚህ፡ መቆየት፡ ግዴታ፡ ነው። ሁሉን፡ እንጂ፡ ዓረ። ሠር።
ድንግል፡ የነበሩበት፡ ዘመን፡ ሺኛው፡ መቶ፡ ዓመተ፡ ምሕረት፡
ላይ፡ ነው። ነገር፡ ግን፡ ከዚያ፡ በፊት፡ ገሥ፡ የሚባለው፡ ቃል፡ በብዙ፡
ቦታ፡ ተጠርቶ፡ ይገኛል። ለጊዜው፡ እንኳን፡ በአሳቤ፡ ትዝ፡ የሚለኝ፡
ያሁዓምደ፡ ጽዮን፡ (ሺኛ፡ መቶ፡ ዓ፡ ም፡ መገመሪያ፡ ላይ)፡ ባለቤት፡ ስ
ማቸው፡ ገሥ፡ መንግሥ፡ (መንገሻ)፡ ነበር፡ ላሁ ይስሐቅ፡ (ሺኛው፡ መቶ
ዓ፡ ም፡) የተገጠመላቸው፡ ግጥም።

ገጽ፡ ገሥ፡ ይስሐቅ፡ ገጽ፡
በአርያም፡ ይመስል፡ አንቀጽ፡
ገሥ፡ ይስሐቅ፡ ትኩር፡
ትኩረቱም፡ ተምክር፡

እያለ፡ ገሥ፡ የተባለውን፡ ቃል፡ ከመጠሪያ፡ ስማቸው፡ እንደ፡ ማ
ዕርግ፡ ስም፡ እያስቀደመ፡ ይጠራቸዋል። ባሁኑ፡ ባረ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዘ
መን፡ (ሺኛው፡ ላይ)፡ የንጉሡ፡ ሚስት፡ ገሥ፡ ኃይላ፡ የንጉሡ፡ ባለሥ
ልማኖች፡ ገሥ፡ ሰበር፡ ራስ፡ ገሥ፡ ቀንጠፋ፡ ገሥ፡ ቤት፡ ጠባቂ፡ ገሥ
ን፡ ደረባ፡ ገሥ፡ በለው... እየተባሉ፡ ይጠሩ፡ ነበር። ይኸም፡ የንጉሡ
ሹማምንት፡ መሆናቸውን፡ አጥብቆ፡ የሚያስረዳው፡ ገሥ፡ የሚባለው፡
ቃል፡ ሲጨመር፡ ስለሆነ፡ ባይሆን፡ ሆይ፡ የተባለው፡ ቃል፡ ባረ፡ ሠር።
ድንግል፡ ዘመን፡ ተጨምሮ፡ እንደሆነ፡ ነው፡ እንጂ፡ ገሥ፡ የተባለው፡
ቃል፡ የንጉሡን፡ የማዕርግ፡ ስም፡ የሚመለከት፡ ሆኖ፡ ከዚያ፡ በፊት፡
መኖሩን፡ ከዚህ፡ በላይ፡ የገለጽነው፡ ያስረዳል።

እንደዚሁም፡ ዓረ፡ የተባለው፡ ቃል፡ ምንጩና፡ ትርጓሜው፡ የተ
ዘመረበት፡ ጊዜ፡ ስለጠፋ፡ ከዚያ፡ ወዲህ፡ የተነሣ፡ የግዕዝ፡ ሊቅ፡ እን
ደመሰለው፡ ለመተርጎም፡ ሞክሯል።

ዓረ፡ ማለት፡ ዓጸዌ፡ ፀር፡ (ጠላትን፡ የሚዘጋ፤) ወይም፡ ሐጽየ፡ ፍ፡
ላጸየ፡ (የጠላት፡ መውጊያዬ)፡ ማለት፡ ነው፡ የሚሉ፡ ግማሾቹ፡ ከሐጸየ፡
ገሥ፡ ሐረ፡ ተባለ፡ የሚሉ፡ ግማሾቹ፡ ከሐጸየ፡ ዕረ፡ የነበረው፡ በቀን፡
ብዛት፡ ዓረ፡ ተባለ፡ የሚሉ፡ ግማሾቹ፡ በቀድሞ፡ የአማራ፡ ቋንቋ፡ ዓረ፡
ማለት፡ ሹም፡ ማለት፡ ነውና፡ ከዚያ፡ ተያይዞ፡ የወረደ፡ ነው፡ በማለት፡
ይኸን፡ በመሰለ፡ አኳኋን፡ እንደ፡ መሰላቸው፡ እየለያዩ፡ እስከ፡ ዛሬ፡ አ
ድርሰውታል፤ እውነተኛውና፡ ትክክለኛ፡ ትርጓሜው፡ እስከ፡ ዛሬ፡ አለመ
ገኘቱ፡ ያሳዝናል።

በአክሱሞች ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ የነገሥታትና ፡ የእቴጌዎች ፡ የሹማ
ምንት ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸውን ፡ ዝርዝር ፡ ማግኘት ፡ ችግር ፡ ነው ። ወደፊ
ት ፡ ከመሬት ፡ ተቆፍሮ ፡ ከሚገኘው ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ካልተገኘ ፡ በቀር ፡
እስከ ፡ ዛሬ ፡ ባለው ፡ ጽሑፍ ፡ ሠፍሮ ፡ የሚገኘው ፡ የጳጳሳቱ ፡ የእጩ
ጌዎች ፡ አልፎ፡አልፎ፡ በየድርሳኑና ፡ ገድል ፡ ላይ ፡ የንቡረ ፡ ዕድ ፡ ያቃቤ ፡ ሰ
ዓት ፡ እንጂ ፡ የነገሥታቱ ፡ የእቴጌዎቹና ፡ የሹማምንቱ ፡ ስምና ፡ የማዕርግ
ስም፡የሚገኘው፡በብርቅ፡ነው። የነዚህም፡፩ ፡ አንዱ፡የሚገኘው፡ከክርስትና፡ወ
ዲህ፡ያለው ፡ ብቻ ፡ ነው። አብርሐ(ኢዛና)ሐውልት ፡ ላይ ፡ «ሠርዊ፡ መሀዛ
ሠርዊ ፡ መቲ ፤ ዳቁን ፡ ሠርዊ ፡ » የሚል ፡ አለ ፤ ይኸም ፡ የሠራዊት ፡ (ሠ
ርዊ) ፡ ጠቅላላ ፡ ስም ፡ ወይም ፡ የጦር ፡ አለቃው ፡ ስም ፡ መሆኑ ፡ በትክክ
ል ፡ አይታወቅም ። በየሐውልቱም ፡ ላይ ፡ ባለፈው፡በአክሱም ፡ ታሪክ፡እ
ንደተመለከትነው ፡ «ዲዛና ፡ ወልደ ፡ እለዓሜዳ ፡ ብእስየ ፡ ሐሌን ፡ ንጉሠ
አክሱም... ንጉሠ ነገሥት... » ሲል ፡ የአክሱምና ፡ በዙሪያው ፡ የሚገ
ኙት ፡ አገሮች ፡ ንጉሥ ፡ መሆኑን ፡ ሲገልጽልን ፡ ከዛጉዬ ፡ ዘር ፡ ገምሮ ፡ እ
ስከ ፡ ዛሬ ፡ ላሉት ፡ ነገሥታት ፡ የሚናገረው ፡ ጽሑፍ ፡ የተወልደ ፡ እንደሚ
ለው ፡ ሐፃኒ ፡ ሐፄ ፡ ዓፄ ፡ የሚል ፡ ጭማሪ ፡ የለበትም ። ነገር ፡ ግን ፡ እነሙሴ
ሊትማን ፡ አክሱምንና ፡ የአክሱምን ፡ ሐውልት ፡ ዙሪያ ፡ መርምረው ፡ ያ
ወጡት ፡ መጽሐፍ ፡ ወደ ፡ ፯፻ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ ሐፃኒ ፡ የሚባለ
ው ፡ የንጉሥ ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡ መገናኛና ፡ ይነግሩናል ። ሙሴ ፡ ኤንሪ
ኮ ፡ ቼሩሊ ፡ የመረመረው ፡ የኢብን ፡ ሐውቃል ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ «አ
በሻን ፡ ከብዙ ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ ፩ ፡ ሴት ፡ (የዲት ፡ ማለቱ ፡ ነው) ፡ ትዝዋ
ለች ። እርሷም ፡ ሐፃኒ ፡ ይባሉ ፡ የነበሩትን ፡ የአበሾቹን ፡ ንጉሥ ፡ ገድላ ፡ ነ
ው » ስለሚል ፡ እንድልነዓድ ፡ ሁሉ፡ሐፃኒ ፡ ይባሉ ፡ እንደነበረ ፡ ይታወቃል ።
ሐፃኒ ፡ ዳንኤል ፡ የሚባል ፡ ንጉሥ ፡ በ፲፭ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላይ ፡ መኖ
ሩን ፡ ባለፈው ፡ ተመልከተናል ።

ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ በዛጉዬ ፡ ውስጥ ፡ እንደተመለከትነው ፡ ላሊበላ ፡
ለደብረሊባኖስ ፡ (ለአባ ፡ ማጣ) ፡ ገዳም ፡ ርስትና ፡ ጉልት፡ሲሰጥ፡አጉለትኩ
አነ ፡ ሐፃኒ ፡ ላሊበላ ፡ ወስመ ፡ መንግሥትየ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ። እያለ ፡ በት
ክክል ፡ ይገልጣል ። ላሊበላም ፡ አባቶቹም ፡ ተከታዮቹም ፡ ምንም ፡ ከሌላ
ነገድ ፡ ቢሆኑ ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸው ፡ የመንግሥታቸው ፡ ወገም ፡ ምርዓ
ቱም ፡ ከአክሱም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ የተወረሰ ፡ ስለሆነ ፡ ባይጻፍ ፡ ይሆ
ናል ፡ እንጂ ፡ እውነተኛው ፡ ትርጉም ፡ ባይገኝም ፡ ሐፄ ፡ ሐፄጌ ፡ የተባለው
ቃል ፡ ከጥንት ፡ ገምሮ ፡ ለአክሱም ፡ ነገሥታት ፡ ሲሰጥ ፡ የኖረው ፡ የማዕ
ርግና ፡ የአክብሮት ፡ ስም ፡ ይሆናል ።

እንደዚሁም ፡ የላሊበላ ፡ ባለቤት ፡ መጠሪያ ፡ ስሟ ፡ መስቀል ፡ ክብሩ ፡

ሲሆን፡ ተጨማሪው፡ ስም፡ «በዓልተቢሐት» ይላል፡ ይኸም፡ በተረ፡ አነጋገር፡ ባለቤት፡ ማለቱ፡ ይሁን፡ ወይም፡ ቢሐት፡ የሚባል፡ አገር፡ ኖሮ፡ የቢሐት፡ እመቤት፡ ማለቱ፡ ይሁን፡ ሳይታወቅ፡ የይኩኖ፡ አምላክ፡ ተከታዮች፡ ባለፈው፡ እንደ፡ ተመለከትነው፡ ያሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮንና፡ አሁንም፡ የነዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ባለቤቶች፡ ስለተጠሩበት፡ የማዕርግ፡ ስም፡ ይመስላል። ባሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብና፡ ባሄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ጊዜ፡ ጀዲቱ፡ የማራ፡ በዓልተሐት፡ ጀዲቱ፡ የቀኝ፡ ባልተሐት፡ እየተባሉ፡ ሥርዓተ፡ ንግሥት እየተደረገላቸው፡ መኖራቸውን፡ እንመለከታለን።

ያሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ የጦርነት፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ከዕቅዳቸው፡ በቀር፡ ታላቂቱ፡ ንግሥት፡ ታናሽቱ፡ ንግሥት፡ እየተባሉ፡ የሚለዩ፡ ሁለት፡ ሚስቶች፡ ነበሩት፡ የታላቂቱ፡ ስም፡ ገና፡ መንግሥት (መንገሳ) ነው። ስለዚህ፡ በዚህ፡ ጽሑፍ፡ ውስጥ፡ ንግሥት፡ የሚል፡ እንጂ፡ እንደላለበት፡ በዓልተ፡ ቢሐት፡ የሚል፡ ቃል፡ አልነበረበትም። ለአባ፡ መጣዕ እሰጠው፡ ጉልት፡ ላይ፡ ግን፡ ብሌን፡ ሳባ፡ በዓልተ፡ ቢሐት፡ ማለቱን፡ ያመለክተናል። የራሱም፡ የማዕርግ፡ ስም፡ ቀድሞ «ሐፃኒ» ሲባል፡ እንደ፡ ነበረ፡ «ኒ» የሚባለው፡ ፊደል፡ ቀርቶ፡ «ሐሄ»፡ እየተባሉ፡ እርሱም፡ ተከታዮቹም፡ ይጠሩበት፡ ገመር። በኋላም፡ በቀን፡ ብዛት፡ ሐ፡ በ፡ ዓ፡ ተለወጠና፡ ዓሄ፡ እገሌ፡ ይባል፡ ገመር፡ ማለት፡ ነው።

ንጉሠ፡ ነገሥት፡ የሚባለው፡ ደግሞ፡ ከአክሱሞች፡ ገምሮ፡ የነበረ፡ መሆኑ፡ እርግጥ፡ ነው። ለዚሁም፡ ማስረጃው፡ «በኃይለ፡ እግዚአብሔር፡ ሰማይ፡ ወምድር፡ መዋዒ፡ ለዘክን፡ ዒዛና፡ ወልደ፡ እለ፡ ዓሚዳ፡ንጉሠ፡ አክሱም፡ወዘሐሚር፡ ወዘረይዳን፡ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ዘኢይትመዋዕ፡ ለፀር፡ «የሚለው፡ የዒዛና፡ (የአብርሃን) የታወቀው፡ የአክሱም፡ ሐውልቱ፡ ነው። ከዚያ፡ ወዲህ፡ የሮማ፡ ሊቃነ ጳጳሳት፡ አራተኛው፡ ኒኮላዎስ (ጆሺ፣፪፻፹፱) ዮሐንስ፡ ጂዎሻኒ፡ ጆጀኛ (ጆሺ፣፫፻፳፱) ከዚያ፡ ወዲህም፡ ያሉት፡ ለዘርዓ፡ ያዕቆብም፡ ለገላውዴዎስም፡ ለሱስንዮስም፡ በላቲን፡ ቋንቋ፡ ሲጽፉ፡ አንድ፡ ፩፡ ጊዜ፡ «Roi» ንጉሥ፡ አብዛኛ፡ ጊዜ፡ «Imperatorum» ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ይሉ፡ ነበር። የዐረብ፡ ጸሐፊዎች፡ አብዛኛ፡ ጊዜ፡ ያበሻ፡ ሐሄ፡ የኛዎቹ፡ በግዕዝ፡ እንዳጋጠማቸው፡ ሐሄ፡ እገሌ፡ ወይም፡ ንጉሥ፡ እገሌ፤ ንጉሠ፡ ኢትዮጵያ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ዘኢትዮጵያ፡ ይላሉ።

በዓሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ የጦርነት፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ላይ፡ እንደተገነዘብነው፡ ነገሥታቱ፡ ሁለት፡ ሚስቶችና፡ ብዙ፡ ዕቅዳቸው፡ ነበሩዋቸው።

ባንድ ፡ ሚስት ፡ መኖሩን ፡ ታሪክ ፡ የመሰከረለት ፡ ባቡን ፡ ተክለ
ሃይማኖትና ፡ በዓፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ መካከል ፡ የተደረገውን ፡ የ
ሲሶውን ፡ መንግሥት ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ በዘመኑ ፡ ለማፍረስ ፡ የሞከረ
ው ፡ ቱዎድሮስ ፡ አንደኛ ፡ ብቻ ፡ ነው ። አሁን ፡ ታሪካቸውን ፡
የምንመለከተው ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም ፡ (ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡
ቆስጠንጢኖስ) ሁለት ፡ ሚስቶች ፡ ነበሯቸው። አንደኛይቱ ፡ (ዋናይቱ) ቀኝ
ዕ ፡ (ቀኝ) በዓልቲሐት ፡ ሁለተኛይቱ ፡ ግራ ፡ በዓልቲሐት ፡ ይባላሉ። መጽ
ሐፉ ፡ የሐድያውን ፡ የገራድ ፡ መሐመድን ፡ ልጅ ፡ ንግሥት ፡ ዕሴኒ ፡ ቀኝ
ዕ ፡ በዓልቲሐት ፡ የልጅነት ፡ ሚስታቸውን ፡ ዣን ፡ ኃይላን፡ግራ ፡ በዓል
ቲሐት ይላቸዋል ። ባለፈው ፡ እንዳመለከትነው ፡ ወደ ፡ ፊትም ፡ እንደምን
መለከተው ፡ ለበእደ ፡ ማርያምም ፡ ቀኝና ፡ ግራ ፡ የሆኑ ፡ በዚሁ ፡ ሥያሜ
ሁለት ፡ ሚስቶች ፡ ነበሩዋቸው። አንደኛይቱ ቀኝዕ ፡ በዓልቲሐት፡ዕሴኒ፡አድ
ማስ፡ ሞገሳ፡፪ተኛይቱ፡ግራ፡ በዓልቲሐት፡ግገን፡ሰይፋ፡የሚባሉ፡ነበሩዋቸው።
፩፡አንድ፡ጊዜ፡ከሁለቱ ፡ በማዕርግ ፡ ከቀኝ፡የግራዋ፡የምትበልጥ፡ይመስላል ።
ስለዚህ፡ነገሥታቱ፡የቀኝ፡ባለቤት፡የግራ፡ባለቤት፡የሚባሉ፡ደረጃና ፡ ሥልጣና
ቸው ፡ የተወሰነ ፡ ሁለት ፡ ወይም ፡ ከሁለት ፡ የበለጡ ፡ ሚስቶች ፡ እንደ፡ነ
በሩዋቸው ፡ እንረዳለን። ይኸም ፡ የቀኝ ፡ ቢትወደድ ፡ የግራ ፡ ቢትወደድ ፡
የቀኝ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ የግራ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ እያሉ ፡ ከሚሾሙት
ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታትና ፡ ሕዝብ ፡ ክርስቲያኖች ፡ መሆናቸው ፡ የታ
ወቀ ፡ ነው። ነገር ፡ ግን ፡ በእስላሞች ፡ የተከበቡ ፡ ክርስቲያኖች፡እንጂ፡በክ
ርስቲያኖች ፡ የተከበቡ ፡ ከክርስቲያን ፡ ነገሥታትና ፡ ጳጳሳት ፡ ቅርብ ፡
ግንኙነት ፡ ያላቸው ፡ ክርስቲያኖች ፡ አይደሉም ። ስለዚህ ፡ የእስ
ላም ፡ ነገሥታትና ፡ ባላባቶች ፡ ፪ ፡ ወይም ፡ ከአራት ፡ የበለጡ ፡ ሲያገቡ
የዚህ ፡ ልማድ ፡ የኛንም ፡ ነገሥታት ፡ ሊይዛቸው ፡ ይችላል ። ከሁሉ ፡ የበ
ለጠ ፡ ደግሞ ፡ ለሥጋ፡ፍትወታቸውና፡ለአምሮታቸው፡ብቻ፡ሳይሆን፡የዚያን
ጊዜ ፡ አገዛዝንና ፡ ፖለቲካን ፡ የሚያቃናው ፡ የጋብቻ ፡ ብዛት ፡ ነበር። አንዱ
የአዳል ፡ ወይም ፡ የደዋሮ ፡ አለዚያም ፡ የሐድያ ፡ ባላባት ፡ ልጁን ፡ ለንጉሡ
የዳረ ፡ እንደሆነ ፡ ያለፈ ፡ ቁሙን ፡ ወደ ፡ መርሳት ፡ የሸፍነት ፡ ሥራውን
ወደ ፡ መተው ፡ ይቀርባል ። ከሁለቱ ፡ መካከል ፡ ልጅ ፡ የተወለደም ፡ እን
ደሆነ ፡ ዝምድናው ፡ እየጠበቀ ፡ ይሔዳል ፡ የጠብና ፡ የጦርነት ፡ ለት ፡ ወን
ድማችንን ፡ እንዴት ፡ እንወጋዋለን ፡ ያሰኛል ። ስለዚህ ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ት
ተን ፡ ወደ ፡ ትነግንበት ፡ እንመለስ ።

የዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ተከታይ ፡ ልጅ ፡ ያሄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ እናት
ጽዮን ፡ ሞገሳ ፡ ቀኝዕ ፡ በዓልቲሐት ፡ ይሁኑ ፡ ወይም ፡ ግራ ፡ ባልቲሐት ፡ ይ
ሁኑ ፡ በጽሑፉ ፡ ውስጥ ፡ አይታወቅም ። ደግሞ ፡ «ጽዮን ፡ ሞገሳ ፡ ከስም
ጋር ፡ ተጨምሮ ፡ የሚሰጥ ፡ ስም ፡ እንጂ ፡ ዕሴኒ ፡ ማርያም ፡ ስና ፡ ሰብላ ፡ ወ
ንጌል ፡ እንደሚባል ፡ መጠሪያ ፡ ስም ፡ አይደለም ። ይኸንንም ፡ ወደፊት ፡ ከ
ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ቀጥሎ ፡ የምንመለከተው ፡ ያሄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡
ዜና ፡ መዋዕል ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይገልጽልናል ፡ «... ወለብእሴተ ፡ ንእሱ
ግራ ፡ በዓልቲሐት ፡ ሠመይዋ ፡ ገዢን ፡ ሰይፋ ፡ ወለቀኝዕ ፡ ባልቲሐት ፡ ዕሴኒ
ሠመይዋ ፡ አድማስ ፡ ሞገሳ ፡ -ቲን፱ን ፡ ሚስቱን፣ የግራዋን ፡ ባለቤት ፡ ገዢን
ሰይፋ ፡ የቀኝዋን ፡ ባለቤት ፡ ዕሴኒን ፡ አድማስ፣ ሞገሳ ፡ ብለው ፡ ሠየሟት ።

ባሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ እንደም
ንመለከተው ፡ በምድረ ፡ ደጎ ፡ (ተጉለት)የመካነ ፡ ማርያምን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲ
ያን ፡ አሠርቶ ፡ ሲጨርስ ፡ ፍሬ ፡ ማርያም ፡ ለምትባለው ፡ ለግራ ፡ ባልቲሐት
ሚስቱ ፡ ለመታሰቢያም ፡ ለመቃብሯም ፡ ይሆናት ፡ ዘንድ ፡ ሰጣት ፡ ይላል ።
በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ ደግሞ ፡ በምድረ ፡ ደጎ ፡ (ተጉለት)የመካነ ፡ ማርያምን ፡ ቤተ
ክርስቲያን ፡ ሥራ ፡ አሠርቶ ፡ ሲጨርስ ፡ ለልጅነት ፡ ሚስቱ ፡ ለገዢን ፡ ኃይላ
ግራ ፡ ባልቲሐት ፡ ለምትባለው ፡ ሰጣት ፡ ይላል ። እንግዲህ ፡ በዚያው ፡ ባ
ንድ ፡ ሥፍራ ፡ በምድረ ፡ ደጎ ፡ ፪ ፡ መካነ ፡ ማርያም ፡ አሠራ ፡ አይልም ፤ የተ
ሠራው ፡ ፩ ፡ መካነ ፡ ማርያም ፡ ተብሎ ፡ የተሠየመ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ነው ።
ነገር ፡ ግን ፡ ባንደኛው ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ፍሬ ፡ ማርያም ፡ ብሎ ፡ በመጠሪያ ፡ ወ
ይም ፡ በክርስትና ፡ ስም ፡ በሌለው ፡ ቦታ ፡ ለስመ ፡ መንግሥት ፡ በተሠጣት ፡
በገዢን ፡ ኃይላ ፡ ስለጻፈው ፡ አንዲቱ ፡ የግራ ፡ ባልቲሐት ፡ ሁለት ፡ ንግሥቶ
ች ፡ መስለው ፡ ይታያሉ ።

ስለዚህ ፡ የታሪኩ ፡ የሥያሜው ፡ አካሄድ ፡ እንደ ፡ ሚመራው ፡ ንጉሡ
ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ተፈጽሞለት ፡ በነገሠ ፡ ጊዜ ፡ በቀድሞ ፡ ስሙ ፡ ላይ ፡ ስመ
መንግሥት ፡ እንደሚወጣለት ፡ የንጉሡ ፡ ሚስቶችም ፡ ንጉሡ ፡ ከዓቃቤ ፡
ሰዓቱና ፡ ከጽራግ ፡ ማሰፊው ፡ እየተማከረ ፡ በምርጫ ፡ እንደፈቀደላቸው ፡
አንዲቱ ፡ የግራ ፡ አንዲቱ ፡ የቀኝ ፡ በአልቲሐት ፡ ተብለው ፡ እንደዚያን ፡
ጊዜው ፡ የእቱ ፡ እንደዛሬው ፡ የእቱጌነት ፡ ደረጃ ፡ ሲሰጣቸውና ፡ እንደደን
ቡ ፡ ለነርሱም ፡ የሚገባው ፡ የእቱጌነት ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ሲፈጸም ፡ «ገ
ን ፡ ሞገሳ ፡ አድማስ ፡ ሞገሳ ፡ ጽዮን ፡ ሞገሳ ፡ ገዢን ፡ ኃይላ ፡ ገዢን ፡ ሰይፋ ፡

የሚባል ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ ይሰጣቸዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ያሄዘርዓ ፡ ያዕቆብን ፡ ባለቤት ፡ እቴ ፡ ገጥን ፡ ዛላ ፡ የሚላቸውና ፡ በሌላ ፡ ምዕራፍ ፡ ደግሞ ፡ ዕሴኒ ፡ ቀኝዕ፡በዓል፡ቴሐት፡የሚላቸው፡አንዲቷን፡ሴት ነው።አንደ፡ወንዶቹ፡ነገሥታት፡የሴቶቹም፡አንዱ፡መጽሐፍ፡በስሟ፡አንደኛው ፡ በስመ ፡ መንግሥቷ ፡ ብቻ ፡ እየጻፈው ፡ ሲገኝ ፡ አንዲቱ ፡ ሁለት ፡ እየመሰሉ ፡ ጸሐፊንም ፡ አንባቢንም ፡ ሲያሳስት ፡ ይኖራል ። እንኳን ፡ የንጉሡና ፡ የባለቤቱ ፡ የሹማምንቱም ፡ ስም ፡ ለማይጠነቅቅ ፡ ጸሐፊና ፡ አንባቢ እንደዚሁ ፡ ያሳስታል ፡ ስሐተትም ፡ ቢቀር ፡ ያደናግራል ።

ለምሳሌ ፡ አንዱ ፡ ሹም ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የተከበረውን ፡ የአዛዥነት የማዕርግ ፡ ስም ፡ ያገኘ ፡ እንደሆነ ፡ በዚያው ፡ ላይ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝነትን ይይዛል ፡ እሱው ፡ ራሱ ፡ ባንድ ፡ ደብር ፡ ላይ ፡ መሪነትን ፡ የጨመረ ፡ እንደሆነ ፡ የአለቅነትን ፡ የማዕረግ ፡ ስም ፡ ይወስዳል ።

ስለዚህ ፡ ስሙንና ፡ የማዕርግ ፡ ስሙን ፡ አሟልቶ ፡ የሚጽፈው ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ አዛዥ ፡ እገሌ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዙ ፡ ለእገሌ ፡ (የንጉሡ ፡ ስም ፡ ይጨመራል) ፡ የእገሌ ፡ (የደብሩ ፡ ስም ፡ ተጠቅሶ) ፡ አለቃ ፡ ተብሎ ፡ ይጠራል ። በሥራውም ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱንና ፡ የቤተ ፡ ክህነቱን ፡ ደርቦ ፡ ያካሄዳል ። እንደ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን፡አለቃ ፡ ቅኔ ፡ ማኅሌት ፡ ጉብቶ ፡ እካህናቱ ፡ መካከል ፡ አልቅናው ፡ ቦታ ፡ ሆኖ ፡ ቅኔ ፡ እየሰጠ ፡ ምራት ፡ እየመራ ያስተዳድራል ። በቤተ ፡ መንግሥት ፡ የንጉሡን ፡ ትእዛዝ ፡ ያስተላልፋል የንጉሡን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ያጽፋል ። የንጉሡን ፡ ሀብት ፡ በመዝገብ ፡ ይይዛል ። አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ በአዛዥነቱ ፡ የዳኝነት ፡ ደረጃ ፡ ከንጉሡ ፡ የተሰጠው ፡ ሲሆን ፡ በፍርድ ፡ አደባባይ ፡ ከሊቀ ፡ መጣን ፡ (ሊቀ ፡ መጣኒ ፡ ሊቀ ፡ መጽሐኒ ፡ ሊቀ ፡ መጫኝ) ፡ ጋር ፡ ተቀምጦ ፡ ይፈርዳል ። ደግሞ ፡ በበእደ ፡ ማርያም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ፩ ፡ ታላቅ ፡ ሹም ፡ የብሕት ፡ ወደድነትና ፡ የባሊ ፡ ገራድነት ፡ ሹመት ፡ ፩ኛው ፡ ሊቀ ፡ መጣኒ ፡ በተባለበት ፡ ላይ ፡ ቃለ ፡ ሐሄነትን ፡ ደርቦ ፡ ሲይዝ ፡ እንመለከታለን ።

የዚህም ፡ ሁሉ ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ የመነጨው ፡ ከዚያው ፡ ከአክሱም ፡ ሆኖ ፡ ከዛጉዬ ፡ ወደሸዋ ፡ ከሸዋ ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ አልፎ ፡ ምልክቱ ፡ እስከ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ደርሷል። የዓፄ ፡ ምኒልክ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ በእልቅና ፡ የራጉኤልን ፡ ደብር ፡ እየመሩ ፡ የጸሐፊ ፡ ትእዛዝነቱን ፡ ሥራ ፡ ያስኬዱ ፡ ስለነበረ ፡ «አለቃ ፡ ጉብረ ፡ ሥላሴ ፡ ዘውድቱ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዙ ፡ ለዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ንጉሡ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። በዚህ ፡ መካከል ፡ የሚያሳስተው ፡ አንዱ ፡ መጽሐፍ ፡ አለቃ ፡ እገሌ ፡ ሌላው ፡ አዛዥ ፡ እገሌ ፡ ፫ኛው ፡ ደግሞ ፡ ጸሐፊ ፡ ትእዛዝ ፡ እገሌ ፡ ሲለው ፡ ነው ።

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ለማስታወስ ፡ የደረሰው ፡ በለፈውም ፡ በጡኑም ፡ ለ
 ወደፊቱም ፡ የነገሥታቱም ፡ የእቱጌዎቹም ፡ የሹማምንቱም ፡ የማዕርግ ፡ ስ
 ም ፡ ከመጠሪያ ፡ ስማቸው ፡ ጋር ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ በንድነት ፡ እየሆነ ፡ በየ
 ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ በግልጽ ፡ ሳይጻፍ ፡ አንዱ ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ በመጠሪያ ፡ እሌላ
 ው ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ በስመ ፡ መንግሥት ፡ ሲጻፍ ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ ስመ ፡ መን
 ግሥቱ ፡ በመጠሪያው ፡ ስም ፡ ገብቶ ፡ ያንን ፡ አስረስቶ ፡ መጠሪያ ፡ ሲሆን ፡ አ
 ንባቢን ፡ እንዳያሳስት ፡ ለማስገንዘብ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፱ ።

ልዩ ፡ ልዩ ፡ አምልኮን ፡ ለማጥፋት ፡ ያደረጉት ፡ ቅጣትና ፡ ያወጡት ፡ አዋጅ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ለክርስትና ፡ ሃይማኖት ፡ በጣም ፡ ቀናዒ ፡ እን
 ደነበሩ ፡ ይህ ፡ ምዕራፍ ፡ ያስረዳል ። ይኸም ፡ ሁኔታ ፡ ከልብ ፡ እውነተኛ
 ውኝ ፡ አምላክና ፡ የክርስትናን ፡ ሃይማኖት ፡ ለማገልገል ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡
 ምናልባት ፡ ሕዝቡ ፡ ከአረመኔ ፡ አምልኮ ፡ ወደ ፡ ክርስትና ፡ ሲመለስና ፡ ከ
 ሌላው ፡ ክርስቲያናዊ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ጋር ፡ በሃይማኖት ፡ ሲዋሐድ ፡
 በኑሮውም ፡ በአሳቡም ፡ ያንድነትና ፡ የወንድማማችነት ፡ መንፈስ ፡ ሲያ
 ድርበት ፡ ለአገዛዝም ፡ እንደሚመች ፡ ገምተው ፡ ይሆናል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ በመዝገመሪያው ፡ ክፍል ፡ እንደ
 ዚህ ፡ ይላል ፡ ደስክ ፡ የሚባል ፡ (የጣዖት ፡ ምስል ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ ጋኔን ፡
 ይሁን ፡ አይታወቅም) ፡ ነበረ ፡ ለርሱና ፡ ለዲያብሎስ ፡ ሰገድን ፡ ብለው ፡ ራ
 ሳቸው ፡ አምነው ፡ ሌሎቹንም ፡ ሰዎች ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ ሰግደዋል ፡ ብለው ፡
 በሐሰት ፡ እየመሰከሩ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ አስገደሉ ። ንጉሠ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም
 መስከረምቹን ፡ በሐሰት ፡ መስከራችሁ ፡ እንደሆነ ፡ ደማቸው ፡ በናንተ ፡ ላ
 ይ ፡ ይውደቅ ፡ ብለው ፡ አስጠንቅቀው ፡ በደረጉት ፡ ቅጣት ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡
 በድንጋጤና ፡ በፍርሐት ፡ ተንቀጠቀጠ ፡ ለገዛ ፡ ልጆቻቸው ፡ ለወንዶቹ ፡
 ለገላውዴዎስና ፡ ለዓምደ ፡ ማርያም ፡ ለዘርዓ ፡ አብርሃም ፡ ለበትረ ፡ ጽዮን ፡
 ለሴቶቹ ፡ ለድል ፡ ሠምራ ፡ ለሮም ፡ ገነዬላ ፡ ለዓዳል ፡ መንገዳም ፡ አልራሩ
 ላቸውም ። በዚህ ፡ ቀን በተደረገው ፡ ቅጣት ፡ የሞቱት ፡ ወንድሞቻቸው
 ሞተው ፡ እነርሱ ፡ የዳኑ ፡ ብዙ ፡ አሉ ፡ ቅጣቱ ፡ ከአለቀ ፡ በኋላ ፡ የን
 ጉሠ ፡ አዋጅ ፡ እንደዚህ ፡ ተብሎ ፡ በሰቀላ (ዓደባባይ?) ፡ ተነገረ ። የክርስ
 ቲያን ፡ ሕዝብ ፡ ሆይ ፡ ብዙዎቹን ፡ ሰዎች ፡ ከአምልኮ ፡ ጣዖት ፡ ለደስክና ፡ ለ
 ዲኖ ፡ ከመስገድ ፡ ከስጣልናቸው ፡ በኋላ ፡ አሁን ፡ ሰይጣን ፡ እቤታችን ፡

ድረስ፡ገብቶ፡ ልጆቻችንንም፡አስቶ፡ገዛቸው ። ሕዝቡም ፡ የተገረፉትን ፡ ሰዎች ፡ ቁስላቸውን ፡ ባየ ፡ ጊዜ ፡ በነርሱም ፡ ላይ ፡ የደረሰውን ፡ በሰማ ፡ ጊዜ አለቀሰ ፡ ተጨነቀ ። ቀጥሎም ፡ በየሕዝቡ ፡ ግንባር ፡ ላይ ፡ (በአብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ) ፡ የሚል ፡ ክህድክም ፡ ለዲያብሎስ ፡ በክርስቶስ ፡ አምላክ ፡ የሚል ፡ በቀኝ ፡ እጁቸው ፡ ላይ ፡ ክህድክም ፡ ለደስክ ፡ ርጉም ፡ አነ ፡ ገብራ ፡ ለማርያም ፡ እሙ ፡ ለፈጣሬ ፡ ኩሉ ፡ ዓለም ፡ የሚል ፡ እግራ ፡ ክንዳቸው ፡ ላይ ፡ እንዲጻፍ ፡ ታዘዘ ።

ይኸንንም ፡ ሳይፈጽም ፡ የተገኘ ፡ ቤቱ ፡ እንዲበረበር ፡ በሥጋው ፡ እንዲቀጣ ፡ ከንጉሡ ፡ መታዘዙ ፡ ለሁሉም ፡ ተነገረ ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ በክፉ ሥራው ፡ ዘርዓ ፡ ሰይጣን ፡ ተብሎ ፡ የተሠየመ ፡ ዘርዓ ፡ ጽዮን ፡ የሚባል ፡ ሰው ፡ ነበር። እርሱም ፡ በሐሰት ፡ እየመሰከረ ፡ ብዙ ፡ መነኮሳትና ፡ ደባትር ብዙ ፡ ሴትና ፡ ወንድ ፡ ከአስገደለ ፡ በኋላ ፡ ኃጢአቱ ፡ ስለተገለጸበት ፡ በግዞት ፡ ወደሐይቅ ፡ ሄደ ፡ ሲል ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ይጨርሳል ።

መቼም ፡ የወንጌልን ፡ ቃል ፡ የሚመለከት ፡ ሰው ፡ የቀድሞ ፡ ነገሥታትና ፡ ጳጳሳት ፡ የሠሩት ፡ ሁሉ ፡ ከወንጌል ፡ ቃል ፡ ውጭና ፡ የማይገባ ፡ ሆኖ ፡ ያገኘዋል ። ክርስቶስ ፡ ሐዋርያቶቹ ፡ ክርስትናን ፡ በዓለም ፡ እየዘሩ ፡ እንዲያስተምሩለት ፡ ሲያዝዙ ፡ «ሂዱ ፡ አስተምሩ ፡ በአብና ፡ በወልድ ፡ በመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ስም ፡ አጥምቁ ፡ ነገራችሁን ፡ የሚቀበል ፡ ነፍሱን ፡ ያድናል ፡ እምቢ ያላችሁ ፡ ቢኖር ፡ የእግራችሁን ፡ አባራ ፡ ምስክር ፡ እንዲሆንበት ፡ አራገፋችሁ ፡ ትታችሁ ፡ ወደሌላ ፡ ሂዳችሁ ፡ አስተምሩ ፡ ነው ፡ ያለው ፡ የእስላም ፡ ሃይማኖት ፡ በስብከቱ ፡ ላይ ፡ እንደተጨማሪ ፡ በሆነው ፡ በጦርነት ፡ ሲመሠረት ፡ ክርስትና ፡ ግን ፡ ከመዝናኛው ፡ ገምሮ ፡ በጌታችንና ፡ በሐዋርያቱ ፡ የተመሠረተው ፡ በማስረዳት ፡ ብቻ ፡ ነው። በግዴታና ፡ በውዴታ ፡ በጦርነትና ፡ በማስረዳት ፡ መካከል ፡ ያለውም ፡ ልዩነቱ ፡ ብዙ ፡ ስለሆነ ፡ በዚህምዕራፍ ፡ ለመዘርዘር ፡ ጊዜ ፡ የለንም ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ሕዝባቸውን ፡ ከአረመኔ፡አምልኮ ወደክርስትና ፡ ለመመለስ ፡ በስብከት ፡ ፈንታ ግርፋትንና ፡ የሞት ፡ ፍርድን ፡ ሲፈጽሙ ፡ በመንፈሳዊ ፡ ረገድ ፡ እግዚአብሔርንና ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያንን ፡ በፖለቲካ ፡ በኩል ፡ ኢትዮጵያን ፡ በቅን ፡ ለማገልገል ፡ እንጂ ፡ ለክፋት ፡ አላደረጉትም ፡ ነበር ፡ ያውም ፡ ቢሆን ፡ ነገሥታቱ አብዛኛ ፡ ጊዜ ከጳጳስና ከእጩጌ ፡ ከሊቃውንት ፡ ምክር አይወጡምና ፡ ግማሹን ፡ በሞት ፡ ግማሹን ፡ በግርፋት ፡ ሲቀጡ ፡ እነዚህ ፡ አባቶች ፡ ጠጋቸው ፡ ወንጌሉ ፡ ሆይ ፡ አይገባም ፡ ክርስትና ፡ በማስተማር ፡ እንጂ በቅጣት ፡ አይ

መሠረትም ። ይኸም ፣ የኛ ፣ የግል ፣ ተግባራችን ፣ ነውና ፣ እናስተምራለን ፣
በዓቶቹው ፣ ከዚህ ፣ ግፈኛ ፣ ሥራ ፣ ንጉሡ ፣ ዘርዓ ፣ ያዕቆብ ፣ ሳይመለሱ ፣ አ
ይቀሩም ፣ ነበር ። ዳሩ ፣ ግን ፣ ይኸን ፣ በማድረግ ፣ ፈንታ ፣ እንዲያውም ፣ ለ
ቅጣቱ ፣ ሊቃውንቱ ፣ ከንጉሡ ፣ ጋር ፣ አበሪ ፣ ተነባባሪ ፣ መሆናቸው ፣ አይ
ጠረጠርም ። ይሁን እንጂ ዛሬ ፣ እኛ ፣ ይኸን ፣ የምናስብበት ፣ ጊዜና ፣ እነ
ርሱ ፣ ያለበት ፣ ጊዜ ፣ ልዩ ነው ፣ እኛ ፣ ወደነርሱ ፣ ጊዜ ፣ ብንሄድ ፣ የነርሱ
ን ፣ ለመሥራት ፣ እነርሱም ፣ እኛ ፣ አለንበት ፣ ጊዜ ፣ ላይ ፣ በገኙ ፣ ኖሮ ፣
ዛሬ ፣ እኛ ፣ እንደምናስበው ፣ እንደሚያስቡ ፣ የታወቀ ፣ መሆኑን ፣ ሳንዘነጋ
ወደሌላው ፣ ጉዳይ ፣ እንተላለፍ ።

ይኸን ፣ ቅጣት ፣ የፈጠሩትን ፣ የዘመኑን ፣ ጣዖታት ፣ ሁኔታ ፣ ሙሉ
ዝርዝርና ፣ ሐተታ ከዚህ መዋዕሉ ፣ ላይ ፣ አናገኝም ። ስማቸውን ያንደኛውን
ባንድ ፣ ቦታ ፣ ላይ ፣ ደስክ ፣ በሌላ ፣ ቦታ ፣ ላይ ፣ ደስክ ፣ ና ፣ ዲኖ ፣ መሆናቸውን ፣
ይገልጻል ። ደጋግሞ ፣ ስሙን ፣ ስለሚጠራው ፣ ከዲኖ ፣ ይበልጥ ፣
ደስክ ፣ የተመለከበት ፣ ይመስላል ። የርሱም ፣ አምልኮ ፣ ባሄደ ፣ ዘርዓ ፣ ያዕቆ
ብ ፣ ጊዜ ፣ ሳይበርድ ፣ ባሄደ ፣ በእደ ፣ ማርያም ፣ ጊዜ ፣ ለደስክ ፣ ሰግደዋል ፣ ተ
ብለው ፣ ሲቀጡ ፣ ገና ፣ ወደፊት ፣ እንመለከታለን ። ይሁን እንጂ ፣ ይህ ፣ ደ
ስክ ፣ የተባለው ፣ ጣዖት ፣ ከውጭ ፣ አገር ፣ ከዐረብ ፣ ከግብፅ ፣ የመነጨ ፣ ይ
ሁን ፣ ወይም ፣ ከአገር ተወላጅ ፣ ከአማራው ፣ ወይም ፣ ከጋላው ፣ አለዚያም
ከኢትዮጵያውያን ፣ ነገድ ፣ ከአንዱ ፣ የተፈጠረ ፣ ይሁን ፣ አይታወቅም ።
የሚመለከውም ፣ በመንፈስና ፣ በአእምሮ ፣ ብቻ ፣ ይሁን ፣ ወይም ፣ እንደሌ
ላው ፣ አገር ፣ የእንጨት ፣ የብረት ፣ የብርና ፣ የወርቅ ፣ ምስል ፣ ሠርተው ፣ ይ
ሰግዱለት ፣ እንደሆነ ፣ በትክክል ፣ አልተገለጸም ። ነገር ፣ ግን ፣ በአለቃ ፣ ታ
ዬ ፣ የእጁ ፣ ጽሑፍ ፣ ታሪክ ፣ ውስጥ ፣ የተጻፈው ፣ እንደዚህ ፣ ይላል ።

ሸዋ ፣ ቅንብቢት ፣ አጠገብ ፣ ሰንጋ ፣ ቦክ ፣ በላይ ፣ ብለት ፣ የምትባል
ትንሽ ፣ ኮረብታ ፣ አለች ፣ ዛሬ ፣ የአቡነ ተክለ ፣ ሃይማኖት ፣ ታቦት ፣ ተተ
ክሎበታል ። ጥንት ፣ በዚያ ፣ ሥፍራ ፣ ታላቅ ፣ ቤተጣዖት ፣ ቤተ ፣ ደስክ ፣
የሚባል ፣ የዛር ፣ መቅደስ ፣ ነበረ ። የክርስቲያን ፣ ነገሥታት ፣ መኳንንቱ
ም ፣ ዘመቻ ፣ ሲነሡ ፣ ከርሱ ፣ ይሠፍሩና ፣ ከዛሩ ፣ አለቃ ፣ ምክር ፣ ተቀብለ
ው ፣ ይዘምቱ ፣ ነበር ። በሀገሩም ፣ የነበሩ ፣ የጋፋት ፣ ሕዝብ ፣ አምልኳቸው
በዚህ ፣ በቤተ ፣ ደስክ ፣ ነበረ ፤ ይኸንንም ፣ ቤተ ፣ ደስክ ፣ በኋላ ፣ አቡነ ፣
ተክለ ፣ ሃይማኖት ፣ አፈረሱት ፣ ይላሉ ።

በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ የምንመለከተው ፡ የደስክ ፡ አምልኮ ፡ ከአቡነ ፡ ተክለ
ሃይማኖትና ፡ ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ከሺ፪፪፰ ፡ ዓመተ
ምሕረት ፡ በፊት ፡ የነበረ ፡ መሆኑን ፡ ከዚያ ፡ ለክርስትና ፡ ሃይማኖት ፡ ቀና
ዒና ፡ የታወቁ ፡ ሐዋርያ ፡ የሆኑት ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ማፍረሳቸውን ፡ ነው ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ እርሳቸው ፡ ከአለፉ ፡ በኋላ ፡ በሕዝብ ፡ ዘንድ ፡ ሥሩን ፡ የ
ሰደደው ፡ የደስክ ፡ አምልኮ ፡ እንደገና ፡ ተስፋፍቶ ፡ እስከዚህ ፡ እስከ ፡ ዘር
ዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ድረስ ፡ ደርሷል ፡ ማለት ፡ ነው ። በመካከሉም ፡ የአለፉት ፡ ነገ
ሥታትና ፡ መኳንንት ፡ ነገሩን ፡ ችላ ፡ ብለው ፡ እንዲያውም ፡ ራሳቸው ፡ ወደ
ዘመቻ ፡ ሲሄዱ ፡ ድልን ፡ እንዲሰጣቸው ፡ በጠገቡ ፡ ሠፍረው ፡ ደጅ፡ይጠኑ ፡
እንደነበረ ፡ ተመልክተናል ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከአባቶቻቸው ፡ የተለየ ፡ የሥራ ፡ ትጋት ፡ ጥብ
ቅ ፡ መንፈስ ፡ ያላቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆኑ ፡ ፍጹም ፡ ክርስቲያንነት ፡ ስለሚ
ሰማቸው ፡ የደስክን ፡ አምልኮ ፡ ለዘለቄታ ፡ ከሕዝብ ፡ ላይ ፡ ለመንቀል ፡ ተነሡ ፡
ማለት ነው። በዚህም ፡ አምልኮ ፡ የውጭው ፡ ሕዝብ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ከልጆቻቸው
ው ፡ ውስጥ ፡ ስለነበሩበት ፡ ፡ አ ፡ ሕዝብ ፡ ክርስቲያን ፡ ዘክመ ፡ ይገብር ፡ ሰይ
ጣን ፡ ሶበ ፡ አሕደግናሆሙ ፡ ለኩሎሙ ፡ ሰብእ ፡ እምአምልኮ ፡ ጣዖት
ወእምሰጊድ ፡ ለደስክ ፡ ወለዲኖ ፡ ይእዜስ ፡ ቦአ ፡ ውስተ ፡ ቤትነ ፡ ወአ
ስሐተ ፡ ውሉደነ ፡ ብለው ፡ በገሀድ ፡ በአዋጅ ፡ ገልጸው ፡ በዚህ ፡ አምልኮ ፡
ተገኝተዋል ፡ የተባሉትን ፡ ሁሉ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ እንደሚለው ፡ እገሌ ፡ ሰግ
ደኔል ፡ ብሎ ፡ አንዱ ፡ ባንዱ ፡ ሲመሰክር ፡ «በሐሰት ፡ መስክረህ ፡ እንደሆነ
ደሙ ፡ በላይህ፡ይሁን» ፡ እያሉ ፡ ያመለከውን ፡ ሁሉ ፡ በግርፋትና ፡ በሞት
ቀጡ ። በሕዝብ ፡ ላይ ፡ የጣሉትንም ፡ ሕግና ፡ ቅጣት ፡ በልጆቻቸው ፡ ላይ ፡
ለመፈጸም ፡ እነሆ ፡ የተገረፉትንና ፡ የሞቱትንም ፡ ልጆቻቸውን ፡ ስም ፡ ገል
ጸናል ።

ምዕራፍ ፡ ፴፩ ።

ሹም ፡ ሽርና ፡ ባለሚልነት።

ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ አጻጻፉ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የ
ፊቱ ፡ ወደ ፡ ኋላው ፡ የዘረ ፡ ወይም ፡ የኋለኛው ፡ የቀደመ ፡ በይጠፋም ፡ እ
ንደዚሁም ፡ አንዱ ፡ ጉዳይ ፡ ባንድ ፡ ክፍል ፡ ሳያልቅ ፡ ተቋርጦ ፡ እሌላ ፡ ጉ
ዳይ ፡ ላይ ፡ እየተደባለቀ ፡ ለአጻጻፍ ፡ በይመኝም ፡ በውስጡ ፡ አዳዲስ ፡ የዘ
መኑን ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ፡ ይገልጻል ። እኛም ፡ ስንጽፍ ፡ ምንም ፡ እንኳን

ታሪኩ ፡ እንዳይፋለስ ፡ መደዳውን ፡ እንደተጻፈ ፡ እየተረገምን ፡ መግለጻችን ፡ ባይቀር ፡ የተነጣጠለውን ፡ ባንድነት ፡ ለመሰብሰብ ፡ እንሞክራለን ።

ከሹም ፡ ሽሩ ፡ በፊት ፡ የራሳቸውን ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡ ስምተናል ፡ ይኸው ፡ ሐዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ነው ። ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ እንዲሆን ፡ እንደዘመኑ ፡ ደንብ ፡ ከብዙ ፡ ስም ፡ ጋር ፡ ቀርቦ ፡ በእጣ ፡ የወጣው ፡ ቆስጦንጦኖስ ፡ ስለሆነ ፡ ይኸው ፡ የትልቁ ፡ ቆስጦንጦኖስ ፡ ስም ፡ የነበረው ፡ ለርሳቸው ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ እንዲሆን ፡ ተወስኗል ። ከርሳቸውም ፡ ጋር ፡ የሚስቶቻቸው ፡ ስምና ፡ የማዕርግ ፡ ስማቸው ፡ ያንደኛዪቱ ፡ ንግሥት ፡ ዕሌኒ ፡ ቀኝዕ ፡ በዓልቴሐት(ገን ፡ ዛላ?)የሁለተኛዪቱ ፡ ንግሥት ፡ ፍሬ ፡ ማርያም ፡ ገን ፡ ኃይላ ፡ ግራ ፡ በዓልቴሐት ነው ። በዚህ ፡ ውስጥ ፡ የምንመለከተው ፡ ጉድለት ፡ የንግሥት ፡ ዕሌኒ ፡ ስማቸው ፡ ሲገኝ ፡ ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ የለም ። ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ እንዳሳሰብነው ፡ ኢቴ ፡ ገን ፡ ዛላ ፡ ብሎ ፡ በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ የሚጠቅሰው ፡ የርሳቸው ፡ ይመስላል ፡ ለማለት ፡ ሲያስደፍር ፡ ለማረጋገጥ ፡ አይቻልም ።

ያንደኛዪቱ(የጀተኛዪቱ)ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ ገን ፡ ኃይላ ፡ ባንድሥፍራ ፡ ሲገኝ ፡ መጠሪያ ፡ ስማቸው ፡ ፍሬ ፡ ማርያም ፡ በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ ይገኛል ። በላሊበላም ፡ ገድል ፡ በዓምደ ፡ ጽዮንም ፡ የጦርነት ፡ ዜና ፡ መዋዕል ውስጥ ፡ ኢቴ ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ በነገሥታቱ ፡ ሚስቶች ፡ ስም ፡ አጠገብ ፡ አላገኘሁም ። ነገር ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ በዓዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ኢቴ ፡ ገን ፡ ዛላ ፡ ሲል ፡ ይገኛል ። ስለዚህ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ጌ ፡ የሚባለው ፡ ፊደል ፡ ተጨምሮ ፡ እቴጌ ፡ ይባል ፡ ገመር ፡ ማለት ፡ ነው ። በዓልተ ፡ ቢሐት ፡ የሚባለው ፡ ቃል ፡ ግን ፡ ገና ፡ በፊት ፡ በላሊበላ ፡ ከዚያም በዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ መኖሩ ፡ ባለፈው ፡ የጻፍነው ፡ ያስረዳል ፤ ያዲ ፡ ላሊበላ ፡ ባለቤት ፡ መስቀል ፡ ክብራ ፡ ያዲ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ብሌን ፡ ሳባ ፡ በዓልተ ፡ ቢሐት ፡ ይባላሉ ። በዓልተ ፡ ቢሐት ፡ የነበረው ፡ ቃል ፡ በዘመን ፡ ብዛት ፡ በቴንሹ ፡ ተለውጦ ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ በዓልቴሐት ፡ ሆነ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ያዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ስለጣዎት አምልኮና ፡ ስለ ቅጣቱ ፡ የሆነውን ፡ ከገለጸ ፡ በኋላ ፡ የሹም ፡ ሽር ፡ ነገር ፡ ከመገመሩ ፡ በፊት ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምደ ፡ መስቀል ፡ የሚባል ፡ በኋላ ፡ ዓምደ ፡ ሰይጣን ፡ ተብሎ ፡ የተሠየመ ፡ የንጉሡ ፡ አማች ፡ የልጃቸው ፡ የብርሃን ፡ ዘመዳ ፡ ባል ፡ እንደነበረ ፡ እርሱም ፡ ከንጉሡ ፡ ልጅ ፡ ከሚስቱ ፡ አልፎ ፡ በስርቆሽ ፡ ከአንዲት ፡ ሴት ፡ ጋር ፡ የሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ ሲያደርግ ፡ ኖሮ ፡ በኋላም ፡ ይህጅኑ ፡ ሴት ፡ ለአምኃ ፡ ኢየሱስ ፡ ጳጳርን ፡ አሳልፎ ፡ የሥጋ ፡ ግንኙነት ፡ እንዲያደርግ

ርግ፡ መስጠቱን፡ ሚስቱ፡ ብርሃን፡ ዘመዳ፡ ላባቷ፡ ለንጉሡ፡ መንገሯን፡
 አባቱዋም፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ዓምደ፡ መስቀልን፡ ቢጠይቁት፡ በቃሉ፡ ስለ
 አመነ፡ በዚህ፡ ጥፋትና፡ በሌላም፡ ባልተገለጸ፡ በብዙ፡ ኃጢአቱ (በፖለቲ
 ካ?) የተነሣ፡ ከጥፋት፡ ጓደኞቹ፡ ከአምኃ፡ አያሱስ፡ ጳጳርንና፡ ከደብረ፡ ዳዋ
 ው፡ ንቡረ፡ ዕድ፡ ከኖብ፡ (በኋላ፡ ከበሮ፡ ሰይጣን፡ ተብሎ፡ የተሠየመው)
 ጋር፡ እንደተቀጡ፡ ይገልጻል። ከተቀጡ፡ በኋላ፡ በግዞት፡ የሄዱበት፡ አገ
 ር፡ የዓምደ፡ መስቀል፡ አውራጃው፡ አጭሐራ፡ መሆኑ፡ ሲታወቅ፡ በተለ
 ይ፡ ሥፍራው፡ ከንጉሡ፡ ከራሱ፡ በቀር፡ ማንም፡ የሚያውቅ፡ እንደሌለ፡
 አምኃየስና፡ ንቡረ፡ ዕድ፡ ኖብ፡ ግን፡ በጎሰአሮ ? እንደተጋዙ፡ ከዓምደ፡
 መስቀል፡ በፊት፡ የብሕት፡ ወደድነቱን፡ ሹመት፡ የያዘው፡ አሳይያስ፡ ን
 ጉሡ፡ አምሐራ፡ አገር፡ ሳሉ፡ የዚህ፡ ዓይነት፡ ግዞት፡ እንዳገኘው፡ ከዚህ
 አያይዘ፡ ዓምደ፡ መስቀል፡ ከተወገደ፡ ወዲህ፡ የንጉሡ፡ ሴቶች፡ ልጆቹ፡
 መድኅን፡ ዘመዳ፡ የቀኝ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ብርሃን፡ ዘመዳ፡ (ያምደ፡ መስቀ
 ል፡ ሚስት) የግራ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ተብለው፡ መሾማቸውን፡ ይገልጻል።

ስለዚህ፡ በዓፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ባለቤታቸው፡
 ብሌን፡ ሳባ፡ ወይም፡ (ሰብአ)፡ የሚባሉት፡ ሥይምተ፡ እንትርታ፡ (እን
 ደርታ፡) እየተባሉ፡ የእንደርታን፡ አውራጃ፡ ይገዙ፡ እንደነበረ፡ አሁን፡
 ደግሞ፡ በዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዘመን፡ ሴቶች፡ ልጆቻቸው፡ የግራና፡
 የቀኝ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ እየተባሉ፡ ከፍ፡ ያለ፡ የሥልጣን፡ ደረጃ፡ መያዛቸ
 ውን፡ እንረዳለን ።

የብሕት፡ ወደድነት፡ ሥልጣን፡ በመጡ፡ በየጊዜው፡ ሳይለዋወጥ፡
 የቀረ፡ አይመስልም ። ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ ትርጓሜውን፡ ብሕት፡ ወደድ፡
 ማለት፡ ብቻውን፡ የሚወደድ፡ ባለሟል፡ ማለት፡ መሆኑን፡ ከገለጸ፡ በኋ
 ላ፡ ሥራውን፡ አልፎ፡ ሲናገር፡ አንዱ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ በውጭ፡ ከንጉሡ
 ጋር፡ ሄዶ፡ ከንጉሡ፡ በታች፡ ሙሉ፡ የጦር፡ አዝማች፡ ሆኖ፡ ሲያዘምት፡
 አንደኛው፡ ብሕት፡ ወደድ፡ አገርና፡ ቤተ፡ መንግሥት፡ ጠባቂ፡ እንደራ
 ሴ፡ መሆኑን፡ ይገልጽና፡ ከዓቃቤ፡ ስዓት፡ ከአጩ፡ ከጳጳስ፡ በቀር፡ በማዕ
 ርግ፡ የሚቀድመው፡ እንደሌለ፡ ያስረዳል ።

በሸዋ፡ በነዓፄ፡ ናዖድ፡ ጊዜ፡ እነ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ዓምዱ፡ በነንደ
 ር፡ በዓፄ፡ አያሱ፡ አድያም፡ ሰገድ፡ ዘመን፡ እነብሕት፡ ወደድ፡ መልክአ
 ክርስቶስ፡ በዓፄ፡ በካፋ፡ ዘመን፡ እነብሕት፡ ወደድ፡ ኤራቅሊስ፡ እነብሕት
 ወደድ፡ አምኃየስ፡ እንደ፡ ጠቅላይ፡ ሚኒስትርነት፡ የመሰለ፡ የእንደራሴነት

ፀበለ ፡ ማርያም (በፊት ፡ ዓበለ ፡ ማርያም ፡ ብሎ ፡ ነበር) በቤገምድር ፡
አመተ ፡ መሢሕ ፡ (በፊት ፡ አልነበረችም) ፡ በአምሐራ ፡

ሶፍያ ፡ በግድም ፡

ሮም ፡ ገነዩላ ፡ በሸዋ ፡

አጽናፍ ፡ ሰምራ ፡ (አልነበረችም) ፡ በጎጃም ፡

ቴዎድሮስ ፡ የገንጥ ፡ ሰበር ፡ ራስነት ፡

ይኸን ፡ ዝርዝር ፡ ከሰጠ ፡ በኋላ ፡ አስቀድሞ ፡ በያውራጃው ፡ የንጉሡ
ቃለ ፡ ሐይ ፡ (ምስለኔ ፡ ዳኛ?) እንደነበረ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ራሳቸው ፡
ንጉሡ ፡ እንደቃለ ፡ ሐይ ፡ ሆነው ፡ ሳለ ፡ ገድ ፡ ይስጣናቸው ፡ የሚባሉት ፡
አገሩን ፡ አጥፍተው ፡ እንደዘረፉትና ፡ ክርስቲያንነታቸውን ፡ ትተው ፡ አ
ይሁድ ፡ እንደሆኑ ፡ ብዙ ፡ ያማራ ፡ ሰው ፡ እንደገደሉ ፡ ንጉሡም ፡ ሊዋጉዋ
ቸው ፡ በሄዱ ፡ ጊዜ ፡ አይለው ፡ እንደመለሱዋቸው ፡ ብዙ ፡ አብያተ ፡ ክርስ
ቲያናትን ፡ እንዳቃጠሉ ፡ ይገልጻል ። ይኸን ፡ ከገለጸበት ፡ ቀጥሎ ፡ እነሱ ፡
ቀርተው ፡ በነርሱ ፡ የተተካውን ፡ የሚተርከው ፡ በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ ነ
ው ። በዚያም ፡ ላይ ፡ የሰጠው ፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ እንደሰጠው ፡ ያለ ፡ የሌቶቹ
አገረ ፡ ገዢዎች ፡ ወይም ፡ የነርስ ፡ ገድ ፡ ይስጣን? አገር ፡ በማጥፋታቸው ፡
ሳይሆን ፡ ለጣዖት ፡ በመስገድና ፡ በሌላም ፡ ባልታወቀ ፡ ምክንያት ፡ (ዙፋን
ተቀናቅነው ፡ ወይም ፡ በንጉሡ ፡ ላይ ፡ አድመው ፡ ይሆናል) ፡ ከተቀጡ ፡ በ
ኋላ ፡ የየአውራጃውን ፡ ጠቅላላ ፡ ሥልጣን ፡ የቤተ ፡ ክህነቱን ፡ ሳይቀር ፡ ን
ጉሡ ፡ በእጃቸው ፡ አድርገው ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ እንደሾሙ ፡ ያስረዳል ።

የአዲሱ ፡ ሹመት ፡ እንደዚህ ፡ ነው ።

በሸዋ ፡ የራቅ ፡ ማሰፊ ፡ (ጽራግ—ጽራጅ ፡ ማሰፊ) ፡

በፈጠጋር ፡ አዛዥ ፡

በፈጠጋር ፡ በመላው ፡ መልክኛ ፡ ዓምደ ፡ ሚካኤል ፡

ፈረገለ ፡ አዳምነት? ፡

በደዋሮ ፡ አዋራሬ ፡

በጅርና ፡ በግብር ፡ ምድር ፡ ሄገኖ ፡ (የእስላም ፡ ነክ ፡ በሆነው ፡ አገር ፡ የሚ
ሰጥ ፡ ሹመት ፡ ነው ።)

በወጅ ፡	ሄገኖ ፡
በዳሞት ፡	ዕራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በጎጃም ፡	ዕራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በቤገምድር ፡	ዕራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በትግሬ ፡	ዕራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በቅዳ? ፡	ዕራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በአንጎት ፡	ራቅ ፡ ማሰፊ ፡
በአምሐራ ፡	ጸሐፊ ፡ ላም ፡

በገኝ ፡ በግድም ፡ በይፋት ፡ ራቅ ፡ ማሰፊ ።

በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ ደግሞ ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ ዓምኃ ፡ ጽዮን ፡ የሚባል ፡ የንጉሡ ፡ ፍጹም ፡ ወዳጅ ፡ (ባለሟል) ፡ እንደነበረ ፡ እርሱም ፡ ወደቤቱ ፡ ሲገባ ፡ ከቤቱም ፡ ሲወጣ ፡ ማንም ፡ የሚያየው ፡ እንዳልነበረ ፡ ወደቤቱ ፡ ቆመ ፡ ይም ፡ ቢወጣቶች ፡ ብቻ ፡ ገብተው ፡ ያገለግሉት ፡ እንደነበሩ ፡ ይኸም ፡ ሁሉ ፡ መሆኑ ፡ ወደንጉሡ ፡ ዘንድ ፡ ሁል ጊዜ ፡ ይገባ ፡ ስለነበረ ፡ መንግሥቱን ፡ ለማክበር ፡ እንደሆነ ፡ ይገልጻል ። ከዚህም ፡ አያይዘ ፡ እንደረሰ ፡ ውስጥ ፡ ብላቴኖች ፡ የሚባሉት ፡ ከሰው ፡ እንደማይገናኙ ፡ በንጉሡ ፡ ቤት ፡ ለዘወትር ፡ እንደሚኖሩ ፡ ወደውጭ ፡ ሲወጡም ፡ ሲገቡም ፡ መልከኛ ፡ እንደሚከተላቸው ፡ በኑሯቸውም ፡ ንጉሡ ፡ ካልፈቀደ ፡ በቀር ፡ ከሴት ፡ እንደማይገናኙ ፡ የራሳቸውንም ፡ ጠጉር ፡ እንደማይላጩ ፡ ያደፈ ፡ ልብስ ፡ እንደማይለብሱ ፡ ድንገት ፡ እሰው ፡ ቤት ፡ ገብተው ፡ በሉ ፡ ጠጡ ፡ ተብሎ ፡ የተነገረባቸው ፡ እንደሆነ ፡ እነሱም ፡ ተቀባዩም ፡ እንደሚገደሉ ፡ ይገልጻል ።

ከሥር ፡ ገጥሞረን ፡ የዚህን ፡ የሹመት ፡ ሁኔታ ፡ እንመርምር ። ናፖሌዎን ፡ የፈረንሳይ ፡ ንጉሡ ፡ ነገሥት ፡ በነበረ ጊዜ ፡ ኤስፖኝንና ፡ ቤልጅግ ክን ፡ ሆላንድንና ፡ የጣልያንን ፡ አውራጃዎች ፡ ሁሉ ፡ በያዘ ጊዜ ፡ በያገሩ ወንድሞቹንና ፡ የእህቶቹን ፡ ባሎች ፡ እንደሾመ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም ፡ ለመገመገም ጊዜ ፡ የየአውራጃው ፡ ሥልጣን ፡ ሁሉ ፡ በልጆቻቸው ፡ እጅ እንዲገባ ፡ እንዳሰቡ ፡ ይታያል ። ከተሟላዎቹም ፡ ብዙዎቹ ፡ ሴቶች ፡ ልጆቻቸው ፡ ስለሆኑ ፡ ወንዶቹን ፡ ልጆቻቸውን ፡ የጠረጠሯቸው ፡ ይመስላል ። ወንጆቹ ፡ ቀርቶ ፡ ሴቶቹም ፡ እነሆ ፡ ሸፍተው ፡ እንዳወኩ ፡ ተገለጸ ። ገድደስጣን ፡ የሚባለው ፡ የሴቶቹ ፡ ሹም ፡ አገር ፡ ያጠፋው ፡ ምን ፡ እንደሆነ ፡ ሊገባኝ ፡ አልቻለም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሴቶች ፡ ልጆቻቸው ፡ ከሸፈቱባቸው ፡ በኋላ ፡ ሥልጣኑን ፡ ሁሉ ፡ እንደገና ፡ በእጃቸው ፡ አግብተው ፡ በርሳቸው ፡ ስም ፡ ለጊዜው ፡ እንዲያስተዳድሩ ፡ ዕራቅ ፡ ማሠፊ ፡ ወይም ፡ ጻሕፈ ፡ ላህም ፡ የሚባለውን ፡ ማዕርግ ፡ እየሰጡ ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ልክዋል ፡ ማለት ፡ ነው ።

የንጉሡ ፡ ባለሟል ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓቱና ፡ የውስጥ ፡ ብላቴኖች ፡ (የልፍኝ አሸከፎች) ፡ ከሴት ፡ እንዳይገናኙ ፡ እሰው ፡ ቤት ፡ ገብተው ፡ እንዳይበሉ ፡ እንዳይጠጡ ፡ የተደረገው ፡ ከሴት ፡ ከተገናኙ ፡ ወይም ፡ እሰው ፡ ቤት ፡ ገብተው ፡ ከበሉ ፡ ከጠጡ ፡ ከሰው ፡ መወዳጀትና ፡ መፋቀር ፡ ከሰውም ፡ ከተ

ወዳጁ ፡ ዘንድ ፡ ምሥጢራዊ ፡ ወሬ ፡ እያዋጡ ፡ መጨዋውት ፡ የማይቀር ፡ ስለሆነ
 እነዚህ ፡ የልፍኝ አሸከሮች ፡ በምድረ ፡ ግቢው ፡ የተደረገውን ፡ ንጉሠ ፡ የሚ
 ያደርገውን ፡ አየን ፡ ወይም ፡ የተናገረውን ፡ ሰማን ፡ ብለው ፡ ወደ ፡ ውጭ ፡
 እንዳያወጡና ፡ ምስጢር መባከንና መናቅ ፡ መደፈር ፡ እንዳይደርስ ፡ የተደረ
 ገ ፡ ዘዴነው ። እንኳን የዚያን ፡ ዘመን ፡ ልጅ ፡ አንዶቹ የዛሬም ዘመን ነገሥታ
 ትና ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የቅርብ ፡ ሠራተኛቸውና ፡ ባለሟላቸው ፡ ከሰው ፡
 ግንኙነት ፡ የሚያበዛውን ፡ እንደሚጠሉት ፡ እንደሚያስወግዱት ፡ ስብስብና
 ጭምት ፡ የሆነውን ፡ አጥብቀው ፡ እየወደዱ ፡ በሹመት ፡ ከፍ ፡ እንደሚያደር
 ጉት ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፴፪ ።

የማሂከ ፡ ሽፍትነትና ፡ ፍጻሜው ።

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ባደረጉ ፡ ጊዜ ፡ ከግርማ ፡ መንግሥታቸውና ፡ ከታ
 ይላቸው ፡ ታላቅነት የተነሣ ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ እንደተንቀጠቀጠላቸው ፡ ለመግለጽ
 ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጸሐፊው ፡ ወርዕዱ ፡ ነሱ ፡ ሰብእ ፡ እምግርማ ፡ መንግሥቱ
 ወእምዕበየ ፡ ኃይሉ ፡ ... ይላል ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንደሚተርክ
 ው ፡ የሐድያው ፡ ገራድ ፡ ለመንግሥቱ ፡ የሚገባውን ፡ ግብር ፡ ይዘህ ፡ ና ፡ ተብ
 ሎ ፡ ቢጠራ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መንግሥትህም ፡ አልመጣ ፡ ከአገሬም ፡ አልወ
 ጣ ፡ የሚል ፡ መልስ ፡ ላከ ። ይኸም ፡ የሐድያ ፡ ገራድ ፡ ስሙ ፡ ማሂከ ፡ ይባላ
 ል ። እርሱም ፡ የንግሥት ፡ ገዢ ፡ ዛጋ(ዕሌኒ?) የቀኝዕ ፡ በዓል ፡ ፒሐት ፡ ወንድ
 ም ፡ የገራድ ፡ መሐመድ ፡ ልጅ ፡ ነው ። ከሐድያ ፡ ሹማምንት ፡ አንዱ ፡ ገን
 ይሾ ፡ ገራድ ፡ የሚባለው ፡ የማሂከን ፡ እምቢታ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ በችኮላ ፡ ከ
 አገሩ ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ ዘንድ ፡ መጣና ፡ እንደዚህ ፡ አላቸው ፡ «ማሂከ ፡ ለጦ
 ርነት ፡ በጣም ፡ ተዘጋጅቷል ። ደዋሮንና ፡ ባሊን ፡ ለማጥፋት ፡ መጥቶ ፡ ይረ
 ዳው ፡ ዘንድ ፡ ከአዳሎችም ፡ ባላባት ፡ ጋር ፡ ተላልኳል ። በዚህ ፡ ጊዜ ንጉሡ
 መልሰው ፡ «የሐድያ ፡ ሕዝብ በሙሉ ፡ ከርሱ ፡ ጋር ፡ አብሯልን ፡ ወይስ ፡ ግማ
 ሹ ፡ ነውን ፡ እስኪ ፡ የሚሻለውን ፡ ምክር ፡ አምጣ ፡ ብለው ፡ ጠየቁት ። እ
 ርሱም ፡ እንደዚህ ፡ ሰፊ ፡ መለስ ፡ «ጉዳ ፡ ገራድና ፡ ዲሆ ፡ ገራድም ፡ ሐደ
 በ ፡ ገራድም ፡ ገንዘ ፡ ገራድም ፡ ሶጋ ፡ ገራድም ፡ ገብ ፡ ገራድም ፡ ቀብኤን ፡ ገራ
 ድም ፡ ጎገላ ፡ ገራድም ፡ ሀሉብ ፡ ገራድም ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ከርሱ ፡ ጋር ፡ ተ
 ባብረዋል ። ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ አሁን ፡ የሚሻለው ፡ ያባቱን ፡ ወንድም ፡ ገራድ
 ባሞን ፡ ከደገን ፡ ጥራና ፡ በሐድያ ፡ ሹመው ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ የገራድ ፡ ማ
 ሂከ ፡ ምክሩም ፡ ኃይሉም ፡ ይበላሽበታል ።

ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ገራድ ፡ ባሞን ፡ ከአ
ለበት፤ከዴገን ፡ ምድር ፡ ድረስ ፡ በፍጥነት ፡ ልከው ፡ አስመጡትና ፡ በደብረ
ብርሃን፤ሳሉ፤የሐድያ ፡ ገራድ ፡ ብለው ፡ ሾሙት። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ለርሱና ፡ ለገ
ንይሹ ፡ ጥሩ ፡ ጥሩ ፡ ሽልማት ፡ ሽልመው ፡ በፀር፤ሾተል፤የሚባሉትን ፡ የዳሞት
አገር፤የጦር፤ከፍሎችን፤ጨምረው፤ወደ፤ሐድያ፤ላኩዋቸው። ለባሌና ፡ ለደዋሮ
ሕዝብ ፡ ገራድ፤ማሂኮአምልጧችሁ፤ወደ፤አዳል፤እንዳይሸሽ፤ ተጠንቀቁ፤የሚ
ል ፡ ቃል ፡ ተላለፈ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ጥሩምባ ፡ ተነፋ። ብዙዎችም ፡ መነከሳትና
ካህናት ፡ ተሰበሰቡ ፡ በየቤተ ፡ ክርስቲያናቸውም ፡ ጸሎትና ፡ ምሕላ ፡ እንዲይ
ዙ ፡ ለየአብያተ ፡ ክርስቲያናቱም ፡ ዕጣን ፡ ልብስም ፡ ለድሆች ፡ እንዲሰጥ ፡ ታ
ዘዘ። ንጉሡ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ይኸን ፡ ከሐዲ ፡ አስረው ፡ አምጥቶው ፡ እፊ
ቱ ፡ ሲያቆሙት ፡ ዛሬ ፡ ሌሊት ፡ በሕልሜ ፡ እመቤቱ ፡ እግዝእትን ፡ ማርያም
አሳየችኝ ፡ ይህ ፡ ሕልሜ ፡ እንዲፈጸምልኝ ፡ ወደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ጸል
ዩልኝ ብለው ፡ ለቅዱሳኑ ፡ ነገሩ ።

ገራድ ፡ ባሞ ፡ ከንጉሡ ፡ የተሰጠውን ፡ ሠራዊት ፡ ይዞ ፡ ሐድያ ፡ በደ
ረስ ጊዜ ፡ ቀድሞ ፡ ሸፍተው ፡ የነበሩት ፡ ሹማምንት ፡ ሁሉ ፡ እየመጡ ፡
ገቡለት ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሰምቶ ፡ ማሂኮ ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ አገር ፡ ለመሸሽ ፡ ሲን
ዝ ፡ ዳሞት ፡ ደሀሪ ፡ የሚባሉት ፡ ተከታትለው ፡ እስከ ፡ ገባበት ፡ አምባ ፡ እ
ስከ ፡ ስጋ ፡ ምድር ፡ ዘልቀው ፡ ደረሱበት ። እርሱም ፡ ልብሱንና ፡
ገንዘቡን ፡ ሲሻሻሉ ፡ የሚመለሱለት ፡ መስሎት ፡ በየመንገዱ ፡ ልዩ ፡
ልዩ ፡ ልብስና ፡ ግምጃ ፡ ገንዘብ ፡ በተነላቸው። ነገር ፡ ግን ፡ እነርሱ ፡ በዚህ
ሳይመለሱ ፡ እገባበት ፡ አምባ ፡ ድረስ ፡ ገብተው ፡ በጽኑ ፡ ወግተው ፡ ገደሉ
ት ፡ ከዚያም ፡ እራሱን ፡ እጁንና ፡ እግሩን ፡ ቆረጡት። የዚህም ፡ ወሬ ፡ በን
ጉሡ ፡ በዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘንድ ፡ በተሰማ ፡ ጊዜ ፡ ልክ ፡ እንደፋሲካ ፡ ሰሞን
በማኅሌት ፡ በዘፈን ፡ ደስታ ፡ ተደረገ ፡ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የሐድያው ፡
ገራድ ፡ ባሞና ፡ እነዚህ ፡ ዳሞት ፡ ሀዳሪ ፡ የሚባሉት ፡ የማሂኮን ፡ የተቆረጠ ፡
ራሱን ፡ እግሩንና ፡ እጁን ፡ እንደ ፡ ያዙ ፡ መጡና ፡ እፊታቸው ፡ ቆመው ፡ የ
ሆነውን ፡ ሁሉ ፡ ተናገሩ(የጦርነቱን ፡ ሁኔታ ፡ ተረኩ)። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡
ገራድ ፡ ባሞን ፡ ገንይሹ ፡ ገራድን ፡ ዳሞት ፡ ሀዳሪን ፡ አመሰግኗቸው። መብ
ልና ፡ መጠጥም ፡ እንደአሰኛቸው ፡ ለየአንዳንዳቸው ፡ አዘዙላቸው። የከሐዲ
ው ፡ ጭንቅላቱ ፡ እግሩና ፡ እጁ ፡ በቀንዕ ፡ ደጅ ፡ በግራ ፡ ደጅ ፡ በሠርጉን? ፡ ደጅ
ተሰቀለ። ...ከቲንሽ ፡ ጊዜም ፡ በኋላ ፡ ሁሉንም ፡ ሽልማት ፡ እየሸለሙ ፡ በ
የአገራቸው ፡ ሰዶዱዋቸው። የገንይሹ ፡ ገራድን፤ግዛት ፡ እስከ ፡ ልጅ ፡ ልጁ ፡
ድረስ፤የሐድያ ፡ ገራድ ፡ አይግዛው፤ብለው ፡ አዘዙለት። ማሂኮን ፡ በፀር ፡ በሾ
ተል(ጦርና፤ጎራዴ)ለገደለው፤ለባሞ፤ገራድ ፡ ባገሩ ፡ ውስጥ ፡ ጉልት፤ሰጡት።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ በገለጸልን ፡ ታሪክ ፡ የምንረዳው ፡ የይፋ ቱና ፡ የዓዳሉ ፡ በላባቶች ፡ ዓፄ ፡ አምደ ፡ ጽዮንንና ፡ ተከታዮቻቸውን ፡ እየ ሸፈቱ፡ያውኩ ፡ እንደነበሩ ፡ አሁን ፡ ደግሞ፡የሐድያው ፡ ገራድ ፡ ከዓፄ ፡ ዘርዓ ያዕቆብ ፡ ሥልጣን ፡ ውጭ ፡ ሆኖ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ለመነጠል ፡ ማ ሰቡን ፡ ነው ። እርሱም ፡ ሃይማኖቱ ፡ እስላም ፡ በመሆኑ ፡ በለፈውም ፡ ወደ ፊትም ፡ በምናገኘው ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ የሐድያ ፡ ገራዶች ፡ (በላባቶች) ፡ ከ ሃይማኖት ፡ ጓደኞቻቸው ፡ ከይፋትና ፡ ከአዳል ፡ በላባቶች ፡ ጋር ፡ እየተባበ ሩ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ መንግሥትን ፡ ሲያውኩ ፡ ኖረዋል ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ይኸን ፡ ማሂከ ፡ የሚባለውን ፡ የሐድያ ፡ በላባ ት ፡ በዝምድና ፡ ከርሳቸው ፡ ጋር ፡ እንዲደባለቅና ፡ ታማኝ ፡ ዜጋ ፡ ለማድረግ አስበው ፡ እህቱን ፡ አግብተው ፡ ቀኝዕ ፡ በአልቴሐት ፡ ብለው ፡ ሠይመው ፡ ደንበኛ ፡ ሚስት ፡ አድርገዋል ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የግዛትና ፡ የሥልጣን ፡ ምኞት ፡ ያጠቃውን ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ የጋብቻና ፡ የዝምድና ፡ ገመድ አሥሮ ፡ ሊያኖረው አይችልምና ፡ እነሆ ሸፍቶ ፡ አልገብርም ፡ አልገዛም ፡ ሲል ፡ እንመለከታለን። ዝምድናው ፡ ፈርሶ ፡ አልገብርም ፡ ብሎ ፡ ሲሸፍት ፡ የማጥቂያ ፡ መንገድ ፡ በሚፈልጉበት ፡ ጊዜ ፡ የገዛ ፡ ወገኑ ፡ መከር ፡ የገዛ ፡ ዘመዱ ፡ አገሩን ፡ ተሾሞ ሸፍታውን ፡ በዘመዱ ፡ እንዳስጠቁት ፡ ስንመለከት ፡ «አለያይተህ ፡ ግዛ ፡ የሚባለው ፡ የሮማውያን ፡ ዘዴ» ፡ «የሰው ፡ ጠላቱ ፡ ቤተ ፡ ዘመዱ ፡ ነው» የሚለው ፡ የጌታችን ፡ ንግግር ፡ ትዝ ፡ ሳይለን ፡ አያልፍም።

ምዕራፍ ፡ ፴፫ ።

የቤት ፡ ሥራና ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ።

የዚህን ፡ የጦርነት ፡ ሁኔታ ፡ ከፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉን ፡ ጸሐ ፊው ፡ የደብረ ፡ ብርሃንን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥራ ፡ ይቀጥላል። የደብረ ፡ ብርሃንን ፡ ከተማና ፡ የሥላሴን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የመሠረቱም ፡ በዘመ ናቸው ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ናቸው ፡ በዚሁም ፡ የተነሣ ፡ ዛሬም ፡ ከሀና ቱ ፡ «...ወከህናቲሃ ፡ ለደብረ ፡ ብርሃን ፡ ሥላሴ እንተ ፡ ይእቲ ፡ ሀገሩ ፡ ለዘር ዓ ፡ ያዕቆብ» ፡ ይላሉ ። ስለዚህ ፡ አሁን ፡ የምናነበው ፡ የቤት ፡ ሥራ ፡ በዚ ያው ፡ በተሠራው ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ አዲስ ፡ የሚሠራ ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ አዳራሽ ፡ ይመስላል ፡ ጸሐፊው ፡ «... አዘዘ ፡ ንጉሥ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከመ ፡ ይጽናዕ ፡ ጀጐል ...» ብሎ ፡ ይዘገምራል ፡ ጀጐል ፡ ምናልባት ፡ በዚ ያን ፡ ዘመን ፡ አጠራር ፡ የቤተ መንግሥት ወይም ፡ የአዳራሽ ፡ ቅጥር ፡ ስም ፡

ይሆናል፤ ታሉን፤ እንመልከት። «ማገሩ፤ በ፲፡ በ፲፡ ሆኖ፤ ጽኑ፤ ቁመቱም፤ ረዥም፤ መልኩ፤ ነጭ፤ ፀዓዳ፤ እንዲሆን፤ የዚህ፤ ግብረ፤ ጀግላ፤ (የዚህ፤ የቤት፤ ሥራ)፤ ሳያልቅ፤ የቀኝ፤ ራቅ፤ ማሰሮችም፤ የግራ፤ ራቅ፤ ማሰሮችም የዚህን፤ ቤት፤ ሥራ፤ የሚሠሩት፤ ገዢን፤ ማሰራዎችም፤ የሹመት፤ ቀሚሳቸውን፤ እንዳይለብሱ። በቤተ፤ አንበሳ፤ ደጅ፤ አጠገብ፤ ሌላ፤ ንጉሡ፤ በፈረሱ፤ እንደተቀመጠ፤ ሊወጣና፤ ሊገባበት፤ የሚችል፤ አዳራሽ፤ በሽልማት፤ ደጅ፤ ቲንሽ፤ ሰቀላ፤ ቤት፤ በመብል፤ ደጅም፤ እንደዚሁ፤ አንዲት ሰቀላ፤ እንዲሠራ፤ ታዘዘ፤ በፀርዋጀት፤ (አልፍኝ?) ደጅ፤ ግን፤ ሰቀላ፤ የለውም፤ በፀርዋጀት፤ ውስጥ፤ ከዓቃቤ፤ ሰዓትና፤ ከሕፃናት፤ (የልፍኝ፤ አሽከሮች?) ከማዕድ፤ በቀር፤ ሌላ፤ ሰው፤ አይገባበትም። ሌላ፤ ለመግባት፤ ቢጠጋ፤ በጦር፤ ይወጋል።

የንጉሡ፤ መቀመጫ፤ ቤትም፤ እንደዚሁ፤ በሚያምር፤ ተሠርቶ፤ ሲያልቅ፤ በላዩ፤ ላይ፤ የወርቅ፤ መስቀል፤ ተደረገበት። በንጉሡ፤ ቤት፤ ላይ፤ ወርቅ፤ ማድረግም፤ የተገራመደው፤ በዘርዓ፤ ያዕቆብ፤ ጊዜ፤ ነው። ከንጉሡ፤ ቤት፤ በታች፤ በኩል፤ ፫፤ ደበና፤ (ድንኳን)፤ ተተክለ። የመካከለኛ፤ ደበና፤ ዱለት፤ ቤት፤ በቀኝ፤ በኩል፤ ያለው፤ በዓለ፤ ግምጃ፤ ደበና፤ በግራ፤ በኩል፤ ያለውን፤ አቂት፤ ደመና፤ ብለው ሠየሙት። ለቤቱ፤ ሥራ፤ ዕንጨት፤ የሚመጣበት፤ አገር፤ ዜጋ(ምድረ፤ ዜጋ)ይባላል፤ ከክብደቱና፤ ከውፍረቱ፤ የተነሣ፤ አንዱን፤ ዕንጨት፤ ፪፤ ወይም፤ ፫፤ ሰው፤ ነው፤ ተሸክሞ፤ የሚመጣው። ዙሪያውን፤ አንዱ፤ ከአንዱ፤ ግንድ፤ ተጠጋግቶ፤ በታጠረው፤ ላይ፤ የሰው፤ ዓይን፤ የሚያልፍበት፤ ቀዳዳ፤ የለም፤ ነበር። ልጡም፤ ከላዩ፤ ላይ፤ አስቀድሞ፤ ስለተላጠ፤ መልኩ፤ እንደ፤ በረዶ፤ ነጭ፤ ሆኖ፤ ይታይ፤ ነበር። ቁመቱ፤ ፳፤ ነገድ፤ ነው። ፲፭፤ ነው፤ የሚሉም፤ አሉ፤ (ጸሐፊው፤ እንዳልከነዳው፤ ይገልጻል)።

ሌላ፤ ደግሞ፤ ከቤተ፤ መንግሥቱ፤ ገዢም፤ እስከ፤ ቤተ፤ ክርስቲያኑ፤ ደጃፍ፤ የሚደርስ፤ ግራና፤ ቀኝ፤ ትልቅ፤ አጥር፤ ተሠራ፤ ይኸም የተሠራበት፤ ምክንያት፤ ንጉሡ፤ ሲወጣና፤ ሲገባ፤ ሰው፤ እንዳያየው፤ ነው። በዚች፤ መንገድ፤ ከራሱ፤ ከንጉሡ፤ ከዓቃቤ፤ ሰዓቱ፤ ከውስጥ፤ ብላቴኖች ንፁሳን፤ (የውስጥ፤ ታናናሽ፤ የልፍኝ፤ አሽከሮች፤) በቀር፤ የሚያልፍ፤ የለም። በቀርባንም፤ ጊዜ፤ ንጉሡ፤ ወደ፤ ቤተ፤ ክርስቲያን፤ ሲገባ፤ ከደብረ፤ ሊባኖስ፤ ከደብረ፤ ማርያም፤ ከቢዛን፤ ከደብረ፤ ገሊላ፤ የሃሎሄ፤ ከቀዳሳ

ከመለገ፤ ከደረባ፤ ዓባይ፤ ከፀዓዳ፤ አምባ፤ ከዋልድባ፤ ከደብረ፤ ማርያም፤ ገርዓልታ፤ ከሕንፃ፤ ማርያም፤ መምህራንና፤ መነኰሳት፤ መዘምራን፤ በቀር ደብተሮች፤ አይገቡም። መምህራኑና፤ መነኰሳቱ፤ ሥጋ፤ የማይበሉ፤ ጠጅ፤ የማይጠጡ፤ ናቸው። በበዓል፤ ቀን፤ ግን፤ ደብተሮቹ፤ ሁሉ፤ ከደብረ፤ ብርሃንም፤ ከደብረ፤ ነጐድንድ፤ ከየለባሽ፤ ከጋርማ፤ ከአዲሱስ፤ ደብተራ፤ ከግምጃ፤ ቤት፤ ማርያም፤ ከመስቀል፤ መጥተው፤ ውስት፤ (ቅኔ?) ይውላሉ። የቀረባን፤ ጊዜ፤ ሲደርስ፤ ሁሉንም፤ በየሥፍራቸው፤ ይልካቸዋል። እገባሬ፤ ሠናዩ፤ ውስጥ፤ ከዓቃቤ፤ ሰዓቱ፤ ገብረ፤ አልፋና፤ ተክለ፤ ማርያም፤ ከሚባሉት፤ ከሁለቱ፤ ልጆቹ፤ ከሊቀ፤ ደብተራ፤ ገብረ፤ አዲሱስ፤ ይስሐቅ፤ ከሚባል፤ ከአንድ፤ ድሀ፤ በቀር፤ የሚገባ፤ የለም። ንጉሠ ወደ፤ ቀረባን፤ በገባ፤ ጊዜ፤ የሚያገለግሉት፤ (የሚቀድሱት?) እነዚህ፤ ፎቱ ናቸው።

ንጉሡ፤ ከቀረባን፤ በወጣ፤ ጊዜ፤ እነዚያ፤ በ(ቅኔ)ማኅሌት፤ የነበሩት፤ ደብተሮች፤ ይጠሩና፤ ወደ፤ ንጉሡ፤ አዳራሽ፤ መከበቢያ፤ ያስገቡዋቸዋል። ከዚያ፤ ከፎቱ፤ ደበና፤ አንዱን፤ ላዕላይ፤ ፊት፤ የታችኛውን፤ ለገዢ፤ ቤት ጠባቂ፤ የተመደበውን፤ ታሕታይ፤ ፊት፤ ይሉታል፤ ከሀናቱ፤ የሚጋበዙት፤ በላዕላይ፤ ፊት፤ ነው። ምግቡና፤ መጠጡ፤ እየመጣ፤ የሚዘጋጀው፤ ከቤተ፤ ፈጠጋርና፤ ከግራ፤ በዓልቲሐት፤ ዘንድ፤ ነው። ከሀናቱ፤ የተዘጋጀውን ግብር፤ እፈቀዳቸው፤ ድረስ፤ በልተው፤ የሞቀና፤ የቀዘቀዘውንም፤ መጠጥ፤ ጠጥተው፤ ሲጠግቡ፤ የተረፋቸውን፤ ተሸክመው፤ ወደ፤ መኖሪያቸው ይሔዳሉ። የማዕዱን፤ ሥርዓት፤ ከንጉሡ፤ በቀር፤ ማንም፤ ቆጥሮ፤ ሊያዳርሰው፤ አይችልም። የጠላው፤ ዓይነት፤ አንዱ፤ ጽሩይ፤ (የጠራ) ጀተኛው፤ ‘አታርፍድ’ ምስተኛው፤ ‘ጸላ፤ ሐዲ፤’ (የንጉሥ፤ ጠላ) ይባላል። ጸላ፤ ሐዲ፤ የተባለውን፤ በንጉሡ፤ ቃል፤ ካልሆነ፤ በቀር፤ ለማንም፤ አይሰጥም። ጸጅ፤ (ጠጅ) የሐዢ፤ የሚባለውን፤ ጸጅ፤ አበዛ፤ ይሉታል።

በፀርዋጀት፤ በድል፤ ደመና፤ በድል፤ ሾተል፤ የሚባሉትን፤ የጨዋ፤ ወገኖች፤ በዚህ፤ ጊዜ፤ ግብር፤ ያበሉዋቸዋል። ሁለተኛ፤ ደግሞ፤ በፀር ሾተል፤ ድብ፤ ምልዓት፤ ገዢ፤ ምልዓት፤ በድል፤ መብረቅ፤ በድል፤ መስቀል፤ በአዳል፤ ገዢ፤ አቂት፤ በአምባ፤ በአዳል፤ ዋገኖች፤ ደመና፤ አምባ፤ በባሕር፤ ዋገት፤ በአዳል፤ መብረቅ፤ የሚባሉት፤ የንጉሡን፤ ምድረ፤ ግቢ (አጥር) ከበው፤ የሚያድሩት፤ የጨዋ፤ ወገኖች፤ በዚህ፤ በላዕላይ፤ ፊት፤ ግብር፤ ይበላሉ።

ከደበና ፡ ገጥሞሮ ፡ በግራ ፡ በኩል ፡ እስከ ፡ አለው ፡ እስከ ፡ ንጉሡ ፡
 ቤት ፡ ድረስ ፡ ቁመቱ ፡ ፻፶ ፡ ወይም ፡ ፻፷ ፡ ክንድ ፡ የሚሆን ፡ መጋረጃ ፡ ይ
 ጋረዳል ። የሚገረፍም ፡ የሚወቀስም ፡ ሰው ፡ በዚህ ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡
 ነው። ገጥን ፡ ቤት ፡ ጠባቂ ፡ ታሕታይ ፡ ፊት ፡ በሚባለው ፡ ቤት ፡ እንጂ ፡
 በዚህ ፡ ሥፍራ ፡ አይቆሙም። በዚህ ፡ በላዕላይ ፡ ፊት ፡ የሚገቡና ፡ የሚሠሩ
 ጽራግ ፡ ጠባቂ ፡ ገጥን ፡ ደረባ ፡ ናቸው። አዛዦችም ፡ ከመልከኛና ፡ ከመነኩሳት
 ከደጋግ ፡ ከትግራይ ፡ ሰዎች ፡ ጋር ፡ በዚህ ፡ ይሠራሉ። ወደታችኛው ፡ ቤት ፡
 (ታሕታይ ፡ ፊት) ፡ በወረዱ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ነገር ፡ ያዛሉ፤ ነገር ፡ ግን
 ዋናው ፡ ሥልጣናቸው ፡ በላይኛው ፡ ቤት (ላዕላይ ፡ ፊት) ነው።

እነዚህ ፡ አዛዦች ፡ ሁሉ ፡ ትእዛዝ ፡ ለመቀበል ፡ ንጉሡ ፡ ወዳለበት ፡
 ሲገቡ ፡ በፍርሐትና ፡ በመንቀጥቀጥ ፡ በጉልበታቸው ፡ ተንበርከው ፡ መሬ
 ት ፡ ይስማሉ፤ ትእዛዙንም (ቃሉን) ፡ በሰሙ ፡ ቀጥሮ እንደዚህ ፡ ነው።
 ቀላሚ ፡ ኳፍሬ ፡ ሾቀጤ? ፡ የሚባለውን ፡ እንጂ ፡ አዛዦቹም ፡ ጌቶቹም ፡
 ሊቀ ፡ መጣኒም ፡ ገጥን ፡ ማሰሮችም ፡ አቃቂታችም ፡ ገጥን ፡ ሐፀናም ፡ ገጥን ፡
 ቤት ፡ ጣባቅያንም ፡ ልብሳቸው ፡ የተለየ ፡ ነው። እነሱም ፡ በቀኝና ፡ በግራ ፡
 በየሥፍራቸው ፡ ቆመው ፡ ሌትም ፡ ቀንም ፡ ሳያጓድሉ ፡ በታሕታይ ፡ ፊት ፡
 (በታችኛው ፡ ቤት) ፡ ሌሊት ፡ ፋና ፡ ያበራሉ። በላዕላይ ፡ ፊት ፡ (ላይኛው ፡
 ቤት) ፡ ጽራን ፡ ጠባቂና ፡ ገጥንደረቦች ፡ ከሰም ፡ የተሠራ ፡ ጣፍ ፡ ይዘው ፡
 ይቆማሉ። ፋና ፡ (ፓናተ-ፋኖስ) ፡ በታሕታይ ፡ ፊት ፡ እንጂ ፡ በላይኛው ፡ አ
 ይገባም ። ገጥን ፡ ቤት ፡ ጠባቂ ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ይሠራል። እረ
 ፍትም ፡ ከቲንሽ ፡ ጊዜ ፡ በቀር ፡ የለውም ንጉሡ ፡ ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡
 ወደቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሲሄድ ፡ ማንም ፡ አያየውም። ንጉሡ ፡ በሰውር ፡
 ማንም ፡ ሳያውቀው ፡ ከሄደ ፡ በኋላ ፡ በዚያው ፡ ጊዜ ፡ ውልጥ ፡ ብላቴና ፡ ይ
 ወጣና ፡ በድል ፡ ሾተል ፤ በፀር ፡ ሾተል ፤ በድል ፡ ደመና ፡ በፀር ፡ ዋጀት ፤
 በደመና-አምባ ፤ በአዳል ፡ ዋጀት ፤ በድል ፡ መብረቅ ፤ በድል ፡ መስቀል ፡
 ለሚባሉት ፡ ለጨዋ ፡ ክፍሎች ፡ (ልዩ ፡ ልዩ ፡ የጦር ፡ ሹማምንት) ፡ ንጉሡ ፡
 ወደ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አለፉ ፡ ብሎ ፡ ይነግሯቸዋል። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ጥ
 ፋምባ ፡ (አቅርቦት) ፡ ነጋሪት ፡ (ቀንደ ፡ ከበሮ) ፡ እየመቱ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ ክር
 ስቲያን ፡ ይሄዱና ፡ በቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ ደጃፍ ፡ ይቆማሉ፤ ወደ ፡ ውስጥ ፡
 መግባት ፡ አይችሉም። የቢዛን ፡ መነኮሳት ፡ ሰይፍና ፡ ገለብ ፡ (አፎት) ፡ ይዘ
 ው ፡ (አዳል ፡ መብረቅ ፡ ቀስትና ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ የንጉሡን ፡ ቤት ፡ ይጠብ
 ቃሉ። የቀጥርባኑ ፡ ሥርዓት ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ ለጨዋዎች ፡ እስኪጠግቡ፤
 ድረስ ፡ ሕብስትና ፡ መጠጥ ፡ ይሰጧቸዋል።

ንጉሡ ፡ ከቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ለርሱ ፡ በተለየው ፡ መንገድ ፡ (ከርቆሽ ፡ በር) እንደዚያው ፡ ከዓቃቤ ፡ ሰዓቱና ፡ ከውስጥ ፡ ብላቴኖች ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ ሳያየውና ፡ ሳያውቀው ፡ ወጥቶ ፡ ወደ ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ይመለሳል። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ብላቴኖም ፡ ከቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ውስጥ ፡ ብቅ ፡ ይልና ፡ ለነዚያ ፡ ጨዋ ፡ ለሚበሉት ፡ ለልዩ ፡ ልዩ ፡ ወታደሮችና ፡ አለቆች ፡ ንጉሡ ፡ ከቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ወጥቶ ፡ ወደ ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ መግባቱን ፡ ለማስረዳት ፡ በእጁ ፡ እየጠቀሰ ፡ ያመለክታቸዋል። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ጥሩምባ ፡ እየተነፋ ፡ ነጋሪቱ ፡ እየተገባመ ፡ ግማሹ ፡ ሆ ፡ እያለ ፡ ግማሹ ፡ እንዳገሩ ፡ እና እንደየቋንቋው ፡ እየዘፈነ ፡ ታላቅ ፡ ጨካኝነትና ፡ ድምፅ ፡ ግርማው ፡ የሚያስፈራ ፡ የዘፈን ፡ የደስታ ፡ ሁከታ ፡ ይደረጋል። ከዚያ ፡ ሁሉም ፡ ወደየሥፍራው በሰላም ፡ እንዲሄድ ፡ ከየአለቃው ፡ ትእዛዝ ፡ ይቀበላል።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በምድረግቢው አጥር ፡ ውስጥ ፡ ናዝሬት ፡ የሚባለው ትልቁ ፡ ድንኳን ፡ ይተከላል። በርሱም ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ በየ፴ ፡ ከዚህም ፡ የሚበዛ ፡ ድንኳን ፡ (ትርኽማ?) ፡ ይተከላል። በዚያም ፡ ውስጥ ፡ ከመላው ኢትዮጵያ ፡ ስለ ፡ ግብርና ፡ ስለመታያ ፡ የመጣው ፡ ገንዘብ ፡ ማለፊያ ፡ ማለፊያው ፡ የሚጠቅመው ፡ እየተመረጠ ፡ እየገባ ፡ ይቀመጣል፤ የተረፈው ፡ ቤተ ፡ መንግሥትና ፡ በረከት ፡ ቤት ፡ ወደሚባለው ፡ ክፍል ፡ እየሄደ ፡ ይቀመጣል። ከዚያ ፡ ለሽልማትም ፡ ለሌላም ፡ ጉዳይ ፡ የሚሆነው ፡ ዕቃና ፡ መሣሪያ ፡ ልብስ ፡ ከናዝሬት ፡ ቤት ፡ ወደ ፡ መንግሥት ፡ ቤትና ፡ ወደ ፡ በረከት ፡ ቤት ፡ በትእዛዝ ፡ እየሄደ ፡ ለሽልማት ፡ የሚሆነውንና ፡ ለቤተ ፡ መንግሥት ፡ የሚያስፈልገውን ፡ አዋቂዎቹ ፡ እየሰፉ ፡ ጌጥ ፡ እየጨመሩ ፡ ያዘጋጁሉ። ለማዕድ ፡ (ገበታ) ፡ የሚሆነው ፡ ሁሉ ፡ ከግብር ፡ ቤትና ፡ ከግራ ፡ በዓልተሐት ፡ ዘንድ ፡ ይመጣል። በተረፈ ፡ ቀኝ ፡ በዓልተሐት ፡ በዓልተሐት ፡ እና ፡ የገላግል ፡ ገዜት ፡ ወሰርበት ፡ ቤት ፡ ቀይስ ፡ ሐዘ ፡ ሊቀደብተራ ፡ ጽራግ ፡ ማሰፊ ፡ ሊቀ ፡ መጫኒ ፡ ሊቀ ፡ ቃቂታች ፡ አልጅሆ ፡ በዓልዳም ፡ ማርያም ፡ ወልታ ፡ ሐዘም ፡ የሚሰጡት ፡ በናዝሬት ፡ ቤት ፡ በግራና ፡ በቀኝ ይገባና ፡ ከዚያ ፡ እየወጣ ፡ ለደብተራ ፡ (ካህናት) ፡ ለጨዋ ፡ (ለወታደር) ፡ ንጉሡ ፡ ላዘዘለት ፡ ሁሉ ፡ ከመብሉም ፡ ከጠላውም ፡ ከጠጁም ፡ ጸላ ፡ ሚስት ፡ ይደዳት ፡ ሻናሜ ፡ ሞገርያ ፡ ከሚባለው ፡ ከመጠጥና ፡ ከመብል ፡ ዓይነት ፡ ይሰጣል። የነበረው ፡ (ለካህንና ፡ ለወታደር) ፡ ሲሰጥ ፡ አዲስ ፡ የመጣው ፡ ወደ ፡ ናዝሬት ፡ ቤት ፡ ይገባል።

በደበና፡ (ድንኳን፡) ላይኛው፡ መንገድ፡ ከንጉሡ፡ ቤት፡ በጋራች፡ አጥሩ፡ ውስጥ፡ ለፈረሶች፡ ሰቀላ፡ ቤት፡ ተሠርቶ፡ ሰው፡ እንዳያያቸው፡ በዚያ፡ ያቆሟቸዋል።

ከነርሱም፡ መካከል፡ ኮርቻ፡ ተጭነው፡ ልጓም፡ እንደተለገሙ፡ ተዘጋጅተው፡ የሚቆሙ፡ አሉባቸው (ለድንገተኛ፡ ለሚያፋጥን፡ ትእዛዝ)። ገናንበር፡ ከጠለቀች፡ ገናምሮ፡ እስኪነጋ፡ ድረስ፡ ካህናት (ቀሳውስት?) የንጉሡን፡ ቤት፡ ዙሪያ፡ እየዞሩ፡ ማየ፡ ጸሎት (ጠበል) ይረጫሉ። ከካህናቱ፡ ውስጥ፡ ወንጌል፡ የዳዊት፡ መዝሙር፤ ከህደተ፡ ሰይጣን፤ እግዚአብሔር፡ ነግሠን፤ ለመድገም፡ ችሎትና፡ ሥርዓት፡ ያላቸውን፡ መርጠው፡ ከአምሐራ፡ ከአንጎት፡ ያመጧቸዋል። በፍርድ፡ በጽድቁ፡ በሃይማኖቱ፡ የቀኑ፡ ሰዎች በንጉሡ፡ ላይ፡ ሥራይ፡ ለማድረግ፡ የሚያስቡ፡ ሰዎች፡ ስለአሉ፡ ካህናቱ የጸሎቱን፡ ወሀ፡ ከመርጨት፡ ቀንም፡ ሌሊትም፡ አያርፉም፡ ነበር። ንጉሡ ራሱ፡ በመንገድም፡ ሲሔድ፡ በቤትም፡ ሳለ፡ ሥራይ፡ እንደጣሉበት፡ በቃሉም፡ ተናግሯል፡ በመጽሐፉም፡ ጽፎታል።

ንጉሡ፡ ለጉዞ፡ ከደበና፡ ቤቱ (ከቤተ፡ መንግሥቱ) ሲወጣ፡ ትልቅ፡ ግርግርታ፡ ይሆናል፡ ሰው፡ ሁሉ፡ ከፊቱ፡ እየፈራ፡ ይሸሻል። ታላላቅ፡ ድባብ፡ የሚይዙለት፡ ፫፡ ሰዎችና፡ ጭራ፡ የሚይዙ፡ ብቻ፡ ይጠጉታል። ሽማ (ሰንደቅ፡ ዓላማ?) ተሸካሚዎችም፡ በሩቁ፡ በርሱ፡ ዙሪያ፡ እያጀቡ፡ ይጓዛሉ፤ በጉዞ፡ ቀን፡ በፈረስ፡ እንጂ፡ በበቅሎ፡ አይቀመጥም። ምስርቃና (ባለጥሩም ባ) ድብ፡ አንበሳ፡ (ባለነጋሪት) ከፊትና፡ ከኋላ፡ በሩቅ፡ ሆነው፡ እየነፉና፡ እየመቱ፡ ንጉሡ፡ ሲጓዝም፡ ወደ፡ ቤቱ፡ ተመልሶ፡ ሲገባም፡ ይከተላሉ ብሎ፡ ዜና፡ መዋዕሉ፡ የዚህን፡ ጉዳይ፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ ይጨርሳል።

ምንም፡ እንኳን፡ የቤተ፡ መንግሥቱ፡ ሥራ፡ የየክፍሉስም፡ የሹማምንቶቹ፡ የማዕርግና፡ የክፍል፡ ስማቸው፡ በትክክልና፡ በግልጽ፡ የማይገባ፡ ቢሆን፡ ይህ፡ ያፂ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ሌሎቹ፡ ሁሉ፡ አብዛኛ፡ ጊዜ፡ ጦርነትን፡ ብቻ፡ ከሚተርኩት፡ እርሱ፡ ፩፡ አንድ፡ ሥርዓትና፡ ደንብ፡ የብዙ፡ ክፍሎችና፡ የሹማምንት፡ ስም፡ እየጨመረ፡ መጸፋ፡ ቁም፡ ነገር፡ ያለው፡ ነው። የቤተ፡ መንግሥቱ፡ የቤተ፡ ክህነቱ፡ የሹማምንቱ፡ ስማቸው፡ ሥርዓትና፡ ደንባቸው፡ ከዛሬው፡ ጋር፡ የሚጋጠምም የሚለያይም፡ አለ። ዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ የነበሩበት፡ ጊዜ፡ አሁን፡ ካለን

በት፡፩፻፪፡ ዓመት፡ ያህል፡ ርቆ፡ ሲገኝ፡ በ፩፻፪፡ ዓመት፡ ውስጥ፡ ቋንቋም
 እንደ፡ ሥርዓትና፡ እንደ፡ ደንብ፡ እየተለዋወጠ፡ ይሔዳል። አማርኛ፡ በ
 ዚያን፡ ሰዓት፡ ሠልጥኖ፡ የሕዝብ፡ ቋንቋ፤ ግዕዝ፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ብቻ፡
 መሆኑን፡ ለማረጋገጥ፡ የምንችልበት፡ መንገድ፡ ዝግ፡ ነው። በጽሑፉ፡
 ላይ፡ የሚገኘው፡ ንግግሩ፡ በግዕዝ፡ ሆኖ፡ የነገሩ፡ የዕቃው፡ የሥርዓቱ፡
 የደንቡ፡ የሹመቱ፡ ስም፡ ሁሉ፡ ከግዕዝ፡ ቃል፡ ጋር፡ የተያያዘ፡ ስለሆነ፡
 በጽሑፉ፡ ላይ፡ የአማርኛ፡ ቋንቋ፡ ምልክት፡ የሚገኘው፡ በልክ፡ ነው።
 ብዙ፡ ሰዎች፡ አማርኛ፡ ከዛጉዬ፡ መንግሥት፡ ወዲህ፡ ተገናኝተዋል፡ የሚሉ
 አሉ። ብዙዎች፡ ከግዕዝ፡ ተወለደ፡ የሚሉ፡ አንዳንዶች፡ ከግዕዝ፡ ጋር፡ ጓ
 ደኛ፡ ሆኖ፡ አብሮ፡ ተፈጥሮ፡ ቋንቋ፡ አድርጎ፡ የያዘው፡ ነገድ፡ አለው፡ የሚሉ
 አሉ። ምናልባት፡ በዚህ፡ ዘመን፡ ከግዕዝና፡ ከዛሬው፡ አማርኛ፡ ተከልሶ
 የሚናገሩበት፡ አንድ፡ ዓይነት፡ ቋንቋ፡ ይኖራል። ነገር፡ ግን፡ በዚህ፡ ቋንቋ
 የተጻፈ፡ ጽሑፍ፡ በፍጹም፡ አላየሁምና፡ ዓይነቱን፡ በትክክል፡ ለማመል
 ከት፡ አልችልም። ምልክት፡ የሚሰጠን፡ ለነዓሪ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ለነዓሪ፡
 ይስሐቅ፡ ለኝሁ፡ ላሄ፡ ዘርዓ፡ ያቆብም፡ የተገጠመው፡ ግጥም፡ ብቻ፡ ነው።

የሆነ፡ ሆኖ፡ በዚህም ዕራፍ፡ ከመገናኛ መሪያው ላይ፡ ጀጉል፤ በፀርዋጀት፤
 ደበና፤ ቤተ፡ አንበሳ፤ ቤተ፡ ዱለት፤ በዓለ፡ ግምጃ፡ ደበና፤ አቄት፡ ደመና፤
 ላዕላይ፤ ፊት፤ ታሕታይ፤ ፊት፤ የሚለው፤ በዛሬ፤ አነጋገራችን፡ ቤተ፡ መንግሥት፤
 አዳራሽ፤ አልፍኝ፤ ራስጌ፡ ቤት፤ ዕንግዳ፡ መቀበያ፡ ግብር፡ ቤት፤ ግምጃ፡
 ቤት፤ ማድ፡ ቤት፤ እንደሚባለው፡ ነው። በፀር፡ ዋጀት፤ በድል፡ ደ
 መና፡ በድል፡ ሾተል፤ በፀር፡ ሾተል፤ ድብ፡ ምልዓት፤ ዣን፡ ምልዓት፤
 በድል፤ መብረቅ፤ የሚባሉት፤ መድፈኛ፡ ጠበንጃ፡ ያኸ፡ ሰይፈ፡ ዣግሬ
 መሐል፡ ሰፋሪ፤ ወርዋሪ፡ እንደሚባሉት፡ ዓይነት፡ በዚያን፡ ዘመን፡ ያሉ
 ልዩ፡ ልዩ፡ የንጉሡ፡ የጦር፡ ሠራዊት፡ አለቆች፡ ናቸው። በነጋገሩ፡ ፩፡
 አንድ፡ ጊዜ፡ የሹም፤ ስም፡ ፩፡ አንድ፡ ጊዜ፡ የጦር፤ ክፍል፤ ስም፡ ይመስላል።
 በፀርዋጀት፡ ፩፡ ጊዜ፡ የቤት፡ ስም፡ ፩፡ ጊዜ፡ የጦር፡ ክፍል፡ ወይም፡
 የጦር፡ አለቃ፡ መስሎ፡ ይታያል። በዚያን፡ ጊዜ፡ አለቃውን፤ ጭፍራውን፤
 የተመደበበትን፡ ሥፍራ፡ አንዳንድ፡ ጊዜ፡ በንድ፡ ስም፡ ይጠሩታል። ይኸ
 ም፡ አዳል፡ መጣ፡ ሲሉ፡ ሰዎቹን፡ ወይም፡ ሹሙን፡ ወደአዳል፡ አገር፡ ሄደ፡
 ሲሉ፡ አገሩን፡ እንደሚያመለክተው፡ ዓይነት፡ ነው።

በተረፈ፡ በውስጡ፡ የሚጠራቸውን፡ ሹማምንት፡ የዓቃቤ፡ ሰዓቱ
 ን፤ የቀይሽ፡ ሐፂውን፡ የሊቀ፡ ደብተራውን፡ የሊቀ፡ መጫኒ(መጣኒ)፡

መጽሀፍ(ን)ተግባር፡ባለፈው፡ ምዕራፍ፡ የገለጸነው፡ያመለክታል ። በዚህ ላይ፡ የምንመለከተው፡ ባሄ፡ ላሊበላ፡ ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ጊዜ፡ የንጉሡን ባለቤት፡ በዓልተ፡ ቢሐት፡ ይል፡ የነበረው፡ አሁን፡ የዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ በዓል፡ፊሐት፡ ሲለው፡ ይገኛል። ሌላ፡ ደግሞ፡ ባል፡ፊሐት፡ የሚል፡ ይገኛል፤ ምናልባት፡ የፊተኛው፡ የግዕዝኛውን፡ ቃል የጠበቀ፡ ያሁኑ፡ ወደዘመኑ፡ አግርኛ፡ የተጠጋ፡ ይሆናል። በየዘመኑ፡ የቦታም፡ የማዕርግም፡ ስም፡ በመጠኑ፡ ይለዋወጣል። በኋላ፡ ባሕር፡ ነጋሽ የተባለው፡ ቀድሞ፡ መልአክ፡ ወይም፡ መላኬ፡ ባሕር፡ ይባል፤ እንደነበረ፡ ተመልክተናል። ከዚህም፡ የበለጠ፡ የአንዱን፡ ባለሥልጣን፡ (ዳኛ)ስም፡ ሊቀ፡ መጽአኒ፡ ሊቀ፡ መጣኒ፡ ሊቀ፡ መጫኒ፡ ሊቀ፡ መጣን፡ እያለ፡ መጽሐፍ ሁሉ፡ ግማሹ፡ ወደ፡ ግዕዝ፡ ግማሹ፡ ወደአማርኛ፡ እየሰበ፡ ይጠራዋል።

ጀኛ፡ በዚህ፡ ምዕራፍ፡ ላይ፡ የምንረዳው፡ ቀኝ፡ በዓል፡ፊሐት፡ ግራ በዓል፡ፊሐት፡ ከሚባሉት፡ ከሁለቱ፡ ከንጉሡ፡ ባለቤቶች፡ ውስጥ፡ ለግብር፡ ለመብልና፡ ለመጠጥ፡ የሚሆነውን፡ በሥልጣኗ፡ የምታዘጋጅ፡ የግራዋ፡ ባለቤት፡ ግራ፡ ባል፡ፊሐት፡ የምትባለዋ፡ ናት። ጽሑፉ፡ ‘ወውእቱ፡ ማዕደ፡ ኅብስት፡ ወሚስ፡ ይበውእ፡ እምነ፡ ቤተ፡ ፈጠጋር፡ ወእምቤተ፡ ግራ፡ በዓል፡ፊሐት’ ይላል። ነገር፡ ግን፡ ሁሉም፡ ነገር፡ በንጉሡ ሥልጣን፡ በየጊዜው፡ የሚለዋወጥ፡ ስለሆነ፡ አንዱ፡ ንጉሥ፡ ያቆመውን ተከታዩ፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ ስለሚያፈርሰው፡ ይኸንንም፡ የጸና፡ ደንብ፡ አድርገን፡ ልንመለከተው፡ አንችልም።

ምዕራፍ፡ ፴፬ ።

የጨዋ፡ ድልድልና፡ በአክሱም፡ ጽዮን፡ የተደረገ፡ ሥርዓተ፡ ንግሥ ።

ጨዋ፡ በታወቀው፡ የአማርኛ፡ ንግግር፡ በሥርዓት፡ ያደገ(ከብልግና፡ የራቀ)ማለት፡ ነው። እስከ፡ ቅርብ፡ ጊዜ፡ ድረስም፡ ወደፊት፡ ሹመትና፡ ደረጃ፡ ከንጉሡ፡ ነገሥቱ፡ ለማግኘት፡ አስቀድመው፡ ባሽከርነት፡ ለማገልገል የሚገቡት፡ የመኳንንትና፡ የሹማምንት፡ ልጆች፡ ሁሉ፡ ጨዋ፡ እየተባሉ አለቃ፡ እየተደረገላቸው፡ በቤተ፡ መንግሥት፡ በልዩ፡ ልዩ፡ ክፍል፡ ያገለግሉ፡ ነበር። በዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ጊዜ፡ (ምናልባትም፡ ከዚያ፡ በፊት) ከዚህ፡ የበለጠ፡ በሹመትም፡ በብዛትም፡ የሚኖሩ፡ ይመስላል። እነርሱም በያሉበት፡ ተከፋፍለው፡ የሚኖሩ፡ የወታደር፡ ክፍሎች፡ ናቸው። ዜና፡

መዋዕላቸው : ወደ : አክሱም : ከመሔዳቸው : በፊት : ዓፄ : ዘርዓ : ያዕ
ቆብ : ጨዋ : የሚባሉትን : በያገሩ : እንደደለደሉና : እንደላኩ : እንደ
ዚህ : ሲል : ይገልጻል ።

«የቀድሞዎቹ : ጨዋ : ገጥን : ጸገና : የሚባሉት : ከዓመጹበት : (ተ
ዝነሩ)ወዲህ : አርቋይ : በጹር : ዋጀት፤ በድል : ጸገና፤ በአዳል : አምባ፤ በ
ድል : ድብ፤ በድል : ነድ፤ በአዳል : መብረቅ፤ ደረቆ : በፀር : ዋጀት፤ ገጥን
ገደብ : ሌሎችም : ስማቸው : ያልታወቀውን : በደዋሮ : አገር : ደልድለ
ው : ላኩ ።

የቀድሞዎቹ : ጥፋት : አጥፍተው : ወቀሰና : ቁጣ : እየፈሩ : ወደአ
ዳል : ይሸሹ : ነበር ። ስለዚህ : (ንጉሡ?)እንደዚህ : ብለው : ላኩባቸው ።
«የሰጠናችሁ : አዝማች : እየገረፈ : ቢያሰለጥናችሁ : እየተቆጣችሁ : ወደ
እስላም : አገር : ሔዳችሁ : በኛና : በአዝማች : ላይ : ትመኩበት : ነበር ። አሁን
ግን : በናንተ : ላይ : ሌሎች : አዲሶች : ጨዋ : እግዚአብሔር : እንዳዘዘን፤
ልክንላችኋል ። የቀድሞውን : ክፉታችሁን : ትታችሁ : በሥርዓትና : በሕ
ግ : ኑሩ ። እምቢ : ያላችሁ : እንደሆነ : በናንተ : ላይ : እንደአሰብኩው :
ቅጣት : እንፈርድባችኋለን ። ከደዋሮም : ሌላ : በሐድያ፤ በባሊ : በቤገም
ድር፤ በጉጉም፤ በፈጠጋር፤ በይፋት፤ በግድም፤ በበኝ፤ በአንጎት፤ በቅዳ፤ በ
ትግሬ : በሕር : አምባ፤ በሳራዋ(ሠራዬ?)፤ በፀር : ዋጀት : በእነዚህ : ሁሉአገ
ሮች : ለያንዳንዳቸው : በያገራቸው : ክፍልና : ስም : እየሰጡ : ጨዋን
ደልድለው : ላኳቸው ።

ከሁሉ : የበለጠ : ባሕር : ነጋሽን : ከሁሉም : ሹማምንት : ከፍ : ያለ
ሹመትና : ማዕርግ : ሰጥተው : በጣም : አሳደጉት ። በውስጡ : የሸፈነ ሹ
ም(ሥዩመ : ሲሬ) : የሠራዬን : ሹም : (ሥዩመ : ሰራዌ) : ሁለቱን : የሐማ
ሴን : ከንቲቦች፤ የቡርንም : ሹም : (ሥዩመ : ቡር?) በበላይ : እንዲገዛቸው
ሥልጣን : ሰጡት። ንጉሡ : ዘርዓ : ያዕቆብም : በሙሉ : ኢትዮጵያ : ሥር
ዓትን : እያሳመሩ : አደሱት ። ይኸውም : አዲስ : ሥርዓት : ብርሃን : ሆኖ :
በጨለማው : ላይ : አበራ : ከዚህ : በኋላ : ንጉሣችን : ዘርዓ :
ያዕቆብ : እንደአባቶቻቸው : ነገሥታት : የንግሥን : ሕግና : ሥርዓትን፤
ለመፈጸም : ወደአክሱም : በወረዱ : ጊዜ : የአገሩ : ሕዝብና : ካህናት : በ
ታላቅ : ደስታ : ተቀበልዋቸው ። የትግሬ : ሹማምንቱና : ጨዋው : (ወታ
ደሩ) በፈረስ : ሆነው : ጋሻና : ጦራቸውን : ይዘው : ሴቱ : ሁሉ : እንደቀ
ድሞ : ልማዳቸው : ዘፈን : እየዘፈኑ : ወደበሩ : በደረሱ : ጊዜም : የትግሬ

መከላከልንና፡ የአክሱም፡ ንብረ፡ ዕድ፡ (ነብር፡ እድ፡) ግራና፡ ቀኝ፡ ሆነው
የወይራ፡ ዝንጣፊ፡ እንደሕጋቸው፡ ይዘው፡ ተቀበልዋቸው። ስለዚህ፡ ት
ግሬ፡ መከላከልንና፡ ዓቃቤ፡ ጽንጽንያ፡ ይባላል። ንጉሡ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ወ
ደ፡ አክሱም፡ ቅጽር፡ በገቡ፡ ጊዜ፡ እየረገጡ፡ እንዲያልፉበት፡ በተዘረጋ
ው፡ ሥጋጃ፡ ላይ፡ (ላዕለ፡ ብሳጥ፡ ወማከ፡ ?) ያመጡትን፡ ብዙ፡ መርቅ፡
በተነት። የበተነት፡ ወርቅ፡ ፻፡ (መቶ) ወቂት፡ (ጓልቅ) ይሆናል። ከዚያ፡ የ
ተረፈው፡ ፻፡ ወይም፡ ፴፡ ይሁን፡ አይታወቅም። ንጉሡ፡ ይኸን፡ ሁሉ፡
ማድረጋቸውና፡ እንደቀድሞ፡ አባቶቻቸው፡ ገጸ፡ በረከት፡ መስጠታቸው
ስለ፡ ጽዮን፡ ክብር፡ ሲሉ፡ ነው። ከዚህ፡ በኋላ፡ የአመቤታችን፡ የማርያም
ዕረፍቷ፡ በዋለበት፡ በጥር፡ ሸ፩፡ ቀን፡ እድንጋዩ፡ ዙፋን፡ ላይ፡ ተቀምጦ
ው፡ ሥርዓት፡ ንግሡን፡ ፈጸመ። የዚህም፡ የደንጊያው፡ ዙፋንና፡ የሥርዓት
ንግሥ፡ ሥፍራ፡ ቅጥር፡ ተበጅቶለት፡ ለብቻው፡ ይኖራል። ከዚያ፡ ደግ
ሞ፡ ንጉሡ፡ በላዩ፡ ላይ፡ ሆነው፡ የሚባረኩበት፡ ደንጊያ፡ (ዙፋን?) ለብ
ቻው፡ አለ። በተረፈ፡ በግራና፡ በቀኝ፡ ፲፪ቱ፡ ዳኞች፡ (በዓለ፡ ሕግ፡) የ
ሚቀመጡበት፡ የደንጊያ፡ ወንበር፡ ይገኛል፡ የጳጳሱም፡ መቀመጫ፡ በዚ
ሁ፡ ስፍራ፡ ነው። ንጉሡ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ በዚያው፡ ሳሉ፡ የቤተ፡ ክርስ
ቲያን፡ ሥርዓት፡ አቋቋመ። ቀድሞ፡ ያልነበረውን፡ የሳታት፡ ጸሎት፡ በ
የጊዜው፡ እንዲያደርጉ፡ አዘዙ። ብዙ፡ መነከሳትንም፡ ሰብስበው፡ ማኅበር፡ (ገ
ዳምን፡) አበጁ። በዚህም፡ ላይ፡ ሊቀ፡ አክሱም፡ የሚል፡ ሥያሜ፡ ጨ
ምረው፡ ሹም፡ ሾሙ። ለዚህም፡ ማኅበር፡ (ገዳም?) በናዕጼር፡ ምድር፡
የሚገኝ፡ መሬት፡ ሰጡ። ይኸን፡ ሁሉ፡ ማድረጋቸው፡ ስለ፡ እመቤታችን
ስለ፡ ግርያም፡ ፍቅርና፡ ለልጃቸው፡ ለልጅ፡ ልጃቸው፡ መታሰቢያ፡
እንዲሆን፡ ብለው፡ ነው። መምህራንንም፡ እያስመጡ፡ በዚሁ፡ እየተከሉ
አስቀመጧቸው። ለቤተ፡ ክርስቲያኑም፡ ብዙ፡ ልብስና፡ የወርቅ፡ ሰን(ኩስ
ኩስት) ሰጡ። እንደዚህ፡ አድርገው፡ አርገውን፡ ሥርዓት፡ ሁሉ፡ አድሰው
በደስታ፡ አክሱምን፡ ከሞሏት፡ በኋላ፡ በሰላም፡ ተመለሱ። በሚመለሱበት
ጊዜ፡ አምሐራ፡ አገር፡ በተለይ፡ ፀሐያ፡ እሚባለው፡ ምድር፡ ሲደርሱ፡
አንድ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ያማረ፡ ለደብር፡ የሚመች፡ ሥፍራ፡ አገኙና፡ ደስ፡
አላቸው። በዚህም፡ ሥፍራ፡ በምሥራቅ፡ በኩል፡ አባታቸው፡ ዳዊት፡
ቤተ፡ መቅደስ፡ (ቤተ፡ ክርስቲያን) ለማሠራት፡ አስቦ፡ ያስገጥመረውን፡ ት
ንሽ፡ ግንብ፡ አዩ። ዳዊት፡ (የጄኤል፡ ንጉሥ) የእግዚአብሔርን፡ ቤተ፡ መ
ቅደስ፡ በዘመኑ፡ ለመሥራት፡ አስቦ፡ ሳይሆንለት፡ ቀርቶ፡ ልጁ፡ ሰሎሞን
በኋላ፡ ምኞቱን፡ እንደፈጸመ፡ አሁንም፡ ለአባታቸው፡ ሳይቻል፡ የቀረውን

ንጉሠ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ በዚሁ፡ ደብር፡ (ተራራ) በምዕራብ፡ በኩል፡ ለማ
 ሠራት፡ በቶሎ፡ ደህውም፡ ጌታውም፡ ሹማምንቱ፡ ሁሉ፡ ደንጊያ፡ እንዲ
 ያግዙ፡ አዘዙና፡ ሥራው፡ በቶሎ፡ ተዠምሮ፡ በቶሎ፡ አለቀ። አምረው፡
 የተሠሩትን፡ ሁለት፡ አብያተ፡ ክርስቲያናትም፡ አንዱን፡ መካነ፡ ጎል፤ አን
 ደኛውን፡ ደብረ፡ ነጐድጓድ፡ ብለው፡ ሰየሙት። ብዙ፡ ካህናትና፡ ደብተ
 ሬም፡ ተተክሉ፤ ርስትም፡ ተሰጣቸው። ለደብረ፡ ሊባኖስ፡ መነኮሳትም፡ እ
 ንደዚሁ፡ ርስት፡ ጨምረው፡ በማኅበር (ገዳም፡) እንዲሠሩ፡ አስማሩዋቸው።
 የቤተ፡ ክርስቲያኑን፡ ሥራና፡ የካህናቱን፡ ድልድል፡ ሥርዓቱን፡ ሁሉ፡
 አከናውነው፡ የእመቤታችን፡ መታሰቢያ፡ እንዲከበር፡ አልባሳትም፡ ሰጥ
 ተው፡ ሥራውን፡ ከፈጸሙ፡ በኋላ፡ ከዚያ፡ ተነሥተው፡ ሲጓዙ፡ መዠመ
 ሬያ፡ ወደነገሡበት፡ አገር፡ ወደ፡ ምድረ፡ ደጎ፡ ደረሱ። በዚያም፡ የእመ
 ቤታችንን፡ ቤተ፡ መቅደስ፡ አሠሩና፡ ከሌላው፡ አገር፡ አብያተ፡ ክርስቲ
 ያናት፡ ሥራው፡ ደስ፡ ስላላቸው፡ መካነ፡ ማርያም፡ ብለው፡ ሠየሙትና፡
 ብዙ፡ ጉልት፡ ሰጥተው፡ በውስጡ፡ እግዚአብሔርን፡ እያመሰገኑ፡ የሚያ
 ገለግሉትን፡ ካህናት፡ ተክሉ። ይህቺንም፡ የመካነ፡ ማርያምን፡ ቤተ፡ ክር
 ስቲያን፡ ፍሬ፡ ማርያም፡ (ዠን፡ ኃይላ) ለምትባለው፡ ለግራ፡ ባልቲሐት፡
 (የግራ፡ ሚስቱ፡) መታሰቢያም፡ መቀበሪያም፡ እንዲሆናት፡ ሰጧት።
 ግራ፡ ባልቲሐት፡ ፍሬ፡ ማርያምም፡ የብርሃን፡ ዘመዳ፤ የመድኅን፡ ዘመዳ፤
 የፀበለ፡ ማርያም፤ የድል፡ ድባባ፡ እናት፡ ነች። እንዳሰበውም፡ ፍሬ፡
 ማርያም፡ በኋላ፡ በዚሁ፡ ሥፍራ፡ ተቀበረች።

በነገሡ፡ በጌኛው፡ ዓመት፡ ከአምሐራ፡ ተመልሰው፡ ተጉለት፡ በተ
 ለይ፡ እጉባ፡ እሚባለው፡ ሥፍራ፡ ደርሰው፡ የጥምቀትን፡ ሕግ፡ ሠርተው
 ይህንኑ፡ ሥፍራ፡ ስለ፡ ወደዱት፡ በዚሁ፡ ሥፍራ፡ ተቀመጡ። በዚህም
 ሳሉ፡ በምስር፡ (ግብፅ) አገር፡ እመቤታችን፡ በገሀድ፡ እየታየች፡ ብዙ
 ሰው፡ ስላሳመነች፡ እስላሞቹ፡ የደብረ፡ ምጥማቅን፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ አ
 ቃጥለው፡ አፈረሱት፡ የሚል፡ ወሬ፡ ከሊቀ፡ ጳጳሳቱ፡ ከአባ፡ ዮሐንስ፡
 ዘንድ፡ መጣ። ይኸንንም፡ ንጉሡ፡ ሲሰሙ፡ ከሠራዊታቸውም፡ ከኢ
 የሩሳሌም፡ አስቀድሞ፡ ከመጡት፡ ነጋድያን፡ ጋር፡ በጣም፡ አዝነው፡ አ
 ለቀሱ። ከዚህ፡ በኋላ፡ የራሳቸውንም፡ ልብ፡ ከርሳቸው፡ ጋር፡ ያዘኑትን
 ም፡ ሁሉ፡ የሚያጽናኑበትን፡ ሲያስቡ፡ ቆዩና፡ ቀጥሎ፡ እንደዚህ፡ አሉ።
 «የክርስቲያን፡ ሕዝብ፡ ሆይ፡ በምስር፡ (በግብፅ)፡ ደብረ፡ ምጥማቅን፡ አ
 ፈረሷት፡ ብላችሁ፡ አትዘኑ፡ አታልቅሱ፡ እኛ፡ እዚህ፡ የቅድስት፡ ድንግ
 ል፡ ማርያምን፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ሠርተን፡ ስሙንም፡ ደብረ፡ ምጥማቅ፡
 ብለን፡ እንሠይመዋለን።»

ይኸን ፡ ካሉ ፡ በኋላ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥራ ፡ እንዲገመፈፈ ፡ አዘ
ዘ ፡ ሥራውም ፡ ባለቀ ፡ ጊዜ ፡ ከተጉለት ፡ ጉልት ፡ ሰጥተው ፡ ካህናቱንም ፡
ደልደለው ፡ ሥርዓቱን ፡ ሁሉ ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ እንደዚያው ፡ እንደተና
ገሩትና ፡ ልባቸው ፡ እንደተመኘው ፡ ስሙን ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ብለው
ሠየሙት ። »

ያዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡
ወደ ፡ አክሱም ፡ ከመሄዳቸው ፡ በፊት ፡ እንደነገሡ ፡ መገመፈያ ፡ ሲሉ ፡ ጣ
ሦትና ፡ ስለ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አምልኮ ፡ አዋጅ ፡ ማወጃቸው ፡ ቅጣት ፡ መፈጸ
ማቸው ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ማድረጋቸው ፡ ማሂከን ፡ ማስወጋታቸው ፡ የደብረ ፡
ብርሃንን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ማሠራታቸው ፡ ተጽፏል። እንደዚህ ፡ መዋዕ
ሉ ፡ ወደአክሱም ፡ ሄደው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ የፈጸሙት ፡ ይኸን ፡
ሁሉ ፡ ከአደረጉ ፡ በኋላ ፡ መሆኑ ፡ ነው ። ጸሐፊው ፡ ጆ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የ
ፊቱን ፡ ወደኋላ ፡ የኋለኛውን ፡ ወደፊት ፡ እያደረገ ፡ መደዳውን ፡ በመጻፍ ፡
በሙሉ ፡ የተጠነቀቀ ፡ አይመስልም ። ስለዚህም ፡ ጆ ፡ አንድ ፡ ታሪክ ፡ ጸ
ሐፊዎች ፡ ዓዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ ከቀረ
ው ፡ ሁሉ ፡ በፊት ፡ የአክሱምን ፡ ጉዞና ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ ያስቀድማ
ሉ ። የገናን ፡ ባቲስት ፡ ኩልበ ፡ መጽሐፍም ፡ የሚገኘው ፡ በሥርዓተ ፡
ንግሡ ፡ ነው። ይኸውም ፡ ጆ ፡ ንጉሥ ፡ ከሁሉ ፡ አስቀድሞ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግ
ሡን ፡ የመፈጸሙን ፡ የተለመደውን ፡ ጎዳና ፡ በመከተል ፡ ነው። ይሁን ፡ እ
ንጂ ፡ ዓዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ ከመሄዳቸው ፡ በፊት ፡ ምናል
ባት ፡ መንግሥትን ፡ በያዙበት ፡ ዘመን ፡ በምድረ ፡ ደጎ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ
ማድረጋቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ይጠቅማል ።

ነገር ፡ ግን ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ከአክሱሙ ፡ ሥርዓተ ንግሣቸው ፡ በፊ
ት ፡ ሌሎችን ፡ ሥራዎች ፡ በማስቀደሙ ፡ የተሳሳተ ፡ አይመስልም ። ምክን
ያቱም ፡ ዓዒ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከወንድማቸው ፡ ልጅ ፡ ከዓምደ ፡ ኢየሱስ ፡
መንግሥትን ፡ እንደተቀበሉ ፡ ወደአክሱም ፡ ለመሄድ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳ
ደሩ ፡ ጉዳይ ፡ የፈቀደላቸው ፡ አይመስልም ። መንግሥትን ፡ እንደተቀበሉ
ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ ለማክበር ፡ ሲሉ ፡ በቶሎ ፡ በዚያው ፡ ዓመት ፡ ወ
ደ ፡ አክሱም ፡ ሄደው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ምናልባት ፡ እግራቸው ፡ ራቅ ፡ ሲል ፡
በመንግሥታቸው ፡ ላይ ፡ የሚነሣ ፡ የነጋሢ ፡ ዘር ፡ ወይም ፡ አልገዛም ፡ ብ
ሎ ፡ የሚሸፍት ፡ ቀንደኛ ፡ ለመንግሥታቸው ፡ ሁከት ፡ ሊፈጥር ፡ ይችል
ነበር ። የነቢትወደድ ፡ ዓምደ ፡ መስቀል ፡ ሁከት ፡ ባምልክ ፡ ቢመካኝም ፡

ከዚህ ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ስለዚህ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን ፡
ምን ፡ ጊዜም ፡ እደርስበታለሁ ፡ ለጊዜውም ፡ በምድረ ፡ ደጎ ፡ አድርጌያለ
ሁ ፡ ብለው ፡ አስቀድሞ ፡ ያመጹትን ፡ በቅጣት ፤ ደስ ፡ ያስገኙባቸውን ፡ በሹመ
ት ፡ አስደስተው ፡ ከአረጋጉ ፡ በኋላ ፡ ደንበኛውን ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ለ
መፈጸም ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ ሄደዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። የሄዱበትም ፡ ጊዜ ፡
ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ «በነገሡ ፡ በ፯ኛው ፡ ዓመት ፡ ከአምሐራ ፡ ተመልሰው ፡ ተ
ጉለት ፡ ገቡ» ካለ ፡ ምናልባት ፡ ለሥርዓተ ፡ ንግሡ ፡ በአክሱም ፤ ለአብያተ ፡
ክርስቲያናቱ ፡ ሥራ ፡ በአማራ ፡ አገር ፡ የ፩ ፡ ዓመት ፡ ቢበዛም ፡ የ፪ ፡ ዓመት ፡
ጊዜ ፡ ቢወስዱ ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ የሄዱት ፡ በነገሡ ፡ በ፭ኛው ፡ ወይም ፡ በ
፮ኛ ፡ ዓመት ፡ በሺ፬፻፲፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ ይሆናል። ከይኩኖ ፡ አ
ምላክ ፡ ገርምሮ ፡ እስኩርሳቸው ፡ ድረስ ፡ ከነገሡት ፡ ከ፲፰ቱ ፡ ነገሥታት ፡ አ
ንዱንም ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ ሄዱ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን አከበረ ፡ የሚል ፡ ታሪ
ክ ፡ የለም። ዓፄ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ወደ ፡ ምድረ ፡ ደንጎሎ ፡ የሄደ ፡ ጊዜ ፡ አ
ክሱም ፡ ደርሶ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ማክበሩን ፡ ታሪኩ ፡ አይገልጽም ። ዓፄ ፡
ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ግን ፡ ከተጉለት ፡ ተነሥተው ፡ ረሻሸውን ፡ ጉዞ ፡ ፈጽመው ፡
አክሱም ፡ ሄደው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ ማክበራቸው ፡ አንድ ፡ ፩ ፡ ያረ
ጀ ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ ማደሳቸው ፡ ሲመለሱም ፡ በያገሩ ፡ አንድ ፡ ፩ ፡ አብ
ያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ እየተከሉ ፡ የሕዝቡን ፡ ፍላጎት ፡ መሙላታቸው ፡ የዚ
ያን ፡ ጊዜ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደርንና ፡ አንድነትን ፡ ያጸናል ።

አባቶቻቸው ፡ ያላደረጉትን ፡ አክሱም ፡ ድረስ ፡ ሔደው ፡ ሥርዓተ
ንግሣቸውን ፡ ማክበራቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ለኢትዮጵያ ፡ በጥንታዊነቷ
ና ፡ በታሪኳ ፡ የምታከራዋን ፡ የአክሱምን ፡ ከተማ ፡ ማየታቸው ፡ ደስ ፡ ያ
ሰኛል። በዚህም ፡ ከአባቶቻቸው ፡ ይበልጥ ፡ ለዚችለታወቀች ፡ ጥንታዊት
ከተማ ፡ ስሟና ፡ ገናንነቷ ፡ እንዳይዘነጋ ፡ እንደገና ፡ ባዲስ ፡ ኃይል ፡ እን
ዲቀሰቀስ ፡ ማድረጋቸው ፡ ሁሉ ፡ ለታሪኩ ፡ ጠቃሚነት ፡ አለው። የርሳቸው
ንም ፡ ዝና ፡ ያደምቀዋል ።

ጸሐፊው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን ፡ እተረከበት ፡ ላይ ፡ ፩ ፡ ንጉሡ ፡ የነ
ገሡበት ፡ የደንጊያ ፡ ዙፋን ፡ ፩ ፡ በላይ ፡ ላይ ፡ ሆነው ፡ የሚባረኩበት ፡ ፲፪
ቱ ፡ ዳኞች (በዓለ ፡ ሕግ) የሚቀመጡበት ፡ ፲፪ ፡ የድንጋይ ፡ ወምበር ፡ በግ
ራና ፡ በቀኝ ፡ አለ ፡ ያለው ፡ ሁሉ ፡ ከእውነተኛው ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ የተጋጠ
መ ፡ ነው። እነኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ እነሊትማን ፡ በዚህ ፡ ሥፍራ ፡ እየዘሩ ፡ ሐውልት

ሲመረምሩ ፡ በጠባቂና ፡ በተከባካቢ ፡ እጦት ፡ ግማሾቹ ፡ እየወደቁ ፡ በሰብሳቢ ፡ ግማሾቹን ፡ በዓይናቸው ፡ እያዩ ፡ ፎቶግራፍ ፡ እያነሡ ፡ በደመጽሐፋቸው ፡ ገልጸውታል ። እኔም ፡ ራሴ ፡ በሺ፶፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከፓሪስ ፡ ስመለስ ፡ ዓይኖቼዋለሁ ።

በተረፈ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከአክሱም ፡ በኢምሐራ በኩል ፡ አድርገው ፡ ሲመለሱ ፡ የመካነ ፡ ጎል(ጎልጎታ)ን የደብረ ፡ ነጎድጓድን አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ሥራ ፡ አስፈጽመው ፡ በሚመለሱበት ፡ ጊዜ ፡ በአባታቸው ፡ ዐዕም ፡ የተነሣ ፡ ከሙዋዓል(ሙዋል)ሰዎች ፡ ጋር ፡ ያደረጉትን ፡ ጠብ ፡ በመዝገመሪያ ፡ ታሪክ ፡ ላይ ፡ የተወውን ፡ ወደመጨረሻው ፡ ባለው ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ አርእስት ፡ አበጅቶ ፡ እንደገና ፡ ይተርክዋል ፡ ይኸም ፡ እንደዚህ ፡ ነው ።

ከአክሱም ፡ ተመልሰው የባታቸውን ያፄ ፡ ዳዊትን ፡ ዐዕም ፡ ከጽዮን? አስመዋተው ወደደብረነጎድጓድ ፡ ለማድረግ መልክተኞች ወደሙዋል? ሰዎች ፡ (ካህናት?) ቢልኩ ፡ አብረዳኢ ፤ ገብሩ ፤ ምጡስ ፡ የሚባሉ ፡ ፃሕፍተኞች (እሐሠርን ፡ ማለት ፡ ባለወርቅ ፡ ቀለበት ዳኛ ነው?) የንጉሥም ፡ የጳጳስም ቃል ቢመጣባችሁ ፡ የንጉሣችንን ፡ የዳዊትን ዐዕም እንዳትሰጡ ብለዋቸው ኖሮ ፡ ካህናቱ ፡ እምቢ ፡ ብለው ፡ የንጉሡን ፡ መልክተኞች ፡ መለሱ ። ስለዚህ ንጉሡ ፡ ተቆጡና ፡ በአዳል ፡ ዝን ፡ የሚባሉትን ፡ ወታደሮች(ጨዋ)ልከው የእምቢተኞቹን ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ባንሚስቶቻቸው ፡ ከነልጆቻቸው ፡ ማርከው ፡ ወደ ፡ ንጉሡ ፡ አመጡዋቸውና ፡ ለምን ፡ የንጉሥ ፡ ቃል ፡ እምቢ ፡ አላችሁ ፡ ብለው ፡ ቢጠይቋቸው ፡ ፃሕፍተኞች(ዳኞች)አትሰጡ ፡ አሉን ፡ ብለው ፡ አመክኑ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፫ቱ ፡ ፃሕፍተኞች ፡ ተጠርተው ፡ በመጡ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ቀድሞ ፡ ያባቱን ፡ የዳዊትን ፡ ዐዕም ፡ ከዚህ(ከናንተ ፡ ዘንድ)ለማውጣት ፡ ማሰቤን ፡ በማክራችሁ ፡ ይሁን ፡ መልካም ፡ ነው ፡ ብላችሁ ፡ መለሳችሁልኝ ፤ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ለማስወሰድ ፡ መልክተኛ ፡ ብልክ ፡ አትሰጡ ፡ ብላችሁ ፡ ላገሩ ፡ ሰው ፡ ላካችሁ ብለው ፡ ወቀሱና ፡ አጋዙዋቸው ። እነሱም ፡ ዘር ፡ ዘራቸውም ፡ የደብተራነትና ፡ የፃሕፍተኝነት ፡ ደረጃ ፡ እንዳያገኝ ፡ በጽሕፈት ፡ ለኋለኛው ፡ ትውልድ ፡ አስተላለፉባቸው ። ያገሩን ፡ ሰዎች ፡ (ሙዋል)ግን ፡ ምሕረት ፡ አድርገው ፡ ሁሉንም ፡ ወደየአገራቸው ፡ አሰናበቱዋቸው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የዳዊትን ፡ ዐዕም ፡ አስመጡና ፡ ባሠሩት ፡ በደብረ ፡ ነጎድጓድ ፡ ቤተ ክርስቲያን ፡ አስቀመጡት ።

ጸሐፊው ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ ላለው ፡ ታሪክ ፡ ምስክር ፡ የሚቆጥረው ፡
 ራቅ ፡ ማሠራ ፡ ዮሐንስ ፡ የሚባለውን ፡ ነው ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህ ፡ ፃህፍት
 የሚባሉት ፡ ዳኞች ፡ ወይም ፡ የዳኝነትና ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥራ ፡ የሚ
 መሩት ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በፊት ፡ ይስሐቅ ፡ ጊዜ ፡ ከንጉሡ ፡ ተጣልተው ፡
 ፳፬ቱንም ፡ ሻራቸው ፡ የሚላቸው ፡ እነዚህኑ ፡ ወይም ፡ አባቶቻቸውን ፡ ሳ
 ሆን፡አይቀርም ። እዚያላይ ፡ ስማቸውን፡ለ፳ወ፬ቱ ፡ በለዋምባ ፡ ይላቸዋል።
 ባሁኑ ፡ ላይ ፡ ዋነኞቹን ፡ አዛዦች፡ፃህፍትን ፡ ያገሩን ፡ ሰዎች ፡ ሰብአ፡ሙዋዓል
 ይላቸዋል ። ስርን ፡ እንደ ፡ ቢትወደድ ፡ ያለ ፡ ሹመት፡ያለው ፡ ነው ። ፃህፍትን
 ሲል ፡ ግን ፡ ዳኞቹን ፡ ወይም ፡ አገረ ፡ ገዢዎቹን ፡ ማለቱ ፡ ይሆናል። የንጉ
 ሡ ፡ ዐፅም ፡ እንዳይሔድ ፡ የንጉሡን ፡ ትእዛዝ ፡ እምቢ ፡ ለማለት ፡ የደፈ
 ሩበትን ፡ ምክንያት ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ፡አይገልጽም። ይሁን ፡ እንጅ፡እንደዛሬ
 በዚያን ፡ ዘመን፡፩፡ንጉሥ፡የነገሠበት ፡ ደብር ፡ የተቀበረበት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲ
 ያን ፡ ክብርና ፡ ደረጃ ፡ አለው። በዚሁም ፡ ርስተ ፡ ጉልት ፡ ገንዘብና ፡ ልብስ
 በየጊዜው ፡ ከወራሲው ፡ ንጉሥ ፡ ይሰጣልና ፡ የስመ ፡ ጥሩው ፡ ንጉሥ ፡ ያፄ
 ዳዊት ፡ ዐፅም ፡ ከዚያ ፡ ሲሔድባቸው ፡ የአገሩ ፡ የደብሩ ፡ ክብሩም ፡ ጥቅ
 ሙም ፡ እንዳይነካ ፡ ይሆናል ፡ እንጂ ፡ ላይ ፡ ዳዊት ፡ ክብርና ፡ ጥቅም ፡ ከወራ
 ሲውና ፡ ከልጃቸው ፡ ከአፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ይበልጥ ፡ አስበው ፡ አይደለም።

በተረፈ ፡ በመገመሪያው ፡ ክፍል ፡ ላይ ፡ ዜና፡መዋዕል ፡ ጸሐፊው ፡
 የመካነ ፡ ማርያምን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠርቶ ፡ መታሰቢያ፡መቀበሪያም
 እንዲሆናት ፡ ለሚስቱ ፡ ለግራ ፡ ባልቲሐት ፡ ለፍሬ ፡ ማርያም ፡ ሰጣት ፡ ብሎ
 የነበረውን ፡ ወደመጨረሻ ፡ ግድም ፡ ባለው ፡ ላይ ፡ እንደገና ፡ ጉዳዩን ፡ አን
 ስቶ ፡ ሲጽፍ ፡ የመካነ ፡ ማርያምን ፡ ሥራ ፡ አሠርቶ ፡ ሲጨርስ ፡ ገና ፡ ኃይ
 ላ ፡ ለምትባለው ፡ ለልጅነት ፡ ሚስቱ ፡ ሰጣት ፡ ይላል። ይኸም ፡ ከዚህ ፡ በፊ
 ት ፡ እንዳልነው ፡ እፈተኛው ፡ ላይ ፡ በክርስትና ፡ ስሟ ፡ በፍሬ ፡ ማርያም ፡
 እዚህኛው ፡ እሁለተኛው ፡ ላይ ፡ በስመ ፡ መንግሥቷ ፡ ገና ፡ ኃይላ ፡ ብሎ
 የጻፈው ፡ አንዲቷን ፡ ሚስቱን ፡ የመድኅን ፡ ዘመዳንና ፡ የብርሃን ፡ ዘመዳ
 ን ፡ እናት ፡ ግራ ፡ ባልቲሐትን ፡ መሆኑን ፡ አንባቢን ፡ እንዳያሳስት ፡ እናስ
 ገነዝባለን ።

ሙሴ ፡ ዊልያም ፡ ራይት ፡ የሚባሉት ፡ የሎንዶን ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት
 መሪ ፡ እንደ ፡ ኤው ፡ ቊጥር ፡ በ፲፰፻፸፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያን ፡ መጽ
 ሐፍ ፡ አወጡበት ፡ ዝርዝር ፡ (ካታሎግ) ላይ ፡ ለነዚህ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡
 በዘመናቸው ፡ ላሠሩዋቸው ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ተአምረ ፡ ማርያም ፡
 ለማርያም ፡ ገድለ ፡ ላሊበላ ፡ ለመካነ ፡ ጎሊሳታ ፡ መስጠታቸውን ፡ በገጽ ፡

ግድፍ፡፳፻፲፫ ፡ ላይ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ያስረዳል ፡ «ወሀብኩ ፡ አነ ፡ ዘ
 ርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወስመ ፡ መንግሥትየ ፡ ቆስጠንጢኖስ ፡ ለዛቲ ፡ መጽሐፈ ፡
 ገድለ ፡ ላሊበላ ፡ ከመ ፡ ይኩነኒ ፡ መርሐ ፡ ለብሔረ ፡ ተድላ ፡ አመ ፡ ይትጋ
 ብኡ ፡ አንስርተ ፡ ቆላ ፡ ምስለ ፡ እሊአየ ፡ ያርፍቀኒ ፡ በግህሉ ፡ ኢየሱስ ፡ ዘገ
 ሊላ ፡ ዘይመልክ ፡ ነላ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ ወዓዲ ፡ ዘአውጽኦ ፡ ለዛቲ፡መጽ
 ሐፍ ፡ በተመንግሥት ፡ እመካነ ፡ ጎልጎታ ፡ ቅዱስ ፡ እመሂ ፡ ቀሰስ ፡ ወእመሂ
 ርኡስ ፡ ውጉዝ ፡ ለይኩን ፡ በአፈ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እ
 ስከደኃሪት ፡ እስትንፋስ» ። ለማርያም ፡ የተሰጠው ፡ «ዘንተ ፡ ተአምረ ፡ ማ
 ርያም ፡ ዘአጽሐፈ ፡ ንጉሥነ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወዘወሀበሂ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ለ
 ማርያም ፡ ወኢያውጽኦ ፡ እምኔሃ . . . »

ዳሩ ፡ ግን ፡ እነዚህን ፡ መጻሕፍት ፡ ዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ በመቅደላ ፡ ሰብ
 ስበዋቸው፡ሳለንጉሡ፡ ራሳቸውን፡ በሽጉጥግድለው፡ሲሞቱ፡ እንግሊዞቹ፡ ከ
 መቅደሳ ፡ እነዚህን መጻሕፍት ፡ አግኝተው ፡ ከሌሎቹ ፡ መጻሕፍት ፡ ጋር ፡
 ሎንዶን ፡ ወስደውታል ፡ ማለት ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፴፯።

የአሕመድ ፡ በድላይ ፡ ስሙና ፡ የዘሩ ፡ ሐረግ-ካፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡
 ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደ ፡ ሞተ-በርሱ ፡ ሞት ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገዳምና ፡ ሌ
ሎቹም ፡ አድባራት ፡ ያገኙት ፡ ስጦታ ።

ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ በመካከሉ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የይፋትና ፡ የአዳ
 ል ፡ ባላባቶች ፡ ግብር ፡ እየከፈሉ ፡ እየተገዙ ፡ ሰላም ፡ ቢሆንም ፡ ንጉሡም ፡
 በሰላማዊው ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ ሂደው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ሲያከብሩ
 በየመንገዳቸው ፡ ልባቸው ፡ እመረጠው ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ካገርና ፡ ከባላባት ፡
 ከቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣኖችም ፡ እየተማከሩ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናትን ፡
 ሲተክሉ ፡ ገዳም ፡ ሲገድሙ ፡ ለገዳማቱና ፡ ለአብያተ ክርስቲያናቱ ፡ መነኮሳ
 ትና ፡ ከሀናት ፡ ለመነኮሳቱና ፡ ለካህናቱ ፡ መተዳደሪያ ፡ ርስት ፡ ጉልት ፡ እየ
 ደለደሉ ፡ እየሰጡ ፡ ወደተጉለትም ፡ ከተመለሱ ፡ በኋላ ፡ ይኸንኑ ፡ የመሳሰ
 ለውንና ፡ ሌላም ፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡ የሚያስገድደውን ፡ ያስተዳደር ፡ ሥራ ፡
 ሲፈጽሙ ፡ በዚሁ ፡ መካከል ፡ ያ ፡ ባባት ፡ ባያት ፡ በቅድመ ፡ አያታቸው ፡ ጊ
 ዜ ፡ ያላቋረጠው ፡ የይፋትና ፡ የአዳል ፡ እስላሞች ፡ ጦርነት ፡ አሁንም ፡ በር
 ሳቸው ፡ ጊዜ ፡ አለማቋረጡን ፡ እነሆ ፡ ልንመለከት ፡ ነው ። የሐድያው ፡ ገራ
 ድ ፡ የማሂኮ ፡ ጦርነት ፡ ያሁኑን ፡ ያህል ፡ ስለማያሰጋ ፡ የራሳቸውን ፡ ጦር ፡ ጨ
 ምረው ፡ ለማሂኮ ፡ አገራት ፡ ከነአገሩ ፡ ሰጥተው ፡ ሸፍታውን ፡ ባገቡ ፡ ያለ
 ብዙ ፡ ድካም ፡ እንዳሸነፉት ፡ ባለፈው ፡ ተመልክተናል ።

ያሁኑ፡ ከመሐመድ፡ በድላይ፡ ጋር፡ የሚያደርጉት፡ ጦርነት፡ ከዚያ፡
 የበለጠ፡ አስጊ፡ በመሆኑ፡ በመልእክተኛ፡ ጦር፡ የማይደፈር፡ ስለሆነ፡
 ራሳቸው፡ መዝመታቸውን፡ እንመለከታለን ። በዚህ፡ ጊዜ፡ በይፋት፡ ወ
 ላስሞች፡ አልጋ፡ የተቀመጠው፡ ሙሴ፡ ረኔ፡ ባሴት፡ ከነማክሪዝ፡ እንደተ
 ረገሙት፡ ሙሉ፡ ስሙ፡ ሼሃብ፡ ኤዲን፡ አህመድ፡ በድላይ፡ ነው ። ኤን
 ሪክ፡ ቺሩሊ፡ ደግሞ፡ ከታግራብርዲ፡ እንዳገኘው፡ በድላይ፡ ሼሃብ፡ አድ
 ዲን፡ መሐመድ፡ ሲል፡ ከባሴት፡ የስፍራ፡ ማዘዋወር፡ እንጂ፡ የስም፡ ል
 ዩነት፡ የለውም። የማዕርግ፡ ስሙም፡ የአውፋት፡ ንጉሥ፡ ነው። የዓረቦች፡
 ጽሑፍ፡ አውፋት፡ የሚለው፡ እኛ፡ በግዕዝና፡ በአማርኛ፡ ይፋት፡ የም
 ንለውን፡ አገር፡ ነው ። ያሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ የግዕዝ፡ ዜና፡ መዋዕላቸው፡
 ግን፡ በጭሩ፡ አርጭ፡ በድላይ፡ እያለ፡ ከማለፍ፡ በቀር፡ ሙሉ፡ ስሙን፡ አ
 ይጠራም ። ከሙሉው፡ ስሙ፡ ውስጥ፡ በድላይ፡ ያለው፡ ከደንበኛ፡ ስሙ
 የተወሰደው፡ ትክክል፡ ነው ።

አርጭ፡ በድላይ፡ እያለ፡ ከበድላይ፡ በፊት፡ አርጭ፡ ማለቱ፡ እባብነቱ
 ን(ተንኮለኛነቱን)ለመግለጽ፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ እመጠሪያ፡ ስሙ፡ ውስጥ፡
 አርጭ፡ የሚሉ፡ ሥያሜ፡ በፍጹም፡ የለም ። ግዛቱንም፡ የይፋት፡ ንጉሥ
 በማለት፡ ፈንታ፡ የአዳል፡ ንጉሥ፡ ይለዋል ። ይኸን፡ ያለበት፡ ምክንያት
 ምናልባት፡ ይፋት፡ ለሸዋ፡ ይልቁንም፡ ለነገሥታቱ፡ መቀመጫ፡ ለተጉለ
 ት፡ ቅርብ፡ ስለሆነ፡ መልከኛ፡ ጨዋ፡ እየሾሙበት፡ በቅርብ፡ ሆነው፡ ስ
 ለተቆጣጠሩትና፡ አሕመድ፡ በድላይ፡ ጦር፡ የሰበሰበውና፡ የተነሣው፡ ከ
 ይፋት፡ ራቅ፡ ብሎ፡ ከሚገኘው፡ ከአዳል፡ እንደሆነ፡ ወይም፡ የይፋቱ፡
 የወላስማ፡ ዘር፡ አይሎ፡ የአዳሉንም፡ ደርቦ፡ ስለሚገዛው፡ እንደሆነ፡ አይ
 ታወቅም ።

የዘሩን፡ ሐረግ፡ የተመለከትን፡ እንደሆነ፡ አሕመድ፡ በድላይ፡ የይ
 ፋትን፡ የወላስማ፡ ዘር፡ ለመሠረተው፡ ለፀመር፡ ወላስማ፡ ዓሥረኛ፡ ት
 ውልድ፡ ነው ። ከፀመር፡ ወላስማ፡ ወዲህ፡ የቅድም፡ አያቱ፡ አባት፡ (ቅም
 አያቱ?)ሳብር፡ አድ፡ ዲንመሐመድ(ሰብረዲን)ከዓፄ፡ ዓምድ፡ ጽዮን፡ ጋር፡
 ቅድም፡ አያቱ፡ አሊ፡ ካፄ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ(ሰይፈ፡ አርዕድ)ጋር፡ አያቱ
 ያፄ፡ ንዋየ፡ ክርስቶስ፡ ባለሟል፡ ሆኖ፡ ከሞተ፡ በኋላ፡ አጎቱ፡ ሐቅ፡ አድ
 ዲን፡ ካፄ፡ ንዋየ፡ ማርያም(ውድም፡ አስፈሬ)ጋር፡ አባቱ፡ ሰአድ፡ ዲን፡
 ካፄ፡ ዳዊትና፡ ካፄ፡ ይስሐቅ፡ ጋር፡ ሲዋጉ፡ ኑረዋል ። እነዚህን፡ ሁሉ፡
 የዐረቦችም፡ የፈረንጆችም፡ ጸሐፊዎች፡ የይፋት፡ ነገሥታት፡ ነው፡ የሚ

ሷቸው፡ የዘራቸውም፡ ግንድ፡ በዘሩ፡ ሐረግ፡ እንደምንመለከተው ። ያው
የይፋቱ፡ ወላስማ፡ ዑመር፡ ነው። ስለዚህ፡ ምንም፡ እንኳን፡ በታላቅነቱ
፩፡ አንድ፡ ጊዜ፡ የአዳሉንም፡ የደዋሮውንም፡ ወደራሱ፡ ሥልጣን፡ እየያዘ፡ እ
ያሳደመ፡ በመራቸው፡ ፩፡ አንድ፡ ጊዜም፡ ነገሥታቱ፡ ከይፋት፡ ጸያባረ
ሩት፡ ወደ፡ አዳል፡ ወደ፡ ዘይላ፡ እየሔደ፡ መቀመጡ፡ በይቀር፡ ደንበኛ፡
መደቡና፡ መጠሪያው፡ ይፋት፡ ስለሆነ፡ የይፋት፡ ንጉሥ፡ ወይም፡ በላባ
ት፡ ማለት፡ ከታሪኩ፡ ጋር፡ ይስማማል።

በላባት፡ የምንለውም፡ በዛሬ፡ አነጋገር፡ ነው፡ እንጂ፡ በዚያን ዓመት
የኛም፡ የግዕዝኛ፡ ጽሑፍ፡ የይፋት፡ ንጉሥ፡ የአዳል፡ ንጉሥ፡ እንደሚ
ለው፡ አሕመድ፡ በድላይም፡ ራሱን፡ በራሱ፡ የይፋት፡ ንጉሥ፡ እያሉነው።
የሚጠራው። የግብፅና፡ የዐረብ፡ ባለሥልጣኖችና፡ ጸሐፊዎች፡ የግብርት
ጌታ፡ የይፋት፡ መስፍን፡ ፩፡ አንድ፡ ጊዜም፡ የይፋት፡ ንጉሥ፡ ይሉታል።
የኛን፡ የክርስቲያኖቹንም፡ ነገሥታት፡ አንድ፡ ፩፡ ጊዜ፡ የግብፅና፡ የዐረብ
አገር፡ ጸሐፊዎች፡ ከኛ፡ ወስደው፡ «ሐዘ» ወይም፡ «የአማራ፡ መስፍን»
ሲሉ፡ ንጉሥ፡ ለማለት፡ ነው። የይፋቱን፡ በላባትና፡ የኢትዮጵያውንም፡
ንጉሥ፡ በጸጸፋቸው፡ ሁለት፡ የሚያዋጉና፡ የሚጣሉ፡ ጎረቤት፡ ነገሥታት
እንጂ፡ የይፋቱን፡ ተገዥ፡ የኢትዮጵያውን፡ ንጉሥ፡ ገዥ፡ አድርገው፡ አያ
ሳዩትም፡ በያሳዩም፡ መጠን፡ ያለው፡ ነው።

በሌሎች፡ በክርስቲያን፡ የውጭ፡ አገር፡ ጸሐፊዎች፡ ዘንድ፡ ግን፡ ወ
ሰንና፡ መጠን፡ በኖረውም፡ ለነጻነታቸው፡ መጋደላቸውን፡ ሳይተዉ፡ እነሱን
በኢትዮጵያ፡ መንግሥት፡ ውስጥ፡ ተገዥ፡ የኢትዮጵያ፡ የክርስቲያኖቹን
ነገሥታት፡ እንደገዥ፡ እያደረጉ፡ ይጽፋላቸዋል። የኛ፡ ነገሥታት፡ ግን፡
እስከ፡ ሕንድ፡ ውቅያኖስ፡ ድረስ፡ ይፋትንም፡ አዳልንም፡ በሙሉ፡ የግ
ዛት፡ ክፍል፡ አድርገው፡ በሚገባ፡ መመልከታቸውን፡ የምንረዳው፡ ዓፄ፡
ዓምደ፡ ጽዮን፡ አዳል፡ አገር፡ ድረስ፡ ሊዋጋ፡ ሔዶ፡ አባትዮውን፡ አባር
ሮ፡ ልጆቹ፡ ጫማቸውን፡ ከእግራቸው፡ አውልቀው፡ በራሳቸው፡ ላይ፡ ይ
ዘው፡ ማረን፡ ተገዝንልህ፡ የቀሩትንም፡ እናስገባለን፡ ብለው፡ ከፊቱ፡ በቀ
ረቡ፡ ጊዜ፡ «ተገዥ፡ ለገዥው፡ ገጸ፡ በረከት፡ እያቀረበ፡ ግብር፡ እየከፈለ
የሚገዛውን፡ እናንተ፡ ግን፡ እኔን፡ የመላዋን፡ የኢትዮጵያን፡ ንጉሥ፡ ወጋ
ችሁኝ፡ ... እግዚአብሔር፡ ግን፡ ተንኮላችሁን፡ አይቶ፡ በእጄ፡ ላይ፡ ጣ
ላችሁ፡ ብሎ፡ የመለሰላቸው፡ ወቀሳ፡ ያስረዳል።

ይሁን፡ እንጂ፡ በየጊዜው፡ በነገሥታቱና፡ በነዚህ፡ በይፋትና፡ በአዳል፡ በላ
ባቶች፡ መካከል፡ የሆነውን፡ የጦርነት፡ ምክንያት፡ ስንፈልግ፡ አብዛኛ፡ ጊዜ፡ በላ
ባቶቹ፡ ራሳቸው፡ መጥተው፡ ወይም፡ ሰው፡ ልከው፡ ግብር፡ ከመክፈልና፡ ተገዥ
ነታቸውን፡ ከመግለጽ፡ ሲያቋርጡ፡ መሆኑን፡ እንረዳለን። ፩፡ አንድ፡ ጊዜ
ደግሞ፡ ከነዚያ፡ ውስጥ፡ ኃይል፡ የተሰማው፡ የሚበቃ፡ እርዳታ፡ ከየ

መንና ፡ ከዘቢድ ፡ ከግብፅ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ያገኘው ፡ መገበር ፡ ቀርቶ ፡ ቢ
 ቻል ፡ ኢትዮጵያን ፡ ባይቻል ፡ የእስላም ፡ አገር ፡ ነክነት ፡ ያለውን ፡ ደዋሮ
 ን ፡ ሐድያን ፡ ባሊን ፡ ለመጠቅለልና ፡ አንድ ፡ የእስላም ፡ መንግሥት ፡ ለማቆ
 ም ፡ እንደጣረ ፡ ነው ። ሳብር ፡ አድ ፡ ዲን ፡ መሐመድ ፡ ከዚህ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን
 ጋር ፡ ከመዋጋቱ ፡ በፊት ፡ በኢትዮጵያ ፡ አውራጃ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት
 እንደሚያደርጉት ፡ የጻሕፊ ፡ ላምነት ፡ የመስፍንነት ፡ ደረጃ ፡ እየሰጠ ፡ በአ
 ንጎት ፡ በአምሐራ ፡ በጎጃም ፡ ሳይቀር ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ አደረገበት ፡ እያለ ፡
 ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ እንደገለጸልን ፡ ባዜ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ ተመ
 ልክተናል ።

አሁንም ፡ በዓዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብና ፡ በአሕመድ ፡ በድላይ ፡ መካከል ፡
 የሆነውን ፡ ጦርነት ፡ የሚተርክልን ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ የደብረ ፡ ምጥማ
 ቅን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠራርና ፡ ፍጻሜ ፡ ከተናገረ ፡ በኋላ ፡ ወሰሚያ
 ካዕባ ፡ እንዘ ፡ ሀሎ ፡ ውስተ ፡ ይእቲ ፡ ምድር ፡ ከመ ፡ መጽአ ፡ አርዌ ፡ በድ
 ላይ ፡ ተንሥአ ፡ እምይእቲ ፡ መካን ፡ ዘስማ ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ሀደገ ፡ ምድ
 ረ ፡ ደጎ-ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ በምትበለው ፡ ሥፍራ ፡ ሳለ ፡ የአርዌ ፡ በድላይ
 ን ፡ መምጣት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ የደጎን ፡ ምድር ፡ ትቶ ፡ ሄደ ፡ ማለቱ ፡ ዓዲ
 ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ለውጊያ ፡ ሳይፈልጉት ፡ እርሱ ፡ ለውጊያ ፡ መምጣቱን ፡ ያ
 ሰረዳል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አሁን ፡ የጦርነቱን ፡ ሁኔታና ፡ ፍጻሜ ፡ ከግዕዙ ፡ ዜ
 ና ፡ መዋዕል ፡ ላይ ፡ በቀጥታ ፡ የተረገምሁትን ፡ እንመልከት ።

ዓዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ (ተጉለት) ፡ ሳሉ ፡ አርዌ ፡ በ
 ድላይ ፡ መጣ ፡ ማለትን ፡ ቢሰሙ ፡ ከዚያ ፡ ተነሥተው ፡ የደጎን ፡ አገር ፡ ትተ
 ው ፡ በአዘር ፡ ገበያ ፡ በምድረ ፡ አፋፍ ፡ በየለበሽ ፡ በአጋም ፡ ገበያ ፡ ሐሳብ ፡
 በወሰን ፡ ከሚባለው ፡ ከቲንሹ ፡ ሠራዊት ፡ ጋር ፡ ደዋሮ ፡ ደረሱ ። በዚያም ፡
 ሳሉ ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስና ፡ ወደ ፡ ሌላም ፡ ቅዱሳን ፡ ወደ ፡ ሆኑ ፡ ሰዎች
 (ምሕላ ፡ እንዲያገለግላቸው) ልከዋቸው ፡ የነበሩት ፡ ተመልሰው ፡ መጥተው
 «እግዚአብሔር ፡ ጸሎታችንን ፡ ሰምቶናል ፡ በእግዚአብሔር ፡ ኃይል ፡ አሸ
 ንፈህ ፡ ትጥለዋለህ ፡ የሚል ፡ መልእክት ፡ ይዘውላቸው ፡ ደረሱ ። እንደዚህ
 ሁም ፡ የሐድያው ፡ ገራድ ፡ መጥቼ ፡ እንድረዳህ ፡ ትፈልግ ፡ እንደሆነ ፡ ቃ
 ልህን ፡ ላክብኝ፤ የሚል ፡ መልእክተኛ ፡ ላከ ። ይኸው ፡ የሐድያ ፡ ገራድ ፡ ለአርዌ
 በድላይም ፡ «እኔ ፡ ሕብረቴ ፡ ካንተ ፡ ጋር ፡ ነውና ፡ መጥቼ ፡ እረዳሃለሁ» የ
 ሚል ፡ ልከ ፡ ነበር ። ጌታዬ ፡ ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ እንድመጣ ፡ ቃልህን ፡ ላክብኝ
 ብሎ ፡ ለንጉሡ ፡ ልከ ፡ ለነበረው ፡ ንጉሡ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ «እስክንጠራህ
 ድረስ ፡ በአይፈረስ ፡ አገር ፡ ሠፈርህን ፡ አገጋጅተህ ፡ ጠብቅ ፡ የሚል ፡

ቃል፡ ጨምረው ፡ አንድ ፡ መልክተኛ ፡ (እየሰለለም ፡ እየተቆጣጠረም ፡
የሚጠብቀው ፡ ማለት ፡ ነው) ፡ ላኩለት ። ይኸም ፡ መሐመድ ፡ የሐ
ድያ ፡ ገራድ ፡ የቀኝዕ ፡ በዓልቴሐት ፡ የንግሥት ፡ ዕሌኒ ፡ አባት ፡ ነው ። ነገር
ግን ፡ ገራድ ፡ መሐመድ ፡ (የሐድያው) ፡ ና ፡ አርቄ ፡ በድላይ ፡ (የይፋቱ) ሁ
ለቱም ፡ እስላሞች ፡ ስለሆኑ ፡ የንጉሡ ፡ ሕሊና ፡ አላመነውም ፡ ነበርና ፡ ወደ
ጦርነቱ ፡ ቦታ ፡ አትምጣ ፡ ብለው ፡ ያዘዙት ፡ ስለዚህ ፡ ነው ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ አርቄ ፡ በድላይን ፡ ከማይቆጠረው ፡ ሠራዊቱ ፡ ጋር
ባዩት ፡ ጊዜ ፡ ከሠራዊቱ ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፡ ተደነቁ፤ ወደ ፡ እግዚአብሔር
ም ፡ ተጣርተው ፡ (ጸልዩው ፡ ማለቱ ፡ ነው ፡) የመንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ኃይል ፡ ከ
ታጠቁ ፡ በኋላ ፡ ከቴንሹ ሠራዊታቸው ፡ ጋር ፡ ጦርነቱን ፡ ሊገምሩ ፡ ተዘጋጁ ።
ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ አምኃ ፡ ጽዮን ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ ወታደሮችህ ፡ እን
ዲያግዙህ ፡ ሳይሰበሰቡ ፡ አንተ ፡ ምነው ፡ ለጦርነቱ ፡ ቸኩልህ ፡ እዚህ ፡ ካን
ተ ፡ ጋር ፡ ያሉት ፡ ጥቂቶች ፡ ናቸው ፡ አንተም ፡ ራስህ ፡ የጦርነት ፡ ልብስህ
ን ፡ ሰብስቦ ፡ ለውጊያ ፡ አልተዘጋጀህም ፡ ምነው ፡ እንደዚህ ፡ ማድረግህ ፡ እ
ያለ ፡ መከራቸው ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ » ንጉሥ ፡ በሠራዊቱ ፡ ብዛት ፡
አይድንም ፡ አርበኛም ፡ በኃይሉ ፡ ብዛት ፡ ፈረስም ፡ በብርታቱ ፡ ሊያድን
ም ፡ አሳልፎ ፡ ሊሰጥም ፡ አይችልም ፡ የሚለውን ፡ የዳዊትን ፡ ቃል ፡ አልሰ
ማህምን ፡ እኔ ፡ በምሕረቱ ፡ ይረዳኝ ፡ ዘንድ ፡ (እግዚአብሔርን) ታምኜበታ
ለሁ ፡ ብለው ፡ በቁጣ ፡ ቃል ፡ መለሱለት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ ተነሥ
ተው ፡ ድባብ ፡ እንዲያዝ ፤ ጥሩምባ ፡ እንዲነፋ ፡ ነጋሪት ፡ እንዲገብሽም ፡ በ
ግራና ፡ በቀኝ ፡ ቀዋመ ፡ ፀርቅ ፡ (ሰንደቅ ፡ ዓላማ?) እንዲቆም ፡ እዘዙ ። በ
ዚህም ፡ ጊዜ ፡ ከግርማቸው ፡ ታላቅነት ፡ የተነሣ ፡ ሁሉም ፡ ተናጠጠ ። አ
ርቄ ፡ በድላይ ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ በተመለከተ ፡ ጊዜ ፡ ደነገጠ ፡ በልቡም ፡ ሁከ
ት ፡ ገባ ፡ አጠገቡም ፡ ያሉትን ፡ «የመጣው ፡ ሀሳብ ፡ ወሰን ፡ (ሀሳብ ፡ በወሰን)
የሚባለው ፡ ሹመ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ንጉሡ ፡ አልመጣም ፡ ብላችሁኝ ፡ አልነ
በረምን ፡ አሁን ፡ ግን ፡ እውነት ፡ አይደለም» ፡ እያለ ፡ ይኸንን ፡ ከጭፍሮቹ ፡
ጋር ፡ ሲነጋገር ፡ ንጉሡ ፡ ደረሱበትና ፡ ከወታደሮቹ ፡ ውስጥ ፡ ገደሉበት ፡ አ
ንድ ፡ የንጉሡ ፡ ወታደርም ፡ አንድ ፡ የብረት ፡ ፍላጻ (ሐፅ)ወርውሮ ፡ አርቄ
በድላይን ፡ ግምባሩን ፡ ቢመታው ፡ አርቄ ፡ በድላይ ፡ ብረቱን ፡ በእጁ ፡ ሰበረ
ና ፡ ንጉሡን ፡ ለመያዝና ፡ ለመውጋት ፡ ተጠጋ፤ እግዚአብሔር ፡ ግን ፡ ከእ
ግራቸው በታች ፡ ጣለላቸው ። በተጠጋ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ በጦር ፡ አንገቱ ፡ ላይ
ወግተው ፡ ጉረሮውን ፡ ቆረጡት ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ በአጠገባቸው
ካሉት ፡ ጋር ፡ ለሥላሴ ፡ ዝማሬ ፡ አቀረቡ ።

በዚያን ጊዜ፡ እስላሞች፡ ሽሽት፡ ሲገኙም፡ ክርስቲያኖቹ፡ እየተ
ከተሉ፡ በሰይፍና፡ በጦር፡ እየገደሉ፡ ፈጁዋቸው፡ ግማሾቹም፡ ገደል፡
እየገቡ፡ ሞቱ፤ ከውስጣቸው፡ ፩ድም፡ የዳኑየልም፤ እግዚአብሔር፡ እንደ
ትምክህታቸው፡ ከፈላቸው፡

ወንድሙ፡ ከረዲን፡ አምልጦ፡ ወደ፡ ሐዋሽ፡ (አዋሽ፡) ሽሽቶ፡
በዚሁ፡ ንጉሡ፡ አዝነው፡ ሳለ፡ ዣን፡ ደገና፡ የሚባሉት፡ (ወታደሮች) ተ
ከታትለው፡ አረፈበት፡ ቦታ፡ አግኝተውት፡ ራሱን፡ ቆርጠው፡ ወደጌታ
ቸው፡ ወደንጉሡ፡ አመጡላቸውና፡ ባዩት፡ ጊዜ፡ በጣም፡ ተደሰቱ። በዚህ
ቀን፡ ጌታችን፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ የተወለደበት፡ ቀን፡ ስለነበረ፡ በእው
ነትም፡ ይህች፡ ቀን፡ ተአምር፡ የተደረገበት፡ የደስታ፡ ቀን፡ ነች፡ ሲሉ
አሰቡ። ከዚህ፡ በኋላ፡ የሞተው፡ የተማረከው፡ ሰውና፡ ፈረስ፡ ወደገደል
እየገባ፡ የሞተው፡ ጭምር፡ እንዲቆጠር፡ ንጉሡ፡ አዘዙና፡ ቢቆጠር፡ ብዙ
ሆነ። በዚህ፡ ጊዜ፡ ካህናቱ፡ በማኅሌት፡ ወንድና፡ ሴቱ፡ ከየአገሩ፡ መጥ
ቶ፡ በደስታ፡ እየዘፈኑ፡ ለእግዚአብሔር፡ ምሥጋና፡ አቀረቡ። የሐድያ
ውንም፡ ገራድ፡ ይኸን፡ ድንቅ፡ ሥራ፡ ይመለከት፡ ዘንድ፡ ከአይፈርስ፡
አስጠርተውት፡ መጣ፤ የአሳቡንም፡ መልካምነት፡ (ሸፍቶ፡ ወደዚያ፡ ሳይ
ደረብ፡ በመቅረቱ፡) ከተመለከቱ፡ በኋላ፡ ሽልማት፡ ሸለሙት።

የከሐዲው፡ (የበድላይ፡ ሸሃብ፡ አድ፡ ዲን፡ አህመድ፡) ጭንቅላቱ
ም፡ እጁም፡ እግሩም፡ ሌላውም፡ አባል፡ ሁሉ፡ ተቆረጠና፡ በያገሩ፡ ተ
ላከ፡ ጭንቅላቱ፡ ወደ፡ 'አምባ' (ትልቅ፡ ገበያ፡ የሚውልበት፡ ከተማ፡
ይሆናል) የቀረው፡ ወደ፡ አክሱም፡ ወደ፡ ሥንከረኤ፡ ወደ፡ ዋሽል፡ (ወ
ሲል፡?)፤ ወደ፡ ጅጅሮ፤ ወደ፡ ላዎ፤ ወደ፡ ዊዝ፤ ተላከ። የማዕርግ፡ ልብሱ
ጦሩና፡ ሰይፉ፡ ድባቡ፡ ሀይከሉ? ከሚስቱ፡ ልብስ፡ ጋር፡ ወደደብረ፡ ነጐ
ድንድ፡ ተላከ። ለደብረ፡ ምጥማቅና፡ ለጽዮን፡ ለሌሎችም፡ ከገንዘቡና፡
ከልብሱ፡ እየተደለደለ፡ ተላከ። በተረፈው፡ ሰውነቱ፡ ላይ፡ የኢትዮጵያ
ሕዝብ፡ ሁሉ፡ ድንጋይ፡ እየወረወረ፡ ወገረው፡ ይኸን፡ ሁሉ፡ ከአደ
ረጉ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ በደስታ፡ ወደተወለዱበት፡ አገር፡ ወደ፡ ጥልቅ፡ (ፈ
ጠጋር፡) ተመለሱ። በዚያም፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ ቆይተው፡ የሚካኤልን፡ ቤተ፡ ክ
ርስቲያን፡ ሥራ፡ አስገኘው። አባታቸው፡ ዳዊትም፡ በዚያ፡ የነበረ፡ ጊዜ
የለበሻ፡ የሚባል፡ ብዙ፡ አትክልት፡ ተክሎበት፡ ነበር፤ በዚያም፡ ፩፡ ሌላ
ቤተ፡ ክርስቲያን፡ አሠርተው፡ መርጡለ፡ ሚካኤል፡ ብለው፡ ሠየሙት፡
የታችኛውን፡ (የፊተኛውን) ደግሞ፡ ዐፀደ፡ ሚካኤል፡ ብለው፡ ሠየሙት።
ለሁለቱም፡ አብያተ፡ ክርስቲያናት፡ የካህናት፡ አለቃ፡ አንድ፡ ሰው፡ ሾሙ።

እንደዚህም ፡ ከህናትም ፡ ርስትም ፡ ደልድለው ፡ ሰጡና ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ ሥራ ፡ በቶሎ ፡ እንዲፈጸም ፡ አዘዙ ። ... ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ አልፈው ፡ ምድረ ፡ እንዘርዳ ፡ ደርሰው ፡ ፩ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩና ፡ ደብረ ፡ ስሂን ፡ ብለው ፡ ሠየሙት ። በውስጡም ፡ የሚያገለግሉትን ፡ ከህናትና ፡ መዘመራን ፡ ተከሉ ፤ ለነርሱም ፡ መተዳደሪያ ፡ የሚሆነውን ፡ ሰጡ ። በማርያምና ፡ በንጉሡ ፡ መታሰቢያ ፡ ቀንም ፡ በዓሉ ፡ ለሚከበርበት ፡ ብዙ ፡ ርስት ፡ ሰጡ ። ከዚያ ፡ የከህናቱንና ፡ የርስቱን ፡ ድልድል ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያኑንም ሥርዓት ፡ ፈጽመው ፡ ሲጨርሱ ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ አገር ፡ ሄዱ ፤ ከዚያም ፡ የወራሪን ወንዝ ፡ ተሻግረው ፡ ምድረ ፡ ኢባ ፡ ደረሱ ፤ ይህችም ፡ አገር ፡ ስለአማረቻቸው ፡ ተቀመጡባት ። ብሎ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጸሐፊው ፡ በመገኘታቸው ፡ ላይ ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ይጨርስና ፡ ሌላ ፡ ጉዳይ ፡ ከገመረ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ በመጨረሻው ፡ ግድም ፡ የዚህኑ ፡ ጉዳይ ፡ እንደ ፡ አዲስ ፡ አድርጎ ፡ ሊተርክ ፡ ይገባል ። ይኸውም ፡ እነሆ ፡ ከፊተኛው ፡ ላይ ፡ ያልተገለጸ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ታናንሽ ፡ ዝርዝር ፡ ይገኝበታል ። «አርዌ ፡ በድላይን ድል ፡ ማድረጋቸውን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መነኮሳት ፡ ከመምህራቸው ፡ ከአባ ፡ እንድርያስ ፡ ጋር ፡ ሆነው ፡ ከየሥፍራው ፡ ከመጡት ፡ ከህናት ፡ ጋር ፡ አብረው ፡ መጡ ። እነዚህም ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ከህናትና መነኮሳት ፡ መገኘታቸውም ፡ ታሸንፈዋለህ ፡ ብለው ፡ የላኩባቸው ፡ ናቸው ፤ በዚህም ፡ ቀን ፡ ንጉሡ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ፻፶ ፡ ወቅት ፡ ወርቅ ፡ ፱ ፡ ባለወርቅ ፡ ግምጃ ፤ ፯ ፡ የሐር ፡ ልብስ ፤ ፯ ፡ የወርቅ ፡ መነኮሳንስ ፡ (ጭራ?) ሰጡ ። ከነርሱም ፡ ጋር ፡ በማጎበር ፡ ተቀምጠው ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ አደረጉ ። ድል ፡ ያረጉበት ፡ የጌታችን ፡ የኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በየወሩ ፡ በ፳፱ ፡ ቀን ፡ ተዝካር ፡ (መታሰቢያ) ፡ እንዲደረግበት ፡ ፻ ፡ መስፈሪያ ፡ ምድረ ፡ አላት ሰጡ ። የማጎበሩም ፡ (የገዳሙም) ፡ ስም ፡ እስካሁን ፡ ድብረ ፡ አስቦ ፡ ይባላል ፡ የነበረውን ፡ አስቀርተው ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ እንዲባል ፡ አዲስ ፡ ሥያሜ ፡ ሠይመው ፡ ይህችን ፡ ደብረ ፡ (ገዳም) ፡ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ ሰጥተው ፡ ይበልጥ ፡ አከበሯት ፡ ሲል ፡ ይጨርሳል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ ወደ ፡ አሕመድ ፡ በድላይ ፡ ጦርነት ፡ እንመለስ። ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ በክርስቲያኖቹና በእስላሞቹ ፡ መካከል ፡ ጥላቻ ፡ ቢበዛ ፤ ምንም ፡ እንኳን ፡ ሊወጋቸው ፡ የመጣው ፡ ራሱ ፡ አሕመድ ፡ በድላይ ፡ ቢሆን ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ ከገደሉት ፡ በኋላ ፡ ከአንገቱ ፡ ዝምሮ ፡ እጁንም ፡ እግሩንም ፡ አባሉን ፡ ሁሉ ፡ አስቆርጠው ፡ በየአድባራቱ ፡ በየአገሩ ፡ መላካቸው ፡ የሚገባ ፡ መስሎ ፡ አይታይም።

እንደርሳቸው ፡ ያለ ፡ ብዙ ፡ ሥጋዊና ፡ መንፈሳዊ ፡ መጽሐፍ ፡ ያነበበ ፡ እግ
ዚአብሔርን ፡ ከልቡ ፡ አምኖ ፡ የሚያመልክ ፡ ንጉሥ ፡ እንደርሳቸው ፡ ሥጋ
ለብሶ ፡ በተፈጠረው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ ጭካኔ ፡ መፈጸም ፡
ማንም ፡ ፍጡር ፡ አግባብ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ አይደፍርም ።

ላስተዳደርም ፡ ቢሆን ፡ ምናልባት ፡ ቢቻል ፡ ከጦርነቱ ፡ ላይ
ማርከው ፡ በቤተ ፡ መንግሥታቸው ፡ አስቀምጠው ፡ እየጠበቁ ፡ ቢያከባ
ክቡት ፡ ባይቻል ፡ ደግሞ ፡ በጦርነቱ ፡ ላይ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ሬሳውን ፡ በክብር
አስነሥተው ፡ እደንበኛ ፡ መስጊድ ፡ አስቀብረውት ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ በጠላ
ቶቻቸው ፡ እስላሞች ፡ ዘንድ ፡ እንደዚሁም ፡ የርሳቸው ፡ ወገን ፡ በሆኑት ፡
በሐድያው ፡ ገራድና ፡ በሌሎቹም ፡ እስላሞች ፡ ዘንድ ፡ በቂምና ፡ በበቀል
ፈንታ ፡ ለርሳቸውም ፡ ለልጆቻቸውም ፡ ግንኙነትና ፡ መቀራረብን ፡ ያተርፉ
ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ይኸ ፡ ሁሉ ፡ በኋላ ፡ የተገኘ ፡ ያስተዳደር ፡ ዘዴ ፡ ነው ፡ እ
ንጂ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በአውሮፓም ፡ በምስራቅም ፡ መንግሥታት ፡ ዘንድ
ይኸን ፡ የመሰለ ፡ የመላላትና ፡ የርሳራኔ ፡ መንገድ ፡ ለጠላቱ ፡ የሚያሳይ ፡ ን
ጉሥ ፡ በጣም ፡ ብርቅ ፡ ነው ። አሕመድ ፡ በድላይም ፡ ጦርነቱ ፡ ቀንቶት ፡ እ
ርሳቸውን ፡ ከነሕይወታቸው ፡ ወይም ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ አግኝቷቸው ፡ ቢሆ
ን ፡ ኖሮ እርሳቸው ፡ በርሱ ፡ የሠሩትን ፡ እርሱ ፡ በርሳቸው ፡ ላይ ፡ መፈጸሙ
የማረከውን ፡ ሀብትና ፡ መሣሪያቸውን በርታ ፡ ታሸንፋለህ ፡ እያሉ ፡ ለአጽ
ናኑት ፡ ቃዲዎችና ፡ ሸህዎች ፡ ማደሉ ፡ የማይቀር ፡ ነበር ። በዚያን ፡ ዘመን ፡
የተሸናፊ ፡ አንገት ፡ በአሸናፊ ፡ መቆረጡ ፡ እንደልማድም ፡ እንደሕግም ፡
የተቆጠረ ፡ ነገር ፡ ነበር ።

ስለዚህ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ ለፈጀውና ፡ ላስፈጀው ፡
ሰውዬ ፡ የርሳራኔ ፡ መንገድ ፡ ቢያሳዩ ፡ ከክርስቲያኑ ፡ ሕዝባቸው ፡ ከካህና
ቱና ፡ ከመነኮሳቱ ፡ ዘንድ ፡ በዚሁ ፡ ሥራ ፡ ተቀይሞ ፡ ርሳቸውን ፡ እንደእ
ግዚአብሔርና ፡ እንደ ክርስቲያን ፡ ጠላት ፡ ቆጥሮ ፡ በርሳቸው ፡ ላይ የሚ
ነሣ፤ መነሣት ፡ ባይቻል ፡ የሚያጉረመርመውና ፡ የሚቀየመው ፡ እንደሚበ
ዛ ፡ ሕዝብና ፡ ካህናትም ፡ ሲቀየም ፡ አስተዳደር ፡ እንደሚበላሽ ፡ የታወቀ ፡
ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ያንጊዜም ቢሆን ፡ የሕሊና ፡ ሰው ፡ አይገኝም ፡ ማለት ፡ አይ
ቻልምና ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሐሜትና ፡ ቅያሜ ፡ አልፈው ፡ ለእስላሙ ፡ መሪ
በጎ ፡ ተግባር ፡ ቢያሳዩ ፡ ኖሮ ፡ አበጁ ፡ ደግ ፡ አደረጉ ፡ የሚላቸው ፡ ወ
ገን ፡ ይበዛ ፡ ወይም ፡ ያንስ ፡ እንደሆነ ፡ መጠኑንና ፡ ግምቱን ፡ ዛሬ ፡ መለየት
ስለማይቻል አሁን ፡ ወደሌላው ፡ ጉዳይ ፡ እንለፍ ።

የደቂቁ ጸሐፊ ፡ ቅጣት—የደብረብርሃንና የቂርቆስ ቤተ ክርስቲያን ፡ ሥራ—ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሥርዓትና ቅዳሜ ፡ እንዲከበር ፡ የወጣ ፡ ትእዛዝ ።

በለፈው ፡ ከተተረከው ፡ ሌላ ፡ ባሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ የተፈጸመ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ነገር ፡ አለ ።

ዚህ ፡ መዋዕለ ከትንሹ ጊዜ በኋላ ደቂቁ ጸሐፊ ፡ የጸሐፊ ፡ ስነ-ስርዓት ፡ ልጆች ፡ ለእመቤታችን ፡ ለማርያም ፡ ለልጅዋ ፡ ለጌታችን ፡ ለመስቀል ፡ ላይሰገድም ፡ የሚሉ ፡ ተነሡ ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ንጉሡ ፡ በፈታቸው ፡ አቆሙና ፡ የሚሉትን ፡ ጠየቁዋቸው (መረመሩዋቸው) ። ከሊቃውንትም ፡ ጋር ፡ አከራክረው ፡ አሸንፈው ፡ አሳፈሯቸው ። ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ይኸንኑ ፡ የከፋት ፡ አሳባቸውን ፡ ስለአልተወ ፡ ሕዝብ ፡ ክርስቲያኑንና ከኢየሩሳሌም የመጡትን ፡ ሁሉ ፡ እንዲፈርዱባቸው ፡ ሰበሰቡ ። የተሰበሰውም ፡ እያንዳንዱ ፡ እንዲሞቱ ፡ ከፈረደባቸው ፡ በኋላ ፡ አፍንጫቸውንና ፡ መላሳቸውን ፡ ተቆርጠው ፡ በየካቲት ፡ ፪ ፡ ቀን ፡ በደንጊያ ፡ ተወግረው ፡ ታገደሉ ። በተወገሩ ፡ [፳፭] ዓ.ም ፡ ቀን ፡ በመጋቢት ፡ ፲ ፡ ቀን የመስቀል ፡ ለት ፡ ብርሃን ፡ ወርዶ ፡ በብዙ ፡ ሥፍራ ፡ እስከ ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ ታየ ። ስለዚህም ፡ ይህችን ፡ ሥፍራ ፡ ስለወደዷት ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ብለው ፡ ሠየሟት፤ በውስጧም ፡ ቤተ መቅደስ ፡ አሠሩ ። እያለ ፡ የደቂቁ ፡ ጸሐፊ ፡ የጭካኔ ፡ ቅጣትና ፡ የደብረ ብርሃንን ፡ የሥያሜ ፡ ምክንያት ፡ ይገልጽልናል ።

ደቂቁ ፡ ጸሐፊ ፡ የሚባሉት ፡ በጣና ፡ ደሴት ፡ በቅዱስ ፡ ጸሐፊ ፡ ስነ-ስርዓት ፡ ገዳም ፡ የሚያገለግሉ ፡ በመሆናቸው ፡ ይሆን ፡ ወይም ፡ የዚህን ፡ አዲስ ፡ አሳብ ፡ ያመነጩ ፡ ጸሐፊ ፡ ስነ-ስርዓት ፡ የሚባል ፡ የርሱ ፡ ተከታዮች ፡ ይሁኑ ፡ አላረጋግጥም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ለእመቤታችን ፡ ለማርያም ፡ መስገድ ፡ አይገባም በማለት ፡ እነዚህ ፡ ሰዎች ፡ በዚህ ፡ ባሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት (፳፭፻፩ - ፳፭፻፮) ፡ ዓ ፡ ም ፡ ምሕረት ፡ ተነሥተው ፡ የውግረትና ፡ የሞት ፡ ቅጣት ፡ ተፈጽሞባቸው ፡ ነገሩ ፡ ሲደመሰስ ፡ በአውሮፓ ፡ ፳፭፻፳ (1520) ዓ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ ማርቲን ፡ ሉተር ፡ የሚባል ፡ የሮማ ፡ ቄስ ፡ የጀርመን ፡ ተወላጅ ፡ የነበረ ፡ ይኸንኑና ፡ ይኸንኑ ፡ የመሰለውን ፡ በሮማ ፡ ቤተ ክርስቲያን ፡ ይፈጸም ፡ የነበረውን ፡ የቆየ ፡ ሥርዓት ፡ ተቃውሞ ፡ በዚህም ፡ በርሱም ፡ በወገኖቹም ፡ ስደትም ፡ ጦርነትም ፡ ተነሥቶ ፡ ተከታዮቹንም ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የካቶሊክን ፡ ሃይማኖትና ፡ ሥርዓት ፡ በሚጠብቀው ፡ በእንግሊዝ ፡ ቤተ መንግሥት ፡ ዘንድ ፡ ተሰምቶ ፡ ነገሥታቱ ፡ የጧፍ ፡ ቀሚስ ፡ አልብሰው ፡ አቃጥለዋቸው ፡ ነገሩን ፡ ለመደምሰስ ፡ ተመክሮ ፡ ነበር፤ ነገር ፡ ግን ፡ በኋላ ፡ እንደገና ፡ ሌሎች ፡ ተከታዮች ፡ ስለበረከቱ ፡ ነገሩን ፡ ማጥፋት ፡ ሳይቻል ፡ ቀረና ፡ እንዲያውም ፡ አንዳንድ ፡ አገሮች ፡ ይኸንኑ ፡ ሉተር ፡ ያወጣውን

አዲስ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያንና ፡ የሃይማኖት ፡ ሥርዓት ፡ መቀበል ፡ ዝመሩ ። ከነዚህም ፡ ዋነኛ ፡ አገሮች ፡ የጀርመንና ፡ የእንግሊዝ ፡ አገሮች ፡ ናቸው ።

ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ቀድሞ ፡ ከተሠራው ፡ ጋር ፡ አያይዞ በፊት ፡ እንደተባለው ፡ ብርሃን ፡ እንደወረደበትም ፡ እየገለጸ ፡ ጸሐፊው ፡ ስለ ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ሥራ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ፡ «ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ብለው ፡ ከሠየሟት ፡ ወዲህ በጌታችን በኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ስም ፡ የሚያምር ፡ ቤተ መቅደስን ጉሡ ፡ በፍጥነት ፡ እንዲሠራ ፡ ማዘዙት ፡ መሠረት ፡ የሸዋ ፡ ሹማምንትና ፡ አቄቲገር ፡ (ሥራ ፡ አሠሪ ፡ ሹማምንት?) በስምንት ፡ ቀን ፡ አሠርተው ፡ ጨረሱ ። ለክዳን ፡ የሚሆነው ፡ የሳር ፡ ስንበሌጥ ፡ ከግድም ፡ እስከ ፡ ፈጠጋር ፡ ድረስ ፡ ያለው ፡ አገር ፡ በሙሉ ፡ አመጣ ። ከህናቱ ፡ እግዚአብሔር ፡ ነግሠ ፡ እያሉ ፡ ሲዘምሩ ፡ በቀርባን ፡ ሰዓት ፡ ፫ኛ ፡ ጊዜ ፡ ብርሃን ወረደ ። መዘምራትም ፡ ብርሃኑን ፡ ተመለከቱ ፤ ንጉሡም ፡ እኔም ፡ በዚች ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ላይ ፡ ሲወርድ ፡ በገሀድ ፡ አየሁ ፡ አሉና ፡ ከግራ ፡ በዓል ፡ ጊዜ ፡ ወስደው ፡ የኢባን ፡ አገር ፡ (ምድር) ፡ ለዚች ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ለካህናቱ ፡ መተዳደሪያ ፡ ለሥርዓቱ ፡ ማስፈጸሚያ ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ እስጣለሁ ፡ ብለው ፡ ማሉ ። እርሳቸውም ፡ በዚያው ፡ መቀመጥን ፡ ስለወደዱ ፡ ጀገሙ ፡ (ቤተ ፡ መንግሥት?) ፡ እንዲሠራላቸው ፡ አጥሩም ፡ እንዲታጠርላቸው ፡ በመንግሥቱ ፡ ውስጥ ፡ ያሉትን ፡ ጨዋና ፡ የሸዋን ፡ ሹማምንት ፡ ሁሉ ፡ እርዳኝ ፡ ብለው ፡ አዘዟቸው ። ለዚህም ፡ ሥራ ፡ እንደ ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ እንዲገባላቸው ፡ ያዘዙት ፡ ብዙ ፡ የወይራ ፡ ጨፈቃና ፡ ግንድ ፡ ብቻ ፡ ነው ። የጀገሙ ፡ ሥራ ፡ እንዲያምር ፡ ልጁንም ፡ በስራት ፡ እየላጡ ፡ ጸዓዳ ፡ (ነጭ) ፡ እንዲሆን ፡ አደረጉት ፡ በደብረ ፡ ብርሃን ፡ ሳሉ ፡ ንጉሡ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ብዙ ፡ የመንግሥቱን ፡ ሥርዓት ፡ አቃኑ ። ብዙም ፡ ሰው ፡ (ወንጀለኛ ፡) ተገደለ ። በእግዚአብሔርና ፡ በመሢሁ ፡ (በመላክተኛው) ፡ ግላግ ፡ የሠሩትን ፡ ሰዎች ፡ አጋዙዋቸው ። የእግዚአብሔርን ፡ ፈቃድና ፡ የንጉሡን ፡ ትእዛዝ ፡ የፈጸሙትንም ፡ በዚሁ ፡ ቦታ ፡ አክብረው ፡ ከፍ ፡ አደረጉዋቸው ፡ (ሾሟቸው) ።

ብዙ ፡ ዘመን ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ከተቀመጡ ፡ በኋላ ፡ ትልቅ ፡ በሽታ ፡ ተነሥቶ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ አለቀ ፤ የሚቀብረውም ፡ አጣ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በደብረ ፡ ብርሃን ፡ በቀኝ ፡ በኩል ፡ የቂርቆስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እንዲሠራ ፡ መክረው ፡ አዘዙ ። ይኸንንም ፡ ያደረጉት ፡ «ኢይምጸእ ፡ ብድብድ ፡ ኅብዝሐነፀ ፡ መርጡለክ ፡ ወኢይኩን ፡ ውስቴቱ ፡ ሕፀተ ፡ ማይ ፡ ወኢዐፀረ ፡ እክል ፡ ቤተ መቅደስህን ፡ በሠራህበት ፡ ቦታ ፡ የወሀ ፡ ድርቀትም ፡ የእህል ፡ ጥፋትም ፡ አይሆንም» ፡ ብሎ ፡ የሰጠውን ፡ ቃል ፡ አስበው ፡ እግዚአብሔር

ይኸን ፡ በሽታ ፡ እንዲያስወግድላቸው ፡ ነው ። በእውነትም ፡ እንዳሰቡት ፡
ከቤታቸው ፡ በሽታው ፡ ሁሉ ፡ መወገዱን ፡ ሲያዩ ፡ ልጆቻቸውንና ፡ ንግሥ
ቶቻቸውን ፡ (ሚስቶቻቸውን) ፡ ለቂርቆስ ፡ ከግምጃ ፡ ቤት ፡ ስጦታም ፡ መ
ጻሕፍትም ፡ ስጡ ፡ ብለው ፡ አዘዙ ። ከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ የሚምልም ፡
የሚያስምልም ፡ በዚህ ፡ በቂርቆስ ፡ ቤት ፡ ክርስቲያን ፡ እንጂ ፡ በሌላ ፡ ዘን
ድ ፡ እንዳይማል ፡ አዘዙ ፤ ከዚያም ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሃይማኖት ፡ ሥርዓት ፡ አ
ቆሙ ። «እኛ ፡ ጴጥሮስና ፡ ጳውሎስ ፡ ባሮች ፡ ጅ ፡ ቀን ፡ ብቻ ፡ ለጌቶቻቸው
ይገዙ ፡ ሁለቱን ፡ ቀን ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ያድርጉት ፡ ብለው ፡ ሐዋርያት ፡
በሲኖዶስ (በስብሰባ) እንደጻፉ ፡ ቅዳሜም ፡ እንደ ፡ እሑድ ፡ እኩል ፡ እን
ዲከበር ፡ አዘዙ ። የጌታችንን ፡ የልደት ፡ ቀንና ፡ እርሳቸውም ፡ አርጌ ፡ በድ
ላይን ፡ ድል ፡ ያደረጉበት ፡ መታሰቢያ ፡ እንዲሆን ፡ በየወሩ ፡ ሸህነኛው ፡ ቀ
ን ፡ በዓል ፡ እንዲሆን ፤ ጳጳሳትና ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ በግዝት ፡ እንዳዘዙት ፡
የእመቤታችን ፡ የእግዝእትን ፡ ማርያም ፡ ፴፪ (፴፫) በዓላት ፡ እንደ ፡ እሑድ
በጥንቃቄ ፡ እንዲከበር ፤ የሚከኤል ፡ በዓልም ፡ በየወሩ ፡ የሊቃነ ፡ ከሀና
ትና ፡ የካህናት ፡ ሰማይ ፡ የ፬ቱ ፡ እንስሳም ፡ የነቢያትም ፡ የሐዋርያትም ፡ በ
ዓል ፡ እንዲከበር ፡ መሥዋዕት ፡ እንዲቀርብ ፡ ምጽዋትም ፡ እንዲሰጥ ፡ ለተ
ራቡትም ፡ ሁሉ ፡ ኅብስት ፡ እስኪጠግቡ ፡ ድረስ ፡ እንዲታደል ፡ አዘዙ ። ይ
ኸን ፡ ሁሉ ፡ በመጻሕፍቶቻቸው ፡ ውስጥ ፡ ጽፈው ፡ አዘዙ ። የጻፏቸው ፡
መጻሕፍትም ፡ ስማቸው ፡ ጦማረ ፡ ትስብእት ፤ መጽሐፈ ፡ ብርሃን ፤ መጽ
ሐፈ ፡ ሚሊድ ፡ (ምዕላድ?) ፡ ክህደተ ፡ ሰይጣን ፤ መጽሐፈ ፡ ባሕርይ ፤ ተአ
ቅቦ ፡ ምሥጢር ፤ እግዚአብሔር ፡ ነግሠ ፡ ይባላሉ ።

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሲሠሩ ፡ ሲያከናውኑ ፡ በደብረ ፡ ብርሃን ፡ ፲፪ ፡ ዓመት
ኖሩ ። በ፲፪ ፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ ግን ፡ ወደምድረ ፡ ፈረን ፡ ሲሄዱ ፡ ሲመለሱ ፡
ወደ ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ሲሄዱ ፡ ሲመለሱ ፡ ነበር ። ይኸውም ፡ ሲሆን ፡ በ
ዚህ ፡ በ፲፪ ፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ እዚህ ፡ እቅርቡ ፡ አገር ፡ ምድረ ፡ ፈረንሳይ ፡
ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ደርሰው ፡ ወደዚህ ፡ ወደደብረ ፡ ብርሃን ፡ (ተጉለት) ይ
መለሱ ፡ ስለነበረ ፡ በሙሉ ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ የነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ ፲፬ ፡ ዓመ
ት ፡ ነው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዕረፍታቸው ፡ ሆነ ። ምሕረቱ ፡ ብዙ ፡ የሆነው ፡
እግዚአብሔር ፡ ለንጉሣችን ፡ ለዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የሰማይን ፡ መንግሥት ፡ ያ
ካፍላቸው ፡ ... አሜን ፡ ብሎ ፡ ይጨርሳል ።

ከዚያም ፡ እልፍ ፡ ብሎ ፡ በሌላ ፡ ሥፍራ ። አፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡
ባንድ ፡ ቤት ፡ ክርስቲያን ፡ ፪ ፡ ድርብ ፡ ወይም ፡ የሚበዛ ፡ ታቦት ፡ እንዲ ፡
ቀመጥ ፡ እንጂ ፡ ፩ ፡ ታቦት ፡ ብቻውን ፡ እንዳይቀመጥ ። እነዚህም ፡ ታቦታ
ት ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ከእመቤታችን ፡ ታቦት ፡ (ጽላት) አብሮ ፡ እን

ዲገኝ ፡ ማዛዘኛውን ፡ ከዚያ ፡ በሁለቱ ፡ የሰንበት ፡ ቀኖችና ፡ በሌሎችም
 የክብር ፡ በዓል ፡ ቀኖች ፡ ወንድም ፡ ሴቱም ፡ እየተሰበሰበ ፡ ካህናቱ ፡ ጸሎተ ፡
 ሃይማኖትን ፡ ጸሎተ ፡ ወንጌልን ፡ ፲ቱ ፡ ቃላተ ፡ አራትን ፡ ፪ቱ ፡ ቃላተ ፡ ወን
 ጌልን ፡ የእግዚአብሔርን ፡ አንድነትና ፡ ሦስትነት ፡ የወልድን ፡ ያለናት ፡ ከአ
 ብ ፡ መወለድ ፡ ፪ኛ ፡ ያለአባት ፡ ከድንግል ፡ መወለዱን ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ያስተምሩ።
 ካህናት ፡ በየሥፍራቸው ፡ ይኸን ፡ ሳያስተምሩ ፡ የቀሩ ፡ እንደ ፡ ሆነ
 ቤታቸው ፡ እየተበረበረ ፡ ገንዘባቸው ፡ ይወረስ ፡ ብለው ፡ ለሹማምንቱ ፡ እን
 ደነገሩ ፡ ይገልጻል ።

ስለዚህ ፡ አዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ከምሥራቅ ቤተ ክርስቲያን ከቀስጥንጥ
 ንያና ፡ ከእስክንድርያ ፡ ሊቃኒ ፡ ጳጳሳት ፡ እየተዘጋጀ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ በሊ
 ኖዶስ ፡ ያገኙትን ፡ ሁሉ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ፡ በገራቸ
 ው ፡ በትክክል ፡ ለማስፈጸም ፡ እንደጣሩ ፡ ይታያል ። ይኸንንም ፡ ያዘዙትን ፡
 ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ ያፈረሰውን ፡ ወገን ፡ ብዙ ፡ ዓይነት ፡ ቀጥተዋል ። አብ
 ዛኛ ፡ ጊዜ ፡ ክርክርና ፡ ሐሚታ ፡ የፈጠረው ፡ የቅዳሜ ፡ እንደ ፡ ሰንበት
 መቆጠሩ ፡ ነው ። ቀድሞ ፡ እስከ ፡ ፱ ፡ ከዓት ፡ ድረስ ፡ እየተሠራ ፡ ከዚያ
 በኋላ ፡ ሰንበት ፡ ገባ ፡ እያለ ፡ ያርፍ ፡ የነበረውን ፡ አሁን ፡ እርሳቸው ፡ ቅዳ
 ሜ ፡ እንደ ፡ ሰንበት ፡ ትክክል ፡ ይከበር ፡ ስላሉ ፡ ሥራን ፡ ወዳድ ፡ የሆነው ፡
 ወገን ፡ በበዓሉ ፡ ብዛት ፡ ቅሬታ ፡ እንደሚሰማው ፡ የታወቀ ነው ። እንደዚሁ
 ም ፡ ቅዳሜ ፡ ይከበር ፡ ብለው ፡ ያዘዙትን ፡ ቅዳሜ ፡ የባለ አራት ፡ የአይሁድ
 በዓል ፡ ነውና ፡ አናኩብርም ፡ ብለው ፡ ከደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መነኮሳት ፡ ውስ
 ጥ ፡ ብዙዎቹ ፡ ተቀጡ ፡ ይባላል ።

ምዕራፍ ፡ ፴፯ ።

አዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የደረሱዋቸው ፡ መጻሕፍት ።

ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ አዲ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጻፏቸው ፡ ብሎ ፡ ዜና ፡ መዋ
 ዕል ፡ ጸሐፊው ፡ የዘረዘራቸውን ፡ መጻሕፍት ፡ ሁሉንም ፡ ማግኘት አልቻልኩ
 ም ። መጻሕፍቶቹ ፡ ጦማረ ፡ ትስብእት ፡ መጽሐፈ ፡ ብርሃን ። መጽሐፈ ፡ ሚ
 ለድ (ምዕላድ?) ክህደተ ፡ ሰይጣን ፡ መጽሐፈ ፡ ባሕርይ ፡ ተአቅቦ ፡ ምሥጢ
 ር ፡ እግዚአብሔር ፡ ነግሠ ፡ ከሚባሉት ፡ ውስጥ ፡ ተአቅቦ ፡ ምሥጢር ፡ የሚ
 ባለውን ፡ ሙሴ ፡ ከንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ ወደ ፡ ኢጣሊያ ፡ ተርጉሞ ፡ ከግዕዙ ፡ ጋር ፡
 ያሳተመው ፡ በእጄ ፡ ስለገባ ፡ ልመለከተው ፡ ችያለሁ ። እርሱም ፡ ከመዠ
 መሪያው ፡ ላይ ፡ ክርስቶስ ፡ ሕይወት የ ፤ ክርስቶስ ፡ መድኃኔ ፡ ገጽየ ፡ አም
 ላኪያ ፤ ክርስቶስ ፡ ረዳእየ ፡ ወማርያም ፡ እሙ ፡ እግዝእትየ ፡ ወድንግልና ፡

ሥጋግ ፡ ጌራ ፡ መንግሥትየ ፡ ወድንግልና ፡ ሕሊናግ ፡ አስፓዳየ ፡ «ጋሻዬ?»
 እያለ ፡ ይሄድና ፡ ከዚያ ፡ ቀጥሎ ፡ ናሁ ፡ ጸሐፍነ ፡ በእንተ ፡ ተአ
 ቅቦ ፡ ምሥጢር ፡ እምሲኖዶስ ፡ እያለ ፡ ቀጥሎ ፡ እስከ ፡ መጨረሻ ፡ ድረስ ፡
 የሚናገረው ፡ ስለ ፡ ቅዱስ ፡ ቀራርባን ፡ ነው ። በጠቅላላው ፡ ከሲኖዶስ ፡ ከቅ
 ዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ እየጠቀሰ ፡ የጌታን ፡ ሥጋና ፡ ደም ፡ በቀራርባን ። ጌዜ
 አቀራቢው ፡ ካህን(ቂስ)ቆራቢው ፡ ካህንም ፡ ቢሆን መሃደምን ፡ በአክብሮት
 በፍርሐት ፡ በጥንቃቄ ፡ እንዲፈጽም ፡ ያስገነዝባል ። ባለመጠንቀቅ ፡ ቁሱ
 ወይም ፡ ተቀባዩ ቢነጥበው «ቢወድቅበት» ፻፶፫ ፡ ጌዜ ፡ እንዲገረፉ «ጥብጣቤ
 እንዲመቱ» ያዝዛል ። እንደዚሁም ፡ ከራሱ ፡ ከንጉሡ ፡ ገዢምሮ ፡ በየደረ
 ጃው ፡ ለቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥጣኖች ፡ ለተራው ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ የሚ
 ፈጸመው ፡ ቅጣት ፡ እየተዘረዘረ ፡ ተጽፏል ።

መጽሐፉን ፡ ሲመለከቱት ፡ በውስጡ ፡ ይቤ ፡ ንጉሥን ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ
 ዘተሰምየ ፡ ቆስጠንጢኖስ ፡ ዘሠርዳ ፡ ዘንተ ፡ ሥርዳተ ፡ ዓቢየ ፡ ወክቡረ ፡ የሚል
 ቃል ፡ ስለሚገኝበት ፡ ጸሐፊ ፡ እፈታቸው ፡ አስቀምጠው ፡ እየነገሩ ፡ እያዘዙ
 ያጻፉት ፡ እንጂ ፡ ራሳቸው ፡ በእጃቸው ፡ የጻፉት ፡ አይመስልም ።

የዓፄ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ወደፈረንሳዊ ፡ በተረጎሙት
 በሙሴ ፡ ገዢ ፡ ፔሩሾ ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ መጽሐፈ ፡ ብ
 ሮሃን ፡ የሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ ከሁሉ ፡ ትልቅ ፡ መጽሐፍ ፡ ነው ። በ፶፻፮ ፡
 ምዕራፍ ፡ ተከፍሏል ። እርሱም ፡ በታሪካቸው ፡ ውስጥ ፡ እንዳነበብነው ፡ የ
 ሮሳቸው ፡ ዜጋ ፡ የሆነጣዎት ፡ ማምለኩን ፡ ትቶ ፡ ወደፍጹም ፡ ክርስቲያንነት
 እንዲመለስ ፡ ቅዳሜ ፡ እንዲከበር ፡ ያስጠነቅቃል ።

መጽሐፈ ፡ ሚላድ ፡ የሚባለው ፡ የጌታችን ፡ ልደት ፡ በየወሩ ፡ በጳጂ
 ቀን ፡ እንዲከበርና ፡ በዚህ ፡ ቀን ፡ የሚነበበውን ፡ እያስረዳ ፡ ከዚያም ፡ ይኸ
 ነኩ ፡ መጽሐፍ ፡ ንጉሡ ፡ በየአብያተ ፡ ክርስቲያናቱ ፡ መላካቸውን ፡ ሰው ፡
 ሁሉ ፡ ደስክ ፤ ጉዳሌ ፤ ታፋንት፤ ዲኖ ፤ ማቅዋዝ ፡ የሚባሉትን ፡ ጣዖታ
 ት ፡ ትቶ ፡ በጌታችን ፡ ልደት ፡ ብቻ ፡ እንዲያምን ፡ ያስገነዝባል ።

መጽሐፈ ፡ ባሕርይ ፡ የሚባለው ፡ ስለ ፡ ኑዛዜና ፡ ስለ ፡ ቅብዓት ፡ ይናገ
 ፋል ። ጦማረ ፡ ትስብእት ፡ እዚያው ፡ እመጽሐፈ ፡ ብሮሃን ፡ ውስጥ ፡ ሆኖ ፡
 ከትስብእት ፡ ይልቅ ፡ ስለጠንቋዮች ፡ የሚናገር ፡ ነው ።

እግዚአብሔር ፡ ነግሠ ፡ ለቅዱሳንና ፡ ለሰማዕታት ፡ የተደረሰ ፡ ሰላም
 ታ ፡ ነው ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ከፍ ፡ ባለ ፡ ትጋት ፡ የቤተ ፡

መንግሥቱን፡ የውጭና፡ የውስጥ፡ ፖለቲካ፡ በማስኬዳቸው፡ ላይ፡ የእግዚአብሔርና፡ የልጁ፡ የኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ የእናቱ፡ የእመቤታችን፡ የድንግል፡ ማርያም፡ ፍቅር፡ ስላደረባቸው፡ የክርስትና፡ ሃይማኖት፡ እንዲከበር፡ እንዲዘረጋ፡ ከደቡብ፡ ሕዝብ፡ ክፍል፡ በያይነቱ፡ የገባው፡ የጣዖት አምልኮ፡ እንዲጠፋ፡ ከልብ፡ መጣራቸውን፡ እንመለከታለን።

ከዚያም ፡ አልፈው ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ጳጳሳት ፡ እውነተኛና ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓቶች ፡ ሊያስቡበትና ፡ ሊያዘጋጁት ፡ የሚገባውን ፡ የቤተ ክርስቲያን ፡ ደንብና ፡ ሥርዓት ፡ የቀርባን ፤ የጾም ፤ የበዓል ፡ ማክበር ፡ መጽሐፍ ፡ እየጻፉም ፡ እያጻፉም ፡ ሕግና ፡ ደንብ ፡ ሲያወጡ ፡ እነሆ ፡ ተመለከትን ። ደግሞም ፡ በጽሑፋቸው ፡ ውስጥ ፡ ሁልጊዜ ፡ ሲቃወሙ ፡ የምናገኘው ፡ ጣዖት ፡ አምላኪዎችን ፡ እንጂ ፡ እስላሞችን ፡ አይደለም ። በዚህም ፡ እንደዛሬ ፡ ዘመን ፡ ነገሥታት ፡ የእስላም ፡ ሃይማኖት ፡ ከጣዖት ፡ አምልኮ ፡ ተለይቶ ፡ በእግዚአብሔር ፡ የሚያምን ፡ ራሱን ፡ የቻለ ፡ ሃይማኖት ፡ መሆኑን ፡ ተረድተው ፡ እንደተወሰኑ ፡ ይታወቃል ።

እንደዚሁም ፡ በዘመናቸው ፡ የእመቤታችንን ፡ ተአምረ ፡ ማርያም ፡ ከግብፅና ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ አስመጥተው ፡ በነገሡ ፡ በጌኛው ፡ ዓመት ፡ ከዐረብኛ ፡ ወደግዕዝ ፡ እንዳስተረጉሙት ፤ አባ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የሚባሉት ፡ የእርመን ፡ ተወላጅ ፡ አርጋኖን ፡ ድንግል ፡ የሚባለውን ፡ ስለእመቤታችን ፡ የሚናገረውን ፡ ጽሑፍ ፡ የደረሰው ፤ የጊዮርጊስ ፡ ወልደ ፡ አሚድ ፡ መጽሐፍ ፡ ተጣርቶ ፡ የተጻፈው ፤ አባ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የሕዝብ ፡ ጽዮን ፡ ልጅ ፡ (አማራ) ፡ በኬልቂዶን ፡ ተሰብስበው ፡ ዲዮስቆሮስን ፡ ሁለት ፡ ባሕርይ ፡ ካላልክ ፡ ብለው ያወገቡበትን ፡ ጉባዔ ፡ «ማኅበረ ክለባት-የውሾች ፡ ጉባዔ» እያለ ፡ የሚለድበውን ፡ መጽሐፈ ፡ ምሥጢር ፡ የሚባለውን ፡ መጽሐፍ ፡ የደረሰው ፡ በርሳቸው ፡ ጊዜ ፡ መሆኑ ፡ በየመጽሐፉ ፡ ተጠቅሶ ፡ ይገኛል ። ስለዚህ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ያዕቆብ ፡ ከውስጥ ፡ የአስተዳደር ፡ ጣጣና ከአዳሎች ፡ ጦርነት ፡ አልፈው ለኢትዮጵያ ፡ ጽሑፍ ፡ አጥብቀው ፡ የደከሙ ፡ ስለሆኑ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ በተለይ ፡ የቀለም ፡ ሰው ፡ የሆነው ፡ ወገን ፡ ውለታቸውን ፡ እያስታወሱ ፡ ሊያመሰግናቸው ፡ ይገባል ።

ራሳቸው ፡ ደረሱዋቸው ፡ የሚባሉትን ፡ መጻሕፍት ፡ እላይ ፡ አሳስበው እንደነበረው ፡ እየነገሩ ፡ ያጻፉት ፡ እንጂ ፡ ራሳቸው ፡ ብርዕ ፡ ጨብጠው ፡ ብራና ፡ ይዘው ፡ የጻፉት ፡ አይመስልም ። ይኸም ፡ የጸሐፊነት ፡ ዋጋቸውን ሊያስቀርባቸው ፡ አይችልም ።

በዛሬው ፡ ዘመን ፡ የእንግሊዝ ፡ ጠቅላይ ፡ ሚኒስትር ፡ ምስተር ፡ ዊንስተን ፡ ቸርችል ፡ ከጆርመን ፡ ጋር ፡ በአውሮፓ ፡ የተደረገውን ፡ ጦርነት ፡

የሚገልጽ ፡ ማስታወሻውን፡በመጽሐፍ ፡ ስላወጣ ፡ በስቶክሌም ፡ የሊቃውንት ፡ ጉባዔ ፡ ለታላላቅ ፡ ሊቅና ፡ አዋቂ ፡ በብርቅ ፡ የሚሸልመውን ፡ የኖቤል ዋጋ ፡ ፕሪ ፡ ኖቤል ፡ የሚባለውን ፡ ሽልማት ፡ በተሸለመ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ጸሐፊዎች ፡ በሚገባ ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ በቅናት ፡ እርሱ ፡ እየተንገራደደ ፡ ጸሐፊ ፡ እየለዋወጠ ፡ በመንገር ፡ ያሠራው ፡ የጦርነት ፡ ማስታወሻ ፡ ሊያሸልመው ፡ አይችልም፡፡ ብለው ፡ የተከራከሩ ፡ ነበሩ። ነገር ፡ ግን ፡ ተቀባይ ፡ አላገኙም ፡ የዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም ፡ ያራሲነት ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ነው ። ቸርቸል ፡ ቁጭ ፡ ብሎ ፡ ራሱ ፡ እንዳይጽፍ ፡ የመንግሥቱ ፡ መሪነት ጊዜ ፡ አይሰጠውም ። የርሱ ፡ ሚኒስትሮች ፡ ሲሰበሰቡ ፡ የበላይ ፡ የጉባዔው አለቃ ፡ እርሱ ፡ ነው ፡ የሕዝብ ፡ ወኪሎች ፡ (ሻምብር ፡ አፍ ፡ ከሙን) ፡ በሚሰበሰቡበት ፡ በታላቁ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ አበላሸህ ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ አበጀህ ፡ ይኸን ፡ እንደምን ፡ ሠራሽው ፡ እያሉ ፡ በጥያቄ ፡ ሲያጣጥሩት መልስ ፡ በዝርዝር ፡ ሰጭው ፡ እርሱ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ የዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የሥራ ፡ ብዛት ፡ ከዚያ ፡ የባሰ ፡ ነው። የዚያን ፡ ዘመን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ (እንደዛሬም ፡) የቤተ ፡ መንግሥቱም ፡ የቤተ ፡ ክህነቱም ፡ መሪ ፡ ሥራውን በድምርም ፡ በዝርዝርም ፡ የሚያስሄድ እርሱ ፡ ነው። የመጨረሻው ፡ ፈራጅ ፡ ዳኛ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የበላይ ፡ መሪ ፡ የሕንጻዎች ፡ አሠሪና ፡ ፕላን ፡ ሰጭ ፡ ርስትና ፡ ጉልት ፡ ደልዳይ ፡ ሹሚና ፡ ሻሪ ፡ እርሱ ፡ ነው ።

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሲፈጽም ፡ መገመት ፡ ማሰብ ፡ ማሰላሰል ፡ አለበት ። የይፋቱ ወይም የአዳሉ አለዚያም ፡ የስሜንና ፡ የወገራ፡ፈላሾች ፡ ሸፈቱሲባል ፡ ከበድያሉ ፡ እንደሆነ ፡ የጦር ፡ መሪው ፡ እርሱ ፡ ራሱ ፡ ነው። ነገር ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሲሠራ ፡ በውስጡ ፡ ቀጥረው ፡ የበዛ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትና ፡ የቤተ ክህነት ፡ ረዳቶች ፡ አሉት፤ እነርሱም ፡ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ ብለው ፡ ትእዛዙን ፡ በፍርሐት ፡ ይፈጽማሉ ። እንዲያውም ፡ ጅ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ እነርሱ ፡ ደክመው ፡ ወደፍጻሜ ፡ በደረሱት ፡ ነገር ፡ እርሱ ፡ በሕዝብ ፡ ዘንድ ፡ ይመሰገንበታል ። በዘመኑ ፡ ያለው ፡ የንጉሡ ፡ ጸሐፊም ፡ እርሱን ፡ ደስ ፡ ለማሰኘት ፡ ማናቸውንም ፡ ደገኛ ፡ ሥራ ፡ ሁሉ ፡ ደራርቦ ፡ የሚጽፈው ፡ ለርሱ ፡ ስለሆነ ፡ በሚቀጥለው ፡ ትውልድ ፡ ዘንድ ፡ በማናቸውም ፡ የሥራ ፡ ግንባር ፡ ሲነሣ ፡ የእውነተኛ ፡ ሠሪዎቹ ፡ ስም ፡ እየጠፋ ፡ ይቀራል ። ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ሳንዘነጋ ፡ መጻፍ ፡ ቢቀር ፡ ማጻፍ ፡ ማሰብ ፡ ጉዳዩን ፡ መደገፍ ፡ አይቀርምና ፡ በማናቸውም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ በተገኘው ፡ ሌላም ፡ ጸፈው ፡ ራሳቸውም ፡ ጸፉት ፡ በሚባለው መጽሐፍ ፡ እርሳቸውን ፡ ሳናመሰግን ፡ ማለፍ ፡ አንችልም።

የእውነት ፡ ጠላቶች ፡ ደግሞ ፡ ሳንሆን ፡ እነዚያንም ፡ ስማቸው ፡ ያልታወቀውን ፡ ክርሳቸው ፡ ጋር ፡ ማመስገን ፡ አለብን ።

በዛሬው ፡ ዘመን ፡ ስማቸው ፡ ላልታወቀ ፡ ወታደሮች ፡ ሐውልት ፡ እንደሚቆም ፡ የአበባ ፡ አክሊል ፡ በሐውልታቸው ፡ ላይ ፡ እንደሚ

ቀመጥ ፤ በዚያን ፡ ዘመን ፡ መንግሥታቸውን ፡ በጦርነትም ፡ በጽሑፍም ፡
አገልግለው ፡ ስማቸው ተደብቆ ፡ ለቀረው ፡ ለጽራግ ፡ ማሰራዎች ፡ ለጸሐፍተ
ትእዛዛት ፤ ለዓቃቤ ፡ ሰዓቶች ፤ ለብሕት ፡ ወደዶች ፤ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ጠቅላላ
መታሰቢያ ፡ ማቆም ፡ ይገባል ።

ምዕራፍ ፡ ፴፱ ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ገዳም ፡ የጻፉት ፡ ደብዳቤ ።

ራሳቸው ፡ ስለአምልኮ ፡ ስለቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ፡
የጻፉትን ፡ ወይም ፡ የአጻፉትን ፡ እንደዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጽሑፍን ፡ የሚያራብ ፡
የማንተም ፡ ብልሃት ፡ ስለአልነበረ ፡ በጸሐፊ ፡ እጅ ፡ እያስገለበጡ ፡ ለየአድ
ባራቱ ፡ እየላኩ ፡ እየተነበበ ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ እንዲከበር ፡ ከመጣራቸው
በቀር ፡ ጽሑፉ ፡ ራሱ ፡ እንዳይጠፋ ፡ በዚህ ፡ ርገድ ፡ ትልቅ ፡ አገልግሎት ፡
ሠርተዋል ። እንደዚሁም ፡ ራሳቸው ፡ ያልደረሱትን ፡ ከቀድሞ ፡ ገጥሮ ፡
የታወቀውን ፡ ታላላቅ ፡ መንፈሳዊ ፡ መጽሐፍ ፡ ሁሉ ፡ እያጻፉ ፡ መላካቸው
የታወቀ ፡ ነው ።

ሲኖዶስ ፡ የሚባለውን ፡ ከሐዋርያትና ፡ ከቀድሞዎቹ ፡ ሊቃውንት ፡
የተዘጋጀውን ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሕግና ፡ ደንብ ፡ በብራና ፡ በጥሩ ፡ ጽ
ሕፈት ፡ አጽፈው ፡ በኢየሩሳሌም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ገዳም ፡ ለአሉት ፡ መነኮሳ
ት ፡ የላኩትን ፡ በሮማ ፡ በሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ መጻሕፍት ፡ ቤት ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ ተ
መልክቼዋለሁ ። በውስጡ ፡ ያለውን ፡ ሁሉ ፡ ለመገልበጥ ፡ ስለማይቻል ፡ ይ
ኸንኑ መጽሐፍ ፡ የላኩበትን ደብዳቤ ፡ ብቻ በመጽሐፉ ፡ በመገጠሚያዎቹ ፡
ገጾች ፡ ላይ ፡ የሚገኘውን ፡ አግኝቼ ፡ ገለበጥሁ ፤ ቃሉም ፡ እነሆ ፡ በትክክል
ከዚህ ፡ በታች ፡ ይገኛል ።

«በስመ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ አሐዱ ፡ አምላክ ። በኩ
ሉ ፡ ልብየ ፡ ዘክሪያሁ ፡ አመልክ ። በኩሉ ፡ ኃይልየ ፡ ወበኩሉ ፡ ነፍስየ ፡ ወበ
ኩሉ ፡ ሕሊናየ ፤ ዘቦቱ ፡ አሰምክ ። ዘእኩዝ ፡ በሐብለ ፡ አምልኮቱ ፡ ዘኢይት
በተክ ። ዘቦቱ ፡ አሐዩ ፡ ለዝሉፉ ፡ ወኢይትሀወክ ። ተጽሕፈት ፡ ዛቲ ፡ መልእ
ክት ፡ ውስተ ፡ ዛቲ ፡ መጽሐፈ ፡ ሲኖዶስ ፡ እምነቤየ ፡ እምነበ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕ
ቆብ ፡ ወስመ ፡ መንግሥትየ ፡ ቆስጠንጢኖስ ፡ እምነበ ፡ አንበረኒ ፡ አምላክ ፡
እስራኤል ፡ በብዝሃ ፡ ምሕረቱ ፡ ዲበ ፡ መንበረ ፡ መንግሥተ ፡ ኢትዮጵያ ፡
በጌ ፡ ዓመት ፡ እንዘ ፡ ሀሎኩ ፡ ውስተ ፡ ሀገረ ፡ ሴዋ(ሼዋ)እንተ ፡ ትሰመይ ፡
ተጉለት ። ትብጻሕ ፡ ነበ ፡ ፍቁራንየ ፡ ማኅበረ ፡ ቅዱሳን ፡ እለ ፡ ይነብሩ ፡ ው
ስተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ሀገር ፡ ቅድስት ፡ በሰላመ ፡ እግዚአብሔር ፡ አሜን ።

እስተበጽጋክሙ፡ ፈድፋድ፡ ቀዳሚነኩንክሙ፡ ሂወጥን፡ ለቃለ፡ ወንጌል፡
ዘይቤ፡ ዘኢሳይያ፡ አባሁ፡ ወእሞ፡ ወብእሲቶ፡ ወውለዮ፡ ወገራውሂሁ፡ ወ
ነሱ፡ ዘቦ፡ ወበእንተዝ፡ ኃይግሙ፡ ዓለሙ፡ ወበእክሙ፡ ውስተ፡ አርቡ
ተ፡ ምንነትስና፡ ወዳግሙ፡ ሂወወክሙ፡ ቃለ፡ ነቢይ፡ ዘይቤ፡ ኢድበውእ፡
ውስተ፡ ጽላሎተ፡ ቤትየ፤ ወኢየዓርግ፡ ውስተ፡ ዓራተ፡ ምስካብ፡ ኢይ
ውሁቦን፡ ንዋሙ፡ ለአዕይንትየ፡ ወኢድቃሰ፡ ለቀራንብትየ፡ እስከ፡ እረክ
ብ፡ መካኖ፡ ለእግዚአብሔር፡ ወማኅደር፡ ለአምላክ፡ ያዕቆብ፡ ወበእንተዝ
አጥባዕክሙ፡ ለነጌደ፡ ኢየሩሳሌም፡ ሀገሩ፡ ለንጉሥ፡ ዓቢይ፡ እንዘ፡ ኢ
ትፈርሁ፡ ምንዳቤ፡ ፍኖት፡ ሐሩረ፡ መዓልት፡ ወቀረ፡ ሌሊት፡ ወቀትለ፡
ፈያት፡ ወዕባ፡ በጸሐክሙ፡ ህየ፡ ተፈጸመ፡ ላዕሌክሙ፡ ዘተብህለ፡ በነቢይ
ንበውእ፡ እንከሰ፡ ውስተ፡ አብያተሁ፡ ወንሰግድ፡ ውስተ፡ መካን፡ ኀበ፡
ቆመ፡ እግረ፡ እግዚእን፡ ወከፈለክሙ፡ ከመ፡ ተአምሑ፡ መካናተሁ፡ ቅዱ
ሳተ፡ እመክን፡ ቀጽረቱ፡ እስከ፡ መክን፡ ዕርገቱ፡ ወበእንተዝ፡ አነሂ፡ እት
አመን፡ በጸሎትክሙ፡ ወበነሱ፡ ምንዳቤክሙ፡ በእንተ፡ ፍቅረ፡ አምላ
ክ፡ ዘበጽሐክሙ፡ እምሥርወ፡ ልብየ፡ እኤምኀክሙ፡ እንዘ፡ እብል፡ ሰላ
ም፡ ለክሙ፡ ደቂቀ፡ ኢትዮጵያ፡ ዘሂወወተክሙ፡ ኢየሩሳሌም፡ ምድራ
ዊት፡ ከመ፡ ታብጽሐክሙ፡ ኀበ፡ ኢየሩሳሌም፡ ሰማያዊት፡ ሰላም፡ ለሃይ
ማኖትክሙ፡ እንተ፡ በሥላሴ፡ ፍጽምት፡ ወለምንነትስናክሙ፡ ኢምሳለ፡
መላእክት፡ ሰላም፡ ለአእጋሪክሙ፡ እለ፡ ኬዳ፡ ወለአእዳዊክሙ፡ እለ፡ ጉ
ድጉዳ፡ ወለከናፍሪክሙ፡ እለ፡ ሰዐማ፡ በከመ፡ ፈቀዳ፡ ወለአዕይንተክሙ
ነጽሮ፡ እለ፡ አማሃዳ፡ ገሊላሃ፡ ኀበ፡ ተሰብአ፡ ወቤተ፡ ልሔምሃ፡ ኀበ፡
ተወልደ፡ አምላክ፡ ነሂአ፡ ዘዚእን፡ ጠባይዐ፡ ወጎልሃ፡ ኀበ፡ ሰከባ፡ ወተ
ፀንግዓ፡ ናዝሬትሃ፡ ኀበ፡ ተሐፅነ፡ ወዮርዳኖስሃ፡ ኀበ፡ ተጠምቀ፡ ከመ፡
ያንጽሐነ፡ ቆሮንቶስሃ፡ ኀበ፡ ጾመ፡ በእንተአን፡ ቀራንዮሃ፡ ኀበ፡ ተሰቅለ
ከመ፡ ይቤዝወን፡ ወጎልጎታሃ፡ ኀበ፡ ተቀብረ፡ ወተንሥአ፡ ከመ፡ ያሕይ
ወን፡ ደብረ፡ ዘይትሃ፡ ኀበ፡ ዐርገ፡ እምህየ፡ ኀበ፡ አቡሁ፡ አምላክን፡
ከመ፡ ያብአን፡ ውስተ፡ ውሳጤ፡ መንጠላዕት፡ አርያማዊ፡ ኀበ፡ ቦአ፡ ለሊ
ሁ፡ ሐዋርያን፡ ዘእምቅድሚን፡ ጽርሐ፡ ጽዮንሃ፡ ኀበ፡ ወረደ፡ ጳጳሳ፡ ጠስ
ኀበ፡ ሐዋርያት፡ አበዊን፡ ወሰላም፡ ካዕባ፡ ለአዕይንተክሙ፡ እለ፡ ነጸራ፡
ብርሃን፡ ዘይወጽእ፡ እመቃብሪሁ፡ ለእግዚእን፡ በቀዳሚት፡ ሰንበት፡ ዘው
እቱ፡ መሐትወ፡ ፋሲካን፡ ሰላምክሙ፡ ወፍቅርክሙ፡ ጸሎትክሙ፡ ወበረ
ከትክሙ፡ የህሉ፡ ምስሌየ፡ ለዓለሙ፡ ዓለም፡ አሜን፡ ናሁ፡ ፈኖኩ፡ ለክ
ሙ፡ ዘንተ፡ መጽሐፈ፡ ከመ፡ ትትናዘቡ፡ ቦቱ፡ በቀዳሚት፡ ሰንበት፡ ወ
በእሐድ፡ ከመ፡ ይኩነኒ፡ ተዝካረ፡ በኀቤክሙ፡ ለዓለሙ፡ ዓለም፡ አሜን፡

ይእዚኒ፡ ሠራዕኩ፡ ለክሙ፡ አን፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ወስመ፡ መንግሥ
ትየ፡ ቆስጠንጢኖስ፡ እምአመ፡ አንበረኒ፡ እግዚአብሔር፡ ዲበ፡ መንበረ

መንግሥት ፡ እምአመ ፡ ንግሥዮ ፡ በ፰ ፡ ዓመት ፡ ምድረ ፡ ዝበላ ፡ ወእመ
ንፈቁ ፡ ዘይወጽእ ፡ ግብሩ ፡ በ፪ ፡ ዓመት ፡ ፪ ፡ ሕልቀ ፡ ወርቅ ፡ ከመ ፡ ይኩኖ
ሙ ፡ ሰሳዮሙ ፡ ወዓራዘመ ፡ ወሀብኩ ፡ ለማኅበረ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ከመ ፡ ይ
ኩን ፡ ተዝካርዮ ፡ ወለተዝካረ ፡ እግዝእትዮ ፡ ማርያም ፡ ወግበሩ ፡ በዓላ ፡ ለ
በሕቲትዮ ፡ አመ ፡ ፩ ፡ ለግንቦት ፡ ልደታ ፡ አመ ፡ ፳፱ ፡ ለጥር ፡ ዕረፍታ ፡ አመ
፲፱፡ ለነሐሴ ፡ ፍልሰታ ፡ ወበዓለ ፡ ወልደሂ ፡ እግዚእነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስ
ቶስ ፡ አመ ፡ ፳፱ ፡ ለታኅሣሥ ፡ በዘተወልደ ፡ ወግበሩ ፡ በቤተ ፡ ልሔም
ወበዓለ ፡ ፋሲካ ፡ ዝውእቱ ፡ ትንሣኤ ፡ ሞቱ ፡ ማሕዋዊት ፡ ወካዕበ ፡ አክብ
ሩ ፡ ኩሎ ፡ በዓላቲሃ ፡ ለእግዝእትነ ፡ ማርያም ፡ ዘሀሎ ፡ ውስተ ፡ መጽሐፈ ፡
ተአምሪሃ ፡ ፴፱፡ ወዓዲ ፡ ከመ ፡ ታኅተዉ ፡ ሊተ ፡ ቀናዲላ ፡ ውስተ ፡ መ
ቃብረ ፡ እግዚእነ ፡ ፬ ፡ ወበውስተ ፡ አንቀጸ ፡ ደዴሁ ፡ ፬ ፡ በየማኑ ፡ ፬ ፡ በፀጋ
ሙ ፡ ፬ ፡ ወበኅበ ፡ ግንዘቱ ፡ ፫ ፡ ወበኅበሂ ፡ ርእዮቶ ፡ መግደላዊት ፡ ፬ ፡ ከመ
ሀይከል ፡ ዘዚእነ ፡ ፫ ፡ ወካዕባኅበ ፡ ዝኅራ ፡ ለእግዝእትነ ፡ ማርያም ፡ በጌ
ቲሴማን ፡ ፫ ፡ ኅበ ፡ ተወልደሂ ፡ እግዚእነ ፡ በቤተ ፡ ልሔም ፡ ፬ ፡ ወበኅበ ፡ ዐ
ርገ ፡ እግዚእነ ፡ ውስተ ፡ ደብረ ፡ ዘይት ፡ ፬ ፡ ከመዝ ፡ አኅተዉ ፡ በንዋዮ ፡ ዚ
አዩ ፡ ወትረ ፡ ወኢታብጥሉ ፡ ወኢትደምሩ ፡ ንዋዮ ፡ ካልዕ ፡ እስመ ፡ እነ ፡ እ
ኅዝ ፡ በሐብለ ፡ ፍቅርክሙ ፡ ጸሎትክሙ ፡ ወበረከትክሙ ፡ የሀሉ ፡ ምስሌ
ዮ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ አሜን ።

እ ፡ ፍቁራንዮ ፡ ኢትበሉ ፡ ለባሕቲትነ ፡ ይወርድ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ኢይ
ኩን ፡ ተመክሖ ፡ ላዕሌክሙ ፡ እስመ ፡ አንትሙ ፡ ተአምሩ ፡ ተመክሖ ፡ ዘያ
መጽእ ፡ እኩያተ ፡ ወትሕትና ፡ ዘያመጽእ ፡ ሠናያተ ፡ ሰላም ፡ ለክሙ ፡ ወሰ
ላመ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሀሉ ፡ ምስሌክሙ ፡ አሜን ።

ይህ ፡ ደብዳቤ ፡ የሚያመለክተው ፡ ንጉሡ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ ገዳም ፡
ለሚቀመጡት ፡ ለኢትዮጵያውያን ፡ መነኮሳት ፡ ጌታችን ፡ በተፀነሰበትና ፡
በተወለደበት፡በተሰቀለበትና ፡ በተቀበረበት፡ሥፍራ፡በመኖራቸው ፡ ከፍታለ
ዕድል፡እንዳላቸው፡ንጉሡ፡ማመናቸውን ፤ ስለዚህም፡ይቺን ፡ አገር ፡ ኢየሩሳ
ሌምን ፡ ለረገጠው ፡ እግራቸው ፡ ለዳሰሰው ፡ እጃቸው ፡ ለተመለከተው ፡
ዓይናቸው ፡ ንጉሡ ፡ እንደግጥም ፡ እያደረጉ ፡ ሰላምታ ፡ አቅርቦዋል ። ከዚ
ያ ፡ የሲኖዶሱን ፡ መጽሐፍ ፡ መላክቸውን ፡ እያሳሰቡ ፡ በዚሁ ፡ መጽሐፍ ፡
እየተመሩ ፡ መነኮሳት ፡ የጌታችንን ፡ የኢየሱስ ፡ ክርስቶስን ፡
የእመቤታችንን ፡ የማርያምን ፡ በዓል ፡ በየወሩ ፡ እንዲያከብሩ ፡
የቀናዲላ ፡ ልክና ፡ መጠን ፡ እየወሰኑ ፡ በየቅዱሱ ፡ ሥፍራ ፡ እንዲያ
ስቀምጡ ፡ ያሳስባሉ ። ለመነኮሳቱ ፡ መተዳደሪያ ፡ ለምግብና ፡ ለልብስ ፡
እንዲሆናቸው ፡ ምድረ ፡ ዝበላ ፡ ከሚባለው ፡ አገር ፡ በ፪ ፡ ዓመት ፡ ለግብር

የሚወጣውን፡ የ(?)ወቅት፡ ወርቅ፡ መስጠታቸውን፡ እየገለጹ፡ በመጨረሻ
 ው፡ ላይ፡ እነዚህ፡ መነኰሳትና፡ ምዕመናን፡ አደረሳሌም፡ የሚቀመጡ፡
 እነርሱ፡ ብቻ፡ በመሆናቸው፡ ብርሃን፡ የሚወርድላቸው(የሚጸድቁ)እነርሱ
 ብቻ፡ መስጧቸው፡ ትምክሕትና፡ ክሬት፡ እንዳያድርባቸው፡ አሳስበዋል።
 ደብዳቤው፡ የተጻፈውና፡ ከሲኖዶሱ፡ ጋር፡ የተላከው፡ በነገሡ፡ በጄኖራው
 ዓመት፡ በተገለጹት፡ ሰሉ፡ መሆኑ፡ ተገልጿል። የነገሡበት፡ ዘመን፡ እንደ
 ኢትዮጵያ፡ አቆጣጠር፡ ፳፻፳፮፡ ሲሆን፡ ደብዳቤውና፡ ሲኖዶሱ፡ ባንድ፡ የ
 ብራና፡ መጽሐፍ፡ ላይ፡ በእጅ፡ ተጽፎ፡ የተላከው፡ በ፳፻፶፬፡ ሜ፡ ም
 ሕረት፡ መሆኑ፡ ነው።

ይህ፡ ደብዳቤ፡ የሚገኝበት፡ የሲኖዶስ፡ መጽሐፍ፡ እላይ፡ እንዳመ
 ለከትሁት፡ በሮማ፡ በትልቁ፡ የሊቀ፡ ጳጳስናው፡ (ቫቲካን፡)መጻሕፍት፡
 ቤት፡ ነው። በምን፡ አኳኋን፡ ይህ፡ የሲኖዶስ፡ መጽሐፍ፡ ከኢትዮጵያ
 መነኰሳት፡ እጅ፡ ተዛውሮ፡ ወደሮማ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ባለ፡ ሥልጣኖች
 ፡ እንደገባ፡ አይታወቅም። ንጉሡ፡ ይኸን፡ መጽሐፍ፡ እላኩበት፡ እደ
 ብዳቤው፡ ላይ፡ ከመ፡ ትትናዘዙ፡ ባቲ፡ በቀዳሚት፡ ሰንበት፡ ወበእሁድ
 ከመ፡ ይኩነኒ፡ ተዝካረ፡ በኅቤክሙ - ቅዳሜና፡ እሁድ፡ እንድትጸልዩበ
 ትና፡ በናንተ፡ ዘንድ፡ መታሰቢያ፡ እንዲሆነኝ ይላል። ስለዚህ፡ ከንጉሣቸው
 ው፡ ዘንድ፡ የተላከላቸውን፡ ይህን፡ መጽሐፍ፡ አንዱ፡ የገዳም፡ አለቃ፡
 አላልፎ፡ ሰጥቶት፡ ይሆን፡ በትክክል፡ አይታወቅም።

ነገር፡ ግን፡ ከመስቀል፡ ጦርነት፡ ወዲህ፡ የምዕራብ፡ ኤውሮፓ፡ የካ
 ቶሊክ፡ ነገሥታት፡ አደረሳሌምን፡ ከቱርክ፡ እጅ፡ ለማስጣል፡ ተባብረው፡
 በፒየጉበት፡ ዘመን፡ ሁሉ፡ የሮማ፡ ሊቃነ፡ ጳጳሳት፡ በአደረሳሌም፡ ክር
 ስቲያኖች፡ ዘንድ፡ ሥልጣናቸው፡ በርክቶ፡ ነበር። ከዚያ፡ ወዲህ፡ በፍሎ
 ሬንስ(ኢጣልያ)ከተማ፡ ስለቤተ፡ ክርስቲያን፡ አንድነት፡ ወደፊት፡ እንደ
 ምናነበው፡ በሮማ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ በኤውጀኒውስ፡ ፬ኛ፡ ሰብሳቢነት፡ ትልቅ፡
 ጉባዔ፡ ተደርጎ፡ ነበር። በዚህም፡ ስብሰባ፡ ላይ፡ ከኢትዮጵያ፡ ንጉሥ፡ ከ
 ዓጼ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብና፡ ከአደረሳሌሙ፡ ገዳማችን፡ መሪ፡ ከአባ፡ ኒቆ
 ዲሞስ፡ ተልከው፡ የስብሰባው፡ ተካፋይ፡ መሆናቸው፡ ሁሉ፡ የሮማን
 ሊቀ፡ ጳጳስ፡ የዚህ፡ ዘመን፡ ሥልጣናቸውን፡ ያሳያልናምናልባት፡ በዚህ፡
 ጊዜ፡ ጡስጥ፡ ይኸን፡ ለታሪክ፡ ጠቃሚ፡ የሆነ፡ ደብዳቤ፡ ከሲኖዶሱ፡ መ
 ጽሐፍ፡ ጋር፡ በስጦታ፡ ወይም፡ በግዢ፡ አግኝተውት፡ ይሆናል። ወይም
 በጦርነቱ፡ ሰዓት፡ ገዳሙ፡ ሲዘረፍ፡ ይኸም፡ መጽሐፍ፡ ተዘርፎ፡ በቀን፡
 ብዛት፡ የሮማ፡ ቀሳውስት፡ አግኝተው፡ ወደ፡ ቤተ፡ መጻሕፍቱ፡ አግብተውት፡
 ይሆናል።

አባ : ጊዮርጊስ : ብራንክ : ሴዎን—የፍሎራንስ : ጉባዔ—የአባ : ኒቆ
ዲሞስ : ደብዳቤና : መልክተኞች ።

ከዜና : መዋዕሉ : ውጭ : ዓፄ : ዘርዓ : ያዕቆብ : በዘመናቸው : ብዙ
የፈጸሙት በሌላ : ታሪክ : ሲገኝ : ዜና : መዋዕሉ : መሉ : አለመሆኑን : እንረዳለን።
ለምሳሌ : ባለፈው : ያነበብነውን : ወደ : አ.የሩሳሌም : ገዳም : የላኩትን : ደብ
ዳቤና : የሲኖዶስ : መጽሐፍ : ዜና : መዋዕሉ : አያነሣውም ። እንደዚሁም :
በጀምስ : ብሩስ : በረኔ : ባሴት : በዠፍል : ፔሩሾ : መጽሐፍ : ላይ : የሚገኘውን : እነ
አባ : ጊዮርጊስ : መጽሐፈ : ምስጢር : መጻፋቸውን : ተአምረ : ማርያም :
በዘመናቸው : መተርጎሙንና : ሌላውንም : የውጭ : አገር : ሁኔታና : ግን
ኙነት : አይጠቅስም ።

ባፄ : ዘርዓ : ያዕቆብ : ጊዜ : የውጭ : አገር : ሰዎች : በኢትዮጵያ :
ምን : ያህል : መኖራቸው : አይታወቅም ። በታሪክ : ነገሥት : መጽሐፋችን
ላይ : በጭሩ : ስለዓፄ : ዘርዓ : ያዕቆብ : ሲጽፍ... በመዋዕሊሁ : ከነ፡ተ
ቃሕዎ : በሁንተ : ሃይማኖት : ወተዋሥኦ : አባ : ጊዮርጊስ : ምስል : አሐዱ
አፍርንጅ : እስከ : ከሠተ : ወደረሰ : መጽሐፈ : ምስጢር : የሚል : ይገ
ኛል ። ትርጓሜው : ባፄ : ዘርዓ : ያዕቆብ : ዘመን : አባ : ጊዮርጊስ : የሚባሉ
ት : ከአንድ : ፈረንጅ : ጋር : ስለሃይማኖት : መከራከራቸውንና : ይኸንኑ
መጽሐፈ : ምስጢር : የሚባል : መጽሐፍ : ደርሰው : በዚሁ : መጽሐፍ :
ከሠተ : ገለጠ : እያለ : መርታታቸውን : ያመለክታል ። ነገር : ግን : የክርስ
ና : ዓይነት : ተከራካሪው : ፈረንጅ : አገሩና : ስሙ : አልተገለጸም ።
ጀምስ : ብሩስ : የሚባለው : በኢትዮጵያ : ታሪክ : መጽሐፉ : ባይኖረው :
ሾሊም : ገጽ : ፸፱ : ላይ : እንደገለጸው : ይህ : ፈረንጅ : የተባለው : ፍሬን
ቴስኮ : ደ : ብራንክ : ሴዎን : የሚባል : የኢጣልያ (ቬኔሲያ) ተወላጅ : ነው።
እርሱም : ሰዓሊ : ስለነበረ : በአትሮንስ : ማርያም : ቤተ : ክርስቲያን : በላ
ለው : ስዕል : የተነሣ : በዓፄ : በእደ : ማርያም : ጊዜ : የሆነውን : ክርክር :
ወደፊት : እንመለከታለን ። አባ : ጊዮርጊስ : የተባሉት : መጽሐፈ : ምስ
ጢር : የሚባለውን : መጽሐፍ : ደረሱ : የሚለው : እውነት : ነው። ይህ :
መጽሐፍ : ባለፈው : ምዕራፍ : እንደጠቀስነው : ከአባ : ጊዮርጊስ : ከሕዝ
በ : ጽዮን : ልጅ : መደረሱ : እርግጥ : ነው ።

እርሱም : በፓሪስ : ቤተ : መጻሕፍት : በሙሴ : ዘተንበርግ : የካታ
ሎግ : መጽሐፍ : ፻፲፫ : ቊጥር : ተሰጥቶት : ይገኛል ። የሚናገረውም :
በቀድሞ : ጊዜ : በክርስቶስ : አምላክነት : በጳ : ባሕርይና : በጳ : ባሕርይ :

የተነሣ ፣ የእስክድርያና ፣ የሮማ ፣ የቀስጥንጥንያ ፣ አብያተ ፣ ክርስቲያናት ፣
 ወገን ፣ እየለዩ ፣ በጉባዔ ፣ እየተሰበሰቡ ፣ እየተከራከሩ ፣ ይጣሉ ፣ ስለነበረ
 አባ ጊዮርጊስ እንደመልሰ ፣ እያደረጉ አብ ፣ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ፣ ልገጽ
 ያለውን ፣ አባ ፣ ሰባልዮስን ፣ (ሳቤልዮስን) ፣ አብ ፣ ከወልድ ፣ ወልድ ፣ ከመ
 ንፈስ ፣ ቅዱስ ፣ የተለየ ነው ፣ የሚለውን ፣ አባ ፣ አቡሪዮስን ፣ ክርስቶስ ፣
 ከአብ ፣ ያንሳል ፣ ያለውን ፣ አርዮስን ፣ እመቤታችን ፣ ክርስቶስን ፣ በሥጋ
 ው ፣ እንጂ ፣ በመለኮቱ ፣ አልወለደቸውምና ፣ ወላዲተ ፣ አምላክ ፣ መባል ፣
 አይገባትም ፣ ያለውን ፣ ንስጥሮስን ፣ ሌሎቹንም ፣ ሁለት ፣ ባሕርይ ፣ ያሉት
 ን ፣ እነልዮንን ፣ ሁሉ ፣ እየወቀሰ ፣ መልስ ፣ የሰጠበት ፣ መጽሐፍ ፣ ነው ።
 ከዚህ ፣ ቀደም ፣ እንዳልነው ፣ ዲዮስቆሮስ ፣ የተወገዘበትን ፣ የኬልቂዶንን ፣
 ጉባዔ ፣ ማኅበረ ፣ ከለባት-የውሾች ፣ ጉባዔ ፣ ይለዋል ።

ስለዚህ ፣ ምናልባት ፣ ይህ ፣ ብራንክ ፣ ሌዎን ፣ የሚባል ፣ የኢጣልያ ተ
 ወላጅ ፣ እንደአገሩ ፣ ሃይማኖት ፣ ክርስቶስ ፣ ሁለት ፣ ባሕርይ ፣ ጸሐው ፣ ብ
 ሎ ፣ ወይም ፣ አባ ፣ ጊዮርጊስ ፣ የክቶሊክን ፣ ሃይማኖት ፣ አጥብቀው ፣ እያ
 ራከሱ ፣ በመናቃቸው ፣ ተናዶ ፣ በዚህ ፣ ከአባ ፣ ጊዮርጊስ ፣ ጋር ፣ ተከራክሮ
 ይሆናል ፣ ለማለት ፣ ይቻላል ። በተረፈ ፣ የዚህ ፣ የኢጣልያ ፣ አመጣጥ ፣ እን
 ደምን ፣ እንደሆነ ፣ የሚያስረዳ ፣ ነገር ፣ የለም ። ባሮንዮስ ፣ የሚባል ፣ የቤ
 ተ ፣ ክህነት ፣ ሰው ፣ የቤተ ፣ ክርስቲያን ፣ ዜና ፣ መዋዕል ፣ በሚባል ፣ መጽሐ
 ፍ ፣ ላይ ፣ በ፲፩፻፸፯ ፣ እንደ ፣ ኤው ፣ ቀጥሮ ፣ አሌክሳንድር ፣ ፫ኛ ፣ የሚ
 ባሉት ፣ የሮማ ፣ ሊቀ ፣ ጳጳስ ፣ ለሕንድ ፣ ንጉሥ ፣ ለቂሱ ፣ ዮሐንስ ፣ ደብዳቤ
 ልከዋል ። የጻፉትም ፣ ፊልጶስ ፣ ለሚባል ፣ ሐኪም ፣ አደራ ፣ ለማለት ፣ ነው ፣
 ይላል ። የሕንድ ፣ ንጉሥ ፣ ቂሱ ፣ ዮሐንስ ፣ የሚለውም ፣ የኢትዮጵያ ፣ ንጉ
 ሥን ፣ ነው ። ምክንያቱም ፣ በዚያን ፣ ጊዜ ፣ ፓርቱጊዞችና ፣ የአውሮፓ ፣ ሰ
 ሞች ፣ የኢትዮጵያን ፣ ነገሥታት ፣ ቂሱ ፣ ዮሐንስ ፣ እያሉ ፣ ይጠሩዋቸው ፣
 ነበር ። ኢትዮጵያንም ፣ አንዳንዶቹ ፣ ሕንድ ፣ እያሉ ፣ ይጽፉት ፣ ነበር ።
 የሆነ ፣ ሆኖ ፣ የሮማ ፣ ሊቀ ፣ ጳጳስ ፣ አሌክሳንድር ፣ ለኢትዮጵያ ፣ ንጉሥ
 የጻፉት ፣ አልተገኘም ። እንደዚሁም ፣ የኢትዮጵያ ፣ ንጉሥ ፣ ለክሌማንስ
 (ቀሌምንጦስ) ፣ ፮ኛ ፣ መላክተኛ ፣ ልኳል ፫ኛ ፣ ይስሐቅም ፣ ደብዳቤ ፣ ልከ
 ዋል ፣ የሚባለው ፣ ሁሉ ፣ የዛሬ ፣ ደንበኛ ፣ ታሪክ ፣ መርማሪዎች ፣ ምንም
 ምልክት ፣ አላገኙም ።

ነገር ፣ ግን ፣ በነአብርሃ ፣ በነካሌብ ፣ ጊዜ ፣ ከቀስጥንጥንያና ፣ ከግሪክ ፣ አ
 ዢኞች ፣ ጋር ፣ የተደረገው ፣ ግንኙነት ፣ ሳይቆጠር ፣ ከዚያ ፣ ወዲህ ፣ ኢትዮጵ
 ያ ፣ ለመገናኛ ፣ ጊዜ ፣ ከአውሮፓ ፣ ጋር ፣ ባዲ ፣ ዘርግ ፣ ያዕቆብ ፣ ጊዜ ፣ ግ
 ንኙነት ፣ ማድረግ ፣ የተጻፈው ፣ በፍሎራንስ ፣ ስብሰባ ፣ ነው ።

የስብሰባው ፡ ምክንያት ፡ የቱርኮችና ፡ የእስላሞች ፡ ኃይል ፡ በታናሽ ፡ እስ
 ያ ፡ በአውሮፓ ፡ ምሥራቅ ፡ በአፍሪካ ፡ ሰሜን ፡ እየበረታ ፡ በመሄዱ ፡ እነዚህን
 ፡ እስላሞች ፡ ለመመለስ ፡ የካቶሊክና ፡ የኮፕት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አን
 ድ ፡ ሊሆኑ ፡ የሚችሉበትን ፡ መንገድ ፡ ለመነጋገር ፡ ነው ። ለዚህም ፡ ስብ
 ሰባ ፡ የተመረጠው ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የጽሑፍ ፡ የስእልና ፡ የቅርጽ ፡ በጠቅላላ
 ው ፡ የጥበብ ፡ መደበኛ ፡ ሥፍራ ፡ በሆነችው ፡ በፍሎራንስ (በኢጣልያንኛ
 ፊሬንሴ ፡ በግዕዝ ፡ ፍሎርንዳ) ፡ ነበር ። ይህቺ ፡ ከተማ ፡ የምትገኘው ፡ በኢጣ
 ልያ ፡ አገር ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ ነው ። የጉባዔው ፡ ስብሰባ ፡ የሮማ ፡ ሊቀ
 ጳጳስ ፡ ኤውገርኒውስ ፡ አራተኛ ፡ ናቸው ። ስብሰባ ፡ የተደረገው ፡ እንደፊ
 ረንጆች ፡ ቀጥር ፡ ሺ፬፻፵-ሺ፬፻፵፩ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ነው ። ገን ፡ ባቲስ
 ት ፡ ኩልቦ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መላክተኞች ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በነሐሴ ፡ ወር ፡
 ሺ፬፻፵ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ካሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ (ቆስጠንጢኖስ) ፡ ከ
 እስክንድርያ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ከአባ ፡ ዮሐንስ ፡ እንደተላኩ ፡ በዚህ ፡ ዓመት
 በመስከረም ወር ፡ ደግሞ ፡ ከአባ ፡ ኒቆላምስ ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ መምህር ተል
 ከው ፡ መምጣታቸውን ፤ የመላክተኞቹ ፡ ስም፤ ፈኛው ፡ የቅዱስ እንጦንዮስ ፡ ገዳም
 መነኩሴ አባ ፡ እንድርያስና ፡ ጴጥሮስ ፡ መሆናቸውን ፤ እነርሱም ፡ እንድርያስ
 ከግብፅ ፡ ጴጥሮስ ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ መምጣታቸውን ፡ ይገልጻሉ። እኝሁ ፡ ገን
 ባቲስት ፡ የሚባሉት ፡ የካቶሊክ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ቂስ ፡ መላክተኞቹ ፡ በ
 ሊቀ ፡ ጳጳሱ ፡ በኤውገርኒውስ ፡ ፊት ፡ በቀረቡ ፡ ጊዜ ፡ በሙሉ ፡ የእስክንድር
 ያም ፡ የኢትዮጵያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ከሮማ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አን
 ድነት ፡ ለመሆን ፡ በፍጹም ፡ ልብ ፡ ንጉሡም ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሱም ፡ የኢየሩሳሌ
 ሙ ፡ መምህርም ፡ መፍቀዳቸውን ፡ ትሕትና ፡ አክብሮ ፡ አድናቆት ፡ በመላበ
 ት ፡ አነጋገር ፡ መናገራቸውን ፡ ይገልጻሉ ።

የእስክንድርያ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ለሮማ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ የላኩት ፡ ደብዳቤ ፡
 ነው ፡ ብለው ፡ ያቀረቡትም ፡ እንደዚሁ ፡ አንድ ፡ ቂስ ፡ ለሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ የ
 ሚጽፈው ፡ እንጂ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ለሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ የሚጽፈው ፡ አይመስልም
 ሲሉ ፡ እኝሁ ፡ አባ ፡ ኩልቦ ፡ ይኸንኑ ፡ ጽሑፍ ፡ የገለጹት ፡ በፍሎራ
 ንስ ፡ ስብሰባ ፡ ጊዜ ፡ የቤተ ፡ ክህነቱ ፡ ጸሐፊ ፡ በመዝገብ ፡ ጽፎት ፡ የነበረ
 ውን ፡ በቫቲካን ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ አግኝተው ፡ መሆኑን ፡ ገልጸዋል ፡

ሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሌት ፡ የሚባሉት ፡ የፈረንሳይ ፡ ሊቀ ፡ ደግሞ ፡ የኢትዮ
 ጵያ ፡ ታሪክ ፡ ምርመራ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፋቸው ፡ በ፩፻፴፮ ፡ ገጽ ፡ በ፩
 ሺ፬፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ፍሎራንስ ፡ ላይ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አንድነት ፡ ለማድ
 ረግ ፡ ንግግር ፡ በተደረገ ፡ ጊዜ ፡ ዓሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ለመገናኛት ፡ ጊዜ

ከአውሮፓ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ማድረጋቸውን ፤ በዚህ ፡ ስብሰባ ፡ ላይ ፡ የግሪክ ፡ የላቲን ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ አንድነት ፡ ይሁኑ ፡ የተባሉውን ፡ አሳብ ፡ ከምሥራቅ ፡ አገር ፡ የመጡት ፡ ቀሳውስትና ፡ ሊቃውንት ፡ ባለመቀበላቸው ፡ ያንድነቱ ፡ ጉዳይ ፡ ወደፍጻሜ ፡ ሳይደርስ ፡ መቅረቱን ፡ ከእምቢ ፡ ባዮቹም ፡ ጋር ፡ የኢትዮጵያ ፡ መላክተኞች ፡ መደረባቸውን ፡ ይገልጻሉ ።

እንደ ፡ እውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ከአባ ፡ ኩልቦ ፡ አጻጻፍ ፡ የመሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴት ፡ መሠረት ፡ ያለው ፡ ነው ። አባ ፡ ኩልቦ ፡ በ፪ ፡ ሾሊም ፡ ያዘጋጁት ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ብዙ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ በውስጡ ፡ የተሸከመ ፡ መሆኑ ። ሳይካድ አልፎ ፡ አልፎ ፡ በአጻጻፋቸው ፡ የሮማን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያንና ፡ የሮሮስ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳቱን ፡ ክብር ፡ ለመጠበቅ ፡ ሲሉ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ባጻጻፋቸው ፡ ቅስና ለተቀበሉበትና ፡ ክፍላቸው ፡ ለሆነው ፡ ለካቶሊክ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የአድልዎ ፡ መንገድ ፡ ያሳያሉ ።

በዚህ ፡ በፍሎራንስ ፡ ስብሰባ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ መላክተኛም ፡ ደብዳቤም ፡ አለመላካቸው ፡ በዛሬው ፡ ጊዜ ፡ የተረጋገጠ ፡ ሆኗል ። እስከ ፡ ብዙ ዘመን ፡ ድረስ ፡ በፍሎራንስ ፡ የተገኙትን ፡ መላክተኞች ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እንደላኩዋቸው ፡ የሚያምኑ ፡ ብዙ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ነበሩ ። ዛሬ ፡ ግን ፡ ሔንጊክ ፡ ቼሩሊ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ታሪክ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ ባወጡት ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ የኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ፡ ገዳም ፡ አባ ፡ ምኒት ፡ አባ ፡ ኒቆሊሞስ ፡ ለሮማ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ለኤውጀኒውስ ፡ ፱ኛ ፡ የጻፉትን ፡ ደብዳቤ ፡ ፍሎራንስ ፡ ከሚገኘው ፡ ከላውሬንዚያና ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ አግኝተው ፡ ወደ ፡ ኢጣልያ ፡ ተርጉመው ፡ ስላወጡት ፡ በዚህ ፡ ደብዳቤ ፡ ላይ ፡ መላክተኞቹ ፡ በትክክል ፡ ያባ ፡ ኒቆሊሞስ ፡ እንጂ ፡ ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ አለመሆናቸው ፡ ተገልጿል ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወደዚህ ፡ ስብሰባ ፡ መላክተኛና ፡ ደብዳቤ ፡ በገሀድ ፡ ለመላክ ፡ ሁለት ፡ የሚቸገሩባቸው ፡ ጉዳዮች ፡ እንዳሉ ፡ መገንዘብ አለብን ።

አንደኛው ፡ በመዠመሪያው ፡ ሾሊም ፡ መጽሐፍ ፡ በ፪፻፲ና ፡ ፪፻፮ ፡ ምዕራፍ ፡ ላይ ፡ እንዳመለከትነው ፡ የቱርክ ፡ መንግሥት ፡ ሱልጣኖች ፡ መናገሻ ከተማቸውን ፡ በባግዳድ ፡ አድርገው ፡ በመካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ በአፍሬካ ሰሜን ፡ ተስፋፍተው ፡ በሚገዙበት ፡ ጊዜ ፡ ምድር ፡ ቅድስት ፡ የምትባለዋን ኢየሩሳሌምን ፡ የአውሮፓ ፡ ነገሥታት ፡ ከቱርኮች ፡ ለማስለቀቅ ፡ ከ፲፩ኛው መቶ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ ገምሮ ፡ የሚደረገው ፡ ጦርነት ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ አላቋረጠም ።

የቱርክ፣ ሠልጣኖች፣ ከጊዜ፣ ወደ ጊዜ፣ ኃይል፣ እያገኙ፣ አዩሩ
 ሳሌምን፣ እንኳን፣ ሊለቁ፣ እንዲያውም፣ ባዪ፣ ዘርዳ፣ ያዕቆብ፣ ዘመነ፣ መ
 ንግሥት፣ እነሙራድ፣ ፪ኛ፣ እነመሐመድ፣ ፪ኛ፣ እየተነሡ፣ ክርስቲያኑን
 የቀሰጥንጥንያን፣ መንግሥት፣ እንደ፣ ኤውሮፓ፣ ቀጥሮ፣ በ፩፻፱፻፶፫፣ ዓ
 ምሕረት፣ ፈጽመው፣ ጥለው፣ የራሳቸው፣ ግዛት፣ ካደረጉ፣ ወዲህ፣ በየ
 ጊዜው፣ ግዛታቸውን፣ እያሰፉ፣ ከአውሮፓ፣ ከሆንግሬያና፣ ከዘርቤያ፣ (የጎ
 ስላቢ) ከአልባንያ፣ ነገሥታት፣ እየተዋጉ፣ ግዛት፣ ይቀሙ፣ ዝግጁ።

በዚህ፣ ምክንያት፣ በቱርክ፣ ባለሥልጣኖችና፣ በአውሮፓ፣ ነገሥታ
 ት፣ (በእስላሞችና፣ በክርስቲያኖች)፣ መካከል፣ ከፍ፣ ያለ፣ ጥላቻና፣ የበረ
 ታ፣ ጦርነት፣ ስለነበረ፣ የፍሎራንሱ፣ ጉባዔ፣ በኮፕቶችና፣ በካቶሊኮች፣
 መካከል፣ ያንድነት፣ ስምምነት፣ ለማድረግና፣ የእስላሞችን፣ ኃይል፣ ለመ
 ቃወም፣ መሆኑ፣ ስለተረጋገጠ፣ ዓዲ፣ ዘርዳ፣ ያዕቆብ፣ በዚህ፣ ስብሰባ፣ በቀ
 ጥታ፣ ተካፋይ፣ ቢሆኑና፣ ከአውሮፓ፣ ነገሥታት፣ ግንኙነት፣ ቢያደርጉ፣
 የቱርክ፣ ባለሥልጣኖችና፣ በነርሱ፣ ሥር፣ የሚገኙት፣ የግብፅ፣ ገዢዎች
 የዘቢድ፣ ፓሻዎች፣ በቀጥታ፣ እንደሚነሡባቸው፣ በውስጣቸው፣ ያሉት
 ንም፣ እስላሞች፣ እንደሚያስነሡባቸው፣ ያውቃሉ።

ስለዚህ፣ ምንም፣ እንኳን፣ በበኩላቸው፣ የእስላሞች፣ መበርታትና
 ማየል፣ የሚያስጋቸው፣ ቢሆን፣ በውስጣቸው፣ ካሉት፣ ፩፣ አንድ፣ ጊዜ፣
 ከሚሸፍቱባቸው፣ የሐድያ፣ ገራድና፣ የአዳል፣ ባላባቶች፣ ጋር፣ የነዚያ፣
 ማየል፣ ግንኙነት፣ ቢኖረውም፣ የክርስቲያኖች፣ አንድ፣ መሆን፣ የሚያስ
 ደስታቸው፣ ቢሆንም፣ በቀጥታ፣ ከአውሮፓ፣ ነገሥታት፣ ጋር፣ ተባብረ
 ው፣ ታላቁን፣ የኦቶማንን፣ (ቱርክ) ህመን፣ ግሥት፣ የሚያስቆጣ፣ ሴራ፣ ከ
 ማድረግ፣ መጠንቀቃቸው፣ የታወቀ፣ ነው።

ሁለተኛው—በመዝገመሪያው፣ ሾሊም፣ መጽሐፍ፣ በጳጳጿ፣ ምዕራፍ
 ላይ፣ እንዳመለከትነው፣ በእስክንድርያ፣ ቤተ፣ ክርስቲያንና፣ በሮማ፣ ቤ
 ተ፣ ክርስቲያን፣ መካከል፣ ባንድ፣ ባሕርይና፣ በሁለት፣ ባሕርይ፣ ክርክር
 ያለውን፣ ጠብና፣ ጥላቻ፣ አንብበናል። ባዪ፣ ዘርዳ፣ ያዕቆብ፣ አካባቢ፣ ያ
 ሉት፣ የኢትዮጵያ፣ ቤተ፣ መንግሥትና፣ ቤተ፣ ክህነት፣ ባለሥልጣኖች፣
 እስክንድርያ፣ እናቴ፣ ማርቆስ፣ አባቴ፣ የሚሉ፣ የሮማን፣ ርዕሰ፣ ሊቃነ፣
 ጳጳሳትንና፣ የካቶሊክን፣ ቤተ፣ ክርስቲያን፣ የሚጠሉ፣ ናቸው። የእስክን
 ድርያ፣ ሊቃነ፣ ጳጳሳት፣ እነ፣ አባ፣ ብንያሚን፣ ሁለት፣ ባሕርዮችን፣ በመ
 ጥላት፣ ከእስላሞች፣ እንደተደረቡ፣ እነዚህም፣ በእስክንድርያ፣ ቤተ፣ ክ
 ርስቲያን፣ ሥር፣ ያሉ፣ የኢትዮጵያ፣ ሊቃውንት፣ ከካቶሊክ፣ ክርስቲያን፣
 እስላምን፣ እንመርጣለን፣ የሚሉ፣ ይገኙባቸዋል።

ስለዚህ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ የእስላሞች ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ያገራቸው ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የማትወደውን ፡ ያንድነት ፡ ስብሰባ ፡ ከማድረግ ፡ ንጉሡ ፡ መወሰናቸው ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

በኢየሩሳሌም ፡ ያሉት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ገዳም ፡ አበ ፡ ምኒቤ ፡ አባ ፡ ኒቆዲሞስ ፡ ግን ፡ ያሉበት ፡ ሁኔታ ፡ በትንሹ ፡ ካሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ይለያል ።

አበ ፡ ምኒቤ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ ሲኖሩ ፡ በዚያ ፡ ክሉት ፡ ቀጥረዋል ፡ ከበረከተው ፡ ሥልጣንም ፡ ካላቸው ፡ የካቶሊክና ፡ የግሪክ ፡ ገዳማት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ጋር ፡ ይነስ ፡ ይብዛ ፡ በስምምነት ፡ መኖር ፡ አለባቸው ። እርሳቸውም ፡ የዲዮስቆሮስ ፡ ተከታይነታቸውን ፡ የሁለት ፡ ባሕርይንም ፡ መሠረት ፡ ሳይለቁ ፡ ካሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያቆጠም ፡ ፈቃድ ፡ ሳይወጡ ፡ በየስብሰባው ፡ መገኘት ፡ አለባቸው ። በዚህ ፡ መሠረት ፡ ፍሎራንስ ፡ ላይ ፡ በምሥራቅና ፡ በሮማ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ መካከል ፡ ስብሰባ ፡ ሲደረግ ፡ መላክተኞችና ፡ ደብዳቤ ፡ መላካቸው ፡ ስለዚህ ፡ ነው ።

ነገር ግን ፡ ራሳቸው ፡ አለመሄዳቸው ፡ ነገሩከፍ ፡ ያለሆኖ ፡ በእስላሞች ዘንድ ፡ ጠብ ፡ እንዳያጭር ፡ መሆኑን ፡ ራሳቸው ፡ ለሊቀ ፡ ጳጳሱ ፡ በጻፉት ደብዳቤያቸው ፡ ውስጥ ፡ እንደዚህ ፡ ሲሉ ፡ ገልጸውታል ፡ «... እኔ ፡ እንዳልመጣበእስላሞች ዘንድ ፡ እንዳይታወቅ ፡ ስለፈራሁ በጥቅምት ፡ ፲፱ ፡ ቀን ፡ ደብዳቤ ፡ አሲገርልጄኛን ፡ ልኬያቸዋለሁና ፡ ለፋሲካ ፡ ተመልሰው ወደኔ ፡ እንዲመጡልኝ ። ከኔም ፡ ዘንድ ፡ ተልከው ፡ ያልካቸውን ፡ ሁሉ ፡ እንዲነግሩ ፡ ወደኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ይሄዳሉ ። የክርስቶስን ፡ በጎች ፡ ለመጠበቅ ፡ በቅዱስ ፡ ጴጥሮስ ፡ ወንበር ፡ ስለተቀመጥህ ፡ የገመርኸውን ፡ አሳብ ፡ ፈጽመው ፡ «... ክርስቲያን ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ከሆነ ፡ እግዚአብሔር ፡ እስላሞችን ከኢየሩሳሌም ፡ ከተቀደሰችዋል ፡ ምድር ፡ አውጥቶ ፡ «... ይበትናቸዋል ። ፈረንጅ ፡ ወደ ፡ አገራችን ፡ ለመሄድና ፡ ለመመለስ ፡ በጣም ፡ አደገኛ ፡ ይሆንበታል ። እኛ ፡ ግን ፡ በጌንኸ ፡ ጦር ፡ ብዙውን ፡ በሚያሸንፈው ፡ በንጉሣችን ፡ ብርታት ፡ እኛን ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ አያስቸግሩንም ። ወዳንተ ፡ መላክተኛ ፡ መላኬን ፡ የእስክንድርያው ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳችንና ፡ እስላሞች ፡ አያውቁም ፡ «...» ይኸንኑ ፡ የቼሩሊን ፡ መጽሐፍ ፡ ገጽ ፡ ፻፵፫-፻፵፬ ፡ ተመልከት ።

በዚህም ፡ ላይ ፡ ስብሰባው ፡ በፍሎራንስ ፡ ቢደረግም ፡ በዚያው ፡ በታወቀው ፡ የባሕርይና ፡ የእምነት ፡ ልዩነት ፡ ምክንያት ፡ ሙሴ ፡ ረኔ ባሴት ፡ እንዳመለከቱት ፡ ከምሥራቅ ፡ አገር ፡ የተላኩት ፡ ቀሳውስት ፡ የሮማ ፡ ርሰ ፡ ዕሊቃነ ፡ ጳጳሳትን ፡ አሳብ ፡ ሳይደግፉ ፡ ቀርተው ፡ መለያየታቸውን ፡ በግልጽ ፡ እንመለከታለን ።

የዚህ፡ የአንድነት፡ ነገር፡ እንኳን፡ ያን፡ ጊዜ፡ ጥብቅነትና፡ እልህ
 (ፋናቲክነት)በሞላበት፡ ጊዜ፡ ዛሬ፡ እንኳን፡ በብዙ፡ አስተያየትና፡ ትም
 ህፎት፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ባለሥልጣኖች፡ በለዘቡበት፡ ጊዜ፡ ሳይቻል፡ ቀር
 ቶ፡ እነሆ፡ ቤተ፡ ክርስቲያኖች፡ ተከፋፍለው፡ ይኖራሉ። ስለዚህ፡ የቱርክ
 ባለሥልጣኖች፡ ሁል፡ ጊዜ፡ የክርስቲያኖች፡ መከፋፈልና፡ መድከም፡ አ
 ግዟቸው፡ ግዛታቸውን፡ እንደልቁ፡ ያሰፉ፡ ዝመር።

ምዕራፍ፡ ፵ ።

በእቴጌ፡ ጽዮን፡ ሞገሳ፡ ላይ፡ የተፈጸመ - ቅጣት—ስለ፡ ዐሄ፡ ዘርዓ፡
 ያዕቆብ፡ ዕረፍትና፡ ጠቅላላ፡ አስተያየት—የዘመኑ፡ ግጥም ።

ዐሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ፴፭፡ ዓመት፡ ኢትዮጵያን፡ ሲገዙ፡ ባለፈው፡
 የተመለከትነው፡ ከሐድያውና፡ ከይፋቱ፡ ከአዳሉ፡ እስላሞች፡ ጦርነት፡
 በውስጥ፡ ደግሞ፡ አምባ፡ ነሐድ፡ የስሜንና፡ የጸለምት፡ ሹም፡ ከሸፈተበ
 ቸው፡ ቆቀር፡ እንደዚሁም፡ በጣዖት፡ አምልኮ፡ የተነሣ፡ ከቤተሰቦቻቸ
 ውና፡ ካንዳድ፡ ባለሥልጣኖቻቸው፡ ጋር፡ ከመጋጨታቸው፡ በቀር፡ አብዛ
 ኛው፡ የመንግሥታቸው፡ ዘመን፡ በሰላም፡ አልፏል። በዘመነ፡ መንግ
 ሥታቸው፡ ወደ፡ መጨረሻ፡ ግድም፡ እንደኖሩቱ፡ ባለቤታቸው፡ እቴጌ፡ ጽ
 ዮን፡ ሞገሳ፡ ልጃቸውን፡ በእደ፡ ማርያምን፡ ለማንገሥ፡ በያለበት፡ ይላ
 ላካሉ፡ ተብለው፡ መከሰሳቸውንና፡ በዚሁ፡ ተገርፈው፡ መሞታቸውን፡
 ባሄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ላይ፡ እናገኛለን። ቃሉም፡ እንደ
 ዚህ፡ ይላል፡ ...አንቺ፡ እኔ፡ በመንግሥቴ፡ ሳለሁ፡ ልጅሽ፡ እንዲነግሥ
 ልሽ፡ በየአድባራቱ፡ ከአሉት፡ ቅዱሳን፡ ጋር፡ ተላልከሻል፡ ብለው፡ ንጉ
 ሡ፡ በጠይቁዋቸው፡ እንደምን፡ እንደዚህ፡ ያለውን፡ ትልቅ፡ ነገር፡ እጽ
 ሮጋለሁ፡ በሕሊናዬም፡ አላሰብሁ፡ በአፌም፡ አልተናገርሁ፡ ስለዚህ፡ ጌ
 ታዬ፡ ሆይ፡ የከሰሱኝን፡ ሰዎች፡ ቃል፡ አትስማ፡ ብለው፡ መለሱ። በዚያ
 ን፡ ጊዜ፡ ንጉሡ፡ ተናደው፡ እንዲገረፉና፡ እንዲደበደቡ፡ አዘዙና፡ ከዚ
 ሁ፡ ከግርፋቱና፡ ከድብደባው፡ የተነሣ፡ ታመው፡ ሲኖሩ፡ ከብዙ፡ ቀን
 በኋላ፡ ሞቱ። በድብቅም፡ ወስደው፡ በደብረ፡ ብርሃን፡ አቅራቢያ፡ በሚ
 ገኘው፡ መቅደስ፡ ማርያም፡ በሚባለው፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ቀበሩዋቸው።
 በተዝካራቸውም፡ ቀን፡ ልጃቸው፡ በእደ፡ ማርያም፡ ለእናቱ፡ ለጽዮን፡
 ሞገሳ(ማስቆረቢያ)ሲል፡ ጧፍና፡ ዕጣን፡ ወስዶ፡ ሰጠ። የዚህንም፡ ወሬ፡
 ዐሄ ዝርዓ፡ ያዕቆብ፡ ስምተው፡ በምን፡ ምክንያት፡ ሰጠህ፡ ብለው፡ ቢጠ
 ይቁ፡ አወን፡ የናቴን፡ ሞት፡ ብሰማ፡ የተዝካራ(የመታሰቢያዋ)ቀን፡ ጧ
 ፍና፡ ዕጣን፡ ወደ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ወስጃለሁ፡ ብሎ፡ መለሰ። በዚህም

ተቆጥተው ፡ እርሱንና ፡ ጓደኛውን ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስን ፡ እጅና ፡ እግ
ራቸውን ፡ አሥረው ፡ ብዙ ፡ አሠቃዩዋቸው ። በኋላ ፡ ግን ፡ የበእደ ፡ ማ
ርያምን ፡ ልበ ፡ ንጹሕነት ፡ ተገንዝበው ፡ መልሰው ፡ ፈቱት።

ይህን ፡ የመሰለው ፡ ያረጀ ፡ ያበትና ፡ የደረሰ ፡ የልጅ ፡ ጠብ ፡ ለልጅ
ዋ ፡ ባደላች ፡ እናትና ፡ አባት ፡ መካከል ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጠብና ፡ ሁከት ፡ ብዙ ፡
ጊዜ ፡ በብዙ ፡ ነገሥታት ፡ ዘንድ ፡ ደርሷል ።

ቢሆንም ፡ የመንፈሳዊ ፡ ዝንባሌ ፡ ያላቸው ፡ የጌታችን ፡ የኢየሱስ ፡
ክርስቶስና ፡ የእመቤታችን ፡ ፍቅር ፡ ያደረባቸው ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓያዕቆብ ፡ ነገሩ
ን ፡ ከክሳሽና ፡ ከወቃሽ ፡ አንደበት ፡ ቢረዱትም ፡ ሴቲቱን ፡ እቴ ፡ ጽዮን ፡ ሞ
ገሳን ፡ ወቅሰው ፡ አሥረው ፡ ባንድ ፡ ቦታ ፡ ማስቀመጥ ፡ ይበቃ ፡ ነበር ፡ እ
ንጂ ፡ ግርፋትና ፡ ድብደባ ፡ ባልተገባ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ይኸኛውም ፡
አላይ ፡ እንዳልነው ፡ ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ ለዘውዳቸው ፡ ጥብቅ ፡ ቅናት ፡
ያላቸው ፡ ስለሆኑ ፡ ከዚህ ፡ የበለጠም ፡ የሚያደርጉ ፡ ሞልተዋል ። ዙፋን
የተቀናቀኑባቸውን ፡ ሚስትና ፡ ልጆቻቸውን ፡ በሰይፍ ፡ በመርዝ ፡ የሚገድሉ
የወንድ ፡ ነገሥታት ፡ ራሳቸው ፡ ለመንገሥ ፡ ወይም ፡ ልጃቸውን ፡ ለማንገሥ
ሲሉ ፡ ባሎቻቸውን ፡ በሰይፍ ፡ በጥይት ፡ በመርዝ ፡ የሚገድሉ ፡ የሚያስገድ
ሉ ፡ እቴጌዎች ፡ ሞልተዋል ። የኔሮንና ፡ የናቱ ፡ የአግሪጺን ፡ የአግሪጺንና
የባሏ ፡ የቄሣር ፡ ክሎድዮስ ፡ አሟሟት ፡ በመዝናኛው ፡ ክፍል ፡ በገጽ ፡ ፪፻፹፮
ላይ ፡ ያነበብነው ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ የታያያዘነው ። ባገራችንም ፡ ያፄጊያሱ ፡
አድያም ፡ ሰገድና ፡ የባለቤታቸው ፡ የእቴጌ ፡ መለኮታዊት ፡ የልጃቸው ፡
የተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ታሪክ ፡ ከዚህ ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓፄ፡ዘርዓያዕቆብ በትክክል ፡ ፴፬ ፡ ዓመት ከሁለት ፡ ወር ፡
ከገዙ ፡ በኋላ ፡ እንደርሳቸው ፡ ያሉትን ፡ ታላላቅ ፡ ነገሥታት ፡ የማይፈራው
ሞት ፡ እርሳቸውንም ፡ ወሰደ ። በሌላ ፡ ሞታቸው ፡ የሆነውን ፡ ለቅሶና ፡
ሐዘን ፡ ፍታትና ፡ ሥርዓተ ፡ ቀብር ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ አያነሣም ። በር
ሳቸውም ፡ ፋንታ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ ስማቸውን ፡ ያነሣነው ፡ ልጃቸው ፡ ዓፄ ፡
በአደ ፡ ማርያም ፡ ነገሡ ። ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የተቀበሩበትን ፡ ሥፍራ ፡
ሙሴ ፡ ገርል ፡ ፔሩሾ ፡ ያሳተሙት ፡ ይህ ፡ እኔ ፡ የተመለከትሁት ፡ ዜና ፡ መ
ዋዕል ፡ አይገልጽም ። ነገር ፡ ግን ፡ በፓሪስ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ የሚገኘ
ው ፡ ሙሴ ፡ ረኔ ፡ ባሴትም ፡ ሌሎችም ፡ ያሳተሙት ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ፊሪ
ፍቱኒ ፡ ለሐፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ኮነ ፡ አመ ፡ ፫ ፡ ለጳጉሜን ፡ ወመቃብሪሁ ፡
ደሴተ ፡ ዳጋ ፡ ይላል ፡ ደሴተ ፡ ዳጋ ፡ የሚባለው ፡ የሚገኘው ፡ በጣና ፡ ባ
ሕር ፡ ነው ።

ስለ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ አጭር ፡ ሐተታ ፡ ለማድረግ ፡ የፈለገን ፡
እንደሆነ ፡ ታሪካቸው ፡ የሚያስገነዝበን ፡ ያፄ ፡ ዳዊት ፡ አራተኛ ፡ ልጅ ፡ ሆነ
ው ፡ ሳለ ፡ መንግሥትን ፡ የተቀበሉት ፡ ከወንድማቸው ፡ ከተክለ ፡ ማርያም
(ሕዝበ ፡ ናኝ ፡) ሳይሆን ፡ ከልጁ ፡ ከዓምደ ፡ ኢየሱስ ፡ ነው ። ምንም ፡ እን
ኳን ፡ የወንድሞቻቸው ፡ ልጆች ፡ ሥርወ ፡ ኢየሱስና ፡ ዓምደ ፡ ኢየሱስ ፡
የነገሡበት ፡ ጊዜ ፡ ቲንሽ ፡ ቢሆን ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በወንድሞቻቸው
በነዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ በነዓፄ ፡ ተክለ ፡ ማርያም ፡ እንደዚሁም ፡ በወንድማቸው
ልጆች ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ የነገሥታት ፡ ልጆች ፡ በሚቀመጡበት ፡ በአ
ምባ ፡ ግሸን ፡ ሰፊ ፡ ጊዜ ፡ ያገኙ ፡ በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ የመንፈሳዊ ፡ ት
ምህርት ፡ የተማሩ ፡ ይመስላል ። ከሁሉ ፡ መንፈሳዊ ፡ መጽሐፍ ፡ ይበልጥ
ሲኖዶስን ፡ አጥብቀው ፡ እንደተመለከቱና ፡ እንደአጠኑ ፡ ይታወቃል ።

ይኸንንም ፡ መጽሐፍ ፡ ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ እንደተመለከትነ
ው ፡ በነገሡ ፡ በጁኛ ፡ ዓመት ፡ በሚያምር ፡ የብራና ፡ ጽፈት ፡ አዘጋጅተው
ለኢየሩሳሌም ፡ ገዳማት ፡ ሲልኩ ፡ በዘመነ ፡ መንግሥታቸው ፡ ሁሉ ፡ በአገራ
ቸው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያንና ፡ ሕዝብ ፡ ዘንድ ፡ በዚሁ ፡ መጽሐፍ
ውስጥ ፡ የሚገኘው ፡ የሕግና ፡ የሥርዓት ፡ ደንብ ፡ እንዲፈጸም ፡ ሲጥሩ ፡ በ
ለዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ግምት ፡ እንደነበራቸው ፡ ያስረዳል ።

ደግሞ ፡ ከእስክንድርያ ፡ ይልቁንም ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ በሚመለሱ ፡
ሰዎች ፡ አንደበት ፡ በመስማት ፡ ከሲኖዶስና ፡ ከሌላም ፡ መንፈሳዊ ፡ መጽሐ
ፍ ፡ ላይ ፡ በማንበብ ፡ ከኬልቄዶን ፡ ተባቢ ፡ በፊት ፡ ያለውን ፡ የቀስጥንጥ
ንያን ፡ ቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ ሥርዓቱን ፡ ሕጉን ፡ እንደወደ
ዱና ፡ እንዳከበሩ ፡ ይታያል ።

በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ስመ ፡ መንግሥታቸውን ፡ በቀስጥንጥንያው ፡ ንጉሥ
በትልቁ ፡ ቆስጠንጢኖስስም ፡ መሠየማቸው ፡ የሐድያውን ፡ ገራድ ፡ የማሂከን
እኅት ፡ የመሐመድን ፡ ልጅ ፡ ክርስትና ፡ አስነሥተው ፡ በገቡ ፡ ጊዜ ፡ በቆስጠንጢኖስ
እናት ፡ ስም ፡ ዕሌኒ ፡ ብለው ፡ ማስጠራታቸው ፡ የነዚያ ፡ ፍቅር ፡ እንዳያረ
ባቸውና ፡ በሥጋዊና ፡ በመንፈሳዊ ፡ ሥራም ፡ እነዚያን ፡ ለመምሰል ፡ እን
ዳሰቡ ፡ ይታያል ።

በተረፈ ፡ ምንም ፡ በትክክል ፡ በይታወቅ ፡ ከመንግሥታቸው ፡ በፊት ፡
ብዙ ፡ ዘመን ፡ ስለቆዩ ፡ በዙፋን ፡ ላይም ፡ ፴፭ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ የግዛት ፡
ዕድሜ ፡ ስላገኙ ፡ ዕድሜም ፡ አዱኛም ፡ ጠግበው ፡ እንደሞቱ ፡ ይታወ
ቃል ።

ከብዙ ሚስቶቻቸው፡ ከዝንጋ፡ ኃይላ፡ ፍሬ፡ ማርያም፡ ግሬ፡ ባል
 ቲሐት፡ ከዕሌኒ፡ ቀኝዕ፡ በዓልቲሐት፡ ከጽዮን፡ ሞገሳ፡ ምናልባት፡ ከሌሎ
 ችም፡ ስማቸው፡ ካልታወቀ፡ ቀብቶች፡ በእደ፡ ማርያምን፡ ዘርዓ፡ አብር
 ሃምን፡ ቲዎድሮስን፡ በትረ፡ ጽዮንን፡ ገላውዴዎስን፡ ዓምደ፡ ጽዮንን፡ ዓም
 ደ፡ ማርያምን፡ መድኅን፡ ዘመዳን፡ ሮም፡ ገነዩላን፡ እንኮዬ፡ እስራኤልን፡
 ሶፍያን፡ ሰብለ፡ ማርያምን፡ ዓመተ፡ መሢሕን፡ በሕር፡ መንግሣን፡ እዳል፡
 መንግሣን፡ አጽናፍ፡ ሰምራን፡ ድል፡ ሰምራን፡ ዓባለ፡ ማርያምን፡ ዓመተ፡
 ጊዮርጊስን፡ ሲወልዱ፡ በዘር(በልጅ፡ ብዛት)በኩልም፡ የታደሉ፡ ፍቸው፡
 ማለት፡ ነው።

በጠባያቸውና፡ በዝንባሌያቸው፡ እንደሌሎቹ፡ ታላላቅ፡ ንጉሠ፡ ነገሥ
 ቶችና፡ መሪዎች፡ እንደሞገሳቸው፡ እንደቆስጠንጢኖስ፡ መንፈሳዊነትንና
 ሥጋዊነትን፡ ጭካኔና፡ ርኅራኄን፡ ገጥንነትንና፡ ጥንቃቄን(ፖለቲከን)አ
 ደባልቀው፡ ሲሠሩ፡ የኖሩ፡ ትልቅ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ናቸው። ገጥንነታ
 ቸው፡ የአሕመድ፡ በድላይ፡ ጦርነት፡ ፖለቲከቸውን(ጥንቃቄያቸውን) የገራዱ
 ን፡ አሕመድ፡ ያሕያን፡ ወደጦርነቱ፡ ልምጣ፡ በላቸው፡ አይፈርስ፡ ሆነህ
 ጠብቅ፡ ብለው፡ ጦርነቱ፡ ሲፈጸም፡ ለርሳቸው፡ እንደላከው፡ ዓይነት፡ ለ
 ጠላታቸውም፡ ከንተ፡ ጋር፡ ነኝ፡ ብሎ፡ ለላከው፡ ለአሕመድ፡ ገራድ(ለሐ
 ድያው)ሸልመው፡ አስደስተው፡ ወደግዛቱ፡ መላካቸው፡ ርኅራኄያቸውን፡
 ያባታቸውን፡ ዐዕም፡ ለመውሰድ፡ የላኩዋቸውን፡ መልክተኞች፡ እምቢ፡
 ብለው፡ የመለሱትን፡ ባላገሮች፡ ምሕረት፡ አድርገው፡ ወዳገራቸው፡ በ
 ሰላም፡ መላካቸው፡ ጭካኔያቸው፡ አስቀድሞ፡ ልጆቻቸውን፡ እነ፡ ገላውዴዎ
 ስን፡ እነ፡ ዓምደ፡ ማርያምን፡ በጣዖት፡ አምልኮ፡ የተነሣ፡ ሚስታቸውን
 ጽዮን፡ ሞገሳን፡ በዙፋን፡ ምክንያት፡ አስደብድበው፡ ማስገደላቸው፡ ይ
 ገለጻል። የሆነ፡ ሆኖ፡ ዘውድ፡ ጭኖ፡ እንደ፡ ኢትዮጵያ፡ ሰፊ፡ አገር፡ ለሚገዛ
 ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ይኸን፡ የመሰለውን፡ ድብልቅ፡ ጠባይ፡ ማሳየት፡ አስፈላጊ
 ነውና፡ በተረፈውና፡ በጠቅላላው፡ ዐፄዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ እንደነ፡ አብርሃ
 ካሌብ፡ እንደነ፡ ላሊበላ፡ ከፍ፡ ያሉ፡ የኢትዮጵያ፡ ንጉሠ፡ ነገሥትናቸው።

በዚና፡ መዋዕላቸው፡ |ላይ፡ አብስሎ፡ ሳይናገር፡ ጫፍ፡ ጫፉን፡ እ
 የነካቢያልፈውም፡ ፩፡ አንድ፡ በዘመናቸው፡ የፈጸሙት፡ ድርጅት፡ እንደ፡
 ዘመኑ፡ ዋጋ፡ ያለው፡ ነው።

ሀ—ከርሳቸውም፡ በፊት፡ ከርሳቸውም፡ በኋላ፡ ያሉት፡ ችላ፡ ያሉት
 ን፡ ለክርስትና፡ ሃይማኖት፡ ተቃዋሚ፡ የሆነውን፡ ልዩ፡ ልዩ፡ የጣዖትና፡

የመናፍስት ፡ አምልኮን ፡ አጥፍተው ፡ ክርስትናን ፡ በአዲስ ፡ ኃይል ፡ ለማስ
ፋት ፡ አዋጅ ፡ እያወጡ ፡ መጽሐፍ ፡ እየደረሱ ፡ የታገሉት ።

ለ—አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ የዚያን ፡ ዘመን ፡ የየአውራጃው ፡ ባላባትና ፡ ገዢ ፡
ከመሸፈት ፡ የሚደርሰው ፡ ንጉሡ ፡ ሲርቅ ፡ ሥልጣኑ ፡ ሲቀዘቀዝ ፡ መሆኑን
በመረዳት ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ዘረው ፡ ዘረው ፡ መመለሻቸው ፡ ደብረ ፡ ብር
ሃን ፡ ቢሆን ፡ ከደብረ ፡ ብርሃን ፡ እስከ ፡ አክሱም ፡ ድረስ ፡ ያሉትን ፡ አውራ
ጃዎች ፡ እየገቡበኙ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ባነሰበት ፡ ቦታ ፡ እየተከሉ ፡ መተ
ዳደሪያውን ፡ እየሰጡ ፡ ገዢውን ፡ ወይም ፡ ባላባቱን ፡ እንዳቀበበሉ ፡ እየሸ
ለሙ ፡ አክሱም ፡ መድረሳቸው ፤ አክሱም ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ማድረግ ፡ ብቻ
ሳይሆን ፡ የሹም ፡ ሽር ፡ የሕግና ፡ የሥርዓት ፡ ሥራ ፡ ፈጽመው ፡ ሲጨርሱ ፡
በሔዱበት ፡ ሳይሆን ፡ በሌላ ፡ መንገድ ፡ ሲመለሱ ፡ ከሔዱበት ፡ ጊዜ ፡ ይበ
ልጥ ፡ ብዙ ፡ ሥራ ፡ ሠርተው ፡ ንጉሣዊ ፡ ሰውነታቸውን ፡ በየአውራጃው ፡
እያስገኙ ፡ ሥልጣናቸውን ፡ እያሳዩ ፡ መመለሳቸው ፤ ለፖለቲካና ፡ ላስተዳ
ደር ፡ የሚሰጠው ፡ ጥቅም ፡ ብዙ ፡ ነው ። የዚያን ፡ ጊዜ ፡ ያገርንና ፡ የወገንን
አንድነት ፡ የሚያጠብቀው ፡ ዋናው ፡ ገመድ ፡ ይኸን ፡ የመሰለው ፡ የመታ
የትና ፡ ሥልጣንን ፡ የማስማት ፡ ዘዴ ፡ ነው ። ንጉሡ ፡ በያውራጃው ፡ ሲ
ዞር ፡ አቤቱታ ፡ ሲሰማ ፡ አጥፊውን ፡ ሲቀጣ ፡ ተበዳዩን ፡ ሲክስ ፡ አውራጃ
ገዢ ፡ የሆነው ፡ ባላባት ፡ ከበላዩ ፡ ባለሥልጣን ፡ እንዳለበት ፡ ይሰጋና ፡ ማና
ለብኝ ፡ በማለት ፡ በባላገሩ ፡ ሕዝብ ፡ ላይ ፡ ዕብሪትና ፡ ዓመፅ ፡ ከመሥራት
ይታገዳል ። ባላገርና ፡ ሕዝብም ፡ በሚደረገውና ፡ በኑሮው ፡ የበላይ ፡ ንጉሥ
አለ ፡ በማለት ፡ ባለአለኝታና ፡ ባለተስፋ ፡ እየሆነ ፡ አገሩንና ፡ መንግሥቱን
ይወዳል ።

ዚና ፡ መዋዕሉ ፡ በዘመናቸው ፡ የሠሩትን ፡ ሁሉ ፡ ነገር ፡ ጨርሶ ፡ አል
ጸፈውም ፡ የደረሱበትንም ፡ አገር ፡ ሁሉ ፡ በትክክል ፡ አላወሳውም ፡ ያለ
ዚያ ፡ እንደተረትና ፡ እንደወሬ ፡ የሚነረውን ፡ እስከ ፡ ሱማሌ ፡ አገር ፡ ድ
ረስ ፡ እንደግማሾቹም ፡ እስከ ፡ ሕንድ ፡ ውቅያኖስ ፡ ድረስ ፡ መዝለቃቸ
ውን ፡ ከዚያም ፡ በሲዳሞ ፡ በከፋ ፡ በወለጋ ፡ መመላለሳቸውን ፡ ሁሉ ፡ ሊገ
ልጽልን ፡ ይችላል ፡ ነበር ። ደግሞ ፡ በዚና ፡ መዋዕላቸው ፡ ላይ ፡ ከእገሌ ፡ እ
ገር ፡ ደረሱ ፡ ሲል ፡ ያገሩ ፡ ስም ፡ ለኛ ፡ ሳይገባን ፡ ይለፍ ፡ እንጂ ፡ ይህ ፡ የ
ሚጠራው ፡ አገር ፡ ከነዚያ ፡ ውስጥ ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

ሐ— በተረፈ ፡ ባለፈው በወግና ፡ በሥርዓት ፡ ምዕራፍ ፡ ላይ ፡ እንደ
ተመለከተው ፡ ከቀድሞ ፡ ዘመን ፡ ሲያያዝ ፡ መምጣቱ ፡ ሳይቀር ፡ እስከዚህ
ዘመን ፡ ድረስ ፡ ችላ ፡ የተባለውን ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥርዓትና ፡ እስተ
ዳደር ፡ እርሳቸው ፡ አዳዲስ ፡ ሕግ ፡ እየጨመሩ ፡ ባዲስ ፡ ኃይል ፡ ቀስቅሰው
ታል ፤ እመገሮመሪያ ፡ ላይ ፡ በቀድሞ ፡ ጊዜ ፡ የነበሩትን ፡ ሹማምንትና ፡ ያ
ገር ፡ ባላባት ፡ (ባለጉልት) ፡ እንዳለ ፡ የተዉት ፡ ይመስላል ። የዚህ ፡ ዓይነ
ት ፡ ሁኔታ ፡ የርሳቸውን ፡ ሥልጣን ፡ እያቀዘቀዘ ፡ የነዚያን ፡ የሚያጥቅ ፡ መሆ
ኑን ፡ የነዚያ ፡ ሥልጣን ፡ እየጥቀ ፡ ሲሄድ ፡ ለመሸፈትና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ግ
ዛት ፡ ለመነጠል ፡ መንገድ ፡ የሚከፍት ፡ መሆኑን ፡ ሲረዱ ፡ ወንዶችና ፡ ሴት
ልጆቻቸውን ፡ ወይም ፡ በጣም ፡ የቀረበ ፡ ሹማቸውን ፡ እየሾሙ ፡ ደልድለ
ዋል ። ይኸንንም ፡ ሲያደርጉ ፡ በያውራጃው ፡ አገረ ፡ ገዢው ፡ ከቤተ ፡ ሰባ
ቸውና ፡ ከቅርብ ፡ ሹማቸው ፡ ውስጥ ፡ ሲሆን ፡ የባለጉልትነትና ፡ የባላባት
ነት ፡ ትምክህትና ፡ ኩራት ፡ ተወግዶ ፡ ሲልኩት ፡ ወዴት ፡ ሲጠሩት ፡ አ
ቤት ፡ የሚል ፡ ባንድ ፡ መንፈስ ፡ ባንድ ፡ አዛዥ ፡ የሚመራ ፡ አገር ፡ ለመፍ
ጠር ፡ ተመኝተዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በነዚህ ፡ አገረ ፡ ገዢ
ዎች ፡ አጠገብ ፡ መልከኛ ፡ ቃለ ፡ ሐዲ ፡ የሚባሉ ፡ እንደጠባቂም ፡ እንደተ
ቆጣጣሪም ፡ መላካቸው ፡ አልቀረም ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በሁለቱ ፡ መካከል ፡
ጠብ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህ ፡ የንጉሡ ፡ ቤተ ፡ ሰቦችና ፡ ሹማምንቶች ፡ አገር ፡ የ
ማጥፋትና ፡ በንጉሡም ፡ ሥልጣን ፡ ላይ ፡ ማመጥ ፡ ስለ ፡ ገሮመሩ ፡ ሁሉንም
አስነሡና ፡ ራቅ ፡ ማሰራ ፡ ሔገኖ ፡ ተብለው ፡ በዘመኑ ፡ የሚጠሩትን ፡ እንደ
እንደራሴ ፡ የመሰለ ፡ ብቻ ፡ መላካቸው ፡ ሳይቀር ፡ ሁሉንም ፡ ሥልጣን ፡ እስ
ኪሞቱ ፡ ድረስ ፡ በእጃቸው ፡ ያዙ ። ይኸም ፡ ዘዴ ፡ እንደዛሬ ፡ የሕዝብ ፡ ወ
ኪሎች ፡ ያሉበት ፡ የምክር ፡ ቤት ፡ ሥልጣን ፡ ባልተስፋፋበት ፡ ዘመን ፡ አገርን
ንጉሥ ፡ ወይም ፡ መሪ በሚገዛበት ፡ ጊዜ ፡ ሥልጣኑን ፡ ሁሉ በእጁ ፡ ሰብስቦ ፡
እንደልቡ ፡ ለመሥራት ፡ ብዙ ጊዜ ፡ እንደተፈተነ ፡ ተመልክተናል ። ይኸውም
ማለት ፡ ንጉሥ ፡ ወይም ፡ ፕሬዚዳንት ፡ የመንግሥቱ ፡ ጠቅላይ ፡ አለቃ ፡ ከመሆ
ኑ ፡ በቀር ፡ የውጭ ፡ ጉዳዩን ፡ ወይም ፡ የጦር ፡ ሚኒስትርነቱን ፡ ራሱ ፡ እየ
መራ ፡ ዝርዝር ፡ ሥራውን ፡ በወኪል እንደሚያስሄደው ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸ
ንንም ፡ ዘዴ ፡ የሕዝባዊ ፡ አስተዳደር ፡ (ዴሞክራሲ) መሪዎችም ፡ ተጠቅመ
ውበታል ።

መ— የጨዋ ፡ ድርጅት ፡ ምናልባት ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ይኖር ፡ ይ
ሆናል ፤ ነገር ፡ ግን ፡ እንደዓፄ ፡ ዘርነ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመን ፡ ደንበኛ ፡ ድርጅት ፡
የተደረገለት ፡ አይመስልም ። ባለፈው ፡ እንዳልነው ፡ ጨዋ ፡ እንደዚህና ፡ መ
ዋዕሉ ፡ አነጋገር ፡ ጠቅላላ ፡ የወታደር ፡ የክፍል ፡ ስም ፡ ነው ፡ በጠቅላላው
እንዳግኘናቸው ፡ ጨዋ ፡ እንደግዕዙ ፡ ፄዋ ፡ ሲባሉ ፡ በዛሬው ፡ ጊዜ ፡ በዝርዝ

ር ፡ ሲከፋፈሉ ፡ ወርዋሪ ፡ ማሕል ፡ ሰፋሪ ፡ ሰይፈ ፡ ዠግሬ ፤ ወሀ ፡ ስንቁ ፡
እንደሚባለው ፡ በርሳቸው ፡ ዘመን ፡ በፀር ፡ ዋጀት ፤ በድል ፡ ደመና ፤ በድል ፡ ሾ
ተል ። ሌሎች ፡ ደግሞ ፤ በፀር ፡ ሾተል ፤ ድብ ፡ ምልዓት ፤ ዠን ፡ ምልዓት ፤ በድ
ል ፡ መብረቅ ፡ በድል ፡ መስቀል ፤ በአዳል ፡ ዠን ፤ አቄት ፡ በአምባ ፤ በአ
ዳል ፡ ዋዠት ፡ ጸመና ፡ አምባ ፤ በባሕር ፡ ዋገት ፤ በአዳል ፡ መብረቅ ፡ ዠ
ን ፡ አሞራ ፤ ዠን ፡ ጸገና ፤ ዠን ፡ ገደብ ፤ ዠን ፡ ቀንጠፋ ፡ ይባላሉ ። ከነ
ዚህ ፡ የፈረሰኛ ፡ የእግረኛ ፡ ባለጦር ፡ ባለ ፡ ቀስት ፡ ባለ ፡ ሰይፍ ፡ ጀሌ ፡ እየ
ተለየ ፡ በሰላም ፡ ዘመን ፡ በየአገሩ ፡ እየተከፋፈሉ ፡ በድልድል ፡ (ተሠራ) ?
ሆነው ፡ ይቀመጣሉ ። ያሉበት ፡ አገር ፡ መሸፈቱን ፡ የንጉሡ ፡ እንደራሴ ፡ ራ
ቅ ፡ ማሰራ ፡ ወይም ፡ ጸሕፈ ፡ ላም ፡ ሲያስታውቃቸው ፡ ወይም ፡ ንጉሥ ፡ ሲ
ያዛቸው ፡ መሣሪያቸውን ፡ ይዘው ፡ በቶሎ ፡ ወግተው ፡ የሸፈተውን ፡ ክፍ
ል ፡ መደምሰስ ፡ ተግባራቸው ፡ ነበር ፤ በጭሩ ፡ የዛሬን ፡ ወታደርና ፡ የፖሊ
ስን ፡ ሥራ ፡ ደርበው ፡ ጸጥታ ፡ ጠባቂዎች ፡ ናቸው ፡ ማለት ፡ ነው ። በጐ
ናቸው ፡ ያለውም ፡ አገር ፡ ሲሸፍት ፡ ትእዛዝ ፡ ሲሰጣቸው ፡ ካሉበት
አገር ፡ ሄደው ፡ ይዋጋሉ ። ለምሳሌ ፡ ደዋሮ ፡ ሸፈተ ፡ ሲባል ፡ በአንጉት ፡
በይፋት ፡ የተሠራው ፡ ጩዋ ፡ ይዝመተ ፡ ሲባል ፡ ይዘምታሉ ።

ስለዚህ ፡ ጦርነት ፡ በተነሣ ፡ ቍጥር ፡ ባላገርን ፡ ወይም ፡ ደንብና ፡ ቍ
ጥር ፡ የሌለውን ፡ ወታደር ፡ ከማዝመት ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ የተለየና ፡ የተ
ደላደለ ፡ ጦር ፡ ማደርጀት ፡ አገርን ፡ መንግሥትን ፡ ያስከብራል ።

ስለዚህ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ከይኩኖ ፡ አ
ምላክ ፡ ዠምሮ ፡ እስከ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ድረስ ፡ ካሉት ፡ ነገሥታት ፡ ዋነ
ኛ ፡ ሆነው ፡ የሚታዩ ፡ ትልቅ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ናቸው ። ታሪኩን ፡ እንደ
ምንመለከተው ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከአዳልና ፡ ከይፋት ፡ እስላሞች ፡ እ
የተዋጋ ፡ ግዛቱን ፡ በማስፈራት ፡ እኩልነት ፡ ወይም ፡ በዠግንነት ፡ ረገድ ፡
ትንሽ ፡ ብልጫ ፡ ይኖረው ፡ ይሆናል ። ነገር ፡ ግን ፡ እንደርሳቸው ፡ በብዙ ፡
በቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ ያስተዳደርና ፡ የድርጅት ፡ ቅርንጫ
ፍ ፡ ውስጥ ፡ ጉብዩ ፡ መድከሙን ፡ የሚያሳዩን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ አላገኘንም
ና ፡ ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሥራ ፡ ከሁሉም ፡ ጉልዩ ፡ ይታያል ።

ከዚህ ፡ ቀደምባፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ ባፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ዘመነመንግሥት
ላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ አሁንም ፡ እኝሁ ፡ ደጃች፡ኃይሉ (የደጃች ፡ እሸቲ
ልጅ) ሰበሰቡት ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፍውስጥ ፡ ስለ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ
በዘመኑ ፡ የተገጠመ ፡ አለ ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳመለከትነው የዘመኑ ፡ አግር
ኛና ፡ ግዕዝ ፡ እየተደባለቀ ፡ ስለሆነ ፡ በዛሬው ፡ ጊዜ ፡ የግጥሙን ፡ ምስጢ

ሩንና ፡ ቃሉን ፡ በግልጽ መረዳት ፡ ያስቸግራል ፡ በመጨረሻትንኸ ፡ ሐዘታ
ጨምረን ፡ እስክናብራራው ድረስ ፡ በዘመኑ ፡ የተገጠመላቸው ፡ ከዚህ ፡ ቀ
ጥሎ ፡ ያለው ፡ ነው ።

ገናን ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በድል ፡ ፀሐይ ፡
አንገርት ፡ የዚክብራይ ፡
ባልዋ ፡ የባርዘላይ ፡
ገናን ፡ በደበና ፡ ቢታይ ፡
በዓልቱት ፡ ያዘለችው ፡ ይመስል ፡ ሥርናይ ፡
ገናን ፡ በደበና ፡ ቢታይ ፡
አበባ ፡ ይመስል ፡ ገለገይ ፡
የመስከረም ፡ ይመስል ፡ ጽገይ ፡
ሰይጣን ፡ አርቄ ፡ በድላይ ፡
የለመደው ፡ በሐርጋይ ፡
የለመደው ፡ በግዳይ ፡
ገናን ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በድል ፡ ፀሐይ ፡
ቀለበው ፡ እንደ ፡ እምባይ ፡
አፈረፀው ፡ እንደሎሚ ፡ አልዋቾ ፡ ዋጋ ፡ ይታይ ፡
በትግሬ ፡ በነገደ ፡ ኢየሱስ ፡ ጋይ ፡
ግብጽ ፡ የወጸ ፡ ፈርዘነይ ፡ የከመሩበት ፡ ደንጌይ ፡
ሰማ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እንዳይቤይ ፡
በቅዳ ፡ ሐሊታይ ፡ በለሸርጌይ ፡ በአንጎት ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በለዊስይገይ ፡ በአምሐራ ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በሐምበል ፡ አቦከር ፡ ጋይ ፡ በኢይፋት ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
ምሽቱ ፡ ዜነባ ፡ እንድታይ ፡
ታንጉት ፡ እንደመረወይ ፡
ትደቀኩስ ፡ እንደበርበረይ ፡
በፈጠጋር ፡ አለ ፡ ይታይ ፡ በቤዘርድ ፡ ገይ ፡
ስመ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እንደ ፡ ይዕበይ ፡
በደዋር ፡ አለ ፡ ይታይ ፡ በለአሊ ፡ ይታይ ፡
በኔድራ ፡ ገይ ፡ በባሊ ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በለዓሊ ፡ ገይ ፡ በሐድያ ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በለአመኖ ፡ ገይ ፡ በእንተዝ ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በለጠጣ ፡ ገይ ፡ በወጅ ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በዜብዳ ፡ ገይ ፡ በዳሞት ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በሞተሎሚ ፡ ገይ ፡ በጋፋት ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በአውላሞ ፡ ገይ ፡ በጎጃም ፡ አለ ፡ ይታይ ፡
በገርን ፡ ክምር ፡ ገይ ፡
ስም ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሐዳይበይ ፡
ይኸመሩ ፡ ቤት ፡ ደገይ ፡
ስም ፡ የኋላ ፡ እንዲቆይ ፡
አንተ ፡ ያገኘህ ፡ ሐባይ ፡ ያልገደልህ ፡ ገደልህ ፡ ባይ ፡
ያላየህ ፡ አየህ ፡ ባይ ፡ ወሬኛ ፡ እንደገብጠን ፡

ግዳይስ ፡ ይህ ፡ ነው ፡ ለዳኛይ ፡
 ወይ ፡ ሎሌ ፡ ዳኛይ ፡ በሌሊት ፡ ፃዕር ፡ መቅደሽይ ፡
 ይቀንዕ ፡ ብሕትወደደይ ፡ በራ ፡ ፀመዱ ፡ ብዕራይ ፡
 ሲቀዳደም ፡ በፊተየ ፡
 አርዌ ፡ በድላይ ፡ ግጻይ ፡ በተአይ ፡ ዳኛይ ፡
 ምሽት ፡ ወይዘሮ ፡ ባልሆነም ፡ ለዋይ ፡
 ሰፊ ፡ አገር ፡ ባልሆነም ፡ ለዋይ ፡
 አካል ፡ ሐመር ፡ ባልሆነም ፡ ለዋይ ፡
 ወርቅ ፡ አምባር ፡ አልሆነም ፡ ለዋይ ፡
 ኪዳን ፡ ይሁንኸ ፡ በሰማይ
 ጉልትህን ፡ አልሰጥ ፡ ለዋይ ፡
 ይላል ፡ ገና ፡ ዘርፍ ፡ ያዕቆብ ፡

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፵፩ ።

መስቀልና ፡ ክብሩ - ሰንደቅ ፡ ዓላማ - የመገበያያው ፡ ገንዘብ ።

መስቀልና ፡ ክብሩ ።

የዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ ከመቀጠላችን ፡ በፊት ፡ ስለመስቀልና ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ ስለገንዘባችንም ፡ እንመልከት።

በጣዎትና ፡ በአማልክት ፡ ዓለም ፡ በተዋጠበት ፡ ዘመን ፡ ክርስቶስ ፡ በቤተ ፡ ልሔም ፡ ተወልዶ ፡ በናዝሬትና ፡ በገሊላ ፡ አድኅ ፡ በቀራንዮ ፡ ተሰቅሎ ፡ ሲሞት ፡ ከሞት ፡ ተነሥቶ ፡ ወደሰማይ ፡ ካረገ ፡ በኋላ ፡ ሐዋርያትና ሰማዕታት ፡ ከፍ ፡ ባለ ፡ መሥዋዕትነትና ፡ ተጋድሎ ፡ አስተምረው ፡ ካለፉ ፡ በኋላ ፡ ከአራተኛው ፡ መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ወዲህ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ጳጳሳት ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶሳትና ፡ ቀሳውስት ፡ ክርስቶስ ፡ ሁለት ፡ እጆቹን ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ዘርግቶ ፡ አንገቱ ፡ ቀለስ ፡ ብሎ ፡ ሁለት ፡ እግሮቹ ፡ ተጣምረው ፡ በምስማር ፡ ተቸንክረው ፡ የተሰቀለበት ፡ መስቀል ፡ እንዲከበር ፡ አደረጉ። በጣም ፡ ከመከበሩ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ለዚህ ፡ ክብር ፡ ምክንያት ፡ የሆነ ፡ ፊት ፡ አንድ ፡ ነገር ፡ አለ።

ትልቁ ፡ ቄስጦንጢኖስ ፡ ከማክሳን፤ ፡ ጋር ፡ ለውጊያ ፡ በተሰለፈበትና ለድሎ በሠጋበት ፡ ሌሊት ፡ «በዚህ ፡ ምልክት ፡ ታሸንፋለህ ፡ » ብሎ መልአክ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ በእጁ ፡ እያሳየ ፡ ከነገረው ፡ ወዲህ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ እየበረከተ ፡ ሔደ። በየቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ በራፍና ፡ አናት ፡ ላይ በውስጡና ፡ በውጭው ፡ ግድግዳ ፡ በጳጳሳቱና ፡ በቀሳውስቱ ፡ በዲያቆናቱ ፡ ልብስ ፡ ላይ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ እየተበጀ ፡ ይሠራ ፡ ጀመር።

በሰባተኛው ፡ መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ኮስፎዬ ፡ የሚባል ፡ ንጉሥ ፡ የክርስቶስን ፡ መስቀል ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ ማርኮ ፡ በወሰደና ፡ የቀሳውንን

ው ፡ ንጉሥ ፡ ሔረቅልዮስ ፡ ተዋግቶ ፡ ይኸን ፡ መስቀል ፡ ከሌላው ፡ ንዋየ
ቅድሳት ፡ ጋር ፡ አስመልሶ ፡ አደሩሳሌም ፡ ሲገባ ፡ የተደረገለት ፡ አቀባበል
የተዘመረለት ፡ ዝማሬ ፡ ሕዝብና ፡ ካህናት ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ስለመስቀል ፡
የነበራቸውን ፡ የጋለ ፡ ፍቅር ፡ ያመለክታል ።

ይህ ፡ የመስቀል ፡ ክብር ፡ ክርስትና ፡ በገባበት ፡ በታናሽ ፡ እስያና ፡ በ
አውሮፓ ፡ እየተስፋፋ ፡ ሔደ ። የምዕራብ ፡ አውሮፓ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ሻ
ርለማኝ ፡ ክርስትናን ፡ በጎርጎርዮስ ፡ እጅ ፡ ከተቀበለ ፡ ወዲህ ፡ የጀርመን ፡
ቄሣሮች ፡ ክርስቲያን ፡ ከሆኑ ፡ በኋላ ፡ የመስቀል ፡ ክብር ፡ መላውን ፡ አው
ሮፓ ፡ ወረረው ። ነገሥታቱ ፡ ሊቃኑ ፡ ጳጳሳቱ ፡ በየዘውዳቸው ፡ ላይ ፡ ማሠ
ራት ፡ ሥራዬ ፡ ብለው ፡ ያዙት ፡ አደሩሳሌምን ፡ ለማስለቀቅ ፡ ከቱርክ ፡ መ
ንግሥት ፡ ጋር ፡ የተዋጉት ፡ ነገሥታትና ፡ ወታደሮች ፡ ሁሉ ፡ በመሣሪያቸውም
በልብሳቸውም ፡ በመለዩዋቸውም ፡ ላይ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ። አደረጉ ።

እንደዚሁም ፡ ባገራችን ፡ በኢትዮጵያ ፡ በፍሬምናጦስ ፡ አማካይነት ፡ ክ
ርስትና ፡ በአብርሃ(ዒዛና)ዘመን ፡ (፫፻፴ ፡ ዓ ፡ ምሕ) ፡ ከገባውዲህ ፡ ከሌላው ፡
የክርስቲያን ፡ መሣሪያና ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ጋር ፡ መስቀልም ፡ ሕብሮ ፡ ገባ ።
ከአብርሃ ፡ በፊት ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ በገንዘብና ፡ በዘውዳቸው ፡ ላይ ፡
የጨረቃ ፡ ምልክት ፡ ያደርጉ ፡ የነበረውን ፡ እየተወረወረ ፡ በመስቀል ፡ እንደተ
ኩት ፡ ግማሾቹም ፡ እንደ ፡ አርማህ ፡ ያሉት ፡ በበትረ ፡ መንግሥታቸው ፡
ማፍ ፡ መስቀል ፡ እየሰኩ ፡ መያዛቸውን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ መጽሐፌ
በአንደኛው ፡ ሾሊም ፡ በሰፊው ተመልክተናል ።

ከአክሱሞች ፡ በኋላ ፡ በዛጉዬዎችም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ የመስቀል
ክብር ፡ እንደቀጠለ ፡ ነው ። ዓፄ ፡ ላሊበላ ፡ ስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ጉብረ ፡ መስቀ
ል ፡ የሚስቱ ፡ ስም ፡ መስቀል ፡ ክብራ ፡ ሲሆን ፡ በመሣሪያና ፡ በንዋየ ፡ ቅድ
ሳት ፡ በዘውድና ፡ በየገንዘቡ ፡ በየአልባሳቱ ፡ ላይ ፡ ከሚሠራው ፡ በቀር ፡ በ
ሥያሜ ፡ ላይ ፡ መስቀል ፡ ሥልጣኑን ፡ እንደዘረጋ ፡ እንመለከታለን ። ላሊበ
ላ ፡ ካሳነፃቸው ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ አንደኛው ፡ የተሰጠው ፡ ለመስቀል
(ቤተ ፡ መስቀል) መሆኑን ፡ ተመልክተናል ።

ከዛጉዬ ፡ መንግሥት ፡ ወደሸዋ ፡ ለይኩኖ ፡ አምላክና ፡ ለተከታዮቹ ፡
ሲተላለፍና ፡ እስከ ፡ ዚህ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥ
ት ፡ ሲደርስ ፡ የመስቀል ፡ ክብርና ፡ ፍቅር ፡ እንደቀጠለ ፡ ነው ። ባፄ ፡ ዳዊ
ት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ዕሴኒ ፡ ንግሥት ፡ ካገኘችው ፡ መስቀል ፡ ላይ ፡ ግ
ማደ ፡ መስቀል ፡ ወደኢትዮጵያ ፡ ስለመጣና ፡ የመጣበትም ፡ ቀን ፡ እንደታ
ላቅ ፡ በዓል ፡ ሆኖ ፡ የመስቀል ፡ በዓል ፡ በያመቱ ፡ ሲከበር ፡ ይበልጥ ፡ ክብሩ

በቤተ : ክህነትና : በቤተ : መንግሥት : በሕዝብና : በምዕመናን : ዘንድ
 ሁሉ : እየተወደደ : እየተከበረ : ሔደ ። መስቀልን : ማክበርና : መውደድ
 የዋና : ክርስቲያንነት : ምልክት : ሆነ ። ንጉሡ : በዘውዱና : በገንዘቡ : ላይ
 ሲያሠራው : ጳጳሳት : ቀሳውስት : በበዓል : ቀን : በረዥሙ : ከሚይ
 ዙት : ከታላላቁ : ጌጠኛ : መስቀል : በቀር : በዘወትሩም : ቀን : በእጃቸው
 ው : ይዘው : ምዕመናንን : ያሳልሙበት : ገመር ።

በዚህ : ዘመን : ደብዳቤ : ሲጻፍ : እንዳንዶቹ : በደብዳቤያቸው : አናት
 የክርስቶስን : ሥነ : ስቅለት : መዝናኛ : ይስሉና : ከዚያ : ቀጥሎ : ደብዳቤ
 ያቸውን "በስመ : አብ : ወወልድ : ወመንፈስ : ቅዱስ : ፩ : አምላክ : ብለው
 ይገምራሉ ። በኋላ : ደግሞ : ደብዳቤ : በጻፉ : ቀጥሮ : ሥነ : ስቅለት : መሳ
 ሉ : ጊዜ : ስለወሰደባቸው : ይመስለኛል : ስዕሉን : ትተው ።

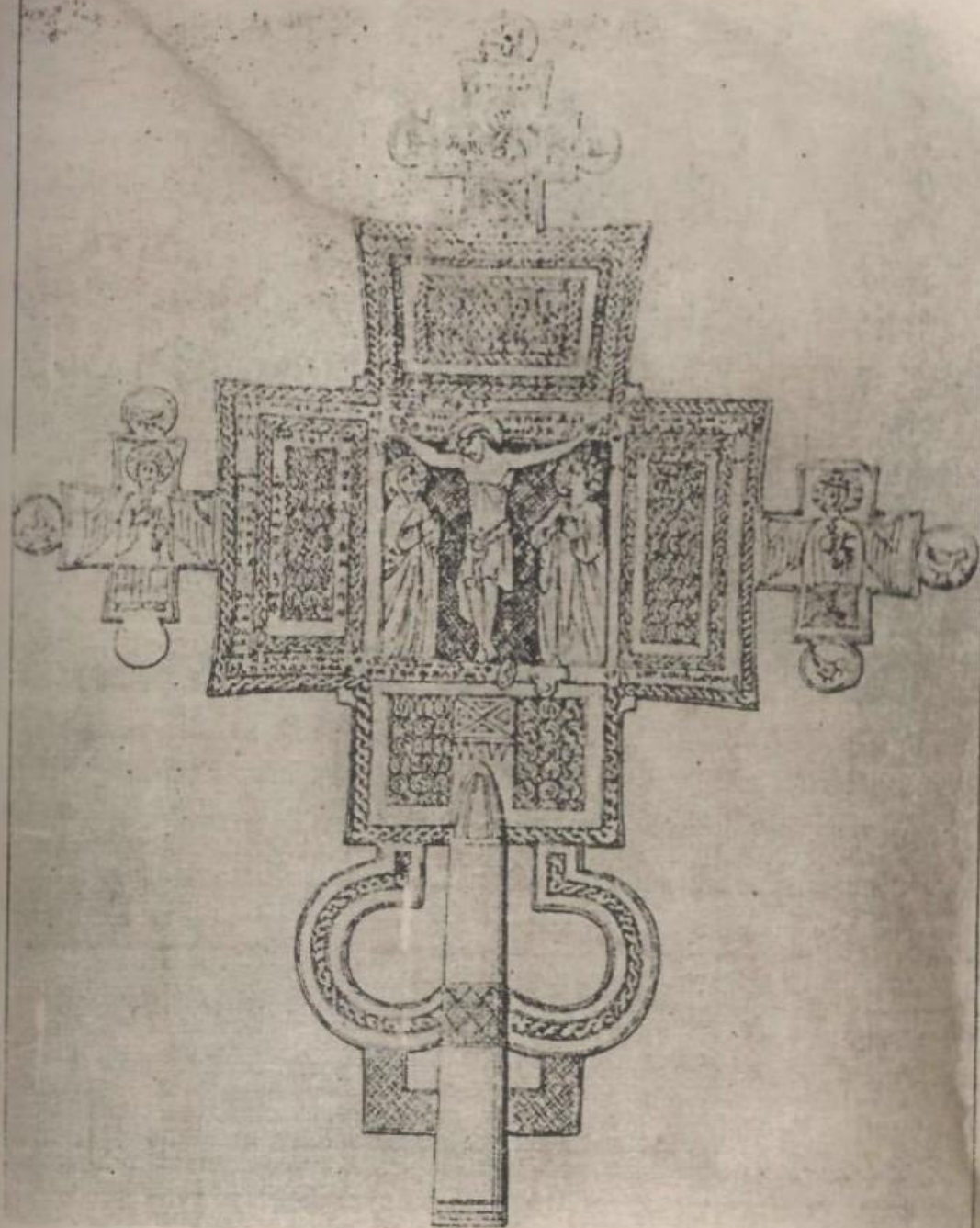
አ	የ
ሱ	ስ

የሚል : ምልክት : እያበጁ : ከዚያ ግርጌ : ደብዳቤያቸውን : ይቀጥሉ : ገ
 መር ። በጽሑፍና : በመጽሐፍ : በንዋየ : ቅድሳት : ብቻ : ሳይሆን : ሴት : ወ
 ይዛዝር : በመስቀል : ከመነቀሳቸው : በቀር : በቀሚሳቸው : ላይ : ካንገት
 ወይም : ከደረት : ገምሮ : የሚወርደው : ጥልፍ : እታች : መጨረሻው :
 የመስቀል : ምልክት : እየተደረገ : ከጊዜያችን : የደረሰው : ከቀድሞና : ከ
 ዚህ : ጊዜ : ገምሮ : የቀጠለ : ሳይሆን : አይቋርጥም ።

ነገሥታት : ለወዳጆቻቸው : ነገሥታት : እንደደረጃው : በብርና : በ
 ወርቅ : መስቀል : እያሠሩ : በአልማዝና : በዕንቁ : እያስጌጡ ለገጸ : በረከት
 ይልኩት : ገመር ። ሕዝቡ : ከነመኳንንቱ ሴትና : የሴት : ወይዛዝር : እን
 ዳቅማቸው : በአልማዝና : በወርቅ : ሰብር : በመዳብና : በብረት : እያሠሩ
 በንገታቸው : ያንጠለጥሉ : ገመር ። ደረታቸውን : ግንባርና : ክንዳቸው
 ን : እየተነቀሱ : የመስቀል : ምልክት : በአካላቸው : ያበጁ : ገመር ።

ይኸን : ሁሉ : ሲያደርግ : ክርስቲያን : ሁሉ : የማያየውን : የክርስቶስን
 ፍቅር : በሚያየውና : ሊዳስሰው : በሚችለው : በመስቀል : ላይ : ለመፈጸም
 ነው ። ሁሉም : መስቀል : ኃይል : መስቀል : መድኃኒት : መስቀል : ፀወንዩ
 እያለ : በመስቀል : ላይ : እምነቱን : አደረገ ። ምዕመናንም : ሁሉ : በንገቱ : መስ
 ቀል : ሲይዝ : በቄስ : እጅ : መስቀል : ሲሳለም : ክፉ : ነገር : ሁሉ
 ካጠገቡ : እንደሚርቅ : እየተማመነ : ከዚያን : ዘመን : ገምሮ : እ
 ነሆ : እስከ : ጊዜያችን : ድረስ : መዝለቁን : እንመለከታለን ። ይኸም : በገ
 ፈችን : ብቻ : ሳይሆን : የካቶሊክ : ቤተ : ክርስቲያን : ሥልጣን : በተዘረጋባ
 ቸው : አገሮች : ሁሉ : ይነስ : ይብዛ : እንዳለ : ነው ።

የጻድቃንና : የሰማዕታትን : አማላጅነት : ለስዕልና : ለምስል : ለምልክት
 መስገድን : የሚቃወሙት : ፕሮቴስታንቶችና : አድብንቲስቶች : ብቻ ፡

ይህ ፡ መስቀል ፡ በጣፋ ፡ አንድ ፡ ትልቅ ፡ መልአክ ፡ ከቀኙና ፡ ከግራው
 መልአክና ፡ ሰው ፡ እንደዚሁም ፡ ሁለት ፡ ርግብ ፡ ከበውት ፡ ከወደ ፡ ላይ ፡ ያለ
 ው ፡ ጽሑፍ ፡ አይነበብም ፡ በመካከሉ ፡ የጌታችን ፡ ሥነ ፡ ስቅለት ፡ እመቤታ
 ችን ፡ ከቀኝ ፡ የሐንስ ፡ ፍቁሩ ፡ ለእግዚእነ ፡ ከግራ ፡ ይታያሉ ፡ ከነርሱ ፡ ቀኝ
 እንደተለመደ ፡ ሚካኤል ፡ በግራ ፡ ገብርኤል ፡ መስቀል ፡ ይዘው ፡ ይታያሉ ፡
 በላዩ ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ የሚነበብና ፡ የማይነበብ ፡ ጽሑፍ ፡ አለበት ፡ ዳዊት ፡ ለአ
 ምሐራ ፡ የሰጠው ፡ የሚል ፡ ተነባቢ ፡ ስላለ ፡ ምናልባት ፡ ግዴ ፡ ልብነ ፡ ድንግል
 (ዘስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ዳዊት) ፡ ለቤተ ፡ አምሐራ ፡ (መካነ ፡ ሥላሴ ?) የሰጡት ፡
 ይመስላል ፡ ይህ ፡ መስቀል ፡ በፍሎራንስ ፡ የጥንታዊ ፡ ዕቃ ፡ ቤት ፡ ይገኛል ፡
 በምን ፡ አኳኋን ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ወደዚያ ፡ እንደሄደ በትክክል ፡ አልታወቀም ፡
 በሥራውና ፡ በቅርጹ ፡ ብዙ ፡ ተመልካቾች ፡ ይደነቁበታል ፡ ከነዚሁም ፡ ሙሴ
 ላስገ፡ይሪ (Lasteyrie) ባንድ ፡ ጽሑፍ ፡ ከነሐተታው ፡ አዘጋጅተዋል ፡

የመስቀልን ፡ ክብር ፡ ስለሚቃወሙ ፡ ከእጃቸውም ፡ ከአንገታቸውም ፡ እርቀውት ፡ ይኖራሉ ። እነዚህም ፡ የእንግሊዝና ፡ የአሜሪካ ፡ ሕዝቦች ፡ ናቸው። እንደነርሱ ፡ አስተያየት ፡ መወደድም ፡ መከበርም ፡ የሚገባው ፡ የተሰቀለው ፡ መሢሕ ፡ ክርስቶስ ፡ እንጂ ፡ መሢሐ ፡ የተሰቀለበት ፡ እንጨት ፡ አይደለም ። የኛዎቹ ፡ ደግሞ ፡ መስቀልን ፡ ሲያከብሩ ፡ ለመስቀል ፡ ታቦት ፡ ሲቀርጹ ፡ እርሱንም ፡ ሲሳለሙ ፡ ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ተጠቃሎ ፡ ክብሩ ፡ የክርስቶስ ፡ ለክርስቶስ ፡ ወደ ፡ ክርስቶስ ፡ የሚደርስ ፡ መሆኑን ፡ ያምናሉ ።

ሰንደቅ ፡ ዓላማ ።

በአክሱሞችና ፡ በዛጉዬዎች ፡ ዘመን ፡ የነበረውን ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ ከነቀለሙ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ መሆኑን ፡ መኖርና ፡ አለመኖሩን ፡ በትክክለኛ ማስረጃ ፡ ማቅረብ ፡ አልችልም ።

በዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ከእርሜ ፡ በድላይ ፡ ሊዋጉ ፡ ሲሔዱ ፡ ወእዘዘ ፡ ያንጦልዑ ፡ ቀዋመ ፡ ጸርቅ ፡ በየማን ፡ ወበጸጋም ብሎ ፡ ሲያነሣ ፡ በእርግጥ ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ መኖሩን ፡ ያስረዳል ። ነገር ፡ ግን ፡ ቀለም ፡ እንዳለውና ፡ ቀለሙ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ መሆኑን ፡ አይናገርም ። ወደፊት ፡ በሦስተኛው ፡ መጽሐፍ ፡ እንደምናገኘው ፡ ግራኝ ፡ መሐመድ ፡ ወታደሮቹን ፡ ይዞ ፡ ከዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ጋር ፡ ለጦርነት ፡ በተሰላለፈ ፡ ቀጥር ፡ ለራሱ ፡ ብጫ ፡ ቀለም ፡ የሆነውን ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ እስይዘ ፡ ቀዩን ፡ ወይም ፡ ነጩን ፡ አረንጓዴውን ፡ ሰማያዊውን ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ ለየጦር ፡ አለቆቹ ፡ በየክፍሉ ፡ እየሰጠ ፡ ማዝመቱን ፡ የዐረብ ፡ ፋቂህ ፡ መጽሐፍ ፡ ስለሚናገር ፡ አዲስ ፡ ድርጅት ፡ እማቆም ፡ ላይ ፡ ያለው ፡ ግራኝ ፡ ሰንደቅ ፡ አላማ ፡ ሲኖረው ፡ የቆየውና ፡ የደረጀው ፡ መንግሥት ፡ መሪዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ በዚሁ ፡ ዓይነት ፡ እንደሚኖራቸው ፡ የታወቀ ፡ ነው ። እርሳቸውም ፡ ሲኖራቸው ፡ የርሳቸው ፡ አባቶች ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንም ፡ ዘርዓ ያዕቆብም ፡ እንዳላቸው ፡ አይጠረጠርም ።

የክርስቲያኖቹም ፡ የእስላሞቹም ፡ የቀለም ፡ ዓይነት ፡ ተመሳሳይ ፡ ሲሆን ፡ ምናልባት ፡ ክርስቲያኖቹ ፡ በሰንደቅ ፡ ዓላማቸው ፡ ላይ ፡ የመስቀል ፡ ምልክት ፡ ሲያደርጉ ፡ እስላሞቹ ፡ እንደ ፡ ዛሬ ፡ የእስላም ፡ መንግሥታት የጨረቃ ፡ ምልክት ፡ ያደርጉ ፡ ይሆናል ።

በ፲፰ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዓ ፡ ዓ ፡ አ.ያሱ ፡ ብርሃን ፡ ሰገድና ፡ በዓፄ ፡ ኢዮአስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ተቀምጦ ፡ ወዳገሩ ፡ ከተመለሰ ፡ በኋላ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ በምስት ፡ ሾሊም ፡ የጻፈው ጆምስ ፡ ብሩስ ፡ በ፫ኛው ፡ ሾሊም ፡ (የፊረ ፡ ትርጉም) ፡ ፫፻፶፫ - ፫፻፶፬ ፡ ገጽ ፡

ላይ : ስለባንዲራ : ሲናገር : እንደዚህ : ይላል። « የሐበሹች : ሰንደቅ : ዓላማ : ትልልቅ : ነው። በሰንደቁ : ጫፍ : ቀዳዳ : ያለው : ድቡልቡል : ሆኖ በዚህ : ላይ : ጠባብ : የሐር : ጨርቆች : ጫፋቸው : ወደቀኝ : ተጋድሞ : እንደ : መስቀል : ወፍ : ጭራ : የተቀረጸ : ነው። የእግረኛው : ጦር : ብጫና ነጭ : ከቀይና : ከአረንጓዴ : ቀለም : ጋር : የተመሳቀለ : አለበት : ፈረሰኛው ደግሞ : አንበሳ : ያለበት : ቀይና : ቅጠልማ : (ወይም : ነጭ) : ነው። ይኸንንም : በመጀመሪያ : ያመጡ : ፓርቱጊዞች : ናቸው። ጥቁር : ፈረሰኛ : ደግሞ : በቀይ : ቀለም : ይለይና : አንድ : ብጫ : አንበሳ : ይሳልበታል። ከርሱ በላይ : የነጭ : ኮከብ : ምልክት : ከነዚህ : ቃላት : ጋር : ይሳላል። ይሁዳ : ወጣት : አንበሳ : ነው። ኮከብም : ከይሁዳ፡ቤት : ይወጣል፡ (ዕንሉ : አንበሳ ኮከብ : ይሠርቅ : እምያዕቆብ?)። ይልና : የዚህ : የሰንደቅ : ዓላማ ሥራ : ካሄደ : አሁኑክስ : ጊዜ : ገምግሞ : መቅረቱን : ይገልጻል።

የ መገበያያ : ገንዘብ።

የአክሱሞችን : ገንዘብ : በመገመሪያው : መጽሐፍ : በምዕራፍ : ፱፱ ተመልክተናል : ራሳቸውን : ገንዘቦቹንም : በፓሪስ : ቤተ : መጻሕፍት : ባንድ : ክፍል : ከፈይ : በለበሰ : ጠረጴዛ : ላይ : ከሌሎች : አገሮች : ታሪካውያን : ገንዘቦች : ጋር : በጥንቃቄ : ተደርድረው : አይቻቸዋለሁ። እዚህም እኛ : ቤተ : መጻሕፍት : በመጠኑ : አሉ።

በዛጉዬና : በሸዋ : መንግሥት : ጊዜ : የነበረውን : የገንዘብ : ዓይነት በፍጹም : አላየሁም። መቸም : ከአክሱም : ውድቀት : ወዲህ : ከግሪክና : ከቀሪቶችንም : ወደኢትዮጵያ : የሚፈልቀው : የማናቸውም : ዓይነት : ሥልጣኔ : በእስላሞቹ : መነሣት : ስለተዘጋ : የኢትዮጵያ : መንግሥት : ምንም : እንኳን : ነፃነቱን : ባያጣ : ሥልጣኔው : ዝቅ : እያለ : መሐዳ : እርግጥ : ነው። በዚህም : ምክንያት : በአክሱም : ብዙ : ሐውልቶች : ጽሑፋቸውንና : ታሪካዊ : ምልክታቸውን : እንደያዙ : የቆሙ : ሲገኙባቸው : በላስታም : በሸዋም : ከአብያተ : ክርስቲያናት : በቀር : የሐውልትና : የቤተ : መንግሥት : ሕንፃ : እምብዛም : የሉም። በዚህ : ዓይነት : በሸዋ : የነበሩት : ነገሥታት : እነ : ዓምደ : ጽዮን : እነ : ዘርዓ : ያዕቆብ : በመልካቸው : ገንዘብ : አስቀርፀው : መገበያየትን : አላወቁበትም : ይሆናል። ወይም : የዚህ ሥራ : አቅላጩና : የመልክና : የጽሑፍ : ቅርጽ : ሰጭው : ጥበበኛ : ጠፍቶ : ይሆናል።

ነገር ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ ደህና ፡ አድርገን ፡ ማረጋገጥ ፡ የምንችለው ፡ በሸ
 ዋ ፡ የነገሥታት ፡ መቀመጫ ፡ የነበሩት ፡ መርዳዬ ፡ ደብረ ፡ ብርሃ
 ን ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ጥልቅ ፡ ምድረ ፡ ደጎ ፡ ደዋሮ ፡ ባደቅ ፡ ኤይፈርስ ፡
 አምባ ፡እያለ ፡ የዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የዘርዓ ፡ ያዕቆብና ፡ የልብነ ፡ ድንግል ፡
 ዜና ፡ መዋዕል ፡ የሚጠራቸው ፡ አገሮች ፡ ሁሉ ፡ ሥፍራዎቹ ፡ ተቆፍረው ፡
 ከተመረመሩ ፡ በኋላ ፡ ነው ።

ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ ገዳም ፡ ማኅበር ፡ ከጻፉት ፡ ደብ
 ዳቤ ፡ ውስጥ ፡ ለማኅበሩ ፡ ገዳም ፡ መተዳደሪያ ፡ ከዝበላ ፡ ምድር ፡ በ፪ ፡
 ዓመት ፡ መቶ ፡ ወቂት (፪ ፡ ሐልቅ) የሚወጣውን ፡ እንደሰጡ ፡ ሲናገር ፡ ምና
 ልባት ፡ ግብርም ፡ ካገር ፡ የሚወጣው ፡ ለየሰውም ፡ ደመወዝና ፡ ዳረጎት ፡
 የሚሰጠው ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ ጥራጥሬ ፡ እህልና ፡ ከብት ፡ ማርና ፡ ቅቤ ፡ ብ
 ቻ ፡ ይሆናል ። በዚህ ፡ ዘመን ፡ አንዱ ፡ ሌላውን ፡ በማረከው ፡ ቅጥር ፡ ነ
 ሃነቱን ፡ አግኝቶ ፡ ለመለቀቂያ (ዋጅ) ፡ ራሱ ፡ ወይም ፡ ዘመዶቹ ፡ ለማራከው ፡
 ይከፍሉ ፡ የነበረው ፡ ወርቅ ፡ በወቂት ፡ መሆኑን ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ የሚናገር ፡
 ጽሑፍ ፡ ሞልቷል ። በተረፈ ፡ ወደመጨረሻው ፡ ዘመን ፡ ጠበንጃና ፡ ጥይት
 ወደኢትዮጵያ ፡ ከገባ ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ቅርቡ ፡ እስከ ፡ ንግሥት ፡ ዘውዲቱ ፡
 ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ድረስ ፡ ጥይትና ፡ ቀለህ ፡ እንደ ፡ አሞሌ ፡ ጨው ፡ መገባ ፡
 ያያ ፡ እንደነበሩ ፡ ተመልክተናል ።

ምዕራፍ ፵፪ ።

የመካከለኛው ፡ ምሥራቅና ፡ የአውሮፓች ፡ ሁኔታ ።

ከ፲፫ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ገምሮ ፡ እስካሁን ፡ እስከ ፡ ፲፭ኛው ፡
 መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ድረስ ፡ የነገሥታቱ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ይነስ ፡ ደብዛ ፡
 የኢትዮጵያን ፡ መንግሥት ፡ ሁኔታ ፡ አሳይቶናል ። ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ ዘመ
 ን ፡ ያለውን ፡ አጭር ፡ የዓለም ፡ ሁኔታ ፡ እንመልከት ።

በመካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ የአባሲድና ፡ የሳሳኒድ ፡ የአመያን ፡ ሥር
 ወ ፡ መንግሥት ፡ የሚባሉት ፡ በደማስቆና ፡ በባግዳድ ፡ ተቀምጠው ፡ ከገዙ
 የአፍሪካን ፡ ሰሜንና ፡ በመካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ ቀድሞ ፡ የቅስጥንጥንያ
 ግዛት ፡ የነበረውን ፡ ሲያስገብሩ ፡ ኖረው ፡ በመካከሉ ፡ የሞንጎል ፡ ዘር ፡ በጆ
 ንጂስ ፡ ካን ፡ ቀጥሎ ፡ በታሜርላን ፡ እየተመራ ፡ በምሥራቅና ፡ ሰሜን ፡
 በኩል ፡ ወደቱርኪስታን ፡ ወርዶ ፡ ግዛት ፡ ከተፋለመ ፡ በኋላ ፡ መጨረሻውን
 በፊተኛው ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ እንደተመለከትነው ፡ ቱርኮች ፡ የሞንጎሎ

ችንም ፡ የዐረቦችንም ፡ ግዛት ፡ በኃይል ፡ ደምስሰው ፡ መከከለኛ ፡ ምሥራቅንና ፡ የአውሮፓን ፡ ምሥራቅ ፡ ይዘው ፡ ያስተዳድሩ ፡ ዝምር ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳልነው ፡ የአውሮፓ ፡ ነገሥታት ፡ እየተባበሩ ፡ የቀረው ፡ ቢቀር የጌታችን ፡ መቃብር ፡ ከሚገኝበት ፡ ከኢየሩሳሌም ፡ እንኳን ፡ ፈጽሞ ፡ ማስወጣት ፡ የማይቻላቸው ፡ ሆኖ ፡ የቱርክ ፡ መንግሥት ፡ በኃያላን ፡ ነገሥታት ፡ በነሙራድ ፡ ፪ኛ ፡ (፲፱፻፳፩-፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ በነመሐመድ ፡ ፪ኛ ፡ ጊዜ ፡ እያየለ ፡ ሄዶ ፡ ግዛቱን ፡ ከምዕራብ ፡ በኩል ፡ የአውሮፓን ፡ ክፍለ ፡ አህጉሮች ፡ ግሪክን ፡ አልባንያን ፡ ቡልጋሪያን እስከ ፡ ነምሳና ፡ ሆንግሪ ፡ ከምሥራቅ ፡ እስከ ፡ ፋርስና ፡ እስከ ፡ ቻይና ፡ ግዛት ፡ ድረስ ፡ አደረሰው ።

ቄስጦንጢኖስ ፡ የመሠረተው ፡ ታላቁ ፡ ቴዎዶስዮስ ፡ ያገነነው ፡ የቀህስጥንጥንያ ፡ መንግሥት ፡ ከዐረቦች ፡ መነሣት ፡ ወዲህ ፡ የአፍሪካ ፡ ሰሜንን በሙሉ ፡ አጥቶበቱርኮችም ፡ ጊዜ ፡ በቀህስጥንጥንያ ፡ ዙሪያ ፡ ያሉትን ግዛቱን ከተቀማ፡ወዲህ በመጨረሻ ፡ ኃይለኛው ፡ የቱርክ ፡ ሱልጣን ዳግማዊ ፡ መሐመድ እንደ ፡ ኤው ፡ ቀህ (፲፱፻፶፩-፲፱፻፹፩ ፡ ዓ ፡ ም) ሰነሣ ፡ የቀህስጥንጥንያን ፡ መንግሥት ፡ ፈጽሞ ፡ ለመደምሰስና ፡ የክርስቲያን ፡ መንግሥት ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ እንዲጠፋ ፡ ቁርጥ ፡ አሳብ ፡ አድርጎ ፡ ከተማይቱን ፡ ከበባት ። የመጨረሻው ፡ የቀህስጥንጥንያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፲፩ኛው ፡ ቄስጦንጢኖስ ፡ እንዲረዱት ፡ ለአውሮፓ ፡ ነገሥታት ፡ ጥሪ ፡ አደረገ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ እነርሱ ፡ ደግሞ ፡ በበኩላቸው ፡ በዙፋንና ፡ በግዛት ፡ በሥልጣን ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚከራከሩበት ፡ ጉዳይ ፡ ስላለ ፡ ይኸን ፡ በቱርኮች ፡ ተከቦ ፡ የተጨነቀውን ፡ የመጨረሻ ፡ ቁርጥ ፡ ሊረዱት ፡ አልቻሉም ። ቢሆንም ፡ እንደማያሸንፍ ፡ እያወቀ ፡ ያባቶቹን ፡ ስም ፡ የራሱንም ፡ ክብር ፡ ሳያሳድፍ ፡ ብቻውን ፡ ከተማይቱን ፡ ሲከላከል ፡ ቆይቶ ፡ ከተማይቱ ፡ ተቃጥላ ፡ ኢትጫስ ፡ በጭሱ ፡ መካከል ፡ ሰይፋን ፡ ይዞ ፡ ውጊያውን ፡ ሲቀጥል ፡ ተመትቶ ፡ የጎበዝ ፡ ንጉሠ ነገሥት ፡ አሟሟት ፡ ሞተ ። እርሱ ፡ በ፲፱፻፶፫ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ሲሞት የነቴዎዶስዮስ ፡ የነሔራቅልዮስ ፡ የነፎካሲ ፡ የነሞሪስ ፡ አገርና ፡ ከተማ ፡ ፈጽሞ ፡ መደቀችና ፡ የቱርክ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ መቀመጫ ፡ ሆነች ፤ ስሟም ፡ ቀህስጥንጥንያ ፡ መባሏ ፡ እያደር ፡ ቀርቶ ፡ በእስላሞቹ ፡ አነጋገር ፡ እስጣም ቡል ፡ ትባል ፡ ዝምር ።

ዶክ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ ግብፆች ፡ የጥንት ፡ ገናንነታቸው ፡ ጠፍቶ ፡ ከፋርስ ፡ ወደ ፡ ግሪክ ፡ ከግሪክ ፡ ወደ ፡ ሮማውያን ፡ ከሮማውያን ፡ ወደ ፡ ዐረቦች ፡ ከገዢ ፡ ወደ ፡ ገዢ ፡ እየተላለፉ ፡ በሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ማመሉክ ፡ የሚባሉት ፡ ሱልጣን ፡ መሊክ ፡ ሳሊህ ፡ የመሠረታቸው ፡ ገዢዎች ፡ (ከሊፋዎች) ፡

፩ : አንድ : ጊዜ : በነፃነት : አብዛኛውን : ጊዜ : ለቱርክ : ሥልጣን ። እየገበሩ
የአፍሪካን : ሰሜን : ከመካከለኛው : ምሥራቅም : ፓለስቲንና : ሶርያን :
ይዘው : ያስተዳድራሉ ። የዐረብና : የኑብያ : ክፍልም : ወደ : ኔሮሱ : ሲ
ሆን : በቱርክ : ሥልጣን : የተደገፉት : የግብፅ : ባለሥልጣኖች : የኢት
ዮጵያን : ክርስቲያናዊ : መንግሥት : ለመጣል : ምንም : ያህል : አልጣሩ
ም ። ነገር : ግን : የኢትዮጵያ : ነገሥታት : ከአውሮፓ : የክርስቲያን : ነገ
ሥታት : ጋር : ከአዲሲያምና : ከአስክንድርያ : የቤተ : ክህነት : ባለሥ
ልጣኖችም : ጋር : በማናቸውም : ረገድ : ግኑኝነት : እንዳያደርጉ : አጥብ
ቀው : እየተቆጣጠሩ : መንግሥቱ : ኃይል : እንዳያገኝ : መጠባበቃቸው :
አልቀረም ። በዚህም : ላይ : ባንድ : ወገን : የኢትዮጵያ : አብዛኛ : ሕዝብ
በ፩ : በሕርይ : የሚያምን : የኮፕት : ክርስቲያን : በመሆኑ : በ፪ : በሕርይ
ከሚያምኑት : ከአውሮፓ : ነገሥታትና : ሕዝብ : ጋር : እምብዛም : ከልብ
መስማማት : ስለማይሆንለት : በሌላው : ወገን : እንደ : ዓምደ : ጽዮን : እን
ደ : ዘርዓ : ያዕቆብ : ያሉ : ብርቱ : ነገሥታት : ስለሚነሡበት : ኢትዮጵያን
የመውረሩን : ነገር : ችላ : ያሉት : ይመስላል ።

በመካከለኛው : ምስራቅና : በአፍሪካ : በኩል : ያለውን : በጥቂቱ : ከተ
መለከትን : በኋላ አሁን : የአውሮፓን ሁኔታ እንመልከት ። ሁሉ በአንድነት
በሮማ : የቄሣር : ግዛት : ተጠቅልሎ : የኖረው : አውሮፓ : በኋላ : በ፳ኛው
ና : በ፶ነኛው : መቶ : ዓ : ምሕረት : ላይ : በሻርለማኝ : በፈረንሳዮች : ንጉ
ሠ : ነገሥት : በኦቶን : በጀርመን : የቄሣር : ነገሥታት : እየተከፋፈለ : ሲ
ገዛ : የኖረው : በአሁን : ጊዜ (፲፫፻፱—፲፯፻፱ : ዓ : ም) ሁሉም : በነገሥታትና
በመሣፍንት : ተከፋፍሎ : ራሱን : ችሎ : ይተዳደራል ።

ከምዕራብ : ከእንግሊዝ : አገርና : ከሰሜን : ገጭሮ : ኖርቬጅ : ስዊ
ድን : ዳኒማርክ : ከዚያ : ትልቁ : የጀርመን : የቄሣር : ግዛት : የፈረንሳዊ :
የፓርቱጋልና : የኤስፓኝ : የናባራ : የአርጎና : ከወዲህ : የፖሎኝ : የሆንግሪ
መንግሥታት : በየክፍላቸው : በነገሥታት : እየተገዙ : መንግሥት : አቆ
ሙ ። የቀሩት : ደግሞ : ትልቁ : የመስኮብ : መስፍን : ትልቁ : የሊቲኒ : መ
ስፍን : ግዛት : ይባላሉ ። ሌላውን : ሰፊውን : የአውሮፓ : ግዛት : በነዩልዩ
ስ : ቄሣር : በነአውግስጦስ : ጊዜ : መጠቅለል : የቻለው : የኢጣልያ (ሮማ)
መንግሥት : በሁኑ : ጊዜ : ከሁሉ : የባሰ : በብዙ : ጥቃቅን : ነገሥታትና :
መሣፍንት : ተከፋፍሎ : ይተዳደራል ። እነሱም : የቪኔሲያ : ሬፑብሊክ : የ
ሚላኖ : መስፍን : የጀኖቫ : ሬፑብሊክ : የፊሬንሴ (ፍሎሬንስ) ሬፑብሊክ :
የኤሚሊያ : መስፍን : የናፖሊ : መንግሥት : ይባላሉ ።

የሮማ፡ርእሰ፡ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ደግሞ ፡ መቀመጫቸውን፡በሮማ፡ አድርገው ፡ በነዚህ ፡ ሁሉ ፡ የአውሮፓ፡ነገሥታትና፡መሣፍንት፡ ላይ ፡ በመንፈሳዊ አባትነት ፡ እያመካኙ ፡ በሥጋዊ ፡ አስተዳደር ፡ ጭምር ፡ እየገቡ ፡ የበላይነታቸውን ፡ አጽንተውባቸው ፡ ኖሩ።

በመዝናኛው ፡ ሾሊም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ በምዕራፍ ፡ ፳፱፡፡፩ ፡ ፪፻፳፭ ፡ ላይ ፡ እንደተመለከትነው ፡ የአሞን(ጣዖት) ሊቃነ ፡ ካህናት የናፓታንና ፡ የመርዌን ፡ ነገሥታት ፡ በመልእክት ፡ ይሾሙ ፡ ይሸሩ ፡ እንደነበረ ፡ እነዚህም ፡ የሮማ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ አንተን ፡ ቀብቶሃለሁ ፡ ነገሥ አንተ ፡ ዘፋን ፡ አይገባህምና ፡ አልቀባህም ፡ አንተ ፡ መናፍቅ ፡ ነህ ፡ ተቀጣ አንተ ፡ ፍጹም ፡ ካቶሊካዊ ፡ ክርስቲያን ፡ ነህ፡ ቁሣር ፡ ሁን ፡ ግዛትህን፡ እስኛ ፡ እያሉ ፡ የበላይነታቸውን ፡ እያሳዩ ፡ እስከ ፡ ፲፬ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ከዘለቁ ፡ በኋላ ፡ በመጨረሻው ፡ እነሉዮ፡፬ክ ፡ እነፍሬዴሬክ ፡ የጀርመን፡ነገሥታት ፡ በጊዜያቸው ፡ የሮማን ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ሥልጣን ፡ እየተቃወሙ ፡ የመንፈሳዊና ፡ የሥጋዊ ፡ ሥልጣን ፡ እንዲለይ ፡ አደረጉ።

በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከተደረገው ፡ ከብዙው ፡ ዓይነተኛ ሃገርውስጥ ፡ ክሪስቶፍ ፡ ኮሎምብ ፡ አሚሪካንን ፡ ማግኘቱ ፡ የማተሚያ ፡ የሰዓት ፡ (በግድግዳ ፡ የሚንጠለጠል) ፡ ጥበብ፡መገኘቱ፤ የፓርቱጋል ፡ መንግሥት ፡ መዝናኛው ፡ እንማርኮ ፡ ፓሎ ፡ የመረመሩትን ፡ የምሥራቅ ፡ መንገድ ፡ በመከተል ፡ መርከብ ፡ እያዘጋጀ ፡ የምሥራቅን ፡ አገሮች ፡ እየመረመረ ፡ ሕንድን ፡ መያዙ፤ በአፍሪካና ፡ በቀይ ፡ ባሕር ፡ ጠረፍ ፡ ከቱርክ ፡ መንግሥት ፡ እየተፋለመ ፡ አገር ፡ መያዙ ፡ ነው። የዚህ ፡ ሁሉ ፡ ታሪክ ፡ ብዙ ገጽ ፡ የሚፈጅ ፡ ሰፊ ፡ ሐተታ ፡ ስላለው ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ወደአገራችን ፡ ታሪክ ፡ ወደ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ እንመለስ።

የዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ምዕራፍ፡፱፻፩።

ያፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የመንግሥትን ፡ ሥልጣን ፡ መያዝ።

ከዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ቀጥሎ ፡ ልጃቸው ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ነገሡ። በዚህ፡መዋዕሉ ፡ አካሄድ፡የነገሡበት፡ዘመን ፡ ፲ዓመት፡የሞቱት ፡ በ፵ ዓመታቸው ፡ ስለሆነ ፡ ሲነግሡ ፡ የጽ ፡ ዓመት፡ወጣት ፡ ነበሩ ፡ ማለት ፡ ነው። ባፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ወደመጨረሻው ፡ ግድም ፡ እና ትዮዋ ፡ ጽዮን ፡ ሞገሳ ፡ እኔ ፡ በሕይወቴ ፡ እያለሁ ፡ ልጅሽን ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ ለማንገሥ ፡ ከየአድባራቱ ፡ ቀሳውስት ፡ ጋር ፡ ተላልከኛል ፡ ተብለው በዚሁ ፡ ተገርፈው ፡ መሞታቸውን፤ የለቱ ፡ ለት ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ በ፲፪ ፡

በ፴ : ወደም : በጎኛው : ቀን : ለናታቸው : ቀርባን : ለቤተ : ክርስቲያን :
ጣፍ : ዕጣን : በወስዱ : አሮጌውን : ንጉሥ : ዘርዳ : ያዕቆብን : አናዲቸው
እማሠር : መድረሳቸውን : ባለፈው : ተመልክተናል ።

ስለዚህ : ባዪ : ዘርዳ : ያዕቆብ : ዘመነ : መንግሥት : ወደመጨረሻው
ላይ : በባትና : በልጁ : መካከል : ፍቅርና : ስምምነት : እንዳልነበረ : እን
ረዳለን ። ነገር : ግን : ንጉሡ : ዘርዳ : ያዕቆብ : እስኪሞቱ : ድረስ : ጠቡ :
ሳይዘልቅ : በጠብ : ፈንታ : ሰላምና : ይቅርታ : መተካቱን : ለመግለጽ :
በዚህ : መዋዕላቸው : እንደዚህ : የሚል : ተጽፏል ።

«.....በመጨረሻ : ንጽሕናውን : ተመልክተው (ዘርዳ : ያዕቆብ : በእደ
ማርያምን) ፈትተው : በእደ : ማርያም : ወደቅዱሳን : ልኳቸው ። የነበሩት
መላክተኞችም : ምንም : ክፉ : ነገር : አይደርስባቸውም : የሚል : ቃል : ይዘው
ከደብረ : ሊባኖስ : ከደብረ : ከሶ : ከመምህር : አቡቂር (የእንደገብጠኑ) መጡ
ለት ። እነዚህ : ቅዱሳን : ወደኛና : ወዳባትህ : ወደተክለ : ሃይማኖት : ተ
ማጥፏልና : ልጅህን : በእደ : ማርያምን : አትበድለው : የሚል : ቃል :
ወደዓዲ : ዘርዳ : ያዕቆብ : ልከው : ነበር ። ዘርዳ : ያዕቆብም : ከቅዱሳን : ዘ
ንድ : ይህ : መልእክት : በደረሳቸው : ጊዜ : ልጃቸውን : በእደ : ማርያም
ን : በጣም : ወደዱት : በሁሉም : ላይ : እንዲያዝ : ሹመት : ሰጡት : ገዢ
ጽራግንም : እንዲያዝ : ከሰውም : ገንዘብ (ጉቦ?) እንዳይፈልግ : ሌሎቹ : ል
ጆች : በማለብት : ቀን : አስማሉት ። በታመሙ : ጊዜ : ዓቃቤ : ሰዓት :
ባለበት : በእደ : ማርያምን : ጠርተው : የምልክህ : ሥፍራ : አለኝና : አረ
ማመድህን : አሳምር : ብለው : አስጠነቀቁት ። ከዚህ : በኋላ : ዘርዳ : ያዕ
ቆብ : ፈሞቱ : የቀሩት : የነጋሢ : ልጆች : ታሠሩና : በእደ : ማርያምን :
ጳጉሜ : ፫ : ቀን : በ፱ : ሰዓት : እሑድ : እዙፋን : አውጥተው : አነገሡት ።»

ስለዚህ : ባንዳንድ : በዙፋን : ላይ : በቆዩ : በአረጁ : ነገሥታትና : ለ
አልጋ : በደረሱ : ልጆቻቸው : መካከል : በሌላም : አገር : ባንዳንድ : ቤተ
መንግሥት : እንደሚደርሰው : በለቃቂው : ባዪ : ዘርዳ : ያዕቆብና : በተቀ
ባዩ : በበእደ : ማርያም : መካከል : ጠብ : ሆኖ : ልጅዮው : በእሥራት :
እንዳሉ : የየገዳማቱ : መነኰሳት : አማልደው : ማስፈታታቸውን ፤ ዓዲ : ዘ
ርዳ : ያዕቆብ : ባንድ : ወገን : የየገዳማቱ : መምህራንና : ቅዱሳን : ልባቸው
ወደ : በእደ : ማርያም : ማዘንበሉን ፤ በሌላውም : ወገን : እርሳቸው : በ
እርጅና : መዳከማቸውን : ተረድተውና : አመዛዝነው : ታመው : በልጋ :
ላይ : ሳሉ : ለልጃቸው : ምሕረት : ማድረግ : ብቻ : ሳይሆን : ሥልጣንም :
ሰጥተው : ሲሞቱም : እንዲነግሡ : በኑዝዜ : እንዳጸደቁላቸው : ይታያል ።

በዚህም ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እስኪሞቱ ፡ ድረስ ፡ በልጃቸው ፡ አለማም
 ረራቸው ፡ ልጅሮቹውም ፡ አባትሮቹውም ፡ ሳይሞቱ ፡ ልንገሥ ፡ ብለው ፡ ሳይሸ
 ፍቱ ፡ በትእግሥት ፡ ዘውድን ፡ በሰላም ፡ መቀበላቸው ፡ ሁለቱንም ፡ ያስመ
 ሰግናቸዋል ። ይኸን ፡ ምሳሌ ፡ ያፄ ፡ ኢያሱ ፡ አድያም ፡ ሰገድ ፡ ልጅ ፡ ዓፄ
 ተክለ ፡ ሃይማኖት (አብራክ ፡ ሰገድ፡ ወይም ፡ ልዑል ፡ ሰገድ) ሊከተሉት ፡ ይ
 ገባ ፡ ነበር ። የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ከዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ቱ
 ዎድሮስ ፡ ምዕራፍ ፡ ፵፮ ፡ ከገጽ ፡ ፻፵፯-፻፶፭ ፡ በዓፄ ፡ ኢያሱ ፡ አድያም ፡
 ሰገድ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ መጨረሻ ፡ ባፄ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ መገናኛ
 ያ ፡ ላይ ፡ የሆነውን ፡ አንባቢ ፡ ቢያስታውስ ፡ በነዚያና ፡ በነዚህ ፡ መካከል
 የሆነውን ፡ ልዩነት ፡ ሊረዳው ፡ ይችላል ።

ምዕራፍ ፡ ፵፬ ።

የእሥረኛ ፡ ምሕረትና ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ያስተዳደር ፡ ልዩነት ።

ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ መንግሥትን ፡ እንደያዙ ፡ በመገናኛያ ፡ ጊ
 ዜ ፡ የፈጸሙት ፡ ለእስረኛ ፡ ምሕረት ፡ መስጠትና ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ማድረግ ፡
 ነው ። ስለዚህ ፡ ጉዳይ ታሪክ ፡ ነገሥቱ በቀጥታ ፡ የሚላውን ፡ እንመልከት
 «በመሸ ፡ ጊዜ የደብረዳሞን ፡ ነበርዕድ (ንቡረት ዕድ) ፡ አባ ፡ ማቴዎስን ፡ አባ
 ገብረ ፡ አልፋንና ፡ አባ ፡ ሙሴን ፡ ጠርተው ፡ ስለርሳቸውም ፡ ስለአባታቸውም
 ምሕላ ፡ እንዲያዙ ፡ አዘዟቸው ። የሚያጥኑበት ፡ ዕጣንም ፡ ሰጧቸው ። በማ
 ግሥቱ ፡ ሰኞ ፡ ጧት ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ አዋጅ ፡ አስነገሩ ። በወህኒ ፡ ቤ
 ትም ፡ በግዙትም ፡ ያላችሁ ፡ እስረኞች ፡ ስለ ፡ እመቤታችን ፡ ስንል ፡ አባቱ
 ም ፡ እኔም ፡ ምሕረት ፡ አድርገንላችኋልና ፡ በደስታ ፡ ወደየቤታችሁ ፡ ተ
 መለሱ ። ይኸንንም ፡ ካደረጉ ፡ በኋላ ፡ በገን ፡ በለው ፡ በገን ፡ አስፈሬ ፡ በ
 ሌላም ፡ አገር ፡ ያሉትን ፡ ፈረሶች ፡ (ፈረሰኞች?) በዙሪያቸው ፡ ሰብስበው
 በትእዛዛቸው ፡ ውስጥ ፡ አደረጓቸው ። በዚህም ፡ ሁሉ ፡ ሥራቸው ፡ ሕዝቡ
 ሁሉ ፡ ያመሰግናቸው ፡ ገናጠዋል ። ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ቀድሞ ፡ ሹመቱ ፡ ሁሉ
 በአባታቸው ፡ እጅ ፡ ተይዞ ፡ የነበረውን ፡ አሁን ፡ በያገሩ ፡ ቀጥሎ ፡ እንዳለ
 ው ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ አደረጉ ።

ብሕት ፡ ወደድ ፡ ዘየማን ፡

ዘፀጋም ፡

ከነዚህ ፡ በታች ፡ ደግሞ ፡ ሌሎቹን ፡ በየማዕርጋቸው ፡

በሸዋ ፡ ጸሕፈ ፡ ላም ፡
 በአምሐራ ፡ ጸሕፈ ፡ ላም
 በአንጎት ፡ በቅዳ ፡ በትግሬ ፡ በሕር ፡ ነጋሢ
 በዳሞት ፡ ጸሕፈ ፡ ላም ፡
 ወጅ ፡ ቃጽ (ወጅ ቃዝ ?)
 በሐድያ ፡ ገራድ ፡
 በገንዝ ፡ ገራድ ፡
 በደዋሮ ፡ ገራድ ፡
 በፈጠጋር ፡ ራስ ፡
 በይፋት ፡ ወላስማ ፡ አስኳ
 በግድም ፡ አቃጸን ፡
 በገኝ ፡ ንጉሥ ፡

እነዚህን ፡ ሁሉ ፡ በራስ ፡ ወርቅ ፡ ና ፡ (በሸፍሸፍት?) ሾሟቸው ። ሊ
 ቃን ፡ ካህናቱንና ፡ ንቡራን ፡ እዱንም ፡ በራሳቸው ፡ አክሊል ፡ እየደፉ ፡ በየ
 አገራቸው ፡ ሾሟቸው ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በመገጥመሪያው ፡ የተጻፈው ፡ የሚያመለክተን ፡ አባ
 ትዮው ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ እሑድ ፡ ሲሞቱ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡
 የዚያኑ ፡ ለት ፡ መንግሥቱን ፡ ይዘው ፡ አዲስ ፡ ነጋሢ ፡ በሕዝብና ፡ በደሀ ፡
 ዘንድ ፡ ለመወደድ ፡ እንደሚያደርገው ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምም ፡ በልዩ ፡
 ልዩ ፡ ጥፋት ፡ ለታሠረውና ፡ ለተጋዘው ፡ ምሕረት ፡ ማድረጋቸውን ፡ ነው ።
 የምሕረቱን ፡ ቃል ፡ ሲያውጁ ፡ «አቡየሂ ፡ መሐረክሙ ፡ አነሂ ፡ መሐርኩ
 ከሙ» ፡ ብለው ፡ በራሳቸው ስም ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ አባቴም ፡ ማራችሁ ፡
 ማሰኘታቸው ፡ ሕጎቹን ፡ አባታቸውንም ፡ ለማስወደድ ፡ ያደረጉት ፡ ይመስላል ።
 የዚህም ፡ ዓይነት ፡ አያያዝ በመካሪም ፡ ተደርጎ እንደሆነ በራሳቸውም ፡ ፈ
 ቃድ ፡ ሆኖ ፡ እንደሆነ ፡ በጠቅላላው ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ነው ። አባቴ ፡ አ
 ሥሯችሁ ፡ ነበር ፡ እኔግን ፡ ፈታሁዋችሁ ፡ ብሎ ፡ በማስወደድና ፡ ሟች
 አባትን ፡ በማስጠላት ፡ ፈንታ ፡ ሁለታችንም ፡ ማርናችሁ ፡ ማለት ፡ የበሰለ
 አእምሮን ፡ ያሳያል ።

ሁለተኛ ፡ ከእሥረኛው ፡ ምሕረት ፡ በኋላ ፡ ከሹም ፡ ሽሩ ፡ በፊት ፡ ፈ
 ረሰኛውን ፡ ሁሉ ፡ ከየአገሩ ፡ ሰበሰቡ ፡ የሚለው ፡ ምናልባት ፡ ወደፊት ፡ በ
 ሚያደርጉት ፡ ሹም ፡ ሽረት ፡ የተቀየመና ፡ የሚሸፍት ፡ ቢኖር ፡ በፈረሰኛ ፡
 ጦር ፡ ለመደምሰስ ፡ አስቀድሞ ፡ ጥንቃቄ ፡ ለማድረግ ፡ የታሰበ ይመስላል።

ሦስተኛ ፡ አባታቸው ፡ የሁሉንም ፡ የሹመት ፡ ሥልጣን ፡ በእጃቸው ፡
 ይዘው ፡ በወኪል ፡ ያስሄዱት ፡ የነበረውን ፡ ደንብ ፡ አፍርሰው ፡ የመንግ

ሥቱንም ፡ የቤተ ፡ ክህነቱንም ፡ ሹማምንት ፡ አክሊልና ፡ የራስ ፡ ወርቅ ፡ እየ
ሰጡ ፡ በያገሩ ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ማድረጋቸው ፡ ዓፄ ፡ በዕደ ፡ ማርያም ፡ በሹመ
ት ፡ አሺሻም ፡ ከአባታቸው ፡ አሳብ ፡ ጋር ፡ መለያየታቸውን ፡ ያሳያል ።
ምናልባት ፡ ባባታቸውም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ባላባቶቹና ፡ ታላላቆቹ ፡
ሹማምንት ፡ የሹመታቸው ፡ ማዕርግና ፡ ሥልጣኑ ፡ ሁሉ ፡ ባባታቸው ፡ እ
ጅ ፡ በመሆኑ ፡ ከባለ ፡ ጥቅሞቹ ፡ ጋር ፡ ሆነው ፡ እየተወያዩ ፡ በዚህ ፡ ነገር
ባባታቸው ፡ ዘመን ፡ ሲያዝኑበት ፡ ቆይተው ፡ ይሆናል ።

ስለዚህ ፡ ባባታቸው ፡ ጊዜ ፡ ሲያዝኑበት ፡ የቆዩትን ፡ አሁን ፡ በርሳቸ
ው ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ራሳቸው ፡ አሳብና ፡ እንደ ፡ ቀድሞው ፡ ልማድ ፡ ሥል
ጣን እየሰጡ ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ አደረጉ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከነዚህ ፡ ከአባትና ፡ ከልጁ
አሳብ የትኛው ፡ እንደሚሻል ፡ አንባቢ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ከለው ፡ ሁለት ፡
አሳብ ፡ ላይ ፡ ሊያመዛዝነው ፡ ይችላል ።

ሀ - ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ አሳብ ፡ የየአውራጃ ፡ ባላባቶች ፡ ሲመቻቸው ፡ እ
የሸፈቱ ፡ መነጠል ፡ ሳይመቻቸው ፡ እየገበሩ ፡ በመገዛት ፡ የሚኖሩት ፡ ትክክ
ለኛና ፡ በለጉልት ፡ የሆኑት ፡ ባላባቶች ፡ ተነቅለው ፡ የነርሱ ፡ ኃይል ፡ በጭራ
ሽ ፡ እንዲደክም ፡ የዋናው ፡ መሪ ፡ የንጉሡ ፡ ሥልጣን ፡ ከፍ ፡ ሲልና ፡ ሲ
ጠነክር ፡ በየአውራጃውም ፡ በባላባትነትና ፡ በትልቅ ፡ ሰው ፡ ልጅነት ፡ ሹም
ሽር ፡ በማድረግ ፡ ፈንታ ፡ መንግሥትን ፡ ያገለገለና ፡ ለንጉሡ ፡ የታመነ ፡
ማናቸውም ፡ ሰው ፡ እንዲሾምበት ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ ቢሆን ፡ መንግሥትን ፡
በማገልገሉ ፡ እንጂ ፡ በራሱ ፡ በአውራጃው ፡ ባላባትነቱ ፡ እንዳይኮራ ፡ መ
ሆኑ ፡ ነው ። ምዕራፍ ፡ ፵፯ ፡ እንደገና ፡ ተመልከት ።

ለ - ያፄ ፡ በዕደ ፡ ማርያም ፡ አሳብ ፡ ከአባታቸው ፡ ተለይቶ ፡ የንጉሡ
ን ፡ ሥልጣን ፡ አላልቶ ፡ የነዚያን ፡ የባላባቶቹን ፡ የሚያጠነክር ፡ ነው ። በር
ሳቸውም ፡ አሳብ ፡ ውስጥ ፡ ሁሉም ፡ የባላባትነት ፡ መብቱንና ፡ ሥልጣኑን
ሊያገኝ ፡ ይገባዋል ። አልገዛም ፡ አልገብር፡ ብሎ ፡ ቢሸፍት ፡ በፈረሰኛና
በእግረኛ ፡ ጦር ፡ ይመታል ።

ከሁለቱ ፡ አሳብ ፡ የሕዝብ ፡ አማካሪ ፡ ሥልጣን (የዴሞክራሲ ፡ አስተ
ዳደር) ባልተመሠረተበት ፡ በዚያ ፡ ዘመን ፡ ንጉሡ ፡ ሥልጣኑ ፡ እንዲጠነክ
ርና ፡ እንደልቡ ፡ መሥራት ፡ እንዲችል ፡ ለሥልጣኔ ፡ ለሕግ ፡ እንቅፋት ፡ የ
ሚሆኑትን ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ነጻነትና ፡ ዙፋን ፡ እየተመኙ ፡ በመሸፈት ፡ ላ
ገር ፡ ሁከት ፡ የሚፈጥሩትን ፡ ወላስማ ፡ ይፋት ፡ ገራድ ፡ ደዋሮ ፡ ገራድ ፡ ሀድ
ያ ፡ በሕር ፡ ነጋሽ ፡ ጎግጥም ፡ ነጋሽ ፡ የሚባሉትን ፡ ሥልጣናቸውን ፡ ትክ
ለኛነታቸውንና ፡ ባላባትነታቸውን ፡ ነቅሎ ፡ የመንግሥቱን ፡ ባለሥልጣን

ማደርጅት ፡ ላገር ፡ የሚጠቅምበት ፡ መንገድ ፡ አለው ። ይኸም ፡ የሚሆን
ው ፡ ዋናው ፡ መሪ ፡ ራሱን ፡ ወዳድ ፡ የግል ፡ ጥቅም ፡ ሰብሳቢ ፡ ሳይሆን ፡
ራሱ ፡ ፍጹም፡አዛዥ (ዲክታተር) ቢሆንም ፡ ከልቡለሕዝብና ፡ ለመንግሥቱ
በሙሉና በቅንነት ፡ አገልግሎቱን ፡ የሠዋ ፡ እንደሆነ ፡ ባላባትነትን ፡ በነቀ
ለበት ፡ ሥፍራ ፡ የርሱን ፡ መንፈስ ፡ የሚከተሉትን ፡ ቅን ፡ አገልጋዮች ፡ አ
ግብቶ ፡ በበላይ ፡ እየተቆጣጠረ ፡ ማሠራትም ፡ ራሱም ፡ መሥራትም ፡ የ
ሚችል ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ነው ። የዚህም ፡ ዓይነት ፡ ዲክታተር ፡ አስተዳዳ
ሪ ፡ ምንም ፡ የግል ፡ አሳብን ፡ በፊት፡ፊት ፡ መብትንም ፡ ሁሉ ፡ ለራሱ ፡ በያደ
ርግ ፡ በጠቅላላው ፡ ላገር፡ጠቃሚ ፡ ሥራ ፡ ትቶ ፡ ሰውዬው ፡ በመጥፎ፡ሁኔታ ፡
ያልፋል ።

ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ሥራ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ መፈጸሚቱን ፡
በትክክል ፡ ለመመስከር ፡ እዘመናቸው ፡ ላይ ፡ መገኘትና ፡ ዝርዝር ፡ ሥራቸ
ውን ፡ መመልከት ፡ ያስፈልጋል ። አዝማሚያውን ፡ ዓይነትን ፡ ፍርድ ፡ ለመ
ስጠት ፡ የፈለገን ፡ እንደሆነ ፡ ባላባቱን ፡ ስነቅለው ፡ እሱም ፡ ሕዝቡም ፡
ያማኛል ፡ ብለው ፡ እምብዛም ፡ ለጊዜው ፡ ሰው ፡ ይውደደኝ ፡ የማይሉ ፡
ሌላም፡ብዙ፡አዳዲስ ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ ደንብ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ለማስገባት ፡
የጣሩ ፡ ሕጉን ፡ ጥሰው ፡ ሲገኙ ፡ የገዛ ፡ ልጆቻቸውን ፡ ሳይቀር ፡ በሞት ፡ ለመ
ቅጣት ፡ ያልተመለሱ ፡ ሐቀኛ ፡ ግትር ፡ ጽኑ ፡ ንጉሥ ፡ መሰለው ፡ ይታ
ያሉ ። እንኳን ፡ የባለባቶቹን ፡ በፍቅራቸው ፡ ለማንሣት ፡ በጠባቸው ፡ ለ
መጣል ፡ የሚያስፈሩትን ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣኖችንም ፡ ሳይፈሩ ፡ እ
ነዚያን ፡ ሽረው ፡ የቤተ ፡ ክህነቱን ፡ ሥልጣን ፡ ሳይቀር ፡ በእጃቸው ፡ ይዘ
ው ፡ ነበር ። ይኸም ፡ በጠቅላላ ፡ ጐን ፡ ለጐን ፡ ሊራመድ ፡ የሚገባውን ፡ ቤ
ተ ፡ መንግሥትንና ፡ ቤተ ፡ ክህነትን ፡ ባንድ ፡ ዘመን ፡ ለማሻሻል ፡
ከልብ ፡ የተነሡ ፡ ይመስላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ያንድ ፡ ሰው ፡ የንጉሥነት ፡
ዕድሜ ፡ ብዙ ፡ ነገር ፡ ሊያስፈጽም ፡ ስለማይችል ፡ እርሳቸው ፡ በእርጅና ፡ አ
ልፈው ፡ ወደሞት ፡ ሲሄዱ ፡ ልጃቸው ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የአባቱ ፡ አያያዝ
የማያዛልቅ ፡ ነው ፡ ባላባትና ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ባለሥልጣንም ፡ ያማኝ ፡ የ
ጠላኝ ፡ እንደሆነ ፡ ሊጥለኝ ፡ ይችላል ፡ ብለው ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ ምሥ
ጋናን ፡ በመውደድ ፡ ሐሜትን ፡ በመፍራት ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ፡ በ
ሹመትና ፡ በአስተዳደር ፡ ወደቀድሞው ፡ ደንብ ፡ ተመለሱና ፡ ይኸን ፡ እላ
ይ ፡ ያየነውን ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ አድርገው ፡ ሥልጣንን ፡ አከፋፍለው ፡ ለሹማ
ምንትና ፡ ለባላባት ፡ ሰጥተው ፡ አስደስተው ፡ እየሾሙ ፡ በየሥፍራቸው ፡
ደለደሉዋቸው ።

ወደ ፡ አማራ ፡ ሳይንትና፡ወደ ፡ ወረይሉ ፡ (ደብረ ፡ ነጐድጓድና ፡ አት
 ሮንሰ ፡ ማርያም) ፡ ጉዞ—የአትሮንሰ ፡ ማርያም፡ሥራና ፡ የበዓሉ ፡ አከባበር ።

ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የሚለውን ፡ መደዳውን ፡ ስንመለከት ፡ በመስከረም ፡
 ፲ ፡ ቀን ፡ ለደስክ ፡ (ጣዖት) ፡ የሰገዱ ፡ ሰዎች ፡ ተይዘው ፡ ባደባባይ ፡ ተፈር
 ዶባቸው ፡ እንደተገረፉ ። የዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ካለቀ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ በእደ ፡
 ማርያም ፡ እግዚአብሔር ፡ ወዳዘዘበት ፡ ቦታ ፡ እንሄዳለንና ፡ ስንቅህንና ፡ በ
 ቅሎህን ፡ አዘጋጅ ፡ የሚል ፡ ትእዛዝ ፡ እንዳወጡና ፡ ሕዝቡ ፡ ተሰብስቦ ፡ ለ
 ሠራዊትህ ፡ ራራለት ፡ አሁን ፡ የክረምቱ ፡ ወራት ፡ ስለአላለቀ ፡ ክረምቱ ፡
 ሲያልቅ ፡ ከመስቀል ፡ በኋላ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወዳዘዘህ ፡ ቦታ ፡ እንሂድ ፡ ብ
 ለው ፡ እንደለመኑዋቸውና ፡ ልመናቸውን ፡ እንደተቀበሉ ። የመስቀልን ፡
 በዓል ፡ በደብረ ፡ ብርሃን ፡ (ተጉለት) ፡ አክብረው ፡ ውለው ፡ ከዚያ ፡ ከአዳ
 ራሻቸው ፡ እየወጡ ፡ እስክ ፡ ቤተ ፡ ኢየሱስ ፤ ቤተ ፡ መስቀል ፡ ቤተ ፡ ማር
 ያም ፡ ድረስ ፡ እየሄዱ ፡ ለሰው ፡ ሁሉ ፡ እየታዩ ፡ ለካህናቱ ፡ ልብሰ ፡ ተከህኖ
 እየሸለሙ ፡ ሁሉንም ፡ ማስደሰታቸው ፡ አምሮ ፡ በተዘጋጀው ፡ በደመራ ፡ ቀ
 ን ፡ በታላቅ ፡ ግርማ ፡ ሆነው ፡ ደመራውን ፡ ሲዘሩ ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ እያያቸው
 መደሰቱ ፡ ተጽፏል ። በቀጥታ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ከዚህ ፡ አያይዞ ፡ የሚተር
 ከውን ፡ እንመልከት ፡ ከዚያ ፡ የክረምቱ ፡ ወራት ፡ ስለአለቀ ፡ ገንዘቡ ፡ የ
 ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ዕቃና ፡ መሣሪያ ፡ ሁሉ ፡ ከናዝሬት ፡ ቤት ፡ ከመንግ
 ሥት ፡ ቤት ፡ ከበረከት ፡ ቤት ፡ ከገደል ፡ ቤት ፡ ተሰብስቦ ፡ ወደገስምቤ ፡
 ሸዋ ፡ ሄዱ ፡ በዘበኛ ፡ እንዲጠበቅ ፡ አደረጉና ፡ በመስከረም ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ከደ
 ብረ ፡ ብርሃን ፡ ተነሥተው ፡ ደብረ ፡ ምጥማቅ ፡ ደርሰው ፡ የእመቤታችንን ፡
 በዓል ፡ አከበሩ ። ከዚያ ፡ መዕከል ፡ ሰፍረ (ሰፈር) ፡ ወደሚባለው ፡ ወደም
 ድረ ፡ መንዝህል ፡ ከምድረ ፡ መንዝህል ፡ ምድረ ፡ ስወረ ፡ ገደል ፡ ከዚያ ፡
 ምድረ ፡ ግሴ ፡ ደረሱ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የአማራው ፡ ጳጳሩ ፡ ላም ፡ ብዙ ፡ መ
 ታያ ፡ መብልና ፡ መጠጥም ፡ ይዞ ፡ ተቀበላቸው ። ንጉሡም ፡ በዚያ ፡ አዳር
 አድርገው ፡ ትልቅ ፡ ግብር ፡ አደረጉ ። ከዚያ ፡ ተነሥተው ፡ ምድረ ፡ ዩርሕ ፡
 ደረሱና ፡ አባታቸው ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወደሠሩት ፡ ወደደብረ ፡ ነጐድጓድ ፡
 በሄዱ ፡ ጊዜ ፡ አክሊላቸውን ፡ ደፍተው ፡ የሹመት ፡ ልብሳቸውን ፡ (ሽልማ
 ታቸውን) ፡ ለብሰው ፡ የአርጭ ፡ በድላይን ፡ (ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ያሸ
 ነፈው ፡ የይፋት ፡ ባላባት) ፡ ጋሻና ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ ፈረሱን ፡ ተቀምጦ

ው ፡ ይቀበሏቸው ፡ እንደነበረው ፡ እርሳቸውንም ፡ በዓል ፡ አድርገው ፡ እንዲቀበሉባቸው ፡ ወደደብረ ፡ ነገድጓድ ፡ ላኩ። ይኸም ፡ ክብረ ፡ በዓል ፡ ማድረግ ፡ የተለመደው ፡ የጌታችን ፡ በዓል ፡ በሚውልበት ፡ በየወሩ ፡ በጳጳስ ፡ ቀን ፡ ስለነበረ ፡ በዚህ ፡ መስከረም ፡ ፳፱ ፡ ቀን ፡ በመኳንንቱ ፡ በሠራዊቱ ታደሰው ፡ ሲሄዱ ፡ እንደዚህ ፡ እንደተባለው ፡ ተዘጋጅተው ፡ መጥተው ተቀበሉባቸው። እርሳቸውም ፡ አቀባበላቸውን ፡ ተመልክተው ፡ አመሰግናቸውና ፡ ወደደብረ ፡ ነገድጓድ ፡ ገቡ። ሲገቡም ፡ ሺመብራት ፡ በቀኝ ፡ ሺመብራት ፡ በግራ ፡ ይዘው ፡ አስገቡባቸው። ደብተራው ፡ ሁሉ ፡ ነጭጭ ፡ ጣፍ ፡ በእጁ ፡ ይዘ ፡ ያበራላቸው ፡ ነበር። መጋረጃ (መንጠዋልዓ ፡ ኮከቤ) ይዘው ላቸው ዑደት ፡ አደረጉ። ሕገ ፡ ቀርባንም ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ ከዚያ ፡ ወጥተው ፡ በብዙ ፡ ልብስ ፡ ተጌጦ ፡ ወደተደራጀው ፡ ደብረ ፡ ዘይት ፡ ወደሚባለው ፡ ሠፈር ፡ ሔዱ። በዚህም ፡ ቀን ፡ ለካህናት ፡ ብዙ ፡ ሰንጋ ፡ ታረደ። እነርሱም ፡ ለንጉሡ ፡ ላም ፡ በግ ፡ ዶሮ ፡ መብልም ፡ መጠጥም ፡ ቢያመጡላቸው ፡ እናንተ ፡ ግብር ፡ መገበር ፡ የለባችሁም ፡ (ከግብር ፡ ነጻ ፡ ናችሁ) ብለው ፡ በጉንና ፡ ላሙን ፡ ዶሮውን ፡ መለሱላቸው። የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገዳም ፡ ማኅበርም ፡ መጋቢ ፡ እንድርያስና ፡ እመ ፡ ምኒት ፡ ትርንጎ ፡ ሎሚ ፡ ሙዝ ፡ ይዘውላቸው ፡ መጡና ፡ አመሰግናቸው። በዚህም ፡ ሳሉ ፡ ከነርሱ ፡ ጋር ፡ ያባታቸውን ፡ ያፂ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብን ፡ የአርባኛውን ፡ ቀን ፡ ተዝካር ፡ ዘርዓ ያዕቆብ ፡ ራሳቸው ፡ የደረሱትን (መዝሙርና ፡ አርያም) ማኅሌት ፡ አስቁመው አከበሩ። ስላባታቸው ፡ ምጽዋትም ፡ ለድሆች ፡ መጸወቱ ፡ ከዚያ ፡ ከላንቶ ፡ ወደሚባለው ፡ አገር ፡ በዓል ፡ አድርገው ፡ እንዲቀበሉባቸው ፡ ቀጥራቸው ፡ ትንሽ ፡ የሆነ ፡ መኳንንት ፡ ላኩ። በመጣሁ ፡ ጊዜ ፡ ስትቀበሉኝ የምትለብሱት ፡ ብለው ፡ ፻ ፡ ግምጃ ፡ (ቀሚስ) ሰጧቸው። ይኸንንም ፡ ማድረጋቸው ፡ ይቺ ፡ አገር ፡ ገና ፡ አዲስ ፡ ቅኝ ፡ ስለሆነች ፡ ነው። ቀጥሎም ፡ ይቺን ፡ አገር ፡ ከላንቶን ፡ አትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ብላችሁ ፡ ጥሯት ፡ ብለው ፡ አዲስ ፡ ሥያሜ ፡ አወጡላት። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ከደብረ ፡ ነገድጓድ ፡ ተነሥተው ፡ ወደ ፡ አትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ሔዱ። በደረሱም ፡ ጊዜ ፡ ካህናቱም ፡ ሕዝቡም ፡ የበዓል ፡ ልብሳቸውን ፡ ለብሰው ፡ ተቀበሉባቸው።

በዚያም ፡ በዛፍና ፡ በሳር ፡ ጭፍግ ፡ ያለውን ፡ ትልቅ ፡ ቦታ ፡ አዩና ፡ መጥረቢያና ፡ ማጭድ ፡ አምጡ ፡ ብለው ፡ ሠራዊቱን ፡ አዘው ፡ ከወይራው ፡ በቀር ፡ የቀረውን ፡ ዛፍና ፡ ሣር ፡ እየቆረጣችሁ ፡ አጥፉ ፡ ድንጋዩንም ፡ እያነሣችሁ ፡ ደልድሉ ፡ ብለው ፡ አዘዙና ፡ ሥራው ፡ ተገናኝቶ ፡ እርሳቸውም ፡ በንድ ፡ ዛፍ ፡ ሥር ፡ መጋረጃ ፡ ተጋርዶላቸው ፡ ከውስጥ ፡ ሁሉንም ፡ ሲመለከቱ ፡ እርሳቸውን ግን ፡ ከውጭ ፡ ማንም ፡ አያያቸውም ፡ ነበር። ጫካው ፡ ተመንጥሮ ፡ ካለቀ ፡ በ

ኋላ : ትልቅ : ሰቀላ : (ቤተ : ክርስቲያን) : ተሠራ : በልዩ : ልዩ : የሐር : ልብስም : ተጌጠ : ከዚያ : በታላቅ : ክብርና : በታላቅ : ደስታ : የእመቤታችን : የማርያምን : ታቦት : አስገቡ : ይቺም : ሥፍራ : የእግዚአብሔር : ፈቃድ : ሆኖ : ሳይፈጸምለት : ቀርቶ : ነው : እንጂ : በላይዋ : ላይ : ቤተ : መቅደስ : ለማሠራት : ብለው : በራሳቸው : ገንዘብ : የገዟት : ሰይፈ : አርእድ : ንዋየ : ክርስቶስ : (፲፫፻፴፯-፲፫፻፷፮) : ነበሩ : አባታቸውም : ዓፄ : ዘርዓ : ያዕቆብ : በደብረ : ብርሃን : (ተጉለት) : ሳሉ : ስሟን : ደብረ : ጳጳረ : ቅሊጦስ : ብለው : ታቦት : አስቀምጠውበት : ነበር : ቤተ : ክርስቲያን : መሥራት : ሳይቻላቸው : ቀርቶ : ታቦቱን : በቲንሽ : ቤት : አስቀምጠውት ሲኖሩ : ሞቱ : ስለዚህ : ልጃቸው : በእደ : ማርያም : እሥፍራዋ : ላይ : መጥተው : በፍጥነት : የቤተ : ክርስቲያኑን : ሥራ : አሠርተው : ለመጨረስ ቻሉ : የቤተ : ክርስቲያኑ : ሥርዓት : ካለቀ : በኋላ : ዓምዱ : የሚባለው መክብብነት : (አለቅነት) በወርቅና : በብር : ያጌጠ : ልብስ : ተሸልሞ : ተሾመ : የጽጌ : ረዳና : የወይን : ዘለላ : ቀለም : ያለውንም : ሁለት : አክፋር : (በራስ : የሚደፋ : ጎፈር : ወይም : የሚጠመጠም) : ሰጡት : አክፋሩም : ከፊት : ፲፪ : ከኋላ : ፲፪ : ዘርፍ : ነበረው : ቁልፉም : የወርቅ : እንጂ : የብር አልነበረም : የወርቅ : አክሊልም : ከድባብና : ከሥጋጃ : ከሰንና : ከብርት : ጋር : ሰጡት : ፲፪ : መስቀል : ከፊት : እንዲቆምለት : ፲፪ : ሰብአ : ጤጤ : (ጢጢ) : የሚባሉት : እንዲጋርዱለት : የውሹቴ? ቀለም : ባለው : ብርሌ : እንዲጠጣ : ሥጋ : እየቆረጠ : የሚባለበት : የብር : ቢላዋ : እንዲሆን : አዘዙለት : በዚህም : ቀን : ለራቅ : ማሰፊ : ረባነ : ደብር : ለመራሀያኑ : (መሪዎች) : ረበናተ : ማኅሌት : መዝሙር : ለተመረጡት : ቀሳውስት ጤር : ዜቤጤር (ፔርዜፔጤር) የሚባል : የማዕርግ : ስም : ሰጧቸው :

ከሀናቱ : የሚተዳደሩበት : የእመቤታችንና : የቀረው : ሁሉ : በዓል በሚከበርበት : ቀን : ለበዓሉና : ለግብሩ : የሚሆን : ብዙ : ርስት : ሰጡ : የዚህ : ሁሉ : መታሰቢያ : ሰንጋና : በግ : እየታረደ : ጠላና : እንጀራ : እየተሰናዳ : እንዲከበር : አዘዙ : ከልጅነት : ጀምሮ : እስኪነግሡ : ድረስ : ያጠራቀሙትን : ከነገሡም : በኋላ : ያገኙትን : ገንዘብ : ሁሉ : ለአትሮንሱ ማርያም : ሰጡ : ለዚች : ቤተ : ክርስቲያን : የሰጡትን : የገንዘብና : የመጻሕፍት : ብዛት : ከራሳቸው : ከነገሡ : በቀር : የሚያውቀው : የለም :

ከዚህ : በላይ : ባጭሩ : ተመልክተን : የምንረዳው : አባታቸው : ዘርዓ : ያዕቆብ : ደብረ : ብርሃን : ሥላሴን : መርጡለ : ማርያምን : ወይም : ደብረ : ነጐድጓድን : ይወዱ : እንደ : ነበረ : ለነዚህም : አብያተ : ክርስቲያናት : ርስትና : ስጦታ : እየሰጡ : ከፍ : ከፍ : ማድረግ : ይወዱ : እንደ : ነበረ : ዓፄ : በእደ : ማርያም : ደግሞ : በፋንታቸው : ደኑን : አስመንጥረው :

የአመቤታችንን፣ ቤተ፡ ክርስቲያን፣ አስተክለው፡ ይቺን፣ አትፎንሰ፣ ማርያምን፣ ማሳደጋቸውን፣ ነው። ይኸንንም፣ የመሰለ፣ ለየግል፣ ከተማ፣ የመቆርቆርና፣ ቤተ፡ ክርስቲያን፣ የመትከል፣ ልማድ፣ እስከ፣ ዛሬ፣ አልቀረም። ንጉሡ፣ ሁሉ፣ አባቱ፣ የቆረቆረውን፣ ከተማ፣ ማድመቅ፣ አባቱ፣ የተከለውን፣ ቤተ፡ ክርስቲያን፣ ማሳደግ፣ አይወድም። ሁሉም፣ ለየራሱ፣ የራሱን ታሪክ፣ የራሱን፣ ዝና፣ ስለሚፈልግ፣ ያባቱን፣ ከተማ፣ እየተወ፣ በራሱ፣ ስም፣ የአገሌትከል፣ የሚባልበትን፣ በመሠርት፣ ይወዳል። ጃዱም፣ ንጉሥ የወጠነውን፣ ሳይጨርስ፣ ስለሚሞት፣ ዛሬ፣ በኢትዮጵያ፣ አውራጃ፣ ይኸን፣ ሥፍራ፣ እገሌ፣ ንጉሥ፣ ቁርባኖች፣ ነበር፣ የማይባለው፣ ሥፍራ በልክ፣ ነው። የዚህም፣ ልማድ፣ የሚገዛበትና፣ የሚጠቅምበት፣ መንገድ አለው። የሚገዛበት፣ በያለበት፣ ሁሉም፣ ለየራሱ፣ ከተማ፣ ሲቆረቆር፣ አንድ፣ የታወቀና፣ የደመቀ፣ ትልቅ ከተማ፣ ባንድ፣ ሥፍራ፣ በለመገኘቱ፣ የሚጠቅምበት፣ ደግሞ፣ አዲሱ፣ ንጉሥ፣ አባቱ፣ ያቀናውን፣ አገር፣ እያለፈ፣ አዲስ፣ ያልቀና፣ ያረመኔ፣ አገር፣ እየፈለገ፣ ጫካውን፣ አስመንጥሮ፣ ቤተ፡ ክርስቲያኑን፣ ተከትሎ፣ ሲያቀና፣ አዲስ፣ ዝምድና፣ አዲስ፣ አንድነት፣ ስለሚገኝ፣ ነው።

በዚህ፣ ጥንት፣ የነበሩት፣ ነገሥታት፣ አነአብርሃ፣ እነ፣ አልዳሚዳ፣ እነ ካሌብ፣ በአክሱም፣ እነ፣ ላሊበላ፣ በላስታ፣ የኋለኞቹ፣ እነ፣ ፋሰል፣ እነአያሱ፣ አድያም፣ ሰገድ፣ በጉንደር፣ ሊመሰገኑ፣ ይገባል። ምንም፣ እንኳን፣ ለየራሳቸው፣ ቤተ፣ መንግሥትና፣ ቤተ፡ ክርስቲያን፣ በዚያው፣ በጠገቡ፣ በራሳቸው፣ ስም፣ መትከላቸው፣ በይቀር፣ ያለውን፣ ከተማ፣ ከማድመቅ፣ በቀር፣ በያለበት፣ በሩቅ፣ አገር፣ ብዙ፣ ከተማ፣ እየቆረቆሩ፣ ከተማውን፣ አልበታተኑትም። በሸዋ፣ ግን፣ ይኩኖ፣ አምላክ፣ በመንዝ፣ ሲገኝም፣ ዘርዳ፣ ያዕቆብ፣ ደብረ፣ ብርሃንን(ተጉለትን)ሲመርጡ፣ ልብነ፣ ድንግል፣ በየረር፣ በቦካን፣ በሽምብራ፣ ኩራ፣ ሲመሠርቱ፣ የመንግሥቱ፣ መደብ፣ ሸዋ፣ በነበረበት፣ ጊዜ፣ ሁሉ፣ የቤት፣ ሕንፃና፣ በድንጋይ፣ የተሠራ፣ የሐውልት፣ ቅርጽ፣ የሞላበት፣ ታላቅ፣ የደመቀ፣ ከተማ፣ ሳይገኝ፣ ወደ፣ ጉንደር፣ እመዛወር፣ ደረሰ።

ነገሩ፣ የተነሣው፣ በአትሮንሰ፣ ማርያም፣ ሆኖ፣ በውስጡ፣ የተነገረው፣ ስለከተማ፣ በመሆኑ፣ አንባቢን፣ ግር፣ ያለው፣ ይሆናል፣ ቀድሞ፣ በአንድ፣ ሥፍራ፣ የታወቀ፣ ቤተ፡ ክርስቲያን፣ ተተክሎ፣ ንጉሡ፣ ስጦታ፣ ሲያበዛለት፣ እየሔደ፣ ሲከርምበት፣ ለንጉሡ፣ በቤተ፡ ክርስቲያኑ፣ አጠገብ

ቤተ፡መንግሥት፡ የግምብ፡ አዳራሽ፡ መሠራቱ፡ ስለማይቀር፡ እንደደብረ፡ ብርሃን፡ ሥላሴ፡ እንደ፡ አትሮንስ፡ ማርያም፡ ያሉት፡ አድባራት፡ የቤተ፡ ክርስቲያን፡ ሥፍራ፡ መሆናቸውን፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ቤተ፡ መንግሥትም፡ ባጠገባቸው፡ የቆመ፡ እንደ፡ ከተማ፡ የሚቆጠሩ፡ መሆናቸውን በማወቅ፡ ነው። ደግሞ፡ እዚህ፡ ላይ፡ አንድ፡ ልንመለከተው፡ የሚገባ፡ አለ። በዚያን፡ ዘመን፡ ወደስሜን፡ ወደትግሬ፡ ወደደቡብ፡ ወደ፡ ሸዋ፡ ወደ፡ ምዕራብ፡ ወደጉጃምና፡ ወደቤገምድር፡ ነገሥታቱ፡ ካልተመላለሱ፡ ግዛት፡ አይጸናላቸውምና፡ በያለበት፡ ከተማ፡ ሲበዛ፡ ለማረፊያ፡ ይጠቅማቸዋል። ዓምደ፡ ጽዮን፡ ሰይፈ፡ አርዕድ፡ ዳዊት፡ ከነርሱ፡ በፊት፡ የነበሩት፡ በጉዞ፡ ላይ፡ አብዛኛ፡ ጊዜ፡ በድንኳን፡ ብቻ፡ ሲገለገሉ፡ እነዚህ፡ የኋለኞቹ፡ እነ በእደ፡ ማርያምና፡ ተከታዮቹ፡ ለጉዞ፡ ድንኳንንም፡ ሳይተዉ፡ ወደታወቀው፡ አገር፡ ወደ፡ አማራ፡ ሳይንትቢሔዱ፡ ደብረ፡ ነጉድጓድ፡ ወረደሉ፡ ቢጓዙ፡ አትሮንስ፡ ማርያም፡ ወደ፡ ሸዋ፡ ሲመለሱ፡ ደብረ፡ ብርሃን፡ ያለው ከተማና፡ ቤተ፡ መንግሥት፡ ለማረፊያ፡ ይመቻቸዋል፡ ማለት፡ ነው።

ሁለተኛ፡ በዚህ፡ ምዕራፍ፡ ውስጥ፡ አዲስ፡ ነገር፡ የምንመለከተው፡ በዜና፡ መዋዕሉ፡ ላይ፡... ወለጎሩያን፡ ቀሳውስት፡ ሠመዮሙ፡ እንዘ፡ ይብል፡ ጤርዜቤጤር(ፔርዜቤጤር)..... ያለውን፡ ነው። ፔርዜቤጤር፡ የሚባል፡ የቤተ፡ ክህነት፡ የማዕርግ፡ ስም፡ ለቀሳውስት፡ መኖሩን፡ ይህ፡ ዜና መዋዕል፡ ይገልጻል። ቋንቋው፡ ከአማርኛም፡ ከግዕዝም፡ የራቀ፡ የውጭ አገር፡ ቋንቋ፡ ይመስላል። ምናልባት፡ ሙሴ፡ ገዢ፡ ፔሩሾ፡ በምልክት፡ ላይ፡ ፕሬስፒቲርያን፡ ማለት፡ ይሆናል፡ ያሉት፡ አውነት፡ ሳይሆን፡ አይቀርም። ፕሬስፒቲርያን፡ በእንግሊዝ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ውስጥ፡ ላንድ ክፍል፡ ቀሳውስት፡ የተሰጠ፡ ሥያሜ፡ ነው።

ምዕራፍ ፱ኛ ።

ያሁ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ሥርዓተ፡ ንግሥ — የሐሜተኞች፡ ቅጣት — የመሐመድ፡ ቤን፡ በድላይ፡ መገበር — የዚያን፡ ዘመንና፡ የዛሬ፡ ዘመን፡ የሕዝብ፡ መብት፡ ልዩነት።

ዓፄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ በአትሮንስ ማርያም፡ ክብረ፡ በዓሉና፡ ስጦታው፡ ካለቀ፡ በኋላ፡ ሥርዓተ፡ ንግሣቸውን፡ ለማክበር፡ ሰውን፡ ሁሉ፡ እንደሰበሰቡ፡ ዜና፡ መዋዕላቸው፡ እንደዚህ፡ ሲል፡ ይገልጽልናል። ደብ

ተራው ፡ ሁሉ ፡ ከየደብሩ ፡ አክሱሞችም ፡ ሕጋቸውን ፡ ይዘው ፡ መጥተው
ከተሰበሰቡ ፡ በኋላ ፡ ዓፄ ፡ በአደ ፡ ማርያም ፡ አትሮጋ ፡ ማርያምን ፡ ትተው
ወደ ፡ ምድረ ፡ ጅጅኖ(ደጅኖ?)ሔዱና ፡ በዚያ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ አ
ከበሩ ።

እንደ ፡ ሕጉ ፡ ለስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ የሚሆነውን ፡ ሥያሜ ፡ በዕ
ጣ ፡ ለመምረጥ ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ዳዊት ፡ ቆስጠንጢኖስ ፡ ቢ ፡ ስም ፡ ቀረበ ።
ዕጣው ፡ ከተጣለ ፡ በኋላ ፡ ዳዊት ፡ ስለወጣ ፡ ስመ ፡ መንግሥታቸውን ፡ ዳ
ዊት ፡ ብለው ፡ ሠየሙዋቸው ። የልጅነት ፡ ሚስታቸውን ፡ ግራ ፡ በዓል፤
ሐትን ፡ ገገን ፡ ሰይፋ ፡ ቀኝዕ ፡ በዓል፤ ሐት ፡ ዕሌኒን ፡ አድማስ ፡ ሞገሳ ፡ ብ
ለው ፡ ሠየሟቸው ። በዚህም ፡ ቀን ፡ ሹማምንቱም ፡ ሠራዊቱም ፡ እንደሚ
ገባቸው ፡ ተሸለሙ ። ከአዳራሹ(ሰቀላ)በቢ ፡ ሰዓት ፡ በወጡ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡
አንበሳና ፡ አንድ ፡ ጉሽ ፡ ከጥንት ፡ እንደተለመደው ፡ ንጉሡ ፡ በእጃቸው
ወግተው ፡ እንዲገድሏቸው ፡ ቢያቀርቡላቸውና ፡ ይኸንንም ፡ ሥርዓት ፡ ቢ
ነግሩዋቸው ፡ እምቢ ፡ አሉና ፡ ጉሹን ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ እንዲገድለው ፡ አንበ
ሳው ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ አባታቸው(ዘርዓ ፡ ያዕቆብ)በአክሱም ፡ በሥ
ርዓተ ፡ ንግሣቸው ፡ ጊዜ ፡ እንዳደረጉት ፡ እንዲለቁት ፡ አዘዙ ። ሌላ ፡ ሰው
ሳይጨመር ፡ ከሕግ ፡ አዋቂዎቹ(ከባለሕጎቹ)ጋር ፡ ሆነው ፡ የንግሣቸውን ፡
ሥርዓት ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ አትሮጋ ፡ ማርያም ፡ ተመልሰው
የጥምቀትን ፡ በዓል ፡ አከበሩ ። በጥር ፡ ወር ፡ የእመቤታችንን ፡ የዕረፍቷን
ቀን ፡ አክብረው ፡ ሲጨርሱ ፡ የአባታቸውን ፡ የመንፈቅ ፡ ተዝካር ፡ ለመፈ
ጸም ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ ነጐድንድ ፡ ሔዱ ። ከዚያ ፡ ተመልሰው ፡ አትሮጋ ፡ ማ
ርያም ፡ መጡ ። ከዚያ ፡ አልፈው ፡ አንድ ፡ አዲስ ፡ ታቦት ፡ የሚተክሉበትን
ቦታ ፡ በምድረ ፡ መንዝሕ ፡ ይመርጡ ፡ ገናመር ። ወዲያው ፡ እንዳሰቡት ፡ ደ
ኅና ፡ ቦታ ፡ አገኙና ፡ በጣም ፡ ተደሰቱ ። የቤተ ፡ ክርስቲያኑንም(ሰቀላ)
ሥራ ፡ ሲጨርሱ ፡ ከመርሐ ፡ ቤቱ(መርሐ ፡ ቤቱ?)ብዙ ፡ ታቦት ፡ አስመጡና
የእመቤታችንን ፡ ታቦት ፡ አስገብተው ፡ ስሟንም ፡ ምስሐለ ፡ ማርያም ፡ ብ
ለው ፡ ሠየሙት ፤ ለርሷም ፡ ካህናትንም ፡ መሬትንም ፡ ያልድለው ፡ ሰጡ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዘወትር ፡ ፈረስ ፡ ይጋልባል ፡ እንጂ ፡ ተቀምጦ ፡ የመንግ
ሥትን ፡ ሥርዓት ፡ እየፈጸመ ፡ ፍርድ ፡ አይሰማም ፡ ልጅ ፡ ነው ፡ እየተባለ ፡
መታማታቸውን ፡ ስለሰሙ ፡ በጣም ፡ ተናደዱ ። በቶሎ ፡ ሠራዊቱንም ፡ ሰበ
ሰቡና ፡ ፈረስ ፡ ከመጋለብ ፡ በቀር ፡ የመንግሥትን ፡ ሥርዓት ፡ እየፈጸመ ፡
ተቀምጦ ፡ ፍርድ ፡ ሲሰማ ፡ አይውልም ፡ ብላችሁ አምታችሁኛል ፡ ቀድሞ

በአባቶቹ ፡ በነገሥታቱ ፡ ጊዜ ፡ ፈረስ ፡ መቀመጥ ፡ ቀስት ፡ መወርወር ፡ አልነበረምን ፡ አሁንም ፡ እንደዚህ ፡ እያሉ ፡ ያሙኝን ፡ ሰዎች ፡ እውጥታችሁ ፡ ስጡኝ ፡ ያለዚያ ፡ ሁላችሁም ፡ ትሞታላችሁ ፡ »አሏቸው። ከዚህ በኋላ ፡ የዣን ፡ ጠባቂ ፡ ጌቶች(የቤት ፡ አዛዥ ፡ የቤት ፡ ከፍል?)ሊቀ ፡ መጣኒ(ዳኛ)ና ፡ ብዙ ፡ መንከሳት ፡ ተይዘው ፡ ቀረቡ ። ተጠይቀው ፡ አላልንም ፡ ብለው ፡ ቢክዱ ፡ ወደ ፡ መድኃኒት ፡ ቤት ፡ ውስጥ ፡ አምጥተው ፡ የእግራቸውን ፡ ሥር ፡ እየቆረጡ ፡ ወደ ፡ ደቅ ፡ ወደ ፡ ጉንድ ፡ ወደ ፡ ጎብኝሮ ፡ ወደ ፡ ደራ ፡ ወደ ፡ ክርስቶስ ፡ ፈጠር ፡ ሊቀ ፡ መጣኒን(ብዙ ፡ ይሆናሉ)ወደ ፡ ፍንጌ ፡ ወደአምባ ፡ ሳኔት ፡ (አምባስኒት ፤) ወደ ፡ ደብረ ፡ ማዕዖ ፡ በግዞት ፡ ላኩዋቸው። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሰው ፡ ሁሉ ይኸስ ፡ በአባቱ ፡ ይበልጥ ፡ ጨካኝ ፡ ነው እየተባባለ ፡ በልቡ ፡ ፍርኅት ፡ አደረበት።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ሆይ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በትዕግሥትና ፡ በሥርዓት ፡ ኑሩ » የሚል ፡ አዋጅ ፡ አስነግረው ፡ እስካሁን ፡ ድረስ ፡ ከርሳቸው ፡ ጋር ፡ የነበረውን ፡ ጨዋና ፡ ደብተራ ፡ በያገሩ ፡ ላኩት ። ርሳቸው ግን ፡ በምስሐለ ፡ ማርያም ፡ የፋሲካን ፡ በዓል ፡ አክብረው ፡ የለበሱትን ፡ የፈሳቸውን ፡ ልብስ ፡ አውጥተው(አውልቀው)ምስሐለ ፡ ማርያም ፡ ተብላ ፡ ለተሠየመችው ፡ ለዚች ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሰጡና ፡ ሸለሟት። ከዚያ ፡ ወደአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ተመልሰው ፡ በኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ያሉትን ፡ ሹማምንት ፡ አምጡልኝ ፡ ብለው ፡ አዘዙ። እነሱም ፡ እንደትእዛዙ ፡ ቃል ፡ በሐምሌና ፡ በነሐሴ ፡ ወር ፡ ደረሱ ። የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መንከሳትም ፡ ከመምሕራቸው(ከአጨጌው)ከአቡነ ፡ መርሕነ ፡ ክርስቶስ ፡ ጋር ፡ መጥተው ፡ ስለነበረ ፡ ለደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መምህር ፡ እንደዚህ ፡ አሏቸው ፡ «ይቺን ፡ መቅደስ ፡ ይበርካት ፤ እናንተም ፡ መንከሳቱ ፡ በርካት ፤ አባቱ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ለአባታችሁ ፡ ለእንድርያስ ፡ ደብረ ፡ ነጐድጓድን ፡ ርስት ፡ ይሆነው ፡ ዘንድ ፡ እንደሰጠው ፡ እስከዛሬም ፡ እንደቆየለት ፡ እኔም ፡ ዛሬ ፡ ይቺን ፡ መቅደስ(አትሮንስ ፡ ማርያምን)ርስት ፡ ትሆናችሁ ፡ ዘንድ ፡ ሰጠሁዋችሁ» በዚህ ፡ ንግግር ፡ ከመምህራኑ ፡ ጋር ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ አደረጉ ።

ለቤተ ፡ መቅደሱም ፡ በየለቱ ፡ ስጦታ ፡ እየጨመሩ ፡ ሰጡ። በዚህ ፡ በታላላቅ የአዳል ፡ ሰዎች ፡ ለንጉሡ ፡ የሚቀርበውን ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ብዙ ግምጃ ፡ ይዘው ፡ መጡ ። ከመሐመድ ፡ ከአርዌ ፡ በድላይ ፡ ልጅ ፡ ተልከናል ፡ ብለው ፡ ገጸ ፡ በረከቱን ፡ ከአቀረቡ ፡ በኋላ ፡ «ጌታችን ፡ ሆይ ፡ እንግዲህ ፡ ሰላም ፡ ይሁን ፡ እኔም ፡ በያመቱ ፡ ግብርህን ፡ እየያዝሁ ፡ እመጣለሁ ፡ አንተም ጨዋ ፡ ወደ ፡ አገሬ ፡ እየወረደ ፡ እንዳይዋጋ ፡ እዘዝልኝ ፡ ይልሃል ፡ የአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ብለው ፡ ተናገሩ ። ንጉሡ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ይኸን ከሰመ በኋላለመልክተኞቹ መብል መጠጥ ሽልማትም መታሰቢያም ሰጧቸው።

ከዚያ ፡ ተነሥተው ፡ ምድረ ፡ ጐደሎ ፡ ደረሱና ፡ አራጭት ፡ አደኑ ።
ነሥታቱ ፡ ሁሉ ፡ እዚች ፡ አገር ፡ ሲደርሱ ፡ አደን ፡ ማደናቸው ፡ ከጥንት ፡ የ
ቆየ ፡ ልማድ ፡ ነው ። ከዚያ ፡ አልፈው ፡ ምድረ ፡ ደጎ (መካከመርያም) ደረ
ሱና ፡ በዚያው ፡ አቅራቢያ ፡ አዲስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አሠሩ ። ስሟንም ፡
ደብተራ ፡ ማርያም ፡ ብለው ፡ ሠይመው ፡ ለደብተሮቹና ፡ ለበዓሉ ፡ መተዳደ
ሪያ ፡ ከምድረ ፡ ጸለም ፡ ሺህ ፡ መስፈሪያ ፡ መሬት ፡ ሰጡ ። በዚህ ፡ ሻሉ ፡ ወደ
ዶባ ፡ ሊዘምቱ ፡ የተጠሩት ፡ ሁሉ ፡ ተሰብስበው ፡ መጡ ። በዚያን ፡ ጊዜ
ሊቀ ፡ መጣኒ ፡ ትዕይንቲ ፡ ከሚባለው ፡ ከቃለ ፡ ሐፂና ፡ ከገደብ ፡ ሐወርድ ፡
ጋር ፡ ከአዳል ፡ ተልከው ፡ ለመጡት ፡ እስላሞች ፡ ለሁሉም ፡ ሽልማት ፡
ሰጥተው ፡ «አንተው ፡ እንዳልከው ፡ ይሁን ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ተጠንቀቅ ፡ መሐ
ላህን ፡ እንዳታፈርስ» ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ ጨምረው ፡ መልሰው ፡ ወደ ፡ አዳ
ል ፡ ላኳቸው ።

በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ የተጻፈው ፡ የሚገልጽልን ፡ ዋና ፡ ዋናው ፡ ባህሪ
፡ ከመዝናዎቹ ፡ ገምግሞ ።

ሀ—፩ዱ ፡ ንጉሥ ፡ በሞተ ፡ ጊዜ ፡ ተከታዩ ፡ ለጊዜው ፡ መንግሥቱን
ይዘ ፡ የስመ ፡ መንግሥቱን ፡ ሥያሜና ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን ፡ በሚቀጥለው ፡
ጊዜ ፡ ሥፍራና ፡ ጊዜ ፡ መርጦ ፡ ሊፈጽም ፡ መቻሉን ፡ ነው። እነሆ ፡ በእደ
ማርያም ፡ አባታቸው ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ሺ፬፻፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጳጉሜ ፡ ፫ ፡ ቀን
ሲሞቱ ፡ መንግሥትን ፡ ያዙ ፡ በ፩ኛው ፡ ወይም ፡ በ፮ኛው ፡ ወር ፡ በጅጅኖ
(ወረይሉና ፡ አማራ ፡ ሳይንት ፡ መካከል) ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ አከበሩ።
በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ከአክሱም ፡ ሕግ ፡ አዋቂዎቹ ፡ ተጠርተው ፡ መምጣታቸው
ን ፡ ይገልጻል ። ስለዚህ ፡ አክሱም ፡ መሄድ ፡ ያልቻለው ፡ ከአክሱም ፡ ባለ
ሕጎቹን ፡ አስመጥቶ ፡ ከነገሡ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን ፡ ሄዶ ፡ እንዳከበረ ፡ ያህ
ል ፡ ይቆጠር ፡ ይሆናል ።

ለ—ስመ ፡ መንግሥት ፡ ለንጉሡ ፡ የሚሰጠው ፡ ብዙ ፡ የስም ፡ ዓይነ
ት ፡ እየቀረበ ፡ ከብዙው ፡ ውስጥ ፡ በእጣ ፡ እየተመረጠ ፡ መሰጠቱን ፡ በሥ
ርዓተ ፡ ንግሡ ፡ ላይ ፡ አንበሳና ፡ ጐሽ ፡ ለንጉሡ ፡ እየቀረበ ፡ ንጉሡ ፡ በገዛ
እጁ ፡ እንዲገድለው ፡ ልማድ ፡ መኖሩን ፡ ይናገራል ።

አንበሳና ፡ ጐሽ ፡ ንጉሡ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሡን ፡ በሚያከብርበት ፡ ቀን ፡ እፊቱ
ቀርበው ፡ አንበሳው ፡ በንጉሡ ፡ እጅ ፡ ተገድሎ ፡ የቀሩት ፡ እንስሶች ፡ እን
ደሚለቀቁ ፡ ስለ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ በተመደበው ፡ ምዕራፍ ፡ ተገልጿል ።
ነገር ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ ሕግ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብም ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምም

አልፈደሙትም ። ምናልባት ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በዘመነ ፡ መንግሥ
ታቸው ፡ ብዙ ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ፡ በለዋወጡ ፡ ጊዜ ፡ የ
ዚህንም ፡ የሥርዓት ፡ ንግሥ ፡ ደንብ ፡ ለውጠው ፡ የተያዘው ፡ አንበሳ ፡ እን
ዳይገደል ፡ ስለወሰኑ ፡ ልጃቸው ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የአባታቸውን ፡ ምስሌ
ተከትለው ፡ ይሆናል ።

ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ መርያም ፡ ሥርዓት ፡ ንግሣቸውን ፡ በ
ከበሩበት ፡ ቀን ፡ ለስመ ፡ መንግሥት ፡ የሚሆን ፡ ገብረ ፡ መስቀል ፡ ዳዊት ፡
ቈስጠንጢኖስ ፡ የሚል ፡ ፣ ፡ ዓይነት ፡ ስም ፡ ቀርቦ ፡ ከነዚህ ፡ በእጣ ፡ ዳዊት
ስለወጣ ፡ ስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ ሆኖ ፡ በዚህ ፡ መታወጁን ፡ እየገለጸ ፡ በ
ሌላ ፡ ዘንድ ፡ ያላገኘነውን ፡ የብዙ ፡ ስም ፡ አቀራረብና ፡ በእጣ ፡ የመመረጡ
ን ፡ ደንብ ፡ ይህ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ይገልጽልናል ።

ነገር ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ አላፈን ፡ ሌላ ፡ መጻሕፍት ፡ ስን
መለከት ፡ ምስተር ፡ ዊሊያም ፡ ራይት ፡ በሳተሙት ፡ የኢትዮጵያ ፡ የእጅ ፡ ጽ
ሐፍ ፡ መጻሕፍት ፡ ዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ ከመቅድሙ ፡ ላይ ፡ በገጽ ፡ ፯ ፡ በእደ
ማርያም ፡ ወይም ፡ ሕርያቆስ ፡ (ኪርያቆስ) ፡ ብለውት ፡ ይገኛል ። ከዚያ ፡ ደ
ግሞ ፡ ሸሃብ ፡ ኤዲን ፡ አህመድ ፡ (ዐረብ ፡ ፋቂህ) ፡ የሚባለው ፡ የየመን ፡
ተወላጅ ፡ የግራኝንና ፡ ያፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግልን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ በጻፈዘት
መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ያፄ ፡ ናዖድ ፡ አባት ፡ ያፄ ፡ ወናግ ፡ ሰገድ ፡ አያት ፡ አድ
ማስ ፡ እያለ ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ሲጽፍ ፡ ይገኛል ። ስለዚህ ፡ እኝህ ፡ ንጉሥ ፡ ከ
መጠሪያ ፡ ስማቸው ፡ ከበእደ ፡ ማርያም ፡ ከስመ ፡ መንግሥታቸው ፡ ከዳዊ
ት ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ምስተር ፡ ዊሊያም ፡ ኪርያቆስ ፡ እንደ ፡ ዐረብ ፡ ፋቂህ
አድማስ ፡ የሚባል ፡ ሌላ ፡ ተጨማሪ ፡ ስም ፡ ወይም ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ ነ
በራቸው ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ እኛ ፡ የምንከተለው ፡ በጣም ፡ የታ
ወቀውን ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የሚባለውን ፡ ስማቸውን ፡ ነው ።

ሐ—ከዚህ ፡ በቀር ፡ በዚህ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የምንመለከተው ፡ አንገ
ዝም ፡ እያሉ ፡ ዘወትር ፡ ይሸፍቱ ፡ የነበሩት ፡ የአዳልና ፡ የይፋት ፡ ባለባቶች
አሁን ፡ በፂ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጊዜ ፡ ባለባታቸው ፡ መሐመድ ፡ ቤን ፡ ቤድ
ላይ ፡ «እንግዲህ ፡ በመካከላችን ፡ ሰላም ፡ ይሁን ፡ እኔም ፡ በያመቱ ፡ ግብሬ
ን ፡ ይገዢ ፡ እየመጣሁ ፡ ልገዛለሁአንተም ፡ ጨዋ ፡ የሚባሉትን ፡ ወታደሮ
ችህን ፡ ወዳገሬ ፡ አትላክብኝ ፡ ብሎ ፡ በሙሉታ ፡ መስማማቱን ፡ ነው ።

በዘሩ ፡ ግንድ ፡ ላይ ፡ እንባቢ ፡ ሊመለከተው ፡ እንደሚችለው ፡ ይህ ፡ መሐመድ ፡ ካሄደ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጋር ፡ ሲዋጋ ፡ የሞተው ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ አርዌ ፡ በድላይ ፡ የሚለው ፡ የበድላይ ፡ ሸሃብ ፡ ኤዲን ፡ መሐመድ ፡ ልጅ ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ መሐመድ ፡ በዘመኑ ፡ ከዓሄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጋር ፡ በስምምነት ፡ ጥቂት ፡ ጊዜ ፡ ከኖረ ፡ በኋላ ፡ አትማን ፡ ቤዶሶልዬማን ፡ በመሐመድ ፡ ፋንታ ፡ ተተክቶ ፡ ካሄደ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጋር ፡ ሲዋጋ ፡ ወደፊት ፡ በሚገኘው ፡ ምዕራፍ ፡ እንመለከታለን ።

መ— «ዘወትር ፡ ፈረስ ፡ ይጋልባል፤ እንጂ ፡ ተቀምጦ ፡ ሥርዓተ ፡ መንግሥትን ፡ እየፈጸመ፤ ፍርድ ፡ አይሰማም ፡ ልጅ ፡ ነው። እያሉ ፡ ያሙዋቸውን ሹማምንት ፡ የየግራቸውን ፡ ሥር ፡ እያስቆረጡ ፡ በየአውራጃው ፡ መላካቸው ፡ ተጽፏል ። ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ሥራቸው ፡ የተቆረጠበትን ፡ ቤት ፡ «ቤተ ፡ መድኃኒት» ብሎታል ፡ ምናልባት ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ የጭካኔ ፡ ቅጣት ፡ እንደ ፡ ጥፋቱ ፡ መጠን ፡ እጅና ፡ እግሩ ፡ የሚቆረጠው ፡ ሥሩ ፡ ተቆርጦ ፡ ወይም ፡ ተገርፎ ፡ የሚጋዘው ፡ ሰው ፡ የሚቀጣበት ፡ ቤት ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ አነጋገር ፡ ቤተ ፡ መድኃኒት ፡ ይባል ፡ ይሆናል ። ይኸም ፡ ደንበኛውን ፡ አጠራር ፡ «የመቅጫ ፡ ቤት» ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ በአካሉ ፡ የተቀጣው ፡ ሰውዬ ፡ ከቅጣት ፡ በኋላ ፡ ደሙን ፡ ለማቆም ፡ ቁስሉን ፡ ለማሻር ፡ የሚደረገውን ፡ መድኃኒት ፡ ብቻ ፡ ተከትሎ ፡ ቤተ ፡ መድኃኒት ፡ ብሎታል ፡ ማለት ነው ። ይኸም ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ሲያጠፋ ፡ ወደ ፡ እልፍኝ ፡ ተጠርቶ ፡ በእልፍኝ ፡ አሸከር ፡ እጅ ፡ በጥፊ ፡ ወይም ፡ በክርን ፡ ከተመታ ፡ ሲበዛም ፡ በድጅኖ ፡ ከታሸ ፡ በኋላ ፡ «እገሌ ፡ ዛሬ ፡ ተመከረ» ፡ ይባላል ። ይኸም ፡ ቀጥተኛውንና ፡ ክፉውን ፡ ወገን ፡ በስም ፡ እየሸሹ ፡ ክፉውን ፡ ሥራ ፡ በደገኛ ፡ ሥያሜ ፡ ለመሸፈን ፡ ሲሞክር ፡ ነው ።

በዚያን ፡ ዘመን ፡ ነገሥታተ ፡ ሁሉ ፡ በሐሜተኞች ፡ ላይ ፡ የፈቀዳቸውን ፡ ቅጣት ፡ ይፈጽማሉ ። በዛሬ ፡ ዘመን ፡ ግን ፡ በሠለጠኑትና ፡ የዴሞክራሲ ፡ (ሕዝባዊ ፡ አስተዳደር) ፡ አገዛዝ ፡ ባለባቸው ፡ አገሮች ፡ ንጉሡ ፡ ወይም ፡ ጠቅላይ ፡ ሚኒስትሩ ፡ ተቀምጦ ፡ መፍረድ ፡ አይወድም ፡ የሚወደው ፡ ፈረስ ፡ ግልቢያና ፡ ወሀ ፡ ዋና ፡ (ስፖርት) ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ከማማት ፡ አልፈው ፡ በአደባባይ ፡ ቢናገሩ ፡ በጋዜጣ ፡ በጽፋ ፡ እንኳን ፡ የእግራቸው ፡ ሥር ፡ ተቆርጦ ፡ ሊጋዙ ፡ በዚህ ፡ ነገር ፡ መልሱን ፡ ከመስጠትና ነገሩን ፡ ለማስተባበል ፡ ወይም ፡ አስፈላጊነቱን ፡ ከማስረዳት ፡ በቀር ፡ ተግሣጽ ፡ እንኳን ፡ ሊቀርብባቸው ፡ አይችልም ።

ነገር፡ ግን፡ ይኸን፡ መብት፡ ለሕዝብ፡ የሰጠ፡ ከ፲፮ኛውና፡ ከ፲፯ኛው
 ው፡ መቶ፡ ዓመት፡ ምሕረት፡ ወዲህ፡ በእንግሊዝና፡ በፈረንሳይ፡ አገር፡
 የተደረገው፡ የሕዝብ፡ ንቅናቄ፡ በሽብርና፡ በደም፡ የተመሠረተው፡ ሕገ፡
 መንግሥት፡ ነው። ከዚያ፡ በፊት፡ ግን፡ በኢትዮጵያም፡ በሌላውም፡ የ
 ዓለም፡ ክፍል፡ ነገሥታት፡ ባለጉልት፡ መሳፍንትና፡ መኳንንት፡ በሕዝብ
 ና፡ በበላገር፡ በአካሉና፡ በሐብቱ፡ እንደልባቸው፡ ሲያዙበት፡ ኖረዋል።
 ከዚህም፡ አልፈው፡ ሞራሉንና፡ መንፈሱን፡ ለራሳቸው፡ ጥቅም፡ ለማዋ
 ል፡ እንደታገሉ፡ አላስገዛም፡ ያለውን፡ እንደጨቆኑ፡ እላይ፡ እስካመለ
 ከትናቸው፡ ዘመናት፡ ደረሱ።

ከዚያ፡ ወዲህ፡ ግን፡ ሕዝብ፡ አማካሪውን፡ ሲሾም፡ በአማካሪው
 አማካይነት፡ ልቡ፡ የፈቀደውን፡ መሪ፡ ሲመርጥ፡ የሕዝብ፡ ሥልጣን፡
 ከፍ፡ እያለ፡ የመሪ፡ ሥልጣን፡ እየተቀነሰ፡ ባለሥልጣን፡ ሕዝብን፡ ሲለማ
 መጥ፡ የገላቢጦሽ፡ ሕዝብ፡ በመሪው፡ ሲቆነን፡ እነሆ፡ እስካሁን፡ በአውሮፓ
 በአሜሪካ፡ በአፍሪካ፡ በእስያ፡ በንግድ፡ የዲሞክራሲ፡ አስተዳደር፡ ባለ
 በት፡ ክፍል፡ ይቀጥላል። የዲሞክራሲ፡ አስተዳደር፡ የሌለባቸው፡ አህጉሮችና
 እንደዚሁም፡ የኮሚኒስት፡ አገሮች፡ ግን፡ የዚህን፡ ዓይነት፡ መብት፡ ለሕ
 ዝብ፡ አልሰጡም፡ ወይም፡ የሰጡት፡ በመጠኑ፡ የተወሰነ፡ ነው።

ስለዚህ፡ አሁን፡ የዚህን፡ ጉዳይ፡ ትተን፡ ወደ፡ ዓፄ፡ በእደ፡ ማርያም
 ም፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ በጊዜያቸው፡ ወዳደረጉት፡ ውስጣዊ፡ ጦርነት፡ እ
 ንመለስ።

ምዕራፍ ማ፯።

የዶብዓ፡ (ዋጅራት—ራያና፡ አዘቦ)፡ ጦርነት።

በእደ፡ ማርያም፡ በዚህ፡ አሁን፡ በያዝነው፡ ምዕራፍ፡ ሊዋጉ፡ ሲዘጋጁ
 የምንመለከተውን፡ አገር፡ ዜና፡ መዋዕሉ፡ አገሩን፡ ዶብዓ፡ ሰምቼን፡ ሰብአ
 ዶብዓ፡ ይላቸዋል። ይህ፡ አገር፡ ከዘብልና፡ ከየጁ፡ ምሥራቅ፡ ከአውሳ፡
 ከደንክል፡ ወደ፡ ምዕራብ፡ ያሉት፡ የራያና፡ የአዘቦ፡ ነገዶች፡ ናቸው።
 እስከ፡ ቅርብ፡ ጊዜ፡ ድረስ፡ ያደርጉት፡ እንደነበረው፡ ያንጊዜም፡ የተዋ
 ጉበት፡ ምክንያት፡ የመንግሥቱን፡ ሥልጣን፡ እየተቃወሙ፡ ነጋዴና፡ አገ
 ሮ፡ ዘርፈው፡ ወይም፡ ግብር፡ ከልክለው፡ እንደሆነ፡ አይታወቅም። ስለ
 ዚህ፡ ዓፄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ በደብረ፡ ነጉድ፡ ጓድና፡ በአትሮንሰ፡ ማርያም፡
 ብዙ፡ የመንፈሳዊና፡ የሥጋዊ፡ ጉዳይ፡ ከፈጸሙ፡ በኋላ፡ በመካነ፡ ማርያም፡
 ም፡ አጠገብ፡ ደብተራ፡ ማርያምን፡ ተክለው፡ በሐይቅ፡ በኩል፡ አድርገ
 ው፡ ወደዶብዓ፡ መገመታቸውን፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ካለው፡ ከግዕዝኛው፡ ሊ
 ና፡ መዋዕል፡ ላይ፡ የአማርኛውን፡ ትርጓሜ፡ እንመልከት።

... እነዚህን፡ (እስላሞቹን)፡ ከላኩ፡ በኋላ፡ አቡነ፡ መርሕ፡ ክርስቶስንና፡ መነከሳቱን፡ ሰበሰቡና፡ እንግዲህ፡ እኔ፡ ወደ፡ ዶባ፡ (ዶብአ) መሄዴ፡ ነው። እናንተም፡ በየአገራችሁ፡ ተመለሱ። በጸሎታችሁም፡ እትርሱኝ፡ ብለው፡ ለአቡነ፡ መርሕ፡ ክርስቶስ፡ ሽ። ግምጃ፡ ለሌሎቹም፡ እንደ፡ ደረጃቸው፡ ሰጧቸው። በዚህ፡ ጊዜ፡ አቡነ፡ መርሕ፡ ክርስቶስ፡ (መርሐ፡ ክርስቶስ - ይምርሐን፡ ክርስቶስ) እሄድክበት፡ አብሬ፡ እሄዳለሁ፡ እንጂ፡ ካንተ፡ አልለይም፡ ብለው፡ እምቢ፡ አሉ። አባ፡ አቡቂር፡ የሚባሉት፡ የእንደገበጥን፡ (እንደገብጠን)፡ መምህር፡ አነሆ፡ እኔ፡ ታምሚ፡ ለሞት፡ ቀርቤያለሁ፡ እግዚአብሔር፡ ይከተልሃልና፡ ወደአሰብከው፡ ሂድ። ስለልጅ፡ (ስለዘር)፡ አትዘን፡ እግዚአብሔር፡ የበቃ፡ ልጅ፡ ይሰጥሃል። መንግሥትም፡ ከዘርህ፡ አይወጣም። ይኸም፡ ነገሬ፡ ሐሰት፡ ሆኖ፡ የተገኘ፡ እንደሆነ፡ አጥንቱ፡ በእሳት፡ ይቃጠል። ነገር፡ ግን፡ ደብሬን፡ እትርሳ፡ ልጆቹንም፡ አጽናቸው፡ ብለው፡ ከላኩ፡ በኋላ፡ ሞቱ፤ ንጉሡም፡ የኝህን፡ መነከሴ፡ ንግግራቸውንም፡ ሞታቸውንም፡ በሰሙ፡ ጊዜ፡ በሚገባ፡ አስገንዘው፡ ባገራቸው፡ እንዲቀበሩ፡ ላኩና፡ እርሳቸው፡ ከነሠራዊታቸው፡ ከዚያ፡ ተነሥተው፡ የጭቃ፡ ሀገር፡ ደረሱ። የሐይቅ፡ ሰዎችም፡ በሥርዓት፡ ሆነው፡ ተቀበሉዋቸው።

እርሳቸውም፡ ሥርዓታቸውንና፡ የለበሱትን፡ የሽልማት፡ ልብስ፡ ያይተው፡ አመሰገኑና፡ ወደሥፍራችሁ፡ ተመለሱ፡ ብለው፡ አስናብተው፡ በደንክ(ደንኳ)አድርገው፡ ከዚያ፡ ወደ፡ ምድረ፡ ይግዛ፡ ደረሱ። የአንጎት፡ ሰዎችም፡ ወንዱም፡ ሴቱም፡ በከበር፡ በዘፈን፡ ከሀናቱም፡ በማጎሌት፡ ድምጻቸውን፡ እያሰሙ፡ ተቀበሉዋቸው። ከዚያ፡ ተነሥተው፡ ሲሔዱ፡ ከፍተኛ፡ ሥፍራ፡ አግኝተው፡ መልካም፡ መሆኑን፡ ሲረዱ፡ መቅደስ፡ አሠሩና፡ መንበረ፡ ማርያም፡ ብለው፡ ሠየሟት። ከዚያ፡ በዋንዛጌ፡ በቋርቋራ፡ በሚራ፡ ወንዝ፡ አልፈው፡ ዙብል፡ ደረሱ። የዣን፡ ቀንጠፋ(ሰብአ፡ ቀንጠፋ)ሰዎችም(ወታደሮች)መጥተው፡ ተቀበሉዋቸው። እነርሱንም፡ ሒዱ፡ በምታውቁት፡ አገር፡ እደሩ(ተሠማሩ)ብለው፡ አዘዝዋቸው። በማግሥቱ፤ ፈረሰኛውንም፡ እግረኛውንም፡ ሌጣውንም፡ ለጦርነት፡ አዘጋጅተው፡ ጥንት፡ ንጉሡ፡ ዓፄ፡ ይስሐቅ፡ በሱፍ፡ ድንኳን፡ ወደነበሩበት፡ ማንገፎ፡ ወደሚባለው፡ ሥፍራ፡ ደረሱ። በዚያም፡ ጨዋን(የጦር፡ ሠራዊቱን)ለያንዳንዳችሁ፡ ሠፈር፡ አበጅታችሁ፡ ተቀመጡ፡ ብለው፡ አዘዙ። ስለዚህ፡ ዣንጸገና፤ ሰብአ፡ ባሊ(የባሊ፡ ወታደር)የሚባሉት፡ ለብቻ፡ ሲሰፍሩ፡ የፈጠጋር፡ የግድም፡ የገኝ፡ ጨዋ፡ በየቦታው፡ ሠፈረ።

ከዚህ፡ በኋላ፡ ሴት፡ የያዘችሁ፡ ሰዎች፡ ሁሉ፡ ግራ፡ በዓልቴሐትና፡ ቀኝ፡ በዓልቴሐት፡ ወደሚገኙበት፡ ወደአይድአ፡ ምድር፡ ሴቶቻችሁን፡

ላኩ ፡ ሴት ፡ የተገኘበት ፡ ሰው ፡ በሞት ፡ ይቀጣል የሚል ፡ አዋጅ ፡ አስነግረው ፡ ያንድ ፡ ክፍል ፡ ወታደር(ጨዋ)ወደ ፡ ምድረ ፡ መብራ ፡ አልፎ ፡ ከጠላት ፡ ወገን ፡ ቢያገኝ ፡ እንዲዋጋና ፡ የጦር ፡ መንገድ ፡ እንዲከፍት ፡ አዘዙ ፡ እነርሱም ፡ ወደፊት ፡ ቀድመው ፡ ጠላትን ፡ ቢፈልጉ ፡ ምንም ፡ ሳያገኙ ፡ ስለቀሩ ፡ ወደኋላቸው ፡ ተመልሰው ፡ ለንጉሡና ፡ ለጦሩ ፡ ማለፊያ የሚሆን ፡ መንገድ ፡ ሲሠሩ ፡ ዋሉ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ የአንበሳ ፡ ለምዳቸውን ፡ ለብሰው ፡ ጋሻና ፡ ጦራቸውን ፡ በእጃቸው ፡ ይዘው ፡ ከብዙ ፡ ሠራዊት ፡ ጋር ፡ ወጡ ። አንዳንድ ፡ ቀን ፡ ቀስት ፡ የሚይዙበት ፡ ቀን ፡ አለ ። በሩቅ ፡ እርሳቸው ፡ መሆናቸውን ፡ ስላወቁ ፡ የዶባ ፡ ሰዎች ፡ ንጉሡ ፡ ሳይደርሱባቸው ፡ ላማቸውንም ፡ ግመላቸውንም ፡ አሸሽተው ፡ ከሚደበቁበት ፡ ሥፍራ ፡ ምድረ ፡ ተኪኖ ፡ ሔደው ፡ ተቀመጡ ።

የንጉሡን ፡ መምጣት ፡ ደንከሌ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ጆ ፡ ፈረሰ ፤ ጆ ፡ ቴምብር ፡ የተጫነ ፡ በቅሉ ፡ ፪ ፡ ጋሻ ፡ ሁለት ፡ ረገጥኝም ፡ ጦር ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ጨምሮ ፡ ፡ ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ እኔም ፡ እነዚህ ፡ ጠላቶችህ ፡ ወደኔ ፡ ቢመጡ ፡ ለመያዝ ፡ ከወዲህ ፡ ሠፍራያለሁ ። ስለዚህ ፡ ነው ፡ ወዳንተ ፡ ያልመጣሁት የሚል ፡ መልክት ፡ ላከ ። ንጉሡም ፡ መልካም ፡ አድርገሃል ፡ ወደአገርህ ፡ እንዳይወርዱ ፡ ጠብቃቸው ፡ የሚል ፡ መልስ ፡ ላኩበት ። በዚህ ፡ ሳሉ ፡ የጌታችን ፡ የኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ የኤጲፋንያ ፡ በዓል ፡ ስለደረሰ ፡ ጉድጓድ ፡ አስቆፍረው ፡ ከሩቅ ፡ እየተመለሰ ፡ ወሀ ፡ አስሞሉ ፤ የጥምቀትን ፡ ሕግ ፡ ፈጸሙ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ያንድ ፡ ክፍል ፡ የጦር ፡ ወታደሮች ፡ ከነዚህ ፡ ከከሐዲዎቹ(ዓለውያን)ጋር ፡ እንዲዋጉ ፡ ላኳቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ ከሐዲዎቹ ፡ አይለው ፡ ክርስቲያኖቹን ፡ ፈጃቸው ። ተርፈው ፡ የተመለሱትን ፡ ብያችኋቸው ፡ ጊዜ ፡ ለምን ፡ ለኔ ፡ ተመልሳችሁ ፡ እንድዋጋ ፡ አልነገራችሁኝም ፡ ብቻችሁን ፡ ለምን ተዋጋችሁ ብለው ፡ ንጉሡ ተቆጡና ፡ እንደ ፡ ጥንት ፡ ልማድ እራቁታቸውን ፡ አቁመው ፡ የአህያና ፡ የላም ፡ ሳንባ ፡ እመቀመጫና ፡ አፍንጫቸው ፡ ላይ ፡ አስደርገው ፡ ቀጧቸው ። እንደዚህ ፡ ሆነው ፡ ምሕረት ፡ ሳያገኙ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ ድረስ ፡ ተቀጡ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ በዚች አገር ፡ እርሻ ፡ አሳርሼ ፡ እህል ፡ ዘርፔ ፡ ከሚበቅለው ፡ እህል ፡ ፈረሰን ፡ ሳለበላ ፡ ከዚች ፡ አገር ፡ አልሔድም ፡ ብለው ፡ በጉባዔ ፡ ማሉና ፡ ጸንታችሁ ተዋጉ ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ሀገራችሁ ፡ መመለስ ፡ አትመኙ ፡ ብለው ፡ ሠራዊቱን ፡ አስጠኑባቸው ። ከዚያ ፡ ብዙ ፡ ጨዋ(ወታደር)ጨምረው ፡ የባሉ ፡ ውን ፡ ገራድ ፡ ሔዶ ፡ እንዲዋጋ ፡ ወደ ፡ ምድረ ፡ ጋሞ ፡ ላኩት ። ዳሩ ፡ ግን ፡ እነርሱንም ፡ ከነጭፍራው ፡ ጠላቶች ፡ ገደሉት ። ንጉሡም ፡ የርሱን ፡ መመ

ለስ፡ እየጠበቁ፡ እስኪመሽ፡ ድረስ፡ የግብር፡ ማዕድ(ምሳ)ሳ፤ ደርገው፡ ጥሉ።
ከዚያም፡ ሔዳችሁ፡ ወሬ፡ ጠይቁ፡ ያሏቸው፡ ሰዎች፡ ሔደው፡ መርምረው፡
ተመለሱና፡ የእንቅልፍ፡ ጊዜ፡ ከአለፈ፡ በኋላ(ሌሊት)ቀርበው፡ ገራድ፡
በሊ፡ ከነበሩ፡ መሞቱን፡ ነገሩዋቸው። ስለዚህ፡ በማግከቱ፡ ንጉሡ፡
ጦርነት፡ ጀ፡ ጊዜ፡ እያሸነፉ፡ ጀ፡ ጊዜ፡ መሸነፍ፡ የቆየ፡ ነውና። አሁን፡
ፍርኅነት፡ በሕሊናችሁ፡ አይግባ፡ ልባችሁን፡ አጽኑ፡ እግዚአብሔር፡ በጊዜው፡
ይረዳናል። ብለው፡ ለሠራዊቱ፡ ተናገሩ፡ ቢሆንም፡ በሠራዊቱ፡ መካከል፡
የሆድ፡ በሽታ(ሕማም፡ ከርሥ)ስለተነሣ፡ ዶብዓን፡ ለቀቁና፡ የትግሬ፡
መከራንን፡ ግዛት፡ ወደሚሆን፡ ወደ፡ ምድረ፡ ሐያ፡ ሔዱ። በዚያም
የዓቢይ፡ ጾም፡ እስኪገባ፡ ድረስ፡ ቆዩ፡ ንግሥታቶቹንም፡ ግራ፡ በዓልቲ፡
ሐትንና፡ ቀኝ፡ በዓልቲሐትን፡ ከነበሩበት፡ ወደምድረ፡ አይዳ፡ እንዲመጡና፡
ከብዙ፡ ሕዝብ፡ ጋር፡ በከተማ፡ እንዲቀመጡ፡ አደረጉ። በዚህ፡ ጊዜ፡
ሠራዊቱ፡ ሁላችሁም፡ መቀመጫችሁን፡ በዚች፡ አገር፡ ሥሩ። አባቱ፡
ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ደብረ፡ ብርሃን(ተጉለት)እንደነበረ፡ እኔ፡ ደግሞ፡ ለመጥሪያ፡
ይቺን፡ ሥፍራ፡ መርጫለሁ። ፈረሶቼም፡ በትግሬ፡ እስከ፡ አምባ፡
ሠናይት፡ ድረስ፡ እየበሉ፡ እንዲቀመጡ፡ አዝዝለሁ። የሚል፡ ሕዋጅ፡ አስነገሩ።

ከዚህ፡ በኋላ፡ ከጸለምት፡ ሹም፡ ከአምባ፡ ነሐድ፡ ሊዋጉ፡ የሔዱትን፡
ዣን፡ አሞራ፡ የሚባሉትን፡ የጨዋ(የወታደር)ክፍሎች፡ እንዲጠሩዋቸው፡
ወደጸለምት፡ ላኩ። እነርሱም፡ አጠገባቸው፡ በመጡ፡ ጊዜ፡ በጸለምት፡ የሆነውን፡
የአምባ፡ ነሐድን፡ ነገር፡ ጠይቀው፡ በዶብአ፡ በኩል፡ የሆነውንም፡
የጦርነት፡ ሁኔታ፡ ገለጹላቸው። በዚያን፡ ጊዜ፡ እነርሱ፡ እንደዚህ፡ ሲሉ፡
መለሱላቸው፡ ጌታችን፡ ሆይ፡ እስካሁን፡ ድረስ፡ ከአምባ፡ ነሐድ፡ ጋር፡ እንዳዘዝኸን፡
ስንዋጋ፡ ነበር። ወደ፡ ዶብአ፡ በዘመትህ፡ ጊዜ፡ መጥተን፡ እንድንዋጋ፡
ለምን፡ ሳታስጠራን፡ ቀረህ፡ አባትህ፡ በዚህ፡ አገር፡ ያሠማራን
(የተከለን)ከእነርሱ፡ ጋር፡ ለመዋጋት፡ አይደለምን፡ ወታደርስ፡ ሁሉ፡ መንገዱን፡
በሚያውቀው፡ በያገሩ፡ ቢዋጋ፡ ይሻል፡ የለምን። አሁን፡ ግን፡ እኛ፡
በሮችህ፡ ፈቃድህን፡ ፈጽመን፡ እናስደስትሃለን፡ ስላንተም፡ እየሞትን፡
የዶብዓን፡ ሰዎች፡ እናጠፋቸዋለን።

ዓፄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ይኸን፡ ሁሉ፡ ሰምተው፡ ምሕላቸውን፡ ሰውነታቸው፡
እስኪለወጥ፡ ድረስ፡ በጾም፡ በጸሎት፡ ፈጸሙ። ልብሰ፡ መንግሥታቸውንም፡
ሳይለብሱ፡ በዙፋን፡ ተቀመጡ። በአትሮንስ፡ ማርያም፡ የነበረውንም፡
ገንዘባቸውን፡ አውጥተው፡ ምንም፡ ሳይቀር፡ ለእመቤ

ታችን ፡ ለቅድስት ፡ ማርያም ፡ ሰጡ ። ጸሎታቸውንና ፡ ልመናቸውን ፡ እግ
ዚአብሔር ፡ እንዲሰማቸው ፡ ለድሆችና ፡ ለችግረኞች ፡ እንዲታደል ፡ ሽህ
ወቄት ፡ ወርቅ ፡ ወደትግሬ ፡ ላኩ ።

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ የዶብዓ ፡ ሰዎች በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ይኸ ፡ ንጉሥ ፡ አል ቀቀ
ንም ፡ እኛንም ፡ አገራችንንም ፡ ለማጥፋት ፡ ቆርጧል ። ስለዚህ ፡ ከብታች
ንን ፡ ሴቶችና ፡ ልጆቻችንን ፡ ሰብስበን ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ አገር ፡ ብንሰደድ ፡ ይ
ኸላል ፡ ብለው ፡ ፲፪ቱ ፡ የዶብአ ፡ ሹማምንት ፡ ሰዎቻቸውን ፡ ጭነታቸውን ፡
ይዘው ፡ ለሽሽት ፡ ዝግጅታቸውን ፡ ንጉሡ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ትግሬ ፡ መከፋን
ንን ፡ የቅዳን ፡ ጸሐፊ ፡ ላም ፡ የዳሞትን ፡ ጸሐፊ ፡ ላም ፡ ሔዳችሁከመንገድ
እየጠበቃችሁ ፡ ተዋጉ ፡ ብለው ፡ አዘዟቸው ። ፈረሶቹንም ፡ ከመነሣታቸው
በፊት ፡ በ፱ ፡ ሰዓት ፡ ወደ ፡ ፊንደን(ፊንዶን)እንዲያወርዱዋቸው ፡ አዘዙ ።
በመንፈቀ ፡ ሌሊትም ፡ ተነሥተው ፡ ያለጫማ ፡ እስኪነጋ ፡ ድረስ ፡ ወዲያና
ወዲህ ፡ ይሉ ፡ ነበር ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ልብስ ፡ መንግሥታቸውን ፡ ለብሰው
እፈረሳቸው ፡ ላይ ፡ ወጡና ፡ ለጦርነት ፡ ተዘጋጁ ። ከዚያ ፡ ልጆቻቸውንና
ሚስቶቻቸውን ፡ ከብቶቻቸውን ፡ ሰብስበው ፡ ሳለ ፡ ደረሱባቸውና ፡ ጦርነ
ት ፡ ገጥመው ፡ ጨረሷቸው ። ተርፈው ፡ የሸሹትንም ፡ የዳሞትና ፡ የትግሬን
ጦር ፡ ልከው ፡ አስወጓቸው ። እግዚአብሔር ፡ ጸሎታቸውንና ፡ ልመናቸ
ውን ፡ ስለተቀበለው ፡ ምሥጋናቸውንም ፡ ስለአልናቀባቸው ፡ ምኞታቸው
ተፈጸመ ። እንደዚሁም ፡ የልጃቸውን ፡ የእስክድርን ፡ ምኞት ፡ ይፈጽምለት
የዚህን ፡ ንጉሥ ፡ ሞቱን ፡ የሚመኘውን ፡ ዘሩን ፡ ያጥፋው ፡ አሜን ። ወደ
ነገራችን ፡ እንመለስ። ይልና አሁንም ዜና መዋዕል ፡ ጸሐፊው የተረፈውን
የጦርነት ፡ ታሪክ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይቀጥላል ። ንጉሡ ፡ በዕደ ፡ ማርያም
የነዚህን ፡ የከሀዲዎች(የሹሞቹን?)ጭንቅላት ፡ አስቆርጠው አስይዘው በደ
ስታ ፡ ወደ ፡ ከተማቸው ፡ ተመለሱ ፡ (ሌሎቹም ፡) ለየሴቶቻቸው ፡ ሰለባና
ምርኮ ፡ ይዘው ፡ ነበር ፡ እከተማው ፡ ሲገቡ ፡ በሠፈር ፡ ታላቅ ፡ ደስታ ፡ ሆነ ።
የዘፈንና ፡ የማኅሌት ፡ ድምጽም ፡ በየሥፍራው ፡ አብዝቶ ፡ ተደረገ ። ከዚህ
በኋላ ፡ በዚያው ፡ አቅራቢያ ፡ ቀድሞ ፡ በነበሩበት ፡ ሥፍራ ፡ እንዲከርሙ
ስለተወሰነ ፡ ከንጉሡ ፡ አልለይም ፡ ብለው ፡ አብረው ፡ ለነበሩት ፡ ለአቡነ
ይምርሐነ ፡ ክርስቶስ ፡ ፪፻፲፭ ፡ ወቄት ፡ ወርቅ ፡ የወርቅ ፡ መስቀል ፡ አክፋ
ርና ፡ መንዲል ፡ ሰጥተው በሰላም ፡ ወዳገራቸው ፡ አሰናበቷቸው ።

ለመነከሳቱም ፡ ልብስ ፡ አደሏቸው ። ከዶብዓ ፡ ሰዎች ፡ የተማረከው
ን ፡ ከብት ፡ ለገን ፡ አሞራ ፡ ለገን ፡ ቀንጠፋ ፡ እንዲጠብቁ ፡ ምሪት ፡ ሰ
ጣቸው ። ምሕረት ፡ የለመኑትንም ፡ የዶብዓ ፡ ሰዎች ፡ ወደ ፡ ክርብቲያንነት
መልሰው ፡ የተማረከውን ፡ ከብታቸውንም ፡ እንዲያውም ፡ ከወጅና ፡ ከገ
ንዝ ፡ የራሳቸውን ከብት አስመጥተው ፡ ጨምረው ፡ ሰጣቸው ። በ መካከላቸው
ውም ፡ ዳዊት ፡ አምባ ፡ በማን ፡ ገደፎ ፡ የሚባሉትን ፡ ጨዋ ፡ (ወታደሮች)
ተሠራ ፡ አደረጓቸው ። ቤተ ፡ ክርስቲያንም ፡ ሠርተው ፡ በእመቤታችን ፡
ስም ፡ ሠየሻት ። ብዙም ፡ አትክልት ፡ ትርንጎ ፡ ሎሚ ፡ ወይን ፡ አስተክ
ለው ፡ የዶብዓን ፡ አገር ፡ አለሙት ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በዚህ ፡ አገር ፡ አሣር
ሺ ፡ እህል ፡ ዘርፔ ፡ የበቀለውን ፡ እህል ፡ ለፈረሴ ፡ ሳላበላ ፡ ከዚህ ፡ አገር ፡
አልሄድም ፡ ብለው ፡ እንደነበረው ፡ ከዚህ ፡ አገር ፡ እርሻ ፡ አሣርሠው ፡ ያበ
ቀሉትን ፡ እህል ፡ ለፈረሶቻቸውና ፡ ለበቅሎቻቸው ፡ አብልተው ፡ አሳባቸው
ን ፡ ፈጸሙ ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ባላቤታቸውን ፡ በዓልተ ፡ ሸሐና ፡ (ሸኸና)
ዳዊት ፡ ኤራ ፡ አሰኝተው ፡ አነገሥዋቸው (ንግሥት ፡ አደረጓቸው ።)

ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ካደረጉ ፡ በኋላ ፡ አክሱም ፡ ሄጄ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሤን ፡
ባከብር ፡ መልካም ፡ አይደለምን ፡ ብለው ፡ ለንስሐ ፡ አባታቸው ፡ ለደብረ ፡
ዳሞው ፡ መምሕር ፡ ለአቡነ ፡ ማቴዎስ ፡ አማክሯቸው ። እርሳቸውም ፡ ደሀ
ና ፡ አሳብ ፡ ነው ። እግዚአብሔርም ፡ ፈቃድህን ፡ ይፈጽምልህ ፡ አሉዋቸው
። ስለዚህ ፡ ትግሬ ፡ መኰንንና ፡ ሹማምንቱን ፡ መነከሳቱንም ፡ አክሱ
ም ፡ ሄዳችሁ ፡ ለሥርዓተ ፡ ንግሡ ፡ የሚያስፈልገውን ፡ እያዘጋጃችሁ ፡ ጠብ
ቁኝ ፡ ብለው ፡ ልከዋቸው ፡ ሳለ ፡ ለደስ ፡ እስማን ፡ የሚባለው ፡ የአዳል ፡ ሹ
ም ፡ መምጣቱን ፡ (ለውጊያ) ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ የላኳቸውን ፡
ሹማምንት ፡ ወደኔ ፡ ተመለሱ ፡ ብለው ፡ ላኩባቸውና ፡ ተመልሰው ፡ መጡ ።
ከዚያ ፡ እንደገና ፡ ወደዶብዓ ፡ አገር ፡ ወረዱና ፡ የጥምቀትን ፡ በዓል ፡ አከበ
ሩ ። የዶብዓ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ የሚተዳደሩበትን ፡ ሁሉ ፡ አዘጋጁ ፡ የሚያስ
ተዳድራቸውንም ፡ ሾሙ ። የእመቤታችንም ፡ የዕረፍቷ ፡ ቀን ፡ በጥር ፡ ፳
፩ ፡ ቀን ፡ እንዲከበር ፡ አዘዙ ። ሹማምንቱ ፡ ሁሉ ፡ መብልና ፡ መጠጥ ፡
እያመጡ ፡ ትእዛዙን ፡ በደስታ ፡ ፈጸሙ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እንግዲህ ፡ ጦር

በያዛችሁበት ፡ እጅ ፡ ማረሻ ፡ እየያዛችሁ ፡ እረሱ ፡ (አገሩን ፡ አልሙት) ፡ ብለው ፡ የዶብዓን ፡ አገር ፡ ለቀውወደ ፡ አንጎት ፡ ጉዞ ፡ ዝመሩ ። ፡ ብሎቤና መዋዕሉ ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ይጨርሳል ።

ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ሳብአ ፡ ዶብዓ ፡ የሚባሉትን ፡ በደንክል ፡ በአንጎት ፡ በአማራ ፡ ሳይንት ፡ በትግሬና ፡ በላስታ ፡ መካከል ፡ የሚገኙትን ፡ ዛሬ ፡ ዋጅራት ፡ ራያና ፡ አዘቦ ፡ የሚባሉትን ፡ በጦርነት ፡ ማስገበር ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በጦርነቱ ፡ ተገድደው ፡ የሞቱት ፡ ሞተው ፡ የተረፉትን ፡ ወደክርስትና ፡ ለመመለስ ፡ መፈተናቸው ፡ ነዋሪ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ መትከላቸው ፡ ያስመሰግናቸዋል ። ጦርነቱ ፡ ካለቀ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ጦር ፡ በጨበጣችሁበት ፡ እጅ ፡ እረሱበት ፡ በሚል ፡ የሊቅ ፡ አነጋገር ፡ አስረድተው ፡ ጠፍና ፡ በረሀ ፡ የሆነውን አገር ፡ በእርሻ ፡ እንዲለማ ፡ ማድረጋቸው ፡ በምሥጋና ፡ ላይ ፡ ምሥጋና ፡ ይጨምርላቸዋል ። በረሀውን ፡ እርሼ ፡ የታረሰውን ፡ አዘርቼ ፡ የሚበቅለውን ፡ እህል ፡ ለፈረሴ ፡ ሳላበላ ፡ ይኸን ፡ አገር አልለቅም ፡ ማለታቸው ፡ ያሰበውን ፡ እፍጻሜ ፡ ለማድረስ ፡ እንደሚችል እንደ ፡ ጽኑ ፡ መሪ ፡ ሁሉ ፡ እርሳቸውም ፡ የመንፈስ ፡ ቆራጥነት ፡ የሕሊና ፡ ጥብቅነት ፡ እንደላቸው ፡ ይታወቃል ። ጦርና ፡ በሽታ ፡ በበረታ ፡ ጊዜ ፡ ይኸን ፡ የማለባትን ፡ ሥፍራ ፡ ለመልቀቅና ፡ ወደትግሬ ፡ ግዛት ፡ ለመግባት ቢገደዱም ፡ በኋላ ፡ ተመልሰው ፡ ምኞታቸውን ፡ ፈጽመዋልና ፡ ያላቸውን የጽኑ ፡ ሕሳብ ፡ ዋጋ ፡ ሊቀንስባቸው ፡ አይችልም ።

ነገር ፡ ግን ፡ የጦርነቱን ፡ መላና ፡ ዘዴ ፡ የተመራመርን ፡ እንደሆነ ፡ እንደተሳሳቱ ፡ እንኳ ፡ በይሆን ፡ በጣም ፡ እንዳላሰቡበት ፡ እንመለከታለን ። በመዝናመሪያ ፡ ግንባር ፡ ቀደም ፡ አድርገው ፡ የላኩዋቸው ፡ ሰዎች ፡ ከጠላት ፡ ጋር ፡ ተገናኝተው ፡ ተዋግተው ፡ ቢሸነፉ ፡ የተረፉትን ፡ ለኔ ፡ ለምን ፡ ተመልሳችሁ ፡ ሳትነግሩኝ ፡ ተዋጋችሁ ፡ ብለው ፡ ቀጥለው ። ከዚያ ፡ ወዲህ የባሉን ፡ ጦር ፡ በሹሙ ፡ በገራድ ፡ ባሊ ፡ መሪነት ፡ ብቻ ፡ ልከው ፡ የሚያውቅ ፡ ሰው ፡ ሳይጨምሩ ፡ እርሱም ፡ ጦሩም ፡ በጠላቶቹ ፡ እጅ ፡ እንዲወድቅ አደረጉት ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ጸላምት ፡ የነበሩትን ፡ የገናኖራ ፡ ወታደሮች ፡ ጠርተው ፡ በነግሩዋቸው ፡ «ጌታችን ፡ ሆይ ፡ ወደደብዳ ፡ በዘመትህ ፡ ጊዜ ፡ መጥተን ፡ እንድንዋጋ ፡ ለምን ፡ ሳታስጠራን ፡ ቀረህ ፡ አባትህ(ዘርዳዕቆብ)ከዚህ ፡ አገር ፡ ያስቀመጠን ፡ ከነርሱ ፡ ጋር ፡ ለመዋጋት ፡ አይደለምን ፡ ወታደርስ ፡ ሁሉ ፡ መንገዱን ፡ በሚያውቀው ፡ በያገሩ ፡ ቢዋጋ ፡ ይሻል የለምን?» የሚል ፡ ውስጠ ፡ ወቀሳ ፡ ያለበት ፡ የአክብሮ ፡ ጥያቄ ፡ ሲያቀርቡ ገራድ ፡ ባለፈ አስቀድሞ ብቻውን በመሔድ ፡ ፈንታ ፡ መውጫ ፡ መግቢያውን የሚያውቁት ከዚህ የገናኖራ ወታደሮች መጥተው ከነርሱ ጋር ባንድነት ዘምተው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የድል ፡ መንገዱ ፡ በትክክል ባይታወቅ ፡ ማሸነፋቸው ፡ አይቀርም ፡ ነበር ፡ ያሰኛል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ንጉሡ ፡ ከመገናኛው ፡ ጦርነት ፡ የተረፉትን ፡ ለምን ፡ ተመልሳችሁ ፡ ለኔ ሳትነግሩኝ ፡ ተዋጋችሁ ፡ ብለው ፡ ሺ ፡ ቀን ፡ ሙሉ ፡ በጥንት ፡ ዓይነት ፡ አቀጣጥ ፡ እንደቀጡዋቸው ፡ ገናኖራዎች ፡ እኛ ፡ አገሩንና ፡ መንገዱን ፡ የምናውቀው ፡ ሳንጠራ ፡ ገራድ ፡ ባለን ፡ ብቻውን ፡ ልከው ፡ ከስገደሉት ፡ ይቀጡ ፡ ማለት ፡ አይችሉምና ፡ በዚህ ፡ ፈንታ ፡ ጌታ ፡ ሆይ ፡ አሁንም ፡ ስላንተ እየሞትን ፡ እነዚህን ፡ የደብዳ ፡ ሰዎች ፡ እናጠፋቸዋለን ብለው ፡ ለንጉሡ ፡ ፎክረው ፡ ወደጦርነቱ ፡ ሔዱ ፡ ለማሸነፍም ፡ ቻሉ ።

ይኸን ፡ ፍርድ ፡ የምንፈርደው ፡ በዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ላይ ፡ የተጻፈውን ፡ ቃል ፡ ተከትለን ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ አዚጋጅ ፡ ይልቁንም ፡ የዚያን ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊ ፡ ብዙውን ፡ ጠንቅቆ ፡ መጻፍ ፡ አይሆንለትምና ፡ የእርሳቸውን ፡ የጦር ፡ መላ ፡ የሚደግፍ ፡ ሳይጻፍ ፡ የቀረ ፡ ብዙ ፡ ነገር ፡ እንዳለ ፡ ማረጋገጥ ፡ ስለማንችል ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ እንተወው ።

ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ዐሥር ፡ ቀን ፡ ስለተቀጠት ፡ ሰዎች ፡ ሲያመለከት ፡ «ወበእንተዝ ፡ ከኤንዎሙ ፡ እንዘ ፡ ይወድዩ ፡ ሰንቡኦ ፡ አድግ ፡ ወላሕም ፡ ውስተ ፡ አዕናፊሆሙ ፡ ወውስተ ፡ ምንባሪሆሙ ፡ ከመ ፡ ሥሩዕ ፡ ቀዳሚ ፡ እንዘ ፡ ያቀውምዎሙ ፡ ዕሩቃኒሆሙ ያለውን ፡ ወደ ፡ አማርኛ የተረገውን ነውን ባለፈው ፡ አንብበናል። የአህያና ፡ የላም ፡ ሳምባ ፡ በአፍንጫና ፡ በመቀመጫ ላይ ፡ እያስቀመጡ ፡ ራቁትን ፡ የመቅጣት ፡ ልማድ ፡ መኖሩን ፡ በጽሑፍም ፡ በቃልም ፡ ገና ፡ አሁን ፡ መረዳቴ ፡ ነው ። መቼም ፡ በአክሱምና ፡ በዛጉዬ ፡ አሁንም ፡ በሸዋ ፡ ቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ በመሳፍንትና ፡ በመኳንንት ፡ በሕዝብ ፡ መካከል ፡ ይደረግ ፡ የነበረውን ፡ ልማድ ፡

በትክክል ፡ አጠናቆ ፡ ወደጊዜያችን ፡ እንዲተላለፍ ፡ ያደረገው ፡ ባለመኖሩ
 ባንዳንድ ፡ ዜና ፡ መዋዕልና ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ አንድ ፡ የልማድ ፡ ዓይነት
 ብልጭ ፡ ሲል ፡ ያንን ፡ ለመያዝ ፡ ሲቻል ፡ ማብራራቱ ፡ ይቸግራል ። ወይም
 ከቀድሞ ፡ ገምግሞ ፡ ሲደረግ ፡ የቆየ ፡ መሆኑን ፡ የሚያውቅ ፡ አረጋግጦ ፡ ማ
 ግኘቱ ፡ እንደዚህም ፡ ከበረከተው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ነገድ ፡ ውስጥ ፡ አሁንም
 የዚህን ፡ ተግባር ፡ የሚፈጽሙ ፡ ነገዶች ፡ መኖር ፡ አለመኖራቸውን ፡ ማረ
 ጋገጡ ፡ ችግር ፡ ነው ።

በቅጣት ፡ ረገድ ፡ ስቅላት ፡ ግርፋት ፡ እጅና ፡ እግር ፡ መቁረጥ ፡ ዓይን
 በፍላት ፡ ማውጣት ፡ በጋለ ፡ ብረት ፡ መተኮስ ፡ በምሥራቅም ፡ በምዕራብም
 ሲደረግ ፡ የኖረ ፡ ልማድ ፡ ነው ። ከዚህም ፡ የተረፈ ፡ ብዙ ፡ የማሠቃያ ፡
 መንገድ ፡ ገዢዎች ፡ ዘመናዮች ፡ በሕዝብ ፡ ላይ ፡ ሢሰሩ ፡ ኖረዋል ። ባለፈ
 ው ፡ ምዕራፍ ፡ የእግርን ፡ ሥር ፡ በጥሶ ፡ ሮጦ ፡ የሚያመልጥበትን ፡ የሚሸ
 ፍትበትን ፡ መራመጃውን ፡ አሰናክሎ ፡ ማስቀመጥ ፡ እንዳየን ፡ አሁን ፡ ደ
 ግሞ ፡ የአህያ ፡ ሳምባ ፡ አፍንጫው ፡ ላይ ፡ ሲቀመጥ ፡ ምናልባት ፡ የሞራል ፡
 ውርደት ፡ ይሆናል ፡ እንጂ ፡ የአካል ፡ ስቃይ ፡ ያለበት ፡ አይመስለኝም ። ባ
 ገራችን ፡ ባንዳንድ ፡ አውራጃ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ አንዱን ፡ ሰው ፡ በሐሰት ፡
 ከሶ ፡ ሳይረታ ፡ ሲቀር ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ አስነዋሪ ፡ ሥራ ፡ የሠራ ፡ እንደሆነ
 በአህያ ፡ ላይ ፡ አስቀምጠው ፡ አደባባይ ፡ ለአደባባይ ፡ ገበያ ፡ ለገበያ ፡ ያዘ
 ፋት ፡ ነበር ። ባሁኑ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ አጥፊውን ፡ በአህያ ፡ ላይ
 በማስቀመጥ ፡ ፈንታ ፡ ያህያውን ፡ ሳምባ ፡ በአጥፊው ፡ አፍንጫ ፡ ላይ ፡ ማስቀ
 መጥ ፡ የበለጠ ፡ አዋራጅ ፡ በመሆኑ ፡ የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ቅጣት ፡ ሲፈጸም
 ኖሮ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ባንዱ ፡ ንጉሥ ፡ ዘመን ፡ ቀርቶ ፡ አህያው ፡ ላይ ፡ በ
 ማስቀመጥ ፡ ብቻ ፡ ተለውጦ ፡ ይሆናል ።

ምዕራፍ ፵፰

በአዳል ፡ ሽፍትነት ፡ የተነሣ ፡ ከዶብዓ ፡ እስከ ፡ ይፋት ፡ የተደረገ ፡ ጉዞ ።

ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የዶብዓን ፡ (ራያ ፡ አዘቦ ፡ ዋጅራት) ፡ ጦርነት ፡
 ሹም ፡ ሸሩንና ፡ ድልድሉን ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ ከዶብዓ ፡ በአንጎት ፡ በኩል ፡
 አድርገው ፡ ወሰዱ ፡ ገቡ ። ከወሰዱ ፡ ንግሥታቶቹን ፡ ከብዙ ፡ ሠራዊት ፡
 ጋር ፡ ወደ ፡ አማራና ፡ ወደ ፡ መንዝ ፡ (መንዝህ) ፡ ልከው ፡ እርሳቸው ፡ ወደ
 ግድም ፡ ሄዱና ፡ በላዎ ፡ ገበያ ፡ ሄደው ፡ ፈረስና ፡ ኮርቻ ፡ ጥሩር ፡ ያስቆ

ጥሩ ፡ ገዢ ፡ ። ይኸውም ፡ ማለት አሁን ፡ በፈታቸው ፡ የተደቀነው ፡ ከአ
ዳሎቹ ፡ ባላባት ፡ ጋር ፡ ለመዋጋት ፡ ስለሆነ ፡ በዚህ ፡ ገበያ ፡ የፈረሰኛ ፡ ወታ
ደራቸውን ፡ አዘጋጁ ፡ ማለት ነው ።

ባለፈው ፡ ሁሉ ፡ ታሪክ ፡ እንደተመለከትነው ፡ አርጭ ፡ በድላይ ፡ (በ
ድላይ ፡ ሸሃብ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ አህመድ) ፡ ካሄደ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ጋር ፡ ሲዋጋ ፡
ከሞተ ፡ ወዲህ ፡ ልጁ ፡ መሐመድ ፡ ቤን ፡ በድላይ ፡ (ምሕመድ ፡ ወልደ ፡ አ
ርጭ ፡ በድላይ) ፡ ላሄደ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ሲገብር ፡ ኖሮ ፡ ለዓሄደ ፡ በእድ ፡ ማር
ያምም ፡ መላክተኛና ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ልክ ፡ እሱም ፡ ሊገብር ፡ እርሳቸውም
የጨዋን ፡ ወታደር ፡ ባገሩ ፡ ልከው ፡ ላያስወጉት ፡ ውል ፡ አድርገው ፡ የነበ
ረውን ፡ ተመልክተናል ። አሁን ፡ ደግሞ ፡ የዶብዓን ፡ ጦርነት ፡ ጨርሰው ፡ በ
ጀጅኖ ፡ የፈጸሙትን ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ እደንበኛው ፡ ታሪካዊ ፡ ቦታ ፡ አክ
ሱም ፡ እንዳባቱ ፡ ሄጄ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥን ፡ አድሳለሁ ፡ እያሉ ፡ ሲዘጋጁ ፡ በ
መሐመድ ፡ እግር ፡ የተተካው ፡ አትማን ፡ (ኡስማን) ፡ ቤይ ፡ ሶለይማን ፡ ለ
ውጊያ ፡ ከአዳል ፡ መጣ ፡ ማለትን ፡ ሰሙ ። ይኸን ፡ ባላባት ፡ የግዕዙ ፡ ዜና
መዋዕላቸው ፡ መከራን ፡ አዳል ፡ ዘስሙ ፡ ለደስ ፡ እስማን ፡ ይለዋል ።

ስለዚህ ፡ ዓሄደ ፡ በእድ ፡ ማርያም ፡ ወደ ፡ አክሱም ፡ ለንግሥ ፡ በመሄ
ድ ፡ ፈንታ ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ተመልሰው ፡ በግድም ፡ የፈረሰኛ ፡ ወታደራቸው
ን ፡ በሰልፍ ፡ አስቆጥረው ፡ ለጦርነት ፡ መዘጋጀታቸውን ፡ እንመለከታለንና
አሁን ፡ ግዕዝኛው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የሚለውን ፡ ትርጓሜ ፡ በቀጥታ ፡ እንመልከት።

«በግድም ፡ በላዎ ፡ ገበያ ፡ ፈረሶችን ፡ ጥሩርን ፡ ከአስቆጠሩ ፡ በኋ
ላ ፡ ወደ ፡ ይፋት ፡ ሄደው ፡ ምድረ ፡ ቀጭኖ ፡ ደረሱ ። በዚያም ፡ ቆሙና ፡ ያ
ዝሮች ፡ ስም ፡ ይጠይቁ ፡ ገምር ። ተጠያቂዎቹም ፡ ይህ ፡ መክሬ ፡ (የግዛት
ቦታ) ፡ ይህ ፡ ግንድ ፡ ብሎ ፡ ይቺ ፡ አሁን ፡ ያለንባት ፡ የአጋት ፡ ወንዝ ፡ (ፈ
ለገ ፡ አጋት) ፡ ትባላለች ፡ ብለው ፡ መለሱላቸው ፡ የአዳል ፡ ሰዎች ፡ እስከዚ
ህ ፡ ድረስ ፡ ይመጣሉን ፡ ብለው ፡ ቆተኛ ፡ ቢጠይቁ ፡ አወን ፡ እዚህ ፡ ድረ
ስ ፡ እየመጡ ፡ ይውላሉ ፡ ብለው ፡ መለሱላቸው ።

በዚያም ፡ ሳሉ ፡ የሸዋና ፡ የይፋት ፡ ሕዝብ ፡ ተሰብስበው ፡ ተቀበሉዋ
ቸው ። ብዙ ፡ ፈረሰኞቹንና ፡ እግረኞቹን ፡ ከሩቁ ፡ በተመለከቱ ፡ ጊዜ ፡ ሰ
ው ፡ እንዳይሞት ፡ ብለው ፡ በዚያው ፡ በመንገዳቸው ፡ እንዲመለሱ ፡ እንጂ
እንዳይመጡ ፡ አዘዙ ። ከዚያ ፡ ወደ ፡ ምድረ ፡ ጦብያ ፡ (ይፋት) ፡ ሄደው ፡

የሱፍ፡ ድንኳናቸውን፡ አስተከሉ። በዚህ፡ ሥፍራ፡ ቀድሞ፡ ንጉሡ፡ ዓ
፪፡ ዳዊት፡ ይቀመጡበት፡ ነበር። ብዙም፡ አትክልት፡ ካስተከሉ፡ በኋላ፡
ንጉሡ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ከዚያ፡ ተነሥተው፡ በደጎ፡ ምችግ፡ አልፈው፡
የደብረ፡ ብርሃን፡ ምድር፡ ወደምትሆን፡ ወደ፡ ጋሳይ፡ ወንዝ፡ ሄደው፡ አ
ደሩ። በዚያም፡ ሳሉ፡ «የደብረ፡ ሊባኖስ፡ መነኮሳት፡ ምነው፡ መጥተው
አልተቀበሉኝም፡ አንተ፡ የሸዋ፡ ጸሕፊ፡ ላም፡ አይደለህምን፡ የነርሱስ፡
ምድር፡ (ክፍል)፡ ሸዋ፡ አይደለምን፡ ብለው፡ ጸሕፊ፡ ላም፡ ደብረ፡ ጽዮ
ንን፡ ጠየቁት። እርሱም፡ «ጌታዬ፡ ሆይ፡ መነኮሳቱ፡ ሁሉ፡ ከአባታችን
ከይምርሐኑ፡ ክርስቶስ፡ ጋር፡ መጥተው፡ ደብረ፡ ብርሃን፡ ደርሰዋል፡ ብሎ፡ መለሰ።

ስለዚህ፡ ንጉሡ፡ በማግስቱ፡ ካደሩበት፡ ተነሥተው፡ ሲጓዙ
የደብረ፡ ሊባኖስ፡ መነኮሳትና፡ የደብረ፡ ብርሃን፡ ደብተሮች፡ በሥርዓት፡
ሆነው፡ ድባብና፡ ጽናቸውን፡ ይዘው፡ መጡ። ንጉሡም፡ በዩዋቸው፡ ጊ
ዜ፡ ተደሰቱና፡ እነዚያ፡ የሚመጡት፡ የደብረ፡ ሊባኖስ፡ መነኮሳት፡ አይ
ደሉምን፡ ብለው፡ አጠገባቸው፡ ያሉትን፡ ጠየቁና፡ አወን፡ ብለው፡ መለ
ሱላቸው። በዚያን፡ ጊዜ፡ አቡነ፡ ይምርሐኑ፡ ክርስቶስን፡ በቶሎ፡ አም
ጧቸው፡ ብለው፡ አዘዙ። በፍጥነትም፡ አምጥተዋቸው፡ እፊታቸው፡ በቆ
ሙ፡ ጊዜ፡ እጅ፡ ሲነሡ፡ ከደስታ፡ ብዛት፡ የተነሣ፡ ወደቁ፡ ንጉሡም፡ አ
ንሷቸው፡ ብለው፡ አዘዙ። መነኮሳቱንና፡ ደብተሮቹን፡ አመሥግነው፡ ሲ
ጨርሱ፡ ጉዞው፡ ቀጠለና፡ ደብረ፡ ብርሃን፡ ደረሱ። ወደ፡ ቤተ፡ ክርስቲያ
ንም፡ ገብተው፡ ተሳለሙና፡ ዙሪያውን፡ ሁሉ፡ እየዘሩ፡ ተመልክተው፡
ሲጨርሱ፡ ወደመኖሪያቸው፡ ሥፍራ፡ ደረሱ። በዚያም፡ ሲደርሱ፡ ከአ
ባታቸው፡ ጋር፡ የነበሩ፡ ጊዜ፡ በልጅነታቸው፡ በገዛ፡ እጃቸው፡ የተከሉ
ትን፡ የቀጋ፡ ዛፍ፡ አገኙና፡ ግምጃ፡ አለበሱት። ከዚያ፡ በምድረ፡ ሰር
ማት፡ በኩል፡ አልፈው፡ የልጅነታቸውን፡ ጊዜ፡ ወደ፡ አሳለፉበት፡ ሥ
ፍራ፡ ወደ፡ ምድረ፡ ዘንጎ፡ ደርሰው፡ የሆሣዕናን፡ የፋሲካን፡ የዕርገትን፡
በዓል፡ አክብረው፡ ሲጨርሱ፡ ወደየለባሻ፡ (መርጡለ፡ ሚካኤል)፡ ገቡ። በ
ዚያም፡ ቀድሞ፡ ዓፄ፡ ዳዊትና፡ ዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ በነበሩበት፡ ሥፍራ፡
ቤተ፡ ንጉሥ፡ (እልፍኝ)፡ አሠርተው፡ (ክረምቱ፡ ጊዜ፡ እስኪያልፍ፡ በ
ዚህ፡ ክረም። በዚህ፡ እንዳሉ፡ በሐምሌ፡ ፳፬፡ ቀን፡ ሌሊት፡ ማቴዎስ፡
የሚባለው፡ ገዢ፡ ደረባ፡ መጣና፡ እመቤታችን፡ ሮምና፡ ሕፃን፡ ልጅ፡ ወ
ለደች፡ ብሎ፡ ነገራቸው። በዚያን፡ ጊዜ፡ በጣም፡ ተደሰቱና፡ እግዚአብ
ሔርንም፡ አመሰገኑ። ወደ፡ ቤተ፡ ክርስቲያንም፡ ሄዱ። ደብተሮቹ፡ ተሰብ
ስበው፡ ማኅሌት፡ እንዲያደርጉ፡ ጠሩዋቸው። ቀኑም፡ የእግዝእትነ፡ ማ
ርያምና፡ የቅዱስ፡ ሩፋኤል፡ መልአክ፡ የበዓል፡ ቀን፡ ነበረ። ከቅዳሴ፡
ውጭ፡ ለካህናት፡ ግብር፡ ተደረገ፤ ለደሆኝም፡ ምጽዋት፡ ታደለ። ይኸ

ን ፡ የደስታ ፡ ወሬ ፡ (ብሥራት) ፡ የነገረውን ፡ ማቲዎስን ፡ የሚያምር ፡ ልብ ስ ፡ ሸለሙት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በጊዜው ፡ ክርስትና ፡ እንዲነሣ ፡ ታዘዘና ፡ ስሙንም ፡ እስክንድር ፡ ብለው ፡ ሠየሙት ።

፪ኛ ፡ በዚህ ፡ ሳሉ ፡ ከእሬሽ ፡ ገዜት ፡ (ራስ ፡ ገዚት) ፡ ቲዎድሮስ ፡ የሚባል ፡ ልጅ ፡ ተወለደ ። የመስቀልን ፡ በዓል ፡ ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ወደ ፡ ጋርማ ፡ ሄደው ፡ እከ ፡ ጄጄ ፡ ኅዳር ፡ ድረስ ፡ ተቀመጡ ። ከዚያ ፡ በዓል ፡ አድርገው ፡ በደስታ ፡ የሚካኤል ፡ ለትወደ ፡ እላማላሊ ፡ ምድር ፡ ወደ ፡ ሰደቀበባ ፡ ደረሱ ። በዚህ ፡ ሥፍራ ፡ ሳሉ ፡ ተናጭ ፡ የሚባሉት ፡ በባሊ ፡ ያሉት ፡ የገራድ ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስ ፡ ሰዎችና ፡ የንጉሡ ፡ ወታደሮች ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ ከድተው ፡ ሊገቡ ፡ አድመዋል ፡ የሚሉ ፡ ወሬ ፡ ተሰማ ። ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ሁሉንም ፡ ከባሊ ፡ አስጠርተው ፡ አስመጡዋቸው መጥተውም ፡ እፊታቸው ፡ በቆሙ ፡ ጊዜ ፡ እነዚያ ፡ ተሸልመው ፡ ወዳገራቸው ፡ የሚመለሱ ፡ መስጧቸው ፡ ነበር ።

በዚያን ፡ ጊዜ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ የተገኙትን ፡ ፈረሰኞቹንና ፡ የእግረኛ ፡ ወታደሮቹን ፡ ፲ ፡ በሬ ፡ እረዱና ፡ ቆዳውን ፡ ገፋችሁ ፡ ጠፍሩን ፡ በደንብ ፡ አውጡት ብለው ፡ አዘዙ ። በወጣውም ፡ ጠፍሮ ፡ ቀጥረው ፡ ሸጌጃጃ የሚሆነው ተናጭ ፡ የሚባሉትን ፡ እነዚህን ፡ አድመኞች ፡ አንገታቸውን ፡ አስረው ፡ ወደጎጥም ፡ ላኳቸው ። ዓባዊ ፡ (ዓባይ) ሲደርሱ ፡ ጎጥም ፡ ነጋሽ ፡ ሠራዊቱንና ፡ ጨዋ ፡ አስከትሎ ፡ ተቀበለና ፡ በጎምቦታ ፡ ምድር ፡ አሠማራቸው ። ስማቸውንም ፡ ዳዊት ፡ ሐረሳ ፡ ብለው ፡ ሠየሟቸው ። ሌቶቻቸውንም ፡ ልጆቻቸውንም ፡ ከብቶቻቸውንም ፡ ወደዚህ ፡ አገር ፡ አመጡላቸውና ፡ ተቀመጡ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የደዋሮጩዋ ፡ የባሊንና የዳሞትን ፡ ሀዳሪ (ተሠራ ወታደር ?) ወደአዳል ፡ አገር ፡ እንዲዋጉ ፡ ላኩና ፡ እርሳቸው ወደ ፡ ደዋሮ ፡ ሄዱ ። እነዚያም ፡ የተላኩት ፡ ወታደሮች ፡ የአዳልን ፡ አገር ፡ አጥፍተው ፡ ተመልሰው ፡ በደስታ ፡ ደዋሮ ፡ ላይ ፡ ከንጉሣቸው ፡ ጋር ፡ ተገናኙ ። በደዋሮ ፡ የጥምቀትንና ፡ የእመቤታችንን ፡ የአስተርእዮን ፡ በዓል ፡ አክብረው ፡ ወደአላማሌ ፡ (ደጉ ፡ ደጉመኝ) ሄዱና ፡ የሁዳዴን ፡ ጾም ፡ አሳለፉ ። ይችንም ፡ ሥፍራ ፡ ይወደጁት ፡ ስለነበረ ፡ ሸንኩር ፡ ሎሚ ፡ ትርንጎ ፡ አስተከሉባት ። በዚያም ፡ ሳሉ ፡ አንበሳ ፡ ዳዊት ፡ የሚባለውን ፡ ጎጥም ፡ ነጋሽ ፡ (የጎጥም ገዢ) ግብሬን ፡ ይዘህ ፡ ና ፡ ብለው ፡ አዘዙት ። ጎጥም ፡ ነጋሽም ፡ የመንግሥቱን ፡ ግብር ፡ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ አምጥቶ ፡ ከንጉሡ ፡ ጋር ፡ ተገናኘ ። ንጉሡም በጣም ፡ አመሰግኑት ። ከዚያ ፡ ቀጥሎ ፡ « እርሱም ፡ ልጅ ፡ ይሁንህ ፡ አንተም

አባት ፡ ሁኔው ፡ ብለው ፡ እስክድርን ፡ ለጐገም ፡ ነጋሽ ፡ ለመስጠት ፡ እዚያው ፡ እንደተቀመጠ ፡ ሕፃኑን ፡ በጐገም ፡ ነጋሽ ፡ በጭኑ ፡ ላይ ፡ አስቀመጡ ፡ ለት ። እንደዚሁም ፡ ንጉሡ ፡ ለሕፃኑ ፡ ብዙ ፡ ሀብት ፡ ፈረሰናብቅሎ ፡ ሰጡት ። ጐገም ፡ ነጋሽም « ይኸን ፡ ሁሉ ፡ እኔው ፡ ከራሴ ፡ እሰጠዋለሁ ፡ ይልቅስ ፡ በዚህ ፡ ፈንታ ፡ የርሱ ፡ ከብቶች ፡ የሚቀመጡበት ፡ ምድር ፡ ይሰጠኝ ፡ ብሎ አመለከተ ። ንጉሡም ፡ እሺ ፡ ብለውት ፡ ሳለ ፡ በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ የንዳድ ፡ በሽታ ተነሣና ፡ አንበሳ ፡ ዳዊት ፡ ሞተ ። በዚሁ ፡ ሰሞን ፡ ከዓፄ ዘርዓዖስ ቆብጊዜ ገምሮ ፡ አሁንም ፡ በዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ጊዜ ፡ የጦር ፡ አለቃ የሆነው ፡ ተክለ ፡ ማርያም ፡ ታመመ ፡ ብለው ፡ ለንጉሡ ፡ ነገሯቸው ።

ንጉሡም ፡ በጣም ፡ የሚወዱት ፡ ታማኛቸው ፡ ነበርና ፡ አምጡልኝና ሕመሙን ፡ ልየው ፡ ብለው ፡ አዘዙ ። በመጣም ፡ ጊዜ ፡ ቅብዓ ፡ ቅዱስ ፡ እጠጡት ። እርሱ ፡ ግን ፡ ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ አልድንም ፡ ብሎ ፡ ተናገረ። በዚህ ሳሉ ፡ እግዝእት ፡ ሮምና (ባለቤታቸው) ወንድ ፡ ልጅ ፡ ወለዱና ፡ ስሙ ፡ ዕንቄ ሸኤል ፡ ተባለ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የክሌ ፡ የሚባለው ፡ ሊቀ ፡ መፃሕፍት (ሊቀ ፡ መጣኒ) እንጉሡ ፡ ፊት ፡ ቆመና ፡ ለብቻ ፡ የምናገረው ፡ ትልቅ ፡ ነገር ፡ አለኝ ፡ ብሎ አመለከተ ። ከዚህ ፡ በኋላ ንጉሡ ፡ ወደድንኳናቸው ፡ ሄደው ፡ አስጠርተው የልቡን ፡ ጠየቁትና ፡ ተናገረ ። ከዚያ ፡ በማግስቱ ፡ ገን ፡ ማሰሮችን ፡ ሁሉንም ፡ አምጡልኝ ፡ ብለው ፡ አዘዙና ፡ ሲመጡ ፡ እያንዳንዳቸውን ፡ እያሳነቁ አስያዙዋቸው ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ እነሱም ፡ የሚመለከተውም ፡ ሁሉ ፡ በፍርሐት ፡ ተንቀጠቀጠ ። ንጉሡም ፡ የታሠሩትን መንግሥቱን ፡ በምን ፡ ምክንያት ፡ ጠላችሁት ፡ በእኔስ ፡ ላይ ፡ ክፉ ፡ ነገር ፡ ለምን ፡ አሰባችሁ ብለው ፡ ቢጠይቋቸው ፡ እነርሱም ፡ ሐሰት ፡ ነው ፡ አላሰብንም ፡ ብለው ፡ ክደው ፡ እንደታሠሩ ፡ ከጧት ፡ እስከ ፡ ፱ ፡ ሰዓት ፡ ድረስ ፡ ቆዩ ። በኋላም ፡ ሊቀ ፡ መፃሕፍት ፡ ተጠራና ፡ በነርሱ ፡ ላይ ፡ ስለተናገርኸው ፡ ነገር ፡ ምን ፡ መርቻ ፡ አለህ ፡ ብለው ፡ ቢጠይቁት ፡ ወደ ፡ መድኃኒት (መሐላ?) ልድረስ ፡ አለ ፡ እነርሱም ፡ ይሁን ፡ ብለው ፡ ተስማሙ ። በኋላ ፡ ግን ፡ ንጉሡ ፡ በል ፡ አንተም ፡ እነርሱ ፡ በኔ ፡ ላይ ፡ ክፉ ፡ ለማሰባቸው ፡ በእመቤታችን ፡ በጽዮን ፡ ማል ፡ እናንተም ፡ በኔ ፡ ላይ ፡ ምንም ፡ ክፉ ፡ ነገር ፡ አለማሰባችሁን ፡ ማሉ ፡ አሉዋቸውና ፡ ሁሉቱም ፡ ወገኖች ፡ ማሉ (ተፈቱ?) በዚህም ፡ ሳሉ ፡ አሁንም ፡ መሐራ ፡ ክርስቶስ ፡ ፃሰርን ፡ ገብረ ፡ ዋሕድ ፡ የሚባለውን ፡ ከዳሞት ፡ አሥሮ አመጣውና ፡ ባገሩ ፡ በግዛቱ ፡ የማይገባውን ፡ ደረጃ ፡ አልፎ ፡ ብዙ ፡ ሥራ ፡

መሥራቱ፡ ስለታወቀ ፡ ተገረፈና ፡ በግራ ፡ በጽርዋጀት ፡ እጅ ፡ ታሠረ ።
ገሰክሮ ፡ የሚባለውም ፡ ተገርፎ ፡ ታሠረና ፡ በግዘት ፡ ወደ ፡ ሐይቅ(ወሎ)ተ
ላከ።

በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ የአዳሉ ፡ ጦርነት ፡ አንድ ፡ ውሳኔ ፡ ሳያገኝ ፡ በውስ
ጥ ፡ በያውራጃው ፡ ጃ ፡ አንድ ፡ አድማ ፡ በንጉሡ ፡ ላይ ፡ እየተደረገ ፡ ጥፋተ
ኛም፤እየበረከተ፡በጠቅላላው፡ያፄ ፡ በእደ፡ማርያምን፡መንግሥት፡ሁከት፡እንዳ
ገኘው፡ዘረዘረና ፡ መዋዕሉ ፡ ያመለክታል። አድመኛውም፡በበዛ፡መጠን፡ለንጉሡ
ነጋሪውም ፡ በዚያው ፡ መጠን ፡ ስለሆነ ፡ ጥፋተኞቹም ፡ መቀጣታቸው ፡ አይ
ቀርም። ዳሩ ፡ ግን ፡ ይኸን ፡ የመሰሰለው ፡ የውስጥ ፡ ልዩነት ፡ ሲኖር ፡ ለጠ
ላቶቻቸው ፡ ለአዳሎች ፡ ጠቃሚ ፡ መሆኑ ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

በመገናኛው ፡ የባሌው ፡ የገራድ ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስ ፡ ሰዎች ፡ ወደአዳ
ል ፡ ከድተው ፡ ሊገቡ ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ ወሬ ፡ ቢሰሙ ፡ ለሹመትና ፡ ለሽልማት
አስመስለው ፡ በለዘብታ ፡ ጠርተው ፡ በጠፍር ፡ አንገታቸውን ፡ አቆራኝተው
ለገዛቸው ፡ መስፍን(ለገዛቸው ፡ ነጋሽ ፡ አንበሳ ፡ ዳዊት)መላካቸውን ፡ ተመ
ልክተናል።

አሁን ፡ ደግሞ ፡ ሊቀ ፡ መጻኢ ፡ የክሌ ፡ በቆይታ ፡ የምናገረው ፡ አለኝ ፡
ብሎ ፡ ለንጉሡ ፡ ገን ፡ ማሠሮች ፡ መንግሥትዎን ፡ ጠልተው ፡ በርስዎ ፡ ላይ
አድማ ፡ አድርገዋል ፡ ብሎ ፡ ተናግሮና ፡ ተጠርተው፡ታሠረው ፡ ቢጠየቁ
ሐሰት ፡ ነው ፡ ማለታቸውን ፡ ንጉሡም ፡ ነጋሪያቸውን ፡ (አሳባቂውን)ጠር
ተው ፡ ማስረጃ ፡ እንዲያቀርብ ፡ መጠየቃቸውን ፡ ያስረዳል። ለተጠየቀው
ማስረጃ ፡ በማቅረብ ፡ ፈንታ ፡ «ወይቤ ፡ እበጽሕ ፡ ነበ ፡ መድኃኒት ፡ ወው
እቶሙኒ ፡ ይቤሉ ፡ ከማሁ ብለው ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ ወደመድኃኒት ፡
ለመድረስ ፡ መስማማታቸውን ፡ ይገልጻል።

ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ንጉሡን ፡ አምተዋል ፡ ተብለው ፡ የተከሰሱት ፡ ሰዎ
ች ፡ የእግራቸው ፡ ሥር ፡ የተቆረጠበትን ፡ ቤት ፡ ቤት ፡ መድኃኒት ፡ እንዳ
ለው ፡ ተመልክተናል። በዚህ ፡ በአሁኑ ፡ ግን ፡ ወደመድኃኒት ፡ እንሒድ
ብለው ፡ ሲስማሙ ፡ ጥፋተኛውን ፡ ሊለይ ፡ ይችላል ፡ የሚባል ፡ ባሕታዊ ፡ ጠ
ንቋይ ፡ ወይም ፡ እንደሌባ ፡ ሻይ ፡ ዓይነት ፡ ይመስላል። ነገር ፡ ግን ፡ ንጉሡ
ሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ እፈታቸው ፡ ምለው ፡ በነጻ ፡ እንዲለያዩ ፡ አድርገዋቸዋል።

የመሐሪ : ክርስቶስና : የገብረ : ኢየሱስ : በአዳሎች : መሸነፍ : — የአባ
ሚካኤል : ሕልምና : ያመጣባቸው : እሥራት ::

በመገናኛ መሪያ : ጊዜ : የደዋርንና : የባሊን : ጨዋ : የዳሞትን : ሀዳሪ
 ወታደሮች : የላኩ : ጊዜ : የተላኩትም : አሸንፈን : ተመለስን : ብለው : እነ
 ሱም : ንጉሡም : ደስታ : አደረጉ : ብሎ : ዜና : መዋዕሉ : የሚገልጸው :
 ከአዳሎቹ : ከአንድ : ክፍል : ጋር : ተጋጥመው : አሸንፈው : የተመለሱ
 ትን : እንጂ : መላውን : አዳልን : አሸንፈው : አይደለም :: ስለዚህ : ባሁኑ
 ደግሞ : ይኸው : ዜና : መዋዕል : በዚህ : ሰሞን : ከአዳሎቹ : ጋር : ጦር
 ልከው : ማዋጋታቸውን : እንደዚህ : ሲል : ይተርካል :: በዚች : ምድረ :
 አበሲ : (አበሊ ?) ንጉሡ : የነበሩ : ጊዜ : ብሕት : ወደድና : ባሊ : ገራድ : የሆነው
 ንግብረ : ኢየሱስን : ከባሊና : ከደዋር : ጨዋ : ጋር : ሌላም : ይዞ : ወደአዳል : ላኩ
 ት :: እርሱም : ወደሀገራቸው : በደረሰ : ጊዜ : የአዳሎቹ : ሹማምንት : ወደ : ክርስቲ
 ያኑ : አገር : ወረራ : ሊያደርጉ : ባንድ : ተሰብስበው : አገኛቸው :: ጦርነቱንም : ገና
 ሮ : እግዚአብሔር : በእጁ : ጣላቸው (አሸነፋቸው) የሚበዙትንም : ገደለና : የቀሩ
 ትን : ማረከ :: ከተማረኩት : ውስጥ : ጸሐፊው : የሚያውቃቸው : ገራሾች : ጌታ
 ሲድ : አህመድ : እርር : ገራድ : ግዳይ : ገራድ : ከሽም : ገራድ : ሐርጋይ : ገራድ
 ግዳይ : ገራድ : ፈራሽ : ሹም : ይባላሉ :: ሌሎችም : ስማቸው : ያልታወቀ : በዙክሉ ::

ንጉሡም : እንደዚህ : ያለውን : ድል : አልሰሙም : ነበርና : ስለወታ
 ደሮቻቸው : ሁኔታ : እየተከዙ : በአሐድ : ቀን : እስከ : ቀትር : ድረስ : ሥር
 ዓት : አማን (ግብር ?) ሳያደርጉ : ዋሉ :: በዚያን : ጊዜ : በሕልፍ : (በይለፍ)
 የተላከ : ጳ : ደብዳቤ : መጣላቸው :: ንጉሡም : በደብዳቤው : ውስጥ : የተ
 ጻፈውን : በተመለከቱ : ጊዜ : ወታደሮቻቸው : አይለው : ማሸነፋቸውን :
 ስለተረዱት : ታላቅ : ደስታ : አደረጉ :: ወዲያው : ሥርዓተ : አማኑ (ግብሩ) በደስታ :
 እንዲደረግ : ጸዘዙ :: ጀምሮ : ደግሞ : በ፱ : ሰዓት : እንደዚህ : የሚል : ሌላ : ደብዳቤ : መጣ
 በጸሎትህ : ድልን : አግኝተናልና : ንጉሣችን : ሆይ : ደስ : ይበልህ :: እኛ
 ም : ገንዘባችንም : ፈረሶቻችንም : ደህና : ሁነን : ባሊ : ገብተናል ::

ስለዚህ : ንጉሡ : በእደ : ማርያም : ለእግዚአብሔር : ምሥጋና : አቀ
 ረቡ :: ወዲያውም : ይኸንኑ : የምሥራች : ለዓቃቤ : ሰዓት : አምኑ : ጽዮ
 ን (እንደሌላው : ጽሑፍ : ምሕን : ኢየሱስ) በኢግዱት : እርሱም : ደስ : አለ

ውና ፡ ምሥጋና ፡ ለእግዚአብሔር ፡ አቀረበ ። ይኸውም ፡ የደስታ ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ አዋጅ ፡ ሆኖ በማግስቱ ፡ ለሠራዊቱ ሁሉ ከተነገረ በኋላ ፡ ታላቅ ፡ ዘፈንና ፡ ማኅሌት ፡ ተደረገ ።

ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ በዘመናቸው ፡ ከአዳል ፡ ጋር ፡ ያደረጉት ፡ የጦርነት ፡ ዜና ፡ መዋዕል በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ይፈጸማል ። በዚህ ፡ የጦርነት ፡ ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ እንደ ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስ ፡ አንዱ ፡ ሰው ፡ የቢቶደድነት (ብሕት ፡ ወደድነት) ና ፡ የገራድነት ፡ ማዕርግ ደርሶ ፡ ሊገኝ ፡ መቻሉን ። የጦር ፡ አለቆች ፡ የድል ፡ አድራጊነትም ፡ ሌላም ፡ አስቸኳይ ፡ ጉዳይ ሲኖራቸው ፡ በደብዳቤ ፡ በይለፍ ፡ ማስታወቃቸውን ፡ እንረዳለን ። በይለፍ ፡ ስለሚባለው ፡ አነጋገር ፡ የማያውቅ ፡ ወጣት ፡ አንባቢ ፡ ምናልባት ፡ በኖር ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንዳለው ፡ እናስረዳለን ።

እንደዚህ ፡ የስልክና ፡ የመኪና ፡ መገናኛ ፡ ባልነበረበት ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ አንድ ፡ አስቸኳይ ፡ ጉዳይ ሲገጥም ከንጉሡ ፡ ወደሹመ ፡ ወይም ፡ ከሹመ ፡ ወደንጉሡ ፡ በቃል ፡ ወይም ፡ በጽሑፍ ፡ መልእክት ፡ ሲላክ ፡ ካገሩ ፡ ርቀት የተነሣ ፡ ጅዱ ፡ ፈጣን ፡ ፈረሰኛ ፡ ተመርጦ ፡ በግልቢያ ፡ ላንዱ ፡ አገር ፡ ሹም ያቀበላል ፤ የዚያ ፡ አገር ፡ ሹም ፡ በቶሎ ፡ ተቀብሎ ፡ ባዲስ ፡ ጉልበት ፡ ለሌላው ፡ ፈረሰኛ ፡ ይሰጠውና ፡ ያ ፡ ደግሞ ፡ በግልቢያ ፡ እተላከበት ፡ ሥፍራ ፡ ያደርሳል ። ገና ፡ ሩቅም ፡ እንደሆነ ፡ ለሌላው ፡ አገር ፡ አቀብሎ ፡ ያኛው ፡ እንዲያደርስ ያደርጋል ፤ ይኸን የመሰለው ፡ የመቀበል ፡ አላላክ ፡ የፈረስም ቢሆን የአግረኛ ፡ ከዚያን ፡ ጊዜ ፡ ገምሮ ፡ እስከ ፡ ዛሬም ፡ የይለፍ ፡ መልእክት ይባላል ፤ እላይ ፡ እንዳልነው ፡ እንደዚህ ባቡር ፡ መኪና ፡ አውሮፕላን ፡ ስልክ ከ ሌገኘች ፡ በፊት ፡ በሌላውም ፡ በአውሮፓም ፡ በምሥራቅም ፡ ያሉ ፡ አገሮች ፡ መልእክታቸውን ፡ የሚያከናውኑት ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ነበር ።

፪ኛ ፡ ደግሞ ፡ የድሉን ፡ የምሥራች ፡ ቃል ፡ ንጉሡ ፡ ከመላክተኛው እንደሰሙ ፡ ለዐቃቤ ፡ ሰዓት ፡ አምኑ ፡ ጽዮን ፡ ነገሩት ፡ ሲል ፡ የዐቃቤ ፡ ሰዓትነት ፡ ደረጃ ፡ የያዘው ፡ ከይኩኑ ፡ አምላክና ከአባ ኢየሱስ ፡ ሞዑ ፡ ገምሮ እስከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ሁሉ ፡ ክብር ፡ የነበረው ፡ የቅርብ ፡ የሥራ ፡ ረዳትና ፡ ባለሟል ፡ ሰው መሆኑን ፡ እንረዳለን ። ስለሹማምንት ፡ በሰጠነው ፡ ዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ በማዕርግ ከብሕት ፡ ወደዶች ፡ እንደሚበልጥ ተገንዝበናል ። ስለዚህ ፡ ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ ደስታንም ፡ ክብርንም ፡ ጨዋታንም ፡ ከንጉሡ ፡ ጋር የሚካፈል ፡ ታላቅ ፡ ባለሟል ፡ መሆኑን ፡ ያለፈውም ፡ ወደፊትም ፡ የምናገኘው ፡ ጽሑፍ ፡ ሁሉ ፡ ባጭሩ ፡ ያስረዳል ።

በተረፈ ፡ ስለአዳሉ ፡ ጦርነት ፡ ሁኔታና ፡ ፍጻሜ ፡ የተመለከትን ፡ እንደሆነ ፡ አሁንም ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ምንም ፡ ድልና ፡ ደስታ ፡ ተደረገ ፡ ቢል ፡ አዳሉ ፡ ቸ ፡ ጨርሰው ፡ አልተሸነፉም ፤ መሪያቸው ፡ አትማን ፡ ቤይ ፡ ሶለይማንም ፡ አልሞተም ፡ ወይም ፡ አልተማረከም ። እንዲሁም ፡ ይኸው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የዚህኑ ፡ የአዳል ፡ ጦርነት ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ እንደተመለከትነው ፡ ዓይነት ፡ መፈጸሙን ፡ ከአሳየ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ መጨረሻው ፡ ግድም ፡ ጉዳዩን ፡ አንሥቶ ፡ ሲተርክ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ወጅ ፡ የነበሩ ፡ ጊዜ ፡ በመገመሪያ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስን ፡ ቀጥሎ ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስን ፡ እንዲዋጉ ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ ቢልኩ ፡ በውስጣቸው ፡ ስምምነትና ፡ ፍቅር ፡ ስለአልነበረ ፡ ሁለቱም ፡ ተሸነፉና ፡ ተመለሱ ። የቀረውም ፡ የክርስቲያን ፡ ጦር ፡ አለቀ ፡ ሲል ሹማምንቱንም ፡ እንደ ፡ ሞቱ ፡ አድርጎ ፡ ንጉሡም ፡ ይኸን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስና ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስን ፡ ይወዷቸው ፡ ነበርና ፡ ስለሞታቸው ፡ አዝነው ፡ ይልቁንም ፡ ከሁሉቱ ፡ ይበልጥ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስ ፡ ታማኝቸውና ፡ አገልጋያቸው ፡ ስለነበረ ፡ በጣም ፡ መጸጸታቸውን ፡ ይገልጻል ። ስለዚህም ፡ ወደ ፡ ትግራ ፡ ሁለት ፡ ሺ ፡ ወቂት ፡ ወርቅ ፡ ልከው ፡ ለአቡነ ፡ መርሐ ፡ (ይምርሐነ) ፡ ክርስቶስ ፡ ፭፻ ፡ ወቂት ፡ ወርቅ ፡ ለምጽዋት ፡ ላኩ ። ሲል ፡ ከአለፈው ፡ አተራረኩ ፡ ለይቶ ፡ ይገልጻል ። ይኸንንም ፡ ከተረከ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ከዚህ ፡ ከወጅ ፡ ወደ ፡ አራሪ ፡ ከአራሪ ፡ ወደ ፡ አባሲ ፡ ከአባሲ ፡ ወደ ፡ ዌራ ፡ ገበያ ፡ አልፈው ፡ ወደ ፡ ሌላ ሳይሄዱ ፡ ፲ ፡ ዓመት ፡ ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ በተወለዱ ፡ በ፴ ፡ ዓመታቸው ፡ መሞታቸውን ፡ ይገልጽልናል ።

ከዓፄ ፡ እስክንድርና ፡ ካፄ ፡ ናዖድ ፡ አጫጭር ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጋር ፡ ተደባልቆ ፡ የተጻፈ ፡ ሌላ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ደግሞ ፡ ባፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ፡ የሆነውን ፡ የዚህን ፡ የአዳልን ፡ ጦርነት ፡ ሲተርክ ፡ አሳቡ ፡ ከዚህ ፡ ከአለፈው ፡ ያልተለየ ፡ ቢሆንም ፡ በመጠኑ ፡ ቲንሽ ፡ ዝርዝር ፡ ስለሚሰጥ ፡ ጠቃሚነት ፡ አለው ። ቃሉም ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ነው ።

በኅዳር ፡ ወር ፡ ሠራዊቱ ፡ ሁሉ ፡ እንዲሰበሰብ ፡ አዘዙ ። እነሱም ፡ በተወሰነው ፡ ጊዜ ፡ መጡ ። ገብረ ፡ ኢየሱስ ፡ አስሯቸው ፡ የነበሩትን ግራዶችም ፡ (የእስላም ፡ ሹማምንት ፡) ለአዳሉ ፡ ጦርነት ፡ እኛ ፡ በምናውቀው ፡ መንገድ ፡ እንመራችኋለን ፡ ስላሉ ፡ ተፈትተው ፡ መጡ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ከሰቀላቸው ፡ (ከአልፍኛቸው) ፡ ወጡና ፡ ከከተማው ፡ ርቆ ፡ ወደሚገኘው ፡ ትልቅ ፡ አጎበር ፡ ገቡ ። የዚህም ፡ ያጎበር ፡ ሥራ ፡ በጣም ፡ ያስደንቃል ፡ ዓምዶቹም ፡ (ምስሶቹም) ፡ ወፍራሞች ፡ ርዝመታቸውም ፡ እስከ ፡

ጽ፡ ክንድ፡ ይሆናል ። በላዩ፡ ላይ፡ ኮከቢ፡ (ኮከብማ፡ ልብስ?) አልብሰውት፡ ነበር ። በውስጡ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ዙፋን፡ ተዘጋጅቶ፡ በነበረው፡ ላይ፡ ንጉሡ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ተቀምጠው፡ ነበር ።

ከዚህ፡ በኋላ፡ የግራውን፡ ብሕት፡ ወደድ፡ መሐሪ፡ ክርስቶስንና፡ የቀኙን፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ገብረ፡ ኢየሱስን፡ ገራዶቹንና፡ ሠራዊቱን፡ ሁሉ፡ ንጉሡ፡ አስጠርተው፡ ግማሹ፡ ሠራዊት፡ ለመሐሪ፡ ክርስቶስ፡ ግማሹ፡ ለገብረ፡ ኢየሱስ፡ ተከፍለው፡ ተሰጣቸው ። እስላሞቹም፡ እንደዚሁ፡ እሁለት፡ ተከፍለው፡ በሚያውቁት፡ እንዲመሩ፡ ተደረጉ ። ሁሉንም፡ በየበኩላቸው፡ ወደ፡ አዳል፡ ሄደው፡ እንዲዋጉ፡ አዘዟቸውና፡ ንጉሡ፡ ወደ፡ መኖሪያቸው፡ ተመለሱ ። በዚያን፡ ጊዜ፡ የደቅ፡ ኢታ፡ የደብረ፡ መለሳ፡ መምሕር፡ አባ፡ ሚካኤል፡ በሕልሚ፡ መሐሪ፡ ክርስቶስንና፡ ገብረ፡ ኢየሱስን፡ ጥቁር፡ ደመና፡ ሲውጣቸው፡ አይቻለሁና፡ ወደ፡ ጦርነቱ፡ እንዳይሄዱ፡ እዘዝ፡ ጌታዬ፡ ብለው፡ አመለከቱ ። መነኩሴው፡ ግን፡ ይኸን፡ በመናገራቸው፡ ተግዘው፡ ወደ፡ ዚይ፡ ተላኩ ። ወደ፡ አዳል፡ የተላኩትንም፡ በታኅሣሥ፡ ወር፡ እስላሞቹ፡ አሸንፈው፡ ጨረሷቸው ። የዚህን፡ ወሬ፡ የመሐሪ፡ ክርስቶስንና፡ የገብረ፡ ኢየሱስን፡ መሞት፡ ለንጉሡ፡ በነገሩዋቸው፡ ጊዜ፡ በጣም፡ አዘኑ ። በዚያው፡ ሳሉ፡ የጥምቀትንና፡ የፋሲካን በዓል፡ አከበሩ ። ሕልሙም፡ እውነት፡ መሆኑን፡ ስለተረዱት፡ አባ፡ ሚካኤል፡ የተባሉትን፡ መነኩሴ፡ ከተጋዙበት፡ ቦታ፡ መለሱዋቸው ። ንጉሡም፡ ከዚያ፡ ተነሥተው፡ ገበርጌ፡ ሄዱ ። በዚያም፡ ሳሉ፡ ናዖድ፡ ተብሎ፡ የተሠየመው፡ ቀለዮጳ፡ ተወለደ ። ከዚያ፡ አልፈው፡ ምድረ፡ ጠንጣር፡ ሄደው፡ ከረመ፡ በዚህ፡ ሳሉ፡ በሕር፡ ነጋሽን፡ የገደለውን፡ የገራድ፡ አሊቆታን፡ ጭንቅላት፡ ዣን፡ ጸገና፡ (ወታደሮቹ)፡ አመጡላቸው ። ከረምቱ፡ ካለቀ፡ በኋላ፡ ልጆቹ፡ ወደ፡ ገንዝ፡ ሄደው፡ እንደ፡ ጥንቱ፡ ሕግና፡ ልማድ፡ እንዲያድጉ፡ ስደዳቸው፡ ብለው፡ ገንዝ፡ ገራድ፡ ማቴዎስን፡ አዘዙና፡ ከዚያ፡ ተነሥተው፡ ወደ፡ ምድረ፡ አራራ፡ ሄደው፡ ጥቂት፡ ዘመን ቆዩ ። በዚህም፡ ሳሉ፡ ከነገሡ፡ ፯፡ ዓመት፡ ሆነ፡ የጥምቀትንም፡ በዓል፡ በዚሁ፡ አከበሩ ። ከልጆቹ፡ ጋር፡ እንድኖር፡ ታዝዘ፡ ስለሄድሁ፡ ከዚህ፡ ጊዜ፡ ቀጥሎ፡ የሆነውን፡ አላውቅም፡ (የጸሐፊው፡ ቃል፡ ነው) ።

በዚህ፡ ውስጥ፡ የምንመለከተው፡ አዳሎች፡ አይለው፡ የዓፄ፡ በዕደ፡ ማርያምን፡ ጦር፡ ማሸነፋቸውን፡ እንደዚሁም፡ ዜና፡ መዋዕሉን፡ ያዘጋጀው፡ ጸሐፊ፡ ልጆቹን፡ ጠብቅ፡ ወይም፡ አስተምር፡ ተብሎ፡ ወደ፡ ገንዝ፡ እስኪሄድ፡ ድረስ፡ ለዚህ፡ ለሚጽፈው፡ ታሪክ፡ የዓይን፡ ምስክር

መሆኑን ፡ ነው ። ደግሞ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዓፄ ፡ በዕድ ፡ ማርያም ፡ ከነገሡ ፡
ጌ ፡ ዓመታቸው ፡ ነበር ፡ ሲል ፡ የነገሡት ፡ በሺ፬፻፷ ፡ ስለሆነ ፡ ይህ ፡ ያዳል ፡
ጦርነት ፡ የተደረገው ፡ በሺ፬፻፷፯ ፡ ዓ. ምሕረት ፡ መሆኑ ፡ ነው ። በተረፈ ፡
እዚህ ፡ ቦታ ፡ አረፉ ፡ ከዚያ ፡ አልፈው ፡ እዚህ ፡ ደረሱ ፡ እያለ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡
ስም ፡ የሚሰጣቸውን ፡ አገሮች ፡ ዛሬ ፡ በትክክል ፡ ለመለየት ፡ ችግር ፡ ነው ።
ነገር ፡ ግን ፡ በይፋትና ፡ በሸዋ ፡ አካባቢ ፡ መሆናቸው ፡ እርግጥ ፡ ነው ።
ይህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደግሞ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ የተወለዱበትን ፡ ጊዜ ፡ ለማወቅና ፡
እድሜያቸውንም ፡ ለመወሰን ፡ ይጠቅማል ። እንደዚሁም ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡
በሊቃውንት ፡ ዘንድ ፡ እንኳን ፡ የማይታወቀውን ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ በልጅ
ነታቸው ፡ ቀለዋጽ ፡ የሚባል ፡ ስም ፡ እንደነበራቸው ፡ ይገልጻል ።

፩ ፡ ክረምት ፡ በምድረ ፡ ጣንጣር ፡ አሳልፈው ፡ በምድረ ፡ አራፊ ፡ ጥም
ቀትን ፡ ሲአከብሩ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ከነገሡ ፡ ጌ ፡ ዓመት ፡ ነበር ፡ ካለ ፡ ና
ዖድ ፡ የተወለዱት ፡ በሺ፬፻፷፯ ፡ ዓ. ም. ፡ መሆኑ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ላይ ፡ በእ
ደ ፡ ማርያም ፡ እስኪሞቱ ፡ ድረስ ፡ ያለው ፡ ፬ ፡ ዓመት ፡ እስክንድር ፡ የነገ
ሡበት ፡ ፲፯ ፡ ዓመት ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ የነገሡበት ፡ ፯ ፡ ወር ፡ ሲደመር ፡ ና
ዖድ ፡ የነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ዕድሜአቸው ፡ ሼ፪ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ እንደነበረ ፡ ያስ
ረዳል ። ፲፫ ፡ ዓመት ፡ ገዝተው ፡ ሲሞቱ ፡ ደግሞ ፡ ጠቅላላ ፡ ዕድሜአቸው
፴፭ ፡ ዓመት ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው ።

እንደዚህም ፡ የሚሆነው ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ በጽሑ ፡ ገበርጌ። ወበህየ
ተወልደ ፡ ቀለዋጽ ፡ ወበህየተሰምየ ፡ ናዖድ ፡ የሚለው ፡ የግዕዝኛ ፡ አነጋ
ገር ፡ በተወለደበት ፡ አገር ፡ ለማለት ፡ ሳይሆን ፡ ከዚያ ፡ ተወለደ ፡ ማለቱ ፡
እንደሆነ ፡ ነው ። ይህ ፡ ትርጉም ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ናዖድ ፡ ወደተወለደበት
አገር ፡ ደረሰ ፡ የሚያስኝ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ የነበረው
ን ፡ ዕድሜ ፡ ለማወቅ ፡ ይቸግራል ። ነገር ፡ ግን ፡ ባለፈው ፡ የእስክንድርን
የዕንቁ ፡ ሸኤልን ፡ ሲናገር ፡ የናዖድን ፡ ለመገሮጫ ፡ ጊዜ ፡ መናገሩ ፡ ስለ
ሆነ ፡ በዚህ ፡ ተወለደ ፡ ማለቱ ፡ አዲስ ፡ መወለዳቸውን ፡ ማሳየቱ ፡ ነውና ፡
ሲነግሡ ፡ ሼ፪ ፡ ዓመት ፡ ሲሞቱ ፡ ፴፭ ፡ ዓመታቸው ፡ ነው ፡ የተባለውን ፡
አሳብ ፡ መልሰን ፡ እናጽድቃለን ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ባሄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ባሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጊዜ ፡ የተዳ
ከሙት ፡ አዳሎች ፡ አሁን ፡ በዓፄ ፡ በዕድ ፡ ማርያም ፡ ጊዜ ፡ መልሰው ፡ ማየ
ላቸውን ፡ የቀኙንና ፡ የግራውን ፡ ብሕት ፡ ወደዶች ፡ ከነጦራቸው ፡ ማሸነፋ
ቸውን ፡ እንረዳለን ። በሁለቱ ፡ ከፍተኞች ፡ የጦር ፡ አለቆች ፡ መካከል ፡

በግዛት ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ በሹመት ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ ጠብ ፡ በመኖሩ ፡ ምክንያት ፡ በአዳሎቹ ፡ መሸነፋቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ገልጿል ። ምናልባት ፡ ሁለቱ ፡ የሚናናቁ ፡ ደረጃቸው ፡ የተመዘዘነ ፡ በለሥልጣኖች ፡ ሆነው ፡ ሳለ ፡ በጦርነቱ ፡ ሰዓት ፡ ምናልባት ፡ አንዱ ፡ ሌላውን ፡ እያዘዘ ፡ እንዲያዘምት ፡ ሥልጣን ተሰጥቶት ፡ በዚህ ፡ ጀኛው ተቀይሞ ይሆናል ፡ ወይም ፡ ሁለቱም ፡ በየግንባራቸው ፡ እንዲያዘምቱ ፡ ታዘው ፡ አንድኛው ፡ ሌላውን ፡ ከጋለጠ ፡ በኋላ ፡ ብቻውን ፡ ሲዋጋ ፡ ሞቶ ፡ ይሆናል ። በሆንም ፡ የሁለቱን ፡ አለመስማማት ፡ ምናልባት ፡ ንጉሡ ፡ በቀጥታ ፡ ወይም ፡ በወሬ ፡ ነጋሪ ፡ ሳይረዱት ፡ አይቀሩምና ፡ የማይስማሙትን ፡ በንድነት ፡ መላካቸው ፡ የማይገባ ፡ ነው ።

በዚህ ፡ መካከል ፡ አባ ፡ ሚካኤል ፡ የሚባሉ ፡ የደብረ ፡ መለጎ ፡ መነኩሴ ፡ በሕልሚ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስንና ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስን ፡ ጥቀር ፡ ደመና ፡ ሲውጣቸው ፡ ዓይቻለሁና ፡ ወደ ፡ ጦርነት ፡ አይሂዱ ፡ ብለው ፡ ለንጉሡ ፡ በማመልከታቸው ፡ መታሠራቸውን ፡ ስናነብ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የበዕደ ፡ ማርያምን የሕልምን ቀት ፡ ብንረዳ በዚህ ፡ ዘመን ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ዕውቀት መነኩሳትና ፡ በሕታውያን ፡ የነበራቸውን ፡ ሥልጣን ፡ እንመለከታለን ።

የዚህ ፡ ዓይነት ፡ ዕውቀት ፡ ከጥንት ፡ ጀምሮ ፡ የቆየ ነው ። ከክርስትና በፊት ፡ በግብፅ ፡ የአሞን ፡ የፕታህ ፡ በአሶርና ፡ በባቢሎን ፡ የነብሤል ፡ በግሪክ በሮማ ፡ የነገፑ ፊተር ፡ የነአጵሎን ፡ ከህናት ፡ ተጠይቀው ፡ ይበጃል ፡ አይበጅም ፡ ሳይሉ ፡ ወደ ፡ ጦርነት ፡ አይኬድም ፡ ነበር ። በዚህ ፡ ዓይነት ፡ በጽኑል ዘንድ ፡ ነቢያትንና ፡ ከህናትን ፡ ሳይጠይቁ ፡ መሳፍንቱና ፡ ነገሥታቱ ፡ ከፍልስጥኤማውያንና ፡ ከሞዓባውያን ፡ ጋር ፡ አይዋጉም ፡ ነበር ። እንደዚሁም የኛ ፡ ነገሥታት ፡ ከክርስትና ፡ ወዲህ ፡ አንድ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጉዳይ ፡ ወይም ፡ ጦርነት ፡ ሲመጣባቸው ፡ በጾም ፡ በጸሎት ፡ ምሕላ ፡ ያዙልን ፡ ከማለት ፡ ጋር ፡ ጦርነቱ ፡ የሚቀናቸው ፡ መሆኑንም ፡ አስቀድመው ፡ ከሚያምኑት ፡ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ የደብረ ፡ ዳሞ ፡ ወይም ፡ ካንዱ ፡ ገዳም ፡ መነኩሴና ፡ የበቃ በሕታዊ ፡ መጠየቅ ፡ ልማዳቸው ፡ ነበር ።

ነገር ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ባሁኑ ፡ ላይ ፡ የምንመለከተው ፡ በዕደ ፡ ማርያም ፡ የአዳሎን ፡ ጦርነት ፡ ለማድረግ ፡ ከልብ ፡ በችኮለ ፡ ፈልገውት ፡ ኖሮ ፡ መነኩሴው ፡ ሳይጠየቁ ፡ ሕልማቸውን ፡ በመተማመን ፡ ሁለቱ ፡ የጦር ፡ አለቆች ፡ እንዳይላኩ ፡ ስለተቃወሙ ፡ ጦርታን ፡ ከልብ ፡ የፈለጉት ፡ ንጉሥ ፡ አሥረዋቸው ፡ ከድሉ ፡ በኋላ ፡ የመነኩሴው ፡ አሳብ ፡ ሲፈጸም ፡ ከእሥር ፡ ወጡ ፡

ማለት፡ ነው። ስለዚህ፡ የዘሬ፡ ዘመን፡ የመንግሥት፡ መሪዎች፡ ጦርነት፡
 ለማወጅ፡ የምክር፡ ቤት፡ ሥልጣን፡ ባለበት፡ አገር፡ ምክር፡ ቤት፡ አስቀ
 ድሞ፡ እንደሚጠየቅ፡ የምክር፡ ቤት፡ ሥልጣን፡ በደከመበትና፡ መሪው፡
 እንደልቡ፡ የፈቀደውን፡ በሚሠራበት፡ አገር፡ የምክርን፡ ቤት፡ አባሎች
 መጠየቅ፡ እንደማያስፈልገው፡ የተቃወመ፡ አማካሪ፡ ሲኖርም፡ የአማካሪ
 ው፡ አሳብ፡ በአግባቡ፡ ቢሆንም፡ ባይሆንም፡ አሥሮ፡ መሪው፡ የልቡን፡
 እንደሚሠራ፡ እንደዚሁም፡ በዚህ፡ ዘመን፡ የነበሩት፡ ነገሥታት፡ ሲያሰ
 ፋቸው፡ መነኩሴና፡ ባሕታዊ፡ ወይም፡ አማካሪ፡ ይጠይቃሉ፡ ሳያሰፋቸው
 የተቃወመውን፡ አሥረው፡ አሳባቸውን፡ ወደፊት፡ ይገፋሉ። የገፋበት፡
 አሳብ፡ ሕዝብንና፡ ወታደርን፡ ወደሞት፡ ገደል፡ የሚጨምርም፡ ቢሆን፡
 ጠያቂ፡ የለባቸውም። ጠያቂም፡ ቢኖር፡ ተጠያቂው፡ በጠያቂው፡ ላይ፡ መከ
 ሬ፡ እሥራት፡ ለማምጣት፡ የዘመኑ፡ ሥልጣን፡ ይፈቅድለታል።

ነገር፡ ግን፡ ይኸን፡ የመሰለው፡ አመራርና፡ አስተዳደር፡ አገርን፡ ሕዝ
 ብን፡ ጎጆነቱ፡ ስለታወቀ፡ ከዚያን፡ ዘመን፡ ወዲህ፡ በአውሮፓና፡ በሠለ
 ጠኑት፡ አገሮች፡ እያደር፡ የመሪዎች፡ ሥልጣን፡ እየተወሰነ፡ አብዛኛው
 ያገር፡ የጦርነትና፡ የሰላም፡ ጉዳይ፡ ማናቸውም፡ ሕግ፡ ሁሉ፡ በመማክርት
 አሳብና፡ በክርክር፡ እየተጣራ፡ በድምፅ፡ ብልጫ፡ እየተወሰነ፡ ይሠራበት፡ ገናመር።

ምዕራፍ፡ ፶ ።

በጀኖካናል፡ ተደግሞ፡ የተጻፈው፡ ያረፈ፡ በእደ፡ ማርያም፡ የዚና፡ መዋዕል፡ ጭማሪ

ያረፈ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ዜና፡ መዋዕል፡ እንደ፡ ዓረፈ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆ
 ብ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ከመገመሪያ፡ እስከ፡ መጨረሻ፡ ባለፈው፡ ያነበበው
 ን፡ ጨርሶ፡ ከጻፈ፡ በኋላ፡ እንደገና፡ እንደ፡ አዲስ፡ አድርጎ፡ ከዚያው፡
 ከጨረሰበት፡ ቀጥሎ፡ ያንኑ፡ በድጋሚ፡ ይጽፈዋል። ይሁን፡ እንጂ፡ በ
 ጨረሰውና፡ እንደገና፡ ገምሮ፡ በሚጽፈው፡ መካከል፡ ፩፡ አንድ፡ ል
 የነት፡ አለ። እመገመሪያው፡ ላይ፡ የጻፈውን፡ ብዙ፡ ነገር፡ እዚህ፡ እሁ
 ሉተኛው፡ ላይ፡ ትቶታል፤ እመገመሪያው፡ ላይ፡ የተወውን፡ ፩፡ አንድ፡
 ነገር፡ ደግሞ፡ እዚህ፡ እሁሉተኛው፡ ላይ፡ ጽፎታል። ስለዚህ፡ እስከ፡ እሁ
 ን፡ ከተጻፈው፡ ከመገመሪያው፡ ላይ፡ የቀረውንና፡ በዚህ፡ በጀተኛው፡
 ላይ፡ የጻፈው፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ይገኛል።

ሀ—በ ነ ገ ሠ ፡ ጊ ዜ።

«በነገሡ፡ ጊዜ፡ ዓቃቤ፡ ሰዓት፡ አምኗ፡ ጽዮን፡ በትልቁ፡ መንበር፡
 ፈት፡ ቆሞ፡ ያረፈ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብን፡ ቃል፡ እንደዚህ፡ ሲል፡ ተናገረ። የእ.

ትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ሆይ ፡ ንጉሥ ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ በኔ ፡ ፈቃድ ፡ ላይሆን ፡ በእግዚአብሔር ፡ ፈቃድ ፡ አነግሥላችሁ ፡ ዘንድ ፡ ጌታዬ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ነገረኝ ። ይኸንንም ፡ ምስክርነት ፡ በመላእክትና ፡ በሰው ፡ ፊት ፡ እሰማለሁ ። እኔም ፡ ሐሰት ፡ ብናገር ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ምስክራ ፡ ነው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ከዚህ ፡ ዝምሮ ፡ ቀይም ፡ ነጭም ፡ የፈለጋችሁትን ፡ ልበሱ ፡ እሥረኛም ፡ በየቤትህ ፡ ግባ ፡ የሚል፡አዋጅ ፡ ተነገረ። ይህ ፡ ቃል ፡ ከመዝሙራዊው ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ ያልነበረ ፡ አዲስ ፡ ያነጋገሥ ፡ ሥርዓት ፡ እንደዚሁም ፡ የፈቀዳችሁትን ፡ ልበሱ ፡ ሲል ፡ ቀድሞ ፡ ባዪ ፡ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ጊዜ ፡ ይኸ ፡ የንጉሥ ፡ የጳጳስ ፡ ይኸ ፡ የመሳፍንት ፡ ወይም ፡ የመኳንንት ፡ ልብስ ፡ ተብሎ ፡ ለሌላው ፡ ሕዝብ ፡ የተከለከለና ፡ አሁን ፡ ግን ፡ ማናቸውም ፡ ሰው ፡ የፈቀደውን ፡ ቀይም ፡ ነጭም ፡ እንዲለብስ ፡ የተፈቀደ ፡ ይመስላል ።

ለ—ስለአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ሥራና ፡ ስለ ነገሥታት ፡ ዐዕም ።

‘አማራ ፡ ሳይንት ፡ ሔደው ፡ አትሮንስ ፡ ማርያምን ፡ አሠርተው ፡ በዓሏን ፡ አክብረው ፡ በፈጸሙ ፡ ጊዜ ፡ ለካህናቱ ፡ መተዳደሪያ ፡ ከዓባይ ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ዝምሮ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ ምድርሰጠው።... ከዚያ ፡ የንጉሥ ቴዎድሮስን ፡ ዐዕም ፡ ከመርሐ ፡ ቤቴ(መራቤቴ)፤ የግርማ ፡ አስፈራን(ንዋየ ማርያምን) ፡ ዐዕም ፡ ከአሠሮ ፡ የይኩኖ ፡ አምላክን ፡ ዐዕም ፡ ከይኩኖ ፡ የሌሎችንም ፡ ነገሥታትና ፡ ፲፰ ፡ የሚሆኑ ፡ ጳጳሳት ፡ ዐዕም ፡ እያስመጡ ፡ በክብር ፡ እዚሁ ፡ አትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አስቀመጧቸው ። በልጅነታቸው ፡ የዳዊት ፡ መዝሙር ፡ ያስተማራቸውን ፡ የመምህራናቸውንና ፡ የወዳጃቸውን ፡ የተክለ ፡ ኢየሱስንም ፡ ዐዕም ፡ ከደብረ ፡ ነጐድንድ ፡ አስመጥተው ፡ ከፍቅሩ ፡ የተነሣ ፡ በድኑን ፡ የሚያምር ፡ ነጭ ፡ ልብስ ፡ አልብሰው ፡ ወደዚያው ፡ ወደደብረ ፡ ነጐድንድ ፡ ተመልሶ ፡ እንዲቀበረ አደረጉ ። ለናቱም ፡ ፶ ፡ ወቄት ፡ ወርቅ ፡ ሰጧት ። ለዘመዶቹም ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሽልማት ፡ ሰጧቸው ። በዓዲ ዘርዳ ፡ ያዕቆብ ፡ ጊዜ ፡ ያመፀትን ፡ አምባ ፡ ነሐድን፤ ፀጋይን፤ ከንቲባን ፡ ከጸለምት ፡ ተልኮ ፡ ሔዶ ፡ ያመጣቸውን ፡ ማርቆስንም ፡ በጣም ፡ አከበሩት። እነዚህም ፡ ሹማምንት ፡ ቀድሞ ፡ እያቃጠሉ ያፈረሱትን ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ መልሰው ፡ እንዲያሠሩ ፡ ከንጉሡ ጋር ፡ ቃል ፡ ከዳን ፡ አድርገው ፡ ወዳገራቸው ፡ ተመለሱ ። ንጉሡም ፡ ባገራቸው ፡ የክርስቲያን ፡ ሥርዓት ፡ እንዲገባ ፡ ጩዋም(ወታደርም)እንዲተከል አደረጉ ።

ሐ—ስለሥርዓተ : ንግሥ : ስለግራና : ስለቀኝ : በአልቲሐት ።

የራሳቸውን : ሥርዓተ : ንግሥ : በጅግኖ(ጅጅኖ)ከአከበሩ : በኋላ : በዚህ : ሣሉ : ግራ : በአልቲሐት : ዣን : ሰይፋንም : እንደልማዱና : እንደ : ሕጉ : አነገሥዋት ። ሥርዓተ : ንግሥ : ለማየት : ፊት : ለፊት : ቆሜ : ሳለ : ምስጢራዊ : የሆነውን : የንግሥ : ሥርዓት : እንዳላይ : በፊቱ : የሐር : መጋረጃ : ጋረዱብኝ ። ለልብሷ : የሚሆነው : ልዩ : ልዩ : ሽልማት : በራሷ : ላይ : በዣሮዋ : በንገቷ : በእጅዋና : በእግሯ : ላይ : የምታደርገውን የወርቅ : ጌጣጌጥ : ከንጉሡ : ዘንድ : አመጡላት ። ይኸን : የመሰለውም ሥርዓተ : ንግሥ(ሕገ : ቁርሐት)ለግራ : በአልቲሐት : እንጂ : ለሌሎቹ : ንግሥታት : አይደረግም ።

ሥርዓተ : ንግሥ : ከአለቀ : በኋላ : ንጉሡ : በግራና : በቀኝ : በብዙ ጨዋ : ታጅበውበታላቅ : ግርማና : ግርግር : (ድልቅልቅ :) ወደመኖሪያቸው : ሲገቡ : ግራ : በአልቲሐትም : በኋላዋ : በዚህ : ቀን : አብራ : የነገሠችውን : እሴኒ : ንግሥትን : አስከትላ : ንጉሡን : ትከተላቸው : ነበር ። ንጉሡም : ወደማደሪያቸው : ከገቡ : በኋላ : ግራ : በአልቲሐትም : የግራውና : የቀኙ : ብሕት : ወደድ : ሠራዊቱም : ሁሉ : እንደተከተላት : ወደመኖሪያዋ : ሥፍራ : ገባች ። አንበሳ : ጠባቂዎችም : ለንጉሡ : እንደሚደረገው : አንበሶቻቸውን : ይዘው : ብዙ : መብራት : አብርተው : በእጃቸው እንደጨበጡ : ይከተሏት : ነበር። ለአሐ : ገብሩ(የርሷ : አዛዥ : ይሆናል) ትልቅ : ዙፋን : መነሣንስ : ነጭ : ጨርቅ እንደንጉሥነሕግ : ተቀበለ።

ብዙ : በሬዎች(ሠንጎች)ለአንበሶቹተሰጡ፤አንበሶቹም፤በሕዝቡ ፊት ሠንጎቹን : ገደሏቸው : ለአንበሳ : ጠባቂው ለሌሎቹም : ሹማምንት : የሽልማት : ልብስ : ተሰጣቸው ።

ቀኝዕ : ባልቲሐት : ንግሥት : እሴኒን : በበኩሏ : ንጉሡ : በጣም፤ወደዳት ። ምክንያቱም : በእግዚአብሔር : ዘንድ : ምጽዋትና፤ቀሩበንን፤የምትፈጽም ሃይማኖትና : ምግባር : የተመላች : ፍጽምት : ስለሆነች : በዚህ፤ዓለምም መጸሕፍትንና : ንግግርን : ሕግንና : የማዕድን : ሥርዓት : ሁሉ : የምታውቅ : ስለሆነች : ነው ። በዚህ : ሁሉ : ምክንያት : ንጉሡ : ንግሥት : ዕሴኒን : እንደ : እናታቸው : አደረጓት ። ከዚያ : እንደ : ሀገሩ : ልማድ : ጠይቀው : እንደነገሩዋቸው : ሥርዓተ : ቡራኬ : ለመፈጸም : ባለሕጎቹን : ከአምሐራ : ውስጥ : ከአሉበት : አስጠሩና : በጎናቸው : አስቀመጧቸው ። ባለሕጎቹም : የለበሱት : እንደደምቡ : መሐቅ : (ማቅ-በርኖስ?) ነበር ። በነርሱ : መካከል : ከገብረ : ዋሕድና : ከማርቆስ : (ዘእግር : ዘቀሳዮች?) ከግ

ፊና፡ ከቀኝ፡ ጌቶች፡ ከአዛዥ፡ ተክለ፡ ማርያም፡ በቀር፡ ምንም፡ ጌልነበረም። ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ እነዚህ፡ የአምሐራ፡ በዓለ፡ ሕጎች፡ እንደደንበቸውና፡ እንደ፡ ሕጋቸው፡ ከባረኩዋቸው፡ በኋላ፡ ወደአትሮንሰ፡ ማርያም፡ ተመለሱ፡።

በዚህ፡ ላይ፡ የምንረዳው፡ ዓፄ፡ በዕደ፡ ማርያም፡ የአትሮንሰ፡ ማርያምን፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ በዘመናቸው፡ ከሠሩ፡ በኋላ፡ ይህቺ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ እንደ፡ ግላቸው፡ ተቆጥራ፡ በሐብት፡ በልብስ፡ በጉልት፡ ከሁሉ፡ የበለጠች፡ እንድትሆን፡ መፈለጋቸውን፡ የበለጠ፡ እንድትከብር፡ ያባቶቻቸውን፡ የነገሥታቱን፡ ያፄ፡ ቲዎድሮስን፡ ያፄ፡ ንዋየ፡ ማርያምን፡ ያፄ፡ ይኩኖ፡ አምላክን፡ የሌሎችንም፡ ነገሥታትና፡ ጳጳሳት፡ ዐዕም፡ እያሰበሰቡ፡ በዚች፡ ደብር፡ አዳዲስቀመጥ፡ ማድረጋቸው፡ ነው። ከዚህ፡ በፊት እንዳመለከትነው፡ ነገሥታትና፡ ጳጳሳት፡ የተቀበሩበት፡ ወይም፡ ዐዕማቸው፡ ያረፈበት፡ ደብር፡ ሁል፡ ጊዜ፡ በሐብት፡ በስለት፡ ስለሚከብር፡ ዓፄ በዕደ፡ ማርያም፡ የነገሥታቱን፡ ዐዕም፡ አሰብስበው፡ በዚች፡ ደብር፡ ማስቀመጣቸው፡ አትሮንሰ፡ ማርያም፡ ለልጅ፡ ልጅ፡ የከበረች፡ ሆና፡ እንድትዘልቅ፡ በመመኘት፡ ነው።

፪ኛ፡ የዚህ፡ ዘመን፡ የኢትዮጵያ፡ ነገሥታት፡ አንድ፡ ሴት፡ ላንድ ወንድ፡ የሚለውን፡ የወንጌል፡ ቃል፡ ችላ፡ በማለት፡ በዙሪያቸው፡ እንዳሉት፡ የአረማውያንና፡ የእስላም፡ ነገሥታትና፡ ባላባት፡ ከንዲት፡ በላይ፡ በገሀድ፡ ብዙሚስት፡ ማግባታቸውን፡ ባፄ፡ ዓምደ፡ ጽዮንም፡ ባፄ ዘርዓ፡ ያዕቆብም፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ ላይ፡ ተመልክተነዋል። አሁንም፡ በዚያው፡ መሠረት፡ ዓፄ፡ በዕደ፡ ማርያም፡ ግራ፡ በአልቲሐት፡ ገዢ፡ ሰይፋንና፡ ቀኝ፡ በአልቲሐት፡ ዕሴኒን፡ ደንበኛ፡ ሚስት፡ ማድረጋቸውን፡ ከቀኙዋም፡ የግራዋ፡ ብልጫ፡ እንዳላት፡ ለቀኝዋ፡ የማይፈጸም፡ ሥርዓተ፡ ንግሥ፡ ለግራዋ፡ መፈጸሙን፡ የቀኙዋ፡ የማትደፋውን፡ አክሊል፡ የግራዋ፡ ለመድፋት፡ መቻሏን፡ እንገነዘባለን። ነገር፡ ግን፡ ይኸን፡ ሕግና የደረጃ፡ ማበላለጥ፡ ጉዳይ፡ ባፄ፡ በዕደ፡ ማርያምና፡ በጥቂት፡ ነገሥታት ወይም፡ በሁሉም፡ ዘንድ፡ መፈጸሙን፡ አናረጋግጥም። ምክንያቱም፡ እንዲንጉሥ፡ ከዘመኑ፡ ጳጳስና፡ ከዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ ጋር፡ ተማክሮ፡ የደነበውን፡ ተከታዩ፡ ንጉሥ፡ በቀላሉ፡ መልሶ፡ ያፈርሰዋል።

እንደዚሁም፡ የንጉሡ፡ ሥርዓተ፡ ንግሥ፡ ከተፈጸመ፡ በኋላ፡ ቀድሞ፡ መራቂዎቹ፡ በአክሱም፡ በለሕጎች፡ ጳጳሳት፡ ይመርቁታል፡ ብሎ፡

ያለፈውን ፡ አሁን ፡ ግን ፡ የምረቃውን ፡ ደንብ ፡ (ሥርዓተ ፡ ቡራኬ) የሚፈጽሙት ፡ በተለይ ፡ የአማራ ፡ ባለሕጎች ፡ መሆናቸውን ፡ ያስረዳል ። አማራ ም ፡ ሲል ፡ አማራ ፡ ሳይንትን ፡ ማለቱ ፡ ነው ። ይህ ፡ አገር ፡ የአማራዎች ፡ ምንጭና ፡ መደበኛ ፡ ሥፍራ ፡ የነበረ ፡ ይመስላል ። እነበዕደ ፡ ማርያምም ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ ከሰሎሞን ፡ የወረዱ ፡ እስራኤላውያን ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ ከነድልነዓድ ፡ ዘር ፡ የመጡ ፡ አክሱማውያን ፡ ቢያደርጋቸውም ፡ እነርሱ ፡ አማራነት ፡ ስለሚሰማቸው ፡ ይሁን ፡ በትክክል ፡ አይታወቅም ፡ ከአምደ ፡ ጽዮን ፡ ወዲህ ፡ የተነሡት ፡ ነገሥታት ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድም ፡ ዳዊትም ፡ ይስሐቅም ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብና ፡ ያሁኑ ፡ በዕደ ፡ ማርያምም ፡ ከአሉበት ፡ ከሸዋ ፡ ከመንዝናከተጉለት ፡ ከመራቤቱ ፡ ወደ አማራ ሳይንትና ፡ ወደአካባቢው ፡ እየሄዱ ፡ ከተማ ፡ መከተም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን መትከልን ፡ ሥራችን ፡ ብለው ፡ ይዘውት ፡ ነበር ። ወደፊት ፡ በ፫ኛው ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ እንደምንረዳው ፡ ዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግልም ፡ በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ከመቅደላ ፡ ወዲያው ፡ ባለው ፡ ቤተ ፡ አምሐራ ፡ በሚባለው ፡ አገር ፡ መካከ ሥላሴን ፡ ተክለው ፡ የነበረውን ፡ የግራኝ ፡ ጦር ፡ አፍርዕታል ። የሥራውን ፡ አስደናቂነት ፡ በሥፍራው ፡ ስንደርስ ፡ እንመለከታለን ።

ምዕራፍ ፻፩ ።

ስለ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዜና ፡ መጥዕል—ስለሌዎን ፡ ብራንካ ፡ ስእል ።

ይህ ፡ እስከሁን ፡ የምንመለከተው ፡ ያፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዜና ፡ መጥዕል ፡ እንደዚያው ፡ እንዳባታቸው ፡ እንደ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዜና ፡ መጥዕል ፡ ምዕራፍ ፡ ሳይመደብለት ፡ በአርእስት ፡ ሳይከፈል ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ መደዳውን ፡ የተጻፈውን ።

ሀ—ወደ ፡ አማርኛ ፡ እየተረጎምሁ ፤

ለ—ለማንበብ ፡ እንዳይሰለች ፡ በየጉዳዩ ፡ መካከል ፡ አርእስትና ፡ ምዕራፍ ፡ እያበጀሁ ፤

ሐ—በቅንፍ ፡ ከታጠረው ፡ ከዚና ፡ መጥዕሉ ፡ ንግግር ፡ ቀጥሎ ፡ የራሴን ፡ ሐተታ ፡ እየጨመርሁ ፤

የሠራሁት ፡ እነሆ ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ደርሷል ። ያፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብን ፡ ያፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ ያህል ፡ ከነርሱ በፊት ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ዜና ፡ መጥዕል ፡ ቢኖራቸው ፡ ኖሮ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ በጠቀመ ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በዘመኑ ፡ ሳይጻፍ

በመቅረት፡ ወይም፡ የተጻፈው፡ ከየዲት፡ ገጽምሮ፡ እስከ፡ ግራጃ፡ መሐ
መድ፡ ድረስ፡ በተደረገው፡ የጦርነት፡ ሁከትና፡ ወረራ፡ ጽሑፉ፡ በመ
ጥፋቱ፡ የአክሱሞችና፡ የዛጉዌዎች፡ እንደነአብርሃ፡ እንደነ፡ ካሌብ፡ እንደነ
ላሊበላ፡ ያሉት፡ የጥቂቶች፡ ሞላ፡ ከጎደል፡ ሲገኝ፡ የቀሩት፡ ሳይገኝ፡
በመቅረቱ፡ ረዥሙ፡ የታሪክና፡ የሥራ፡ ዘመን፡ ሁሉ፡ ጨለማና፡ ባ
ዶ፡ ስለሆነ፡ በዝምታ፡ ውስጥ፡ ለማለፍ፡ ግዴታ፡ ሆነ።

ስለ፡ ዓፄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ከዚህ፡ በፊት፡ ጽፈናል።
ስለ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ግን፡ በዓሥር፡ ዓመት፡ ውስጥ፡ ያ
ለፈውን፡ አጭሩን፡ የንጉሡን፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ በሚበቃ፡ የተቻለውን
ያህል፡ በዘመኑ፡ አጻጻፍ፡ ተርከት፡ መገኘቱ፡ ለዛሬ፡ ታሪክ፡ ጠቃሚነቱ
ከፍ፡ ያለ፡ ስለሆነ፡ ጽሐፊው፡ ምሥጋና፡ ይገባዋል። መጽሐፉም፡ የተጻፈ
ው፡ በራሳቸው፡ ዘመን፡ ወይም፡ በልጃቸው፡ በእስክንድር፡ ጊዜ፡ ለመሆ
ኑ፡ ጥርጥር፡ የለበትም። ጽሐፊው፡ በግዕዝኛ፡ ያፄ፡ በእደ፡ ማርያምን፡ ሥ
ርዓተ፡ ንግሥ፡ ተናግሮ፡ ሲጨርስ፡ የግራ፡ በአልቲሐትን፡ የገጥን፡ ሰይፋ
ን፡ ሥርዓተ፡ ንግሥ፡ ለመጻፍ፡ ሲገጥምር፡ ወአንገሥዋ፡ በህየ፡ ለንግ
ሥት፡ ግራ፡ ባልቲሐት፡ (በአልቲሐት)፡ ገጥን፡ ሰይፋ፡ በከመ፡ ሕግ፡ ዘል
ማድ፡ ወሊተሰ፡ ኢያርአዩኒ፡ ወአንጦልዑ፡ በቅድሚያ፡ መንጦላፅተ፡ ሐ
ሪር፡ እንዘ፡ ሀሎኩ፡ ህየ፡ ቀደምየ፡ ከመ፡ ኢያርአይ፡ ሕጎሙ፡ ንቡኡ
ትርጓሜ -- በዚያም፡ ንግሥት፡ ግራ፡ ባልቲሐት፡ ገጥን፡ ሰይፋን፡ እንደ፡
ሕጋቸው፡ ልማድ፡ አንገሥዋት፡ ለማየትም፡ እዚያው፡ ቆሜ፡ ሳለ፡ የተሠወ
ረ፡ ሕጋቸውን፡ እንዳልመለከት፡ የሐር፡ መጋረጃ፡ በፊቱ፡ ጋረዱብኝ፡
ስላለ፡ ጽሐፊው፡ ታሪኩን፡ ሁሉ፡ የጻፈው፡ ባይኑ፡ የተመለከተውን፡ በ
ገጥኖው፡ የሰማውን፡ ነው፡ ለማለት፡ ይቻላል። የበእደ፡ ማርያምን፡ ዜና
መዋዕል፡ በጻፈበት፡ ውስጥ፡ ስለንጉሡ፡ መልካም፡ ምኞቱን፡ ከገለጸ
በኋላ፡ ከማሁ፡ ለወልዱ፡ እስክንድር፡ ይፈጽም፡ ዙሎ፡ ተምኔቶ፡ እን
ደዚሁም፡ ለልጁ፡ ለእስክንድር፡ ምኞቱን፡ ሁሉ፡ ይፈጽምለት፡ የሚል፡
ቃል፡ ጨምሮ፡ ስለተገኘ፡ ምናልባት፡ ባፄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ጊዜ፡ ሰብስ
ቦና፡ አጠራቅሞ፡ ወይም፡ ግማሹን፡ ጽፎ፡ በልጃቸው፡ በእስክንድር፡ ጊ
ዜ፡ የእስክንድርን፡ እየጨመረ፡ ሁሉንም፡ አጠናቆ፡ ይሆናል።

ከዚህ፡ ከዜና፡ መዋዕሉ፡ ውጭ፡ ስለ፡ ዓፄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ በሌላ
ሥፍራ፡ ታሪካቸውን፡ የፈለግን፡ እንደሆነ፡ በሌላው፡ ታሪክ፡ ነገሥት፡ ላይ
እንደዚህ፡ የሚል፡ አጭር፡ ቃል፡ እናገኛለን። በእደ፡ ማርያም፡ ነገሡ፡
፲ተ፡ ዓመተ፡ ውክቱኒ፡ አሥዐለ፡ ሥዕለ፡ ማርያም፡ ወሥዕለ፡ ኢየሱስ

ክርስቶስ ፡ በእደ ፡ አፍርንጅ ፡ ወበእንተዝ ፡ አንጐርጐሩ ፡ ሕዝቢኢትዮጵያ ። ወሥዕሉኒ ፡ ነበረ ፡ በአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ እስከ ፡ አመ ፡ ሠሉሱ ፡ ዓመተ መንግሥቱ ፡ ለሐዲ ፡ ቴዎፍሎስ ፡ ወአሜሃ ፡ ቦአ ፡ ጋላ ፡ ሰቢሮ ፡ አናቅጺ ሃ ፡ ለአትሮንስ ፡ ማርያም ወቀተለ ፡ ከህናቲሃ ፡ ወማህረከ ፡ ነሎ ፡ እደ ፡ ወአንስተ ፡ ለውእቱ ፡ ሥዕል ፡ ወለአስከሬነ ፡ ዐዕሙ ፡ ለሐዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ዘረዎሙ ፡ ውስተ ፡ ጸድፍ ፡ ውእቱ ፡ ጋላ ፡ አመ ፡ ፲ወ፱ ፡ ለነሐሴ ፡ ወዕለቱ ፡ እሑድ ፡ ዕረፍቱኒ ፡ ለሐዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ኮነ ፡ አመ ፡ ፲ወ፪ ፡ ለኅዳር ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፈው ፡ የሚያስረዳን ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ በዘመናቸው ፡ በአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ውስጥ ፡ የእመቤታችንንና ፡ የጌታችንን ፡ ሥዕል ፡ በገድ ፡ ፈረንጅ ፡ እጅ ፡ አሥለው ፡ ሳለ ፡ በስዕሉ ፡ ምክንያት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ማንገራገራቸው ይኸው ፡ ሥዕል ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ቴዎፍሎስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (፳፯፻፩—፳፯፻፱ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ ድረስ ፡ ሲኖር ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ጋሎች ፡ በነሐሴ ፡ ፲፱ ፡ ቀን ፡ እሑድ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያኑን ፡ በር ፡ ሰብረው ፡ ገብተው ፡ ከህናቱን ፡ ገድለው ፡ ሥዕሉንም ፡ ሰውንም ፡ ማርከው ፡ መውሰዳቸውን ያሳያል ፡ በእደ ፡ ማርያምንም ፡ ዐዕም ፡ ወስደው ፡ ወደገደል ፡ መበተናቸውን ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የሞቱበትም ፡ ቀን ፡ ኅዳር ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡ መሆኑን ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ፈረንጁ ፡ ማን ፡ መሆኑን ፡ የጠቡን ፡ ምክንያት ፡ ጭምር ፡ ሳይገልጽ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ እንደዚሁ ፡ አልፎታል ።

ገምስ ፡ ብሩስ ፡ የሚባለው ፡ የአንግሊዝ ፡ ተወላጅ ፡ በጻፈው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ መጽሐፉ ፡ በ፪ኛው ፡ ሾሊም ፡ ከገጽ ፡ ፲፪—፲፫ ፡ ድረስ ባለው ፡ ውስጥ ፡ እንደተረከው ፡ ባሄደ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ፡ በንጉሡ ትእዛዝ ፡ በአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ውስጥ ፡ የእመቤታችንንና ፡ የጌታችንን ፡ ስዕል ፡ የሳለው ፡ ፍራንቼስኮ ፡ ደ ፡ ብራንካ ፡ ሌዎን ፡ የሚባለው ፡ የኢጣልያ ፡ (ቪኒስያ) ፡ ተወላጅ ፡ ነው ። ከህናቱ ፡ በዚህ ፡ ስዕል የተነሣ ፡ ከፈረንጁ ፡ ጋር ፡ ጠብሮ ፡ ክርክር ፡ ያበቀሉት ፡ በፈረንጅነቱ ፡ ወይም ፡ ከቶሊክ ፡ በመሆኑ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ እንደ ፡ ከቶሊክ ፡ ደንብ ፡ እመቤታችን ፡ ጌታችንን ፡ አቅፋ ፡ የያዘችው ፡ በግራ ፡ እጅዋ ፡ ስለሆነ ፡ እንደ ፡ ምሥራቅና ፡ እንደ ፡ እስክንድርያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ደንብ ፡ በቀኝ ፡ እጅዋ ፡ እንዳቀፈችው ፡ አድርጎ ፡ ለምን ፡ አልሳለም ፡ በማለት ፡ ነው ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዋናው ፡ አሳባቸው ፡ አትሮንስ ፡ ማርያም ፡ በሐብት ፡ በክብር ፡ ከፍ ፡ እንድትል ፡ በጣሩበት ፡ መንገድ ፡ በስዕል ፡ ረገድ ፡ ውስጥ ፡ እንዲያምር ፡ ጭና ፡ አሳባቸው ፡ ስለነበረ ፡ በስዕሉ ፡

ማማር፡የተነሣ፡በፈረንጅ፡ላይ፡ምንም፡ገዳት፡አላደረጉበትም። በምዕራፍ፡፵፱
ላይ፡ ባሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡ እንደተጻፈው፡ ጸባ፡ ጊዮ-
ርጊስ፡ ከአንድ፡ ፈረንጅ፡ ጋር፡ በሃይማኖት፡ ተከራከረ፡ የሚለው፡ ይኸ
ንጉ፡ ፍራንጅስክ፡ ብራንካሌዎን፡ (Francesco de Branca Leone)
የሚባለውን፡ ነው። የሆነ፡ ሆኖ፡ ስዕሉ፡ ሳይነሣ፡ እስከ፡ ዓሄ፡ ቴዎፍሎስ
ዘመነ፡ መንግሥት፡ ድረስ፡ ኖሮ፡ በኋላ፡ ጋሎች፡ አፈረሱት፡ ሲል፡ ታሪክ
ነገሥቱ፡የጻፈው፡ የሚያጠራጥር፡ አሣብ፡አለበት።

፩ኛ—ራሱ፡ ታሪክ፡ነገሥት፡ ወደፊት፡ በ፫ኛው፡ መጽሐፍ፡ እንደምናገኘው
ባሄ፡ ልብነ፡ ድንግል፡ ዘመነ፡ መንግሥት፡የሆነውን፡ የግራኝን፡ ወረራና
ቃጠሎ፡ በሚተርክበት፡ ላይ፡ ወአመነ፡ ለጎዳር፡ አውዓዮሙ፡ ግራኝ
በእሳት፡ ለመከነ፡ ሥላሴ፡ ወለደብረ፡ ነጐድንድ፡ ወለአትሮንስ፡ ማርያም
ብሎ፡ ግራኝ፡ በጎዳር፡ ጌቀን (ሺ፭፻፳፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡) አትሮንስ፡ ማርያምን
ከሌሎቹ፡ አብያተ፡ ክርስቲያናት፡ ጋር፡ ማቃጠሉን፡ ይገልጻል።

፪ኛ፡ የግራኝንና፡ የዓሄ፡ ልብነ፡ ድንግልን፡ የጦርነት፡ ታሪክ፡በሥፍ-
ራው፡ እየተገኘ፡ በየጊዜው፡ የጻፈው፡ አራብ፡ ፋቂህ፡ « ሺ ዘር ፡ ኑር » የሚ-
ባለው፡ ብዙ፡ ወታደር፡ ይዘሄዱ፡ አትሮንስ፡ ማርያምንና፡ ዕቃውን፡ ብሩንና፡
ወርቁን፡ ልብሱን፡ ሁሉ፡ ከተቀመጠበት፡ ቦታ፡ አግኝቶ፡ ዘርፎ፡ ከብዛቱም፡ የተ-
ነሣ፡ ዕቃውና፡ በውስጡ፡ ያለው፡ ሐብት፡ ወጥቶ፡ የማያልቅ፡ መሆኑን፡
ተመልክቶ፡ ከነዕቃው፡ አቃጥሎት፡ ብሎ፡ ወታደሮቹ፡ እፊቱ፡ አትሮንስ
ማርያምንና፡ ዕቃ፡ ቤቱን፡ አቃጥለው፡ አመድ፡ አደረጉት፡ ብሎ፡ በዝርዝር
ጽፏል።

ስለዚህ፡ ባሁኑ፡ ጊዜ፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ ዓሄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ የአት-
ሮንስ፡ ማርያም፡ የማርያምንና፡ የክርስቶስን፡ ስዕል፡ አሳለ፡ ስዕሉም፡ እስከ
ዓሄ፡ ቴዎፍሎስ፡ ዘመን፡ ድረስ፡ ኖሮ፡ ሳለ፡ ጋሎች፡ በሩን፡ ሰብረው፡ ገብተው
አቃጠሉት፡ ሲል፡ ነገሩ፡ እርስ፡ በርሱ፡ የማይገናዘብና፡ ስሕተት፡ ያለ
በት፡ መሆኑ፡ በግልጽ፡ ይታያል። ምናልባት፡ የግራኝ፡ ጦር፡ ለማቃጠል
ከመድረሱ፡ በፊት፡ ቀሳውስቱ፡ ስዕሉን፡ አንስተው፡ እሌላ፡ ዘንድ፡ ደብ-
ቀውት፡ ሲኖር፡ በኋለኛው፡ ዘመን፡ ቤተክርስቲያኑ፡ እንደገና፡ ከተሠራ
በኋላ፡ ለጥፈውት፡ ይሆን፡ እንዳይባል፡ የአትሮንስ፡ ማርያም፡ ዕቃው፡
ልብስ፡ ተክህኖው፡ ንዋየ፡ ቅድሳቱ፡ ምስሉና፡ ወርቁ፡ ታቦቱም፡ በሌላ፡
ቦታ፡ ተደብቆ፡ ሳለ፡ መነኩሳቱም፡ የተደበቀበትን፡ አሳዩን፡ ቢባሉ፡ አናሳ
ይም፡ ግደሉን፡ ብለው፡ በዚሁ፡ ከተገደሉ፡ በኋላ፡ የተቀመጠበትን፡ ቤት፡

ዕቃው ፡ ከመሬት፤ እስከ ፡ ጣፊው ፡ እንደሞላ ፡ ፈራቃሃም ፡ አሊ ፡ አግኝቶ ፡
የቻሉትን ፡ ያህል ፡ ዘርፈው ፡ የቀረውን ፡ ከነቤቱ ፡ ማቃጠላቸው ፡ በዚሁ ፡
በአራብ ፡ ፋቂህ ፡ መጽሐፍ ፡ በትክክል ፡ ተጽፏልና ፡ ይህ ፡ በብራንካሌዎን
እጅ ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ያሳሉት ፡ ስዕል ፡ ከቃጠሎ ፡ ተርፎ ፡ እስከ ፡
አፄ ፡ ቴዎፍሎስ ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ የደረሰ ፡ አይመስልም ።

ምዕራፍ ፡ ፶፪ ።

ያፄ ፡ እስክንድር ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

በእስክንድር ፡ ሕፃንነት ፡ የተነሣ ፡ የንግሥት ፡ ሮምና ፡ የዓቃቤ ፡ ሰዓት
ተስፋ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ የጋራ ፡ ግዛት ።

ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ከሺ፬፻፳ ፡ እስከ ፡ ሺ፬፻፸ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡
ዓሥር ፡ ዓመት ፡ ገዝተው ፡ በተወለዱ ፡ በ፴ ፡ ዓመታቸው ፡ ሲሞቱ ፡ ሕፃኑ ፡
ልጃቸው ፡ እስክንድር ፡ ነገሡ ። የ፴ ፡ ዓመት ፡ ጉልማሳ ፡ ሆነው ፡ በወጣትነ
ታቸው ፡ ጊዜ ፡ እሞት ፡ ያደረሳቸው ፡ ትክክለኛው ፡ ምክንያት ፡ አይታወቅ
ም ። ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ በጀኛው ፡ ሾሊም ፡ መጽሐፉ ፡ ገጽ ፡ ፹፮—፺፭ ፡ ላይ ፡
በመርዝ ፡ ሞተው ፡ ይሆናል ፡ ሲል ፡ ማስረጃ ፡ ማቅረብ ፡ አልቻለም ።

ነገር ፡ ግን ፡ በዘመነ ፡ መንግሥታቸው ፡ ወደ ፡ መጨረሻ ፡ ግድም ፡ ጽራ
ግ(ራቅ)ማሰሮችና ፡ ዣን ፡ ማሰሮች ፡ የሚባሉት ፡ ብዙዎች ፡ ሹማምንት ፡
ሌሎችም ፡ በተለይ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስ ፡ ጉስአሮ ፡ ተብለው ፡ የተጠቀሱ ፡
ት ፡ ሁሉ ፡ ግማሾቹ ፡ ሲያሙ ፡ ግማሾቹ ፡ ሲያድሙ ፡ በዚሁ ፡ መታሠር ፡ መ
ፈታት ፡ መገረፍ ፡ መጋዝ ፡ በርክቶ ፡ ስለነበረ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ማረ
ጋገጥ ፡ በይቻል ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ተዋግተው ፡ ለማስወገድ ፡ ያልቻሉዋቸውን
ንጉሥ ፡ በመርዝ ፡ ገድለዋቸው ፡ ይሆናል ፡ ብሎ ፡ ለመጠራጠር ፡ ይቻላል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በሺ፬፻፸ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ሲሞቱ ፡ ከእመቤት ፡ ሮ
ማነ ፡ ወርቅ ፡ የተወለዱት ፡ ልጃቸው ፡ እስክንድር ፡ በሕፃንነታቸው ፡ ሰዓት
ነገሡ። እስክንድር ፡ የተወለዱት ፡ አባታቸው ፡ ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ አማራ
ሳይንትና ፡ ወሎ ፡ ከርመው ፡ የዶብዓ(ዋጅራትና ፡ ራያ)ጦርነትን ፡ ጨርሰው ፡
ወደ ፡ ሸዋ ፡ ከተመለሱ ፡ በኋላ ፡ ስለሆነ ፡ ቢበዛ ፡ በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ዕድሜያቸ
ው ፡ ፯ ፡ ዓመት ፡ ወይም ፡ ፯ ፡ ቢሆን ፡ ነው ። ዕድሜያቸውን ፡ አይለይም ፡ እ
ንጂ ፡ ሕፃን ፡ መሆናቸውን ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸውም ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይገ
ልጻል ።

«ዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ሊሞቱ ፡ አቅራቢያ ፡ ከኔ ፡ በኋላ ፡ ልጄን ፡ እስ
ክንድርን ፡ አንግሡት ፡ ብለው ፡ ስለነበረ ፡ ይኸው ፡ ቃል ፡ ለሕዝብ ፡ ተነግሮ

ነገሡ። እስክንድር፡ ቸር፡ ቅን፡ ንጹሕ፡ ትንሽ፡ ሕፃን፡ ነበሩ። ስለዚህ፡ እስክንድር፡ እናታቸውን፡ ባሄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ጊዜ፡ ከተጋዙበት፡ ከአማራ፡ አገር፡ እንዲመጡ፡ ሰለአዘዙ፡ እናትዮዋ፡ በቶሎ፡ መጡ። ወዲያው፡ ለዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ እናት፡ ለእግዚእ፡ ክብራ፡ እንደተደረገው ሊቃውንቱ፡ ጽራግ፡ ማሰፊ፡ ሊቀ፡ ደብተራ፡ ቀሲስ(ቄስ፡ ቀይስ)ሐፂ፡ ሕጉን፡ ፈጽመው፡ አነገሡዋቸውና፡ እዙፋን(መንበር)አስቀመጧቸው። በዚህም፡ ዘመን፡ ዓቃቤ፡ ሰዓት፡ ተስፋ፡ ጊዮርጊስ፡ ግራ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ዓምደ፡ ሚካኤል፡ ቀኝ፡ ብሕት፡ ወደድ፡ በድላርዕድ(በድል፡ ራዕድ—በድል፡ ረዓድ)ነበሩ። በማለት፡ ዓሄ፡ እስክንድር፡ ሕፃን፡ ስለነበሩ፡ እነዚህ፡ ሦስቱ፡ በሥራም፡ በአሳብም፡ ሕግና፡ ሥርዓት፡ ለማውጣት፡ በመምከርም፡ መተባበራቸውን፡ እየገለጸ፡ ታሪክ፡ ነገሥቱ፡ እንደዚህ፡ ሲል፡ በግዕዝ፡ ይቀጥላል።

«..... ወኮነ፡ መዋዕሊሁ፡ ለንጉሥነ፡ እስክንድር፡ ዛግን፡ በፍሥሐ፡ ወበሐሄት፡ ውስተ፡ ክሉ፡ ምድር፡ ወኮኑ፡ ስንዕዋነ፡ እመ፡ ንጉሥ፡ ሮምና፡ ወዓቃቤ፡ ሰዓት፡ ተስፋ፡ ጊዮርጊስ፡ ወብሕት፡ ወደድ፡ ዓምደ፡ እሉ፡ ቸቱ፡ ኢይትፈለጡ፡ በገቢረ፡ ምክር፡ ወሥርዓተ፡ ትእዛዝ፡ ወንጉሥሰ፡ ኢየሐምር፡ ሥርዓተ፡ ኢትዮጵያ፡ ወነገራቲሆሙ፡ ለክሉ፡ ሰብአ፡ ኢትዮጵያ፡ እስመ፡ ሕፃን፡ ውእቱ፡ ጥቀ፡ በውእቱ፡ ዘመን፡»

ከዚህ፡ አያይዘ፡ ከትንሽ፡ ጊዜ፡ በኋላ፡ ከነዚህ፡ ከሦስቱ፡ ብሕት ወደድ፡ ዓምደ፡ ብቻውን፡ መግዛቱን፡ ባዩ፡ ጊዜ፡ አባ፡ ሐስቦ፡ አባ፡ ዓምደ፡ ፤ ምዕመን፡ በጽድቁ፡ የሚባሉ፡ ጡብ፡ አንሥተው፡ ስለነበረ፡ ከአባሪዎቻቸው፡ ጋር፡ ተይዘው፡ እንደተገረፉና፡ ወደግዛት፡ ቦታ፡ እንደተላኩ፡ ግማሾቹም፡ በመንገድ፡ እንደሞቱ፡ ያስረዳናል።

የሆነ፡ ሆኖ፡ ቀድሞ፡ የሮማን፡ መንግሥት፡ ከክርስትና፡ በፊት፡ በስድሳ፡ ዓመት፡ ላይ፡ ፖምፔ፤ ዩልዩስ፡ ቄሣር፤ ክራሱስ፡ ሦስቱ፡ የሥልጣን፡ ጓደኞች(ትሪውምቪራቱስ)ሆነው፡ ያስተዳድሩ፡ እንደነበረ፡ በዚህም ዘመን፡ በኢትዮጵያ፡ ንጉሡ፡ እስክንድር፡ ሕፃን፡ ከመሆናቸው፡ የተነሣ፡ እናታቸውና፡ ዓቃቤ፡ ሰዓቱ፡ ከግራው፡ ብሕት፡ ወደድ፡ ጋር፡ ሆነው፡ በስምምነት፡ አገሪቱን፡ ያስተዳድሩ፡ ነበር፡ ማለት፡ ነው።

ዓቃቤ ሰዓቱ ለብዛኛ የሥልጣኑ ክፍል ወደ ቤተ ክህነት ፡
ወደ ሕግ ፤ ወደ ወግና ፡ ሥርዓት ፡ ስለሚያደላ ፤ እናትዮዋ ፡ ንግሥት ፡
ሮምና ፡ (ሮማን ፡ ወርቅ) ፡ ሴት ፡ ስለሆኑ ፡ ከሦስቱ ፡ ይበልጥ ፡ ወታደሩንም
አገዛዙንም ፡ እየመራ ፡ መንግሥቱን ፡ በሙሉ ፡ እንደ እንደራሴ ፡ ሆኖ ፡
የሚመራው ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ (ዓምደ ፡ ሚካኤል) ፡ ሆኖ
ባጭሩ ፡ ቪቱ ፡ መክረው ፡ የወሰኑትን ፡ በሥራ ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ የሚ
ያደርሰው ፡ ብሕት ፡ ወደዱ ፡ መስሎ ፡ ይታያል ። በዚህ ፡ ከሌሎቹ ፡ ሥል
ጣኑ ፡ ስለ ፡ ገነነ ፡ ጡብና ፡ ምቀኝነት ፡ ባንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ዘንድ ፡ አብቅሎ
በት ፡ በዚህ ፡ ጠበኞቹ ፡ እየተያዙ ፡ የተገረፉትንና ፡ የተጋዙትን ፡ ተመልክ
ተናል ።

ባዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ላይ ፡ ንግሥት ፡ ገን ፡ ሰይ
ፋ ፡ ግራ ፡ በአልቲሐት ፡ ሆና ፡ ሳለ ፡ አክሊል ፡ ደፍቶ ፡ በመንገሥና ፡ በሌላ
ም ፡ ደረጃ ፡ ከቀኗ ፡ በአልቲሐት ፡ በልጣ ፡ እንደ ተመለከትነው ፡ አሁን
ም ፡ ባዪ ፡ እስክንድር ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ከቀኙ ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ከበድ
ላርዕድ ፡ ይልቅ ፡ የግራው ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምደ ፡ ሚካኤል ፡ በሥልጣ
ንና ፡ በአስተዳደሪነት ፡ ከፍ ፡ ብሎ ፡ እናያለን ።

ሁላችን ፡ እንደምናውቀው ፡ እስከ ቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ሲደረግ
እንዳየነው ፡ በቤተ ክህነት ፡ ከግራ ፡ ጌታ ፡ ቀኝ ፡ ጌታ ፡ በፍርድ ፡ አደባባ
ይ ፡ ከግራ ፡ ወምበር ፡ ቀኝ ፡ ወምበር ፡ ሲበልጥ ፡ ሳለ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ግን
ከቀኗ ፡ የግራዋ ፡ ባለቤት ፡ ከቀኙም ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ የግራው ፡ እንዲበ
ልጥ ፡ የተደረገበት ፡ ምክንያት ፡ አይገባንም ።

ምዕራፍ ፡ ፶፫ ።

ያዪ ፡ እስክንድር ፡ አገር ፡ መገባወጥና ፡ የአዳል ፡ አገር ፡ ዘመቻ - ያዪ ፡
እስክንድር ፡ አማሚት ።

ያገራችን ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጸሐፊ ፡ ቢበዛ ፡ ወርና ፡ ቀን ፡ መጻፍ ፡ እ
ንጂ ፡ ካመተ ፡ ምሕረት ፡ እየለየ ፡ መጻፍ ፡ አይሆንለትም ። ስለዚህ ፡ አሁን
በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ያዪ ፡ እስክንድርን ፡ ሥርዓተ ንግሥና ፡ አገር ፡ መገባወጥ

ኘት ፡ ሲነግረን ፡ በምን ፡ ዘመን ፡ እንደሆነ ፡ አይገልጽልንም ። ንጉሡ ፡ በ
ዚህ ፡ አሁን ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ በፈጸሙበት ፡ እየዘሩ ፡ አገር ፡ ጎብኝተው
በመጨረሻም ፡ ከአዳሎች ፡ በተዋጉበት ፡ ጊዜ ፡ ዕድሜያቸው ፡ ስንት ፡ ዓመ
ት ፡ እንደደረሰ ፡ መለየት ፡ ችግር ፡ ነው ። ምናልባት ፡ በብዛ ፡ ፲፭ ፡ ዓመት
በሆናቸው ፡ ነው ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የሚለውን ፡ እንመልከት ።

«ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እስክንድር ፡ ወደ ፡ አባታቸው ፡ ምድር ፡ ወደምድረ
የለባሳ ፡ (ሸዋ) ፡ ሄደው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን ፡ እንደቀድሞው ፡ ሕግ ፡ እን
ዳባቶቻቸው ፡ ፈጸሙ ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ከቅድስት ፡ አገር ፡ ከኢየሩሳሌም ፡
ጳጳሳት ፡ መጡ ። ከሀናት ፡ በረከቱ ። አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ታደሱ ። በ
የሀገሩም ፡ ደስታ ፡ ሆነ ። ከዚያም ፡ ከሸዋ ፡ አገር ፡ ተነሥተው ፡ ወደ ፡ አም
ሐራ ፡ አገር ፡ ሄደው ፡ ገነተ ፡ ጊዮርጊስን ፡ ደብረ ፡ ነጐድጓድን ፡ አትሮጓስ
ማርያምን ፡ እየዘሩ ፡ ገብኙ ። በኅዳር ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡ የቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡ ለት
ያባታቸውን ፡ ተገዝካር ፡ አወጡ ። አባታቸው ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ገረምረው
የተውትን ፡ የአትሮጓስ ፡ ማርያምንም ፡ ሥራ ፡ አሠርተው ፡ አስጨረሱ ። ከ
ዚህ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ተመለሱ ። ከርሳቸውም ፡ ጋር ፡ በሸዋ ፡ ዘሥ
ሉስ ፡ ነበረ... በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ ደግሞ ፡ ስለእስክንድር ፡ የተጻፈው ፡ እን
ደዚህ ፡ ይላል ።

«ንጉሡ ፡ እስክንድር ፡ ውጊያ ፡ የሚያውቁ ፡ ኃይል ፡ የተ
መሉ ፡ ነበሩ ። ፈረስ ፡ መጋለብ ፡ በጋሻና ፡ በጦር ፡ በቀስት ፡ የመ
ዋጋትን ፡ ደንብ ፡ ያውቁ ፡ ነበር ። ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ መሐሪና ፡ ይቅር
ባይ ፡ ልባቸው ፡ ርዓሩ ፡ በቀልን ፡ የሚጠሉ ፡ መልካምን ፡ የሚወዱ ፡ ና
ቸው ፡ ዳሩ ፡ ግን ፡ ወታደሮቹ ፡ አገር ፡ እያጠፉ ፡ ደህን ፡ ሲያስለቅሱ ፡ አ
ልተቆጣቸውም ፡ ነበርና ፡ ስለዚህ ፡ እግዚአብሔር ፡ ተቆጣ። በጀተኛው ፡
ዓመት ፡ (ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ ?) ፡ ሠራዊታቸውን ፡ ሰብስበው ፡ ቅዱሳኑ ፡ ወ
ደአዳል ፡ አገር ፡ አትሂድ ፡ አትጠቀምም ፡ እያሉ ፡ ሲመክሩዋቸው ፡ እም
በ ፡ ብለው ፡ ወደአዳል ፡ አገር ፡ ለውጊያ ፡ ሄዱ ፤ ዳካር ፡ ደርሰው ፡ ቤቱን
ም ፡ ሁሉንም ፡ አፈራርሰው ፡ ሲመለሱ ፡ እስላሞቹ ፡ ቲንሽ ፡ ሆነው ፡ ተከ
ትለው ፡ ጦርነት ፡ ገጠሟቸው ። አፄ ፡ እስክንድርም ፡ ጦርንቱን ፡ ገጥመው ፡
ሲዋጉ ፡ ሠራዊታቸው ፡ ግማሹ ፡ ሸሸ ፤ የቀረው ፡ ሞተ ፤ ግማሹም ፡ ተማረከ ።
ንጉሡ ፡ ግን ፡ እግዚአብሔር ፡ በመላእክቱ ፡ ክንፍ ፡ ከልሏቸው ፡ በደህና
ወደከተማቸው ፡ ገቡ ። ከዚያ ፡ ጠላቶቻቸውን ፡ የሚበቀሉበትን ፡ ጊዜ ፡ በሐ
ዘን ፡ በትካዜ ፡ ተቀምጠው ፡ ሲጠብቁ ፡ ነበር። ዳሩ ፡ ግን አልሆነላቸውም ።

በዘመናቸው ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ (በእዴሁ፡በእጁ)አሠርተው ፡ ሲጨርሱ
ደብረ ፡ ምሥዋዕ ፡ ብለው ፡ ሠይመው ፡ አከበሩት፤ከህናቱንና ፡ አለቃቸውን
(መክብበሙ)በጣም ፡ አከበሯቸው ።

ከዕለታት ፡ ፩ ቀን ፡ በአልፍኛቸው ፡ ተቀምጠው ፡ ሳለ፡ የአርኖ፡ሰዎች
፡ የምትወደውን፡አገልጋይህን፡ተክላይን፡ገደሉት፡ብለው፡ነገሩዋቸው።ስለ
ዚህ ፡ ከመሸ ፡ በኋላ ፡ ተነሥተው ፡ ወደነዚያ ፡ ሄደው ፡ ደረሱ ። እነዚያም
ባለፈው ፡ ተክላይን ፡ በገደሉበት ፡ ምክንያት ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ሊወጉዋቸው
፡ የመጡ ፡ መስሏቸው ፡ ንጉሥ ፡ መሆናቸውን ፡ ሳያውቁ ፡ እነዚህ ፡ ማያ
የሚባሉት ፡ የአርኖ፡ሰዎች ፡ በጨለማ ፡ ወጣተው ፡ ገደሏቸውና፡በነገሡ፡ በ
፲፭ ዓመት ፡ ከ፭ ወር ፡ በግንቦት ፡ ፲፪ ቀን ፡ አረፉ ። ስለዚህ ፡ ሌቶቻቸውን
ም ፡ ልጆቻቸውንም ፡ ሳይተዉ ፡ እነዚህ ፡ የአርኖ ፡ ሰዎች ፡ ገደሏቸው።(በ
ሌላ ፡ ቀን ፡ ማለቱ ፡ ነው።)የንጉሡ ፡ የእስክንድርም ፡ ሬሳ ፡ እደንበኛው፡ሥ
ፍራ ፡ ሄዶ ፡ ከመቀበሩ ፡ በፊት ፡ ዘሥሉስ ፡ ወገኖቹን ፡ ይዞ ፡ ወደአማራ፡አ
ገር ፡ ሄደና ፡ ልቡ ፡ የፈቀደውን ፡ አነገሡ።የምችግንም ፡ ሰዎች ፡ የእስክንድ
ርን ፡ ሬሳ ፡ እንዳያሳልፉ ፡ አዘዛቸው።ቢሆንም ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የእስክንድር
ልጅ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ነገሡ።ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ ያነገሡትከ
ሸዋ ፡ ወደአምሐራ ፡ አገር ፡ ሄደው ፡ ከዘሥሉስና ከአነገሠው ፡ ጋር ፡ ተገ
ናኙ ። በዚያም ፡ ያሉት ፡ የእስክንድር ፡ ወታደሮች ፡ ባንድነት፡ሆነው፡ዘሥ
ሉስንና ፡ ተከታዮቹን፡ገደሏቸው ።

በሁኑ ፡ ምዕራፍ ፡ ዓፄ ፡ እስክንድር፡እሙሉ ፡ ሰውነት ፡ እንኳን ፡
ባይሆን ፡ እወጣት ፡ ዕድሜ ፡ ላይ ፡ ደርሰው ፡ ከእንደራሴዎቻቸውና ፡
ከሞግዚቶቻቸው ፡ ሥልጣን ፡ ወስደው ፡ እንዳባቶቻቸው ፡ ለማስተዳደር ፡
እንደዠመሩ ፡ እንመለከታለን ። ያባቶቻቸውን ፡ የበእደ ፡ ማርያምን ፡ የዘር
ዓ ፡ ያዕቆብን ፡ የይስሐቅን ፡ አርአያ ፡ በመከተል ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሣቸውን
ከፈጸሙ ፡ በኋላ ፡ ወደአማራ ፡ አገር ፡ ሔደው ፡ ያባቶቻቸውን ፡ ትክል ፡ ደ
ብረ ፡ ነገሡድንድን ፡ አትሮንሰ ፡ ማርያምን ፡ እየዘሩ ፡ ጎበኙ ። ከዚያ ፡ ዘወት
ር ፡ ቢሸነፉም ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ አንገዛም ፡ እያሉ ፡ የሚያስቸግሩትን ፡ እንዲያ
ውም ፡ እንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ በሊን ፡ ደዋሮን ፡ ይፋትን ፡ ሲመቻቸው ፡ እየወረሩ
ክርስቲያኖቹን ፡ የሚዘርፉትን ፡ የሚገደሉትን ፡ የአዳል ፡ ባላባቶችን ፡
እንደዚያው ፡ አባቶቻቸው ፡ ሲዋጉ ፡ ሲያስገብሩ ፡ እንደኖሩት ፡ እርሳቸው
ም ፡ ተዋግተው ፡ ለማስገበር ፡ አሰቡ ።

እነዚህም ፡ የአዳል ፡ ባላባቶች ፡ እነዚያው ፡ የወላስማ ፡ ቤቶች ፡ ናቸው ፡ ለዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ልክ ፡ የገበረው ፡ መሐመድ ፡ ቤን ፡ በድላይ ፡ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ያፄ ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ ታላላቅ ፡ የጦር ፡ አለቆች ፡ ግራ ብሕት ፡ ወደድ ፡ መሐሪ ፡ ክርስቶስንና ፡ ቀኝ ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ገብረ ፡ ኢየሱስን ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ የፈጀ ፡ አትማን ፡ ቤይ ፡ ሶለይማን ፡ የሚጠለው ፡ ነው ። ከርሱም ፡ ጋር ፡ የዙሪያው ፡ የእስላም ፡ ባላባቶች ፡ ከደዋርና ፡ ከይፋት ፡ ከባለም ፡ ተከታይና ፡ ወደርሱ ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ አይጠፋም ። ባሁኑ ፡ በእስክንድር ፡ ጊዜ ፡ የእስላሞቹ ፡ መሪ ፡ እንደ ፡ ሙሴ ፡ ገፍል ፡ ፔሩሶ ፡ ሻምስ ፡ አድ ፡ ዲን ፡ መሐመድ ፡ ይባላል ፤ እርሱም ፡ በዚያው ፡ በዘሩ ፡ ሐረግ ፡ ላይ ፡ እንደሚታየው ፡ የበድላይ ፡ ሺሃብ ፡ ኤድ ፡ ዲን ፡ አህመድ (ኤርዌ ፡ በድላይ) የልጅ ፡ ልጅ ፡ ነው ። እንደ ፡ ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ከቀድሞ ፡ ከበእደ ፡ ማርያም ፡ ገምሮ ፡ የኢትዮጵያን ፡ የታወቀውን ፡ ግዛት ፡ እየወረረ ፡ እሁንም ባፄ ፡ እስክንድር ፡ ጊዜ ፡ የተዋጋው ፡ ኤሚር ፡ ማሕፋዝ (ማፋዲ) የሚጠለው ፡ ነው ። እንደ ፡ ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ አጻጻፍ ፡ ምንም ፡ ዋናው ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ ዘስሉሥ ፡ ቢከዳቸው ፡ ዓፄ ፡ እስክንድር ፡ እስላሞቹን ፡ ፪ ፡ ጊዜ ፡ አሸንፈው ፡ የአዳሉን ፡ ንጉሥ ፡ ልጅ ፡ ገድለዋል ። የብሩስን ፡ መጽሐፍ ፡ ከጀኘው ፡ ሾሊም ፡ ገጽ ፡ ፩፻፳—፩፻፮ ፡ ተመልከት ።

ሙሴ ፡ ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ይኸን ፡ የጀት ፡ ጊዜ ፡ ድል ፡ ሲጽፍ ፡ የማስረጃ ፡ ምንጭ ፡ ስለአልጠቀሰ ፡ ከዚህ ፡ ተሸንፈው ፡ ሠራዊታቸው ፡ አልቆ ፡ በመላእክት ፡ ክንፍ ፡ ተከልለው ፡ ወደከተማቸው ፡ በደኅና ፡ ገቡ ። ከሚለው ፡ ከግዕዝኛው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጋር ፡ ለማመዛዘንና ፡ የትኛው ፡ እውነት ፡ እንደሆነ ፡ ለመለየት ፡ አልተቻለም ። ምናልባት ፡ ዓፄ ፡ እስክንድር ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተዋግተው ፡ ሳለ ፡ የመዝናኛውን ፡ ድል ፡ ማድረግ ፡ ገምስ ፡ ብሩስ ፡ የመጨረሻውን ፡ ድል ፡ መሆን ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ ጽፎት ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

የተገኘው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በያለበት ፡ የተቆራረጠና ፡ ሙሉ ፡ አለመሆኑ ፡ በጽሑፉ ፡ ላይ ፡ ያስታውቃል ። በዓፄ ፡ እስክንድር ፡ የሕፃነት ፡ ዘመን ፡ የብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱን ፡ እንደራሴነት ፡ ከንግሥቲቱና ፡ ከዓቃቤ ፡ ሰዓቱ ፡ ጋር ፡ ሲያነሣ ፡ በዚህ ፡ በአዳል ፡ ጦርነት ፡ ይልቁንም ፡ ንጉሡ ፡ በሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ ልግዛ ፡ ባሉበት ፡ ጊዜ ፡ ብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ አሜን ፡ ብሎ ፡ ታዛዥና ፡ ተከታይ ፡ መሆኑን ፡ ወይም ፡ በሥልጣኑ ፡ መቀነስ ፡ መቀየሙን ፡ ሳይገልጽ ፡ በፊት ፡ ስሙ ፡ ያልተነሣውን ፡ ዘሥሉስን ፡ “የንጉሡ ፡

ፊሳ ፡ ሳይቀበር ፡ የፈቀደውን ፡ ለማንገሥ ፡ ሲል ፡ ወደ ፡ አማራ ፡ ሔደ ፡ ተ
 ዋግቶ ፡ መዋቱን ይጠቅሳል ። ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በጠቀስነው ፡ በጀምስ ፡ ብሩስ
 መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ ዘሥሉስ ፡ ዋና ፡ የጦር ፡ አለቃና ፡ እንደራሴ ፡ የነበረ ፡ ከአ
 ዳሉ ፡ ጦርነት ፡ ንጉሡን ፡ እስክንድርን አጋልጦ ፡ የተመለሰ ፡ በኋላም ፡ የማ
 ያን(የአርኖንን) ሰዎች ፡ ቀስቅሶ ፡ ወይም ፡ ከነርሱ ፡ ጋር ፡ ያልቶ ፡ እስክን
 ድርን ፡ ያስገደለ ፡ ሆኖ ፡ ይታያል ። እነዚህም ፡ ዓፄ ፡ እስክንድርን ፡ የገደሉ ፡
 የማያ(አርኖ) ሰዎች ፡ በአፋርና ፡ በትግሬ ፡ መካከል ፡ የሚገኙ ፡ ከአሰብ ፡ ከ
 አንጎት ፡ ጨው ፡ እያመላለሱ ፡ የሚነግዱ ፡ ናቸው ። ዘሥሉስም ፡ ዓፄ ፡ እስክ
 ንድርን ፡ አስገደሎ ፡ ወደ ፡ አማራ ፡ አገር ፡ ከሔደ ፡ በኋላ ፡ የንጉሡ ፡ ወታ
 ደሮች ፡ ተዋግተው ፡ ማርከውት ፡ ዓይኑን ፡ አውጥተው ፡ ገደሉት ። ብሩስ
 ጀኖ ፡ ሾሊም ፡ ገጽ ፡ ፩፻፳፭ ፡ ተመልከት ።

ምንም ፡ እንኳን ፡ የብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱን ፡ ሁኔታ ፡ በይጠቅስ ፡ የ
 ስሉሥን ፡ ማመጥ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉም ፡ ስለጠቀሰው ፡ ከዠምስ ፡ ብሩስ ፡ ጽ
 ሑፍም ፡ በትክክል ፡ ይገናኛል ። ስለዚህ ፡ ዓፄ እስክንድር ፡ ሥልጣን ፡ በ
 ያዙበት ፡ ዘመን ፡ እንደራሴዎቻቸው ፡ በሥልጣናቸው ፡ እየቀኑ ፡ ወይም ፡
 ገና ፡ ወጣት ፡ በመሆናቸው ፡ ሥልጣናቸው ፡ ስለላላ ፡ ውስጥ ፡ ውስጡን ፡
 የአድማ ፡ ነገር ፡ እየሠሩ ፡ በጦርነትም ፡ በሥራም ፡ ከልብ ፡ አልተከተሏቸ
 ውም ፡ ማለት ፡ ነው ። የዚህም ፡ ሁኔታ ፡ ለእስላሞች ፡ የበቀል ፡ ጊዜ ፡ ሰጥ
 ቷቸዋል ፡ ማለት ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፶፬።

የኢትዮጵያና ፡ የፖርቱጋል ፡ የመዝናኛው ፡ ግንኙነት—ስለፔድሮ ፡
ኮቪልካክ ፡ መምጣት ።

በምዕራፍ ፡ ፵፱ ፡ ስለ ፡ ፍሉሬንስ ፡ ጉባዔ ፡ በምዕራፍ ፡ ፵፪ ፡ ስለ ፡
 ኤውሮፓና ፡ ስለ ፡ መካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ ሁኔታ ፡ የጻፍነውን ፡ መልሰን
 በማስታወስ ፡ ከሌሎች ፡ ዝርዝር ፡ መንግሥታት ፡ በቀር ፡ ቱርክና ፡ የፖር
 ቱጋል ፡ መንግሥት ፡ ገናኖች ፡ ሆነው ፡ በአፍሪካ ፡ ዙሪያ ፡ ግዛት ፡ ሲሻሙ ፡
 በየወደቡ ፡ ሲዋጉ ፡ እንመለከታለን ።

ከጥንት ፡ ዝምሮ ፡ የዚህን ፡ ዓለም ፡ የሕዝብን ፡ አነሣስና ፡ አወዳደቅ ፡
 ስንመለከት ፡ አስደናቂ ፡ ሆኖ ፡ እናገኛለን ። ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ከ፫ሺ
 እስከ ፡ ፯፻ ፡ ዓመት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ግብፅን ፡ በሥልጣኔ ፡ በገናን

ነት ፡ የሚያሳት ፡ አልነበረም ። በርሷ ፡ ደረጃም ፡ ባይሆን ፡ የሥልጣኔ ፡ ተከታታይ ፡ የኃይል ፡ ተፎካካሪ ፡ ለመሆን ፡ የቻሉ ፡ አሰርና ፡ ባቢሎን ፡ ከ ዚያም ፡ ፋርሶች ፡ ነበሩ ።

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ በግዛት ፡ በሥልጣኔ ፡ በተቋቋሙበት ፡ ዘመን ፡ ነገሥታቶቻቸው ፡ ቱትሞሲስ ፤ ራምሴስ ፤ አሰርባኒፓል ፤ አሳርሐዶን ፤ ሰናክሬም ፤ ናቡከደነፆር ፤ ቂሮስ ፤ ከምቤዝና ፡ ኮስሮጭ ፡ በዙሪያቸው ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ ለማስገበር ፡ ሕዝብን ፡ በሚያምሱበት ፡ ሰዓት ፡ ግሪኮች ፡ በየደሴቶቻቸው ፡ ገና ፡ ሞኞች ፡ ነበሩ ። ሮማውያን ፡ ገበሬዎች ፡ ሲሆኑ ፤ ዐረቦች ፡ ደግሞ ፡ በበረሃ ፡ ግመል ፡ እየነዱ ፡ የሚዘሩ ፡ ዘላኖች ፡ ነበሩ ፤ የቱርክ ፡ የፖርቱጋል ፡ የፈረንሳይና ፡ የእንግሊዝም ፡ ሕዝብ ፡ እንዲያውም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ድምፃቸው ፡ ገና ፡ አልተሰማም ።

ነገር ፡ ግን ፡ ሥልጣኔና ፡ ገናንነት ፡ ከዛፍ ፡ ወደዛፍ ፡ እየበረረ ፡ እንደሚያርፍ ፡ ወፍ ፡ ከግብፅ ፡ ከአሰርና ፡ ከባቢሎን ፡ ወደ ፡ ፋርስ ፡ ወደ ፡ ግሪክ ከግሪክ ፡ ወደ ፡ ሮማውያን ፡ ከሮማውያን ፤ ወደ ፡ ዐረቦች ፡ ሲተላለፍ ፡ ቆይቶ ፡ አሁን ፡ የዐረብን ፡ ሥልጣኔና ፡ ሃይማኖት ፡ ያቀፉት ፡ ቱርኮች ፡ የሮማውያንን ፡ ሥልጣኔና ፡ የሮማን ፡ ክቶሊካዊት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የተቀበሉት ፡ የፖርቱጋል ፡ ተወላጆች ፡ በዚህ ፡ በመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ በማናቸውም ፡ ረገድ ፡ በእግር ፡ ጦር ፡ በባሕር ፡ ኃይል ፡ እየበረቱ ፡ ሄዱ ። ስለ ፡ ዐረቦችና ፡ ስለ ፡ ቱርኮች ፡ አነሣሥ ፡ በመዝናኛው ፡ መጽሐፍ ፡ በምዕራፍ ፡ ፳፮ ፡ ና ፡ ፸፫ ፡ በዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ በምዕራፍ ፡ ፵፪ ፡ ጽፈናል ።

የፖርቱጋል ፡ ሕዝብና ፡ አገር ፡ በምዕራብና ፡ በደቡብ ፡ ከአትላንቲክ ውቅያኖስ ፡ በምሥራቅ ፡ ከኤስፓኝ ፡ የሚዋሰን ፡ አገር ፡ ነው ። በመዝናኛው ፡ ባገሪቱ ፡ ሰልቶ ፡ ሂቤሪክ ፡ የሚባሉ ፡ የሕንድ ፡ ኤውሮፒያ ፡ ዘር ፡ ሆነውበኋላ ፡ በየጊዜው ፡ በደረሰባቸው ወረራ ፡ በጀርመንና ፡ በኖርማንዲ ፡ በሮማውያንና ፡ በዐረቦች ፡ (ሞራማውሪታኒ) ፡ በሚባሉ ፡ የአፍሪካ ሕዝቦች ተቀያይጧል ። ነገር ፡ ግን ፡ ሮማውያን ፡ ሰፊ ዘመናት ፡ ስለገዟቸው ፡ በዘርም ፡ በልምድም ፡ በሃይማኖትም ፡ አብዛኛው ፡ የፖርቱጋል ፡ ሕዝብ ፡ ወደሮማውያንነት ፡ (ወደ ፡ ላቲንነት) ፡ ተለውጧል ። የሮማን ፡ የጀርመንን ፡ የቪዚጎትን ፡ የዐረብን ፡ ወረራ ፡ ካሰለፉ ፡ በኋላ ፡ ከጀኛው ፡ መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ገምረው ፡ የራሳቸውን ፡ መንግሥት ፡ አቋቁመው ፡ በዚህ ፡ በ፲፱ኛውና ፡ በ፲፭ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ እላይ ፡ እንደተመልከትነው ፡ ገናንነት ፡ ተሰምቷቸዋል ።

የኤውሮፓ : መንግሥታት : እንግሊዝ : ፈረንሳይ : ጀርመን : ኤስፓኝ : ኢጣሊያ : በየወሰናቸው : በየዙፋናቸው : በሃይማኖትና : በዘውድ : እርስ : በርሳቸው : ሲጣሉና : ሲዋጉ : የፖርቱጋል : መንግሥት : ጥሩ : ጥሩ መርከብ : እያዘጋጀ : የአሜሪካንን : የእስያን : የአፍሪካን : አገር : እያስመረመረ : ግዛቱን : ያስፋፋ : ገናመር ። የዚህንም : ታሪክ : ወደፊት : በምናሳትመው : በሦስተኛ : መጽሐፍ : እስክናነብ : ድረስ : አሁን : ስለ : ኢትዮጵያና : ስለ : ፖርቱጋል : ግንኙነት : እንመልከት ።

የዓለም : ገዢዎችና : ገናኖች : እንደተለዋወጡ : የኢትዮጵያም : ሁኔታ : በሁኑ : ጊዜ : በመጠኑ : የተለዋወጠ : ነው ። ቀድሞ : ከክርስትና በፊት : ገናምሮ : ከክርስትና : በኋላ : እስከ : ዘጠነኛው : መቶ : ዓመተ : ምሕረት : ድረስ : ኢትዮጵያ : መናገሻ : ከትማዋን : በአክሱም : አድርጋ : የወዳጅነት : ግንኙነቷን : ከቀስጥንጥንያ : መንግሥት : ጋር : እየቀጠለች : የግዛቷን : ወሰን : እስከ : ዐረብ : አገር : አድርሳ : ኖረች ። በዐረቦች : መነሣት : የአክሱም : መንግሥት : ሲደክም : የሰሜን : ፈላጆች : የአገው : የበጁያ : ነገዶች : በአክሱም : ነጋሢዎች : ላይ : ተነሥተው : መንግሥት : ከአክሱም : ወደዛጉዬ : ተዛውሮ : የነበረው : አሁን : ደግሞ : ከዛጉዬ : ወደ : ጥንቶች : የገዢዎች፡ዘሮች : ተዛውሮ : የመንግሥቱ : መደብ : በሸዋ : የተመሠረተበት : ጊዜ : ነው ። ይኸም : ዘመን : ከይኩኖ : አምክ : ገናምሮ : (ሺ፪፻፳) : ዓ : ም : እስከ : እዚህ : እስከ : ሺ፭፻ : ዓመተ : ምሕረት : ድረስ : ሲሆን : በዚህ : ዘመን : ውስጥ : ታላላቅ : ነገሥታት : እነዓምደ : ጽዮን እነ ዘርዓ : ያዕቆብ : አልፈውበታል ።

ከአክሱም : ዛጉዬ : ከዛጉዬ : ወደ : ደቡብ : ወደ : ሸዋ : የነገሥታቱ : መቀመጫ : እየራቀ : በሄደበት : መጠን : ኢትዮጵያ : የሃይማኖት : የሥልጣኔ : ምንጭ : ከሆኑት : ከእስክንድርያ : ከሶርያ : ከአንጾኪያ : ከኢየሩሳሌም ከተሞች : ስትለይ : ከወደቦቿ : ከምጥዋ : ስትርቅ : የቀድሞ : ገናንነትዋ : ሥልጣኔዋ : እየጉደለ : መሄዱ : በግልጽ : ይታወቃል ። ከሌሎች : መንግሥታት : ዘመናዊውን : ሥልጣኔ : እንዳትካፈል : ጳጳሶቿን : እንደልብ : ከእስክንድርያ : እንዳታገኙ በቱርኮችና : በግብፆች : በላሥልጣኖች : ሲዘጋበት : የውስጥ : ጦርነት : ከሰሜን : ፈላጆች : ከአዳል : በላባቶች : ሲቀሰቀስበት ይኸ : ሁሉ : ተባብሮ : በሥልጣኔ : በኃይል : ወደኋላ : እየጉተተ : አደክማት ። ሆኖም : ትድክም : እንጂ : እንደሌሎቹ : በቱርክ : መንግሥት : ሥልጣን አልተንበረከከችም ። ክርስቲያናዊ : ሃይማኖቷ : እንዳይጠፋ : ግዛቷ : እንዳይከፈል : ነገሥታቶቿ : ከሊቃውንቱና : ከመኳንንቱ : ጋር : እንደታገሉ : ወደ : ሰሜን : ወደ : ደቡብ : ያለ : እረፍት : እየተዘዋወሩ : የኢትዮጵያን : ግዛት : እንደጠበቁ : ቤተ : ክርስቲያን : እንደተከሉ : ናቸው ።

እንደዚህ ፡ ጸንታ ፡ ከስላሞች ፡ ወረራ ፡ እየመከተች ፡ ነፃነቷን ። ሃይማኖቷን፣ ይዞ የመቀመቀጣ ፡ ወሬ ፡ በአውሮፓ የክርስቲያን ፡ መንግሥታት ፡ ዘንድ፣ በሩቁ የፍቅርን ፡ ስሜትና ፡ ስመጥርነትን ፡ አስገኝቶለታል ። ከኢትዮጵያ፣ ለመሀለም፣ ወደ፣ ኢየሩሳሌም፣ ሁል፣ ጊዜ ፡ በሚመላለሱት፣ የኢትዮጵያ መነኩሳትና ፡ ቀሳውስት ፡ ምዕመናን ፡ ምክንያት ፡ በግብፅ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ በዐረቦች ፡ አገር ፡ በግልጽ ፡ የታወቀች ፡ ሆና ፡ ሳለ ፡ በኤውሮፓች ፡ ዘንድ ግን ፡ የታወቀችው ፡ በወሬና ፡ በዝና ፡ ነው ። በትክክል ፡ ካለመታመን ፡ የተነሣ ፡ የአውሮፓ ፡ ነገሥታትና ፡ ጳጳሳት ፡ ቀሳውስትና ፡ አገር ፡ መርማሪዎች ፡ ሁሉ ፡ ግማሹ ፡ በኩብያ ፡ ግማሹ ፡ በምሥራቅ ፡ በሕንድ ፡ የቀረው ፡ በዐረብ ፡ አገር ፡ ወይም ፡ በአፍሪካ ፡ ዮሐንስ ፡ በሚባል ፡ ቁስ ፡ ወይም ፡ ካህን ፡ የምትገዛ ፡ የክርስቲያን ፡ አገር ፡ አለች ፡ እያሉ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ በጽሑፍም ፡ በቃልም ፡ ይነጋገሩባት ፡ ነበር ። ብዙዎቹም ፡ የአውሮፓ ፡ ነገሥታት ፡ በመልእክት ፡ ከዚች ፡ የክርስቲያን ፡ አገር ፡ ነገሥታት ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ለማድረግ ፡ ፈትነዋል ። ባዪ ፡ ይስሐቅ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (ሹ፬፻፯—ሹ፱፻፳፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እንደ ፡ ኢትዮ ፡ ቀ ፡ ከአራጎን ፡) ኤስፓኝ ፡ ሰሜን ንጉሥ ፡ ከአልፎንሱ ፡ ጅኛ ፡ እንደዚሁም ፡ ከባሬ ፡ (ፈረንሣይ) መስፍን ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ መደረጉ ፡ በየመጽሐፉ ፡ ይገኛል ። የዣን ፡ ዶሬዝ ፡ መጽሐፍ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፴፫—፪፻፴፭ ፡ ተመልከት ።

በዚሁ ፡ መጽሐፍ ፡ የቤሬ ፡ መሥፍን ፡ መልክተኛ ፡ የእስላም፣ ልብስ፣ ለብስ ፡ ሸዋ ፡ መድረሱና፣ ከኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት፣ ማድረጉ ፡ ቀጥለው ፡ ባሉት ፡ ጊዜዎች ፡ በሮማ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳትና ፡ በአራጎን ፡ ነገሥታት ፡ ባዪ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብና ፡ ባዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ መካከል ፡ የመልእክት ፡ ግንኙነት ፡ መደረጉ ፡ በየመጽሐፉ ፡ ይጠቀሳል። ነገሩንም ፡ ከፍሎሬንስ ፡ ጉባዔ ፡ ጋር ፡ የሚያያዙት ፡ ብዙዎች ፡ ናቸው።

ነገር ፡ ግን ፡ ደንበኛው ፡ ማስረጃ ፡ ያለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ የዚህ ፡ ዘመን ፡ ግንኙነት ፡ ከፖርቱጋል ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ ነው ። ጁኦንድ ፡ እንደብራንካ ፡ ሌዎን ፡ ያሉትም ፡ የኢጣሊያ ተወላጆች ፡ እየተነጠሉ መምጣታቸው ፡ እርግጥ ፡ ነው። የፖርቱጋል ፡ መንግሥት ፡ በዚህ ፡ ዘመን፣ ከሌሎች የበለጠ በምሥራቅና ፡ በአፍሪካ ፡ ተጠቃሚነት ፡ ስለአለው ፡ በዚህም ፡ ከቱርክ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ ጠብ ፡ ስለአበቀለ፣ እርሱን ፡ ለማጥቃት ፡ እንዲመቸው ፡ ከክርስቲያኑ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ መገናኘትና ፡ መወዳጀት፣ አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ ታይቶት ፡ ነበር።

ስለዚህ ፡ የሐንስ (ገፍን) የሚባለው ፡ የፖርቱጋል ፡ ንጉሥ ፡ አልፎ
ንሱ ፡ ደ ፡ ፓይቫ ፡ (Alofnso de Paiva) ፤ ፔድሮ ፡ ደ ፡ ኮቪልሐኦ ፡
(Pedro de Covilhao) የሚባሉትን ፡ ሁለት ፡ የፖርቱጋል ፡ ተወላጆቹን ፡ መ
ርወ ፡ አትዮጵያን ፡ ፈልገው ፡ እንዲያገኙና ፡ ከንጉሥዋ ፡ ተገናኝተው የወ
ዳጅነት ፡ ግንኙነት ፡ እንዲወጥኑ ፡ ላካቸው ።

እነርሱም ፡ እንደኤው ቁጥር በ፩፻፱፻፳፯ ዓ.ም ፡ ከፖርቱጋል ተነሥ
ተው የቱርኮች በረኞች አግኝተው ፡ እንዳይዟቸው ፡ የነጋዴ ልብስ ለብሰው
በሮድ ፡ ደሴትና ፡ በግብጽ ፡ በሱአኪም ፡ በኩል አድርገው ፡ አደን ፡ ደረሱ ።
አደን ፡ ላይ ፡ ሁለቱ ፡ ተለያይተው ፡ አልፎንሶ ፡ ደ ፡ ፓይቫ ፡ ከአደን ፡ ወደ ፡ በ
ርበራ ፡ ሲደርስ ፡ ሞተ ፤ ፔድሮ ፡ ኮቪል ፡ ሐኦ ፡ ግን ፡ ወደ ፡ ሕንድ ፡ ሄዶ ፡ በካ
ልኩታና ፡ በጎሃ ፡ ቆይቶ ፡ ከዚያ ፡ በሶፋላ ፡ በአደን ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ካይ
ሮ ፡ ሄዶ ፡ የጓደኛውን ፡ ወሬ ፡ ሲያጠያይቅ ፡ መሞቱን ፡ የሚያስረዳና እርሱ
መልእክቱን ፡ እንዲፈጽም ፡ በገሪስ ፡ ላሜጎና ፡ በራባ ፡ አብርሃም ፡ አማካይ
ነት ፡ ከፖርቱጋል ፡ ንጉሥ ፡ ደብዳቤ ፡ ተቀበለ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ኮቪልሐኦ የ
ቀይ ፡ ባሕርን ፡ ተሻግሮ ፡ በዘይላ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ወደ ፡ አትዮጵያ ፡ መ
ጣ። ዓፄ ፡ እስክንድርም ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ከአዳሎች ፡ ጋር ፡ የሚዋጉበት ሰ
ዓት ፡ ነበርና ፡ በብዙ ፡ ችግር ፡ ከዓፄ ፡ እስክንድር ፡ ተገናኝቶ ፡ ከፖርቱጋል
ንጉሥ ፡ የተላከለትን ፡ ደብዳቤ ፡ አቀረበ። ንጉሡም ፡ ለዚህ ለፖርቱጋል መ
ንግሥት ፡ መላክተኛ ፡ መልካም ፡ አቀባበል ፡ አደረጉለት። ከዚያም ፡ አብረ
ው ፡ ወደተጉለት ፡ መጥተው ፡ እንደተቀመጡ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሳይቆዩ ዓፄ ፡ እ
ስክንድር ፡ ሞቱ። እርሱም ፡ ከዓፄ ፡ እስክንድር ወዲህ ፡ ከነገሡት ፡ ነገሥታት
ከዓፄ ፡ ናዖድም ፡ ከዓፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግልም ፡ ጋር ፡ ሆኖ ልሂድም ፡ ልቅርም ፡ እ
ያለ ፡ ብዙ ዘመን ፡ በአትዮጵያ ተቀመጠ። እንዲያውም ቀኝ ፡ በአልቴሐት
የሚባሉት ፡ ንግሥት ፡ እሴኒ ፡ የዓፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ባለቤት ፡ በኋላ ፡ ለል
ብነ ፡ ድንግል ፡ እንደሞግዚት ፡ ሆነው ፡ ያስተዳድሩ ፡ የነበሩት ፡ ካንዲት ፡ ሴ
ት ፡ ወይዘሮ ፡ ጋር ፡ አጋብተውት ፡ ከቤተ ፡ መንግሥት ፡ ባለሟል ፡ ሆኖ ይወ
ጣ ፡ ይገባ ፡ ነበር። ወደአገሬም ፡ ልሂድ ፡ ቢል ፡ እዚሁ ፡ ከኛው ፡ ጋር ተቀመ
ጥ ፡ ብለው ፡ በውዴታም ፡ በግዴታም ፡ በእዚሁ ፡ በአትዮጵያ ፡ አስቀመጡት።
በርሱ ፡ ምክር ፡ ወደፊት ፡ ባፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ላይ ፡ እ
ንደሚገኘው ፡ ማቴዎስ ፡ የሚባለው ከንግሥት ፡ እሴኒ ፡ የወዳጅነት ደብዳቤ
ይዘ ፡ ወደፖርቱጋል ፡ ንጉሥ ፡ ተልከ ፡ ሄዶ ፡ ጀምሮ ፡ ብሩስ ፡ ጀኛ ፡ ሾሊም
ገጽ ፡ ፩፻፲፫ — ፩፻፲፭ ፡ ገፍን ፡ ባቲስት ፡ ኩልቦ ፡ ጀኛ ፡ ሾሊም ፡ ገጽ ፻፩ — ፻፱ ፡
፶፱ — ፷ ፡ ባሴት ፡ ረኔ ፡ ገጽ ፡ ፩፻፵ ፡ ተመልከት ።

ንግሥት ፡ አሌኒ ፡ ይኸንን ፡ የፖርቱጋል ንጉሥ ፡ መላክተኛ ፡ በኢትዮ-
 ጵያ ፡ እንዲቀመጥ ፡ የፈለጉበት ፡ ምክንያት ፡ በክርስቲያኑ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መ-
 ንግሥት ፡ ላይ ፡ እስላሞቹ ፡ የወረራ ፡ ስሜት ፡ እንዳላቸው ፡ ስለሚያውቁና
 እነዚህን ፡ ባላጋራዎች ፡ ለመመለስ ፡ ከክርስቲያኑ ፡ የፖርቱጋል ፡ ንጉሥ ፡ ዕር-
 ዳታ ፡ ለማግኘት ፡ መሆኑን ፡ ወደፊት ፡ በሰፊው ፡ እንመለከታለን ። ስለዚህ
 አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ካዪ ፡ እስክንድር ፡ ቀጥለው ፡ ወደነገሡት ፡
 ወዳዪ ፡ ናዖድ ፡ እንመለስ ።

ምዕራፍ ፡ ፶፭ ።

የዳዪ ፡ ናዖድ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

የዳዪ ፡ ናዖድ ፡ አነጋገሥ—የብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ ፍጻሜ ።

ዳዪ ፡ እስክንድር ፡ በ፲፱፻፹፯ ፡ ዓ ፡ ምሕረት ፡ በግንቦት ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡
 ያገልጋያቸውን ፡ የተክላይን ፡ ደም ፡ እበቀላለሁ ፡ ብለው ፡ ሌሊት ፡ ሒደው
 ባንድ ፡ ባልታወቀ ፡ ሰው ፡ እጅ ፡ በቀስት ፡ ፍላጻ ፡ ተመትተው ፡ ስለሞቱ ፡
 በደብረ ፡ ወርቅ(ጎጃም) ተቀበሩ ። በመንግሥታቸው ፡ በሕይወታቸው ፡ ጊዜ
 የከዳቸው ፡ ዘሥሉስ ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ በአማራ ፡ አገር ፡ የወደደውን ፡ ለማ-
 ንገሥ ፡ ሲል ፡ የእስክንድር ፡ ወገኖች ፡ ተቃውመው ፡ እርሱንም ፡ ያልታወ-
 ቀውንም ፡ ነጋሢ ፡ ማጥፋታቸውን ፡ ያለፈው ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ገልጿል ።

ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ባሕት ፡ ረኔ ፡ ገዢ ፡ ባቲስት ፡ ኩልቦ ፡ ሌሎቹም ፡ የቅ-
 ርብ ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ቀድሞ ፡ ፖርቱጊዞች ፡ እነ ፡ ዳልማይዳ ፡ እነ ፡
 ፔር ፡ ቲለዝ ፡ ካጻፉት ፡ ላይ ፡ እየጠቀሱ ፡ ከዚህ ፡ መዋዕሉና ፡ ከታሪክ ፡ ነ-
 ገሥቱ ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ የሚመስልና ፡ የሚጠቅም ፡ ታሪክ ፡ ያ-
 ቀርቦልናል ።

በዚያን ፡ ዘመን ፡ እንዳይሸፍት ፡ እየተባለ ፡ የነጋሢው ፡ ልጅ ፡ ሁሉ ፡
 እየተያዘ ፡ በአምባ ፡ ግሼን ፡ በዘበኛ ፡ ይጠበቅ ፡ ነበር ። ከዚያ ፡ ፩ ፡ ንጉሥ ፡
 ሲሞት ፡ አባቱ ፡ የተናዘዘለት ፡ ወይም ፡ የቤተ ፡ ክህነቱና ፡ የቤተ ፡ መንግ-
 ሥቱ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ አለዚያም ፡ ከ፪ ፡ አንዳቸው ፡ የመረጡት ፡ እየወጣ
 በአዋጅ ፡ ይነግሣል ።

ስለዚህ ፡ እስክንድር ፡ በሞቱ ፡ ጊዜ ፡ ግማሾቹ ፡ ናዖድን ፡ ከአምባ ፡ ግ-
 ሼን ፡ አውጥተው ፡ አነገሡ ። ንግሥት ፡ ዕሌኒ ፡ ቀኝ ፡ በአልቲሐት ፡ ደግሞ
 የዳዪ ፡ በእደ ፡ ማርያምን ፡ ልጅ ፡ የእስክንድርን ፡ ወንድም ፡ ዕንቁ ፡ ሸኤ-
 ልን ፡ ለማንገሥ ፡ አስበው ፡ ነበር ። ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ካዪ ፡ እስክንድር

ጊዜ ፡ ገዢ ፡ በእንደራሴነት ፡ አገሩን ፡ ሲያስተዳድር ፡ የነበረው ፡ ብሔት
ወደድ(እንደሌሎቹ ፡ ራስ)ዓምዱ ፡ የናዖድን ፡ ንግሥ ፡ ተቃውሞ ፡ ያሄ ፡ እስ
ክንድርን ፡ የጌ ፡ ዓመት ፡ ልጅ ፡ እንድርያስ ፡ ይበል ፡ የነበረውን ፡ ዓምደ ፡
ጽዮን ፡ ፪ኛ ፡ አሰኝቶ ፡ አነገሠው ። ናዖድም ፡ በወገኖቻቸው ፡ ደጋፊነት ፡
ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ በብሔት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ ተቃዋሚነት ፡ ተመልሰው ፡
ወደ ፡ አምባ ፡ ግሼን ፡ ሔደው ፡ ተቀመጡ ። የብሔት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ ም
ኞትም ፡ በእስክንድር ፡ ጊዜ ፡ እንደተደረገው ፡ ለስሙ ፡ የጌቱን ፡ ዓመት ፡
ልጅ ፡ አንግሥ ፡ እርሱ ፡ በእንደራሴነት ፡ ኢትዮጵያን ፡ እንደቀድሞው ፡ ለ
ማስተዳደር ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ጌ ፡ ወር ፡ እንደገዛ ፡ በድን
ገት ፡ ስለሞተ ፡ አሳቡ ፡ ሳይሳካለት ፡ ቀረ ። ሕዝቡም ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንን ፡ በልጅነቱ
ወራት ፡ የቀጨው ፡ የናዖድ ፡ አምላክ ፡ ተቆጥቶ ፡ ነው ፡ ይል ፡ ገዢ ፡ ስ
ለዚህ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ሞቶ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ሁከት ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡
በ፫ኛው ፡ ቀን ፡ ናዖድን ፡ እንደገና ፡ አምጥተው ፡ አነገሥዋቸው ። ስሙ
መንግሥታቸውም ፡ አንበሳ ፡ በፀር ፡ ተባለ ።

ዓሄ ፡ ናዖድ ፡ የዓሄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ልጅ ፡ የዓሄ ፡ እስክንድር ፡ ወን
ድም ፡ መሆናቸውን ፡ የመገረመሪያ ፡ ስማቸው ፡ ቀለዮጳ ፡ እንደነበረ ፡ ሲነ
ግሡም ፡ ዕድሜያቸው ፡ ወደ ፡ ፳፪ ፡ ሊደርስ ፡ እንደሚችል ፡ ባለፈው ፡ ም
ዕራፍ ፡ ገልጸናል ። ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የእስክንድርንና ፡ የዕንቄ ፡ ሸሑልን ፡ እ
ናት ፡ ንግሥት ፡ ሮምና(ሮማን ፡ ወርቅ)መሆናቸውን ፡ ሲገልጽልን ፡ የናዖድ
ን ፡ እናት ፡ አይገልጽም ። ምናልባት ፡ ከደንበኛ ፡ ሚስቶቻቸው ፡ በግራዋ ፡
ወይም ፡ ከቀፈ ፡ በአልቴሐት ፡ ሳይሆን ፡ ከንዲት ፡ ከተራ ፡ ዕቅብት ፡ ተወል
ደው ፡ ይሆናል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓሄ ፡ ናዖድ ፡ በመንግሥታቸው ፡ ከተደላደሉ ፡ በኋላ ፡
ብሔት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱን ፡ አሲዘው ፡ ከአንገቱ ፡ በታች ፡ አስቀብረው ፡ የከብ
ት ፡ መንጋ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ አስነድተው ፡ ገደሉት ፡ ይባላል ። ይኸንን ፡ የጭ
ከኔ ፡ ቅጣት ፡ ያደረጉት ፡ መገረመሪያ ፡ ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ ተቃውሞ ፡ ስለመ
ለሳቸው ፡ በዚያ ፡ ቂም ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ አሁንም ፡ አላሥነግሥም ፡ ብሎ
ሲዋጋ ፡ ተማርኮ ፡ ይሁን ፡ አይታወቅም ። ቢሆንም ፡ ዓሄ ፡ ናዖድ ፡ የክርስቲ
ያን ፡ ንጉሥ ፡ ከዚያም ፡ አልፈው ፡ ወደ ፡ መንፈሳዊነት ፡ ያዘነበሉ ፡ መልክ
አ ፡ ማርያም ፡ የደረሱ ፡ ሆነው ፡ ሳለ ፡ ይኸን ፡ በመሰለ ፡ በአረመኔ ፡ ቅጣት
ቀጭታቸውን ፡ በመወጣት ፡ ፈንታ ፡ አስረው ፡ ወይም ፡ በጦርና ፡ በቀስት ፡
በትር ፡ በያስገድሉት ፡ ይበቃ ፡ ነበር ። የዚህም ፡ ሁኔታ ፡ በዜና ፡ መዋዕላቸው
ስው ፡ ውስጥ ፡ ቸር ፡ ታጋሽ ፡ ይቅር ፡ ባይ ፡ ብሎ ፡ የተጻፈላቸውን ፡ ቃል
ያተባብላል ።

ምናልባት ፡ ደግሞ ፡ የርሳቸው ፡ ወገኖች ፡ በዓምዱ ፡ ላይ ፡ የተናደዱና ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ የበሰለ ፡ ቁም ፡ ያላቸው ፡ እስከ ፡ አንገቱ ፡ ተቀብሮ ፡ በደንጊያ ፡ ተወግሮ ፡ ይሙት ፡ እያሉ ፡ ሲያውኩ ፡ አዲሱ ፡ ንጉሥ ፡ ናዖድ ይኸን ፡ አሳብ ፡ መቃወም ፡ ሳይችሉ ፡ እነዚህን ፡ ለማስደሰት ፡ ውግረቱን ሲሉ ፡ ፈቅደው ፡ ይሆናል ።

ምዕራፍ ፡ ፶፮ ።

የተካ ፡ ክርስቶስ ፡ ሽፍትነትና ፡ ፍጻሜው—በለፈ ፡ ኃጢአት ፡ ሰው እንዳይወቀስ ፡ የተደረገ ፡ አዋጅ ።

ያሄ ፡ ናዖድ ፡ የግዕዝ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ዓሄ ፡ ናዖድን ፡ ቸር ታጋሽ ፡ ይቅር ፡ ባይ ፡ አድርጎ ፡ ያሳየናል ። ባለፈ ፡ ኃጢአትም ፡ ሰው እንዳይከሰስ፤ እንዳይወቀስ፤ መከልከላቸውን፤ ያስረዳናል። በዚያውስጥ የተካ ክርስቶስ ፡ መቃወም ፡ ሲጻፍ ፡ የብሕት ፡ ወደድ ፡ ዓምዱ ፡ አገዳደል ፡ በፍጹም ፡ የለም ። ምናልባት ፡ እንደሌሎቹ ፡ ሁሉ ፡ ያሄ ፡ ናዖድም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ሙሉ ፡ ሳይሆን ፡ በከፊል ፡ የተጻፈ ፡ በመሆኑ ፡ ይሆናል ። የሆነ ሆኖ ፡ ይኸንን ፡ ያለውን ፡ ግዕዝኛ ፡ ቃል ፡ ትርጉሙን ፡ በአማርኛ ፡ እንመልከት ።

«ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የበእደ ፡ ማርያም ፡ ልጅ ፡ የእስክንድር ፡ ወንድም ጌታችን ፡ ናዖድ ፡ በኅዳር ፡ ወር ፡ ነገሡ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ አገር ፡ ጸጥ ። አለ ። ከመንግሣቸው ፡ በፊት ፡ ፩ ፡ ዮሐንስ ፡ የሚባል ፡ መነኩሴ ፡ ናዖድ ፡ (ንውድ ብውድ) ይነግሣል ፡ የሚል ፡ ድምጽ ፡ ከሰማይ ፡ ሰማሁ ፡ እያለ ፡ ሲያወራ ፡ ሰምቼው ፡ (የጸሐፊው ፡ ቃል ፡ ነው) ፡ ሳደንቅ ፡ ነበርሁ ። በኋላ ፡ በጊዜው የዚህ ፡ የመነኩሴ ፡ ቃል ፡ ዕውነት ፡ መሆኑን ፡ ተገነዘብሁ ። ንጉሣችን ፡ ድንቅና ፡ መልካም ፡ መሆናቸውን ፡ ቸርነታቸውንና ፡ ትእግሥታቸውን ፡ ተመለከትሁ ። በሃይማኖታቸውና ፡ በግርማ ፡ መንግሥታቸው ፡ የኢትዮጵያን፤ ሕዝብ ፡ በሥርዓት ፡ አደሩ ። ነገሩን ፡ (ዕቡያን) ፡ ራሳቸውን ፡ አዋረዱ ። ከፋዎች ፡ ተወገዱ ። ምርጥ ፡ ሰዎች ፡ ተመኩበት ።

አትሮንስ ፡ ማርያም ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ ወደሸዋ ፡ ለመሄድ ፡ ጉዞ ፡ ዝምሩ ። በመንገድ ፡ ተካ ፡ ክርስቶስ ፡ የትዕቢት ፡ ሥራ ፡ ሊሠራባቸው ፡ ዝምረ ። ንጉሡ ፡ ናዖድ ፡ ይኸንን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ በትእግሥት ፡ ዝም ፡ አለ። ወታደሩንም ፡ ሁሉ ፡ በያገሩ ፡ በፈቃዳቸው ፡ አሰናበቱ ። ሸዋ ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ ይኸው ፡ ተካ ፡ ክርስቶስ ፡ የትዕቢትና ፡ የኃጢአት ፡ ሥራውን ፡ ለመፈጸም ፡ ፈረሱን ፡ እያዘጋጀ? ከወዳጆቹ ፡ ጋር በንጉሡ ፡ ላይ ፡ ለማመጽ ፡ ምክር ፡ ያዘ ። ይኸንንም ፡ ናዖድ ፡ ሰምተው ፡ «ምኞቱን ፡ ይፈጽም ፡ እኛ ፡ እንከተለዋለን ፡ እግዚአብሔር ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ ስለሆነ ፡ ይረዳናል ። በርሱ ፡ ላይ ፡

ክፋ፡ መሥራት፡ እንዳንገምር፡ በመገመሪያ፡ ሊዜ፡ እሱው፡ ራሱ፡ (እ
ግዚአብሔር፡ ወይስ፡ ተካ?)፡ አስምሎናል፡ የሚል፡ ቃል፡ ተናግረው፡ ታ
ግሠው፡ ዝም፡ አሉ። ከዚህ፡ በኋላ፡ ንጉሡ፡ እንዳሉት፡ ምኞቱን፡ ለመ
ፈጸም፡ ተካ፡ ክርስቶስ፡ ፈረሰኞቹን፡ አዘጋጅቶ፡ ከወገኖቹ፡ ጋር፡ በዚያ፡ የ
ሉትን፡ ጨዋ፡ (ወታደሮች)፡ በዚህ፡ የክፋት፡ ሥራው፡ እንዲተባበሩ፡ ለ
ማድረግ፡ በሌሊት፡ ወደይፋት፡ ሄደ። ወታደሮቹ፡ ግን፡ የልቡን - ክፋት
ና፡ አመፅ፡ በወቁ፡ ጊዜ፡ ይዘው፡ አሠሩና፡ ወደንጉሡ፡ አመጡት። ስለ
ዚህ፡ እግዚአብሔር፡ ታምነውበት፡ እንደነበረ፡ ጠላታቸውን፡ በተአምራ
ት፡ እንደጣለላቸው፡ መመልከት፡ ነው። ስለዚህም፡ የኢትዮጵያ፡ ሕዝብ
እግዚአብሔርን፡ አመሰግኑ፡ ንጉሡ፡ ግን፡ ጨርሰው፡ ሊያጠፉት፡ ስለአል
ፈለጉ፡ በግዛት፡ እንዲቀመጥ፡ አድርገው፡ ነበር፤ ዳሩ፡ ግን፡ ጠባቂዎቹ
ዓይኑን፡ አጠፉት።

ከዚህ፡ በኋላ፡ አንዱ፡ ሌላውን፡ ባሄ፡ እስክንድር፡ ዘመን፡ ይኸን፡ ሠ
ርቷል፡ ይኸን፡ በድህል፡ እያለ፡ ሰው፡ ርስ፡ በርሱ፡ በመካሰስ፡ ሁከት
መብዛቱን፡ ባዩ፡ ጊዜ፡ ዓሄ፡ ናዖድ፡ በንጉሣችን፡ ባሄ፡ ዓምደ፡ ጽዮን፡ ጊ
ዜ፡ እገሌ፡ ይኸን፡ ኃጢአት፡ ሠርቷል፡ እያላችሁ፡ አትካሰሱ፡ አንዱ፡ ጓ
ደኛውን፡ (ሌላውን፡)፡ እንደዚህ፡ ብሎ፡ የተናገረው፡ (የከሰሰው)፡ በኖር
በሞት፡ ይቀጣ፡ የሚል፡ አዋጅ፡ አወጡ። ሕዝቡ፡ የዚህን፡ የአዋጅ፡ ት
እዛዝ፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ በውነት፡ ጥፋት፡ የሌለበትና፡ ያልበደለው፡ ሁሉ፡ በ
መካሰሱ፡ ሁከት፡ ሆኖ፡ ነበርና፡ እንዲህን፡ ይኸንን፡ አዋጅ፡ አወጡ፡ እየ
ተበባለ፡ የንጉሡን፡ ብልሕነትና፡ ዕውቀት፡ አደነቀ። በርስት፡ ነገር፡ የተ
ገዳው፡ ግን፡ ፍርድ፡ እንዲታይለት፡ አልተከለከለም።

የፊተኛው፡ ምዕራፍ፡ ዓሄ፡ ናዖድ፡ በጭካኔ፡ ካሄ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ዘ
መነ፡ መንግሥት፡ ገምሮ፡ የከበረውን፡ ታላቁን፡ የመንግሥት፡ መኰንን
ራስ፡ ዓምዱን፡ ሲገድሉ፡ የመንግሥታቸውን፡ አገማመር፡ በኃይልና፡ በማ
ስፈራት፡ የመሠረቱት፡ ይመስላል። ያሁኑ፡ ምዕራፍ፡ ደግሞ፡ ዜና፡ መዋ
ዕል፡ ጸሐፊው፡ የሚለውን፡ ሁሉ፡ ያመንን፡ እንደሆነ፡ በተካ፡ ክርስቶስ
ላይ፡ ያደረጉት፡ ትእግሥት፡ ከዚያ፡ የተለየ፡ በልስላሴና፡ በይቅር፡ ባይነት
የአስተዳዳሪነት፡ ሥራቸውን፡ እንደገምገሙ፡ ያሳያል። በሆንም፡ ጸሐፊ
ው፡ ለተካ፡ ክርስቶስ፡ እንደጥፋቱ፡ ሳይቀጡ፡ "በግዛት፡ አሠሩት፡" ካለ
በኋላ፡ "ጠባቂዎቹ፡ ዓይኖቹን፡ አጠፉት፡" ስላለ፡ ዘሮ፡ ዘሮ፡ ለተካ፡ ክርስቶስ
የተደረገለት፡ ምሕረት፡ ገደሎ፡ ነበር። መሆኑ፡ በሆን፡ ኖሮ፡ ጠባቂዎቹ
ያለንጉሡ፡ ቀጥተኛ፡ ወይም፡ የገዕን፡ ፈቃድ፡ የግዛተኛውን፡ ዓይን፡ ለ

ለማጥፋት ፡ አይደፍሩም ፡ ነበር ። ያለዚያ ፡ በገዛ ፡ ፈቃዳቸው ፡ የመከላከል
 ን ፡ ዓይን ፡ አጥፍተው ፡ ቢገኙ ፡ በዚህ ተይዘው ፡ መቀጣት ፡ ነበረባቸው ።
 ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ መቀጣታቸውን ፡ ስላልገለጸ ፡ እንዲያውም ፡ «በንጉሳችን
 ላይ ፡ ለምን ፡ አመጽህ» ብለው ፡ የእስረኛውን ፡ ዓይን ፡ አጥፍተው ፡ እብ
 ሪት ፡ የሠሩትን ፡ ጠባቂዎች ፡ ንጉሡ ፡ በመልካም ፡ ዓይን ፡ ተመልክተው
 ሳይሸልሟቸው ፡ አይቀርም ፡ ለማለት ይቻላል ።

ምናልባት ፡ ተከ ፡ ክርስቶስ ፡ ብዙ ፡ ወገንና ፡ ተከታይ ፡ ያለው ፡ ሰው
 እንደሆነ ፡ ንጉሡ ፡ ምሕረት ፡ አድርገውለት ፡ ነበር ፡ አላገባብ ፡ ያሳውሩና
 የገደሉት ፡ ዘበኞቹ ፡ ናቸው ፡ ሲባል ፡ የንጉሡን ፡ ያስተዳዳሪነት ፡ ፖለቲካ
 ሊያበላሽ ፡ አይቻልም ፡ ያመጸኛው ፡ መታወር ፡ ደግሞ ፡ ተከረካፊያቸው
 ን ፡ በማስወገድ ፡ መንግሥታቸው ፡ የጸና ፡ ሲሆን ፡ ዘሮ ፡ ድርብ ፡ ጥቅሙ ፡
 የንጉሡ ፡ ከመሆን ፡ አይዘልም ።

ምዕራፍ ፡ ፶፯ ።

የፈላጆች ሽፍትነትና ፡ ቅጣት—ስለሃይማኖት ፡ በዚህ ፡ ዘመን በኢትዮጵያና
በአውሮፓ ፡ የነበረው ፡ ግረኛ ፡ ቅጣት ።

በታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ በተለይ ፡ ባሄ ፡ ናዖድ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡
 ከሞቱ ፡ ፴ ፡ ዓመት ፡ የሞላቸው ፡ ያሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዐዕም ፡ ከ
 ነበረበት ፡ ቦታ ፡ ወጥቶ ፡ እዳጋ ፡ ደሴት ፡ ሔዱ ፡ መቀመጡን ፡ ዐዕሙ ፡ እ
 ተቀበረበት ፡ ምዕራፈ ፡ ጻድቃን (የጻድቃን ፡ ማረፊያ) እሚባለው ፡ ዛፍ ፡ ሥር
 ከዐዕሙ ፡ ሙስጥ ፡ “ይህቺ ፡ ለዘለዓለም ፡ ማረፊያዬነች (ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ምዕ
 ራፍዩ ፡ ለዓለም) የሚል ፡ ድምፅ ፡ ስለተሰማ ፡ የጽድቃቸው ፡ ታላቅነትና ፡
 ከፍታቸው ፡ መታወቁን ፡ እስከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ድረስም ፡ በዐዕማቸው ፡ ላይ ፡
 ለጸላዩና ፡ ለተማጣነ ፡ ሰው ፡ ተአምራት ፡ መደረጉን ፡ ይገልጻል ።

ከዚህ ፡ ጋር ፡ አያይዘ ፡ ዓሄ ፡ ናዖድ ፡ በዘመናቸው ፡ ክርስቲያን ፡ ነን ፡
 እያሉ ፡ በሕሊናቸው ፡ ክርስቶስ ፡ ከማርያም ፡ መወለዱን ፡ የሚከዱትን ፡
 በዓቢይ ፡ ጾም (ሁዳዴ) ዓርብና ፡ ሮብ ፡ በሥውር ፡ እየበሉ ፡ ቀርባን ፡ ከቄረቡ
 በኋላ ፡ ለሥጋውና ፡ ለደሙ ፡ ስግደት ፡ የሚገባውን ፡ መልሰው ፡ የሚተፉት
 ን ፡ ርዕሳን ፡ እንደገለጡባቸው ፡ እነዚህን እንደውሻና ፡ እንደ ፡ ጅብ ፡ የሚ
 ቆጠሩትን ፡ እመቤታችን ፡ ማርያም ፡ በንጉሡ ፡ እጅ ፡ እንደጣለቻቸው ፡ ከ
 ሀናቱም ፡ ወንዱም ፡ ሴቱም ፡ ደማቸውን ፡ አፍስሶ ፡ አጥንታቸውን ፡ እንደ
 ቀጠቀጣቸው ፡ ሥጋቸውንም ፡ የዱር ፡ አውሬ ፡ እንደበላው ፡ በነርሱ ፡

ሞትም ፡ ቀድሞ ፡ የሐኬት ፡ ሥራቸውን ፡ እየሰሙ ፡ ያዝኑ የነበሩት ፡ ምርጥ ሰዎች ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በደስታ ፡ እንደ ፡ ዘለሉ ፡ ስለዚህ(ናያድ ፡)የነርሱንና ፡ የእመቤታችንን ፡ የቅድስት ፡ ንጽሕት ፡ ማርያምን ፡ ሕሊና ፡ እንደ ፡ አሳረፉ ይገልጽልናል ።

ነገር፡ግን፡ዜና ፡ መዋዕል፡አዘጋጂው፡እነዚህ፡የስም፡ክርስቲያን፡የሆኑት፡ አይሁዶች፡እነማን፡መሆናቸውን፡ስማቸውን፡እንኳን፡ባይችሉ፡ነገዳቸውንና፡ ክፍላቸውን፡ ሊገልጽ፡ይችል ፡ የነበረውን፡ በፍጹም ፡ አልገለጸውም።ሌላ እኔ ፡ ያላየሁት ፡ ጽሑፍ ፡ እንዳለ ፡ አላውቅም።ይሁን፡እንጂ ፡ ባዪ ፡ ናያድና በልጃቸው ፡ በልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመን ፡ የነበሩት ፡ እነ ፡ አልቫሬዝ ፡ በፖርቱጋል ፡ ቋንቋ ፡ የጻፉትን ፡ ወደየ ፡ ቋንቋቸው ፡ ተርጉመው ፡ በቅርቡ ፡ ዘመን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ የጻፉት ፡ እነዝግምስ ፡ ብሩስ ፡ እነዝግን ፡ ባቲስት ፡ ኩልቦ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ዓይነት ፡ ጽፈውታል ።

ባዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ፡ ማርቆስ ፡ የሚባለው ፡ መኰንን ፡ የጸለምት ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ፈላሾች ፡ ሸፍተው ፡ ስለነበረ ፡ ሊዋጋ ፡ ሔዱ ፡ ጌ ፡ ዓመት ፡ ከተዋጉት ፡ በኋላ ፡ አሸንፎ ፡ አስገበራቸው።እራሳቸው ፡ ያቃጠሉትን ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ መልሶ ፡ ራሳቸውን ፡ አሠርቶ ፡ ከዚያ ፡ አባ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ የሚባሉ ፡ መነኩሴ ፡ ሔደው፡ በግድም ፡ በውድም ፡ እያደረጉ ፡ እዚያ ፡ በተቀመጠው ፡ የንጉሥ ፡ ሹምና ፡ ወታደር(ጨዋ)እየተረዱ ወደክርስቲያንነት ፡ ግማሾቹን ፡ መልሰዋቸው ፡ ነበር ። እንደዚሁም ፡ የቀሩትን(ምናልባት ፡ እምቢ ፡ ያሉትን)ማርቆስ ፡ በአዋጅ ፡ ለሌላ ፡ ነገር ፡ አስመስሎ ፡ ሰብስቦ ፡ ፈጃቸው ። የቀሩትንም ፡ እንደዚሁ ፡ በግዴታም ፡ በውዴታም ፡ እያቁረቡ ፡ ክርስቲያን ፡ አድርገዋቸው ፡ ሳለ ፡ በመካከል ፡ ዓዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ካለፉ ፡ ወዲህ ፡ እነዚሁ ፡ ፈላሾች ፡ የደፈሩት ፡ ወደቀድሞው ወደ ፡ ይሁዲ ፡ ሃይማኖታቸው ፡ ስለ ፡ ተመለሱ ፡ የፈሩት ፡ ለሰው ፡ ወይም ለሹም ፡ ይመስል ፡ እየቁረቡ ፡ ከቁረቡ ፡ በኋላ ፡ እየተፉ ፡ ስለቆዩ ፡ ባዪ ፡ ናያድ ፡ ጊዜ ፡ ተሰብስበው ፡ እንጉሡ ፡ ፊት ፡ ቀረቡ ። ንጉሡም ፡ ጉባዔ ፡ አድርገው ፡ ተቀበሏቸውና ፡ ክርስቶስ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ ከማርያም ፡ መወለዱንና ፡ ኢለመወለዱን ፡ ጠየቁዋቸው። እነርሱም ፡ የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ከማርያም ፡ አልተወለደም ፡ ብለው ፡ በገሀድ ፡ መለሱ ። ከዚህ ፡ በኋላ፡ ዓዲ ናያድ ፡ ለእመቤታችን ፡ ክብር ፡ ሲሉ ፡ ግማሾቹን ፡ በጦር ፡ ግማሾቹን ፡ በሰይፍ ፡ እያስመቱ ፡ አስፈጅዋቸው ።

ስለዚህ ፡ እነዚያ ፡ እመዝገመሪያው ፡ ላይ ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የአይሁዶቹን ፡ ዓመፃ ፡ ናያድ ፡ ገለጡባቸው ፡ እያለ ፡ በደፈና ፡ ያመለከተው ፡ እነዚህ

ሀ ፡ በወገራና ፡ በስሜን ፡ በጸለምት ፡ የሚኖሩትን ፡ ፈላጾች ፡ ማለቱ ፡ ነው ።
ይህም ፡ ሁለተኛው ፡ ዓረፍ ፡ ናዖድ ፡ በጉባኤ ፡ ማስፈጅታቸውን ፡ የሚገልጽ
ጸውጽ ሐረፍ ፡ ገ፡ን ፡ ባቲስት ፡ ከልቡበሃጅ ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ መጽሐፈ ፡ ኪዳን
ምሕረት ፡ የሚባለው ፡ መሆኑን ፡ ገልጸዋል ፤ እኔ ፡ ግን ፡ አላገኘሁትም ።

ቢሆንም ፡ በማናቸውም ፡ ረገድ ፡ ምንም ፡ በሃይማኖት ፡ ቢለዩ ፡ እነዚህ
ሀ ፡ ወገኖቻችን ፡ የሆኑት ፡ የፈላሻ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ሕግ ፡ ሳይጥሱ ፡ ግብር
፡ ሳይከለክሉ ፡ ሳይሸፍቱ ፡ የሃይማኖታቸውን ፡ እምነት ፡ በግልጽ ፡ ባስታወቁበት ፡ ምክንያት ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ የድብደባና ፡ የሞት ፡ ግፍ ፡ ሲሠራባቸው ፡ በጣም ፡ ያሳዝናል ። እንደዚሁም ፡ ይበልጥ ፡ የሚያሳዝነው ፡ በዚህ ፡ ባሕር ፡ ናዖድ ፡ ዘመን ፡ በተደረገው ፡ ግፍ ፡ ብቻ ፡ ሳይቆም ፡ በጉንደር ፡ መንግሥትም ፡ በነዓሄ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግል ፡ ዘመን ፡ (፲፭፻፱፻፮—፲፯፻፳፭) በተከታዮቻቸው ፡ ጊዜም ፡ መሠቃዩታቸው ፡ ነው ።

ነገር ፡ ግን ፡ ያለፈውን ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ዛሬ ፡ የዛሬን ፡ ጊዜ ፡ ወዳለፈ ፡ ዘመን ፡ መውሰድ ፡ አይቻልምና ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ዛሬ ፡ ተገኝተው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ግፍ ፡ ከመሥራት ፡ በታገዱ ፡ የዛሬም ፡ ነገሥታት ፡ እዚያ ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ ተገኝተው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ይኸን ፡ ከመሥራት ባልተመለሱም ፡ ነበር ። የዚያን ፡ ጊዜ ፡ የሃይማኖትን ፡ እልህና ፡ ድርቅና ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ የሥልጣኔና ፡ የፍልስፍና ፡ መንፈስ ፡ የእውቀት ፡ መብሰል ፡ በጠቅላላው ፡ የዘመን ፡ መለዋወጥና ፡ የነፃነት ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ አለሰለሰው ፡ ፈላሻና ፡ ክርስቲያን ፡ እስላምና ፡ አረማዊ ፡ ባንዲት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ቤታቸው ፡ አብረው ፡ በሰላም ፡ ይኖራሉ ። ያለፈው ፡ ሳይጸጽተው ፡ ዛሬ ፡ ሃይማኖትን ፡ አማካኝቶ ፡ ልዩነት ፡ የሚያደርግ ፡ እውነተኛ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ሕሊና ፡ ያለው ፡ እውነተኛ ፡ ክርስቲያን ፡ ሊባል ፡ አይገባውም ። በወንጌልም በግብረ ፡ ሐዋርያትም ፡ በመልእክትም ፡ ጌታችንም ፡ ሐዋርያትም ፡ ስለጠላታቸው ፡ ከመጸለይ ፡ በቀር ፡ ከጠላታቸው ፡ ጋር ፡ መዋጋት ፡ ቀርቶ ፡ መሳደባቸው ፡ ተጽፎ ፡ አይገኝም ። ይኸም ፡ የሆነው ፡ የዛሬ ፡ ሺ፱፻፵ ፡ ዓመት ፡ ነው ። ነገሥታቶቻችን ፡ በሊቃውንትና ፡ በመነኮሳት ፡ እየተደገፉ ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ በሃይማኖት ፡ የተነሣግፍ የሠሩት ክርስቲያን ፡ ወዲህ ፡ ባለው ፡ በ፲፱፻—፲፯፻፳፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መካከል ፡ ስለሆነ ፡ ሁሉም ፡ የሃይማኖቱን ፡ መሥራች ፡ የጌታችንንና ፡ የሐዋርያቱን ፡ ምሳሌ ፡ አልተከተሉም ። ጥንት ፡ አይሁድ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ምርጥ ፡ የአብርሃም ፡ የሙሴ ፡ የዳዊት ፡ ዘሮች ፡ የእመቤታችንና ፡ የሐዋርያት ፡ ወገኖች ፡ ጌታችንን ፡ ገርፈው ፡ አሰቃይተው ፡ ሲገድሉት ፡ እግዚአብሔርን ፡ ያገለገሉ ፡ ይመስላቸው ፡ እንደነበረ ፡ እነ

ዚህም ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ክርስቲያኖች ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ግፍ ፡ ሲሠሩ ፡
ክርስቶስንና ፡ እመቤታችንን ፡ ደስ ፡ ለማሰናኘት ፡ ነው። እነዚህም ፡ እነዚያም
፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ክርስቶስ ፡ እዳለው ፡ የሚያደርጉትን ፡ አያውቁምና ፡ ይቅ
ርታ ፡ ይገባቸዋል ። ይኸን ፡ የመሰለው ፡ ሥራ ፡ በዛሬ ፡ አእምሮና ፡ ሕሊና
ችን ፡ ስሕተት ፡ መሆኑ ፡ የሚታየን ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በመላው ፡ የክርስቲ
ያን ፡ አገር ፡ ይነስ ፡ ይብዛ ፡ ያለቅርታ ፡ ይሠራ ፡ ነበር።

ግዛቷ ፡ ስፋቷ ፡ ከተዋህዶ ፡ ሃይማኖት ፡ የሚበልጠው ፡ የካቶሊክ ፡
ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቀጥር ፡ በ፲፩፻፹፫ ፡ ዓመተ ፡ ምሕ
ረት ፡ «INQUISITION—ምርመራ» የሚባል የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ጉባዔ አቁ
ማ ፡ እንኳን ፡ ጨርሶ የካዶ በዚያው ፡ በክርስቲያን ፡ ሃይማኖቱ ትንሹ ኅፋቄ
(ጥርጣሬ) የተገኘበት ፡ ሁሉ ፡ ወደዚህ ፡ ጉባዔ እየተያዘ ፡ እየቀረበ ፡ በልዩ
ልዩ ፡ ሥቃይ ፡ ይገደል ፡ ነበር። በኅፋቄው ፡ የጸናውንም ፡ አብዛኛው ፡ ጊ
ዜ ፡ የሚቀጡት ፡ እሚንቀላቀል ፡ እሳት ፡ ላይ ፡ እየጣሉ ፡ በማቃጠል ፡ ነበ
ር። በዚህም ፡ ሥራ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሱ ፡ ከኢጣሊያ ፡ ከኤስፓኝ ፡ ከሌሎቹም ፡
የካቶሊክ ፡ ነገሥታት ፡ ጋር ፡ ኅብረት ፡ ስለ ፡ ነበራቸው ፡ የእገሌ ፡ ሃይማኖ
ቱ ፡ ያጠራጥራል ፡ የተባለውን ፡ ወይም ፡ ተጠርጣሪው ፡ የኔ ፡ እምነት ፡ የ
ዚህ ፡ ዓይነት ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ የገለጸውን ፡ ሰው ፡ ቀሳውስቱም ፡ ወታደሩም ፡
እየያዙ ፡ ለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ተወስነው ፡ ለተቀመጡት ፡ ለደሚኒካን ፡ ሚሲዮ
ናውያን ፡ ዳኞች ፡ ያቀርቡታል። ከቀረበ ፡ በኋላ ፡ እየተደበደበ ፡ እየተቃጠ
ለ ፡ በሥቃይ ፡ የሚሞተው ፡ ብዙ ፡ ነበር። በዚህ ፡ ክፉ ፡ ሥራ ፡ ከሁሉ ፡
ይበልጥ ፡ ስሙ ፡ የተጠራው ፡ የኤስፓኝ ፡ አገርና ፡ በዚያ ፡ ያሉ ፡ ቀሳውስት
ናቸው ። ይህ ፡ «INQUISITION ምርመራ» የሚባለው ፡ የቀሳውስት ፡ ጉባዔ ፡
(ችሎት) ፡ እስከ ፡ ናፓሌዎን ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ድረስ ፡ እየተሠራበት ፡ ዘ
ልቆ ፡ እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቀጥ ፡ ሺ፰፻፰ ፡ በሕግ ፡ ከሻረው ፡ በኋላ ፡ እንደገ
ና ፡ ተመልሶ ፡ እስከ ፡ ሺ፰፻፴፬ ፡ ዓ፡ ም ፡ ቀጥሎ ፡ ሳለ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ የ
አሳብና ፡ የሃይማኖት ፡ ነፃነት ፡ ሕዝቡ ፡ እየጠየቀ ፡ በአዋጅ ፡ ሲሰጠው ፡ ከ
ዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ የዚህ ፡ ምርመራና ፡ ግፍ ፡ በፍጹም ፡ በሕግ ፡ ተከል
ክሎ ፡ ቀረና ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ ይሻለኛል ፡ ሌሎ ፡ ለሕሊናው ፡ መርጦ ፡ የያዘው
ን ፡ ሃይማኖት ፡ እንደልቡ ፡ በሰላም ፡ ያመልክ ፡ ዝምሮ ። በኛም ፡ ዘንድ ፡
ከዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዘመን ፡ ከሺ፰፻፹፪ ፡ ዓ፡ ም ፡ ወዲህ ፡ እየቀዘቀዘ ፡ ሄ
ዶ ፡ ዛሬ ፡ ጨርሶ ፡ መጥፋቱ ፡ ደስ ፡ ያሰኛል።

ባሄ ፡ ናዖድ ፡ በማሕፋድ ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ ጦርነት ።

ስለ ፡ አዳሎች ፡ ጦርነት ፡ እስከሁኑ ፡ ያገኘሁት ፡ ያሄ ፡ ናዖድ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ አይናገርም ። ነገር ፡ ግን ፡ መዋጋታቸው ፡ በሌሎች ፡ ጸሐፊዎች ፡ ዘንድ ፡ የታወቀ ፡ ሆኗል ። በዚህም ፡ ዘመን ፡ የይፋት ፡ ወላስማ ፡ ባላባቶች ፡ መቀመጫቸውን በይፋት ፡ ድንበር በዳካር ፡ ሳይመቻቸው ወደአዳል ፡ አገርና ወደ ፡ ዘይላ ፡ እየተዘዋወሩ ፡ ይኖሩ ፡ የነበሩት በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ መቀመጫቸውን ፡ ወደ ፡ ሐረርጌ ፡ አዙረዋል ። ግማሾቹ ፡ ግን ፡ በዚያው ፡ በወላስማ ፡ ባንደኛው ፡ ቅርንጫፍ ፡ ዘር ፡ (መሐመድ?) እየተመሩ ፡ በአዳል ፡ አገር ፡ ቀርተዋል ። ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ክርስቲያኖቹ ፡ ግዛት ፡ ወደባሊ ፡ ወደዋሮ ፡ እየመጡ ፡ አገር ፡ በመውረር ፡ በመገረፍ ፡ ስማቸው ፡ የሚጠራው ፡ አቡበክርና ማሕፋዝ(ማሕፋድ)ናቸው ። አቡበክር ፡ በዘሩ ፡ ሐረግ ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ የሚታየው ፡ ነው ። ግዛቱንም ፡ ከአዳል(ዳካር)ወደ ፡ ሐረርጌ ፡ ያዘረ ፡ እርሱ) ነው ። ማሕፋዝ ፡ የአቡበክርን ፡ ወንድም ፡ የባረካትን ፡ ልጅ ፡ ያገባል ። ከነዚህ ፡ ከሁለቱም ፡ ጋብቻ ፡ ባቲ ፡ ድል ፡ ወምባራ(ባቲያ ፡ ዴል ፡ ዋሕምባራ ፡ የምትባለው ፡ ስመ ፡ ጥሩይቱ ፡ የግራኝ ፡ አህመድ ፡ ሚስት ፡ ተወለደች ። የርሷንም ፡ ሥራ ፡ ወደፊት ፡ በሚታተመው ፡ በ፫ኛው ፡ መጽሐፍ ፡ በግራኝና ፡ ባሄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ እናነባለን ።

ዓሄ ፡ ናዖድ ፡ በዘመናቸው ፡ እንደ ፡ አባቶቻቸው ፡ ከእስላሞቹ ፡ ጋር ፡ እየተዋጉ ፡ የበላይነት ፡ ማሳየታቸውን ፡ ሳይለቁ ፡ ደግሞ ፡ በሰላማዊ ፡ መንገድ ፡ ነገሩ ፡ የሚቃናበትን ፡ የጋብቻ ፡ መንገድ ፡ ፈለጉ ። የዚህንም ፡ ምሳሌ የወሰዱት ፡ ካታቸው ፡ ካሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ካታቸው ፡ ከዓሄ ፡ በዕድ ፡ ማርያም ፡ ነው ። ዓሄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ በእስላሞቹና ፡ በክርስቲያኖቹ ፡ መካከል ፡ ሰላም ፡ እንዲመሠረት ፡ የዘመኑን ፡ የጋብቻ ፡ ዘዴ ፡ በመከተል የሐድያውን ባላባት ፡ የገራድ መሐመድን ፡ እኅት ፡ እስላሚቱን ፡ ክርስትና አስነሥተው ፡ አግብተው ፡ እንደአባታቸው ፡ “ንግሥት ፡ ዕሴኒ ፡ ቀኝዕ ፡ በዓል ቲሐት” አሰኝተው ፡ አብረው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ዓሄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ሚስቱን ፡ ንግሥት ፡ ዕሴኒን ፡ እንደናቱ ፡ ይወዳት ፡ ነበር ። ሲል ፡ ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ የገለጸልን ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ከወላስማ ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ ከሌላ ፡ መሆኑ ፡ በይገለጽ ፡ የእስላም ፡ ተወላጅ ፡ ነበሩ ። እኝህም ፡ ንግሥት ፡ ዕሴኒ ፡ ወደፊት ፡ ባሄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ እንደምናገኘው ፡ ለመንግሥቱ ፡ ሞግዚትም ፡ መሪም ፡ መካርም ፡ ሆነው ፡ ኢትዮጵያን ፡ ያገለገሉ፡

ታላቅ ሴት ፡ መሆናቸውን ፡ ወደ ፊት ፡ በሚታተመው ፡ ባዪ ፡ ልብን ፡ ድንግል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ እንመለከታለን ።

ስለዚህ ፡ አሁንም ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ የደዋሮውን ፡ ገራድ ፡ የእስላሙን ፡ ልጅ ፡ ክርስትና ፡ በተነሡበት ፡ ቀን ፡ ስማቸውን ፡ እንዳባቶቻቸው ፡ ዕሴኒ ፡ አስኝተው ፡ በሕግ ፡ አገቡ ። እኚሁም ፡ ሴት ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ በተደረገላቸው ፡ ቀን ፡ ናዖድ ፡ ሞገሳ ፡ የሚባል ፡ ስመ ፡ መንግሥት ፡ ተሰጣቸው ።

ዳሩግን፣ ይኸውሉ፣ የጋብቻ ፡ ዝምድና ፡ በክርስቲያኖቹና በእስላሞቹ ፡ መካከል ፡ ነዋሪሰላም ፡ ሊመሠርት ፡ አልቻለም። የደዋሮው ፡ የሐድያው ፡ ባላባትና ፡ እስላሞች ፡ በስላም ፡ ሲገዙ ፡ ሌላው ፡ በአዳልና ፡ በሐረርጌ ፡ ያለው ፡ የወላስማ ፡ ዘር ፡ ያንኑ ፡ ያባቶቹን ፡ ቁም ፡ ለመወጣት ፡ ወይም ፡ ከክርስቲያኖቹ ፡ የግዛት ፡ ቀንበር ፡ ነጻ ፡ ለመውጣት ፡ የእስላም ፡ ነክነት ፡ ያላቸውንም ፡ አገሮች ፡ ይፋትን ፡ ደዋሮን ፡ ሐድያን ፡ ባሊን ፡ ነፃ ፡ አውጥቶ ፡ በነዚህ ፡ አገሮች ፡ ላይ ፡ ሥልጣኑን ፡ ለመዘርጋት ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ እንደደከመ ፡ ነው። አሁንም ከነ ፡ አልባሬዝ ፡ ጥንታዊ ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ እያገኙ ፡ በጻፉት ፡ በጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ፪ኛ ፡ ቦሊም ፡ ገጽ ፡ ፻፳፰—፻፴፪ ፡ በዣን ፡ ባቲስት ፡ ኩልቦ ፡ ፪ኛ ፡ ቦሊም ፡ ገጽ ፡ ፵፰—፱ ፡ እንደሚገኘው ፡ ማሕፋዝ ፡ የአዳሉ ፡ ንጉሥ በያለበት ፡ አገር ፡ እየዘረፈ ፡ በስቸገረ ፡ ጊዜ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ከርሳቸው ፡ ጋር የነበሩትን ፡ እስላሞች ፡ እየሰለሉ ፡ ወሬ ፡ ከማቀበልና ፡ ከመጉዳት ፡ በቀር ፡ ሊጠቅሙኝ ፡ አይችሉም ፡ ብለው ፡ በያገራቸው ፡ አሰናብተው ፡ ምርጥ ፡ የሆነውን ፡ የክርስቲያን ፡ ጦር ፡ ይዘው ፡ ማሕፋዝን ፡ ለመውጋት ፡ ሔዱ። ማሕፋዝም ፡ ጦሩን ፡ እዘጋጅቶ ፡ ለመግጠም ፡ ወደፊት ፡ አመራ። ይህ ፡ ጽናዓቢይ ፡ ጾም (ሁዳይ) የነበረበት ፡ ወር ፡ ስለነበረ ፡ የክርስቲያኑ ፡ ወታደር ፡ በሁዳይ ፡ ጾም ፡ ይልቁንም ፡ ሰዓት ፡ ሳይደርስ ፡ እህል ፡ እንደማይቀምስ ፡ ስለሚያውቅ ፡ ማሕፋዝ ፡ ገሥግሶ ፡ በጾም ፡ የደከመውን ፡ ወታደር ሊወጋ ፡ መጣ ። የዚህንም ፡ ወሬ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ በጦርነት ፡ ሰዓት ፡ ወታደር ፡ አይጾምምና ፡ ብሎ ፡ ብለው ፡ ፈቀዱ። አባ ፡ እንድርያስ (ጉብረ ፡ ታድርያስ-ጉብረ ፡ እንድርያስ) የሚባሉት ፡ መነኩሴም ፡ በመንፈሳዊ ፡ አባትነት ፡ ወታደሩ ፡ በዚህ ፡ በጦርነት ፡ ሰዓት ፡ በልቶ ፡ በሰላሙ ፡ ቀን ፡ ንስሐ ፡ ገብቶ ፡ ለመጾም ፡ እንደሚችል ፡ አስገነዝቡና ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ ለጦርነት ፡ ተሳለፉ።

ጦርነቱ፡ ከመገመሩ፡ በፊት፡ ዓፄ፡ ናዖድ፡ የጦርነት፡ ዘዴ(መላ)
 ያውቁ፡ ስለነበረ፡ ብዙውን፡ ጦር፡ ወደኋላ፡ ሸሽገው፡ አስቀርተው፡ ተገኝ
 ሽ፡ ጦር፡ ከርሳቸው፡ ጋር፡ ወደፊት፡ እንዲቀድም፡ አደረጉ። የማሕፋዝ፡
 ወታደሮችም፡ እኋላ፡ ያለውን፡ ጦር፡ ሳይጠረጥሩ፡ ወደፊት፡ የቀደመው
 ን፡ ጦር፡ በቀላሉ፡ ለማሸነፍ፡ ከማሕፋዝም፡ ትእዛዝ፡ ሳይጠብቁ። ውጊ
 ያ፡ ገመሩ። ውጊያው፡ መገመሩን፡ ባየ፡ ጊዜ፡ እኋላ፡ የነበረው፡ ያፄ
 ናዖድ፡ ጦር፡ ደረሰና፡ የእስላሞችን፡ ጦር፡ ፈጀው።

ስለዚህ፡ ማሕፋዝ፡ የጦሩን፡ መመታት፡ መማረክና፡ መሞት፡ ሸሽተው፡ ከተ
 ረፉት፡ ከጥቂቶቹ፡ ወገኖቹ፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ አዝኖ፡ ተመለሰ። እርሱም፡
 እስከዚህ፡ ጊዜ፡ ድረስ፡ የማይበገር፡ ገጣና፡ እየተባለ፡ በእስላሞቹ፡ ዘን
 ድ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ግምት፡ ነበረውና፡ ተሸንፎ፡ መመለሱ፡ በሁሉም። ዘንድ
 መገረምንም፡ ፍርሃትንም፡ አሳደረበት። ስለዚህ፡ መሐመድ? የሚባለው፡
 የአዳሉ፡ ሱልጣን፡ ናዖድ፡ ማሕፋዝን፡ አሸንፎ፡ ወደኔ፡ መምጣቱ፡ አይ
 ቀርም፡ ብሎ፡ በመላክተኛ፡ በኩል፡ እንኳን፡ ደስ፡ ያለዎት፡ የሚል፡ ቃል፡
 ላከ። ቀጥሎም፡ ባፄ፡ ናዖድና፡ በርሱ፡ በኩል፡ የተደረገውን፡ የሰላም፡ ቃ
 ል፡ አስታውሱንጉሡ፡ ወደአገሩ፡ እንዳይመጡበት፡ አሳሰበ። ዓፄ፡ ናዖድ
 ም፡ ባንተ፡ ውስጥ፡ ከብዙ፡ ጊዜ፡ ገምሮ፡ ያሉትን፡ ክርስቲያኖች፡ ስጠ
 ኝና፡ አልመጣብህም? የሚል፡ ቃል፡ ጨምረው፡ መላክተኞቹን፡ መለሱዋቸው።
 ክርስቲያኖቹን፡ የሚያስረክብበትንም፡ ጊዜ፡ ወስነው፡ ፲፭፡ ቀን፡ ሰጡት።

ስለዚህ፡ ያዳሉ፡ ሱልጣን፡ ይኸን፡ በሰማ፡ ጊዜ፡ ከወገኖቹ፡ ተማክሮ
 ከ፱፡ ዓመት፡ ገምሮ፡ ከየጦርነቱ፡ እየተማረኩ፡ በዘረፋም፡ በመሸጥም፡
 በመሸፈትም፡ እየሔዱ፡ በግዛቱ፡ የነበሩትን፡ ክርስቲያኖች፡ ሰብስቦ፡ ወደ
 ንጉሡ፡ ወደ፡ ዓፄ፡ ናዖድ፡ ላካቸው። ንጉሡም፡ እነርሱን፡ ይዘው፡ በድ
 ል፡ አድራጊው፡ ወታደራቸው፡ ታጅበው፡ በታላቅ፡ ክብርና፡ ደስታ፡ ወደ
 ቤተ፡ መንግሥታቸው፡ ተመለሱ።

ይኸን፡ ከዚህ፡ በላይ፡ የተጻፈውን፡ የአዳል፡ የጦርነት፡ ምንጭ፡ የ
 ሰጡ፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ ስማቸውን፡ ያነሣናቸው፡ የፖርቱጋል፡ ጸሐፊዎች፡
 ናቸው። ለዓፄ፡ ናዖድም፡ ይኸ፡ ድል፡ አድራጊነት፡ የመጨረሻ፡ ድል፡
 ነው። ቀጥሎ፡ ያለው፡ ጊዜ፡ ግን፡ ለክርስቲያኑ፡ ለኢትዮጵያ፡ ንጉሡ፡ ነ
 ገሥትና፡ ለሕዝቡ፡ የጨለማ፡ ጊዜ፡ ነው። ዓፄ፡ ናዖድ፡ አልፈው፡ ልጃቸ
 ው፡ ዓፄ፡ ልብነ፡ ድንግል፡ በነገሡበት፡ ዘመን፡ ሲዋጉ፡ ሲሸነፉ፡ ሲሸሹ፡
 ሲማረኩ፡ አምነው፡ ሲገዙ፡ ሸፍተው፡ ትግላቸውን፡ ሲቀጥሉ፡ የኖሩት፡
 እስላሞች፡ በግራኝ፡ መሪነት፡ ሕብረት፡ አድርገው፡ ከዐረብና፡ ከዘቢድ፡ የጦር
 መሣሪያና፡ የወታደር፡ እርዳታ፡ ይዘው፡ ዓፄ፡ ልብነ፡ ድንግልን፡ ከነጦራቸው
 አሸንፈው፡ አገሪቱን፡ ወርረው፡ አብያተ-ክርስቲያናትን፡ አቃጥለው፡ ጳጊዜ
 የኖረ፡ ጥቃታቸውንና፡ ቁጭታቸውን፡ ሲወጡ፡ ወደፊት፡ እንመለከታለን።

አምባ : ግሼንና : የነጋሢ : ልጆች : የቤተ : ማርያምና : የመርጡለ :
ማርያም : ሥራ-ዓፄ : ናዖድ : ለቤተ : ማርያም : የሰጡዋቸው : መጻሕፍት ።

በለፈው : እንደተገነዘብነው ሁሉ : የነገሥታቱ : ልጆች : እንዳይሸፍቱ :
እየተባለ : በአምባ : ግሼን : በጠባቂ : ይቀመጡ : ነበር ። በዚህ : ምክንያት :
አምባ : ግሼን : ፩ : አንድ : ጊዜ : አምባ : ነገሥት : ይበላል ። በዚያም :
ሲኖሩ : ምንም : እንኳን : ከተራራው : ወርደው : እንደልባቸው : ወዲያና
ወዲህ : የማለት : ነጻነት : ባያገኙ : በዚያው : ባሉበት : ለነጋሢ : ልጆች :
የሚገባው : አክብሮትና : አስተያየት : አይጎድልባቸውም ። ከእነዚህም :
የነገሥታት : ልጆች : ውስጥ : ለቀለም : ዝንባሌ : ያላቸው : ዜማ : ቅኔ : ብ
ሉይና : ሐዲስ : ሁሉ : እየተማሩ : እንደአንድ : ሊቅ : የሚቆጠሩ : ነገሥ
ታት : ይወጡበታል ።

በለዚህ : ዓፄ : ናዖድም : በወንድማቸው : ባፄ : እስክንድር : ዘመነ :
መንግሥት : በአምባ : ግሼን : ሲማሩ : የኖሩ : ሊቅ : መሆናቸውን : ወደ :
ፊት : የምንመለከታቸው : ቅኔዎቻቸው : ያስረዱናል ።

እነፓኤዝ : እንዳልማይዳ : የጻፉት : በካሬ : ባንድነት : ሰብስቦ : ያሳተመው
ዣን : ባቲስት : ኩልቦ : ወደፈረንሳይ : ተርጉመው : የጠቀሱት : እንደሚ
ያስረዳው : ዓፄ : ናዖድ : ከዚህ : ከአምባ : ግሼን : ወጥተው : በዙፋን : ተ
ቀምጠው : በሚያስተዳድሩበት : ጊዜ : ከዕለታት : ፩ : ቀን : ንጉሡና : ሹ
ሞቻቸው : እቤት : ውስጥ : ሆነው : በሚነጋገሩበት : ጊዜ : ከናዖድ : ልጆ
ች : አንዱ : ገባና : ያልሆነ : ንግግር : ተናገረ ። በዚያን : ጊዜ : ከሹሞቹ :
አንዱ : "ይህ : ልጅ : አደገ : ስምንት : ዓመት : አሰፈው : እኮ" ቢል : ልጁ
ደነገጠና "አወን : ለአምባ : ግሼን : ደርሻለሁ" ብሎ : አለቀሰ ። በዚያን : ጊዜ
ዓፄ : ናዖድ : ልባቸው : በኀዘን : ተነክቶ : ከልጆቹ : ማንንም : ወደአም
ባ : ግሼን : አልሰድም ብለው : በሹሞቻቸው : ፊት : ማሉ : እርሳቸውም
ከሞቱ : በኋላ : ይኸን : ቃላቸውን : ጥሰው : ልጆቻቸውን : ወደአምባ :
ግሼን : እንዳይልኩባቸው : መኳንንቱን : አስምለው : ቃል : አስገቡዋቸው
ይበላል ። ዓፄ : ናዖድ : ከልብን : ድንግልና : ከሶስቱ : ሴቶች : ልጆች : ከ
ወለተ : ቀለምሲስ : ከራስ : ደጋልሃን : ሚስት : ከዓመተ : ድንግል : ከዓ
መተ : ውጥን : በቀር : ሌላ : ወንድ : ልጅ : እንዳላቸው : የሚናገር : መ
ጽሐፍ : የለምና : ሹሙ : "ይኸ : ልጅ : አደገ ያላቸውም : አወን : አድጌ

በአምባ ፡ ግሼን ፡ ለመታሠር ፡ ደርሻለሁ ብለው ፡ ያለቀሱትም ፡ ዓፄ ፡ ልብ
ነ ፡ ድንግል ፡ (ዳዊት) መሆናቸው ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ነገር ፡ ግን ፡ ምንም
በደኅና ፡ አያያዝ ፡ ቢቀመጡ ፡ ለኑሮ ፡ የሚያስፈልገው ፡ ሁሉ ፡ በደገግልባ
ቸውም ፡ ዘሮ ፡ ዘሮ ፡ እንደልብ ፡ ነጻነት ፡ ከሌላቸው ፡ ሁሉም ፡ ከንቱ ፡ ነው
ና ፡ በዚህ ፡ አተራረክ ፡ የአምባ ፡ ግሼን ፡ ተራራ ፡ ላይ ፡ ኑሮ ፡ የነጋሢዎቹን
ልጆች ፡ ምን ፡ ያህል ፡ እንዳስመረረ ፡ ያስረዳል ። ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ የዚያን
ኑሮ ፡ የሚያውቁት ፡ በሁኑ ፡ ሰዓት ፡ ግን ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ እዙፋን
የተቀመጡት ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ይኸን ፡ ሕግ ፡ ለመሻር ፡ ሞክረዋል ። ነገር ፡
ግን ፡ ይህ ፡ ሕግ ፡ ሳይከበር ፡ ከግራኝ ፡ ወዲህ ፡ በጎንደር ፡ መንግሥት ፡ የነ
ገሥታት ፡ ልጆች ፡ በተወሰነ ፡ ሥፍራ ፡ ተገድደው ፡ መቀመጣቸው ፡ አልቀ
ረም ።

ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ በዘመናቸው ፡ በዚህ ፡ በአምባ ፡ ግሼን ፡ ለኖሩበት ፡ መታ
ሰበያ ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ እነእራስ ፡ ዓምዱ ፡ ያወኳቸው ፡ ጊዜ ፡ ላባቱ ፡ ዙፋን
ያበቃሸኝ ፡ እንደሆነ ፡ መቅደስ ፡ እሠራልሻለሁ ብለው ፡ ተስለው ፡ እንደ
ሆነ ፡ አይታወቅም ። በዘመናቸው ፡ በዚህ ፡ በአምባ ፡ ግሼን ፡ ተራራ ፡ ቤተ
ክርስቲያን ፡ በእመቤታችን ፡ ስም ፡ ለማሠራት ፡ መሣሪያውና ፡ እንጨቱ ፡
በስንት ፡ ችግር ፡ ተራራውን ፡ እየወጣ ፡ እንዲሠራ ፡ አዘዙ ። ነገር ፡ ግን
ሥራው ፡ ከማለቁ ፡ በፊት ፡ እርሳቸው ፡ ስለሞቱ ፡ ልጃቸው ፡ ዓፄ ፡ ልብነ
ድንግል ፡ አስጨርሰው ፡ የእመቤታችንን ፡ ታቦት ፡ አስገቡላቸው ። የቤተ
ክርስቲያኑም ፡ ሥራውና ፡ ዓይነቱ ፡ ከብነቱ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ እንደሚገኘ
ው ፡ እንደ ፡ ቅዱስ ፡ ጎልጎታ ፡ ይመስላል ። ሠራተኞቹንም ፡ ከግብፅ ፡ ድረ
ስ ፡ አስመጥተው ፡ አሠሩት ፡ ሲሉ ፡ እነዳልሜይዳ ፡ በሰፊው ፡ መጻፋቸውን
ከኩልቦ ፡ መጽሐፍ ፡ ፶፫ ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ መመልከት ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፳ ።

አፄ ፡ ናዖድ ፡ በዘመናቸው ፡ የተቀኙዋቸው ፡ ቅኔዎች ።

ከይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ገጥሞሮ ፡ ከነገሡት ፡ ነገሥታት ፡ ውስጥ ፡ አፄ
አምደ ፡ ጽዮን ፡ ፩ኛ ፡ አፄ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ፩ኛ ፡ ወደ ፡ ወታደርነት ፡ ወ
ደ ፡ አርበኝነት ፡ ዓፄ ፡ ዳዊት ፡ ዓፄ ፡ ይሥሐቅ ፡ ዓፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ከአር
በኝነት ፡ ጋር ፡ ወደ ፡ መንፈሳዊነት ፡ ያዘነበሉ ፡ ይመስላል። ይህንንም ፡ የም
ንልበት ፡ ምክንያት ፡ እነዚያን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱና ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ ጥ
ብቅ ፡ ተዋጊነታቸውን ፡ ሲተርክልን ፡ የነዚህን ፡ ከተዋጊነት ፡ ጋር ፡ ስለመ
ጽሐፍ ፡ ስለመንፈሳዊ ፡ ሥራ ፡ ያላቸውን ፡ ዝንባሌና ፡ ዕውቀት ፡ እየጨመ
ረ፡ ይገልጽልናል ።

አብዛኛ ፡ ጊዜ፡እነዚህ፡መጽሐፍ፡ተምረው፡ ቅኔ፡ተቀኝተው፡ ድርሰት።ደርሰው፡የምንመለከታቸው፡ነገሥታት፡ ባባቶቻቸው፡ ወይም፡ በወንድሞቻቸው፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ አገር ፡ እንዳያውኩ ፡ እየተባለ፡ በአምባ፡ ግሼን፡ወይም በሌላ ፡ ሥፍራ ፡ እንደ ፡ ግዙት ፡ ሲቀመጡ ፡ ረዥም ፡ የመማሪያ ፡ ጊዜ ፡ እያገኙ ፡ ከነገሡ ፡ በኋላ ፡ ቀድሞ ፡ የተማሩትን ፡ ሲሠሩበት፡እየተገኙ ፡ ነው። መጻሕፍት ፡ አመማር፤ ድርሰት ፡ እመድረስ፡የማይደርሱት፡ደግሞ ፡ አባታቸው ፡ ወንድማቸው ፡ በልጅነታቸው ፡ ዘመን ፡ ይሞትና ፡ እነሱን ፡ በቶሎ ስለሚያነግሡዋቸው ፡ ከነገሡም፡በኋላ ፡ የመንግሥቱ ፡ የመሪነት ፡ ሐተታና ጣጣ ፡ የመማሪያ ፡ ጊዜ ፡ ስለማይሰጣቸው ፡ ነው።ነገር ፡ ግን ፡ ደግሞ ፡ በነዚህ ፡ መካከል ፡ በጠባዩ ፡ የቀለም ፡ መንፈስ ፡ ያለው ፡ ሲሆን ፡ በልጅነቱም ፡ ሳለ ፡ ከነገሡም ፡ በኋላ ፡ ሊማር ፡ ይችላል ። የቀለም ፡ መንፈስ ፡ የሌለው እንደሆነረዥም ፡ የመማሪያ ፡ ጊዜ ፡ በያጋጥመውም ፡ በጊዜው ፡ የማይጠቀም ፡ መኖሩን ፡ አንዘነጋምና ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ እንተወው።

ዓጼ ፡ ናዖድ ፡ ግን ፡ በአምባ ፡ ግሼን ፡ ባሉበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ ያገራችንን ፡ ትምህርት ፡ በየደረጃው ፡ ተምረው ፡ ኖሮ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ መልክአ ፡ ማርያም ፡ መድረሳቸውን ፡ ይገልጻል።ይህ ፡ መልክአ፡ማርያም ፡ በመላ ፡ ኢትዮጵያ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናትና ፡ ገዳማት፤በየበዓሉ ፡ ቀን ፡ እየታደለ ፡ የሚደገመው ፡ ምዕመናን ፡ ሁሉ ፡ የሚጸልዩበት ፡ እንደሆነ ፡ ለእመቤታችን ፡ ከራሷ፡ገጥምሮ ፡ ለየአንዳንዱ ፡ አባሏ ፡ ሙገሳና ፡ ምስጋና ፡ እያቀረቡ ያሳኩት ፡ ግዕዝኛ ፡ ግጥም፤በውነት ፡ ሊቅነታቸውን ፡ ያስረዳል ።

ከዚህ፡ድርሰት ፡ ጋር ፡የተመሳሰሉ ፡ በዘመናቸው ፡ የተቀኙዋቸው፡ቅኔዎች ፡ ደግሞ ፡ በመጽሐፍ ፡ ረገድ ፡ ዕውቀታቸው ፡ የዘለቀ ፡ እንደነበረ ፡ ይታወቃል ። በዘመነ ፡ መንግሥታቸው ፡ ባለፈው ፡ እንደጻፍነው ፡ በአምባ ፡ ግሼን ፡ የእመቤታችንን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ለማሠራት ፡ ገጥመው ፡ እንደነበረ ፡ ስናውቅ ፡ ለእመቤታችን ፡ መልክ ፡ መድረሳቸውን ፡ ስንመለከት ፡ በተለይ ፡ እመቤታችንን ፡ ከልብ ፡ ይወዱና ፡ ያምኑ ፡ እንደነበረ ፡ ያስረዳል ። አሁንም ፡ ከቅኔዎቹ ፡ ውስጥ ፡ አብዛኞቹ ፡ ለእመቤታችን ፡ የተቀኙዋቸው ፡ ናቸው ።

ምናልባት ፡ የቅኔው ፡ ምሥጢርና ፡ አካሄድ ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ በጎንደርና ፡ በጎጃም ፡ በሸዋ ፡ ከሚደረሰው ፡ ቅኔ ፡ ደረጃው ፡ ያነሠ ፡ ይሆናል ። ነገር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ ርቀት ፡ በዚህም ፡ ላይ ፡ በብዙ ፡ ሥራና ፡ አስተዳደር ፡ መካከል ፡ ገብቶ ፡ የተደረሰ ፡ የንጉሥ ፡ ቅኔ ፡ በመሆኑ ፡ ንጉ

ሠን፡ በጣም፡ ያስመሰግናቸዋል፡ እንጂ፡ የቀለም፡ ሰውነታቸውን፡ አይቀን
ስባቸውም። ከርሳቸውም፡ በፊት፡ በድርሰት፡ በኩል፡ ያሄ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ
ን፡ ከመመልከት፡ በቀር፡ ሌላ፡ ንጉሥ፡ የተቀኘው፡ ቅኔ፡ በለመገኘቱ፡ በ
ታሪክና፡ በጽሑፍ፡ ረገድ፡ በዚያው፡ እንደ፡ ዘመኑና፡ እንደመጠኑ፡
ለዚህ፡ ላሂ፡ ናዖድ፡ ቅኔዎች፡ ከፍ፡ ያለ፡ ግምት፡ ልንሰጣቸው፡ ይገ
ባል።

እነዚህ፡ ቅኔዎች፡ የሚገኙበት፡ መጽሐፍ፡ ገድለ፡ ፋሲለደሐ፡ በ
ሚባለው፡ መጽሐፍ፡ በተለይ፡ ስለ፡ አባ፡ ኖብ፡ ገድል፡ እሚናገረው፡ ው
ስጥ፡ ነው። ይኸም፡ መጽሐፍ፡ ሎንዶን፡ መጻሕፍት፡ ቤት፡ ስለሚገኝ፡
ምስተር፡ ራይት፡ (M. RIGHT) ቀጥር፡ ፪፻፹፪፡ ሰጥተው፡ ካታሎግን
(ዝርዝሩን)፡ አውጥተውታል።

ከወደ፡ መዝሙራያው፡ ላይ፡ ሥላሴ፡ ዘንጉሥን፡ ናዖድ፡ ወበጸጋ፡
እግዚአብሔር፡ ዘተሰምየ፡ አንበሳ፡ በፀር፡ ዘተቀንየ፡ እንዘ፡ ሀሎ፡ በደብ
ረ፡ ብርሃን፡ አመ፡ ፩፡ ለመጋቢት፡ በበዓለ፡ ልደታ፡ ለእግዝእትን፡ ማርያ
ም፡ ይላል። ስለዚህ፡ ቅኔውን፡ የተቀኘት፡ በተጉለት፡ በደብረ፡ ብርሃ
ን፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ የእመቤታችን፡ በዓል፡ በዋለበት፡ ቀን፡ መሆኑ፡
ነው። ደግሞ፡ ግማሾቹ፡ ምድረ፡ ዘብር፡ (መንዝ)፡ ምድረ፡ ወይን፡ በሚባሉ፡
አገሮች፡ የተቀኙዋቸው፡ አሉ። ስለዚህ፡ አሁን፡ ቅኔዎቹን፡ እንመልከት

፩ ኛ፡

ሥላሴ፡ ዕዝል።

መሶበ፡ ወርቅንጽሕት፡ መሥዋዕተ፡ አዕርጎ
እሳተ፡ አርያም፡ ሠምረ፡ በማኅፀንኪ፡ ይሠጎ
ለአእምሮ፡ ጥበብ፡ ተረወደኪ፡ ሕጎ፡
በዓለ፡ ልደትኪ፡ የም፡ ማርያም፡ ለሕሊናየ፡ መዘጎ
በቅድመ፡ ሕዝብ፡ በአንገልጎ፡
ስብሐተኪ፡ እሕሊ፡ በኢያንትጎ፡
አእትቲ፡ እምዐውድየ፡ ለዲያብሎስ፡ ፀጎ።

፪ ኛ ፡

ዘበዓለ ፡ መስቀል

ክ ፡ ዕ ።

ነጻርኩ ፡ ብእሴ ፡ ከመ ፡ ርእየተ ፡ ብርት ፡ ርሱን ፡
 ኅለት ፡ ዘዐቅም ፡ ጸዊሮ ፡ በእደሁ ፡ ዘይምን ፡
 በትንቢት ፡ ዘይቤ ፡ ሕዝቅኤል ፡ ምዕመን ፡
 ዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ እደ ፡ መስቀሉ ፡ ለመድኅን ፡
 ዘተረክበ ፡ በኅልጎታ ፡ በፍጻሜ ፡ ሰንበት ፡ ሳምን ፡
 ኮኖሙ ፡ ለክርስቲያን ፡ ቀጸላ ፡ ስብሐት ፡ ዘሥን ።

፫ ኛ ፡

ክ ዕ ።

ቀስተ ፡ መከርካዕ ፡ ጽኑዓ ፡ ወበትረ ፡ ለውዝ ፡ ኅሩየ ፡
 በእንተ ፡ መስቀሉ ፡ ለወልድ ፡ ነጻረ ፡ ወርእየ ፡
 ኤርምያስ ፡ ካህን ፡ በዘመነ ፡ አሪት ፡ ተነበየ ፡
 ዝኬ ፡ አስተርእየ ፡ እለ ፡ አመ ነ ፡ ቦቱ ፡ አድማዕነ ፡ ናህየ
 ወእለ ፡ ጸልእዎ ፡ ረከቡ ፡ ሥቃየ ፡
 ለአእርፎ ፡ ሕዝቡ ፡ አቀመ ፡ ሰንበታተ ፡ ተስፋ ፡ ዕሩየ
 ፍሬሁ ፡ ጥዑም ፡ ወምሉእ ፡ ኮነኒ ፡ ሲሳየ ፡
 ነቅዐ ፡ ቅድሳት ፡ ረዊውየ ፡ ከያሁ ፡ ተመርጉዝየ ፡
 ስብሐቶ ፡ ይነብብ ፡ ወትረ ፡ አደየ ፡

፬ ኛ ፡

አመ ፡ ጳ ፡ ወ፩ ፡ ለመጋቢት ፡

ሥ ፡ ዕ ።

አመ ፡ አበሰ ፡ ወጌገየ ፡ ቀዳሚ ፡ ልሕዮት ፡ አዳም ፡ ወሬዛ ፡
 ለሐዋ ፡ (ን) ፡ ብእሲቱ ፡ እንዘ ፡ ይተልው ፡ ግዕዝ ፡
 ዘእንበሌኪ ፡ ማርያም ፡ ኢረክበ ፡ ቤዛ ።

ሰዋስወ ፡ ትንቢት ፡ አንቲ ፡ ዘምድረ ፡ ሎዛ ፡
 መሥዋዕተ ፡ አምልኮ ፡ ንጹሕ ፡ ዘጠረጴዝ ፡
 እምክርሥኪ ፡ ተቀስመ ፡ መዓዛ ።

፳፻ ።

አመ ፡ ፳ ፡ ወ፶ ፡ ለመጋቢት ፡ በበዓለ ፡ ትስብእት ፡

ሥ ፡ ዕ ።

ማርያም ፡ እግዝእትየ ፡ እንዘ ፡ ትፈትል ፡ ወርቀ ፡ ወሚላት ፡
 ከመ ፡ ይዘንዋ ፡ ብሥራተ ፡ ፍሥሐ ፡ ገሐደ ፡
 ሊቀ ፡ አእላፍ ፡ ገብርኤል ፡ ወረደ ፡
 እግዚአብሔር ፡ ኮነ ፡ ምስለ ፡ ሥጋሃ ፡ አሐደ ፡
 ኀደረ ፡ ቃል ፡ ኀበ ፡ ፈቀደ ፡ እምሕላዌሁ ፡ አተበዐደ ፡
 ዮም ፡ በትስብእቱ ፡ ኪዳኖ ፡ ሐለደ ።

፳፻ ።

ሥ ፡ ዕ ፡

ራኦየ ፡ ነቢያት ፡ ተዐትበ ፡ ቅዱስ ፡ ቅዱሳን ፡ ተቀብኦ ፡
 ዐመፃ ፡ ተሐትመ ፡ ወጌጋይ ፡ ጠፍኦ ፡
 በከመ ፡ ቀዳሚ ፡ ገብርኤል ፡ አይድኦ ፡
 እግዚአብሔር ፡ ዮም ፡ በከርሠ ፡ ማርያም ፡ ተሰብኦ ፡
 ኢይኀኑ ፡ አይኀኦ ፡ እምሕፅነ ፡ አቡሁ ፡ መለኮት ፡ አይምኦ ፡
 ዘተገድፈ ፡ ይኅሥሥ ፡ በግዐ ።

፳፻ ።

አመ ፡ ፩ ፡ ለሚያዝያ ፡

ሥ ፡ ዕ ፡

ደቂቀ ፡ ጽኑል ፡ በገዳመ ፡ ሲና ፡
 ዘገለውዋ ፡ በወርቅ ፡ ኀዋረ ፡ መና ፡
 ከመ ፡ ኀሐ ፡ ጽባሕ ፡ ዘድልው ፡ ሥና ፡
 ተወልደት ፡ ዮም ፡ ማርያም ፡ እምሐቋ ፡ ኢያቂም ፡ ወሐና
 ሆኅዕና ፡ ሆኅዕና ፡ ሆኅዕና ፡
 ተብህለ ፡ ለፍሬ ፡ ማኀፀና ፡
 እም ፡ አእሩግ ፡ ወደቂቅ ፡ ቦፍና ።

፳ ፻ :

ሥ : ዕ :

ነቢያተ : ፩ኤል : በመጽሔተ : መንፈስ : ርእይዋ :
በሠርገ፡ ክህነቱ : ለአሮጌ : አስተማሰልዋ :
በአእጹቀ : በቀልት : በስብሐት : ሥድዋ :
ተወልደት : ዮም : ማርያም : መድኃኒት : አዳም : ወሔዋ :
በልዋ : በልዋ : በልዋ : እንዘ : ትጭድስዋ :
በሐኪ : ሐዳስዩ : ጣዕዋ።

፱ ነ ፻ :

ክ : ዕ :

ወርኅ : አሣእና : ወፀሐይ : ሙጣሔሃ :
ለማርያም : ብዕዕት : ከርሥ : ዘፆረት : ኪያሃ :
ለክብረ : ልደታ : አቁርብ : አምኃ :
አመ : ዐርገ : ወልዳ : ለገቢረ : በዓል : (በ)ፍሥሐ :
ዲበ : ዕፀ : ሰግላ : ቀጭሞ : ዘክዮስ : ከልሐ :
ሕይወት : ወመድኃኒት : እንዘ : ይብል : በጽሐ ።

፲ ፻ :

በ ፪ : ዕ :

እምነ : በሲሲ : ፍቱል : ወእምኅብረ : ያለባት : ክፁብ :
ዘአንምዋ : በጥበብ :
በስልኤል : ወኤልያብ :
ልብሰ : ቅድሳቱ : ለአሮጌ : ክህነ : አፈት : ዕቱብ :
አምሳለ : ማርያም : እግዝእትዩ : ዘተወልደት : ዮም : እም
ሐቄ : አያቁም : ሠያብ :
እምከርሠ : ሐና : በንጹሕ : ሰብሳብ :
እንዘ : ደመናሃ : ግልቡብ :
አሳተ : መለኮት : ልሁብ :
ዲበ : ዕዋለ : አድግ : ተጽዕነ : ዘይፀውርዎ : ኪሩብ :
ስንዳኖ : ወልብስ : ዘየኅዕብ :
በደመ : አስካል : ወወይን : ዘውስተ : ማኅብብ ።

ሆግዕና ፡ ለወልደ ፡ አብ ፡
አንዘ ፡ ይብሉ ፡ ወደስዋ ፡ ሕዝብ።

፲፩ኛ

ዘፋሲካ ፡ ሥ ፡ ዕ ፡

መስተጽዕኑ ፡ ፈረስ ፡ ጸዐዳ ፡ ዘቀስታም ፡ ያጸንዕ ፡
ወሀብዎ ፡ መጥባሕተ ፡ ከመ ፡ ይማእ ፡
በትንበሲት ፡ ዘይቤ ፡ ቴዎጎሎስ ፡ ረድእ ፡
ዝኬ ፡ ውእቱ ፡ ፋሲካዊ ፡ በግዕ ፡
እምገቦሁ ፡ ዘይነቅዕ ፡
ፈልፈለ ፡ ሕይወት ፡ ስቱ ፡ ጽሙዕ ፡
ዘያረዊ ፡ ለተድላ ፡ ወፍግዕ ።

፲፪ኛ ፡

ሥ ፡ ዕ ፡

ዘአማሰን ፡ ወአመዝበረ ፡
በቃለ ፡ ተግሣጽ ፡ ከመ ፡ ይዝልፍ ፡ ንስረ ፡
አንበሳ ፡ ገዳም ፡ ተንሥእ ፡ ወጥሕረ ፡
ትንሣኤ ፡ ሞቱ ፡ ለወልድ ፡ ሱቱኤል ፡ አመረ ፡
ኢወሀበ ፡ ወርቀ ፡ ወብሩረ ፡
ለቤዝዎ ፡ አዳም ፡ መጠጠ ፡ ደሞ ፡ ክቡረ ፡
ፋሲካሁ ፡ ሚካኤል ፡ ነገረ ።

፲፫ኛ ፡

አመ ፡ ሸወ፩ ፡ ለሚያዝያ ፡ ሥ ፡ ዕ ፡

አብርሃም ፡ በከመ ፡ ተስኦ ፡ በግዑ ፡ ወላሕመ፤
ምስለ ፡ ዕጉለ ፡ ርግብ ፡ መንጠጠ ፡
አመ ፡ ዕለተ ፡ ርእየ ፡ ራእየ ፡ ሥሉጠ ፡
ከማሁ ፡ አቄርብ ፡ አስተዓ፡ ጋዳኳ ፡ በመቅደስ ፡ ቤትኪ ፡ ውስጠ
በትንሣኤ ፡ ወልድኪ ፡ ተቀጥቀጠ ፡
በበሊዓ ፡ ዕዕ ፡ እንተ ፡ ዘአስፈጠ ፡
ረስዬኒ ፡ ማርያም ፡ ብፁዓዊ ፡ ዘንጽሕኪ ፡ ሢጠ ።

፲፬ኛ :

አመ : ፩ : ለግንቦት : ሥ : ፬ :

ትወጽእ : በትር : እምሥርወ : እሴይ : ፍሬ : ሐዋዝ : ዘዐር
ገ : እምጉንዳ :

ኢሳይያስ : በከመ : ይቤ : ዘአሞፅ : ወልዱ :

ተወልደት : ዮም : ማርያም : ለበኩረ : ትንሣኤ : ማኅፈዱ :

ቅድሚያ : እንዘ : ይሰማዱ :

ማሕሌተ : ዚአሃ : ያንጐደጉዱ :

ፍጥረታት : በልሳን : ያዱ ።

፲፭ኛ :

ሥ : ፬ :

ሚ : አዳም : ዘአዕይንትኪ : ርኅራኄ :

እምስርቀተ : ፀሐይ : ይበርሕ : ዘሥነ : ገጽኪ : ሠራኄ :

ወመላትሕኪ : ይጼኑ : እምርሔ :

ለክብረ : ልደትኪ : ዮም : አቄርብ : ስባሔ :

በሰጊድ : ወበእማኄ :

ምስለ : እሊአየ : በውህዋሄ :

ውዳሴኪ : እሰብክ : ኩለሄ ።

፲፮ኛ :

ሥ : ፬ ።

ኅፍረተ : ትክት : ሶበ : ሰአመ :

ብሂለ : አፈ : ወርቅ : ዮሐንስ : ተደግመ : ስመ :

በአፈ : ድንግል : እንተባ : ማኅተመ :

ከማሁ : ትሰምዮ : እስክንድር : ስመ :

ሂሩና : ጥዑመ ።

ዳግመ : ዳግመ : ከመ : ዘበምድር

ይንግሥ : በሰማይ : ዳግመ :

ወሚካኤል : ይኩኖ : ቃውመ ።

፲፯ኛ :

ሥ : ፬ :

እምአፈ : ልዑል : ያዕቆብ : ተሰምዮ : ጄኤል :

ወለዮሐንስ : ጳሊስ : ዘቀሕጥንጥንያ : ደወል :

-፪፻፺፰-

አፈ፡ወርቅ ፡ ትቤሎ ፡ ማርያም ፡ ድንግል ፡
 ጥገሰ ፡ ይርከብ ፡ ቅድሚያ ፡ እስክንድር ፡ አዛል ፡
 ውስተ ፡ ብሔር ፡ ሥዑር ፡ ወጥሉል ፡
 ይሰዶ ፡ ሚካኤል ፡ አዕዲዎ ፡ እምሲኦል ፡ ቀልቀል ።

እንዘ ፡ ሀለው ፡ በምድረ ፡ ዘብር ፡

፲፰ኛ ፡

ሥ ፡ ዕ ፡ ዘዕርገት ፡

ውስተ ፡ አርያም ፡ ዐረገ ፡ ዪዊወክ ፡ ዪዋ ፡
 ወወሀብከ ፡ ጸጋክ ፡ ለደቂቀ ፡ አዳም ፡ ወሔዋ ።
 ዳዊት ፡ ዘይቤ ፡ ተፈጸመ ፡ ነዋ ፡
 የማነ ፡ አቡሁ ፡ ነበረ ፡ ዐሪጎ ፡ ለጥበብ ፡ ሥርዋ
 ቃለ ፡ ትፋሥሕት ፡ ዘይዜንዋ ፡
 ለጽዮን ፡ ደምጸ ፡ በውስተ ፡ በድዋ ፡
 አድባር ፡ አንፈርዓፁ ፡ ከመ ፡ ጣዕዋ ፡

፲፱ኛ ፡

ሥ ፡ ዕ ።

እማየ፡አይኅ፡አትረፈ፡እምኑር፡ከሳንበበክልኤ፡
 ወእምንጸሐን፡ዓዲ፡በበ፡ሱባዔ፡
 በከርሠ፡ታቦት፡ከዊኖ፡ኃባዔ፡
 በሥጋ፡ማርያም፡ድንግል፡አርአየ፡ትንሣኤ፡
 እንዘ፡የዐርግ፡ይቤ፡በውጥዔ፡
 እምድኅሬየ፡እፌኑ፡መንፈስ፡በቋዔ፡
 ኅበ፡ሀለው፡አርዳእየ፡በጽዮን፡ጉባዔ ።

፳ኛ ፡

ሥ ፡ ዕ ።

ለሙሴ ፡ ነቢይ ፡ እግዚአብሔር ፡ ኃረዮ ፡
 እምነ ፡ ከሉ ፡ ዘሥጋ ፡ ፈድፋድ ፡ አዕበዮ ፡
 አብኦ ፡ ማእከለ ፡ ቆባሩ ፡ ወገጹ ፡ አርአዮ ፡
 በትንሣኤሁ ፡ ለሞት ዘለፎ ፡ ወለጽልመት ፡ ሣቀዮ ፡
 ቅድሚሁ ፡ እንግድ ፡ በተጋንዮ ፡
 ወእትነሐይ ፡ አንሰ ፡ እርአይ ፡ ላሕዮ ፡
 ለዘዐርገ ፡ በስብሐት ፡ ሰማዮ ።

፳፩ኛ :

ሥ : ዕ :

እምነ : ምውታን : እምድኅረ : ተንሥኡ :
 ለአርዳኢሁ : ሄራን : ውስተ : ገብዔሆሙ : በአ :
 ዓሣተ : ወጸቃውዐ : ምስሌሆሙ : በልዐ :
 ወአለበዎሙ : ምሥጢረ : መዋዕል : ኅቡአ :
 በቃለ : ቀርን : ወበውውዓ :
 በሥጋ : ማርያም : እንተ : ዘነሥኡ :
 ዐርገ : ሰማያተ : በዕለት : ዐርባዓ

፳፪ኛ :

ዘደብረ : ምጥማቅ : ሥ : ዕ ::

በደብረ : ምጥማቅ : በከመ : አስተርአይኪ : በገሀድ
 አስተርአ : ዮም : ማርያም : በሕገ : ፈቂድ :
 እብለኪ : ዘበአእዙቶ : ገብርኪ : ናዖድ :
 ለኪ : ይደሉ : እግዝእትዮ : ዘበሥን : እምልኮ ሰጊድ
 ሣህልኪ : ላዕሌዮ : ይፈድፍድ :
 አስተብቀኳ : ዮም : እመ : ዋሕድ :
 መርዔትዮ : ኢይልክፍ : ብድብድ :

፳፫ኛ :

እመ : ፩ : ለሰኔ : ሥ : ዕ ::

ኃይመተ : አብርሃም : ወልደ : ታራ :
 ደብረ : መድኃኒት : ለይስሐቅ : ዘሣራ :
 ሰዋስወ : ያዕቆብ : ዘነካር : ሕብራ :
 እስብክዮም ክብረ : ልደትኪ : በውስተ : ዛቲድብራ :
 ማርያም : ድንግል : ወለተ : ቅስራ :
 ለሰርጎ : ርእስዮ : ረሰይኩኪ : ሄራ :
 አስትይኒ : መንፈስ : ጽድቅ : በገዳም : እንተ : ሰትዮ : ዕዝራ :

እንዘ ፡ ሀለው ፡ በምድረ ፡ ወይ ።

አፀኛ፤

ሥ፡ዕ፡

ሚካኤል ፡ ክቡር ፡ ሊቀ ፡ አክላፍ ፡
ነፋሱ ፡ ቀርን ፡ ውእቱ ፡ እንዘ ፡ ይሰርር ፡ በክነፍ ፡
መልአክ ፡ ገጽ ፡ ዘኣርያም ፡ ሥፍ ፡
ዓለመ ፡ ዓለም ፡ ይትዓየን ፡ ገብዔ ፡ እንበለ ፡ ጐንድዮ ፡ ለዘልፍ ፡
ጠለ ፡ በረከቱ ፡ ዲቤየ ፡ ይነፍንፍ ፡
አጽራሐ ፡ ቤትየ ፡ ኢታትርፍ ፡
እምእደሀ ፡ ዘመልኅት ፡ ሰይፍ ።

አፀኛ ፡

ዘፍልሰታ ፡ ሥ፡ዕ።

ወለተ ፡ ዳዊት ፡ ወሰሎሞን ፡ እንተ ፡ ትጸውር ፡ ትእዛዘ ፡ ሕግ ፡ ዘጽሌ ፡
ታቦተ ፡ ሕርመት ፡ ዘአልባ ፡ ምሳሌ ፡
በዓርያመ ፡ ስብሐት ፡ ዮም ፡ ፈለሰት ፡ ሉዓሌ ፡
ማርያም ፡ ድንግል ፡ ዕንቁ ፡ ቢረሌ ፡
ለይኹኖ ፡ አምላክ ፡ ታዕድዎ ፡ እምብካይ ፡ ወወይሌ ፡
ትንባሌሃ ፡ ይኹኖ ፡ ከላሌ ።

ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ እነዚህን ፡ ቅኔዎች ፡ ሲቀኙ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ከሐዲስ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡
ከብሉይ ፡ ስለሚጠቅሱ ፡ ብሉይና ፡ ሐዲስ ፡ ነጠላውን ፡ ወይም ፡ ከነትርጉ
ሙ ፡ ማወቃቸውን ፡ ያስረዳል። ቅኔው ፡ በዘመን ፡ ብዛት ፡ አንዱ ፡ ከሌላው
ሲገለበጥ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ የፊደል ፡ ስሕተት ፡ ያለበት ፡ ይመስላል ፡ ነገር ፡ ግን ፡
የዛሬ ፡ ፬፻፶ ፡ ዓመት ፡ የነበረው ፡ የሰዋስውና ፡ የግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ አሰካኩ
የቅኔው አደራደር ፡ የዚሁ ፡ ዓይነት ፡ እንጂ ፡ ስሕተት ፡ አይደለም።

ቢሆንም ፡ ያለው ፡ እንዳለው ፡ ታትሞ ፡ ቢገኝ ፡ በነዚህ ፡ በብዙ ፡ ቅ
ኔዎች የቀረውን እንበቢ፤ ቢያሰለችና ፡ ባይጠቅምም ፡ እንኳን ፡ የግዕዝ ፡ ቋ
ንቋ ፡ የቅኔ ፡ ጣዕም ፡ ያላቸውን ፡ የዛሬ ፡ ሊቃውንት ፡ በዚያን ፡ ዘመን
ላይ ፡ የነበረውን ፡ የቅኔ ፡ የምስጢርና ፡ የሰዋስውን ፡ መንገድ ፡ ከአሉበት
ጊዜ ፡ ቅኔ ፡ ጋር ፡ አመዛዝነው ፡ ሊጠቀሙበት ፡ ይችላሉ ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ፲፫ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ገዝተው ፡ በሺ፭፻ ፡
ዓመትም ሕረት በነሐሴ ፳፡ ቀን ፡ ባረፉ ፡ ጊዜ በዙፋን ፡ ልጃቸው ፡ ዓፄ ፡ ልብነ ፡

ድንግል፡ተከተሏቸው ። ስለናዖድ ፡ አሟሟት ፡ እንደተለመደ ፡ በዝርዝር ፡
 የሚናገር ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ የለም ። ታሪክ ፡ ነገሥቱ ፡ ባጭሩ ፡ «ዕረፍቱኒ ፡
 ኮነ ፡ አመ ፡ ፯ ፡ ለነሐሴ ፡ አሜሃ ፡ ተፈጸመ ፡ ፸፻ ፡ ዓመት ፡ ወመቃብሪሁ ፡
 ግሼ ፡ አምባ» ፡ ይላል ። «አሜሃ ፡ ተፈጸመ ፡ ፸፻ ፡ ዓመት» ፡ የሚለው ፡ ዓለ
 ም ፡ ከተፈጠረ ፡ ገምሮ ፡ እስከ፡ ርሳቸው ፡ ሞት ፡ ድረስ ፡ ፯ሺ ፡ ዓመት ፡ መ
 ሙላቱን ፡ ለማስረዳት ፡ ነው ። እንዳገራችን ፡ ሊቃውንት ፡ አሳብ ፡ ዓለም ፡
 ከተፈጠረ ፡ ገምሮ ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ልደት ፡ ድረስ ፡ የነበረው ፡ ጊዜ ፡
 ፭ሺ፭፻ ፡ ስለሆነ ፡ ናዖድ ፡ የሞቱበት ፡ ጊዜ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ ወዲህ ፡ በ፲፯
 ፭፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለሆነ ፡ ሁለቱ ፡ ሲደመር ፡ ፯ሺ(፸፻)ዓመትን ፡ ይሰጣልና ፡ ስለ
 ዚህ ፡ ነው ፡ ናዖድ ፡ ሲሞቱ ፡ ዓለም ፡ ከተፈጠረ ፡ ፯ሺ ፡ ዓመት ፡ ሞላ ፡
 የሚለው ።

ነገር ፡ ግን ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሊቃውንት ፡ ብዙ ፡ ሐውልት
 ና ፡ ጽሑፍ ፡ እየመረመሩ ፡ የዓለምን ፡ አገማመር ፡ ከዚህ ፡ ይበልጥ ፡ በጣ
 ም ፡ ማራቃቸውን ፡ አንበቢ ፡ ስለማይስተው ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡
 እንለፈው ።

ለአምባግሽን ፡ ቤተክርስቲያን፡ይሁን፡ወይም፡ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ላለች
 ው ፡ ለማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ይሁን ፡ መጻሕፍት ፡ የሰጡበት ፡ በም
 ስተር፡ራይት፡ዝርዝር፡ገጽ፡፻፹፯፡ይገኛል።እንደጽሑፉ፡አነጋገር፡ለደብረ ፡ ብር
 ሃን ፡ ማርያም ፡ የሰጡት ፡ ይመስላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እንግሊዘኛው ፡ ምስተር
 ውሊያም ፡ ራይት ፡ በሎንዶን ፡ ባሳተሙት ፡ የመጻሕፍቶቻችን ፡ ዝርዝር
 በገድለ ፡ ፋሲለደስ ፡ ውስጥ ፡ ከነቅጂያቸው ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ለቤተ ፡ ማርያም
 የሰጡት ፡ የመጻሕፍት ፡ ዝርዝር ፡ ቀጥሎ ፡ እንደተመለከተው ፡ ነው ።
 በጳጳሳዊነቱ ፡ ዓ ፡ ምሕረት(፩)አመ ፡ ፳፱ ፡ ለሚያዝያ ፡ በቀዳሚ ፡ አመተ ፡
 መንግሥቱ ፡ እንዘ ፡ ሀለው ፡ በምድረ ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ ንጉሥን ፡
 ናዖድ ፡ ወበጸጋ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘተሰምየ ፡ አንበሳ ፡ በፀር ፡ መጻሕፍት ፡
 ዘወሀበ ፡ ለቤተ ፡ ማርያም ።

- ፩፡ አራት ፡
- ፩፡ ነገሥት ፡
- ፩፡ መቃብያን ፡
- ፩፡ ወንጌል ፡
- ፩፡ ገድለ ፡ ሐዋርያት ፡
- ፩፡ ግብረ ፡ ሕማማት ፡
- ፩፡ ሐሳብ ፡
- ፩፡ ተአምረ ፡ ማርያም ፡
- ፩፡ ክብረ ፡ ነገሥት ፡
- ፩፡ መጽሐፈ ፡ ዕንቀ፡
- ፩፡ ሲኖዶስ ፡
- ፩፡ መጽሐፈ ፡ ምስጢር ፡
- ፩፡ መጽሐፈ ፡ ዘላፌ ፡ እስጢፋን ፡ ለእመቤታችን ፡ በግድት፡አይገባም፡ያሉ

ትን ፡ የሚወቅስ፡ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

(፩)፳፻ዘ፫ዓ፻ ፡ የሚለው ፡ ፭ሺ፭፻ ፡ ዓመተ ፡ ዓለምን ፡ ንጉሡ ፡ ከነበሩበት ፡ ከ፲፱፻፳፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡
 ጋር ፡ ባንድነት ፡ አጋጥሞ ፡ ፯ ፡ ሺ፱፻፳፯ ፡ (፳፻ዘ፫ዓ፻) ዓ ፡ ም ፡ አድርጎታል ።

ጃ፡ ፀዳለ፡ ፀሐይ፡
 ጃ፡ ገድለ፡ ሐዋርያት፡ (ጀኛ)፡
 ጃ፡ ስንክማር፡
 ጃ፡ መጽሐፈ፡ ብርሃን፡
 ጃ፡ ድርሳነ፡ ጾም፡
 ጃ፡ ገድለ፡ ፋሲለደስ፡
 ጃ፡ ወአባ፡ ኖብ፤ ወለእግዚአብሔር፡ አብ፤ መግረ፡ ሕዝብ፡
 ጃ፡ ገድለ፡ ሐዋርያት፡ (ጀኛ?)
 ጃ፡ ወንጌል፡ (ጀኛ፡)
 ጃ፡ ሲኖዶስ፡ (ጀኛ፡)
 ጃ፡ ወቀዳሚኒ፡ ዘፈነውኩ፡ ለእግዚአብሔር፡ አብ፡ ዘፈኗቅ፡ ወንጌል
 ጃ፡ ተአምረ፡ ሚካኤል፡ በወርቅ፡ ልቡጥ፡
 ጃ፡ ዳዊት፡

በዚህ፡ ዘመን፡ ያዒ፡ በዕደ፡ ማርያም፡ ባለቤት(ቀኝዕ፡ በዓል፡ ትራሐት) የነ
 በሩት፡ ንግሥት፡ ዕሴኒ፡ በጐጃም፡ ውስጥ፡ እነብአሴ፡ ላይ፡ የመርጠለ፡
 ማርያምን፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ አሠሩ። እርሳቸውም፡ ይህቺን፡ ቤተ፡ ክርስ
 ቲያን፡ ለራሳቸው፡ መታሰቢያ፡ እንድትሆን፡ ስለመረጧት፡ ለሥራውም፡
 ለንዋየ፡ ቅድሳቱና፡ ለአልባሳቱ፡ መግዢያ፡ ሆኑታቸውን፡ ሰጡ፡ ይባላል።

ምዕራፍ፡ ፳፩።

ከዓዒ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብ፡ እስከ፡ ዓዒ፡ ናዖድ፡ ድረስ፡ ያሉ፡ የነገሥታ፡
 ትና፡ የንግሥታት፡ የመሳፍንትና፡ የመኳንንት፡ ዝርዝር።

በእነዚህ፡ በአርእስቱ፡ በተጠቀሱት፡ ነገሥታት፡ ዘመነ፡ መንግሥት
 ውስጥ፡ ብዙ፡ የቤተ፡ መንግሥትና፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ባለሥልጣኖች፡ ሞ
 ልተዋል። ነገር፡ ግን፡ በሙሉ፡ ዝርዝራቸውን፡ ማግኘት፡ አይሆንልንም።
 ምክንያቱም፡ የዘመኑ፡ ጸሐፊ፡ ስማቸውንና፡ የማዕርግ፡ ስማቸውን፡ ከነሥ
 ሬቸው፡ በዝርዝር፡ አላቆየንም።

ይሁን፡ እንጂ፡ የአንዳንዶቹን፡ ሥራና፡ ስማቸውን፡ በዜና፡ መዋዕ
 ሉ፡ ውስጥ፡ የንጉሡን፡ ሥራ፡ በሚገልጥበት፡ ጊዜ፡ እንደአጋጣሚ፡ በ
 ሥራ፡ ከንጉሡ፡ ጋር፡ ግንኙነት፡ ያላቸውን፡ ስለጠቀሰ፡ ለአንባቢ፡ እንዲ
 መች፡ ከንጉሡና፡ ከንግሥታቱ፡ ዝርዝር፡ የመሳፍንቱንና፡ የመኳንንቱን
 ስምና፡ ሥራ፡ በዜና፡ መዋዕሉ፡ ውስጥ፡ ለቅመን፡ ከዚህ፡ ቀጥለው፡ ባሉ
 ት፡ ገጾች፡ ጽፈናቸዋል። የእነሱንም፡ የማዕርጋቸውንና፡ የስማቸውን፡ ዓይ
 ነት፡ ከዛሬው፡ ጋር፡ ለማስተያየትና፡ ልዩነቱን፡ ለመረዳት፡ ይጠቅማል።

ከነዚህ፡ ነገሥታት፡ ውስጥ፡ ያዒ፡ ዘርዓ፡ ያዕቆብና፡ የልጃቸው፡ ያዒ
 በዕደ፡ ማርያም፡ ዜና፡ መዋዕል፡ ከሌሎቹ፡ ከዓዒ፡ እስክንድርና፡ ከዓዒ፡
 ናዖድ፡ ረዘም፡ ስለሚል፡ የመኳንንቱም፡ ዝርዝር፡ በነዚህ፡ ጊዜ፡ ውስጥ
 ያሉት፡ በርከት፡ ይላሉ። ይኸውም፡ ከነዓዒ፡ ናዖድ፡ ጊዜ፡ የነዓዒ፡ በዕደ
 ማርያም፡ ሹማምንት፡ በርከተው፡ አይደለም። ነገር፡ ግን፡ የነዚህ፡ ተጽ
 ፎ፡ የነዚያ፡ ሳይጻፍ፡ በመቅረቱ፡ መሆኑን፡ ለአንባቢ፡ እያመለከትን፡ አ
 ሁን፡ ዝርዝራቸውን፡ እንመልከት።

ባዪ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመን ።

ተራ ፡	ስም ፡	የማዕርግ ፡ ስም ፡	፩ ፡ ፩ ፡ ማስረጃ ፡
፴፮ ፤	ጸጋይ ፡	የስሜን ፡ ሹም ፡	ያቃቤ ፡ ሰዓት ፡ አምኗ ፡ የስ ፡ ልጆች ፡
፴፯ ፤	ከንቲባ ፡ ? ምጡስ ፡	ጸሐርን ፡	
፴፰ ፤	ገብረ ፡ አልፋ ፡)		
፴፱ ፤	ተክለ ፡ ማርያም ፡)		
፵ ፤	ተዐውቀ ፡ ብርሃን		
፵፩ ፤	ዘርዐ ፡ ጽዮን ፡		
፵፪ ፤	ይስሐቅ ፡ ነዳይ ፡		
፵፫ ፤	ገብረ ፡ ክርስቶስ ፡ (ገብሩ)		

ባዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ።

ተራ ፡	ስም ፡	የማዕርግ ፡ ስም ፡	፩ ፡ ፩ ፡ ማስረጃ ፡
፩ ፤	ግዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡	ዳዊት-አድማስ-ሕ ርያቆስ (ስመ ፡ መ ንግሥት) ፡	ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ያዪ ፡ ዘ ርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ልጅ ።
፪ ፤ ?	ዣን ፡ ሰይፋ ፡	ግራ ፡ በአልቲሐት ፡ የዓ ዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የ ልጅነት ፡ ሚስት ።
፫ ፤	ዕቤኒ ፡	አድማስ ፡ ሞገሳ ፡	ቀኝዕ ፡ በአልቲሐት ፡ የ ዓዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የቀኝ ፡ ባለቤት ።
፬ ፤	ንግሥት ፡ ሮማን ፡ ወርቅ ፡	ሮምና ፡ (ዣን ፡ ሰ ይፋ ፡ ትሆን ?)	የእስክንድርና ፡ የዕንቆ ፡ ጽኑል ፡ እናት ።
፭ ፤		ዳዊት ፡ ኤራ ፡	በአልተ ፡ ሸሕና (ሸኸና) ያዪ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ፫ኛ ፡ ባለቤት ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ራስ ፡ ገዢት ፡ (ራስን ፡ የ ምትገዛ ?) የምትባል ።
፮ ፤	አምኗ ፡ ጽዮን ፡ አባ ፡ መርህነ ፡ (ይ ምርሐነ ፡ መርሐ ክርስቶስ)	ዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ መምህር ፡ ዘደብረ ሊባኖስ ፡ (እጨጌ)	

በዚ፡ በእደ፡ ማርያም፡ ዘመን።

ተራ፡	ስም፡	የማዕርግ፡ ስም፡	፩፡ ፩፡ ማስረጃ፡
፩	መሐሪ፡ ክርስቶስ፡	የግራ፡ ብሕት፡ ወደድ፡	ከአዳሎች፡ ጋራ፡ ሲዋጋ፡ የሞተ፡
፪	ገብረ፡ ኢየሱስ፡	የቀኝ፡ ብሕት፡ ወደድ፡	>
፫	አንበሳ፡ ዳዊት፡	ጐጃም፡ ነጋሽ፡	
፬	ማርቆስ፡	ዋና፡ የጦር፡ አለቃና፡ የተከበረ፡ ሰው፡	
፭	ዓምዱ፡	መክብብ፡ አትሮን ስ፡ ማርያም፡	ብዙ፡ ማዕርግና፡ ልብስ ተሰጥቶት፡ የከበረ፡ ሰው።
፮	ተክለ፡ ኢየሱስ፡	የጸሐፊ፡ ጳጳስ፡ ተወላጅ፡	ዓዲ፡ በእደ፡ ማርያምን ዳዊት፡ ያስደገመ፡ መምህርና፡ ጓደኛ።
፯	አባ፡ አቡቂር፡	መምህር ዘእንደገብጠን	(እንደገብጣን፡ በሸዋ፡ የነበረ፡ ገዳም፡)
፰	አባ፡ ማቴዎስ፡	ንቡረት፡ ወደ፡ ዘደብረ፡ ዳሞ	
፱	ገብረ፡ ኢየሱስ፡	የባሌ ሹምገ (ራድ ዘባሊ)	በአድማ፡ ተገኝቶ፡ የታሠረ።
፲	የክላ፡	ሊቀ፡ መፃሕፍት፡ (መጽሐፍት — መጣኒ — መጣኒ)	
፲፩	ገብረ፡ ዋሕድ፡	ጸሐፊ፡	
፲፪	መሐሪ፡ ክርስቶስ	የዳሞት፡ ገዢ፡	በፈረስና፡ በዕቃ፡ በልብስ፡ የማይገባውን፡ አደረገ፡ ተብሎ፡ ገብረ፡ ዋሕድ፡ ይዘ፡ ወደ፡ ገሡ፡ ያመጣው፡ (በ፳ኛ፡ ቁጥር፡ የተጻፈው፡ ይሆን ?)
፲፫	ትዕይንቲ፡	ሊቀ፡ መጣኒ (ቃስ፡ ሐዲ)	
፲፬	ገደብ፡ ሐሚድ፡		የደዋሮ፡ እስላምና፡ የገሡ፡ መላክተኛ፡
፲፭	ማቴዎስ፡	ገዢ፡ ደረባ፡	

ባሄ : እስክንድር : ዘመን ።

ተራ :	ስም :	ማዕርግ :	፩ : ፩ : ማስረጃ ።
፩ ፤	ዓሄ : እስክንድር :	ቆስጠንጠኖስ :	ንጉሠ : ነገ ሥት :
፪ ፤	ሮምና : (ሮማኒ : ወ	(ስመ : መንግሥት)	እናታቸው : (ድጋሚ :)
፫ ፤	ሮቅ)	ንግሥት ።	እንጀራ : እናት(ድጋሚ)
፬ ፤	ዕሴኒ :	እጩጌ ።	
፭ ፤	ይምርሐነ(መርሐ)		
፮ ፤	ክርስቶስ ።	ዓቃቤ : ሰዓት ።	
፯ ፤	ተስፋ : ጊዮርጊስ	ግራ : ብሕትወደድ	
፰ ፤	ዓምደ : ሚካኤል :	(ራስ)	
	በድላ : ርዕድ(በድ	ቀኝዕ : ብሕት : ወ	
	ል : ራዕድ : ራዓድ)	ደድ ።	
	ዘሥሉስ :		ኅጉሠ : ነገ ሥት ።
	አባ : ሐስቦ :		የንጉሥ : አገልጋይ ።
	አባ : ዓምዱ ።		
	ምእመን : በጽድቁ		
	ተክላይ ።		

ባሄ : ናዖድ : ዘመን ።

	ስም :	ማዕርግ :	፩ : ፩ : ማስረጃ ።
፩ ፤	ዓሄ ናዖድ(ቀለዮጵ)	ስመ : መንግሥት	የኢትዮጵያ : ንጉሠ ነገ
፪ ፤	ዕሴኒ : ንግሥት :	አንበሳ : በፀር :	ሥት ።
፫ ፤	ዕሴኒ :	ያሄ : በእደ : ማር	፫ኛ : በድጋሚ : የተጻፉ :
		ያም : ባለቤት :	
		ናዖድ : ሞገሳ :	ያሄ : ናዖድ : ባለቤት :
፬ ፤	ዳዊት(ልብነ : ድን	ያሄ : ናዖድ : ልጅ	የደዋሮ : ባላባት :
፭ ፤	ግል)		የመሐመድ : ልጅ ።
፮ ፤	ዓምደ : ሚካኤል	ብሕት : ወደድ :	በዓሄ : እስክንድር : ጊዜ
፯ ፤	አባ : ገብረ : ታድ		እንደራሴ : የነበረው : ከ
፰ ፤	ያስ : (ገብረ : እን		ሄ : ናዖድ : ተጣልቶ : የ
፱ ፤	ድርያስ)		ተገደለው ።
፲ ፤	ተክ : ክርስቶስ :		ከሄ : ናዖድ : ጋር : ተጣ
፳ ፤	ወለተ : ቀለምሲስ :		ልቶ የታሠረ ።
፳፩ ፤	ዓመተ : ድንግል :		ያሄ : ናዖድ : ልጅ : የራስ
፳፪ ፤	ዓመተ : ውጥን ።		ደገልሃን : ሚስት ።
፳፫ ፤			ያሄ : ናዖድ : ልጅ :

ምዕራፍ	አርእስት ።	ገጽ
	መቅደም ፡	፩—፱
	ክፍል ፡ ፩ ።	
	የዓፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።	
፩	ይኩኖ ፡ አምላክና ፡ ዓፄ ፡ ነአኑቶ ፡ ለአብ—አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ።	፱—፲፭
፪	የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አጭር ፡ ታሪክ ።	፲፭—፳፻
፫	በዓፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክና ፡ በአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ ሲሶ ፡ መንግሥት ።	፳፻—፳፻፲፱
፬	ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ የነገሠበት ፡ ዘመን—የነገሥታቱ ፡ ዝርዝርና ፡ የግዛታቸው ፡ ዘመን ።	፳፻፲፱—፳፻፶፱
፭	ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በዘመኑ ፡ የፈጸመው ።	፳፻፶፱—፳፻፺፱
፮	የዓፄ ፡ ያግብአ ፡ ጽዮንና ፡ የተከታዮቹ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡	፳፻፺፱—፳፻፶፱
፯	የዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡ መንግሥት—የታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ጽሑፍ ።	፳፻፶፱—፳፻፺፱
፰	በዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮንና ፡ በዘመኑ ፡ ሊቃውንት ፡ መካከል ፡ የተነሣው ፡ ጠብ ።	፳፻፺፱—፳፻፶፱
፱	የዘር ፡ ሐረግ ።	፳፻፶፱—፳፻፺፱
፲	የይፋትና ፡ የአዳል ፡ ባለባቶች ፡ በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ሸፍተው ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ እንደተዋጋቸው ።	፳፻፺፱—፳፻፶፱
፲፩	ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከይፋትና ፡ ከአዳል ፡ ባለባቶች ፡ ጋር ፡ ያደረገውን ፡ ጦርነት ፡ የሚተርከው ፡ ጽሑፍ ።	፳፻፶፱—፳፻፺፱
፲፪	ዓፄ ዓምደ ፡ ጽዮን ከሰብር አድ ዲን ጋር ፡ ያደረገው ፡ ጦርነት	፳፻፺፱—፳፻፶፱

ምዕራፍ	አርእስት ።	ገጽ ፡
፲፫ ፤	ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከአዳሉ ፡ ንጉሥና ፡ ከጓደኞቹ ፡ ጋር ፡ ያደረገው ፡ የመገናኛ መሬያው ፡ ጦርነት ።	፳፭—፻፪
፲፬ ፤	ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ከአዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ያደረገው ፡ ቋተኛው ፡ ትልቅ ፡ ጦርነት ።	፻፪—፹፱
፲፭ ፤	የመመለስና ፡ ጦርነቱን ፡ የመቀጠል ፡ ምክር-ያዳሉ ፡ ንጉሥ ፡ ልጆች ፡ ወደ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ገብተው ፡ ምሕረት ፡ መለመን-የመጠረካው ፡ ጦርነት ።	፹፱—፺፯
፲፮ ፤	የጦርነቱ ፡ ታሪክና ፡ ያፄዓምደ ፡ ጽዮን ፡ አንደኛ ፡ ፍጻሜ ፡	፺፯—፻፬
፲፯ ፤	ለአፄ ፡ መጣዕ ፡ (ሊባኖስ) ገዳም ፡ ዓፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን የሰጠው ፡ ጉልት	፻፬—፻፱
፲፰ ፤	ያፄ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ተከታይ ፡ ዓፄ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡	፻፱—፻፲፪
፲፱ ፤	ባፄ ፡ ሰይፈ ፡ አርዕድ ፡ ፈቃድ ፡ በደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ የወጣ ፡ ሕግ-የዓፄ ፡ ንዋየ ፡ ማርያም ፡ ዘመን ።	፻፲፪—፻፲፭
፳ ፤	ያፄ ፡ ዳዊት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት-ባፄ ፡ ዳዊት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ከግብፁ ፡ ሱልጣን ፡ ጋር ፡ የተደረገው ፡ ስምምነትና ፡ የግማደ ፡ መስቀል ፡ መምጣት ።	፻፲፭—፻፲፰
፳፩ ፤	የውስጥ ፡ ጦርነት።	፻፲፰—፻፳፬
፳፪ ፤	የዓፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ፩ኛ ዘመነ መንግሥት ፡	፻፳፬
፳፫ ፤	የዓፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡	፻፳፭—፻፳፯
፳፬ ፤	በዐረብና ፡ በግብፃውያን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ዘንድ ፡ የሚገኘው ፡ ያፄ ፡ ይስሐቅ ፡ የውስጥ ፡ ጦርነት—ያፄ ፡ ይስሐቅ ፡ ፍጻሜና ፡ የተደረገላቸው ፡ ግጥም ።	፻፳፯—፻፴፫
፳፭ ፤	አንድርያስ—ተክለ ፡ ማርያም—ሠርዌ ፡ ኢየሱስ—ዓምደ ፡ ኢየሱስ ።	፻፴፫—፻፴፭
፳፮ ፤	ያፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት - ዓፄ ፡ ዘርዓ ያዕቆብና ፡ ዜና ፡ መዋዕላቸው ።	፻፴፭—፻፴፰
፳፯ ፤	ሥርዓተ ፡ ንግሥ - የሹማምንት ፡ የማዕርግ ፡ ስምና ፡ ደረጃ ።	፻፴፰—፻፵፰

ምዕራፍ	አርእስት ።	ገጽ ።
፩፤	ስለ ፡ እቴጌዬቱ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ።	፪፻፳፰ - ፪፻፶፱
፪፤	ስለ ፡ ንጉሡና ፡ ስለ ፡ ንግሥቶች ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፡	፪፻ - ፪፻፺፮
፫፤	ልዩ ፡ ልዩ ፡ አምልኮን ፡ ለማጥፋት ፡ ያደረጉት ፡ ቅጣትና ፡ ያወጡት ፡ አዋጅ ።	፪፻፺፮ - ፪፻፳፯
፬፤	ሹም ፡ ሽርና ፡ ባለሟልነት ።	፪፻፳፯ - ፪፻፳፰
፭፤	የማሂኮ ፡ ሽፍትነትና ፡ ፍጻሜው ።	፪፻፳፰ - ፪፻፳፯
፮፤	የቤት ፡ ሥራና ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሥርዓትና ፡ ደንብ ።	፪፻፳፯ - ፪፻፳፰
፯፤	የጨዋ ፡ ድልድልና ፡ በአክሱም ፡ ጽዮን ፡ የተደረገ ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ።	፪፻፳፰ - ፪፻፶፱
፱፤	የአሕመድ ፡ በድላይ ፡ ስሙና ፡ የዘሩ ፡ ሐረግ-ካቄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደሞተ-በርሱ ፡ ሞት የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገዳምና ፡ ሌሎችም ፡ አድባራት ፡ ያገኙት ፡ ስጦታ ።	፪፻፶፱ - ፪፻፷፩
፲፩፤	የደቂቀ ፡ እስጢፋን ፡ ቅጣት-የደብረ ፡ ብርሃንና ፡ የቂርቆስ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥራ—ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሥርዓትና ፡ ቅዳሜ ፡ እንዲከበር ፡ የወጣ ፡ ትእዛዝ ።	፪፻፷፩ - ፪፻፷፩ ።
፲፪፤	ዓቄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የደረሱ-ዋቸው ፡ መጻሕፍት ።	፪፻፷፩ - ፪፻፷፰
፲፫፤	ዓቄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ወደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ገዳም ፡ የጻፉት ፡ ደብዳቤ ።	፪፻፷፰ - ፪፻፷፩
፲፬፤	አባ ፡ ጊዮርጊስና ፡ ብራንካ ፡ ሌዎን—የፍሎራንስ ፡ ጉባዔ—የአባ ፡ ኒቆላሞስ ፡ ደብዳቤና ፡ መልክተኞች ።	፪፻፷፩ - ፪፻፷፰
፲፭፤	በእቴጌ ፡ ጽዮን ፡ ሞገሳ ፡ ላይ ፡ የተፈጸመ ፡ ቅጣት-ስለ ፡ ዓቄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዕረፍትና ፡ ጠቅላላ ፡ አስተያየት-የዘመኑ ፡ ግጥም ።	፪፻፷፰ - ፪፻፺፮
፲፮፤	መስቀልና ፡ ክብሩ ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ የመገበያያው ፡ ገንዘብ ።	፪፻፺፮ - ፪፻፳፰
፲፯፤	የመካከለኛው ፡ ምስራቅና ፡ ያውሮፓች ፡ ሁኔታ ።	፪፻፳፰ - ፪፻፳፯
፲፰፤	የዓቄ ፡ በዕደ ፡ ማርያም ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት—ያቄ ፡ በዕደ ፡ ማርያም ፡ የመንግሥትን ፡ ሥልጣን ፡ መያዝ ።	፪፻፳፯ - ፪፻፳፰
፲፱፤	የእሥረኛ ፡ ምሕረትና ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ያስተዳደር ፡ ልዩነት ።	፪፻፳፰ - ፪፻፳፯

ጥያቄ	አርእስት ።	ገጽ ፡
፱፭ ፡	ወደ አማራ ፡ ሳይንትና ፡ ወደ ፡ ወረዳሉ ፡ (ደብረ ፡ ነገሥትና ፡ አትሮንስ ፡ ማርያም ፡) ጉዞ-የአትሮንስ ፡ ማርያም ፡ ሥራና ፡ የበዓሉ ፡ አከባባር ።	፪፻፴፱-፪፻፵፱፤
፱፮ ፡	የዜ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ-የሐሜተኞች ፡ ቅጣት-የመሐመድ ፡ ቤን ፡ በድላይ ፡ መገበር-የዚያን ፡ ዘመንና ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ የሕዝብ ፡ መብት ፡ ልዩነት ።	፪፻፵፱-፪፻፶፱፤
፱፯ ፡	የደብዳቤ ፡ (ዋጅ-ራት-ራያና ፡ አዘብ) ፡ ጦርነት ።	፪፻፶፱-፪፻፷፱፤
፱፰ ፡	በአዳል ፡ ሽፍትነት ፡ የተነሣ ፡ ከደብዳቤ ፡ እስከ ፡ ይፋት የተደረገ ፡ ጉዞ ።	፪፻፷፱-፪፻፸፱ ፤
፱፱ ፡	የመሐሪ ፡ ክርስቶስና ፡ የገብረ ፡ ኢየሱስ ፡ በአዳሎች ፡ መሸነፍ-የአባ ፡ ሚካኤል ፡ ሕልምና ፡ ያመጣባቸው ፡ እሥራት ።	፪፻፸፱-፪፻፸፱፤
፲ ፡	በ፪ኛው ፡ ክፍል ፡ ተደግሞ ፡ የተጻፈው ፡ ያዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ የዜና ፡ መዋዕል ፡ ጭማሪ ።	፪፻፸፱-፪፻፸፱፤
፲፩ ፡	ስለ ፡ ዓዲ ፡ በእደ ፡ ማርያም ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ስለሌዎን ፡ ብራንካ ፡ ስዕል ።	፪፻፸፱፤ ፪፻፸፱፤
፲፪ ፡	የአዲ ፡ እስክንድር ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ በእስክንድር ፡ ሕፃንነት ፡ የተነሣ ፡ የንግሥት ፡ ሮምና ፡ የዓቃቤ ፡ ሰዓት ፡ ተስፋ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የብሕት ፡ ወደድዓምዱ ፡ የጋራ ፡ ግዛት ።	፪፻፸፱፤-፪፻፸፱፤
፲፫ ፡	ያዲ ፡ እስክንድር ፡ አገር ፡ መገባቸውና ፡ የአዳል ፡ አገር ፡ ዘመቻ-ያዲ ፡ እስክንድር ፡ አሟሟት ።	፪፻፸፱፤-፪፻፸፱፤
፲፬ ፡	የኢትዮጵያ ፡ የፖርቱጋል ፡ የመገናኛመርያው ፡ ግንኙነት-ስለፒድሮ ፡ ኮቪልሐክ ፡ መምጣት ።	፪፻፸፱፤ ፪፻፸፱፤
	ያዲ ፡ ናዖድ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።	
፲፭ ፡	ያዲ ፡ ናዖድ-አነጋገሥ-የብሕት-ወደድዓምዱ ፡ ፍጻሜ።	፪፻፸፱፤-፪፻፸፱፤

ምዕራፍ	አርእስት ፡	ገጽ ፡
፶፭ ፤	የተካ ፡ ክርስቶስ ፡ ሽፍትነትና ፡ ፍጻሜው-በለፈ ፡ ኃጢአት ፡ ሰው ፡ እንዳይወቀስ ፡ የተደረገ ፡ አዋጅ ።	፪፻፳፭ ፪፻፴፫ ፤
፶፮ ፤	የፈላሾች ፡ ሽፍትነትና ፡ ቅጣት-ስለሃይማኖት ፡ በከሀዘመን ፡ የነበረው ፡ ግፈኛ ፡ ቅጣት ።	፪፻፳፫ ፪፻፳፯ ፤
፶፯ ፤	ዓፄ ፡ ናዖድና ፡ በማኅፋድ ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ ጦርነት ።	፪፻፳፯ ፪፻፶፯ ፤
፷፬ ፤	አምባ ፡ ግሼንና ፡ የነጋሢ ፡ ልጆች-የቤተ ፡ ማርያምና የመርጦለ ፡ ማርያም ፡ ሥራ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ለቤተ ፡ ማርያም ፡ የሰጡዋቸው ፡ መጻሕፍት ።	፪፻፶፯ ፪፻፶፯ ፤
፷፮ ፤	ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ በዘመናቸው ፡ የተቀኙዋቸው ፡ ቅኔዎች ።	፪፻፶፯-፪፻፶፯ ፤
፷፯ ፤	ከዓፄ ፡ ዘርጋ ፡ ያዕቆብ ፡ እስከ ፡ ዓፄ ፡ ናዖድ ፡ ድረስ ፡ ያሉት ፡ የነገሥታት ፡ የንግሥታት ፡ የመሣፍንትና ፡ የመኳንንት ፡ ዝርዝር ።	፪፻፶፯-፪፻፶፯ ፤

ማረሚያና፡ማሳሰቢያ።

ገጽ፡	መመር	ግድፈት፡	እርም፡
ግፀ ግፀ ዓ ዓ ፪፱	፱ ፲ ፳ ፳፫ ፳፱	ለ...ሀ በ....ብ ርና ዘመናቸው፡ መተካኝቱ፡	ለሀ፡ በ፡፳፻-በ፡ ዘርና፡ በዘመናቸው፡ መተካኝቱ፡
<p>በ፪፻፴፮፡ ገጽ፡ የይኩኖ፡ አምላክ የዘር፡ ሐረግ፡ መጨረሻ፡ ያዕቆብ- ሥግወ፡ ቃል-ወረደ፡ ቃል-ሰንበል ት-ነጋሢ፡ ሲል፡ አንዳንድ፡ ጽሑፍ ያዕቆብ-ወረደ፡ ቃል-ልብሰ፡ ቃል- ነጋሢ፡ የሚል፡ አለና፡ ወደፊት፡ የሚጣራ፡ ነው።</p> <p>በምዕራፍ፡ ፶፱፡ ላይ፡ ዐፄ፡ ናዖድ፡ የሰጡት፡ የመጻሕፍት፡ ዝርዝር፡ የሚለው፡ ወደምዕራፍ፡ ፳፡ ላይ፡ ተዛውሯል።</p>			